

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Journal of BSRU-Research and Development Institute

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2564)

Vol. 6 No. 2 (July - December 2021)

ISSN 2465-4523

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอบออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
บรรพต พิพิธกำเนิด

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรบวัตวิถี
พัชรี กล่อมเมือง , ขจิตพรรณ อมรปาน , ณีฏฐา เกิดทรัพย์

การจัดการผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
พลายน สีนหัง , สื่อกัญญา จารุพันธุโสภณ , อรุณ ขยันหา , ณีฏฐา เกิดทรัพย์

โควิด 19 กับการรู่เท่าทันการแพร่ระบาดของข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์
พัชรภา เอื้ออรรณวิช

ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ปริมาณฟีนอลิกรวม และปริมาณฟลาโวนอยด์รวมของสารสกัดข่า ยิง และผักเสี้ยนผี
อารุร หงส์ศิริ , ศุภรัตน์ ดวนใหญ่

การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย
สุวิมลย์ สุธรรม

องค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน
วัชรี มนัสสมิต , จักรพันธ์ ชัยทัศน์ , รัชชวณัฐ เสียนอย่าง , จันทรภา พูลสนอง

การพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์
ชนิษฐา บุตรไชย

การถ่ายถอดเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโคก สามชั้น ทางครูแอบ ยุวณวนิชย์ กรณีศึกษาครูสิทธิดัชย ศรกาญจน์
ฐิติพงศ์ ราชวงศ์ , เซวณัมมัส ประภักดิ์

บทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรีภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0
กัญญาณัฐ เสียนใหญ่

การสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมในชุมชนย่านฝั่งธนบุรี
ภาคภูมิ เตี้ยวงษ์สุวรรณ

การสร้างเกณฑ์ปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา
กนก พานทอง , ภัทราวดี มากมี , ปริญญา เรืองทิพย์ , ประวิทย์ ทองไชย , ปิยะทิพย์ ประดุงพรม

สื่อบุคคลเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น
กวีรัตน์ เลหาทชัยชนก , วิทยารส ท่อแก้ว

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ
อนุพงศ์ ที่งในธรรม

พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย)
ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นทากิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
รัศมี ต้นเจริญ , จุฑามาศ จันทร์สน , กรรณก บุญโรสง , ผกากรอง ศรีอริยานนท์

สถาบันรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการพัฒนาการเมืองภายใต้
ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ชนะศึก วิเศษชัย

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)
พิชชาภรณ์ ยามะเพวัน

การพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
อมรา ผดุงทรัพย์ , ปิยะทิพย์ ประดุงพรม , กนก พานทอง

นวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง
วิโรจน์ ศรีศรีบุญ

การพัฒนารูปแบบฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกับเรื่องเล่าขานสู่ตำนานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามันจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ
ขจร คุ้มศรี , สุนันทา คันธานนท์

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Journal of BSRU-Research and Development Institute

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564)

Vol.6 No.2 (July-December 2021)

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ISSN : 2465-4523

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการทั่วไป ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ และบทความจากผลงานวิจัยในศาสตร์ทางด้าน สหวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2. เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการทั่วไป ตระหนักถึงความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการศึกษา (E-education) ค้นคว้า และวิจัย

3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลและแหล่งวิทยาการความรู้ต่าง ๆ อันเป็นการเปิดโลกกว้างทางการเรียนรู้ แก่สาธารณชนทั่วไป

ปีที่พิมพ์	ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2564)
กำหนดออกวารสาร	ปีละ 2 ฉบับ มกราคม - มิถุนายน , กรกฎาคม – ธันวาคม
จำนวนหน้า	269 หน้า
จัดพิมพ์โดย	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ชั้น 7 อาคาร 100 ปี ศรีสุริยวงศ์ 1061 ซอยอิสรภาพ 15 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600 โทรศัพท์. 0-2473-7000 ต่อ 1600 , 1606 โทรสาร. 0-2473-7000 ต่อ 1601 เว็บไซต์: http://research.bsru.ac.th จดหมายอิเล็กทรอนิกส์: rdibsrujo@bsru.ac.th

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ทุกบทความได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน ก่อนลงตีพิมพ์ในวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ประเภทของการประเมินวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีรูปแบบการประเมิน โดยที่ผู้วิจัยจะไม่ทราบถึงข้อมูลคณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review) แต่คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review) จะสามารถเข้าถึงข้อมูลผู้วิจัยได้ (Double Blinded)

บทความหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ในวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เป็นวรรณกรรมของผู้เขียนโดยเฉพาะ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอกบทความเพื่อการศึกษาแต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนสมบูรณ์

สารบัญ

สารจากอธิการบดี	ก
บทบรรณาธิการ	ค
Publication Ethics	ณ
บทความวิจัยและบทความวิชาการ	
1. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (Online Learning Achievement Combines the Online Learning Materials Usage for Deaf Students) บรรพต พิจิตรกำเนิด (Bunpod Pijitkamnerd)	1
2. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตกรรม (The Agricultural Innovation Learning Center Development) พัชรี กล่อมเมือง (Patcharee Klommeung) ขจิตพรรณ อมรปาน (Kajitphun Amomphan) ณัฐฐา เกิดทรัพย์ (Natta Kertsup)	9
3. การจัดการผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก (Agricultural Production Management In Banna Sub-District Area, Banna District, Nakorn Nayok Province) พัลลภ สิ้นหนัง (Panlayamon Sinnang) สื่อกัญญา จารุพินทุโสภณ (Suekanya Jarupinthusophon) อรุณ ชัยนทา (Aroon Kayanha) ณัฐฐา เกิดทรัพย์ (Natta Kertsup)	20
4. โควิด 19 กับการรู้เท่าทันการแพร่ระบาดของข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ (Covid-19 Social Media Infodemic Literacy) พัชราภา เอื้ออมรวณิช (Patcharapa Euamornvanich)	29
5. ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ปริมาณฟีนอลิกรวม และปริมาณฟลาโวนอยด์รวมของสารสกัดข่า ขิง และผักเสี้ยนผี (Antioxidant Activity, Total phenolics and Total Flavonoid Contents of Alpinia galangal, Ginger (Zingiber officinale Roscoe), Cleome viscosa Crude Extract) อารุท หงส์ศิริ (Arwut Hongssiri) ศุภรัตน์ ดวนใหญ่ (Supharat Duanyai)	37
6. การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย (A STUDY OF CONCEPTS AND SYMBOLS IN VISUAL ART OF CONTEMPORARY FEMALE ARTISTS) สุริวัลย์ สุธรรม (Suriwan Sutham)	44
7. องค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน (Factors of Private Higher Education Institutes Brand Strength) วัชรี มนัสสินี (Watcharee Manussani) จักรพันธ์ ชัยทัศน์ (Chakkaphan Chaithat) ฉันทวันนัฐ เลียนอย่าง (Tanyavanun Lianyang) จันทราภา พูลสนอง (Chantrapa Poolsanong)	59

สารบัญ (ต่อ)

8. การพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์
(The Concept Development of Costume Design for Choreography)
<i>ขนิษฐา บุตรไชย (Khanitha Bootchai)</i>	72
9. การถ่ายทอดเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวนวนิชย์ กรณีศึกษาครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์
(Transmission Process in Jakae Solo Phayasoke Sam Chan Song of Kru Aeb Yuwanawanich:
A Case study of Kru Sittichai Sorngarn)
<i>ฐิติพงศ์ ราชวงศ์ (Thitipong Ratchawong)</i>
<i>เชาวนมนัส ประภักดี (Chaomanat Prapakdee)</i>	88
10. บทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรีภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0
(Leadership and Transformation of Rajabhat University in Thonburi area under Thailand 4.0 Strategy)
<i>กัญญาณัฐ เสียงใหญ่ (Kanyanat Seangyai)</i>	99
11. การสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมในชุมชนย่านฝั่งธนบุรี
(The Development of Taste and Knowledge of Popular Music in Urban Area of Thonburi)
<i>ภาคภูมิ เตียวงษ์สุวรรณ (Phakphoom Tiavongsuvan)</i>	109
12. การสร้างเกณฑ์ปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา
(Development of a Norm of Critical Cognitive Skills of Vocational Students)
<i>กนก พานทอง (Kanok Panthong)</i>
<i>ภัทราวดี มากมี (Pattrawadee Makmee)</i>
<i>ปริญญา เรื่องทิพย์ (Parinya Ruengtip)</i>
<i>ประวิทย์ ทองไชย (Prawit Thongchai)</i>
<i>ปิยะทิพย์ ประดุงพรหม (Piyathip Pradujprom)</i>	123
13. สื่อบุคคลเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น
(Personal Media for Local Election Campaigns)
<i>ทวีรัตน์ เลาททัยชนก (Taweerat Laohathaichanok)</i>
<i>วิทยาธร ท่อแก้ว (Wittayatorn Tokeaw)</i>	134
14. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ
(An Analysis of Factors Affecting Elderly Selection of Using Mass Rapid Transit)
<i>อนุพงศ์ ธีงไธธรรม (Anupong Thuengnaitam)</i>	146
15. พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา (ปฐมวัย) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
(Executive Functions Development of Kindergarten Students at Bansomdejchaopraya Rajabhat
University Demonstration School (Early Childhood) learning through Storytelling Activities, Rhythmic
Movement Activities and Creative Art Activities)
<i>รัศมี ต้นเจริญ (Rassamee Toncharoen)</i>
<i>จุฑามาศ จันทร์สน (Chutamas Junson)</i>
<i>กรกนก บุญไธสง (Kornkanok Boontaisong)</i>
<i>ผกากรอง ศรีอริยานนท์ (Pakakrong Sri-ariyanon)</i>	163

สารบัญ (ต่อ)

16. สถาบันรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการพัฒนา 177
การเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
(Parliament of Thailand under the Provision of the 2017 Constitution and Its Parliamentary
Democracy Development)
ชนะศึก วิเศษชัย (Shanasuek Wisetchai)
17. การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้า 190
ฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)
(Personnel participation in corporate social responsibility (CSR) operations of the Electricity Generating
Authority of Thailand (EGAT))
พิชชาภรณ์ ยามะเพ้วน (Pichaporn Yamapaywan)
18. การพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 210
(The Development of a Positive Thinking Skill Scale for Undergraduate Students in Eastern Special
Development Zone)
อมรา ผดุงทรัพย์ (Ammara Phadungsap)
ปิยะทิพย์ ประดุงพรหม (Piyathip Pradujprom)
กนก พานทอง (Kanok Panthong)
19. นวัตกรรมสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง 224
(Community Participatory Communication Innovation to Promote Tourism in Ranong Province)
วิโรจน์ ศรีศิริ (Wiroj Srihirun)
20. การพัฒนารูปแบบฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกับเรื่องเล่าขานสู่ตำนานสถานที่ท่องเที่ยว 236
ในอันดามันจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ
(Development of a database model of community tourist attractions and legends of tourist attractions
in Andaman from Thai to English)
ขจร ทุมศรี (Kajorn Thumsri)
สุนันทา คันทานนท์ (Sunanta Kuntanon)

คำแนะนำการตีพิมพ์บทความ

สารจากอธิการบดี

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นวารสารที่มีคุณภาพด้านวิชาการเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ความคิดและพัฒนาการต่างๆที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยตลอดจนความเคลื่อนไหวในแง่มุมต่างๆของวิทยาการอันหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคของการเปิดเสรีทางการศึกษา และสามารถเข้าถึงข้อมูลขององค์ความรู้อย่างไม่จำกัดนั้นการเผยแพร่บทความทางวิชาการ จึงมีความสำคัญมาก โดยจะเป็นแหล่งความรู้ที่ผลักดันให้เกิดการบริการข่าวสารข้อมูลและองค์ความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ

สถาบันวิจัยและพัฒนาในฐานะเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนทางวิชาการได้เล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่งานวิชาการ จึงได้จัดทำวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนาขึ้นซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษและเป็นการส่งเสริมศักยภาพของนักวิชาการให้พัฒนายิ่งขึ้นไปด้วย

สิ่งที่พึงตระหนักและพัฒนาควบคู่ไปกับวิชาการ คือความมีศีลธรรมจรรยาบรรณ ของความเป็นนักวิชาการกล่าวคือต้องมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างละเอียด ถึงแหล่งปฐมภูมิเคารพกติกาและสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งรายงานผลการวิจัยหรือผลการศึกษาตามความเป็นจริงในเชิงสร้างสรรค์ วิพากษ์วิจารณ์อยู่บนฐานข้อมูลและหลักแห่งเหตุผล ที่สำคัญนักวิชาการ ต้องสามารถนำความรู้นั้นไปพัฒนาประเทศชาติอย่างสร้างสรรค์และเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินดา เกณฑ์มา)

อธิการบดี

บทบรรณาธิการ

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564) กองบรรณาธิการได้จัดพิมพ์บทความวิจัยและบทความวิชาการ ของนักวิจัย และนักวิชาการรวมทั้งหมด 20 เรื่อง โดยแต่ละท่านนำเสนอแนวคิด ตามหลักวิชาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความวิจัยและบทความวิชาการ ทางกองบรรณาธิการ จึงหวังว่าผลงานวิชาการที่ได้รวบรวมมาเผยแพร่จะเป็นแหล่งทางการเรียนที่เป็นประโยชน์ ซึ่งวารสาร ประกอบด้วยนักวิจัยและนักวิชาการดังต่อไปนี้

บรรพต พิจิตรกำเนิด ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน** มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแนวทางการเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ออนไลน์ในการเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยได้ทำการศึกษาจากนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 5 คนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาโปรแกรมประยุกต์สำหรับงานห้องสมุดและสารสนเทศ โดยเครื่องมือการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์, สื่อการเรียนรู้ออนไลน์, แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ประกอบไปด้วย 3 ระยะ ได้แก่ 1) ก่อนเรียน การเตรียมความพร้อมในเรื่องของแผนการจัดการเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องมือ และล่ามภาษา มือ 2) ระหว่างเรียน การติดตาม พูดคุยซักถาม และบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ 3) หลังเรียน การทวนสอบ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นระยะ นอกจากนี้การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินด้วย สำหรับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษา พบว่า หลังจากนักศึกษาได้รับการเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แล้ว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

พัชรี กล่อมเมือง, ขจิตพรรณ อมรปาน และ ณีฎฐา เกิดทรัพย์ ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี** มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจทรัพยากรและภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมการเกษตรของตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกร นวัตวิถี 2) ศึกษารูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีของตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่เหมาะสมและนำไปใช้ได้จริง 3) ชับเคลื่อนและประเมินผลการใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน เกษตรกร และเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอบ้านนา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การสนทนากลุ่ม และการทำเวทีกลุ่ม นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาด้วยการยืนยันข้อมูลแล้วนำมาสรุปเพื่อนำเสนอผลการวิจัยพบว่า

1. ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมการเกษตร พบว่า 1) ทรัพยากรในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ใช้ประกอบอาชีพทำนาและทำสวน 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเกษตรมีองค์ความรู้ที่ได้มีการสั่งสมและสืบทอดติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ครั้งในอดีตจวบจนถึงปัจจุบัน จากรุ่นสู่รุ่นจนกระทั่งเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล ครอบครัว และชุมชนได้อย่างชัดเจน และ 3) วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมเรียบง่าย มีความเอื้ออาทรต่อกันมีการอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง มีการแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ สืบสานมาเป็นประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงได้รับการซึมซับถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และปฏิบัติตนสอดคล้องกับระบบประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น

2. รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีที่เหมาะสมและนำไปใช้ได้จริง พบว่า 1) ลักษณะการเรียนรู้ 2) กระบวนการในการเรียนรู้ของเกษตรกรและประชาชนในชุมชน 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี 4) ความรู้และความพร้อมในการเรียนรู้ของเกษตรกรและประชาชนในชุมชน 5) ผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ 6) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี 7) มีสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียน การสอน และงบประมาณ และ 8) เกษตรกรต้นแบบมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร

3. ผลการใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี มีความเหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีกระบวนการวิเคราะห์ แนวโน้มพัฒนาการของศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี และการสำรวจเพื่อศึกษาความต้องการของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน และความต้องการของชาวบ้านในชุมชน ซึ่งทำให้สามารถกำหนดเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จ โดยวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของศูนย์การเรียนรู้ และชุมชนนั้น ๆ และผ่านการทดลองใช้ในศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี และผ่านการวิเคราะห์ โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทำให้ชุมชนเห็นศักยภาพของชุมชน รักชุมชนรักท้องถิ่น รู้จักตัวตนของตนเองและภาคภูมิใจในวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม และความเป็นชุมชนของตนเอง

พลยมณ สิ้นหนัง, สื่อกัญญา จารุพินทุโสภณ, อรุณ ขยันหา และ ณีฐฐา เกิดทรัพย์ ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **การจัดการผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก** มีเนื้อหาโดยสรุปคือ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจผลผลิตทางการเกษตรและสภาพการจัดการผลผลิตทางการเกษตร ในพื้นที่ตำบลบ้านนา 2) พัฒนารูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสม และ 3) ขับเคลื่อนและประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตร ในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกให้ประสบความสำเร็จ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้รูปแบบของการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านนา จำนวน 237 ครัวเรือน ใช้แบบสำรวจข้อมูลเกษตรกรกรมเก็บ

ข้อมูลและทำการวิเคราะห์ด้วยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้นำชุมชน ตัวแทนเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน แล้วนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ด้วยการตีความเชิงอุปนัยและการวิเคราะห์เชิงตรรกะแล้วใช้การพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า

1. สสำรวจผลิตผลทางการเกษตรและสภาพการจัดการผลิตผลทางการเกษตร พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมพืชหลักคือ ข้าว โดยส่วนใหญ่ทำเกษตรผสมผสาน มีกิจกรรมการผลิตแต่ละชนิดสามารถเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันและกัน สภาพการจัดการผลิตผลแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านเก็บเกี่ยว 2) ด้านการแปรรูป และ 3) ด้านจำหน่าย มีการเก็บเกี่ยวผลิตผลทางการเกษตรโดยการจ้างรถเก็บเกี่ยวข้าว และการจัดการผลิตผลทางการเกษตรโดยการขายข้าวให้แก่โรงสีที่รับสีข้าว หรือการเก็บผลิตผลทางการเกษตรไว้ทานเองในครอบครัว นำมาขายปลีกหน้าบ้านตนเอง อาทิเช่น มะม่วง มะยงชิด

2. พัฒนารูปแบบการจัดการผลิตผลทางการเกษตรที่เหมาะสม คือ ส่งเสริมให้มีโรงสีขนาดเล็กภายในชุมชนเพิ่มขึ้น จัดทำวิสาหกิจชุมชน เป็นตัวแทนในการจัดการผลิตผล รวมทั้ง ขายเองโดยตรง ผ่านช่องทางอื่น ๆ เช่น ออนไลน์ การปลูกพืชแบบอินทรีย์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ผลิตผลที่นำมาพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตผล คือ ข้าว มะม่วง มะยงชิด ไข่ไก่ ผักสวนครัว และ หน่อไม้

3. ผลการขับเคลื่อนและประเมินผลรูปแบบการจัดการผลิตผลทางการเกษตร พบว่า การนำความรู้เรื่องการจัดการผลิตผลทางการเกษตรเข้าไปพัฒนาผลิตผลทางการเกษตรที่เป็นผลิตผลนำร่องในการจัดการ ได้แก่ ข้าว มะม่วง มะยงชิด ไข่ไก่ พืชผักสวนครัว และหน่อไม้ มาแปรรูปหรือมีการจัดการผลิตผลแบบใหม่ และขยายการตลาดให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ด้วยการพัฒนาระบบการค้า เชื่อมโยงธุรกิจในระบบสหกรณ์ เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ผ่านทางศูนย์การเรียนรู้เกษตรนวัตกรรมวิถีสันติวิถีได้พัฒนาเว็บไซต์ ศูนย์การเรียนรู้เกษตรนวัตกรรมวิถีสันติวิถีตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้สนใจเข้ามาศึกษา โครงการพัฒนาเกษตรในยุคไทยแลนด์ 4.0 และยังเป็นการตลาดอีกช่องทางหนึ่งให้กับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

พัชรภา เอื้ออมรวิช ได้นำเสนอบทความวิชาการเรื่อง **โควิด 19** กับการรู้เท่าทันการแพร่ระบาดของ **ของข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์** มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ถือเป็นเหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนในทั่วโลก มีข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของไวรัสดังกล่าวมากมายปรากฏอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ จนกลายเป็นการแพร่ระบาดของข่าวสาร ทั้งที่เป็นข่าวจริง ข่าวปลอม และข่าวที่มีข้อมูลบิดเบือน โดยข้อมูลจำนวนมากที่เป็นข้อมูลเท็จ หรือข้อมูลที่สร้างความเข้าใจผิด ปรากฏอยู่ในโลกดิจิทัล ทำให้ผู้คนเกิดความสับสน และอาจมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อสุขภาพ รวมถึงเป็นข้อมูลที่ส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจต่อการทำงานของหน่วยงานด้านสาธารณสุข ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อการรับมือในสถานการณ์การระบาดของโรค ในประเทศไทยเองก็ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของข่าวสารเช่นเดียวกัน โดยสามารถพบข้อมูลที่เป็นเท็จ หรือบิดเบือนปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ และได้รับการแชร์ต่อ

อย่างมากมาจากผู้ไม่รู้เท่าทัน โดยบทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นถึงการรับมือการแพร่ระบาดของชาวปลอมในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งการที่จะเลือกรับข่าวสารเกี่ยวกับโควิด-19 จากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้รับสารทุกเพศ ทุกวัย ควรมีทักษะในการรู้เท่าทันสื่อเป็นสำคัญ ซึ่งการสร้างการรู้เท่าทันสื่อให้แก่คนในสังคมนั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากคนในหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ครอบครัว สถาบันการศึกษาที่ต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้แก่คนในสังคม เพื่อให้คนในสังคมสามารถรับมือกับการแพร่ระบาดของข่าวสาร และมีทักษะในการเปิดรับข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

อาวุธ หงษ์ศิริ และ ศุภรัตน์ ดวนใหญ่ ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ปริมาณฟีนอลิกรวม และปริมาณฟลาโวนอยด์รวมของสารสกัดชา ชิง และผักเสี้ยนผี** มีเนื้อหาโดยสรุปคือ วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ เพื่อทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ หาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม และสารประกอบฟลาโวนอยด์รวม ของสารสกัดชา ชิง และผักเสี้ยนผี สกัดด้วยตัวทำละลายน้ำ และเอทานอล จากนั้นนำสารสกัดมาทำการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ด้วยวิธี 2,2-Diphenyl-1-picrylhydrazyl radical scavenging capacity assay (DPPH Assay) หาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม ด้วยวิธี Folin-Ciocalteu และสารประกอบฟลาโวนอยด์ ด้วยวิธี Quercetin

ผลการวิจัยพบว่า สมุนไพรที่แสดงสมบัติการต้านอนุมูลอิสระมากที่สุด คือ สารสกัดชิง มีค่า IC₅₀ = 2.16 mg/ml ผลการทดสอบหาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม พบว่าสารสกัดชิง มีปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม มากที่สุด (210.19±0.01 mg GAE/g extract) การทดสอบหาปริมาณสารประกอบฟลาโวนอยด์รวม พบว่าสารสกัดชิง มีปริมาณสารประกอบฟลาโวนอยด์รวม มากที่สุด (129.04±1.10 mg QE/g extract) ดังนั้นสารสกัดชา ชิง และผักเสี้ยนผี มีศักยภาพในการนำมาศึกษาวิจัยและพัฒนาต่อยอดต่อไป

สุริวัลย์ สุธรรม ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย** มีเนื้อหาโดยสรุปคือ การวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานะเพศและบทบาทของศิลปินหญิงร่วมสมัย และเพื่อศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัยของไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน 1. ลาวัญย์ อูปอินทร์ (ศิลปินแห่งชาติ) 2. ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร 3. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ กัญญา เจริญศุกกุล 4. ศาสตราจารย์เกียรติคุณอารยา ราษฎร์จำเริญสุข และ 5. รองศาสตราจารย์ศรีวรรณ เจนท์ถการกิจ พิจารณาจากความเชี่ยวชาญด้านงานทัศนศิลป์ทั้งอาจารย์ ศิลปินที่มีชื่อเสียง และคัดสรรจากการเป็นที่ยอมรับในแวดวงศิลปะ ผลงานโดดเด่นเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศหรือนานาชาติที่ปรากฏในสังคมไทย เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ที่ผ่านการตรวจความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งใช้แนวคิดทฤษฎีการศึกษาแนวทางและสัญลักษณ์ (Symbolic Theory) และทฤษฎีสัญศาสตร์ (Semiotics) ที่มีความสอดคล้องกับภาษาภาพ สนับสนุนและเผยให้เห็นแนวคิดของศิลปินได้ชัดเจนมากขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า จากการศึกษาศิลปินหญิงร่วมสมัยในสังคมไทย มีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงตามประสบการณ์ทุกช่วงเวลา ได้สะท้อนสัญลักษณ์ผ่านเนื้อหา แนวคิด ที่อยู่ในกระแสของสังคม และขับเคลื่อนให้เกิดทิศทางตามทัศนคติของศิลปินหญิงที่หลากหลายผ่านมุมมองทุกมิติ ทั้งยกระดับในแวดวงศิลปะและวิชาการ ศิลปินหญิงทั้งห้าท่านนั้นได้มีคุณูปการต่อวงการศิลปะร่วมสมัยในสังคมไทย ที่เป็นแม่แบบต่อการศึกษา และองค์ความรู้ที่ใช้ “สื่อทางศิลปะ” เป็น “ตัวกลาง” ซึ่งเป็นสารตั้งต้นที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์

วัชร มนัสสนิท, จักรพันธ์ ชัยทัศน์, รัชชานันท์ เลียนอย่าง และ จันทราภา พูลสนอง ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **องค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน** มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 3 แห่ง จำนวน 383 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจจากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชื่อเสียง 2) ด้านอัตลักษณ์ 3) ด้านภาพลักษณ์ 4) ด้านความพึงพอใจ และ 5) ด้านความภักดี พบว่าได้องค์ประกอบใหม่ที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 68.177 จำนวน 4 ด้าน และได้ตั้งชื่อองค์ประกอบใหม่ดังนี้ 1) ด้านการส่งเสริมอัตลักษณ์ 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ 3) ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ และ 4) ด้านการรับรู้ชื่อเสียง จากนั้นได้นำองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าค่าน้ำหนักของตัวแปรในองค์ประกอบใหม่ทั้ง 4 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า องค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความตรงเชิงโครงสร้าง และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า Chi-square = 456.360, Degrees of Freedom = 376 Chi-square/Degrees of Freedom = 1.214, RMSEA = 0.024, CFI = 0.993, TLI = 0.990, SRMR = 0.033 แสดงว่า องค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ชนิษฐา บุตรไชย ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **การพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์** มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักการและแนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ ชุด “ป้อเนี่ยน่อเป๊ะเจา” และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้เรียนด้านกระบวนการในการออกแบบและสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ กรอบแนวคิดในการวิจัยคือ กระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงอย่างเป็นระบบ จะช่วยสื่อสารความคิดหลักของการแสดงชุดนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น โดยเลือกนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปการแสดง ปีการศึกษา 2560 กลุ่ม “ป้อเนี่ยน่อเป๊ะเจา” จำนวน 5 คน เป็นกรณีศึกษา วิธีการเก็บข้อมูลใช้วิธีการเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยการศึกษาจากแหล่งข้อมูลประเภทเอกสารและงานเขียนต่าง ๆ ใช้

แบบสอบถามปลายเปิด การสัมภาษณ์ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม จดบันทึก และการทดลองปฏิบัติสร้างสรรค์ ผลงาน สุดท้ายใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อประเมินและสรุปผล ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักศึกษาสามารถ ออกแบบและสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ ชุด “ป้อเนียน้อเป๊ะเจา” ที่สะท้อน ความคิดหลักในการแสดงได้จากสีสันทันทีสดใสเพื่อสื่อถึงบรรยากาศของความสุขสนานรื่นเริงในประเพณีปีใหม่ผ่าน โครงสร้าง วัสดุ ผ้าปักมั่ง และเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน อันเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่ามั่ง จาก แนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงละครไทยและตะวันตกผสมผสานกับกระบวนการพัฒนาผู้เรียน อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังสามารถนำแนวคิดนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการออกแบบ และสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ในลักษณะเดียวกันต่อไป

ฐิติพงศ์ ราชวงศ์ และ เขาวนมนัส ประภักดี ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **การถ่ายทอดเดี่ยวจะเข้ เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวณวิชัย กรณีศึกษาครูสิทธิชัย ศรกาญจน์** มีเนื้อหาโดยสรุปคือ การ วิจัยนี้เป็นการวิจัยด้านดนตรีศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและ โครงสร้างของเพลง และศึกษากระบวนการถ่ายทอดของครูสิทธิชัย ศรกาญจน์

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและโครงสร้างของเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวณวิชัย เป็นเพลงที่ใช้หน้าทับปรบไก่ อัตราจังหวะ 3 ชั้น มีบันไดเสียง 4 บันไดเสียง ได้แก่ ทางนอก ทางเพียงอบน ทางใน ทางเพียงออล่าง ด้านกลวิธีการบรรเลง ได้แก่ การดีดทิง-นอย การรั้วไม้ดีด การดีดสะบัดสามเสียง การ ดีดสะบัดสองเสียง การสะเดาะ การดีดควบเสียง การรูดสาย การดีดปรับ การขยี้ กระบวนการถ่ายทอดของ ครูสิทธิชัย ศรกาญจน์ แบ่งออกเป็น 6 กระบวนการ ได้แก่ 1) การพิจารณาบุคคลเพื่อรับการถ่ายทอด คือ จะต้องเป็นผู้ที่มีพื้นฐานจิตใจที่ดี เป็นผู้ที่มีพื้นฐานการดีดจะเข้ และเป็นผู้มีความจำเป็นต้องนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ 2) การพิจารณาบุคคลเพื่อรับการถ่ายทอดเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น คือ จะต้องมีความสามารถในการบรรเลงเทคนิคต่าง ๆ ของจะเข้ได้อย่างครบถ้วน 3) กลวิธีการถ่ายทอด คือ หลักการสอน ให้จำโดยการฟังและเข้าใจอัตลักษณ์ของเพลง หลักการสอนให้จำโครงสร้างของเพลง และหลักการสอน ให้จำ ตำแหน่งการวางนิ้วมือ 4) การปลูกฝังความซาบซึ้งในการบรรเลงจะเข้ คือ ให้ผู้รับการถ่ายทอดฟังผลงานการ บรรเลงจะเข้ของครูโบราณอย่างสม่ำเสมอ 5) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และ 6) การวัดผลและประเมินผล คือ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

กัญญาณัฐ เสียงใหญ่ ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **บทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัย ราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0** มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏใน พื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยฯ และเพื่อศึกษาแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยฯ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิง คุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี จำนวน 255 คน โดยการ

สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา สถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 คือบทบาทผู้นำด้านนวัตกรรมค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$) บทบาทผู้นำด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$) ลำดับสุดท้ายผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.01$) และแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.99$) ผลการวิเคราะห์แนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยฯ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี และด้านคน เพื่อให้สอดคล้องแนวทางการพัฒนาการศึกษาในประเทศ เพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศไทยแลนด์ 4.0

นายภาคภูมิ เตียวงษ์สุวรรณ ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **การสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมในชุมชนย่านฝั่งธนบุรี** มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่สร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมในชุมชนย่านฝั่งธนบุรีตามเขตความรับผิดชอบด้านการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้วยวิธีการนำเสนอข้อมูลทางดนตรีบลูส์และเร็กเก้ที่ได้คัดสรรจากสารคดี 2 เรื่องได้แก่ ปีศาจที่ทางแพร่ง และ การรื้อคดีสะท้านวงการเพลง: ไครยิง Bob Marley ในรูปแบบคลิปวีดีโอบรรยายออนไลน์พร้อมแบบสอบถามความพึงพอใจในการสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมเป็นเครื่องมือวิจัยในการหาผลลัพธ์ มีผู้เข้าร่วมสองกลุ่มประกอบด้วยกลุ่มวัยรุ่นที่บรรลุนิติภาวะอายุตั้งแต่ 18-24 ปีเป็นกลุ่มแรกจำนวน 330 คน และกลุ่มผู้ใหญ่อายุ 25-59 ปีเป็นกลุ่มที่สองจำนวน 71 คน รวมทั้งหมด 401 คนอยู่ในเขตพื้นที่ โดยดำเนินไปตามสูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบค่าประชากรเพื่อกำหนดจำนวนที่เหมาะสม และหาค่าเฉลี่ยจากการประเมินความพึงพอใจ ผลวิจัยในภาพรวมพบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินความพึงพอใจอยู่ที่ 4.82 จัดอยู่ในเกณฑ์ดีมาก นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้นำไปสู่การวิเคราะห์การศึกษาดนตรีสมัยนิยมโดยอ้างอิงหลักสูตรที่คัดเลือกมาเพื่อพัฒนาจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกสถานศึกษาต่อไป

กนก พานทอง, ภัทราวดี มากมี, ปริญญา เรื่องทิพย์, ประวิทย์ ทองไชย และ ปิยะทิพย์ ประดุงพรม ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **การสร้างเกณฑ์ปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา** มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จากวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา และวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ทั้ง 6 ภูมิภาค ทำแบบประเมินทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 955 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสร้างปกติวิสัยด้วยวิธีแปลงคะแนนดิบเป็นเปอร์เซ็นต์และคะแนนที่ปกติ ผลการวิจัยพบว่า เกณฑ์ปกติวิสัยของทักษะ

ทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาโดยภาพรวม แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี และพอใช้ (เปอร์เซ็นต์ตั้งแต่ 83.98 ขึ้นไป, 16.91 ถึง 83.97, ตั้งแต่ 16.90 ลงมา ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี และพอใช้ (เปอร์เซ็นต์ตั้งแต่ 81.73 ขึ้นไป, 22.93 ถึง 81.72, ตั้งแต่ 22.92 ลงมา ตามลำดับ) ด้านการแก้ไขปัญหา แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี และพอใช้ (เปอร์เซ็นต์ตั้งแต่ 83.40 ขึ้นไป, 47.64 ถึง 83.39, ตั้งแต่ 47.63 ลงมา ตามลำดับ) ด้านการคิดสร้างสรรค์ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี และพอใช้ (เปอร์เซ็นต์ตั้งแต่ 85.24 ขึ้นไป, 25.65 ถึง 85.23, ตั้งแต่ 25.64 ลงมา ตามลำดับ) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี และพอใช้ (เปอร์เซ็นต์ตั้งแต่ 83.40 ขึ้นไป, 21.31 ถึง 83.39, ตั้งแต่ 21.30 ลงมา ตามลำดับ) และด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี และพอใช้ (เปอร์เซ็นต์ตั้งแต่ 81.20 ขึ้นไป, 21.78 ถึง 81.19, ตั้งแต่ 21.77 ลงมา ตามลำดับ)

ทวิรัตน์ เลหาทัยชนก และ วิทยากร ท่อแก้ว ได้นำเสนอบทความวิชาการเรื่อง **สื่อบุคคลเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น** มีเนื้อหาโดยสรุปคือ “สื่อบุคคล” มีความสำคัญอย่างยิ่งในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เนื่องจากเป็นสื่อที่เข้าสัมผัสกับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริงเป็นสื่อที่สามารถรับรู้ผลตอบกลับของผู้รับสารได้รวดเร็วทันที่ทันใด การใช้สื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นกระบวนการสื่อสารโดยตรงไปยังผู้รับสาร ซึ่งทำหน้าที่ในการรณรงค์ให้ประชาชนได้รับรู้ รับทราบข้อมูลเนื้อหาของสารที่ทำการรณรงค์ เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึง เข้าใจวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ของผู้รับสารได้ดีกว่าสื่ออื่น ๆ การใช้สื่อบุคคลเพื่อการรณรงค์ฯ มีเป้าหมายสำคัญ คือ การให้ความรู้ความเข้าใจและปรับเปลี่ยนทัศนคติพฤติกรรมของผู้รับสารให้เกิดการยอมรับ และตัดสินใจเลือกข้างลงคะแนนให้กับทีมที่ทำการรณรงค์สำหรับบทความเรื่อง “สื่อบุคคลเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น” เป็นการนำเสนอแนวทางการใช้สื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ให้ประสบผลสำเร็จ อันจะนำไปสู่แนวคิดและการประยุกต์ใช้สื่อบุคคลเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของทีมงานการเมืองในอนาคต ผู้สนใจ นักวิชาการสามารถนำไปเป็นแนวทางพัฒนาและประยุกต์ใช้ “สื่อบุคคล” สำหรับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งต่อไป

อนุพงศ์ ทิ้งในธรรม ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ** มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 164 คน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ มี 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านการเข้าถึงบริการ (Accessibility) 2) ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities Management) 3) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) และ 4) ด้านความปลอดภัย (Safety) นอกจากนี้ประเด็นเรื่องการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด 19 ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการขนส่งสาธารณะของผู้สูงอายุโดยตรง ผู้สูงอายุจะเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะเท่าที่จำเป็น และใช้บริการในรูปแบบการเดินทางอื่นที่ปลอดภัย

และลดความเสี่ยงมากกว่า อาทิ รถยนต์ส่วนตัว รถแท็กซี่ จากการวิจัยยังได้ข้อสรุปจากการวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณเชิงชั้นว่า ตัวแปรทำนายด้านการเข้าถึงบริการ และด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลือกการเดินทางโดยใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยทั้ง 4 ปัจจัย สามารถรวมทำนายการเลือกใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 30.8

รัศมี ต้นเจริญ, จุฑามาศ จันทร์สน, กรกนก บุญไธสง และ ผกากรอง ศรีอริยานนท์ ได้นำเสนอ บทความวิจัยเรื่อง **พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปทุมวัย) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์** มีเนื้อหาโดยสรุปคือ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปทุมวัย) ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 3-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปทุมวัย) สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 83 คน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 (อายุ 3-4 ปี) จำนวน 28 คน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 (อายุ 4-5 ปี) จำนวน 30 คน ชั้นอนุบาลปีที่ 3 (อายุ 5-6 ปี) จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน (แบบ MU.EF -101) และแผนการจัดกิจกรรมแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานชั้นอนุบาลปีที่ 1 แผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะชั้นอนุบาลปีที่ 2 และแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (The One Group, Pretest-Posttest Design) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าคะแนน T ค่าร้อยละ และค่าคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ (Relative Gain Score)

ชนะศึก วิเศษชัย ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **สถาบันรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการพัฒนาการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข** มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ วัตถุประสงค์งานวิจัยขึ้นนี้เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการเมืองไทยภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 2) ศึกษาปัญหาของรัฐสภาภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการวิจัยเอกสารประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ประกอบด้วย อดีตนายกรัฐมนตรีนครี อดีตประธานรัฐสภา อดีตประธานวุฒิสภา นักการเมือง และผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐศาสตร์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการเมืองของไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 พบว่าพรรคการเมืองอ่อนแอและรัฐบาลประสบปัญหาเกี่ยวกับเสถียรภาพอันเกิดจากกระแสเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ และการชุมนุมประท้วงเพื่อขับไล่รัฐบาล 2) ปัญหาของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 จำแนกเป็นปัญหาเกี่ยวกับสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย ปัญหาที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถสะท้อนเจตจำนงของประชาชนส่วนใหญ่ได้อย่างแท้จริงและปัญหาสภาผู้แทนราษฎรถูกจำกัดอำนาจทางนิติบัญญัติ ปัญหาเกี่ยวกับวุฒิสภา ได้แก่ ปัญหาขาดความเชื่อมโยงกับประชาชนและปัญหาลักษณะการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถรับประกันความเป็นอิสระได้ 3) แนวทางการพัฒนาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยประกอบด้วย ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความสอดคล้องกับหลักเสียงข้างมากปกครองตามเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชนโดยมีอำนาจทางนิติบัญญัติอย่างสมบูรณ์ ในส่วนของวุฒิสภา ที่มาของวุฒิสมาชิกมีความเชื่อมโยงกับประชาชนส่วนหนึ่งอีกส่วนหนึ่งดำรงไว้ซึ่งความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งผสมกับสมาชิกจากการสรรหาเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลภายในองค์กร อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภามีความสอดคล้องกับระดับความเชื่อมโยงมีต่อประชาชน คือมีอำนาจในการกั้นกรอง รับรองบุคคลเพื่อทำหน้าที่ในองค์กรอิสระแต่ไม่มีอำนาจในการริเริ่มกฎหมาย

พิชชาภรณ์ ยามะเพวัน ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)** มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 2) เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อวัดความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) กับการมีส่วนร่วมของบุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ซึ่งการดำเนินธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความยั่งยืนให้เกิดแก่ธุรกิจนั้น ๆ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ที่ประกอบไปด้วยพนักงานและลูกจ้าง (ชั่วคราว) จำนวน 351 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป SPSS

ผลการวิจัยพบว่า 1) เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงานที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน และ ตำแหน่งงาน การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ไม่แตกต่างกัน 2) เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน ตำแหน่งงาน และการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน 3) การรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงาน

เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในภาพรวม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

อมรา ผดุงทรัพย์, ปิยะทิพย์ ประดุงพรหม และ กนก พานทอง ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **การพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก** มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้ 1) การพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ด้าน และ 2) การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า มาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .29 - .77 มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .93 โดยมีองค์ประกอบทั้งหมด 8 ด้าน ซึ่งมีข้อคำถามด้านละ 5 ข้อ ได้แก่ (1) การเปลี่ยนความคิดด้านลบ (2) สิ่งสำคัญของด้านบวก (3) การยับยั้งความคิดในแง่ร้าย (4) การฝึกคิดเชิงบวก (5) การหยุดยั้งปัญหา (6) การเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี (7) การทำทหายกับความคิดในแง่ร้าย และ (8) การสร้างความรู้สึกด้านบวก ซึ่งมีค่าความเที่ยงแต่ละด้านเท่ากับ .71 .80 .76 .82 .78 .81 .71 และ .76 ตามลำดับ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า $\chi^2 = 936.95$, $df = 640$, $\chi^2 / df = 1.46$, $RMSEA = .03$, $SRMR = .05$, $GFI = .91$ และ $CFI = .97$ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปว่า มาตรวัดที่พัฒนาขึ้นเป็นนวัตกรรมและสามารถวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิโรจน์ ศรีหิรัญ ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง **นวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง** มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดระนอง 2) เพื่อค้นหาและวิเคราะห์นวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดระนอง และ 3) เพื่อพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองอย่างยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนระนอง แกนนำหรือตัวแทนชุมชน นักท่องเที่ยว และนักวิชาการด้านการสื่อสารและการท่องเที่ยว รวม 37 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การตีความในลักษณะของการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวระนองว่าการสื่อสารระหว่างคนในชุมชนอยู่ในระดับค่อนข้างดี และมีการสื่อสารเพื่อการกระจายรายได้กันอย่างทั่วถึง โดยนวัตกรรมเชิงผลิตภัณฑ์ของการท่องเที่ยวจังหวัดระนองคือ ชาวชุมชนควรเน้นการสื่อสารเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องทำเมื่อมาเที่ยวระนองหรือ The Must in Ranong คือ “การแช่น้ำแร่ระนอง” โดยควรปรับเปลี่ยนสถานที่แช่น้ำแร่ร้อนให้มีมาตรฐานเป็นสากล นวัตกรรมเชิงกระบวนการฯ ควรเน้นการสื่อสารที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งให้นักท่องเที่ยวมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการขับเคลื่อน

นวัตกรรมนี้ซึ่งก็คือชาวชุมชนสร้างกิจกรรมส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมเผยแพร่ความประทับใจในการมาเที่ยวจังหวัดระนองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ อินสตาแกรม ทวิตเตอร์ เช่น เป็นการรณรงค์แคมเปญ “เที่ยวสุขใจแท้ แชน้ำแร่ระนอง”

นวัตกรรมเชิงตำแหน่งฯ ควรเน้นการสื่อสารเกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงการบริการใหม่ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยการตั้งกลุ่มในสื่อสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊กและไลน์ ชื่อกลุ่มว่า “รักระนอง” หรือ Love Ranong สร้างการเปลี่ยนตำแหน่งจากการสื่อสารมวลชนกลุ่มใหญ่ทั่วไปมาเป็นการสื่อสารเฉพาะกลุ่มยิ่งขึ้น, นวัตกรรมเชิงกระบวนการฯ ควรเน้นสื่อสารว่า การมาแช่น้ำแร่ร้อนที่ระนองเป็นรายการสำคัญที่สุดข้อหนึ่งในชีวิต หรือที่เรียกว่า “Bucket List”, นวัตกรรมเชิงสังคมฯ ควรสื่อสารในลักษณะ “ทุกคนที่ระนองคือ ผู้ชนะ” (Win-Win Society) โดยนักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดี ได้รับความสนุกสนาน ได้ผ่อนคลาย และได้ประสบการณ์ใหม่ๆ และชาวชุมชนระนองก็ได้รับน้ำใจไมตรี ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองความคิดเห็นต่างๆ และได้มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ขจร ทุ่มศรี และ สุนันทา คันธานนท์ ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกับเรื่องเล่าขานสู่ตำนานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามันจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาบริบทสถานที่ท่องเที่ยว เรื่องเล่า ตำนานฯ ในอันดามัน 2) เพื่อสร้างฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในอันดามัน ที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และ 3) เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการฐานข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกับเรื่องเล่าขานสู่ตำนานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามันจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ นักวิจัยได้นำ ข้อมูล มาจัดทำฐานข้อมูลแบบดิจิทัล และฉบับเอกสารพัฒนาฐานข้อมูลผ่านลิงค์ <http://gg.gg/p2pwp> และหลังจากนั้นได้มีการอบรมผ่านลิงค์ จำนวน 92 คน โดยทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ คะแนนผลการเรียนรู้ก่อนเรียนจากการทำแบบทดสอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.93 คะแนนสอบผลการเรียนรู้หลังเรียนจากการทำแบบทดสอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.53 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 และมีความพึงพอใจต่อฐานข้อมูลฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.33$) ซึ่งส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.66$) รองลงมาคือ ด้านผู้เรียนหรือผู้ให้บริการฐานข้อมูล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.33$) และ ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.33$) ตามลำดับ

Publication Ethics

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

ผู้นิพนธ์ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. รับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่และไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
2. รายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. อ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในผลงานตัวเอง รวมทั้งจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความ
4. เขียนบทความวิจัยให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน "คำแนะนำผู้เขียน"
5. ชื่อที่ปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการวิจัยจริง
6. ระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้
7. ระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (หากมี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Duties of Editors)

บรรณาธิการต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. มีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ
2. ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์ และ ผู้ประเมินบทความ แก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
3. ตัดสินใจคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสิ่งสำคัญ
4. ไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
5. ไม่ปฏิเสธ การตีพิมพ์บทความเพราะความสงสัยหรือไม่แน่ใจ ผู้นิพนธ์ต้องหาหลักฐานมาพิสูจน์ข้อสงสัยนั้น ๆ ก่อน
6. ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ ผู้ประเมิน และคณะผู้บริหาร
7. มีการตรวจสอบบทความในด้าน การคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง โดยใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร ไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น
8. หากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น ในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้นิพนธ์หลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ "ตอบรับ" หรือ "ปฏิเสธ" การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Duties of Reviewers)

ผู้ประเมินบทความต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. รักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมา เพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ (Confidentiality)
2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตัวเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือรู้จักผู้พิมพ์เป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ
3. ประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และ ความเข้มข้นของผลงาน ไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความวิจัย
4. ระบุผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้พิมพ์ไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย นอกจากนี้ หากมีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือน หรือ ซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบด้วย

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนออนไลน์โดยใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

Online Learning Achievement Combines the Online Learning Materials Usage for Deaf Students

บรรพต พิจิตรกำเนิด^{1*} (Bunpod Pijitkamnerd)

อาจารย์ประจำสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
(Lecturer of Department of Library and Information Science, Faculty of Humanities and Social Science, Suan Dusit University)

*Corresponding Authors. Email: bunpod_pij@dusit.ac.th

(Received: July 1, 2021; Revised: October 21, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแนวทางการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในการทางการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยได้ทำการศึกษาจากนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 5 คนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาโปรแกรมประยุกต์สำหรับงานห้องสมุดและสารสนเทศ โดยเครื่องมือการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์, สื่อการเรียนรู้ออนไลน์, แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ประกอบไปด้วย 3 ระยะ ได้แก่ 1) ก่อนเรียน การเตรียมความพร้อมในเรื่องของแผนการจัดการเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องมือ และล่ามภาษามือ 2) ระหว่างเรียน การติดตาม พูดคุยซักถาม และบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ 3) หลังเรียน การทวนสอบผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นระยะ นอกจากนี้การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินด้วย สำหรับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษา พบว่า หลังจากนักศึกษาได้รับการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แล้ว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

คำสำคัญ : การเรียนรู้ออนไลน์; สื่อการเรียนรู้ออนไลน์; นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน; ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

Abstract

This study is experimental research; the objectives of this research are to 1) develop an online teaching approach by the online learning materials usage, and 2) study the learning achievement of the deaf students who received online instruction using online learning materials. This study was conducted by five deaf students who enrolled in the Application Software for Library and Information Work course. The research tools consisted of online instructional plans, online learning materials, interviews and learning behaviour notes. The researcher used data analysis based on the principles of content analysis.

The results revealed that the approaches to online teaching should consist of 3 phases: 1) before studying, the preparation of instructional plans, research tools, and sign language interpreters, 2) during studying, the follow-up, the discussion, and the learning behaviour record, 3) After studying, the learning results verification of the learners. In addition, the development of online learning materials was considered about the suitability of deaf students. For students' learning achievement, it was found that they had better instructional accomplishment after they were treated with the online instruction combined with online learning materials.

Keywords : Online Learning; Online Learning Materials; Deaf Student; Learning Achievement

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงปลายเดือนธันวาคม พ.ศ.2562 ที่ผ่านมาได้มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ที่มีชื่อว่า โควิด-19 (Covid-19) โดยเริ่มจากเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ต่อมาได้มีการแพร่กระจายมายังประเทศไทย และประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ออกประกาศ เรื่อง มาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Coronavirus (2019-nCoV)) ออกมาเป็นระยะ ๆ จำนวน 5 ฉบับ โดยประกาศฉบับที่ 2 และ 3 มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ระบบการเรียนการสอนออนไลน์แทนการเรียนแบบปกติ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2563) ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนการสอนตั้งแต่กลางภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 เป็นต้นมา จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนไปเป็นการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งย่อมมีความแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบปกติ ทั้งในด้านกระบวนการ บรรยากาศในการเรียน สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน อุปกรณ์เครื่องมือ ตลอดจนระบบเครือข่ายของผู้สอน และนักศึกษา อันมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มากนัก

กระบวนการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะและประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมาจากแนวปรัชญาทางการศึกษาที่เรียกว่า พิพัฒนาการ (Progressive) โดย จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ผู้นำนักปรัชญาในสมัยนั้นโดยเชื่อว่า มนุษย์จะต้องปรับตัวเพื่อให้ชีวิตอยู่รอด จึงเกิดมีวิธีที่แพร่หลายและนำมาใช้ในการจัดการศึกษาในประเทศไทย คือ “Learning by doing” หรือ “การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง” ซึ่งลักษณะสำคัญของการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง คือ นักศึกษาสามารถนำประสบการณ์ที่ได้จากการแก้ปัญหาไปใช้ได้จริง ยึดนักศึกษาเป็นสำคัญ เน้นความถนัดและความสนใจ ผู้สอนเป็นผู้มีประสบการณ์คอยนำทางนักศึกษาเท่านั้น ทั้งนี้นักศึกษาจะได้ประโยชน์มากมาย ได้แก่ เข้าใจตนเอง รู้จักสืบค้นหาความรู้เพื่อแก้ปัญหา เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้คิดและเกิดความเข้าใจที่เป็นเหตุเป็นผล

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เป็นสาขาวิชาที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเรียนร่วมกับนักศึกษาทั่วไป ซึ่งยังคงมุ่งผลิตบัณฑิตมีความรู้ความสามารถจัดการห้องสมุดและสารนิเทศ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นรายวิชาต่าง ๆ จึงเน้นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดทักษะความชำนาญ ที่สามารถนำไปปฏิบัติงานได้จริง ด้วยเหตุนี้รายวิชาจำนวนมากจึงกำหนดให้เป็นรายวิชาแบบลงมือปฏิบัติ (Action Learning) ที่สามารถแบ่งตามลักษณะของเนื้อหาวิชาออกเป็น การปฏิบัติกรวิชาชีพ และการปฏิบัติการคอมพิวเตอร์

ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนได้ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนจากห้องเรียนปกติไปเป็นการเรียนการสอนออนไลน์โดยประยุกต์ใช้โปรแกรมประชุมทางไกลต่าง ๆ อาทิ โปรแกรม Microsoft Teams, Zoom, Webex, Google Meet, Facebook, Line และโปรแกรมอื่น ๆ ตามที่อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาจะตกลงใช้

ร่วมกัน ทว่าระหว่างการจัดการจัดการเรียนการสอนสังเกตเห็น และได้รับการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากนักศึกษา อาทิ อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้งานมีประสิทธิภาพไม่ดีพอ สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่นักศึกษามีสัญญากับบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตมีจำกัด โดยปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อนักศึกษาที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง สัญญาณขาดหายระหว่างเรียน และสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ปัจจัยแวดล้อมที่กล่าวมานี้ จะยังเป็นปัญหามากกว่านักศึกษาทั่วไป เนื่องจากการรับ-ส่งสารต่าง ๆ จะผ่านการมองการแปลจากล่ามภาษามืออีกทอดหนึ่ง หากในระหว่างนั้นสัญญาณมีความขัดข้อง จะทำให้สารที่ล่ามภาษามือถ่ายทอดจากอาจารย์ผู้สอนไปยังนักศึกษาขาดหายไป ย่อมส่งผลให้นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ไม่ได้รับสารที่เป็นเนื้อหาความรู้อย่างครบถ้วน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยกับสื่อการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในการสร้างผลงานจากโปรแกรมประยุกต์ต่าง ๆ โดยคาดหวังว่าผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถพัฒนาศักยภาพได้เท่ากับนักศึกษาทั่วไปอย่างเท่าเทียม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในการทางการเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเรียนการสอนออนไลน์ หมายถึง กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ที่อาศัยเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยที่ผู้สอนและนักศึกษาอยู่คนละสถานที่ แต่มีกิจกรรมการเรียนการสอน การสื่อสาร และสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ผ่านโปรแกรมการประชุมทางไกล Microsoft Teams, โปรแกรมห้องเรียน Microsoft Class Notebook และโปรแกรมเสริมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

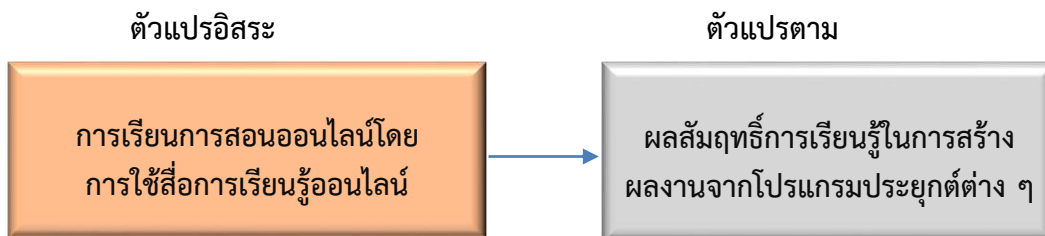
วิธีการเรียนรู้แบบปฏิบัติ หมายถึง การเรียนรู้สำหรับรายวิชาโปรแกรมประยุกต์สำหรับงานห้องสมุดและสารสนเทศ ของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ออกแบบให้มีการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยในรายวิชาดังกล่าวเป็นการฝึกปฏิบัติการทางคอมพิวเตอร์ ที่นักศึกษาต้องเรียนรู้และฝึกใช้โปรแกรมต่าง ๆ อาทิ โปรแกรมประยุกต์สำหรับสำนักงาน โปรแกรมตัดต่อวิดีโอ เป็นต้น

นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง นักศึกษาผู้มีความบกพร่องทางการได้ยิน ที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้ล่ามภาษามือในการสนับสนุนการเรียน

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในการสร้างผลงานจากโปรแกรมประยุกต์ หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาที่เกิดขึ้นภายหลังจากได้รับการเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ แล้วนำไปสร้างผลงานของตนเองตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้สอน โดยจะพิจารณาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชาซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านหลัก ๆ ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ในรายวิชาโปรแกรมประยุกต์สำหรับงานห้องสมุดและสารสนเทศด้วยวิธีการเรียนรู้แบบปฏิบัติสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นักศึกษาหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา โปรแกรมประยุกต์สำหรับงานห้องสมุดและสารสนเทศภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการพัฒนาเครื่องมือ

1. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย
 - 1.1 แผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของห้องเรียนที่มีผู้พิการเรียนรวม
 - 1.2 สื่อการเรียนรู้ออนไลน์
 - 1.3 แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์
 - 1.4 แบบบันทึกผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ
2. การสร้างเครื่องมือและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ มีวิธีการดังนี้

2.1 สร้างเครื่องมือ โดยการศึกษาลักษณะการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของห้องเรียนที่มีผู้พิการเรียนรวม ตามแนวทางการจัดการเรียนรวม (อนุชา ภูมิสิทธิพร, [2560]) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์มีลักษณะเป็นคลิปวิดีโอเผยแพร่ผ่านยูทูป แบบสัมภาษณ์ กำหนดประเด็นและขอบเขตข้อความที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และใช้แบบบันทึกผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น (บรรพต พิจิตรกำเนิด, 2562)

2.2 นำเครื่องมือวิจัย แผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของห้องเรียนที่มีผู้พิการเรียนรวม และสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมในการใช้จัดการเรียนการสอน แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบด้านความเที่ยงตรง (Validity) คือ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมในด้านภาษา (Wording) แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

- 2.3 นำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของห้องเรียนที่มีผู้พิการเรียนรวม พร้อมกับให้นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้ใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์

2. ระหว่างดำเนินการจัดการเรียนการสอน ทำการเก็บข้อมูลความพึงพอใจสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการเรียนการสอนออนไลน์ของห้องเรียนที่มีผู้พิการเรียนรวมด้วยแบบสัมภาษณ์ และทำการบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ระบบบันทึกผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ เป็นระยะตามแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ระยะเวลาที่เก็บข้อมูล

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 17 สิงหาคม 2563 – 27 พฤศจิกายน 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานของนักศึกษา ตามหลักการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นวิธีเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา และการบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ภายหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และการฝึกปฏิบัติสร้างผลงาน

ผลการวิจัย

แนวทางการเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ในระหว่างที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของห้องเรียนที่มีผู้พิการเรียนรวม ในช่วง 5 สัปดาห์นั้น ผู้วิจัยได้สังเกตและสัมภาษณ์นักศึกษาผ่านล่ามภาษามือเกี่ยวกับวิธีการเรียนและอุปสรรคต่อการเรียนออนไลน์ พบว่า วิธีการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในการเรียนการสอนออนไลน์มีความยุ่งยากกว่านักศึกษาทั่วไป ทั้งในด้านการใช้โปรแกรมประชุมออนไลน์ อาทิ ต้องใช้การพิน (Pin) หน้าจอของอาจารย์ผู้สอนและล่ามภาษามือให้ปรากฏตลอดเวลา และด้านกายภาพ ได้แก่ การสลับสายตาไปมาระหว่างจอของอาจารย์ผู้สอนและล่ามภาษามือ รวมถึงด้านการเรียนภาคปฏิบัติการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งนักศึกษาจำเป็นต้องมีการสลับหน้าจอของโปรแกรมไปมา ทำให้การได้รับข้อมูลเนื้อหาของเรื่องนั้น ๆ ไม่ครบถ้วน ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ และความเข้าใจ และกระทบไปถึงการนำความรู้ไปใช้ในชั้นการเรียนรู้ต่อไปด้วย

จากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ครบ 5 สัปดาห์ ทำให้ผู้วิจัยตระหนักว่า การเตรียมแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับห้องเรียนที่มีนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเรียนรวม โดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในด้านของเนื้อหาความรู้ อาจไม่เพียงพอ เนื่องจากยังคงมีปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ อาทิ วิธีการจัดการเรียนการสอน เครื่องมืออุปกรณ์ทั้งในส่วนของอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา เทคนิคการใช้โปรแกรมสำหรับการเรียนออนไลน์ ล่ามภาษามือ และการประสานงานกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับล่ามภาษามือ เข้ามามีผลกระทบไม่มากนักน้อย ดังนั้นในการเตรียมแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับห้องเรียนที่มีนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยินร่วม อาจารย์ผู้สอนต้องตระหนักถึงความพร้อมของนักศึกษาตั้งแต่ ช่วงก่อนเรียน รับรู้ถึงศักยภาพของนักศึกษา อาทิ การสื่อสาร การใช้เครื่องมือและโปรแกรมที่เกี่ยวข้องสำหรับการเรียนออนไลน์ และประสานงานล่ามภาษามือ สำหรับช่วงระหว่างเรียน อาจารย์ผู้สอนต้องสังเกตพฤติกรรม และซักถามถึงการรับรู้ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินผ่านล่ามภาษามือเป็นระยะ แต่หากนักศึกษามีความบกพร่องทางการได้ยิน ยังไม่สามารถเรียนรู้ได้ในเวลาที่จัดการเรียนการสอนปกติ อาจารย์ผู้สอนอาจเลือกใช้วิธีแบ่งการเรียนการสอนออกเป็น 2 ช่วง โดยช่วงแรก จัดการเรียนการสอนปกติสำหรับนักศึกษาทั่วไป และช่วงหลัง จัดการเรียนการสอนเฉพาะสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เพื่อรักษาบรรยากาศในห้องเรียนออนไลน์ให้ราบรื่น และไม่ทำให้นักศึกษาทั่วไปรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน ส่วน ช่วงหลังเรียน อาจารย์ผู้สอนต้องทำการทวนสอบผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ในเบื้องต้นอาจใช้การซักถามผ่านล่ามภาษามือในทันที หรือจะใช้การพิจารณาจากผลงานที่นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติมาเป็นอีกวิธีการทวนสอบผลการเรียนรู้ก็ได้

นอกจากนี้ผลการสัมภาษณ์ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ พบว่า สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีความเหมาะสมกับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ประกอบด้วย

1. เนื้อหาในแต่ละคลิปควรนำเสนอเนื้อหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และไม่ยาวนานเกินไป
2. การนำเสนอเนื้อหาไม่เร็วจนเกินไป (หากล่ามภาษามือแปลไม่ทันกับเนื้อหา อาจทำให้การถ่ายทอดเนื้อหาไม่ครบถ้วน)
3. มีคำแนะนำข้อมูลพื้นฐานของโปรแกรม เพื่อให้ให้นักศึกษารับทราบและเข้าใจตรงกัน เช่น การบอกถึงรุ่นของโปรแกรม และภาษาของเมนูที่ใช้ในสื่อการเรียนรู้ออนไลน์
4. กำหนดชื่อของสื่อการเรียนรู้แต่ละตอนให้ชัดเจน (อาจใช้ตัวเลขบอกลำดับของแต่ละตอน)
5. การนำเสนอเนื้อหาต้องคำนึงถึงความสวยงาม การแสดงคำศัพท์ และการใช้เทคนิคการเปลี่ยนประเด็นให้ชัดเจน
6. เนื้อหาใดที่เป็นจุดเน้น ต้องทำการขยายหน้าจอให้เห็นขั้นตอนการทำงานได้ชัดเจน
7. ตำแหน่งของล่ามภาษามือบนจอในสื่อการเรียนรู้ ต้องไม่ปิดกั้นการมองเห็นเนื้อหาหลักที่ต้องการถ่ายทอด
8. พื้นที่ตำแหน่งของล่ามภาษามือบนจอในสื่อการเรียนรู้ ต้องครอบคลุมล่ามภาษามือให้ครบถ้วน เพื่อให้ท่ามือของล่ามส่วนหนึ่งส่วนใดขาดหายไป
9. ล่ามภาษามือมีจังหวะ ท่ามือชัดเจน และการสะกดคำถูกต้อง

ทั้งนี้ การเรียนรู้จากสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ให้ประสบผลสำเร็จนั้น นักศึกษาจำเป็นต้องมีวิถีปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ระหว่างที่กำลังดูคลิปต้องมีสมาธิ และจดจ่อกับสิ่งที่ดู
 2. เมื่อดูไปสักช่วงหนึ่งควรหยุดคลิป และจดบันทึกตามความเข้าใจ แล้วจึงดูต่อ ทำอย่างนี้จนจบในแต่ละตอน หลังจากนั้นจึงนำความรู้ที่ได้จดบันทึกไว้ ไปฝึกปฏิบัติตามขั้นตอน
 3. ในขณะที่ทำงาน หากลืมการทำงานขั้นตอนใด ให้ย้อนกลับไปทบทวนจากสื่อการเรียนรู้ในตอนที่เกี่ยวข้อง
- ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในการทางการเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์**

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในการสร้างผลงานจากโปรแกรมประยุกต์ต่าง ๆ ด้วยการเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบก่อนเริ่มต้นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า นักศึกษามีทักษะการใช้งานในขั้นพื้นฐาน แต่ยังไม่มีความชำนาญที่จะช่วยให้การทำงานเอกสารสามารถทำได้รวดเร็ว สวยงาม และมีความเป็นอัตโนมัติได้ แต่ภายหลังจากผู้วิจัยจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของห้องเรียนที่มีผู้พิการเรียนรวม จำนวน 5 สัปดาห์ เกี่ยวกับการใช้งานโปรแกรม Microsoft Word นักศึกษามีพัฒนาการที่ดีขึ้น มีการเลือกใช้ฟังก์ชันต่าง ๆ เข้ามาช่วยทำงานให้รวดเร็ว และสวยงามขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การร่างภาพจริงให้เป็นลายเส้นและออกแบบบรรจุภัณฑ์ ของ มัณฑนา นนท์ไชย (2559) โดยใช้การเรียนการสอนออนไลน์ Google Classroom สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาเทคโนโลยีมีเดีย ซึ่งทำการศึกษาจากนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย จำนวน 35 คน พบว่า สื่อการเรียนรู้มีคุณภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก กลุ่มเป้าหมายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และมีความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเพิ่มสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เพื่อทบทวนเป็นการช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น เพราะในระหว่างที่เรียนในห้องเรียนอาจเสียสมาธิหรือพลาดเนื้อหาบางส่วนไปบ้าง การได้ดูทบทวนภายหลังอาจช่วยเติมเต็มความรู้ที่ขาดหายไป

สำหรับการวิจัยนี้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้ประเมินและวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย ด้านคุณธรรม/จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทาง

ปัญหา ด้านทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยกำหนดเกณฑ์คะแนนรูบริกส์ (Rubrics Scores) ซึ่งพบว่า

- ด้านคุณธรรม/จริยธรรม นักศึกษาทั้ง 5 คน มีความรับผิดชอบในการส่งงานในระดับดี มีการส่งงานตรงตามกำหนดเวลาเป็นส่วนใหญ่ และทำผลงานด้วยตนเอง ถึงแม้ผลงานของนักศึกษาบางคนจะมีลักษณะที่คล้ายกับผลงานของเพื่อนก็ตาม

- ด้านความรู้ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทั้ง 5 คน สามารถนำความรู้จากการเรียนรู้ทั้งในการเรียนการสอนออนไลน์และการเรียนรู้จากสื่อการเรียนรู้อื่นมาใช้ในการทำงานได้ในระดับปานกลาง

- ด้านทักษะทางปัญญา มีนักศึกษา 1 คน ที่มีความสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา การประยุกต์ใช้ในงานลักษณะต่าง ๆ ได้ในระดับดี และนักศึกษาอีก 4 คน มีทักษะทางปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง

- ด้านทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ นักศึกษาทั้ง 5 คน มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับดี

- ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษาทั้ง 5 คน มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับดี แต่มี 1 คน ที่มีทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับดี และอีก 4 คน มีทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสังเกตได้ว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้จะดีขึ้นหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับภูมิหลังและประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินแต่ละคน โดยเฉพาะนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่มีทักษะการอ่านและการเขียนได้นั้น จะมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้มากกว่านักศึกษาที่ขาดทักษะการอ่านและการเขียน

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์

แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ผู้วิจัยได้วางแผน และได้นำมาจัดการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรม Microsoft Teams นั้นให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายพิน แก้วชินดวง (2559) ที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้ซอฟต์แวร์ Edmodo อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน สามารถเรียนที่ใดก็ได้ ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยจากการเดินทางมาเรียนยังห้องเรียนปกติทั่วไป อีกทั้งการเรียนออนไลน์นั้นอาจทำให้นักศึกษารู้สึกมีความอิสระ สามารถทำกิจกรรมอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการเรียน ไม่ต้องอยู่ในกฎระเบียบ อีกทั้งการที่ผู้วิจัยเสริมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งนักศึกษาสามารถทบทวนเนื้อหาที่เรียนไปแล้วได้ตามความต้องการ จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภายหลังได้รับการเรียนการสอนด้วยวิธีการนี้มีมากขึ้นกว่าก่อนเรียน

สำหรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า การดำเนินการควรแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ สุวัฒน์ บันลือ (2560) ที่ได้ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่เกิดกับนักศึกษานั้น ผู้สอนจำเป็นต้องมีการติดตามตรวจสอบ อยู่เป็นระยะ ซึ่งหากพบเจอปัญหาใด ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนก็จะสามารถแก้ไข และปรับเปลี่ยนวิธีการได้อย่างทันท่วงที ไม่ปล่อยให้ปัญหาเกิดขึ้น และเกิดผลเสียต่อการเกิดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษา

จากการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ โดยผู้สอนที่มีนักศึกษาบกพร่องทางการได้ยินเรียนรวม ต้องมีการเตรียมความพร้อมและปฏิบัติในช่วงต่าง ๆ ดังนี้

- ช่วงก่อนเรียน ผู้สอนจำเป็นต้องรับรู้ข้อมูลพื้นฐานเสียก่อน อาทิ ศักยภาพของนักศึกษา ความพร้อมในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ของนักศึกษา ซึ่งขั้นตอนนี้สามารถได้รับจากล่ามภาษามือ หรือหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบนักศึกษาพิการเรียนรวม

- ช่วงระหว่างเรียน ผู้สอนต้องสังเกตพฤติกรรม และซักถามถึงการรับรู้ของทั้งนักศึกษาทั่วไปและนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินผ่านล่ามภาษามือเป็นระยะ เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนได้ทันที โดยไม่ปล่อยให้เวลาเสียไปโดยเปล่าประโยชน์

- ช่วงหลังเรียน ผู้สอนต้องทวนสอบผลการเรียนรู้ของนักศึกษาในทันทีก่อนสิ้นสุดการเรียนในการเรียนการสอนออนไลน์และตรวจสอบจากผลงานที่นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติ พร้อมให้ข้อมูลสะท้อนกลับที่ชัดเจน

สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนออนไลน์โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องในลักษณะต่าง ๆ เนื่องจากการเรียนการสอนออนไลน์เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ต้องอาศัยทักษะการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิม

เอกสารอ้างอิง

บรรพต พิจิตรกำเนิด. (กันยายน - ธันวาคม 2562). **ต้นแบบระบบบันทึกผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน**

คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ. เรียกใช้เมื่อ 17 เมษายน 2563 จาก. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 11(3), 441-450. เข้าถึงได้จาก <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/rmutsvrj/article/view/228795/155720>

มัณฑนา นนทไชย. (2559). **การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการร่างภาพจริงให้เป็นลายเส้นและออกแบบบรรจุภัณฑ์โดยใช้ห้องเรียนออนไลน์ Google classroom สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาเทคโนโลยีมีเดีย.** กรุงเทพฯ: ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

สายพิณ แก้วชินดวง. (2559). **การพัฒนาห้องเรียนออนไลน์สำหรับรายวิชาสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา.**

กรุงเทพฯ: สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สุวัฒน์ บรรลือ. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560). **รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.** วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 250-260.

สุวิทย์ เมชินทรีย์. (17 มีนาคม 2563). **ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง มาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)).** เรียกใช้เมื่อ 12 เมษายน 2563 จาก https://www.ops.go.th/main/images/2563/muaAdmin/corona/COVID_3.pdf

อนุชา ภูมิสิทธิพร. ([2560]). **เอกสารประกอบการเรียน รายวิชา ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ.** เรียกใช้เมื่อ 17 เมษายน 2563 จาก <http://elearning.psu.ac.th/courses/44/บทที่%205.pdf>

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตกรรมวิถี

The Agricultural Innovation Learning Center Development

พัชรี กล่อมเมือง^{1*} (Patcharee Klommeung),
ชจิตพรรณ อมรปาน² (Kajitphun Amornphan),
ณัฐรา เกิดทรัพย์³ (Natta Kertsup)

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
(Assistant professor, Ph.D. of Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University)

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาพุทธอภิธรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
(Assistant professor of Buddhist Abhidhamma Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University)

³อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
(Lecturer of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University)

*Corresponding Author. E-mail : patcharee.k@pnu.ac.th

(Received: July 1, 2021; Revised: October 13, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจทรัพยากรและภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรม การเกษตรของตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกร นวัตกรรมวิถี 2) ศึกษารูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตกรรมวิถีของตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่เหมาะสมและนำไปใช้ได้จริง 3) ชับเคลื่อนและประเมินผลการใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตกรรมวิถี เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน เกษตรกร และเจ้าหน้าที่เกษตร อำเภอบ้านนา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม และการทำเวทีกลุ่ม นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ด้วย การวิเคราะห์เนื้อหาโดยการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาด้วยการยืนยันข้อมูลแล้วนำมาสรุปเพื่อนำเสนอ ผลการวิจัยพบว่า

1. ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมการเกษตร พบว่า 1) ทรัพยากรในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ใช้ประกอบอาชีพทำนาและทำสวน 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเกษตรมีองค์ความรู้ที่ได้มีการ สั่งสมและสืบทอดติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ครั้งในอดีตจวบจนถึงปัจจุบัน จากรุ่นสู่รุ่นจนกระทั่งเป็นสิ่งที่มี ความเหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล ครอบครัว และชุมชนได้อย่างชัดเจน และ 3) วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมเรียบง่าย มีความเอื้ออาทรต่อกันมีการอยู่รวมกันฉันพี่น้อง มีการแบ่งปันและช่วยเหลือ เกื้อกูลกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ สืบสานมาเป้นประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงได้รับการซึมซับถึงวิถีชีวิตที่ เรียบง่าย และปฏิบัติตนสอดคล้องกับระบบประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น

2. รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตกรรมวิถีที่เหมาะสมและนำไปใช้ได้จริง พบว่า 1) ลักษณะการเรียนรู้ 2) กระบวนการในการเรียนรู้ของเกษตรกรและประชาชนในชุมชน 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ เกษตรกรนวัตกรรมวิถี 4) ความรู้และความพร้อมในการเรียนรู้ของเกษตรกรและประชาชนในชุมชน 5) ผู้นำชุมชนในการ บริหารจัดการการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ 6) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เกษตรกร นวัตกรรมวิถี 7) มีสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียน การสอน และงบประมาณ และ 8) เกษตรกรต้นแบบมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร

3. ผลการใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตกรรมวิถี มีความเหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีกระบวนการวิเคราะห์ แนวโน้มพัฒนาการของศูนย์การเรียนรู้ เกษตรนวัตกรรมวิถี และการสำรวจเพื่อศึกษาความต้องการของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน และความต้องการของชาวบ้าน ในชุมชน ซึ่งทำให้สามารถกำหนดเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จ โดยวิเคราะห์จาก สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของศูนย์การเรียนรู้ และชุมชนนั้นๆ และผ่านการทดลองใช้ใน ศูนย์การเรียนรู้เกษตรนวัตกรรมวิถี และผ่านการวิเคราะห์ โดยกรมความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค ประชาชน ทำให้ชุมชนเห็นศักยภาพของชุมชน รักชุมชนรักท้องถิ่น รู้จักตัวตนของตนเองและภาคภูมิใจในวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม และความเป็นชุมชนของตนเอง

คำสำคัญ : การพัฒนา; ศูนย์การเรียนรู้; เกษตรนวัตกรรมวิถี; จังหวัดนครนายก

Abstract

The objectives of this research were 1) to survey the resources and wisdom, way of life, traditions and agricultural culture of Ban Na Subdistrict, Ban Na District, Nakhon Nayok Province that are suitable for the development of the Agricultural Innovation Learning Center 2) to study the model of the Agricultural Innovation Learning Center of Ban Na Subdistrict, Ban Na District, Nakhon Nayok Province that was appropriate and utilizable, and 3) to drive and evaluate the utilization of the Agricultural Innovation Learning Center model. Qualitative research was used in this study. The 20 key informants involved in this study were community leaders, agriculturists, agricultural officials in Ban Na district, government agencies, and the private sector. The research tools were in-depth interviews, group discussions, and group stages. The data were analyzed on various issues by verifying the content's consistency by confirming the data and bringing it to a conclusion for presentation.

The results presented into three issues as follows:

1. The resources, wisdom, way of life, traditions and agricultural culture found that 1) most of the resources in the area were used for farming and gardening occupations. 2) local agricultural wisdom had the knowledge accumulated and inherited continuously from the past to the present. It was appropriate to the context and environment of the individual, family and community clearly, and 3) a simple way of life, tradition and culture: generosity, sharing, helping each other since the ancestor's generation. Therefore, the new generation inherited and absorbed these lifestyles according to the local traditions and culture.

2. The model of the Agricultural Innovation Learning Center of Ban Na Subdistrict, Ban Na District, Nakhon Nayok Province that was appropriate and utilizable found into eight aspects as follows: 1) the learning characteristics, 2) the learning process of agriculturists and people in the community, 3) the activities participation in Agricultural Innovation Learning Center, 4) the knowledge and readiness for learning of agriculturists and people in the community, 5) the community leaders in managing the operations of the learning center, 6) the participation in the management of the Agricultural Innovation Learning Center, 7) the facilities, materials,

instructional materials, and budgets, and 8) the role-model agriculturists have knowledge, capabilities and experiences in transferring agricultural knowledge.

3. The results of using the model of the Agricultural Innovation Learning Center that was appropriate and utilizable were due to the analytical process: the trend of Agricultural Innovation Learning Center development, the investigation of learning center and the villagers' needs, internal and external environments of the learning center, the Agricultural Innovation Learning Center trial, and the participation of government agencies, the private sectors and the public sectors. As a result of this process, it was possible to set some goals to the successfulness. Finally, the people realized the potential of their community; loved and appreciated in their local community regarding the way of life, tradition and culture.

Keywords : Development; Learning Center; Agricultural Innovation; Nakhon Nayok Province

บทนำ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนในด้านต่างๆ เช่นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของประชาชนดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

ศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมวิถีวิถีมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นแหล่งการจัดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีพ แต่การดำเนินงานยังไม่มีรูปแบบการบริหารที่ชัดเจน ทำให้กระบวนการขับเคลื่อนและแนวทางการพัฒนาสามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้ และจะดำเนินงานอย่างไรจึงจะเกิดความเหมาะสม จะมีเงินทุนในการสนับสนุนกิจกรรมอย่างไร และจะมีกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอะไรบ้าง เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ให้เกิดความรักใน วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของตนเอง และสามารถนำเสนอสิ่งเหล่านี้แก่ผู้มาเยือนทั้งในฐานะผู้ศึกษาดูงาน ผู้ที่สนใจจะมาเรียนรู้ และนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้น รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ให้เด็กนักเรียนและเยาวชนในชุมชน เพื่อจะได้เกิดความรักและหวงแหนในถิ่นกำเนิดของตนเอง ด้วยมูลเหตุที่กล่าวมาจึงมีความสำคัญที่เห็นสมควรทำการวิจัย การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมวิถีวิถีซึ่งส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติการณ์ดำเนินชีวิตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ว่าจะต้องมีการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมวิถีวิถีอย่างไร และมีการขับเคลื่อนพัฒนาการบริหารศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมวิถีวิถีอย่างไร ทั้งนี้เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการจัดการเรียนรู้ของท้องถิ่นทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

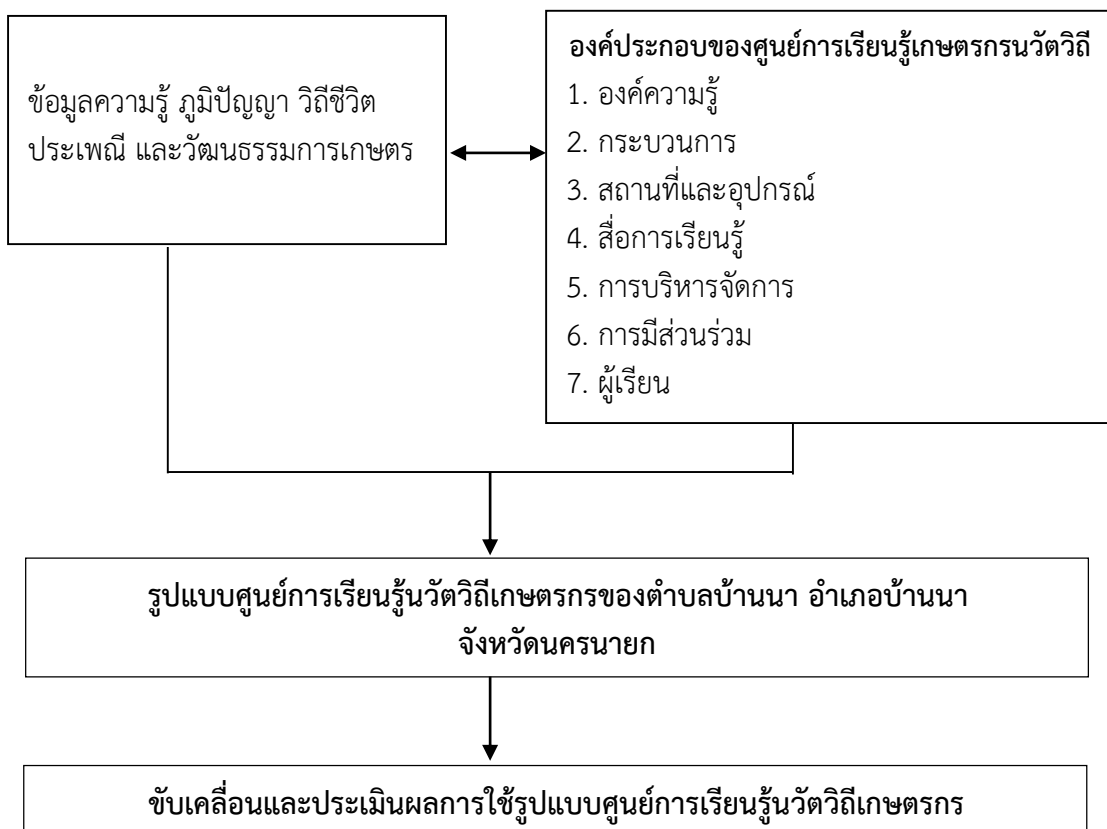
ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดนครนายกเป็นครัวเรือนเกษตรกรรมที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณกาล จนถึงปัจจุบัน มีจำนวนเกษตรกรร้อยละ 36.85 มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณร้อยละ 55.55 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการทำนา และรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของจังหวัดนครนายกเท่ากับ 18,517 บาทต่อเดือน ซึ่งต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนของครัวเรือนทั่วประเทศซึ่งมีรายได้เฉลี่ย 20,940 บาทต่อเดือน แม้การทำเกษตรจะทำให้ยากจน แต่ประชากรในจังหวัดก็ไม่ได้เลิกอาชีพนี้ กลับมีความต้องการที่จะอนุรักษ์สืบสานต่อไป แต่มีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง

กระบวนการผลิต และนำภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ทางเกษตรกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อส่งเสริมทางการท่องเที่ยวและเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์สืบสานสู่รุ่นต่อไป ด้วยการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมการเกษตรของตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมวิถี
2. เพื่อศึกษารูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมวิถีของตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่เหมาะสมและนำไปใช้ได้จริง
3. เพื่อขับเคลื่อนและประเมินผลการใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมวิถี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

พื้นที่วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. พื้นที่การวิจัยในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน เกษตรกร และเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอบ้านนา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จำนวนทั้งสิ้น 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

แบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือโดยวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลประกอบไปด้วย ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือของการวิจัย โดยเครื่องมือของการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยในครั้งนี้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยไปตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ด้านความเที่ยงตรง โดยผู้ทรงคุณวุฒิช่วยพิจารณาแก้ไขภาษา ตรวจสอบข้อคำถามในการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุม เนื้อหาครบถ้วน ถูกต้องเหมาะสม แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข และเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความสมบูรณ์อีกครั้ง หลังจากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบแล้วไปทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความน่าเชื่อถือด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้นไปยืนยันคำตอบของผู้วิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์น่าเชื่อถือ ลักษณะการสัมภาษณ์ การจัดทำเวทีและการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีดังนี้

1. การจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสานในทุกๆ สาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอรูปแบบและประเมินผลรูปแบบการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพืชอินทรีย์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ตำบล บ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ให้ประสบความสำเร็จ

2. การจดบันทึก บันทึกเสียง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเน้นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อนำมาเชื่อมโยงกับประเด็นของวัตถุประสงค์

3. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Observation Participatory) เป็นการสังเกตการณ์ในขณะที่ได้ดำเนินกิจกรรมการวิจัย ทั้งประชุมปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย การจัดทำเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และได้มีการจดบันทึก และบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาด้วยการยืนยันข้อมูล โดยการทำเวทีกลุ่มกับผู้นำชุมชน เกษตรกร และเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอบ้านนา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกแล้วนำมาสรุปเพื่อนำเสนอต่อไป

การยืนยันรูปแบบ

การยืนยันรูปแบบในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการยืนยันรูปแบบดังต่อไปนี้

การพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี ในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกที่เหมาะสมและนำไปใช้ได้ หลังจากผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีที่เหมาะสมและนำไปใช้ได้แล้ว ผู้วิจัยได้นำรูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีมาขับเคลื่อนและประเมินผลเพื่อนำผลประเมินมาปรับปรุงรูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการวิจัย

1. ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมการเกษตรของตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี ดังนี้

1.1 ทรัพยากรของตำบลบ้านนาที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี พบว่า ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก มีทั้งหมด 11 หมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ใช้ประกอบอาชีพทำนาและทำสวน ในปัจจุบันมีความแตกต่างจากในอดีตหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นวิธีการในเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว เทคโนโลยีทางการเกษตร และการจัดการผลผลิตทางการเกษตร กล่าวคือในอดีตกระบวนการหรือวิธีการมีความซับซ้อนและยุ่งยาก พันธุ์ข้าวที่ใช้ในการทำนายังเป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองขายได้ราคาถูก ไม้ผลและไม้ยืนต้นไม่สามารถทนต่อภัยธรรมชาติ และศัตรูพืชต่างๆ และไม่ตรงตามความต้องการของตลาด ไม่มีเทคโนโลยีทางการเกษตรที่ทันสมัยจึงต้องใช้ควายในการไถนา ใช้แรงงานคนเป็นหลักทำให้ต้องใช้เวลาในการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวแต่ละครั้งนาน

1.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเกษตรของตำบลบ้านนาที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี พบว่า มุ่งองค์ความรู้ที่ได้มีการสั่งสมและสืบทอดติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ครั้งในอดีตจวบจนถึงปัจจุบัน จากรุ่นสู่รุ่นจนกระทั่งเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล ครอบครัว และชุมชนได้อย่างชัดเจน ซึ่งก็มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการใช้แก้ปัญหาหรือการพัฒนาในด้านการประกอบอาชีพ และการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างเช่น ความรู้และความชำนาญของเกษตรกรในการทำนาโดยการปลูกข้าวพันธุ์ส่งเสริมแทนที่ข้าวพันธุ์พื้นเมืองเนื่องจากข้าวพันธุ์ส่งเสริมให้ผลผลิตต่อหนึ่งหน่วยพื้นที่ได้มากกว่า มีระยะเวลาการผลิตที่สั้นกว่า มีคุณภาพทางโภชนาการสูงกว่า และตรงกับความต้องการของตลาด นอกจากนี้พื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เรียกได้ว่ารวยธรรมชาติ ดินดี น้ำดี โยนอะไรก็ขึ้น เป็นสาเหตุหนึ่งที่เกษตรกรหันมาทำเกษตรแบบผสมผสาน เช่น การปลูกมะยงชิด ทุเรียน ไม้ผลและไม้ยืนต้น ซึ่งมีปัจจัยเกี่ยวข้องหลายประการที่ต้องอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งที่ควรพิจารณาก่อนตัดสินใจปลูก คือ พื้นที่ปลูกหรือการเลือกทำเลที่ปลูกซึ่งจะเกี่ยวข้องกับชนิดของดินและความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำที่ใช้ในการชลประทาน ทิศทางลมอุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน แสงแดดการขนส่งและการตลาด และพันธุ์พืชที่จะเลือกนำมาปลูก เป็นต้น ปัญหาแมลงศัตรูพืชที่สร้างความเสียหายแก่ผลผลิตภาคเกษตร ทำให้อัตราการใช้สารเคมีควบคุมแมลงศัตรูพืชสูงขึ้น การผลิตน้ำหมักชีวภาพกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ จึงเป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาชาวบ้านที่ทำเกษตรแบบพึ่งพิงธรรมชาติ โดยวัสดุที่ใช้ในการผลิตหมักชีวภาพป้องกันและกำจัดศัตรูพืชและแมลงจะเป็นสมุนไพรที่หาง่ายในท้องถิ่น และอีกหนึ่งภูมิปัญญาของเกษตรกรการทำปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดเนื่องจากกระแสความห่วงใยในสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมีในการทำเกษตร ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ได้ช่วยทำให้สภาพแวดล้อมเกิดความสมดุล เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมีฐานมาจากการคิดภายใต้หลักการของการได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างองค์ประกอบที่มีอยู่ในธรรมชาติส่งผลต่อระบบนิเวศได้อย่างยั่งยืนและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านสิ่งแวดล้อม

1.3 วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของตำบลบ้านนาที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี พบว่า วิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านนาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร เช่น ทำนา สวนผลไม้ พืชผักสวนครัว ผู้คนในชุมชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายมีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง มีการแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาตั้งแต่รุ่น บรรพบุรุษ สืบสานมาเปลี่ยนประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงได้รับการซึมซับถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และปฏิบัติตนสอดคล้องกับระบบประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น มีจิตสำนึกในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ดีไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น สามารถพึ่งตนเองได้ในระดับบุคคล และยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวแก่ครอบครัวและบุคคลอื่นๆ ในชุมชนอีกด้วย นอกเหนือจากนี้ เกษตรกรและประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านนายังได้นำแนวคิดการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ธรรมชาติเป็นตัวขับเคลื่อนจากการหล่อหลอมของระบบประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของ

วิถีชีวิต อาทิ ประเพณีและวัฒนธรรมสู่ขวัญข้าวเป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ข้าวในลานของตน เป็นการบำรุงขวัญของชาวนา รวมถึงการแสดงความกตัญญูต่อพระแม่โพสพ เพื่อบันดาลให้ข้าวในปีหน้าได้ผลผลิตดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีประเพณีและวัฒนธรรมลงแขกเกี่ยวข้าวที่แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังสามารถช่วยสร้างความสมัครสมานสามัคคีกันในหมู่บ้านได้อีกด้วย

2. รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีของตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกที่เหมาะสมและนำไปใช้ได้จริง พบว่า 1) ลักษณะการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญที่จะขาดไม่ได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีเพราะลักษณะการเรียนรู้จะต้องมีทั้งภาคทฤษฎีและการทดลองปฏิบัติจริงตามฐานการเรียนรู้แต่ละหมู่บ้านต้นแบบเปรียบเสมือนห้องเรียนที่มีชีวิตมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และมีการถ่ายทอดความรู้จากเกษตรกรต้นแบบในการทำเกษตรรูปแบบต่างๆ 2) กระบวนการในการเรียนรู้ของเกษตรกรและประชาชนในชุมชน ต้องมีการพัฒนาทักษะและศักยภาพในการเรียนรู้ของเกษตรกรและประชาชนในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนให้ดีขึ้น หรือในประสบการณ์การเรียนรู้ที่ค่อยเป็นค่อยไป จนเป็นการเรียนรู้ที่สามารถจะถ่ายทอดรุ่นต่อรุ่นได้ ซึ่งต้องใช้เวลามากหรือน้อยขึ้นอยู่กับทักษะรายบุคคล และความใฝ่รู้ที่อยากจะเรียนรู้ เล็งเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ต่างๆ เกิดจากจิตใต้สำนึกในการเรียนรู้ ฝึกฝน สะสมทักษะ ทำให้ผู้เรียนรู้เกิดศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ดังนั้นหากมีการสนับสนุนด้านนี้ ย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีที่รวดเร็วขึ้น 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี เปิดโอกาสให้เกษตรกรและประชาชนในตำบลบ้านนาเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถและมีศักยภาพ รวมทั้งมีจิตสาธารณะ ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาของคนในชุมชนและได้รับการยอมรับทำให้สามารถโน้มน้าวหรือสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีให้เกิดความเข้มแข็งยิ่งขึ้น 4) ความรู้และความพร้อมในการเรียนรู้ของเกษตรกรและประชาชนในชุมชน เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีพัฒนาต่อไปฐานการเรียนรู้เกษตรกรในแต่ละหมู่บ้านต้นแบบช่วยเชื่อมโยงเรื่องราวในท้องถิ่นหรือความรู้ท้องถิ่นสู่ความรู้สากล พัฒนาคุณลักษณะและความคิดความเข้าใจในคุณค่าของชุมชนและทัศนคติค่านิยม ใฝ่รู้ใฝ่เรียนรักการเรียนรู้ มีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถจัดการความรู้ซึ่งมีความสำคัญและมีความหมายอย่างมากสำหรับผู้เรียน เพราะผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากฐานการเรียนรู้จากสภาพชีวิตจริง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ช่วยให้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตของตน ครอบครัว ท้องถิ่น นอกจากนี้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และทรัพยากร ภูมิปัญญาวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง และผู้เรียนได้เรียนรู้จากฐานการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้เกิดทักษะการแสวงหาความรู้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 5) ผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการดำเนินงานภายในศูนย์การเรียนรู้เพราะผู้นำจะต้องเป็นหลัก สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้จะต้องมีภาวะผู้นำที่ดี เพื่อนำพาศูนย์การเรียนรู้ ผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการการดำเนินงานของศูนย์ฯ จะต้องมีการบริหาร การบริหาร ส่งการ แก่ไข พัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ในทุกๆ ด้าน ต้องมีประสบการณ์ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ ทำให้การดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคตเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง 6) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมกันขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนโดยประชาชนในชุมชนร่วมวางแผนกำหนดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ร่วมในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี สร้างจิตสำนึกร่วม ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน นอกจากนี้ยังมีองค์กรในเครือข่ายชุมชนและหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุน มีการสร้างเครือข่ายการสร้างพันธมิตรทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ เกิดการคล่องตัว

7) มีสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียน การสอน และงบประมาณ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้มีใช้ตัวบุคคลที่เกิดการฝึกฝน มีใช้ค่านิยม วัฒนธรรมที่เกิดจากใต้สำนึกของแต่ละบุคคล แต่สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียน การสอน เกิดขึ้นได้จากงบประมาณเป็นสิ่งที่สำคัญในศูนย์การเรียนรู้ฯ หากไม่มี มีน้อย ไม่เพียงพอ หรือขาด จะต้องหางบประมาณในการดำเนินการจัดทำให้ได้มาทั้งสิ้น แต่จะเป็นงบประมาณจากภาคส่วนไหนเท่านั้น ดังนั้นจึงถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักที่เป็นตัวตนของศูนย์การเรียนรู้เลยก็ว่าได้ จึงไม่ใช่เป็นสิ่งที่แปลกที่ทุกศูนย์การเรียนรู้จะต้องเล็งเห็นความสำคัญลำดับแรก 8) เกษตรกรต้นแบบมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ศูนย์การเรียนรู้พัฒนาต่อไป หากเกษตรกรต้นแบบไม่มีความรู้ ไม่มีความเข้าใจ ไม่มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งบรรยากาศในการสอนอย่างแท้จริงแล้ว เกษตรกรต้นแบบนั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจก่อนการถ่ายทอดให้ผู้เรียน

3. เพื่อขับเคลื่อนและประเมินผลการใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตกรรมวิถี พบว่า จากการใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตกรรมวิถีของตำบลบ้านนา ทำให้ชุมชนเห็นศักยภาพของชุมชน รักชุมชน รักท้องถิ่น รู้จักตัวตนของตนเองและภาคภูมิใจในวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม และความเป็นชุมชนของตนเอง กระตุ้นเกษตรกรและประชาชนให้ตื่นตัวในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการทำเกษตรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ได้พบปะ เรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีแหล่งเรียนรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมทางการเกษตร การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต และการจัดการผลผลิตทางการเกษตร ได้มีแนวทาง วิถีคิด นำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพทางการเกษตร เกิดเครือข่ายการทำงานภายในชุมชนกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรที่เป็นประโยชน์กับเกษตรกรและประชาชนที่สนใจ สามารถสืบค้นข้อมูลได้ตลอดเวลา มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การขับเคลื่อนรูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตกรรมวิถีตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก พบว่า 1) วิธีการก่อเกิดศูนย์เรียนรู้ชุมชนเกษตรกรนวัตกรรมวิถี เกิดขึ้นจากความต้องการของประชาชนในชุมชน เพราะเป็นสมบัติของชุมชน จึงได้มีการนำแนวคิดการสำรวจข้อมูลการทำเกษตรของเกษตรกร การสัมภาษณ์ การประชุมปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย การจัดทำเวที และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำชุมชน ตัวแทนเกษตรกร เกษตรอำเภอบ้านนา เกษตรจังหวัดนครนายก หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการทางการเกษตร เผยแพร่ความคิด โน้มน้าว สร้างการยอมรับและชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีศูนย์การเรียนรู้ทางการเกษตรของชุมชน การจัดเก็บองค์ความรู้และภูมิปัญญาทางการเกษตรของชุมชนอย่างเป็นระบบการแสดงผลข้อมูล ข่าวสารของชุมชน ให้ได้เรียนรู้กันอย่างทั่วถึง รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สม่ำเสมอ เริ่มจากการจัดระเบียบแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน โดยให้เป็นไปตามกำลังที่ชุมชนจะสามารถ 2) โครงสร้างของศูนย์เรียนรู้เกษตรกรนวัตกรรมวิถี ประกอบด้วย คณะกรรมการ ที่ปรึกษา ระเบียบข้อบังคับ สถานที่ การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ งบประมาณ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งในอาคารศูนย์ฯ ที่มีรวบรวมและจัดระบบองค์ความรู้ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมการเกษตร การจัดนิทรรศการ การบรรยายให้ความรู้และการชมวิถีทัศน์ และนอกอาคารศูนย์ฯ โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามฐานการเรียนรู้แต่ละหมู่บ้านต้นแบบ เช่น เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน เกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง ผักปลอดสารพิษ และการทำเกษตรระบบ Smart Farm เพื่อสาธิตกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การทำนา การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ บรรยายให้ความรู้โดยเกษตรกรต้นแบบ 4) เนื้อหาสาระข่าวสารความรู้ ผู้วิจัยและคณะได้พัฒนาเว็บไซต์ <http://www.bannalearningcenter.com> และได้พัฒนาวีดิทัศน์ เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในเว็บไซต์ Youtube ช่อง Banna Learning Center เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ในการดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเกษตรกรในยุคไทยแลนด์ 4.0” โดยได้รวบรวมองค์ความรู้จากดำเนินโครงการวิจัยจัดตั้งเป็น “ศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตกรรมวิถี ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาโครงการพัฒนาเกษตรในยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งได้มีการรวบรวมและจัดระบบองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา

ประเพณี วัฒนธรรม และกิจกรรมทางการเกษตรตามฐานการเรียนรู้แต่ละหมู่บ้านต้นแบบทั้ง 8 แห่ง แบ่งออกเป็นฐานการเรียนรู้ 5 ประเด็น อาทิ ฐานการเรียนรู้เกษตรอัจฉริยะ (Smart Farm) ฐานการเรียนรู้เกษตรพอเพียง ฐานการเรียนรู้เกษตรผสมผสาน ฐานการเรียนรู้เกษตรยั่งยืน ฐานการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์

3.2 การประเมินผลการขับเคลื่อนรูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ด้วยการประชุมปฏิบัติการ การจัดทำเวทีและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำชุมชน ตัวแทนเกษตรกร เกษตรอำเภอก เกษตรจังหวัด หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการทางการเกษตรพบว่า เกษตรกรในตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกได้รับความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตร การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต การจัดการผลผลิตทางการเกษตรไปปรับใช้หรือนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของพื้นที่ เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนทางการเกษตรที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่ประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชนทางการเกษตร อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ทางการเกษตรเพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเองเป็นศูนย์การเรียนรู้เกษตรนวัตวิถีของประชาชนที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน จึงทำให้การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีมีกิจกรรมต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งเป็นการตอบสนองการเรียนรู้ตามความพร้อมและความต้องการของชุมชน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลโดยละเอียดดังต่อไปนี้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมการเกษตรของตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลบ้านนาประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนาข้าว ทำสวน ซึ่งเกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง เกษตรกรยังปลูกพืชเชิงเดี่ยว มีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในการเพาะปลูกพืชเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการปลูกพืชแผนใหม่ และให้ความสนใจด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมประเพณีน้อยลง จึงมีการอพยพเข้าไปทำงานในเมืองเป็นจำนวนมาก กลายเป็นที่มาของปัญหาหลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะในด้านสังคมและความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกษตรกรได้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต นำนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์ ใช้ภูมิปัญญา ความรู้ความเชี่ยวชาญ ผสมผสานกับเทคโนโลยี มาใช้หรือพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ ตลอดจนเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และนำไปวางแผนการผลิตให้มีปริมาณที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดบนฐานข้อมูลราคาและการตลาดที่ถูกต้อง สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการเพาะปลูกให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญา ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม และความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ ความชัดเจนที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัว และภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต และเป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากิน และพิธีกรรมต่าง ๆ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีของตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่เหมาะสมและนำไปใช้ได้จริง พบว่า 1) ลักษณะการเรียนรู้ 2) กระบวนการในการเรียนรู้ของเกษตรกรและประชาชนในชุมชน 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี 4) ความรู้และ

ความพร้อมในการเรียนรู้ของเกษตรกรและประชาชนในชุมชน 5) ผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ 6) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี 7) มีสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียน การสอน และงบประมาณ 8) เกษตรกรต้นแบบมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ การถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปริยกร เพชรบำรุง (2558) พบว่า การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและปรับเปลี่ยนวิถีทัศน์ของประชาชนในชุมชนได้ดีในระดับหนึ่ง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ทางศูนย์จัดขึ้นสามารถชี้ให้เห็นถึงคุณค่าและคุณประโยชน์ของการเรียนรู้และการฝึกทักษะอาชีพทางการเกษตรที่ช่วยส่งผลให้เกิดการพึ่งตนเอง การจัดการตนเองและสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคครัวเรือนและชุมชนได้จริง ประชาชนในชุมชนได้หันมาเข้าร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้กับทางศูนย์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ชุมชนเกิดความสามัคคีเพิ่มขึ้น จนในปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้สามารถนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครัวเรือนและชุมชนได้ดีพอสมควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลี ไชยเสนา (2557) ที่ส่งเสริมให้ห้องสมุดโรงเรียนจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และเป็นแหล่งข้อมูล แหล่งภูมิปัญญา เพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ สำหรับเยาวชนหรือผู้ประกอบการธุรกิจหรือประชาชนในท้องถิ่นที่หลากหลายรูปแบบ โดยใช้หลักการ Under one roof หรือหลังคาเดียวกัน

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ขับเคลื่อนและประเมินผลการใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถี พบว่า จากการใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรนวัตวิถีของตำบลบ้านนา มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีกระบวนการวิเคราะห์ แนวโน้มพัฒนาการของศูนย์การเรียนรู้เกษตรกร นวัตวิถี และการสำรวจเพื่อศึกษาความต้องการของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน และ ความต้องการของชาวบ้านในชุมชน ซึ่งทำให้สามารถกำหนดเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จ โดยวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของศูนย์การเรียนรู้ และชุมชนนั้นๆ และผ่านการทดลองใช้ในศูนย์การเรียนรู้เกษตรกร นวัตวิถี และผ่านการวิเคราะห์ โดยกรมความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทำให้ชุมชนเห็นศักยภาพของชุมชน รักชุมชนรักท้องถิ่น รู้จักตัวตนของตนเองและภาคภูมิใจในวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม และความเป็นชุมชนของตนเอง กระตุ้นเกษตรกรและประชาชนให้ตื่นตัวในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการทำเกษตรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ได้พบปะเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีแหล่งเรียนรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมทางการเกษตร การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต และการจัดการผลผลิตทางการเกษตร ได้มีแนวทางวิธีคิด นำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพทางการเกษตร เกิดเครือข่ายการทำงานภายในชุมชนกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรที่เป็นประโยชน์กับเกษตรกรและประชาชนที่สนใจ สามารถสืบค้นข้อมูลได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวดี วรวิทย์พินิต, วรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ ได้นำเสนอรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้น คือ “PETCH Model” มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การมีส่วนร่วม (Participation) ความพอเพียง (Evolution Enough) การนำเอาเทคโนโลยีและหลักวิทยาศาสตร์มาปฏิบัติ (Technology) ชุมชน (Community) และ ความกลมกลืน (Harmony) ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ารูปแบบการพัฒนาจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับภูมิปัญญาเป็นความรู้ดั้งเดิมอันประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้าน ไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วน ๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กับการทำมาหาเลี้ยงชีพ และการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ภาพรวมอยู่ระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมวิถี ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เป็นรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเห็นศักยภาพของชุมชน รักชุมชนรักท้องถิ่น รู้จักตัวตนของตนเองและภาคภูมิใจในวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม และความเป็นชุมชนของตนเอง กระตุ้นเกษตรกรและประชาชนให้ตื่นตัวในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการทำเกษตรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. หน่วยงานของรัฐ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และองค์กรบริหารส่วนตำบล ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงดูแลศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมวิถี เพื่อชี้ให้ประชาชนในชุมชนเห็นถึงคุณค่าและคุณประโยชน์ของการเรียนรู้และการฝึกทักษะอาชีพทางการเกษตรที่ช่วยส่งผลให้เกิดการพึ่งตนเองการจัดการตนเอง และสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคครัวเรือนและชุมชนได้จริง

3. เกษตรกรมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยการรับเอาชุดความรู้จากภายนอกมาสู่การปฏิบัติจริง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเพื่อตรวจสอบความเข้าใจและหาแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม ส่วนกระบวนการสร้างความรู้ของเกษตรกรใช้วิธีการทดลอง สังเกตผลการปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองและปรับใช้ชุดความรู้ใหม่ที่ได้ และถ่ายทอดสู่คนอื่นในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมวิถีของตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

2. ควรวิจัยและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมวิถีของตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ให้สอดคล้องและรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงาน

3. ควรพัฒนาเครือข่ายภาครัฐ สถานศึกษา องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

ปริญกร เพชรบำรุง. (2558). ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและการอุปถัมภ์ความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนศูนย์การเรียนรู้ ตำบลหมอไทย อำเภอยะโฮง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มาลี ไชยเสนา. (2557). การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในสังคมแห่งการเรียนรู้. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 5(2), 55-68.

สุวิมล วรวิทย์พินิต, วรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. Veridian E-Journal Silpakorn University. 10(2), 1657-1674.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). รายงานสถิติการศึกษาของประเทศไทย ปี 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

การจัดการผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
Agricultural Production Management In Banna Sub-District Area, Banna District,
Nakorn Nayok Province

พัลลยม สิ้นหนั่ง^{1*} (Panlayamon Sinnang),
สีอังกัญญา จารุพินทุโสภณ² (Suekanya Jarupinthusophon),
อรุณ ชัยนหา³ (Aroon Kayanha),
ณัฐฐา เกิดทรัพย์⁴ (Natta Kertsup)

^{1,3}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
(Assistant professor of Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University)

²อาจารย์สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
(Lecturer of Chemistry, Faculty of Science and Technology, Phranakhon Rajabhat University)

⁴อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
(Lecturer of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University)

*Corresponding Author. E-mail : panlayamon@hotmail.com

(Received: July 1, 2021; Revised: October 22, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจผลผลิตทางการเกษตรและสภาพการจัดการผลผลิตทางการเกษตร ในพื้นที่ตำบลบ้านนา 2) พัฒนารูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสม และ 3) ขับเคลื่อนและประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตร ในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกให้ประสบความสำเร็จ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้รูปแบบของการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านนา จำนวน 237 ครัวเรือน ใช้แบบสำรวจข้อมูลเกษตรกรกรเก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์ด้วยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้นำชุมชน ตัวแทนเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน แล้วนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ตีความเชิงอุปนัยและการวิเคราะห์เชิงตรรกะแล้วใช้การพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สำรวจผลผลิตทางการเกษตรและสภาพการจัดการผลผลิตทางการเกษตร พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมพืชหลักคือ ข้าว โดยส่วนใหญ่ทำเกษตรผสมผสาน มีกิจกรรมการผลิตแต่ละชนิดสามารถเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันและกัน สภาพการจัดการผลผลิตแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านเก็บเกี่ยว 2) ด้านการแปรรูป และ 3) ด้านจำหน่าย มีการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรโดยการจ้างรถเก็บเกี่ยวข้าว และการจัดการผลผลิตทางการเกษตรโดยการขายข้าวให้แก่โรงสีที่รับสีข้าว หรือการเก็บผลผลิตทางการเกษตรไว้ทานเองในครอบครัว นำมาขายปลีกหน้าบ้านตนเอง อาทิเช่น มะม่วง มะยงชิด

2. พัฒนารูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสม คือ ส่งเสริมให้มีโรงสีขนาดเล็กภายในชุมชนเพิ่มขึ้น จัดทำวิสาหกิจชุมชน เป็นตัวแทนในการจัดการผลผลิต รวมทั้ง ขายเองโดยตรง ผ่านช่องทางอื่นๆ เช่น ออนไลน์ การปลูกพืชแบบอินทรีย์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ผลผลิตที่นำมาพัฒนารูปแบบการจัดการผลผลิตคือ ข้าว มะม่วง มะยงชิด ไข่ ผักสวนครัว และ หน่อไม้

3. ผลการขับเคลื่อนและประเมินผลรูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตร พบว่า การนำความรู้เรื่อง การจัดการผลผลิตทางการเกษตรเข้าไปพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นผลผลิตนำร่องในการจัดการ ได้แก่ ข้าว มะม่วง มะยงชิด ไข่ไก่ พืชผักสวนครัว และหน่อไม้ มาแปรรูปหรือมีการจัดการผลผลิตแบบใหม่ และขยาย การตลาดให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ด้วยการพัฒนาระบบการค้า เชื่อมโยงธุรกิจในระบบสหกรณ์ เพิ่มรายได้ให้แก่ เกษตรกร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ผ่านทางศูนย์การเรียนรู้เกษตรนวัตกรรม คณะผู้วิจัยได้พัฒนา เว็บไซต์ ศูนย์การเรียนรู้เกษตรนวัตกรรมตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้ สำหรับผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษา โครงการพัฒนาเกษตรในยุคไทยแลนด์ 4.0 และยังเป็นการตลาดอีกช่องทางหนึ่ง ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

คำสำคัญ : การพัฒนา; การจัดการผลผลิตทางการเกษตร; จังหวัดนครนายก

Abstract

The objectives of this research were 1) to survey agricultural produce and agricultural product management conditions in Ban Na Subdistrict area 2) to develop an appropriate agricultural product management model, and 3) to drive and evaluate the use of the agricultural product management model in Ban Na Subdistrict area, Ban Na District, Nakhon Nayok Province to be successful. Participatory Action Research (PAR) deployed the mixed-method design (quantitative research and qualitative research). In purposive sampling, 237 households selected the samples, and 20 key informants were community leaders, farmer representatives, government agencies, the private sector in Ban Na Sub-district. The research instruments consisted of questionnaires, interviews, and group stages. The statistical analyses used for this study were frequency, percentages for quantitative data, inductive interpretation and logical analysis for qualitative data analysis.

The results showed that

1. The survey of agricultural products and agricultural product management conditions found that most people engaged in agriculture; the main crop was rice, mostly mixed farming. The productive activities of each type could share the benefit. The condition of production management was divided into three aspects: 1) harvesting, 2) processing, and 3) selling. Agricultural products are harvested by hiring rice-harvesters and sold to the mills, on the other hand, agricultural products are kept for eating in the family or retailed in front of the house, such as mango and mayongchit.

2. Appropriate agricultural production management model encouraged more small mills to set up community enterprises within the community. They represented production management: direct sales through online channels, organic cropping, and product processing. The products used for developing the production management model were 1) rice, 2) fruit: mangoes and mayongchits, 3) chickens, 4) home-grown vegetables, and 5) bamboo shoots.

3. The results of driving and evaluating the agricultural product management model revealed that agricultural production management knowledge was used for developing agricultural products. The pilot products in the management were rice, mangoes, mayonchits,

chicken eggs, home-grown vegetables, and bamboo shoots that were used for processing or managing to be the new production. The markets were expanded to the farmers in the area based on the trading system development, connecting businesses in the cooperative system to increase income for farmers. As well as, Agricultural Innovation Learning Center was the service point in publicizing various projects. The researchers' team developed the website - Agricultural Innovation Learning Center, Ban Na District, Nakhon Nayok Province - to be a learning center for those who were interested in studying Agricultural development projects in the Thailand 4.0 era. Furthermore, the website was also another marketing channel for farmers in Ban Na Sub-District, Ban Na District, Nakhon Nayok Province.

Keywords : Development; Agricultural Production Management; Nakhon Nayok Province

บทนำ

การจัดการผลผลิตทางการเกษตร เป็นการนำผลผลิตจากการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์จากแหล่งการผลิตไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งด้านความคุ้มค่า ราคา และป้องกันการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับผลผลิตที่ได้หลังการเก็บเกี่ยว การจัดการผลผลิตทางการเกษตรมีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรหลายประการ เช่น สร้างความสะดวกในการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์ สร้างความหลากหลายให้แก่ผลผลิต เพิ่มมูลค่าให้ผลผลิต ทำให้เก็บผลผลิตไว้บริโภคได้นาน สะดวกในการขนส่ง และลดปัญหาผลผลิตทางการเกษตรล้นตลาด เป็นต้น

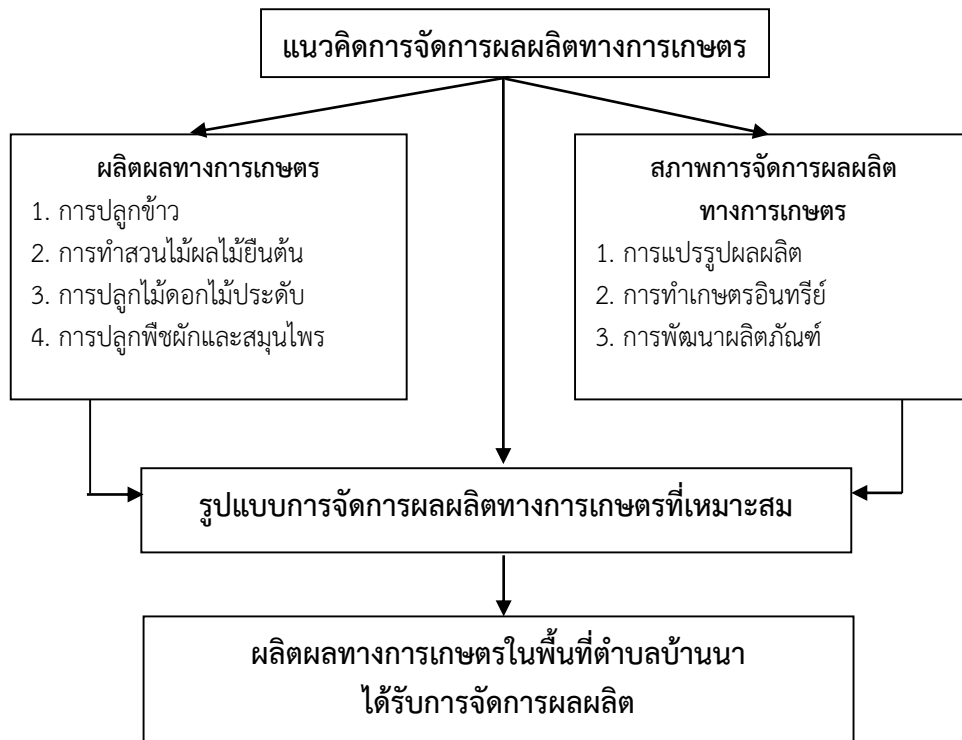
เกษตรกรอำเภอบ้านนาทำนามากกว่าร้อยละ 70 และมีรายได้ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากชาวนายังใช้วิธีการทำนาแบบเกษตรกร 1.0 เป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวซึ่งเป็นการผลิตจำนวนมากตามระบบเศรษฐกิจทุนนิยม และส่งผลิตเพื่อจำหน่ายด้วยการขายข้าวเปลือกให้กับโรงสีโดยไม่มีการจัดการผลผลิต ทำให้ประสบปัญหาขาดทุนเป็นประจำ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดนครนายก, 2563) ดังนั้น เกษตรกรจำเป็นต้องคิดใหม่ ให้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิต โดยการจัดการผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต เช่น การแปรรูปข้าวเป็นเครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์เสริมความงาม อาหาร เป็นต้น ที่จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจที่ดีต่อเกษตรกร

คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในเรื่องการจัดการผลิตผลทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลบ้านนา สภาพการจัดการผลผลิตทางการเกษตร และคัดเลือกผลผลิตที่เหมาะสมในการนำร่องการจัดการผลผลิตทางการเกษตร เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสม และขับเคลื่อนและประเมินผลรูปการใช้รูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจผลิตผลทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก สภาพการจัดการผลผลิตทางการเกษตร และคัดเลือกผลผลิตที่เหมาะสมในการนำร่องการจัดการผลผลิตทางการเกษตร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสมในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
3. เพื่อขับเคลื่อนและประเมินผลรูปการใช้รูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ประกอบด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จำนวนทั้งหมด 579 ครัวเรือน และกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ตามแนวแนวทางของทาโร ยามาเน่ ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 237 ครัวเรือน

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้นำชุมชน ตัวแทนเกษตรกร บุคลากรในสำนักงานเกษตรอำเภอบ้านนา นครนายก หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการทางการเกษตร ในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามข้อมูลเกษตรกรกรรม เพื่อสำรวจสภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

2. การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์บุคคลและการจัดทำเวทีชุมชนเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณทำโดยการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาข้อมูลประกอบไปด้วย ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การวิจัยเชิงคุณภาพสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างปลายเปิด และแบบสังเกตสภาพการจัดการผลผลิตทางการเกษตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การแจกแบบสอบถามข้อมูลเกษตรกร กรม ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง เก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมด 237 คริวเรือน และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปบันทึกด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัย และนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้การสัมภาษณ์และการจัดทำเวที การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีดังนี้

2.1 การจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสานในทุกๆ สาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอรูปแบบและประเมินผลรูปแบบการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพืชอินทรีย์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ให้ประสบความสำเร็จ

2.2 การจดบันทึก บันทึกเสียง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเน้นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อนำมาเชื่อมโยงกับประเด็นของวัตถุประสงค์

2.3 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Observation Participatory) เป็นการสังเกตการณ์ในขณะที่ได้ดำเนินกิจกรรมการวิจัย ทั้งประชุมปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย การจัดทำเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และได้มีการจดบันทึก และบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ดำเนินการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจข้อมูลเกษตรกร กรม เพื่อสำรวจสภาพการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติ ในแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรและตอนที่ 2 ข้อมูลกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกร ด้วยการหาค่าความถี่ (n) และค่าร้อยละ (%) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายที่กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการทำเวทีกลุ่มกับผู้นำชุมชน ตัวแทนเกษตรกร บุคลากรในสำนักงานเกษตรอำเภอบ้านนา นครนายก หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ผู้และประกอบการทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า และข้อมูลที่ได้นั้นมีความครบถ้วนสามารถนำไปต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ของการวิจัยได้ มีความน่าเชื่อถือและรายละเอียดเพียงพอที่สามารถนำมาอธิบายประกอบความสัมพันธ์ต่างๆ ด้วยการตีความสรุปเชิงอุปนัย และการวิเคราะห์เชิงตรรกะแล้วใช้การพรรณนาความ (Descriptive) แล้วนำมาสรุปเพื่อนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.3 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 39.7 มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 70.5 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 49.4 มีรายได้ 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 34.2 มีหนี้สินไม่เกิน 100,000 บาท ร้อยละ 48.5 มีพื้นที่ไม่เกิน 10 ไร่ ร้อยละ 52.3 มีที่ดินของตนเอง ร้อยละ 67.1 มีประสบการณ์ในการทำเกษตรมากกว่า 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 32.1 และมีสมาชิกในครอบครัว 1 - 5 คน ร้อยละ 82.7

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการผลผลิต สามารถสรุปผลได้ 3 ด้าน คือ 1) ด้านเก็บเกี่ยว พบว่าวิธีการเก็บเกี่ยว พบว่า ใช้แรงงานคน (จ้าง) และใช้แรงงานคน (เก็บเอง) มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 12 ราย รองลงมาคือ รถเกี่ยวข้าว จำนวน 9 ราย อันดับที่สามคือ ใช้เครื่องจักร จำนวน 7 ราย และอันดับสุดท้ายคือ ขายยกต้น จำนวน 1 ราย ค่าใช้จ่าย พบว่า ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรในการเก็บเกี่ยวขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่การตกลงราคาขึ้นอยู่กับข้อตกลงของเจ้าของที่และผู้รับจ้างส่วนใหญ่จะเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 400-600 บาท/ไร่ จำนวน

15 ราย ค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยวอยู่ในระหว่าง 1,000-30,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายสูงสุดคือ 90,000 บาท จำนวน 1 ราย ตามลำดับ ปัญหาจากการเก็บเกี่ยว พบว่า อันดับหนึ่งพบเศษข้าวหล่นจากการเก็บเกี่ยว จำนวน 4 ราย รองลงมาคือ เรื่องค่าใช้จ่าย จำนวน 3 ราย และอันดับสุดท้ายคือ ไม่มีเครื่องตัดผลไม้ที่อยู่สูง จำนวน 1 ราย ตามลำดับ การแก้ไขปัญหาจากการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรบอกวิธีแก้ไขปัญหาจำนวน 1 ราย ดังนี้เรื่องการเก็บเกี่ยวผลในที่สูง การแก้ไขคือ ใช้เครื่องตัดผลไม้ หรือกรรไกรสอยตัดผลไม้บนที่สูง 2) ด้านการแปรรูป พบว่า ผลผลิตจากการแปรรูป พบว่า ข้าวเกษตรกรจะนำไปสีที่โรงสีชาวบ้าน จำนวน 7 ราย การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่เป็นการถนอมอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน แต่จะทำขายบางรายเท่านั้น มีการแปรรูปมะม่วงเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 9 ราย รองลงมาคือ หน่อไม้ดองและมะยมขี้ตูด อันดับสามคือ กระท้อน ตามลำดับ วัตถุประสงค์และผลสำเร็จจากการแปรรูป พบว่า อันดับหนึ่งคือ รับประทานเอง จำนวน 8 ราย อันดับสองคือ เพิ่มมูลค่าสินค้าและจัดการกับผลผลิตก่อนเน่าเสีย จำนวน 5 ราย อันดับสามคือ แปรรูปเพื่อขาย จำนวน 4 ราย วิธีการแปรรูป พบว่า อันดับหนึ่งคือ แร่งงานคน จำนวน 7 รายและอันดับสองคือเครื่องสีข้าว จำนวน 6 ราย ปัญหาการแปรรูป พบว่า อันดับหนึ่ง ไม่มีอุปกรณ์ในการแปรรูป จำนวน 4 ราย อันดับสองคือ เกษตรกรขาดกำลังในการทำงาน (ไม่มีคนช่วยทำและเหนื่อย) จำนวน 4 ราย วิธีการแก้ไขปัญหาคือ ขายหน่อไม้สด ไม่แปรรูป เนื่องจากไม่มีคนช่วยทำและไม่มีอุปกรณ์ จำนวน 2 ราย รองลงมาคือ เพื่อนบ้านรับสีข้าวฟรี จำนวน 1 ราย และ 3) ด้านจำหน่าย พบว่า อันดับหนึ่งคือ เกษตรกรขายผลผลิตโดยการขายด้วยตนเอง (ขายหน้าบ้าน ขายที่โรงสีข้าว ตลาด ชุมชน ออนไลน์) จำนวน 48 ราย อันดับสองคือ ผ่านพ่อค้าคนกลาง จำนวน 14 ราย ปัญหาการจำหน่าย พบปัญหา คือ ได้ราคาต่ำและถูกกดราคา จำนวน 8 รายและ 7 รายตามลำดับ วิธีการแก้ไขปัญหา เกษตรกรให้ข้อมูลว่า แก้ไขไม่ได้ จำนวน 2 ราย รัฐบาลช่วยเหลือชดเชยให้ จำนวน 1 ราย และให้ปลุกตอนฤดูร้อนเท่านั้น จำนวน 1 ราย

จากการสำรวจผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก พบว่า ผลผลิตทางการเกษตรมีความหลากหลาย เพียงพอต่อการบริโภคภายในครอบครัว และการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรของประชากรในชุมชนคือการจำหน่ายด้วยตนเอง หรือการตั้งร้านเล็ก ๆ หน้าบ้าน ผลไม้บางชนิดมีการจำหน่ายผลผลิตให้พ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อเพื่อไปขายต่อ โดยที่เกษตรกรไม่สามารถต่อรองราคาได้ และส่วนหนึ่งอาจมาจากที่เกษตรกรในตำบลบ้านนา ไม่สามารถรวมกลุ่มกันทางเกษตร จึงทำให้สภาพการจัดการผลผลิตทางการเกษตรของคนในพื้นที่ ไม่มีการขยายวงกว้างเท่าที่ควร

การวิจัยเชิงคุณภาพ

พัฒนารูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสม

การจัดการผลผลิตทางการเกษตรในหลายด้าน ยังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรอยู่มาก ปัญหาการจัดการทางผลผลิตทางการเกษตร คือ การจัดการทางตลาดในรูปแบบที่ตัวเกษตรกรเป็นผู้จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร คือ เป็นทั้งผู้ผลิต ผู้แปรรูป และผู้จำหน่ายในตัวเอง นั่นคือการปลูกเอง ขายเอง ส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบการตลาด เพื่อวางจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรในลักษณะผลผลิตสด หรือผลิตภัณฑ์แปรรูปง่าย ๆ เช่น การทอด การกวน การแช่อิ่ม เป็นต้น

จากการสำรวจผลผลิตในตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก มีผลผลิตที่นำมาพัฒนารูปแบบการจัดการผลผลิต คือ 1) ข้าว ส่งเสริมให้มีโรงสีขนาดเล็กภายในชุมชนเพิ่มขึ้น จัดทำวิสาหกิจชุมชน เป็นตัวแทนในการจัดการผลผลิต รวมทั้ง ขายเองโดยตรงผ่านช่องทางออนไลน์ แปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น น้ำนมข้าว ส่งเสริมให้ปลูกข้าวอินทรีย์ (ออร์แกนิก ปลอดภัย) 2) ผลไม้ คือ มะม่วง และมะยมขี้ตูด ส่งเสริมให้มีการแปรรูป เช่น การกวน การทำลอยแก้ว การทำเค้กผลไม้และแยม ไอศกรีม การแช่อิ่ม การทำเบเกอรี่ เช่น พายและชีสเค้ก เป็นต้น จัดทำวิสาหกิจชุมชน เป็นตัวแทนในการจัดการผลผลิตและขายโดยตรงผ่านช่องทางออนไลน์ 3) ไข่ ส่งเสริมให้มีการทำการแปรรูปไข่ไก่หลากหลายรูปแบบ เช่น ไข่เค็ม ไข่เยี่ยวม้า เต้าหู้ไข่ไก่ เพื่อเพิ่มมูลค่า หรือการส่งออก

จำหน่าย จัดทำวิสาหกิจชุมชน เป็นตัวแทนในการจัดการผลผลิต รวมทั้ง ขายเองโดยตรง ผ่านช่องทางออนไลน์ 4) ผักสวนครัว ส่งเสริมให้มีการปลูกผักสวนครัวแบบออร์แกนิก ส่งเสริมให้ปลูกพืชผักสวนครัวแบบหมุนเวียน แนะนำให้ปลูกผักสวนครัวที่ปลูกง่าย ดูแลง่ายและได้ผลผลิตที่ตรงตามความต้องการของตลาด และ 5) หน่อไม้ ส่งเสริมให้มีการทำการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การทำหน่อไม้ดอง จัดเก็บในบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมจะทำให้ผลผลิตอยู่ได้นานยิ่งขึ้น ขายเองโดยตรง ผ่านช่องทางออนไลน์

ขับเคลื่อนและประเมินผลรูปการใช้รูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตร

การนำรูปแบบการจัดการผลผลิตรูปแบบใหม่ไปปรับใช้หรือนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรของพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับพื้นที่ โดยการนำความรู้เรื่องการจัดการผลผลิตทางการเกษตรเข้าไปพัฒนาผลผลิตทางเกษตรที่เป็นผลผลิตนำร่องในการจัดการ ได้แก่ ข้าว มะม่วง มะยงชิด ไข่ไก่ พืชผักสวนครัว และหน่อไม้ มาแปรรูปหรือมีการจัดการผลผลิตแบบใหม่ และขยายการตลาดให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ด้วยการพัฒนาระบบการค้า เชื่อมโยงธุรกิจในระบบสหกรณ์ โดยการส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์ท้องถิ่น ส่งผลให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ และยังเป็น การเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ผ่านทางศูนย์การเรียนรู้เกษตรนวัตกรรมวิถี

คณะผู้วิจัยได้พัฒนาเว็บไซต์ ศูนย์การเรียนรู้เกษตรนวัตกรรมวิถี อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก <http://www.bannalearningcenter.com> เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้สนใจเข้ามาศึกษา โครงการพัฒนาเกษตรในยุคไทยแลนด์ 4.0 และยังเป็นการตลาดอีกช่องทางหนึ่งให้กับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกในการสร้างรายได้ และเพื่อเป็นจุดสนใจในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม หมู่บ้าน หรือโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานรัฐที่สนใจการเกษตรยุคใหม่ได้เข้ามาศึกษาข้อมูลในพื้นที่ตำบลบ้านนาอีกด้วย

อภิปรายผล

จากการสำรวจสภาพการผลิตและปัญหาในการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่ พบว่า ส่วนใหญ่มีกิจกรรมทางการเกษตรที่ปฏิบัติ คือ ทำนาข้าว ร้อยละ 70.9 และรองลงมา ทำสวน ร้อยละ 59.9 ชนิดพืชที่กำลังปลูกส่วนใหญ่ปลูกพืช 1 - 10 ชนิด ร้อยละ 95.8 เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เกิน 10 ไร่ ร้อยละ 54.0 มีที่ดินในการทำเกษตรเป็นของตนเอง ร้อยละ 54.9 ซึ่งเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำเกษตร มากกว่า 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 55.3 สภาพการจัดการผลผลิต ประกอบด้วย 1) ด้านเก็บเกี่ยว 2) ด้านการแปรรูป และ 3) ด้านจำหน่าย พบว่า ผลผลิตทางการเกษตรมีความหลากหลาย เพียงพอต่อการบริโภคภายในครอบครัว และการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรของประชากรในชุมชนคือการจำหน่ายด้วยตนเอง หรือการตั้งร้านเล็ก ๆ หน้าบ้าน ผลไม้บางชนิดมีการจำหน่ายผลผลิตให้พ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อเพื่อไปขายต่อ โดยที่เกษตรกรไม่สามารถต่อรองราคาได้ และส่วนนี้อาจมาจากที่เกษตรกรในตำบลบ้านนา ไม่สามารถรวมกลุ่มกันทางเกษตร จึงทำให้สภาพการจัดการผลผลิตทางการเกษตรของคนในพื้นที่ ไม่มีการขยายวงกว้างเท่าที่ควร สอดคล้องกับ จินดา ขลิบทอง และคณะ (2551 : 129-130) ได้อธิบายถึงการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ครอบครัวมีรายได้ และลดค่าใช้จ่าย ลดภาระหนี้สินและมีการออม เน้นการปลูกพืชผักไว้กินเอง การขยายพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์เอง มีการแลกเปลี่ยนผลผลิต การผลิตที่ให้ผลผลิตที่ดี ไม่เป็นหนี้ มีอาชีพเสริม มีรายได้ต่อเนื่อง และรู้จักเก็บออม ด้านทรัพยากร ประกอบด้วย การเน้นการเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติไม่ทำลายทรัพยากรใช้วัสดุหรือทรัพยากรในท้องถิ่น อยู่กับป่าหรืออยู่กับทรัพยากรธรรมชาติและมีการอนุรักษ์ ใช้ประโยชน์และรักษาด้านจิตใจ เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน และแบ่งปันผลผลิต พอใจในสิ่งที่มีเกื้อกูลกันทั้งในครอบครัวและเพื่อนบ้าน ด้านสังคม ประกอบด้วย การเน้นการมีผู้นำที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สมาชิกร่วมแรงร่วมใจกัน และเน้นการใช้แรงงานในครอบครัวหรือคนในชุมชนเป็นหลัก

การพัฒนาารูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ พบว่า มีรูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้ 1) การส่งเสริมให้มีการจัดทำวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับ เกษณี เกื้อนบัวระบัด และคณะ (2550: 80) ที่ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พบว่ามี 2 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ การประชุมและแสดงความคิดเห็น และระดับปานกลาง ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน การดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การเสนอมาตรการ/แนวทาง/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม/งบประมาณฯ ต่อคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด 2) สนับสนุนให้มีการจำหน่ายผลผลิตเอง โดยตรงผ่านช่องทางอื่นๆ เช่น ออนไลน์ 3) ส่งเสริมแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น และ 4) ปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมและทันสมัย สวยงามยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ เกียรติศักดิ์ จันทร์แดง (2549 : 14-16) ที่กล่าวถึง การผลิตแบบไม่ต่อเนื่อง (Job-Shop Production) เป็นการผลิตจำนวนไม่มากตามความต้องการของลูกค้า/ ผู้บริโภค ที่เรียกว่าการผลิตแบบรับจ้างทำ ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย และมีการเปลี่ยนแปลงตัวผลิตภัณฑ์ค่อนข้างบ่อย เป็นการผลิตตามรูปแบบและข้อกำหนดของลูกค้า/ ผู้บริโภค การผลิตลักษณะนี้จะเน้นที่ความถูกต้อง ชัดเจนของข้อกำหนด ดังนั้นอุปกรณ์หรือเครื่องจักรที่นำมาใช้ในการผลิต จึงมักเป็นแบบอเนกประสงค์ สามารถปรับแต่งให้ใช้ผลิตได้หลากหลายผลิตภัณฑ์ ทำให้การผลิตไม่ต่อเนื่อง

การขับเคลื่อนและประเมินผลรูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตร ในพื้นที่ให้ประสบความสำเร็จ พบว่า โดยการนำความรู้เรื่องการจัดการผลผลิตทางการเกษตรเข้าไปพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นผลผลิตนำร่องในการจัดการ มาแปรรูปหรือมีการจัดการผลผลิตแบบใหม่ และขยายการตลาดให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ด้วยการพัฒนาระบบการค้า เชื่อมโยงธุรกิจในระบบสหกรณ์ โดยการส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์ท้องถิ่น ส่งผลให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ และยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ผ่านทางศูนย์การค้าเรียนรู้เกษตรนวัตกรรม สอดคล้องกับ พรพรรณวิทย์ จันทร์มาศ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้เทคโนโลยีอัตโนมัติเพื่อเพิ่มผลิตภาพสินค้าเกษตรแปรรูป ด้วยการนำเทคโนโลยีอัตโนมัติมาใช้ในการแปรรูปสินค้าเกษตรถือว่าเป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการผลิตสินค้าเกษตร การแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยการนำเทคโนโลยีอัตโนมัติจะต้องใช้ทุนที่สูงกว่าการผลิตสินค้าเกษตร แต่หากพิจารณาผลประโยชน์ในระยะยาวที่เกษตรกรจะได้คือสามารถสร้างมูลค่าสินค้าเกษตรให้สูงยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านนา สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านนา สามารถนำรูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตรประยุกต์ใช้กับตำบลอื่นๆ ในอำเภอบ้านนาได้
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาครัฐและภาคเอกชน สามารถนำรูปแบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตรไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ ทั่วประเทศ โดยกระบวนการไปขยายผลกับกลุ่มเป้าหมายนี้ ต้องมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการเกษตรในพื้นที่เบื้องต้น ผลผลิตที่แตกต่างกัน และมีการนำรูปแบบไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผลผลิตอื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาการจัดการผลผลิตทางการเกษตรในรูปแบบอื่นเพิ่มขึ้น อาทิ การออกแบบผลิตภัณฑ์
2. ควรมีการวิจัยการพัฒนากิจกรรมทางการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้กับเกษตรกรในพื้นที่ที่ศึกษา เพื่อศึกษากิจกรรมทางการเกษตรที่เกิดขึ้นว่ามีผลอย่างไรต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกร
3. ควรมีการศึกษาหรือให้ความรู้ในเรื่องการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรให้กับผู้นำชุมชน และแกนนำชุมชน และเกษตรกร

เอกสารอ้างอิง

- จินดา ขลิบทอง, เบญมาศ อยู่ประเสริฐ และสุภาพร พงษ์โพธิ์เจริญ. (2551). การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อการส่งเสริมการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เกศณี เกื้อนบัวระบัด และคณะ. (2550). กลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง ปี 2550. รายงานวิจัยกรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร.
- เกียรติศักดิ์ จันทร์แดง. (2549). การบริหารการผลิตและการปฏิบัติการ (Production and operation management). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : วิตต์กรุ๊ป.
- พรณรวิทย์ จันทรมาศ. (2560). การใช้เทคโนโลยีอัตโนมัติเพื่อเพิ่มผลิตภาพสินค้าเกษตรแปรรูปของไทย. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ สาขาเศรษฐศาสตร์ ประจำปี 2560 มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 92-96.

โควิด 19 กับการรู้เท่าทันการแพร่ระบาดของข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ Covid-19 Social Media Infodemic Literacy

พัชรภา เอื้ออมรวนิช¹* (Patcharapa Euamornvanich)

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
(Assistant Professor in Communication Arts Program, Dhonburi Rajabhat University)

*Corresponding Author. E-mail : patcharapa.u@dru.ac.th

(Received: July 1, 2021; Revised: October 15, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ถือเป็นเหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนในทั่วโลก มีข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของไวรัสดังกล่าวมากมายปรากฏอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ จนกลายเป็นการแพร่ระบาดของข่าวสาร ทั้งที่เป็นข่าวจริง ข่าวปลอม และข่าวที่มีข้อมูลบิดเบือน โดยข้อมูลจำนวนมากที่เป็นข้อมูลเท็จ หรือข้อมูลที่สร้างความเข้าใจผิดปรากฏอยู่ในโลกดิจิทัล ทำให้ผู้คนเกิดความสับสน และอาจมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อสุขภาพ รวมถึงเป็นข้อมูลที่ส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจต่อการทำงานของหน่วยงานด้านสาธารณสุข ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างมากต่อการรับมือในสถานการณ์การระบาดของโรค ในประเทศไทยเองก็ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของข่าวสารเช่นเดียวกัน โดยสามารถพบข้อมูลที่เป็นเท็จ หรือบิดเบือนปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ และได้รับการแชร์ต่ออย่างมากมายจากผู้ไม่รู้เท่าทัน โดยบทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นถึงการรับมือการแพร่ระบาดของข่าวปลอมในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่ง การที่จะเลือกรับข่าวสารเกี่ยวกับโควิด-19 จากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้รับสารทุกเพศ ทุกวัย ควรมีทักษะในการรู้เท่าทันสื่อเป็นสำคัญ ซึ่งการสร้างการรู้เท่าทันสื่อให้แก่คนในสังคมนั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากคนในหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ครอบครัว สถาบันการศึกษาที่ต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้แก่คนในสังคม เพื่อให้คนในสังคมสามารถรับมือกับการแพร่ระบาดของข่าวสาร และมีทักษะในการเปิดรับข่าวสารต่างๆ จากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

คำสำคัญ : โควิด 19; การแพร่ระบาดของข่าวสาร; สื่อสังคมออนไลน์; การรู้เท่าทันสื่อ

Abstract

Corona Virus is an outbreak of virus affecting people around the world .News about the virus outbreak has surfaced on social media. It's become an infodemic. A large of inaccurate information or misleading information appear in the digital world. Some are authentic, fake news, and disinformation. Confusing people may have risky behaviour to health, including information that resulted in a distrust of the work of public health organizations that affected to handle the epidemic situation. In Thailand, it was affected by the spread of the news, which can find misinformation or distorted information appearing on social media and shared by the ignorant. The objective of this article is hoe to deal with the infodemic on social media. Therefore, the receivers about Covid-19 from social media should have media literacy skills. The creation of

media literacy for people in society requires cooperation from many sectors such as relevant government sections, families, educational institutions that need to educate people on social media literacy. People in public can cope with the spread of information and have the skill to receive various information from social media.

Keywords : Covid 19; Infodemic; Social Media; Media Literacy

บทนำ

หากจะกล่าวถึงโรคระบาดในช่วงปี พ.ศ.2563 แน่แน่นอนว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นหนึ่งในโรคระบาดที่กระทบกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนทั่วโลก โดยเริ่มต้นการแพร่ระบาดในประเทศจีนตั้งแต่กลางเดือนมกราคม พ.ศ.2563 และมีการระบาดลุกลามไปทั่วโลกในวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 โดยประเทศไทยพบการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ.2563 จนรัฐบาลต้องออกมาตรการต่างๆ เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของไวรัสดังกล่าว รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตแบบ New Normal เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยภายใต้การระบาดอย่างหนักของเชื้อไวรัสดังกล่าว แต่ทั้งนี้สิ่งที่จะต้องต่อสู้ไปพร้อมๆ กับการแพร่ระบาดอย่างหนักของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ การแพร่ระบาดของข่าวสาร (Infodemic) ที่เป็นทั้งข้อมูลที่ต้องการและข้อมูลที่บิดเบือน ซึ่งถูกแพร่กระจายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไปอย่างรวดเร็ว จนยากแก่การควบคุม

Infodemic เป็นการผสมคำระหว่าง "information" และ "epidemic" ที่เป็นการกล่าวถึงข้อมูลข่าวสารทั้งข้อมูลที่ต้องการและข้อมูลที่บิดเบือน โดย Infodemic ถูกพูดถึงเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2546 จากนักข่าวและนักการเมือง David Rothkopf ที่เขียนคำนี้ในคอลัมน์ของ Washington Post โดย Rothkopf ได้นิยามความหมายของ Infodemic ไว้ว่า การแพร่ระบาดของข่าวสารที่มีความจริงเพียงเล็กน้อย ผสมไปด้วยความกลัวเป็นการคาดเดา และข่าวลือ ขยายแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วผ่านเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย และคำว่า Infodemic ได้ถูกนำมาพูดถึงอีกครั้งอย่างกว้างขวางในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (<https://www.merriam-webster.com/words-at-play/words-were-watching-infodemic-meaning>) ซึ่งการถูกนำกลับมาพูดถึงอีกครั้งสะท้อนให้เห็นว่า การแพร่ระบาดของข่าวสารกลายเป็นปัญหาใหญ่ในช่วงโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระบาดหนัก โดย World Health Organization ได้กล่าวว่า Infodemic คือ ข้อมูลจำนวนมากที่เป็นข้อมูลเท็จ หรือข้อมูลที่สร้างความเข้าใจผิดที่ปรากฏอยู่ในโลกดิจิทัล ทำให้ผู้คนเกิดความสับสน และอาจมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อสุขภาพ รวมถึงเป็นข้อมูลที่ส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจต่อการทำงานของหน่วยงานด้านสาธารณสุข (https://www.who.int/health-topics/infodemic#tab=tab_1) ซึ่งหากมีการแพร่ระบาดของข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในสื่อสังคมออนไลน์เป็นจำนวนมาก และมีการส่งต่อข่าวสารที่เป็นเท็จโดยขาดการรู้เท่าทันย่อมส่งผลเสียต่อสถานการณ์มากยิ่งขึ้นอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

การแพร่ระบาดของข่าวปลอมในสื่อสังคมออนไลน์

ในปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการนำเสนอข่าวสาร การก้าวเข้ามาของสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้ผู้คนในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อดั้งเดิมอย่างวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ แปรเปลี่ยนเป็นการเปิดรับข่าวสารต่าง ๆ ผ่านสื่อใหม่ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์มีแหล่งข้อมูลข่าวสารมากมาย มีการนำเสนอ

ผ่านเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย มีข้อมูลที่หลากหลายให้เลือกเปิดรับ อีกทั้งผู้รับสารได้เปลี่ยนบทบาทจากผู้ถูกกระทำ (Passive Audience) มาเป็นผู้กระทำ (Active Audience) ที่สามารถเลือกเปิดรับสื่อที่มีช่องทางให้เลือกได้หลากหลายมากขึ้น และยังสามารถเลือกเปิดรับข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ บนพื้นฐานความสนใจของตนเองเป็นหลัก (พัชรภา เอื้ออมรรณิข, 2562)

แต่ทั้งนี้ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ก็เชื่อว่าจะเป็นข่าวสารที่มีความถูกต้อง ครบถ้วนในทุกข่าวเสมอไป เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์นั้นแข่งขันกันนำเสนอด้วยความรวดเร็ว จนอาจหละหลวมเรื่องการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอ อีกทั้งการนำเสนอข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์นั้นสิ่งๆ ที่ผู้รับสารพึงระวังในการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คือ ข่าวปลอม (Fake News) โดยการเผยแพร่ระบาดของข่าวปลอมเกิดขึ้นมานานแล้ว เริ่มต้นจากข่าวปลอมในยุคก่อนอย่างใบปลิว หรือเรื่องเล่าต่อๆ กันมา ยุคของการฟอร์เวิร์ดเมลล์ มาจนถึงยุคของการส่งข้อความแชตผ่านเอ็มเอสเอ็ม (MSN) จนถึงยุคดิจิทัลที่ข่าวปลอมมากมายได้มีการพัฒนาอยู่บนสื่อสังคมออนไลน์ โดยปรากฏการณ์ที่โด่งดังระดับโลก และเป็นทีกล่าวขวัญถึงกันอย่างมากจากปัญหาข่าวปลอมบนสื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นเรื่องบานปลายในสหรัฐอเมริกา และเป็นประเด็นที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างหนักว่าข่าวปลอมบนสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ อาจส่งผลกระทบต่อชัยชนะในการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาของนายโดนัลด์ ทรัมป์ โดยเฉพาะคำครหาที่ว่าข่าวปลอมสามารถเปลี่ยนผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี พ.ศ.2559 ได้ (นันทิกา หนูสม, 2563)

พิจิตรา สีคาโมโต้ (อ้างถึงใน สรานนท์ อินทนนท์, 2562) ได้เสนอว่า ข่าวปลอมสามารถแบ่งเจตนาของผู้สร้างข่าวได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. Mis-information เป็นการแชร์ข่าวปลอมโดยไม่ได้ตั้งใจ ตัวผู้ส่งสารไม่ได้มีเจตนา แต่แชร์เพราะความไม่รู้
2. Dis-information เป็นข่าวปลอมที่ตั้งใจปั่นป่วน ให้อาย ทำการโจมตีผู้อื่น มีเจตนาในการชักนำความคิดของคนในสังคมให้เห็นคล้อยตาม และปิดบังความจริง
3. Mal-information ข่าวปลอมที่สร้างขึ้นจากข้อเท็จจริง แต่มีเจตนาจงใจสร้างความเกลียดชังให้เกิดขึ้น โดยสร้างขึ้นเพื่อดูถูก เหยียดหยาม สร้างความเกลียดชังให้ผู้ตกเป็นข่าว ซึ่งข่าวในประเภทนี้ส่งผลกระทบต่อร้ายแรงที่สุด

นอกจากนี้ในรายงาน The Legal Framework to Address “Fake News”: Possible Policy Actions at the EU Level (2018) ของคณะกรรมการยุโรป หรือ European Commission (2018a) เพื่อระบุปัญหาของคุณภาพของข่าวและหาแนวทางจัดการข่าวลวงในยุคอินเทอร์เน็ต ได้จำแนกประเภทของข่าวลวง ไว้ดังนี้ (เฉลิมชัย ก๊กเกียรติกุล และธัญญนันทนัฐ ด้านไพบูลย์, 2561)

1. เนื้อหาที่อยู่ในกรอบจำกัด (Content Bubbles) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งข่าวเดียว แต่กลไกของอัลกอริทึม (Algorithm) ทำหน้าที่ป้อนข่าวให้ผู้อ่านนั้นตามมุมมองหรือความเข้าใจที่ผู้อ่านชอบหรือสนใจ ซึ่งทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าอคติเชิงพฤติกรรมหรือเชื่อหรือต่อกย้ำในสิ่งที่ตนเองเชื่ออยู่แล้ว (Confirmation Bias) และรวมถึงการใช้อัลกอริทึมสำหรับเครื่องมือค้นหาข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต (Search Engine) ที่อิงการค้นหาในอดีตและเนื้อหาที่มีการเลือกอ่านล่าสุดประกอบทำให้ได้กลุ่มของข้อมูลนำเสนอผู้อ่านแคบจากเฉพาะบางแหล่งข้อมูลเท่านั้นด้วย
2. ข่าวลวงที่มีการเผยแพร่อย่างไม่ตั้งใจให้เกิดผลร้ายหรือเข้าใจผิด (Misinformation) เป็นการแสดงหรือนำเสนอความคิดเห็น แต่อาจผิดพลาดหรือไม่จริง ซึ่งสามารถเพิ่มหรือกระตุ้นให้ข่าวลวงแพร่กระจายและน่าเชื่อถือมากขึ้น
3. ข่าวลวงที่มีการเผยแพร่อย่างจงใจ (Disinformation) เป็นกรณีที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมแพลตฟอร์มด้วยมีเจตนาในการจัดการข้อมูลเพื่อบิดเบือนหรือสร้างอิทธิพลทางความคิดเห็นของผู้อ่านทั่วไป

ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของข่าวสารถูกกล่าวถึงอย่างมากในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมักจะพบเห็นข่าวปลอมภายใต้คำว่า วงในกล่าวว่า ได้ข่าวมาว่า คุณหมอบอกว่า เขากันว่า เป็นต้น อีกทั้งการแพร่ระบาดของข่าวปลอมเกี่ยวกับต้นกำเนิดของโรคดังกล่าว ส่งผลให้ชาวเอเชียที่อาศัย

อยู่ในต่างประเทศถูกทำร้าย รังเกียจ หรือมีการเหยียดเชื้อชาติเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังสร้างความตื่นตระหนกให้กับคนในหลายประเทศจนเกิดปรากฏการณ์การแย่งซื้อสินค้าในซูเปอร์มาร์เก็ตไปกักตุนจนสินค้าหมดจากชั้นวางของ ในส่วนของประเทศไทยก็มีการแพร่ระบาดของข่าวปลอมเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เช่นกัน โดยสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (2564) ได้เผยแพร่ผลสำรวจของโคแฟกที่เปิดเผยข่าวปลอมเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่มีการนำมวนซ้ำ 5 ข่าว ได้แก่

1. คลิปเสียงปลอม ความยาว 1.20 นาที มีการกล่าวอ้างว่าเป็นเสียงของ นพ.ประสิทธิ์ วัฒนาภา คณบดีคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ขอความร่วมมือให้ประชาชนคนไทยทุกท่านลือคดาวัน มีการส่งต่อกันอย่างแพร่หลายข้ามปี จนทำให้ทางคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ต้องออกแถลงการชี้แจงว่า คลิปเสียงดังกล่าว ไม่ใช่เสียงจริง และขอความร่วมมืออย่างแพร่

2. การดื่มน้ำมะนาวฆ่าเชื้อติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ โดยช่วงเดือนมีนาคม 2563 มีการแชร์ข้อมูลว่าน้ำมะนาวสามารถฆ่าเชื้อ ได้ ซึ่ง นพ.พรเทพ ศิริวนารังสรรค์ อธิบดีอธิบดีกรมควบคุมโรค อธิบายผ่านสื่อมวลชน ว่า มะนาวมีวิตามินซีสูง ช่วยให้ร่างกายมีภูมิคุ้มกัน เชื้อโรคไม่สามารถฝังเข้าไปในเซลล์ของทางเดินหายใจและปอดได้ง่ายเท่านั้น แต่ไม่สามารถฆ่าไวรัสได้ ในช่วงไล่เลี่ยกันยังมีการแชร์ข้อมูลน้ำมะนาวผสมโซดา แต่ครวนี้ผสมน้ำส้มสายชูไปด้วย โดยอ้างว่าสูตรนี้ฆ่าเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้แน่นอน เพราะจะไปทำลายไวรัสที่พบในลำคอ ซึ่งทางกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ออกมาเตือนประชาชนว่าอย่าหลงเชื่อ เพราะยังไม่มีผลการทดลองทางวิทยาศาสตร์มารับรอง

3. เลือดเป็นด่างมีโอกาสติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้น้อยลง เป็นอีกเรื่องที่แชร์กันมาก และมักถูกนำไปโยงกับความเชื่อทางศาสนา ที่อ้างว่าบุคคลใดกินเจไม่แตะต้องเนื้อสัตว์ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จะไม่สามารถทำอันตรายใดๆ ได้ หรือถึงได้ก็มีอาการไม่รุนแรง เพราะอาหารเจทำให้เลือดเป็นด่าง เรื่องนี้ถูกตรวจสอบและถูกนำกลับมาแชร์ต่อวนไป-มาครั้งแล้วครั้งเล่า ไล่ตั้งแต่ช่วงปลายเดือน มี.ค.-กลางเดือน เม.ย. 2563 มีทั้งผู้เชี่ยวชาญที่ชี้แจงว่า ค่า pH ของเลือดมนุษย์โดยทั่วไปไม่ว่าจะกินเจ กินมังสวิรัต หรือกินเนื้อสัตว์ จะอยู่ที่ 7.35-7.45 และเป็นค่าที่ค่อนข้างคงที่ด้วยเพราะร่างกายมีกลไกปรับสมดุลอยู่ กรณีดังกล่าวกรมควบคุมโรค ได้ชี้แจงว่า เป็นข้อมูลเกินจริงและไม่ถูกต้อง ที่ถูกนำมาส่งต่อซ้ำๆ โดยขณะนี้ยังไม่มีข้อพิสูจน์ทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์ใดๆ ที่ยืนยันว่าการรับประทานผลไม้ที่มีฤทธิ์เป็นด่าง มีผลในการช่วยฆ่าเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ได้

4. พัสตุโปรษณีย์เป็นแหล่งแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เมื่อวันที่ 4 ม.ค. 2564 บริษัทโปรษณีย์ไทย จำกัด ได้ชี้แจงผ่านเว็บไซต์ของบริษัท กรณีมีการส่งข้อความผ่านสื่อออนไลน์ ระบุว่า สำนักงานโปรษณีย์แจ้งเตือนเมื่อได้รับจดหมายหรือพัสตุให้แยกไว้ก่อน 24 ชั่วโมง หรือฉีดพ่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อก่อนนำเข้าบ้าน เพราะมีผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จากพัสตุโปรษณีย์แล้ว ว่าเรื่องนี้ไม่เป็นความจริง แต่ไม่ใช่ครั้งแรก ข่าวลือเกิดขึ้นมาก่อนแล้วในช่วงที่มีสถานการณ์ระบาดรอบแรก ย้อนไปเมื่อ 8 เม.ย. 2563 โดยศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมเคยแจ้งเตือนเรื่องนี้ไปแล้วหนหนึ่ง ที่น่าสนใจคือข่าวปลอมทั้ง 2 ครั้ง ข้อความที่แชร์ยังเหมือนกันทุกถ้อยคำ ทั้งที่ระยะเวลาห่างกันถึง 9 เดือน

5. ยืนตากแดดฆ่าเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้เรื่องนี้ปรากฏเป็นข่าวครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2563 ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ได้มีการแจ้งเตือนโดยอ้างข้อความที่แชร์บนโลกออนไลน์ เสนอให้ รณรงค์ชักชวนผู้คนมายืนตากแดดออกกำลังกายยามเช้าเพื่อให้แสงแดดฆ่าเชื้อโรค ซึ่งกรมควบคุมโรค ได้เตือนมาว่า เชื้อไวรัสตระกูลโคโรนา สามารถทนทานต่อความร้อนได้ถึง 90 องศาเซลเซียส แต่ความร้อนของแสงแดดนั้นไม่ถึงระดับดังกล่าว แต่ในอีกเกือบ 9 เดือนต่อมาวันที่ 13 ธ.ค. 2563 หรือเพียงไม่กี่วันก่อนเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระลอกใหม่ที่ จ.สมุทรสาคร ทางกรมควบคุมโรค ได้ฝากผ่านศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมฯ ให้แจ้งเตือนประชาชนอีกครั้ง กรณีมีการแชร์ข้อความผ่านสื่อออนไลน์

ระบุว่า การยื่นตากแดด 20 นาทีหรือนานกว่านั้น สามารถฆ่าเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในร่างกายได้ โดยเรื่องดังกล่าวยังไม่เคยมีผลวิจัยใดๆ ทางวิทยาศาสตร์ยืนยันแต่อย่างใด

นี่เป็นเพียงตัวอย่างส่วนหนึ่งของการแพร่ระบาดของข่าวปลอมที่เกิดขึ้นในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งการที่มีข่าวปลอมเกี่ยวกับไวรัสโควิดมากมายเผยแพร่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์เปรียบเสมือนการแพร่ระบาดซ้ำของข้อมูลข่าวสารที่อาจสร้างความตื่นกลัว และก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสังคมได้ เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์จะเชื่อถือข้อมูลข่าวสารที่ตรงกับอารมณ์ ความรู้สึก และปฏิเสธการยอมรับข่าวสารที่เป็นความจริงที่ขัดแย้งกับความรู้สึกของตนเอง ซึ่งแน่นอนว่าเมื่อมีการแพร่ระบาดของข่าวปลอมที่เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นจำนวนมาก อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการคุ้มครองสถานการณ์การแพร่ระบาดที่ภาครัฐได้ดำเนินการไว้ โดยประชาชนหันมาให้ความสนใจกับข่าวปลอมมากกว่ามาตรการป้องกันตนเองที่รัฐบาลพยายามรณรงค์ ส่งผลให้องค์การอนามัยโลกต้องออกมาขอความร่วมมือกับบริษัทที่ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ให้ช่วยยับยั้งการแพร่ระบาดของข่าวปลอม เพื่อคุ้มครองสถานการณ์ให้ได้ดีขึ้น

ในส่วนของประเทศไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้มีนโยบายการใช้ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center) ในการตรวจสอบข่าวปลอม และมีการดำเนินคดีกับผู้ที่น่าเสนอข่าวปลอมเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นอกจากนี้ภาคประชาสังคมในประเทศไทย ได้ทำการจัดสัมมนาเรื่องการแก้ปัญหาข่าวลวง โดยในการสัมมนาได้มีการลงนามประกาศปฏิญญารวมพลังขับเคลื่อนต่อต้านข่าวปลอมร่วมกัน จากนั้นมีการประสานงานเพื่อสร้างความร่วมมือจนนำมาสู่โครงการโคแฟคในประเทศไทย (<https://cofact.org/about>) โดยมีเว็บไซต์ Cofact ที่สามารถตรวจสอบข่าวปลอมได้ แต่ก็ยังพบการแพร่ระบาดของข่าวปลอมในสื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาใหญ่ไม่ต่างจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีความพร้อมในการรับมือ โดย World Economic Forum (2020 cited in Bin Naeem & Bhatti, 2020) ได้กำหนดแนวทางในการเปิดรับข่าวและหลีกเลี่ยงการแพร่ระบาดของข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ไว้ว่า ต้องยอมรับความไม่แน่นอนด้วยความรับผิดชอบ มีการตั้งคำถามว่าข้อมูลที่ได้นั้นมาจากแหล่งที่มาใด และใครเป็นให้ข้อมูลนั้นๆ

ภาพที่ 1 website ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
ที่มา : กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม Archives - ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม | Anti-Fake News Center Thailand

ภาพที่ 2 website Cofact
ที่มา : <http://cofact.org>

การที่จะเลือกรับข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้รับสารทุกเพศ ทุกวัย ควรมีทักษะในการรู้เท่าทันสื่อเป็นสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันนี้การเปิดรับสื่อของผู้รับสารมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดรับข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารให้เป็นยุคทองของผู้ใช้สื่อ (User Generated Content : UGC) มีการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้ใช้สื่อให้สามารถเป็นทั้งผู้ส่งสาร (Sender) และผู้รับข้อมูลข่าวสาร (Receiver) ในคนเดียวกันได้ด้วย ความรวดเร็วตามความต้องการของตนเอง ดังนั้นการที่จะยับยั้งการแพร่ระบาดของข่าวสารจำนวนมากให้ได้นั้น ผู้รับสารต้องมีความรู้พื้นฐานในการแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้อง และไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลที่มีการสร้างขึ้นจากผู้ไม่ประสงค์ดี โดยสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.). (ม.ป.ป). ได้กล่าวถึงการรู้เท่าทันสื่อไว้ว่า เป็นทักษะ หรือความสามารถในการใช้สื่ออย่างรู้ตัว โดยสามารถตีความ วิเคราะห์ มีการตอบโต้ได้อย่างมีสติ ผู้รับสารเกิดการตั้งคำถามว่าสื่อถูกผลิตขึ้นได้อย่างไร มีสิ่งใดแอบแฝงมาหรือไม่ และการใช้สื่ออย่างตื่นตัว โดยมีการแสวงหาข้อมูลได้อย่างหลากหลาย และก่อให้เกิดประโยชน์

แต่ทั้งนี้ความพร้อมในการรับมือกับการแพร่ระบาดของข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นั้น เชื่อว่าจะเกิดขึ้นได้ในทันทีทันใด แต่เป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ และสร้างความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานในสังคมหลายภาคส่วน เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวยังถือว่าเป็นเรื่องใหม่ที่สร้างความตื่นตระหนกให้กับผู้คนไปทั่วโลกไม่เว้นแม้แต่ในประเทศไทย แต่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคระบาดดังกล่าวยังมีไม่มากนัก จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของข่าวปลอมได้ง่าย ดังนั้นการที่จะยับยั้งการแพร่ระบาดของข่าวปลอม ควรเริ่มตั้งแต่สื่อมวลชนที่ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารก่อนนำเสนอ เพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอม และลงคำแนะนำข่าวที่ยังไม่ได้ตรวจสอบแหล่งที่มาอย่างชัดเจน ซึ่งแน่นอนว่าย่อมมีส่วนช่วยหยุดยั้งการแพร่ระบาดของข่าวสารที่เป็นเท็จ สถาบันครอบครัวที่ต้องมีการให้ความรู้กับคนในครอบครัวเกี่ยวกับการรู้เท่าทันการเปิดรับข่าวสาร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรมีการวางนโยบายทางการศึกษาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ โดยสถาบันการศึกษาทุกระดับต้องมีการเตรียมความพร้อมของผู้สอนในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ และควรมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการรับมือกับการแพร่ระบาดของข่าวสาร และวิธีการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารต่างๆ รวมถึงปลูกฝังให้มีความกล้าแสดงออกเมื่อพบข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จ โดยกล้าแสดงความคิดเห็น การแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง รวมถึงการแชร์ต่อเพื่อให้บุคคลอื่นในสังคมเห็นว่าเป็นข้อมูลที่เป็นเท็จ อีกทั้งหน่วยงาน

ภาครัฐที่ต้องให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว โดยการให้ความรู้กับภาคประชาชนผ่านช่องทางต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งนี้หากหลายภาคส่วนให้ความร่วมมือกันในการยับยั้งการแพร่ระบาดของข่าวสารที่เป็นเท็จ ย่อมส่งผลให้สามารถหยุดยั้งพายุแห่งข้อมูลข่าวสารที่แพร่ระบาดไปอย่างรวดเร็ว ช่วยให้สังคมมีการตื่นรู้ ให้ความสำคัญกับรู้เท่าทันสื่อ ไม่ตกเป็นเหยื่อของข่าวที่เป็นเท็จ และหันมาเปิดรับข่าวสารต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณได้มากขึ้น

สรุป

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่อย่างมหาศาลต่อคนทั่วโลก จนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับยุค New Normal แต่นอกจากจะต้องรับมือกับการแพร่ระบาดของไวรัสแล้ว สิ่งที่ต้องเตรียมพร้อมในการรับมือไปควบคู่กัน คือ การแพร่ระบาดของข่าวสาร (Infodemic) ที่เป็นทั้งข่าวปลอม และข่าวที่บิดเบือนเกี่ยวกับไวรัสดังกล่าว จนกลายเป็นประเด็นระดับโลกที่มาพร้อมกับการแพร่ระบาดของโรค ข่าวปลอมต่างๆ เกี่ยวกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อผู้คนทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นการรังเกียจ เหยียดเชื้อชาติของชาวเอเชียที่เชื่อกันว่าเป็นต้นกำเนิดของการระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าว รวมถึงข่าวปลอมที่สร้างความตื่นตระหนกให้แก่ผู้คนจนเกิดปรากฏการณ์การแห่ซื้อสินค้าไปกักตุนจนสินค้าหมดจากชั้นวางของ อีกทั้งการแพร่ระบาดของข่าวสารเกี่ยวกับยารักษาโรค สมุนไพรต่างๆ ที่สามารถช่วยป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งข่าวปลอมต่างๆ เหล่านี้ถูกสร้างขึ้นจากผู้ไม่หวังดี และถูกนำมาเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยผู้ที่ไม่รู้เท่าทัน ดังนั้นการที่จะเลือกรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้รับสารทุกเพศ ทุกวัย ควรมีทักษะในการรู้เท่าทันสื่อเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการสร้างการรู้เท่าทันสื่อให้แก่คนในสังคมนั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากคนในหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ครอบครัวยุทธศาสตร์ การศึกษาที่ต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้แก่คนในสังคม เพื่อให้คนในสังคมสามารถรับมือกับการแพร่ระบาดของข่าวสาร และมีทักษะในการเปิดรับข่าวสารต่างๆ จากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- โคแฟค. (ม.ป.ป). Cofact – Join us as a fact checker! ขวนทุกคนมาตรวจสอบข้อมูลข่าวสารร่วมกับเรา. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2564, จาก <https://cofact.org/about>.
- เฉลิมชัย ก๊กเกียรติกุล และธัญญนันทนัฐ ด่านไพบูลย์. (2561). ข่าวลวง ปัญหาและความท้าทาย. วารสารวิชาการ กสทช ประจำปี 2561 : 174-192.
- นันทิกา หนูสม. (2560). ลักษณะของข่าวปลอมในประเทศไทย และระดับความรู้เท่าทันข่าวปลอมบนเฟซบุ๊กของผู้รับสารในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พัชรภา เอื้ออมรนิช. (2562). สื่อมวลชนกับการดูแลกำกับตนเอง. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 39(3), 150-161.
- สรานนท์ อินทนนท์. (2562). รู้เท่าทันข่าว. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและวัยรุ่น.
- สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2021). โคแฟค เผย 5 ข่าวลวงโควิดวนซ้ำระบาดรอบใหม่ แนะนำสังคมร่วมสกัดไวรัสข่าวสารด้วยความจริงร่วม. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2564, จาก <https://www.tja.or.th/view/pr-news/332182>.

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.). (ม.ป.ป). **รู้เท่าทันสื่อคืออะไร**. ค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2563, จาก <http://bcp.nbtc.go.th/th/detail/2017-01-24-23-12-51>.

Bin Naeem, S & Bhatti, R. (2020). **The Covid-19 'infodemic': a new front for information professionals**. Retrieved March 6, 2021, from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7323420/>.

Merriam-Webster. (n.d.). **Words We're Watching: 'Infodemic' Here's a reasonable amount of explanation**. Retrieved January 9, 2021, from <https://www.merriam-webster.com/words-at-play/words-were-watching-infodemic-meaning>.

World Health Organization. (n.d.). **Infodemic**. Retrieved March 9, 2021, from https://www.who.int/healthtopics/infodemic#tab=tab_1.

ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ปริมาณฟีนอลิกรวม และปริมาณฟลาโวนอยด์รวม
ของสารสกัดข่า ขิง และผักเสี้ยนผี

Antioxidant Activity, Total phenolics and Total Flavonoid Contents of *Alpinia galangal*,
Ginger (Zingiber officinale Roscoe), *Cleome viscosa* Crude Extract

อารุธ หงษ์ศิริ^{1*} (Arwut Hongsiri),
ศุภรัตน์ ดวนใหญ่² (Supharat Duanyai)

^{1,2} สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
(Thai Traditional medicine Program, Faculty of Science and Technology, Rajabhat University)

*Corresponding Author. E-mail : tomawut@gmail.com

(Received: July 1, 2021; Revised: October 21, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ เพื่อทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ หาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม และสารประกอบฟลาโวนอยด์รวม ของสารสกัดข่า ขิง และผักเสี้ยนผี สกัดด้วยตัวทำละลายน้ำ และเอทานอล จากนั้นนำสารสกัดมาทำการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ด้วยวิธี 2,2-Diphenyl-1-picrylhydrazyl radical scavenging capacity assay (DPPH Assay) หาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม ด้วยวิธี Folin-Ciocalteu และสารประกอบฟลาโวนอยด์ ด้วยวิธี Quercetin

ผลการวิจัยพบว่า สมุนไพรที่แสดงสมบัติการต้านอนุมูลอิสระมากที่สุด คือ สารสกัดขิง มีค่า $IC_{50} = 2.16$ mg/ml ผลการทดสอบหาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม พบว่าสารสกัดขิง มีปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวมมากที่สุด (210.19 ± 0.01 mg GAE/g extract) การทดสอบหาปริมาณสารประกอบฟลาโวนอยด์รวม พบว่าสารสกัดขิง มีปริมาณสารประกอบฟลาโวนอยด์รวม มากที่สุด (129.04 ± 1.10 mg QE/g extract) ดังนั้นสารสกัดข่า ขิง และผักเสี้ยนผี มีศักยภาพในการนำมาศึกษาวิจัยและพัฒนาต่อยอดต่อไป

คำสำคัญ : สารต้านอนุมูลอิสระ; สารประกอบฟีนอลิกรวม; สารประกอบฟลาโวนอยด์รวม

Abstract

This study aimed to determine antioxidant activity by 2,2-Diphenyl-1-picrylhydrazyl radical scavenging capacity assay (DPPH Assay) and total phenolic compounds using the Folin-Ciocalteu method and Total Flavonoid Contents by Quercetin of *Alpinia galangal*, *Ginger (Zingiber officinale Roscoe)*, *Cleome viscosa* Crude Extract to develop knee cover herbal gel formulas.

The research results were found: herb that showed the most antioxidants was *Ginger (Zingiber officinale Roscoe)* extracts $IC_{50} = 2.16$ mg/ml. Results testing for total phenolic compounds was the highest from *Ginger (Zingiber officinale Roscoe)* (210.19 ± 0.01 mg GAE/g extract). In addition, results testing among flavonoid compound totals was *Ginger (Zingiber*

officinale Roscoe), the highest among flavonoid compounds (129.04 ± 1.10 mg QE/g extract). It has the potential to be used in further research and development studies.

Keywords : Antioxidant; Phenolic compounds; Flavonoid compounds

บทนำ

อนุมูลอิสระ (Free Radical) หรืออนุพันธ์ออกซิเจนที่ว่องไวสูงในการเกิดปฏิกิริยากับโมเลกุลอื่น ซึ่งเป็นโมเลกุลที่มีอิเล็กตรอนโดดเดี่ยว (unpaired Electrons) ในอะตอมหรือโมเลกุล เป็นสาเหตุหลักของการเกิดภาวะถูกออกซิไดซ์เกินสมดุลในเซลล์ หากว่าร่างกายมีอนุมูลอิสระมากเกินไปจนเกินความสามารถของกลไกการต้านอนุมูลอิสระภายในเซลล์แล้ว โมเลกุลอนุมูลอิสระอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างดีเอ็นเอ และเปลี่ยนสภาพของโปรตีนและไขมันบริเวณเยื่อหุ้มเซลล์ และส่งผลให้เกิดโรคที่สำคัญหลายชนิด ได้แก่ โรคมะเร็ง โรคข้ออักเสบ เป็นต้น แต่ถ้าอนุมูลอิสระจับกับมีสารต้านอนุมูลอิสระ หรือสารต้านออกซิเดชัน เช่น สารประกอบฟีนอลิก ฟลาโวนอยด์ และวิตามินซี เป็นต้น ทำหน้าที่ต่อต้านหรือยับยั้งการเกิดปฏิกิริยาออกซิเดชัน (โอภา วัชรคุปต์, 2549)

ข่า (Zingraceae) ชื่อวิทยาศาสตร์ *Alpinia galanga* (L.) Willd. พืชไม้ล้มลุก สูง 1.5-2 เมตร เหง้ามีข้อและปล้องชัดเจน ใบเดี่ยวเรียงสลับ ผลเป็นผลแห้ง ใช้เหง้าแก่สดหรือแห้ง ขนาดเท่าหัวแม่มือ ทบให้แตกต้มเอาน้ำดื่ม แก้กกลากเกลื้อน เอาเหง้าแก่ ฝานเป็นแว่นบางๆหรือทุบให้แตกนำไปแช่เหล้า 1 คืน ใช้ไม้ขีดบริเวณที่เป็นให้แดง ทาวันละ 3-4 ครั้ง จนกว่าจะหาย (ชยันต์ พิเชียรสุนทร และคณะ, 2558) มีงานวิจัยศึกษาประสิทธิภาพในการต้านอนุมูลอิสระจากพืชผักสมุนไพรพื้นบ้าน 15 ชนิด พบว่าจากผลการทดลองพบว่า สมุนไพรแต่ละชนิดมีปริมาณสารประกอบฟีนอลิกที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยกระเจี๊ยบมีปริมาณสารประกอบฟีนอลิกสูงที่สุด รองลงมาคือ มะตูม กระเพรา สะระแหน่ โหระพา ขมิ้น ข่า แมงลัก อัญชัน ใบเตย ขิง มะขาม มะรุม ตะไคร้และมะนาว ตามลำดับ (เอนก ทาล และคณะ, 2560)

ขิง (Zingraceae) ชื่อวิทยาศาสตร์ *Zingiber officinale* Roscoe. เป็นไม้ล้มลุก มีเหง้าใต้ดิน สีนํ้าตาลแกมเหลือง เนื้อในสีเหลือง ทางเหนือหรือลำต้นเทียมขึ้นมาเหนือพื้นดิน ใบเป็นใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ ดอกออกเป็นช่อ ทางออกจากเหง้าใต้ดิน (ชยันต์ พิเชียรสุนทร และคณะ, 2558) ขิง รสเผ็ด ฤทธิ์ร้อน มีสารสำคัญ คือ จินเจอร์อล (Gingerol) สรรพคุณ แก้ไข้ แก้ลม ขับเสมหะ บำรุงธาตุ ช่วยย่อยอาหาร แก้ปากคอเปื่อย ขับลมในลำไส้ ลดความดัน (กระทรวงสาธารณสุข, 2497. น. 300-311) ฤทธิ์เภสัชวิทยาสามารถยับยั้งการสร้างพรอสตาแกลนดินและลิพโคทรินโดยมีอาการข้างเคียงน้อยกว่า และประสิทธิผลดีกว่ายาต้านการอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ วิภาดา กันทยศ (2554) ศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ปริมาณสารประกอบฟีนอลิก และปริมาณเคอร์คูมินอยด์ ของสารสกัด พืชสกุลขิง โดยวิเคราะห์ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี DPPH และ ABTS เปรียบเทียบวิตามินซี พบว่าสามารถยับยั้งอนุมูลอิสระ วิธี DPPH และ ABTS ได้ครึ่งหนึ่งของปริมาณอนุมูลอิสระทั้งหมด โดยมีค่า $IC_{50} = 4.26$ มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร และ 7.04 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร และการหาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกทั้งหมด อยู่ในช่วง โดยมีค่า 0.24 ถึง 0.85 มิลลิกรัมกรดแกลลิกต่อกรัมน้ำหนักแห้งของตัวอย่าง เมื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์สารฟีนอลิกทั้งหมดกับฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ วิธี DPPH และ ABTS พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีความสำคัญทางสถิติ 0.777 และ 0.817 ตามลำดับ

ผักเสี้ยนผี (Wild Mustard) ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cleome viscosa* L. เป็นไม้ล้มลุก มีสรรพคุณ แก้ลม แก้ปวดท้อง ช่วยเจริญไฟธาตุ ช่วยขับหนองในร่างกาย ส่วนใบแก้อาการปัสสาวะกะปริบกะปรอย ทั้งต้น ตำแล้วพอกบริเวณศีรษะช่วยบรรเทาอาการปวด รักษาฝีและบาดแผล ส่วนดอกมีฤทธิ์เป็นยาฆ่าเชื้อโรคและฆ่าพยาธิ ส่วนรากแก้โรคผอมแห้งของสตรีเนื่องจากคลอดบุตรและอยู่ไฟไม่ได้ จากการวิจัยพบสารเคมีในสารสกัดผักเสี้ยนผี ได้แก่ แทนนิน ไตรเทอปีนส์ แอนทราควิโนน ฟลาโวนอยด์ ซาโปนิน สเตียรอยด์ เรซิน เลคติน น้ำตาลกลุ่มฟีนอลิก และ

แอลคาลอยด์สารประกอบเหล่านี้แสดงฤทธิ์ลดการอักเสบ และฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ (ประโยชน์ ใจเพ็ชร, 2554) พบงานวิจัยการออกฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระเฉพาะส่วนใบที่สกัดด้วยเมทานอล 70% (Gupta et al.2011)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาการต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดชา ชิง และผักเสี้ยนผี โดยวิธี DPPH assay ตรวจสอบปริมาณสารประกอบฟีนอลิกด้วยวิธี Folin-Ciocalteu และตรวจสอบสารประกอบฟลาโวนอยด์ทั้งหมดของสารสกัดสมุนไพร เพื่อเป็นข้อมูลด้านวิชาการและพัฒนาต่อยอดด้านการแพทย์แผนไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ หาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม และสารประกอบฟลาโวนอยด์รวมของสารสกัดชา ชิง และผักเสี้ยนผี

ระเบียบวิธีการวิจัย

วัตถุดิบและวิธีการสกัด

สมุนไพร เหง้าชา เหง้าชิง และผักเสี้ยนผี เก็บจากอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

การสกัดสมุนไพร นำสมุนไพรมาอบให้แห้ง แล้วนำไปบดได้ผงชา ชิง และผักเสี้ยนผี นำผงมาชั่ง 500 กรัม ในเอทานอล 1,000 มิลลิลิตร ในขวดสีชา เขย่าด้วยเครื่อง Orbital Shaker เป็นเวลา 6 ชั่วโมง จากนั้นเก็บไว้ในที่มืดเป็นเวลา 18 ชั่วโมง จากนั้นนำมากรอง สารละลายที่กรองได้นำไประเหยแยกตัวทำละลายออก ด้วยเครื่องระเหยแห้งระบบสุญญากาศแบบหมุน (Rotary Evaporator) จะได้สารสกัดชา ชิง และผักเสี้ยนผี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัด โดยวิธี 2,2-Diphenyl-1-picrylhydrazyl radical scavenging capacity assay (DPPH Assay)

เตรียมสารละลาย Ethanolic DPPH radical ที่ความเข้มข้น 0.2 มิลลิโมลาร์ และเตรียมสารสกัดจากสมุนไพรที่ความเข้มข้น 0.1-1.2 mg/ml ในตัวทำละลายเอทานอล นำสารสกัดแต่ละความเข้มข้น ปริมาตร 20 μ l ผสมกับสารละลาย DPPH ปริมาตร 180 μ l ใน 96 well plate ผสมสารให้เข้ากันและตั้งทิ้งไว้ในที่มืดเป็นเวลา 30 นาที นำมาวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 517 นาโนเมตร ด้วยเครื่อง UV-vis spectrophotometer (ทำการทดลอง 3 ซ้ำแล้วหาค่าเฉลี่ย) นำค่าการดูดกลืนแสงที่ได้มาคำนวณ % Radical Scavenging จากสมการ

$$\% \text{ Inhibition} = \frac{(A_{\text{control}} - A_{\text{blank control}}) - (A_{\text{sample}} - A_{\text{blank sample}})}{(A_{\text{control}} - A_{\text{blank control}})} \times 100 \quad \text{สมการที่ 1}$$

เมื่อ A_{sample} คือ ค่าการดูดกลืนแสงของสารละลายที่ผสมกับ DPPH
และ A_{control} คือ ค่าการดูดกลืนแสงของ DPPH

โดยเปรียบเทียบกับสารมาตรฐานกรดแอสคอร์บิก โดยสร้างกราฟ ระหว่างความเข้มข้นของสารสกัดจากสมุนไพรกับ % Radical scavenging จากนั้นหาค่า IC_{50} หรือความเข้มข้นของน้ำมันหอมระเหยที่สามารถยับยั้ง DPPH ได้ครึ่งหนึ่ง

2. การวิเคราะห์หาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวมของสารสกัดข่า ขิง และผักเสี้ยนผี โดยวิธี Folin-cioalciu

เตรียมสารตัวอย่างที่ความเข้มข้น 0.2 mg/ml ในตัวทำละลายเอทานอล ปิเปตต์ละลายตัวอย่างมา 10 μ l ใน 96 well plate เติมสารละลายโซเดียมคาร์บอเนต เข้มข้น 2 % w/v จำนวน 200 μ l แล้วเขย่าให้เข้ากัน จากนั้นเติม Folin-Cioalciu 10 ไมโครลิตร เก็บไว้ในที่มืด 30 นาที แล้วนำมาวัดค่าดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 765 นาโนเมตร ด้วยเครื่อง UV-vis spectrophotometer (ทำการทดลอง 3 ซ้ำแล้วหาค่าเฉลี่ย) จากนั้นนำไปหาปริมาณโดยเทียบกับกราฟมาตรฐานเส้นตรงของสารมาตรฐานกรดแกลลิก (Gallic Acid) แสดงผลในหน่วย mg GAE/g extract

3. การวิเคราะห์ปริมาณทั้งหมดของสารประกอบฟลาโวนอยด์ของสารสกัดข่า ขิง และผักเสี้ยนผี

เตรียมตัวอย่างสารสกัดสมุนไพรข่า ดอกขิง และหัวรากด้วย ที่ความเข้มข้น 2 mg/ml ในตัวทำละลายเอทานอล จากนั้นเติมสารสกัดที่เตรียมได้ ปริมาตร 100 ไมโครลิตร ใน 96 well plate เติมอะลูมิเนียมคลอไรด์ ความเข้มข้น 2 % w/v ปริมาตร 100 ไมโครลิตร ผสมให้เข้ากันแล้วตั้งทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 10 นาที นำมาวัดค่าดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 415 นาโนเมตรด้วยเครื่อง UV-vis spectrophotometer จากนั้นคำนวณหาปริมาณสารประกอบฟลาโวนอยด์รวมโดยเปรียบเทียบกับกราฟมาตรฐานของเคอควิซิน แสดงในหน่วย mg QE/g extract

ผลการวิจัย

1. การเตรียมสารสกัดสมุนไพร

สมุนไพรเหง้าข่า เหง้าขิง และผักเสี้ยนผี นำมาเตรียมเป็นสารสกัดโดยวิธีการหมักด้วยเอทานอล พบว่า สารสกัดข่า มีลักษณะสีเหลืองหนืด ขิง มีลักษณะสีน้ำตาลหนืด และผักเสี้ยนผี มีลักษณะสีน้ำตาลหนืด และสารสกัดขิง ด้วยเอทานอล ให้อะไรของสารสกัดมากที่สุด และสารสกัดผักเสี้ยนผีให้ปริมาณสารที่ได้น้อยสุด โดยมีค่าร้อยละ 20.00 และ 8.06 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปริมาณสารสกัดสมุนไพร

สาร	ปริมาณสมุนไพร	ปริมาตรเอทานอล	ปริมาณสารที่ได้
ข่า	500 กรัม	1,000 มิลลิลิตร	10.20 %
ขิง	500 กรัม	1,000 มิลลิลิตร	20.00 %
ผักเสี้ยนผี	500 กรัม	1,000 มิลลิลิตร	8.06 %

2. การทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัด ด้วยวิธี 2,2-Diphenyl-1-picrylhydrazyl radical scavenging capacity assay (DPPH Assay)

จากการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดข่า ขิง และผักเสี้ยนผี ด้วยตัวทำละลายเอทานอล เมื่อนำสารสกัดจากสมุนไพรไปศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ด้วยวิธี DPPH assay แสดงค่า IC₅₀ (ตารางที่ 2) พบว่า สารสกัดขิง แสดงฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระมากที่สุด โดยความเข้มข้นของสารสกัดมีค่า IC₅₀ = 2.16 ± 0.01 mg/ml

รองลงมาคือ สารสกัดข่า และสารสกัดผักเสี้ยนผี เท่ากับ 3.19 ± 0.01 mg/ml, 4.91 ± 0.01 mg/ml ตามลำดับ แสดงผลดังตารางที่ 2

3. การวิเคราะห์ปริมาณสารประกอบฟลาโวนอยด์รวม สารสกัดข่า ขิง และผักเสี้ยนผี ด้วยวิธี Quercetin

ผลการทดสอบหาปริมาณสารประกอบฟลาโวนอยด์สารสกัดข่า ขิง และผักเสี้ยนผี เมื่อเทียบกับกราฟมาตรฐานควอร์เซทิน (quercetin) ($R^2 = 0.9991$) ผลการทดสอบ พบว่าสารสกัดข่ามีปริมาณสารประกอบฟลาโวนอยด์ทั้งหมดสูงที่สุด (129.04 ± 1.10 mg QE/g extract) รองลงมาคือ สารสกัดผักเสี้ยนผี และสารสกัดข่า มีค่าเท่ากับ (128.84 ± 0.57 mg QE/g extract) และ (123.73 ± 0.45 mg QE/g extract) ตามลำดับ แสดงผลดังตารางที่ 2

4. การวิเคราะห์หาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวมของสารสกัดข่า ขิง และผักเสี้ยนผี ด้วยวิธี Folin-ciocalteu

ผลการทดสอบหาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกทั้งหมด สารสกัดข่า ขิง และผักเสี้ยนผี เมื่อเทียบกับกราฟมาตรฐานกรดแกลลิก ($R^2 = 0.9994$) พบว่าสารสกัดข่ามีปริมาณสารประกอบฟีนอลิกทั้งหมดสูงที่สุด (210.19 ± 0.01 mg GAE/g extract) รองลงมา คือ สารสกัดข่า และ สารสกัดผักเสี้ยนผี มีค่าเท่ากับ 187.68 ± 0.00 mg GAE/g extract และ 147.62 ± 0.01 mg GAE/g extract ตามลำดับ แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ สารประกอบฟลาโวนอยด์และสารประกอบฟีนอลิกทั้งหมดจากสารสกัดข่า ขิง และผักเสี้ยนผี

ตัวอย่าง	ผลการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ IC ₅₀ of DPPH (mg/ml)	สารประกอบฟลาโวนอยด์รวม (mg QE/g extract)	สารประกอบฟีนอลิกรวม (mg GAE/g extract)
ข่า	3.19 ± 0.01	123.73 ± 0.45	187.68 ± 0.01
ขิง	2.16 ± 0.01	129.04 ± 1.10	210.19 ± 0.01
ผักเสี้ยนผี	4.91 ± 0.01	128.84 ± 0.57	147.62 ± 0.01

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ หาปริมาณฟีนอลิกรวมและสารประกอบฟลาโวนอยด์รวม ของสารสกัดข่า ขิง และผักเสี้ยนผี พบว่า สารสกัดข่า มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระมากที่สุด รองลงมาสารสกัดข่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อเนก และบุญยกฤต (2560) ศึกษาประสิทธิภาพในการต้านอนุมูลอิสระจากพืชผักสมุนไพรพื้นบ้าน 15 ชนิด สารสกัดข่า มีปริมาณสารประกอบฟีนอลิกอยู่ในช่วง 0.42-4.83 มีค่า IC₅₀ = 2.16 mg/ml มากที่สุด การตรวจสอบหาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวมด้วยวิธี Folin-ciocalteu พบว่าสารสกัดข่า มีปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม มากที่สุด (210.19 ± 0.01 mg GAE/g extract) ซึ่งปริมาณฟีนอลิกรวมจะขึ้นอยู่กับชนิดและสภาพความมีขี้ของสารประกอบฟีนอลิก โดยสภาพมีขี้ของสารต้องใกล้เคียงกับตัวทำละลายที่ใช้สกัด ทำให้สารสกัดมีองค์ประกอบทางเคมีที่แตกต่างกัน สำหรับการวิเคราะห์ปริมาณฟลาโวนอยด์รวม พบว่า สารสกัดข่า มี

ปริมาณสารประกอบฟลาโวนอยด์รวม มากที่สุด (129.04 ± 1.10 mg QE/g extract) เมื่อเทียบกับสารมาตรฐาน ได้แก่ BHA และวิตามินซี ซึ่งมีค่า (IC_{50}) เท่ากับ 7.79 และ 25.7 mg/ml ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย วิภาดา กันทยศ (2554) ศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ปริมาณสารประกอบฟีนอลิก และปริมาณเคอร์คูมินอยด์ ของสารสกัด พืชสกุล ชิง โดยวิเคราะห์ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี DPPH และ ABTS เปรียบเทียบวิตามินซี พบว่า สามารถยับยั้งอนุมูลอิสระ วิธี DPPH และ ABTS ได้ครึ่งหนึ่งของปริมาณอนุมูลอิสระทั้งหมด โดยมีค่า $IC_{50} = 4.26$ mg/ml และ 7.04 mg/ml และการหาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกทั้งหมด อยู่ในช่วง โดยมีค่า 0.24 ถึง 0.85 mg GAE/g extract เมื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์สารฟีนอลิกทั้งหมดกับฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ วิธี DPPH และ ABTS พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีความสำคัญทางสถิติ 0.777 และ 0.817 ตามลำดับ จากการทดลองนี้สรุปได้ว่าฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับปริมาณสารประกอบฟีนอลิก

จากผลการวิเคราะห์สารต้านอนุมูลอิสระ ปริมาณฟีนอลิก และปริมาณสารฟลาโวนอยด์รวม ของสารสกัดเอทานอลและน้ำบางอัตราส่วนแตกต่างกัน โดยทั่วไป ปริมาณสารฟีนอลิกของแต่ละสารสกัดควรมีแนวโน้มสอดคล้องกับฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ นั่นคือ ถ้าสารสกัดขิง มีปริมาณสารฟีนอลิกสูงความสามารถในการต้านอนุมูลอิสระก็จะสูงตามไปด้วย

บทสรุป

จากการตรวจสอบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ โดยวิธี DPPH Assay วิเคราะห์ปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม และสารประกอบฟลาโวนอยด์รวมของสารสกัดข่า ชิง และผักเสี้ยนผี ที่สกัดด้วยตัวทำละลายเอทานอล พบว่า สารสกัดขิงมีแนวโน้มการต้านอนุมูลอิสระสูง โดยเฉพาะ DPPH ที่มีค่าสูงที่สุด มีค่า $IC_{50} = 2.16$ mg/ml มากที่สุด การตรวจสอบหาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกทั้งหมดด้วยวิธี Folin ciocalteu พบว่าสารสกัดขิงมีปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวมมากที่สุด (210.19 ± 0.01 mg GAE/g extract) การทดสอบสารประกอบฟลาโวนอยด์รวม พบว่าสารสกัดขิงมีปริมาณสารประกอบฟลาโวนอยด์รวมมากที่สุด (129.04 ± 1.10 mg QE/g extract)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2497). ตำราแพทยศาสตร์สงเคราะห์ ฉบับหลวง (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์พานิชกุลผล.
- ชยันต์ พิเชียรสุนทร, แม้นมาส ขวลิต, และวิเชียร จีรวงศ์. (2558). คำอธิบาย ตำราพระโอสถพระนารายณ์:ฉบับเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชา 5 ธันวาคม พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์อมรินทร์พริ้น ดิง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- บุหรัน พันธุ์สวรรค์. (2556). อนุมูลอิสระ สารต้านอนุมูลอิสระ และการวิเคราะห์ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 21(3) : 275–286

- ประโยชน์ ใจเพชร. (2554). **ผักเสี้ยนผี**. สืบค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2564, จาก www.prueksaveda.com./คุณค่าผักพื้นบ้าน/ผักเสี้ยน.html.
- วิยดา กวานเทียน และ กิ่งกาญจน์ บันลือพีช. (2561). **ความเป็นพิษต่อเซลล์ ฤทธิ์ต้านการอักเสบและต้านอนุมูลอิสระของตำรับยาห้ารากที่สกัดด้วยน้ำ**. วารสารวิชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 17: 27-37
- อนุก ชาติ และบุญยกฤต รัตนพันธุ์. (2560). **การศึกษาประสิทธิภาพในการต้านอนุมูลอิสระจากพืชผักสมุนไพรพื้นบ้าน 15 ชนิด**. วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.40(2) : 283-292
- โอภา วัชรคุปต์. (2549). **สารต้านอนุมูลอิสระในธรรมชาติ**. พี.เอส.พี.กรุงเทพฯ
- Chudiwal AK, Jain DP, Somani RS. (2010). **Alpinia galanga Willd.– An overview on phyto-pharmacological properties**. Indian J Nat Prod Resour, 1(2), 143-149.
- Gupta. P.C.N. Sharma and C.V.Rao. (2011). **Comparison of the antioxidant activity and total phenolic**. Flavonoid content of aerial part of Cleome viscosa L. International Journal of Phytomedicine, 4(3), 386-391
- Juckmeta T, Itharat A. (2012). **Anti-inflammatory and antioxidant activities of Thai traditional remedy called “Ya-ha-rak”**. J Health Res, 26(4), 205-210.
- Singharachai C, Palanuvej C, Kiyohara H. Yamada H, Ruangrunsi N. (2011). **Safety evaluation of Thai traditional medicine remedy: Ben-cha-lo-ka-wi-chian**. J Health Res, 25(2), 83-90.

การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย

A STUDY OF CONCEPTS AND SYMBOLS IN VISUAL ART OF CONTEMPORARY FEMALE ARTISTS.

สุริวัลย์ สุธรรม* (Suriwan Sutham)

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
(Lecturer, Department of Art Education, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University)

*Corresponding Author. E-mail : suriwan.su@bsru.ac.th

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีงบประมาณ 2563

(Received: July 2, 2021; Revised: October 14, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานะเพศและบทบาทของศิลปินหญิงร่วมสมัย และเพื่อศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัยของไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน 1. ลาวัญย์ อุปอินทร์ (ศิลปินแห่งชาติ) 2. ศาสตราจารย์ ดร. หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร 3. ศาสตราจารย์เกียรติคุณกัญญา เจริญศุภกุล 4. ศาสตราจารย์เกียรติคุณอารยา ราษฎร์จำเริญสุข และ 5. รองศาสตราจารย์ศรีวรรณ เจนหัตถการกิจ พิจารณาจากความเชี่ยวชาญด้านงานทัศนศิลป์ทั้งอาจารย์ ศิลปินที่มีชื่อเสียง และคัดสรรจากการเป็นที่ยอมรับในแวดวงศิลปะ ผลงานโดดเด่นเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศหรือนานาชาติที่ปรากฏในสังคมไทย เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ที่ผ่านการตรวจความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งใช้แนวคิดทฤษฎีการศึกษาแนวทางและสัญลักษณ์ (Symbolic Theory) และทฤษฎีสัญศาสตร์ (Semiotics) ที่มีความสอดคล้องกับภาษาภาพ สนับสนุนและเผยให้เห็นแนวคิดของศิลปินได้ชัดเจนมากขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า จากการศึกษาศิลปินหญิงร่วมสมัยในสังคมไทย มีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงตามประสบการณ์ทุกช่วงเวลา ได้สะท้อนสัญลักษณ์ผ่านเนื้อหา แนวคิด ที่อยู่ในกระแสของสังคม และขับเคลื่อนให้เกิดทิศทางตามทัศนคติของศิลปินหญิงที่หลากหลายผ่านมุมมองทุกมิติ ทั้งยกระดับในแวดวงศิลปะและวิชาการ ศิลปินหญิงทั้งห้าท่านนั้นได้มีคุณูปการต่อวงการศิลปะร่วมสมัยในสังคมไทย ที่เป็นแม่แบบต่อการศึกษาค้นคว้าความรู้ที่ใช้ “สื่อทางศิลปะ” เป็น “ตัวกลาง” ซึ่งเป็นสารตั้งต้นที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์

คำสำคัญ : ศิลปะร่วมสมัย; แนวคิด; สัญลักษณ์; ศิลปินหญิงร่วมสมัย

Abstract

The research, "A study of concepts and symbols in visual arts of contemporary female artists," was conducted to study gender, roles and to study concepts, symbols within visual arts of Thai contemporary female artists. This study deployed Qualitative Research with the purposive sampling method. Five people were the samples as follows: 1) Lawan Upa-In (National artist), 2) Prof. Dr. King's grandson Marasri-Sukhumphan Paripat, 3) Emeritus professor Kanya Charoensupkul, 4) Emeritus professor Araya Rasdjarmrearnsook, and 5) Associate Professor Sriwan Janhuttakarnkit. The samples were considered from the expertise of

individuals in visual arts, including teachers and well-known artists. Furthermore, the recognition within the art scene and outstanding artworks accepted nationally or internationally in Thai society were also considered. The research instrument was interviews with the Item Objective Congruence (IOC) Index that the experts reviewed. The research was based on Symbolic Theories and Semiotics Theories, which correspond with visual language and contribute to a better understanding of the artists' concepts.

This research revealed that contemporary female artists in Thai society had a changing development from their experiences. It reflected symbols through the content, ideas in the social trends and drove the direction according to the attitudes of various female artists through all aspects of perspective. These five female artists had made significant contributions to contemporary art in Thai society as a role models for education. The knowledge that used "art media as a medium" was crucial for visual arts development.

Keywords : Contemporary Art, Concept, Symbol, Female Contemporary Artist

บทนำ

ความสำคัญทางทัศนศิลป์ ที่มีบทบาทหน้าที่อย่างมีนัยยะสำคัญต่อสังคมเป็นวงกว้างมากขึ้น ในยุคปัจจุบัน ศิลปะในชีวิตประจำวัน ได้แทรกซึมอยู่ทุก ๆ บริบทที่ไม่อาจปฏิเสธได้ เข้าไปอยู่ในความรู้สึกนึกคิดจิตใจ เห็นถึงคุณค่าและมูลค่า ความสำคัญทางทัศนศิลป์เพิ่มมากขึ้น การวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย” ในไทย แสดงให้เห็นถึงแง่มุมทางความคิดและองค์ความรู้ของศิลปินหญิง ถ่ายทอดผ่านประสบการณ์ของตนเองที่มีความแตกต่าง ทั้งการสร้างสรรค์ เทคนิค กระบวนการ ผลลัพธ์ในงานศิลปะผ่านรูปสัญลักษณ์ จึงเป็นเหตุผลในการวิเคราะห์และสังเคราะห์

การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย และแนวทางและการสื่อความหมายผ่านสัญลักษณ์ ส่วนหนึ่งการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อแสดงความรู้สึกที่มีอยู่ภายใน เช่น ความทรงจำ ความฝัน เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต แม้แต่เรื่องราวเหตุการณ์อันเลวร้ายและสะเทือนใจ สังคมที่แปรเปลี่ยนไปศิลปินจะใช้กระบวนการทางทัศนศิลป์ เพื่อสื่อสารเป็นรูปสัญลักษณ์ในการแทนค่าให้เกิดคุณค่าความงาม และความคิดในผลงานศิลปะของตนเอง แนวทางเฉพาะตนแทนค่าสัญลักษณ์ในการสร้างสรรค์นั้น เป็นเสมือนกลั่นกรองทางความคิดที่กระตุ้นให้ผู้คนได้สำนึกหรือตระหนักในคุณค่าของประสบการณ์ของชีวิต เกิดสุนทรียภาพความงามในจิตใจ ให้เกิดความซาบซึ้ง ชี้ให้เห็นคุณค่าทางความคิดของศิลปินในการสร้างงานที่ผ่านการค้นคว้า ทดลอง การเรียนรู้ที่ต้องใช้ปัญญา การสะสมประสบการณ์นำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้เกิดการต่อยอดที่ไม่หยุดนิ่ง สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ในทุกช่วงเวลา เพื่อเป็นฐานในการนำไปสู่การเป็นการสร้างสรรค์อย่างมีคุณภาพ เป็นการสร้างองค์ความรู้ และการแสวงหาความเข้าใจคุณค่าแห่งชีวิต ผ่านการตีความในงานทัศนศิลป์

ประเด็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์การสร้างสรรค์ผลงาน บทบาทของศิลปินหญิงที่มีต่อสังคมในหลายมิติ ตามสถานภาพ อันได้แก่ ศิลปิน ครูอาจารย์ศิลปะ การใช้ชีวิตในต่างแดน ความแตกต่างทางพื้นที่และวัฒนธรรม เป็นต้น การสร้างสรรค์เผยให้เห็นถึงองค์ความรู้ ประสบการณ์ มุมมองของผู้หญิงในทางทัศนศิลป์ การศึกษาศิลปินหญิงที่มีบทบาทในสังคมไทย ด้านทัศนศิลป์ ในงานวิจัยนี้ (จำนวน 5 คน) ประกอบด้วย 1. ลาวัญย์ อุปอินทร์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) ประจำปี 2559 2. ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร 3. ศาสตราจารย์เกียรติคุณกัญญา เจริญสุขกุล 4. ศาสตราจารย์เกียรติคุณอารยา ราชภูริเจริญสุข และ 5. รองศาสตราจารย์ศรีวรรณ เชนห์ตถการกิจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานะเพศและบทบาทของศิลปินหญิงร่วมสมัย
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัยในสังคมไทย

สมมติฐานในการวิจัย

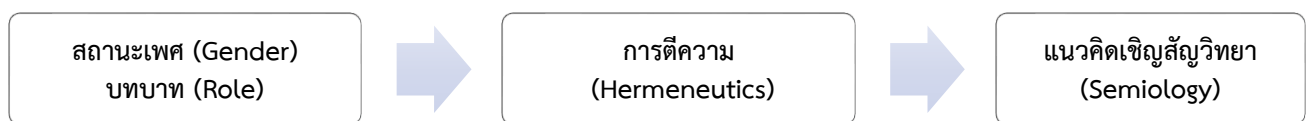
1. ผลสัมฤทธิ์การศึกษาวิจัยศิลปินหญิงร่วมสมัยในสังคมไทย บทบาทของความเป็นสถานะเพศที่ถูกมองผ่านผลงานทัศนศิลป์นั้นเป็นดังปรากฏการณ์ พบว่า สถานะเพศศิลปินหญิง ที่สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์และการแสดงผลงานศิลปะอย่างต่อเนื่อง ศิลปินหญิงมีอัตราส่วนน้อยเมื่อถูกเปรียบเทียบกับศิลปินชาย
2. ผลสัมฤทธิ์การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ (Symbolic Theory) ในงานทัศนศิลป์ การแสดงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นสถานะเพศกับสังคม และลักษณะเฉพาะของศิลปินผ่านผลงานทัศนศิลป์ การสร้างความสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บริบทแวดล้อม และการปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้ได้รับการยอมรับในแวดวงศิลปะในสังคมไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

- กรอบแนวคิด ในการวิจัย หลักการ ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่นำมาใช้เป็นกรอบการวิจัยในครั้งนี้แล้วสรุปเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อสร้างเครื่องมือในการศึกษาวิจัย และเก็บข้อมูล โดยสามารถสรุปขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษาและกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังแผนภาพ ดังนี้

รูปภาพที่ 1. ตัวแปรต้น (Independent Variable) – ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

รูปภาพที่ 2. กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยที่เน้นความเป็นธรรมชาติของการสร้างสรรค์ เป็นการวิจัยเชิงคุณลักษณะหรือการวิจัยเชิงคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากความเชี่ยวชาญด้านงานทัศนศิลป์ (สถานะเพศหญิง) ที่ปรากฏในสังคมไทย

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Inclusion criteria)

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สถานะเพศศิลปินหญิงร่วมสมัย ผู้เชี่ยวชาญด้านงานทัศนศิลป์ที่มีบทบาทปรากฏขึ้นในสังคมไทย (พ.ศ. 2530 – พ.ศ. 2560) คัดสรรจากการเป็นที่ยอมรับในแวดวงศิลปะและ

ศิลปินแห่งชาติ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในทางวิชาการด้านทัศนศิลป์ ทั้งในระดับศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์ เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ (จำนวน 5 คน) คือ

1. ลาวัญย์ อุปอินทร์ (ศิลปินแห่งชาติ)
2. ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร
3. ศาสตราจารย์เกียรติคุณกัญญา เจริญศุภกุล
4. ศาสตราจารย์เกียรติคุณอารยา ราษฎร์จำเริญสุข
5. รองศาสตราจารย์ศรีวรรณ เจนหัตถการกิจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์ การวิจัยในครั้งนี้มีการทบทวนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา เรื่อง “การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย” วิเคราะห์เชิงอรรถาธิบายพรรณนาข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก โดยรวบรวมข้อมูล สรุปเนื้อหาแนวคิด และมีเครื่องมือ ดังนี้ การประเมินความสามารถของศิลปินหญิงร่วมสมัย ประเด็นทางทัศนศิลป์ประกอบด้วย ความเป็นสถานะเพศ (หญิง) สัญลักษณ์และแนวคิดในการสร้างสรรค์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1. แบบสัมภาษณ์ (Interview) 2. การบันทึก (Record) และ 3. แบบประเมินเครื่องมือ (Questionnaire)

2. แบบประเมินเครื่องมือ ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีด้วยกัน 3 ท่าน ดังนี้ 1. รองศาสตราจารย์นิโรจน์ จรุงจิตวิวัฒน์ หัวหน้าภาควิชาศิลปะประจำชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยเพาะช่าง 2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีรพันธ์ จันทมาศ สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และ 3. อาจารย์ ดร.วรินทร์ สีเสียดงาม ประธานหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต ดนตรีตะวันตกศึกษา วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ ข้อ 2.3.2 ได้ค่า IOC = 0.30 ถือว่าไม่ผ่านเกณฑ์ ต้องแก้ไขปรับปรุงข้อคำถาม หรือตัดข้อนี้ทิ้ง กรณีข้อ ข้อ 2.3.2 ได้ค่า IOC = 0.30 ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือให้ข้อเสนอแนะว่า “หัวข้อที่ใส่เครื่องหมายแฉับใจ (0) คือ ข้อคำถามที่ผู้คิดค้น คิดตอบที่ได้มีผลต่อการแสวงหาคำตอบตามหัวข้อวิจัยอยู่ในเกณฑ์สำคัญน้อย และมีไว้ก็ได้ประโยชน์” นำผลการประเมินค่าความสอดคล้องไปคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ และนำข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. วิเคราะห์ความสอดคล้อง การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) เครื่องมือวิจัยนั้นสามารถวัดได้ครอบคลุม ครบถ้วน รอบด้าน ในทุกมิติ ในทุกประเด็นของหัวเรื่องที่นักวิจัยต้องการจะวัด ซึ่งการพิจารณาว่าครอบคลุม ครบถ้วน รอบด้านหรือไม่เพียงใด ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางทฤษฎีเกี่ยวกับหัวเรื่องหรือตัวแปรตัว นั้นมาเป็นเครื่องมือในการศึกษาทำความเข้าใจและสร้างเครื่องมือวัดให้ครอบคลุมรอบด้านมากที่สุด

การศึกษาวิจัยภายใต้หัวข้อ “การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย” เป็นการนำเสนอความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ “บทบาทและแนวคิด” ด้านสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคม เพื่อนำมาศึกษาหลักคิดและกระบวนการในการสร้างสรรค์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย ผ่านเนื้อหาของสังคมไทย โครงการสร้างสรรค์จะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นสถานะเพศ (ผู้หญิง) และการแสวงหาคคุณค่าแห่งชีวิต ทั้งทางกายภาพภายนอกและจิตใจแต่ในสภาพสังคมปัจจุบัน ความเป็นสถานะเพศได้แปรเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ไปหรือ ยังคงเป็นเช่นเคย โดยการตกอยู่ภายใต้วังวนของการเวียนว่ายตายเกิด การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ของ

ศิลปินหญิงร่วมสมัยทั้งห้าท่าน ประเภทจิตรกรรม ศิลปะจัดวาง และศิลปะเชิงความคิด ที่นำเสนอเรื่องราว ความหมายเกี่ยวกับชีวิต สถานการณ์ และความตาย เป็นผลงานทัศนศิลป์ที่มีหลากหลาย โดยมีกระบวนการสื่อ ความหมายด้วยมายาคติ (Mythology) ที่ให้แนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ การใช้สัญลักษณ์สื่อแทนความหมาย เชิงสัญลักษณ์ “สัญวิทยา (Semiology)” จากพื้นฐานความคิดอันมีที่มาจากอิทธิพลทางด้านต่าง ๆ ต่อการสร้างสรรค์

โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes: 1915-1980) แนวคิดทฤษฎีสัญวิทยา (Semiology) หรือสัญศาสตร์ (Semiotics) ว่าด้วยเรื่อง การสร้างความหมายทางวัฒนธรรม “มายาคติ” (Myth) การสื่อความหมายด้วยความ เชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ ถูกนำมาใช้สนับสนุนผลงานด้าน ทัศนศิลป์และตีความตามหลักคิด ซึ่งให้ความสนใจกับความสัมพันธ์ระหว่าง “ข้อความและภาพ” สัญลักษณ์ย่อดัว หนึ่งจะยังไม่มีความหมายในตัวเองจนกว่าจะไปเทียบเคียงกับสัญลักษณ์ย่อดัวอื่น ซึ่งกำลังอธิบายความหมายของภาพ และข้อความ ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์และการตีความ ที่ใช้ในการสื่อสารความเข้าใจกันเฉพาะกลุ่มหรือบุคคล ผู้วิจัยเห็นว่าเกิดประโยชน์ที่จะช่วยให้ความหมายวัตถุในภาพ “การตีความ” ไม่มีจำกัดขอบเขต ประสบการณ์จาก การรับรู้ และการตีความระหว่างบุคคล เป็นการนำเสนอองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมผ่านงาน ทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย ซึ่งมีเนื้อหา “แนวคิดและสัญลักษณ์นิยม” ที่เป็นการบอกเล่าที่แทรกอยู่ใน ผลงาน สามารถกล่าวถึงกระบวนการการทำงานของสัญลักษณ์ได้ 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1. ภาษา สำนวน ตัวอย่างเช่น เรื่องเล่า วรรณกรรม สุภาษิต

ประเด็นที่ 2. ภาพ ภาษาภาพ (มีผู้สร้างขึ้น) เช่น ภาพเขียน ภาพถ่าย

ประเด็นที่ 3. ภาพจำ ประสบการณ์ (สิ่งที่ตาเห็น) ซึ่งเป็นประสบการณ์ในทางตรง

ผลการวิจัย

การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย ผู้วิจัยให้ความสำคัญมุ่งประเด็น ไปสู่สาระในการประกอบสร้าง รูปสัญลักษณ์ และองค์ประกอบทางความคิด นำไปสู่เรื่องในการสื่อสาร ภาษาของ ศิลปะ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และทบทวนตามหลักการเหตุและผลตามขั้นตอนในการวิจัย พบว่า จากการศึกษาสถานะ เพศ (Gender) และบทบาท (Role) ของศิลปินหญิงร่วมสมัย มีบทบาทและความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการ ขับเคลื่อนวงการศิลปะ และมีคุณูปการให้เกิดเป็นองค์ความรู้อย่างทวีคูณ ซึ่งศิลปินหญิงที่ได้นำมาเพื่อการศึกษา นี้ เป็นทั้งอาจารย์ ศิลปินที่มีชื่อเสียง ทั้งพำนักอยู่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีผลงานที่ได้รับการยอมรับอย่าง แพร่หลาย ในช่วงเวลาที่ได้สร้างสรรค์ผลงานต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน ได้สร้างบทบาท แนวทางให้กับศิลปินและ นักศึกษาศิลปะในรุ่นต่อมา

จากการศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัยในสังคมไทย ผู้วิจัยเห็นถึง การแปรเปลี่ยน ที่ได้สะท้อนสัญลักษณ์ผ่านเนื้อหาตามประสบการณ์ ในบริบทของสังคม การสร้างสรรค์ทางศิลปะ ที่ได้ใช้พื้นที่เพื่อแสดงความคิดเห็น ทัศนคติ ผ่านมุมมองของศิลปินทั้งห้าท่านนี้ เผยให้เห็นร่องรอยไว้ในสัญลักษณ์ บางอย่างที่เป็นประเด็นสำคัญ เพื่อถกเถียง หรือสร้างความทรงจำ ทำให้เกิดแนวคิด การถกเถียง แง่มุม มิติทางการ รับรู้ โดยอาศัย “สื่อทางศิลปะ” เป็น “ตัวกลาง” เพื่อหาความเป็นไปได้ที่จะสะท้อนเนื้อหาและแนวคิด (Concept) ในรูปแบบที่ต่างกันไป ศิลปินหญิงร่วมสมัยในสังคมไทยกับบทบาทหน้าที่ของนักสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art) มีจุดเริ่มต้นจากความสนใจและความหลงใหลในงานศิลปะ นำไปสู่การเรียนรู้ การศึกษา อย่างเอาจริงเอาจัง ผ่านช่วงวัยของการศึกษาและวัยกลางคนจนถึงวัยชรา เผยให้เห็นกระบวนการการสร้างองค์ ความรู้ สิ่งที่เกิดก่อนไปจนถึงแก่นสาระของการสร้างสรรค์งานศิลปะ เสมือนเป็น “แม่แบบ” (Model) ซึ่งเป็น สารตั้งต้นที่สำคัญต่อการศึกษางานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัยในสังคมไทย เป็นการบันทึกช่วงเวลา และ การสะท้อนปรากฏการณ์ทางสังคมผ่านผลงานศิลปะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย

ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัย ถูกรวบรวมและนำเสนอผลการวิจัย ซึ่งลำดับประเด็นการวิจัยอย่างชัดเจนจัดทำเป็นหัวข้อหลัก หัวข้อรอง ข้อมูลบางส่วนอาจนำเสนอในรูปแบบของตาราง ภาพ แผนภูมิ และการบรรยาย เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานะเพศหญิง บทบาทหน้าที่ และแนวคิดได้ถูกต้อง

1. ลาวัญย์ อุปอินทร์ (พ.ศ. 2478 – พ.ศ. 2564, อายุ 86 ปี)

ลาวัญย์ อุปอินทร์ ศิลปินแห่งชาติ ประจำปี 2559 สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) เกิดเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2478 เป็นหนึ่งในลูกท้าวแก้วคนของพลเรือโทศรี ดาวราย และหม่อมราชวงศ์ อบลอ อสุบรรณ ซึ่งมีศักดิ์เป็นเหลนของในหลวงรัชกาลที่ 3 ซึ่งชอบวาดภาพตั้งแต่วัยเยาว์ โดยเฉพาะภาพคนเหมือน และจบมัธยมจากโรงเรียนสตรีวัดระฆัง ในปี 2495 และเข้าเรียนโรงเรียนศิลปศึกษา หรือเตรียมมหาวิทยาลัยศิลปากร ปี 2497 ผลปรากฏว่าสอบได้ที่ 1 และในอีกสอบปีต่อมาก็ได้เรียนต่อที่มหาวิทยาลัยศิลปากร ตามที่ตั้งใจไว้จนจบการศึกษาในปี พ.ศ. 2503 (ศิลปบัณฑิต สาขาจิตรกรรม) นับเป็นบัณฑิตสถานะเพศหญิงคนแรกของประเทศไทยที่จบจากมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ผ่านการคัดเลือกให้บรรจุเข้าเป็นครูที่คณะจิตรกรรมฯ มีบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งครูผู้ช่วยของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี และทำหน้าที่ช่วยแปลภาษาให้ถูกต้อง

รูปภาพที่ 3. ภาพผลงานจิตรกรรมของลาวัญย์ อุปอินทร์ (ก) “จันทร์กระจ่างฟ้า”, 2505 เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ, 90 x 60 cm. (ข) “พระราชินี” เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (ค) Progenitor Exhibition ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2564 ณ 333 Anywhere Art Gallery โดย อาจารย์ ดร.สุริวัลย์ สุธรรม

ที่มา: ต่วนแน่น. (2563). ลาวัญย์ อุปอินทร์ จิตรกรผู้งามเลิศในปฐพี. สืบค้น ธันวาคม 5,2563,

จาก https://anowl.co/anowlrod/หลงรูป/long_roob07/

ตารางที่ 1. แสดงการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ของลาวัญย์ อุปอินทร์ (ศิลปินแห่งชาติ)

	 “จันทร์กระจ่างฟ้า” 2505	 “พระราชาินี”
แนวความคิด	แสดงความงามตามชนบทเดิม ในสถานการณ์ที่อยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของการเมืองการปกครองขณะนั้น	การแสดงออกถึงความจงรักภักดีและเทิดทูนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีพันปีหลวง และสถาบันพระมหากษัตริย์
รูปแบบ เทคนิค และกระบวนการ	จิตรกรรม 2 มิติ รูปแบบเหมือนจริง เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ ใช้ภาพถ่ายเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์	จิตรกรรม 2 มิติ รูปแบบเหมือนจริง เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ ใช้ภาพถ่าย ใช้ภาพถ่ายเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์
รูปสัญลักษณ์	ภาพเหมือน การแต่งกายในชุดเดรสลายกราฟฟิก การแต่งหน้าทอมน และการโพสท่าทางที่ดูนิ่งสงบ คล้ายกับการเฝ้าดูสถานการณ์รอบตัวศิลปิน	ฉลองพระองค์ชุดไทยดุสิต อากัปกริยาและแววตาที่แสดงความสง่างาม อ่อนหวานและมีพระเมตตาผ่านภาพจิตรกรรม

จากตารางที่ 1 ในเรื่องการทำงาน นอกจากบทบาทความเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยแล้ว ยังได้สอนศิลปะให้กับคนดูโทรทัศน์ออกอากาศทั่วประเทศเป็นประจำทางช่อง 4 บางขุนพรหม นานนับสิบปี และด้วยรูปโฉมที่งดงามนั้นยังได้รับบทบาทเป็นนางเอกละครในเรื่อง ไอ้ดำ ในการศึกษาผลงานจิตรกรรมของศิลปินครั้งนี้จะเน้นเฉพาะประเด็นสำคัญ พบว่า แนวความคิดที่มาจากประสบการณ์ที่พบเห็นสภาพแวดล้อมที่รอบตัวศิลปิน แล้วนำมาสร้างสรรค์เป็นจิตรกรรม ในแนวเหมือนจริง และสัญลักษณ์ภายในภาพ ช่วงเวลาของการสร้างสรรค์งานที่ใช้ภาพคนเหมือนในการสื่อสารนั้นศิลปินแสดงออกภายใต้ใบหน้าของมนุษย์นั้น เรื่องของความงามที่เป็นไปตามแบบสัญชาตญาณ ความเชื่อความศรัทธา ผ่านภาพลักษณ์บุคคลสำคัญ

2. ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร (พ.ศ. 2474 - พ.ศ. 2556, สิริชันษา 81 ปี)

ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร เป็นศิลปินหญิงชาวไทย ประสูติเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2473 ที่กรุงเทพมหานคร ทรงสำเร็จการศึกษา Docteur 's Lettres สาขาวรรณคดีจากมหาวิทยาลัยปารีส และปริญญาเอก สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะจากมหาวิทยาลัยอิสระแห่งมาดริด ประเทศสเปน สถานะเพศหญิงองค์แรกในราชวงศ์จักรี ที่ทรงสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีบัณฑิต พระองค์มีบทบาทและเป็นที่ยอมรับในวงการศิลปะร่วมสมัยระดับนานาชาติ หลังจบการศึกษา ท่านหญิงฯ ทรงเป็นอาจารย์วิชาศิลปะโลกตะวันออกไกล และกลับมาเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะปรกรมตะวันตกที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ช่วงหนึ่ง) ก่อนแต่งงานกับศาสตราจารย์ชาวฝรั่งเศส ลงหลักปักฐานครั้งสุดท้ายที่เมือง Annot ประเทศฝรั่งเศส จบจนวนวาระสุดท้ายของชีวิตในปี พ.ศ. 2556

รูปภาพที่ 4. ภาพผลงานจิตรกรรม (ก) “La mort aux dents” 2528, ขนาด 36 x 34 ซม., Oil on canvas, at Marsi Foundation Collection (ข) ภาพผลงานของหม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร “Donne moi ta Main” 2538, ขนาด 73 x 92 ซม., Oil on canvas, at Marsi Foundation Collection (ค) “Parrot”, Le Bal 1989, oil painting on canvas 195 x 130 cm., Marsi Foundation Collection

ที่มา : Marsi .นิทรรศการ Beauty and Ugliness : Aesthetic of Marsi ความงามและความน่าเกลียด
สุนทรียะแห่งมารศรี. สืบค้น มีนาคม 3, 2563, จาก <https://th-th.facebook.com/Marsi>.

ที่มา : Marsi. Donne moi ta Main. สืบค้น มีนาคม 3, 2563, จาก <https://th-th.facebook.com/Marsi>.

ตารางที่ 2. แสดงการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ของศาสตราจารย์ ดร.หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร

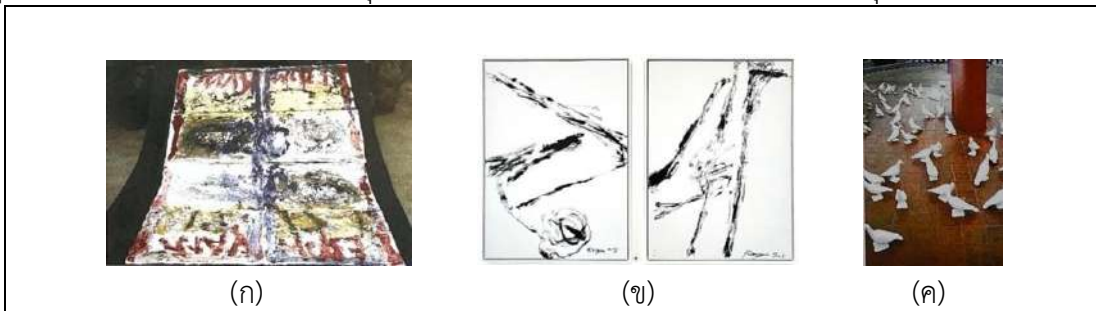
	 <p>“La mort aux dents”</p>	 <p>“Donne moi ta Main”</p>
<p>แนวความคิด</p>	<p>ใบหน้าผู้หญิงที่ถูกซ่อนทับภายใต้หัวกะโหลก ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ในการเปรียบเทียบในเรื่องชีวิตและความตาย เช่นเดียวกับดอกไม้ที่เบ่งบานสวยงามและต้นไม้ที่แห้งเหี่ยววันตาย ราวกับว่า ศิลปินชี้ให้เห็นว่า แนวคิด ชีวิตและความตายเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เป็นเรื่องธรรมชาติ</p>	<p>ผู้หญิงร่างเปลือยยืนเคียงคู่กับร่างของซากศพ เสมือนเข้าใจในเรื่องชีวิตและความตาย ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความไม่เที่ยง ศิลปินใช้ภาพแทนตัวเองในการนำเสนอเรื่องราว มโนทัศน์ของความงามและความน่าเกลียด</p>
<p>รูปแบบ เทคนิค และกระบวนการ</p>	<p>จิตรกรรม 2 มิติ รูปแบบแฟนตาซี เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ มีลักษณะของความเป็นโลกสมมุติ</p>	<p>จิตรกรรม 2 มิติ รูปแบบแฟนตาซี เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ</p>
<p>รูปสัญลักษณ์</p>	<p>ศิลปินวาดภาพแทนตัวเองในสภาพเปลือย ซากศพ ถู้อมีตัวแทนความหมายว่าชีวิตที่ยั่งยืนและความตาย ดอกไม้แสดงถึงความงามที่รวันร่วงโรย</p>	<p>ผู้หญิงร่างเปลือยและซากศพที่ถือกริชแสดงสัญลักษณ์ของความตาย ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ เราต้องตระหนักและระมัดระวังอันตรายที่จะเข้ามาในทุกรูปแบบเสมอ</p>

จากตารางที่ 2 พบว่า การสร้างเอกลักษณ์ภาพวาดที่บิดเบือนจากธรรมชาติและบรรยากาศที่สดใส แนวแฟนตาซี (Fantasy art) ทางร่างกายและจิตใจด้วยสัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ รูปทรงธรรมชาติของต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์ แมลง โครงกระดูกและหัวกะโหลก ภาพในจินตนาการนำพิศวงหรือเกี่ยวข้องกับศาสนา

ภาพวาดที่เกี่ยวกับแนวคิดของการเกิดและความตาย เครื่องประดับพื้นเมือง ภาพเปลือยกาย ภาพเหมือน (Self-Portrait) หรือภาพจินตนาการครั้งคนครั้งสัตว์ของตัวศิลปินเอง ด้วยสีเส้นฉูดฉาดแบบเม็กซิโกอย่างเป็นเอกลักษณ์

3. ศาสตราจารย์เกียรติคุณกัญญา เจริญศุภกุล (พ.ศ. 2490 - พ.ศ. 2564, อายุ 74 ปี)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณกัญญา เจริญศุภกุล เกิดเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2490 ได้รับปริญญาศิลปบัณฑิต (ภาพพิมพ์) จากคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และศิลปมหาบัณฑิต สาขาภาพพิมพ์ จากสถาบันศิลปะแห่งชิคาโก สหรัฐอเมริกา เข้ารับราชการเป็นอาจารย์สอนศิลปะ ณ คณะจิตรกรรมฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร จนได้รับการยกย่องให้เป็นศาสตราจารย์ สาขาทัศนศิลป์ พ.ศ. 2556 และนอกจากความเป็นครูอาจารย์อีกบทบาทหนึ่งคือศิลปิน ผลงานสร้างสรรค์ส่วนตัวในนิทรรศการศิลปะระหว่างปี 2534 – 2556 ผลงานการสร้างสรรค์ได้จัดแสดงเดี่ยวและร่วมแสดงในนิทรรศการรวมเวลา 22 ปี ซึ่งผลงานที่สร้างสรรค์แต่ละชุดถูกสร้างขึ้นตามประสบการณ์ส่วนตัวที่มีต่อสิ่งรอบข้างใน ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาผลงานในแต่ละชุดตามลำดับ มุ่งนำเสนอผลงานทัศนศิลป์ ถูกแสดงผ่านกระบวนการทำงานไม่จำกัดรูปแบบและเทคนิค ซึ่งมีมากกว่าการแสดง อัดลักษณะส่วนตัวเพียงด้านเดียว ซึ่งมีทัศนะว่า “ผู้สร้างสรรค์ศิลปะต้องมีการเรียนรู้ความเป็นไปของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ หรือแม้แต่การแสดงออกทางสุนทรียะที่นับวันมีแต่ความหลากหลายมากขึ้นทุกวัน”

รูปภาพที่ 5. ภาพผลงานจิตรกรรม (ก) “ธง: พฤษภาคม 2535/ 1” สีอะคริลิกกับดินบนผ้าใบ 90 x 170 cm.

(ข) “กรีด 19 - 20” สีอะคริลิกบนผ้าใบ, 200 x 145 cm., 2546. (ค) ผลงานศิลปะจัดวาง (Instillation Art)

“พิราบขาว” หล่อปูนพลาสติก 2541. ติดตั้ง ณ ฐานเสาชิงช้า วัดสุทัศน์เทพวราราม

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2564 ณ หอศิลป์ธรรมบารมี โดย อาจารย์ ดร.สุวิทย์ สุธรรม

ที่มา: กัญญา เจริญศุภกุล. (2563). ผลงานสร้างสรรค์ส่วนตัวของกัญญา เจริญศุภกุล ในนิทรรศการศิลปะ

ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2556. เอกสารวิชาการประกอบผลงานศิลปะ, 12-16, 83, 84, 88.

ตารางที่ 3. แสดงการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ของศาสตราจารย์เกียรติคุณกัญญา เจริญศุภกุล

	 “กรีด 19 - 20”	 “พิราบขาว”
แนวความคิด	การเฝ้าสำรวจ (จิตใจ) จะช่วยให้รู้สึกและรู้จักตนเอง ได้ดียิ่งขึ้นเกิดความเข้าใจในทุกสรรพสิ่งรอบตัว ปราศจาก “ฉันทาคติ” ฉันทะ + อคติ ความชอบ ความพอใจ เสมือนหัวใจสำคัญของการดำรงตนชีวิต และปัจจัยที่ช่วยให้ดำเนินชีวิตอย่างมีสันติสุข	มุ่งกระตุ้นความรู้สึกนึกคิด ชวนให้นึกถึงสิ่งที่เคยมี เคยอยู่มาก่อน สิ่งนั้นอาจเป็นอะไรก็ได้ หวังว่าความคิดนั้นอาจมีคุณค่าต่อจิตใจ ซึ่งมีแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์จากการเห็นภาพหรือความทรงจำของการท่องเที่ยวครั้งหนึ่ง

รูปแบบ เทคนิค และกระบวนการ	รูปแบบนามธรรมบริสุทธิ์ (Pure Abstract) เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ ขนาด 200 x 145 cm., 2546.	รูปแบบศิลปะจัดวาง (Instillation Art) แปรผันตาม พื้นที่ “พิราบขาว” หล่อปูนพลาสติก 300 ตัว
รูปสัญลักษณ์	การหลีกเลี่ยงการสร้างรูปทรง ที่แสดงความหมาย หรือสัญลักษณ์ ที่อาจนำไปสู่การตีความบิดเบือน จากเจตนารมณ์อันแท้ อาศัยเพียงจิตและสมาธิ	สัญลักษณ์นกพิราบขาว เป็นสื่อแห่งสันติภาพ ซึ่งเชื่อว่าสามารถส่งสารแห่งศรัทธาของผู้คนในอดีตโดยบินข้ามผ่านอดีตมาสู่ปัจจุบัน

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลงานจิตรกรรมชุด “กรีด” (Slash) เทคนิคสีอะครีลิคบนผืนผ้าใบ มีรูปแบบศิลปะนามธรรมที่แสดงความคิดและอารมณ์ความรู้สึก (Abstract Expressionism) เป็นผลงานที่มาจากกรวิเคราะห์ตนเอง โดยอาศัยพื้นฐานแนวคิดที่มีความเข้าใจในพุทธศาสนาในข้อที่ว่าด้วยการใช้สติ พิจารณาตนเองอยู่เสมอ

4. ศาสตราจารย์เกียรติคุณอารยา ราษฎร์จำเริญสุข (พ.ศ. 2500 - พ.ศ. 2564, อายุ 64 ปี)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณอารยา ราษฎร์จำเริญสุข เกิดเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2500 จังหวัดตราด ประเทศไทย อาศัยและทำงานอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ บทบาทความเป็นศิลปินอาจารย์และนักเขียน จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ปี 2529 มหาวิทยาลัยศิลปากร ย้ายมาสอนหนังสือที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2530 ต่อมาได้รับผลสอบทุนและไปเรียนต่อที่เยอรมนี ณ Meisterschuelerin, Hochschule Fuer Bildende Kuenste, Braunschweig. (1994) เมืองเบราชไวก์ ปี 2537

รูปภาพที่ 6. ผลงานศิลปะร่วมสมัย (ก) ศิลปะการแสดงสด (Performance Art) และวิดีโออาร์ต (Video Art) “Reading for Three Female Corpses”, 1997 (ข) นิทรรศการผลงานศิลปะชุด “ดาวสองดวง” 2555 (ค) ภาพถ่ายผลงานศิลปะเชิงความคิด “A Novel in Necessity's Rhythm, 2020” Bangkok Art Biennale
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2563 ณ วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร โดย อาจารย์ ดร.สุริวัลย์ สุธรรม
ที่มา : rama9art. (2563). อารยา ราษฎร์จำเริญสุข. สืบค้น มีนาคม 3, 2563, จาก
<http://rama9art.org/araya/index.html>

ศิลปินมุ่งนำเสนอผลงานทัศนศิลป์ที่หลากหลาย ทั้งเนื้อหาสาระในการแสดงออกจากประสบการณ์ตรง และสังคมแวดล้อมตัวเธอ มีกระบวนการทำงานแบบ “ไม่จำกัดรูปแบบ” หรือเทคนิค แต่ผลงานศิลปะของศิลปินกับแสดงอัตลักษณ์ส่วนตัว และสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างเข้มข้น “Reading for Three Female Corpses”, 1997 ซึ่งเริ่มตั้งแต่ในช่วงต้นทศวรรษ 1990 ได้กลายเป็นจุดสนใจเป็นอีกชุดหนึ่ง ที่สร้างชื่อให้ศิลปิน และกลายเป็นภาพจำที่ตัวศิลปินได้อ่านกวีให้ศพฟัง และผลงานศิลปะชุด “ดาวสองดวง” พ.ศ. 2555 ณ มิวเซียมสยาม สะท้อนแนวคิดความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโลกตะวันออกและโลกตะวันตก ด้วยมุมมองแปลกใหม่แผ่ อารมณ์ชวนหัว พร้อมทั้งตอกย้ำมุมมองด้านการศึกษาและระดับชนชั้นในสังคม เพื่อให้ผู้ชมได้พินิจวิเคราะห์ด้วยตัวเอง ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ในปี พ.ศ. 2550 ด้วยการบันทึกวิดีโอการนัดพบของชานาชาวไรและผลงานชิ้นเอก 4 ชิ้น (ข) นิทรรศการผลงานศิลปะชุด “ดาวสองดวง” พ.ศ. 2555 (รูปภาพที่ 6)

ตารางที่ 4. แสดงการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ของศาสตราจารย์เกียรติคุณอารยา ราษฎร์จำเริญสุข

	 <p>“Reading for Three Female Corpses”, 1997</p>	 <p>“A Novel in Necessity's Rhythm, 2020”</p>
<p>แนวความคิด</p>	<p>การแสดงความไม่สมบูรณ์ ทำให้เราต้องเผชิญกับสภาพร่างกายของทั้งชีวิตและความตายมีการประจุไฟฟ้าที่คล้ายกับจะเป็นภาพเคลื่อนไหว ซึ่งดูเหมือนจะเป็นช่องทางจิตวิทยาอันทรงพลัง ทั้งประเพณี แสดงความตึงเครียด ผ่านศิลปะร่วมสมัยที่กำลังอ่านกวีให้ศพฟัง</p>	<p>ผลงานเกี่ยวข้องกับภารกิจที่จะอยู่กับตัวเองอย่างสงบสุข การเผชิญหน้ากับความตายและชีวิตหลังความตาย เป็นแนวคิดที่ปรากฏอยู่เสมอในงานศิลปะและวรรณกรรมศิลปะเขียนเกี่ยวกับการฟังเพลงงานศพที่วัดและเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวิญญาณ</p>
<p>รูปแบบ เทคนิค และกระบวนการ</p>	<p>รูปแบบศิลปะการแสดงสด (Performance Art) วิดีโออาร์ต (Video Art)</p>	<p>รูปแบบศิลปะเชิงความคิด (Conceptual Art)</p>
<p>รูปสัญลักษณ์</p>	<p>ตัวละครแสดงสด (ตัวเอง) คือ ชีวิต ศพคนตาย คือ ความตาย บทกวีหรือวรรณกรรม (เสียงอ่าน) วิธีการจัดวางที่ต้องเผชิญหน้ากับ ร่างไร้วิญญาณ (ความตาย) ผู้หญิงตัวคนเดียว (ลำพัง) นั่งบนเก้าอี้ (สีดำ) ที่กำลังอ่านกวีให้ศพฟัง</p>	<p>เสียง ศิลปินอ่านกวีคลอเบาๆ ข้อความที่ตัดตอนมาจากหนังสือ เสียงระฆังวัด เสียงสวดมนต์ในพิธีเผาศพดังก้องกังวาน ทางเดินรอบเจดีย์ของวัดประยูร ภาพผู้ตาย รายชื่อที่ติดเรียงรายบนช่องผนังที่บรรจุอัฐิของผู้เสียชีวิต</p>

จากตารางที่ 4 พบว่า ในเทศกาลศิลปะ “Escape Routes” (Bangkok Art Biennale 2020) บทบาทของสถานะเพศหญิงที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่จะอยู่กับตัวเองอย่างสงบสุข การเผชิญหน้ากับความตายและชีวิตหลังความตายเป็นแนวคิดที่ปรากฏอยู่เสมอในงานศิลปะและวรรณกรรมของศิลปิน ในขณะที่เขียน “A Novel in Necessity's Rhythm” ศิลปินหวนนึกย้อนถึงความทรงจำในอดีตที่ปรากฏในภาพอันขุ่นมัวของความตายในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เขียนเกี่ยวกับการฟังเพลงงานศพที่วัด ผู้เขียนเป็นส่วนหนึ่งของวิญญาณเร่ร่อนหรือไม่ เสียงศิลปินอ่านข้อความที่ตัดตอนมาจากหนังสือเล่มนี้ที่ได้ยินอย่างไม่ขาดสาย ตามทางเดินรอบเจดีย์ของวัดประยูร วังสรวาสารวิหาร เสียงอันหลอนสะท้อนก้องกังวาน สามารถได้ยินในบริเวณใกล้กับภาพผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว ถูกติดเรียงรายบนช่องผนังที่บรรจุอัฐิ เสียงระฆังวัดและเสียงสวดมนต์ในพิธีเผาศพดังขึ้นเป็นระยะ นับเป็นภาพน่าขนลุกเมื่อผู้ชมได้ยินเสียงสะท้อนของศิลปินที่ค้นหาเส้นทางหลบหนี

5. รองศาสตราจารย์ศรีวรรณ เจนहतถการกิจ (พ.ศ. 2496 - พ.ศ. 2564, อายุ 68 ปี)

รองศาสตราจารย์ศรีวรรณ เจนहतถการกิจ เกิดเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2496 กรุงเทพฯ ฟานักและทำงานที่จังหวัดเชียงรายประเทศไทย จบการศึกษาจากโรงเรียนเพาะช่างในปี พ.ศ. 2513 และศึกษาต่อระดับปริญญาตรีและปริญญาโท สาขาภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับทุน SPAFA Scholarship for a Training Art Teacher ให้ไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ ในปีพ.ศ. 2539 เคยได้รับทุนศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี และรางวัลศิษย์เก่าดีเด่นของโรงเรียนเพาะช่างและมหาวิทยาลัยศิลปากร บทบาทความเป็นอาจารย์สอนศิลปะให้กับมหาวิทยาลัยหลายแห่ง นานกว่า 30 ปี หลังจากถึงวัยเกษียณจึงเดินทางไปฟานักและสร้างงานศิลปะที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และได้ก่อตั้ง “ศรีดอนมูลอาร์ตสเปซ” (Sridonmoon Art Space)

เมื่อพูดถึงแรงบันดาลใจวิธีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปิน โดยมากมักจะเป็นไปตามธรรมชาติ และลักษณะนิสัยส่วนตัวเหมือนกับการหายใจเธอ เรื่องราวและเนื้อหาในผลงานสะท้อนถึงความคิดความรู้สึกและ

อารมณ์ในเวลาที่เราสร้างสรรค์งานศิลปะกับชีวิต เพื่อแสดงสัญลักษณ์ที่มีแรงบันดาลใจ จากการทำความเข้าใจความเชื่อศาสนาพุทธ ทั้งร่างกายและจิตวิญญาณ สรรวจตัวเราเองในขณะที่ตัวเธอเองเชิงข้างลงในการเขียน ซึ่งเป็นผลงานศิลปะแขนงหลักของเธอแต่ความรักในการทดลองนั้น ห้ามให้เธอสร้างผลงานออกมาเพียงอย่างเดียว

รูปภาพที่ 7. ผลงานจิตรกรรม (ก) “Party #28”, Oil on canvas, 200 x 200 cm. (ข) “สมมุติมนุษย์ #49”, 2563, Oil on canvas, 60 x 91 cm. (ค) “มองตน #2”, Oil on canvas, 200 x 200 cm.
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2563 ณ 333 แกลเลอรี โดย อาจารย์ ดร.สุริวัลย์ สุธรรม

ตารางที่ 5. แสดงการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ของรองศาสตราจารย์ศรีวรรณ เจนहतถการกิจ

	 “Party #28”	 “มองตน #2”,
แนวความคิด	ความจริงที่อยู่ในภาพไม่ได้สะท้อนความจริงอย่างที่ตาเห็น แต่กลับสะท้อนความจริงที่อยู่ในความคิด ในประสบการณ์ของศิลปิน	ท่ามกลางธรรมชาติและศาสนาสถาน ส่งผลให้สร้างสรรค์งานพุทธศิลป์ ภายใต้แนวคิด “การถ่ายทอดบทเรียนทางธรรมะผ่านฉากธรรมชาติ” ให้ผู้ชมรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับหลักศีลธรรมทางพุทธศาสนาได้
รูปแบบ เทคนิค และกระบวนการ	รูปแบบของเส้นแนวโค้งไร้รูปลักษณะ (Semi- Figurative) และสัญลักษณ์นิยม มีสีสัน เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ	รูปแบบของเส้นแนวโค้งไร้รูปลักษณะ (Semi- Figurative) และสัญลักษณ์นิยม โดยเน้นไปที่โครงสร้างขาวเทาและดำ (Grayscale) เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ
รูปสัญลักษณ์	สัญลักษณ์ของเส้นแนวโค้งไร้รูปลักษณะ ลดตัดทอนโครงสร้างคนและสิ่งมีชีวิตที่ทับซ้อนกันด้วยสีที่ตัดกันอย่างฉูดฉาด สัญลักษณ์ของมายา ที่มาจากงานเลี้ยงฉลองที่สนุกสนานและแสงสียามค่ำคืน	รูปสัญลักษณ์โครงกระดูกและรูปร่างรูปทรงคน (ตัวศิลปิน) ที่อยู่กึ่งกลางท่ามกลางธรรมชาติในโครงสร้างสีขาวเทาและดำ แสดงให้เห็นถึงมิติของการทับซ้อนระหว่างโลกความจริงและความตายหรือภาพที่มีลักษณะไร้กาลเวลา

จากตารางที่ 5 พบว่า ศิลปินมีทัศนะเกี่ยวกับธรรมะ หรือ ธรรมดา ที่ว่าด้วยเรื่องของความทุกข์ที่เกิดจากจิต ซึ่งผู้วิจัยขออธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับมุมมองของเธอกว่า “ทุกข์เวทนา” เหตุแห่งทุกข์ มี 2 ทาง คือ ทุกข์ทางกายกับทุกข์ทางใจ กล่าวคือ ทุกข์ที่มีกาย (กายภาพภายนอก) เป็นต้นเหตุ ถ้าเราปรับสมดุลของจิตได้ดีเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายก็ยากที่จะแทรกแซงเราได้

อภิปรายผล

การอภิปราย การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของศิลปินหญิงร่วมสมัย จากการศึกษากรอบทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ ที่ใช้มาเพื่อสนับสนุนข้อมูลและเนื้อหา โดยใช้หลักคิดเพื่อใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้อง และความเป็นไปได้ “ทฤษฎีมายาคติ” (Mythology) ของโรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ที่พูดถึงความจริงและความลวง สิ่งที่ผู้คนนั้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะมีการทับซ้อนระหว่างข้อมูลความเป็นจริง หรือประสบการณ์กับภาพฝัน ที่ได้จินตนาการล่องเลยจากสิ่งจะความจริง กล่าวคือ มายาคติ ที่ต้องถูกพูดถึงในงานสร้างสรรค์ เพราะศิลปินนั้นใช้อารมณ์ความรู้สึกเป็นสารตั้งต้น การก่อร่างสร้างตัว รูปสัญลักษณ์ ที่ใช้ในการแทนค่าต่าง ๆ นั้น มีส่วนผสมจากสิ่งสมมุติ ภาพที่นึกฝัน ที่ไม่ได้อยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง แต่นั่น คือ “อรรถรส” ที่ไร้ของเขตของจินตนาการ ตัวอย่างเช่น ผลงานสร้างสรรค์ของ **ศาสตราจารย์ ดร.หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธ์ บริพัตร** ที่ต้องอาศัยหลักคิดทฤษฎีของมายาคติ มาตรวจสอบถึงกระบวนการในผลงาน และวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อให้ได้เข้าถึงสุนทรียรสในสัญลักษณ์ ที่ถูกประกอบสร้างขึ้น มีลักษณะพิเศษ รูปทรงที่ประหลาด ผ่างมาอยู่ในเนื้อหาภายในผลงาน รวมไปถึงผลงานของ **รองศาสตราจารย์ ศรีวรรณ เจนหัตถการกิจ** ที่มีลักษณะเนื้อหาและแนวคิดที่มาจากความจริงของ

ความจริงและจินตนาการอยู่ภายในผลงาน ผู้วิจัยพบว่า ศิลปินทั้งสองท่านนี้ ยังสอดคล้องกับทฤษฎีที่ใช้ในการสนับสนุนผลงานการสร้างสรรค์ ที่อยู่ภายในเนื้อหา คือ “นิยามชีวิตและความตาย” ลักษณะของผลงานในทุกช่วงของการทำงานจะมีการแฝงสัญลักษณ์ของความตาย เช่น รูปทรงของโครงกระดูกและกะโหลก รูปทรงของธรรมชาติและสิ่งมีชีวิต ล้วนบ่งบอกถึง การพิจารณาถึงความไม่แน่นอน ความไม่จริงยั่งยืน และความเสื่อมสลายในทฤษฎีนิยามชีวิตและความตาย ยังสอดคล้องในเนื้อหาแนวความคิดของ **ศาสตราจารย์เกียรติคุณอารยา ราษฎร์จำเริญสุข** เพราะทุกช่วงเวลาในการทำงานของศิลปิน จะพูดในเรื่องราวของชีวิตการพิจารณาถึงการมีชีวิตอยู่ผ่านรูปแบบของการสร้างสรรค์ที่ใช้สื่อ อย่างหลากหลาย เพื่อนำเสนอความเป็นไปได้ในการเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก รวมถึงมิติแห่งผัสสะ ในรูป รส กลิ่น เสียง ในรูปแบบทางความคิดนี้ ยังต้องมี “ทฤษฎีสัญวิทยา” (Semiology) เพื่อมาช่วยในการสังเคราะห์ และการสกัด ให้เข้าถึงประสาทสัมผัสที่แฝงมาอยู่ในรูปแบบของมิติแห่งการรับรู้ ที่นอกเหนือจากการมองเห็น สัญวิทยาหรือสัญศาสตร์ ช่วยให้ทำความเข้าใจในเรื่องของการรับสารของศิลปิน ที่สร้างความซับซ้อนความยุ่งยาก มุมมอง วิธีคิดในการนำเสนอ เพราะการที่จะรับรู้สิ่งที่ศิลปินอยากสื่อสารนั้น จะต้องมีความเข้าใจในเรื่องของประสบการณ์ รวมไปถึงการตีความ สัญลักษณ์ที่แฝงมาในผลงานจะต้องใช้ประสาทสัมผัสในทุกด้านและทุกมิติในการเข้าถึงนี้ รวมไปถึง **ศาสตราจารย์เกียรติคุณกัญญา เจริญศุภกุล** ในผลงานสร้างสรรค์ของศิลปิน เป็นสัญลักษณ์อยู่ในรูปแบบของงานนามธรรม (Abstract art) ทฤษฎีสัญวิทยามีความสำคัญอย่างมากต่อการเข้าถึงในการสื่อสารอารมณ์ภายในผลงาน เพราะในภาวณามธรรมจะเห็นเพียงร่องรอยของพื้นผิวและสีสัน การรับสารและการตีความหรือรู้สึกถึงอารมณ์ของผู้สร้างสรรค์ จะต้องมีการประสบการณ์ต่อเรื่องราวเนื้อหาของศิลปิน การรับรู้ข้อมูลบางอย่างที่ศิลปินนั้นมีแรงบันดาลใจและที่มาอย่างไร ผัสสะทางการรับรู้ทางสัญวิทยา จะเป็นเหมือนประสาทสัมผัสในการเชื่อมต่อหรือการเข้าถึงในผลงานการสร้างสรรค์ของศิลปิน การศึกษากรอบทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ของ **ลาวินัย อุปินทร์** (ศิลปินแห่งชาติ) มีความสอดคล้องและสัมพันธ์ในเรื่องทฤษฎีมายาคติ ในลักษณะรูปแบบของผลงานของศิลปินที่มีความโดดเด่นในเรื่องของการเขียนภาพคนเหมือน แต่ภายในผลงานที่เต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึก บ่งบอกผ่านลักษณะของสีสันและร่องรอยของฝีแปรง มีการแทรกสี การทับซ้อนกันในเรื่องของชั้นสี

ซึ่งทำให้เห็นว่า ศิลปินไม่ได้ยึดถือหลักของการมองเห็นสีตามความเป็นจริง แต่มีการเพิ่มเติมแต่งด้วยอารมณ์ความรู้สึก เพราะผู้วิจัยสังเกตเห็นได้จากผลงานในหลายชิ้น พบว่า สีภายในภาพผลงาน มีเจตนาสร้างความสอดคล้องให้สัมพันธ์กันกับต้นแบบ (ภาพคน) หรือจากการตีความด้วยอารมณ์ความรู้สึกจากภาพต้นแบบ โดยใช้

จินตนาการของสีสันตามทัศนะแทรกลงในผลงาน นำไปสู่การวิเคราะห์และเข้าถึงวิธีการทำงานที่แฝงไปด้วย
มายาของสีสัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัยภายใต้หัวข้อ การศึกษาแนวคิดและสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ของ
ศิลปินหญิงร่วมสมัย อาจยังไม่ครอบคลุมในทุกมิติและบริบทของการนำเสนอแง่มุมในการสร้างสรรค์งาน รวมไปถึง
เนื้อหาแนวคิดการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย หรือลงลึกในส่วนประเด็นสำคัญ ที่ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงและ
การเดินทางของเพศสถานะ ผู้หญิงที่มีบทบาทต่อวงการศิลปะ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้นำเสนอที่เป็นจุดเริ่ม หรือ
สารตั้งต้นให้กับการทำวิจัยในครั้งนี้ ให้เห็นถึงช่วงเวลาชีวิตกับการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ในศิลปินทั้ง 5 ท่าน
มาอย่างยาวนานและมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไปไว้ดังนี้

1. นำเสนอแง่มุมของศิลปินหญิงร่วมสมัยที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้เห็นแง่มุม แนวคิด เนื้อหา และเทคนิค
วิธีการที่ทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัยกับสังคมที่เปลี่ยนไป
2. การวิจัยที่แสดงให้เห็นวิธีการ และการพัฒนาผลงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน หรือรอยต่อที่แสดงจุด
เปลี่ยนต่อชุดผลงานในแต่ละช่วงเวลาอย่างละเอียด
3. การวิจัยแหล่งที่มาในชั้นของแรงบันดาลใจ ก่อนที่จะเป็นผลงานสร้างสรรค์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงสารตั้ง
ต้นของความคิด ก่อนที่จะนำไปสู่รูปแบบ เนื้อหา กระบวนการ การประกอบสร้าง รวมไปถึงการใช้สื่อทางศิลปะ
เพื่อรับใช้ความคิดและหาความเป็นไปได้ของการแสดงออกในการสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา เจริญศุภกุล. (2563). ผลงานสร้างสรรค์ส่วนตัวของกัญญา เจริญศุภกุล ในนิทรรศการศิลปะ ระหว่างปี
พ.ศ. 2535 - 2556. เอกสารวิชาการประกอบผลงานศิลปะ. 12-16, 83-84, 88.
- โรลิ่งด์ บาร์ตส์. (2538). มายาคติ Mythologies, พิมพ์ครั้งที่ 5. ผู้แปล: วรณพิมล อังคศิริสรพ. (กรุงเทพฯ:
มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตย โครงการการจัดพิมพ์คอปไฟ, 2558), 4.
- กัญญา เจริญศุภกุล. (2564). กัญญา เจริญศุภกุล. สืบค้น มีนาคม 19, 2563, จาก
<https://th-th.facebook.com/Kanya>
- จิรัฐ ประเสริฐทรัพย์. (2563). โปรงเจตต์ศิลปะชวนดูแลชีวิตสุขนักรและจดหมายอำลาของอารยา ราษฎร์
จำเรณูสุข. สืบค้น พฤศจิกายน 16, 2563, จาก <https://adaymagazine.com>
- ตัวแน่น. (2563). ลาวินัย อุปอินทร์ จิตรกรผู้غامเลิศในปฐพี. สืบค้น ธันวาคม 5, 2563, จาก
https://anowl.co/anowlrod/หลงรูป/long_roob07/
- ภัทร ด่านอุตรา และชัชวาล จักชูวงศ์. (2561). Sriwan Janehuttakarnkit. สืบค้น ธันวาคม 3, 2563, จาก
[https://www.sarakadeelite.com/arts_and_culture/sriwan-janehuttakarnkit/
info@bkkartbiennale](https://www.sarakadeelite.com/arts_and_culture/sriwan-janehuttakarnkit/info@bkkartbiennale). (2018). สมมุติ ว่าเป็น. สืบค้น ธันวาคม 3, 2563, จาก
<http://bab18.bkkartbiennale.com/profile/sriwan-janehuttakarnkit/>
- Marsi. (2562). นิทรรศการ Beauty and Ugliness : Aesthetic of Marsi ความงามและความน่าเกลียด
สุนทรีย์แห่งมารสี. สืบค้น ธันวาคม 3, 2563, จาก <https://th-th.facebook.com/Marsi>.
- Marsi. (2562). Donne moi ta Main. สืบค้น ธันวาคม 3, 2563,
จาก <https://th-th.facebook.com/Marsi.Foundation/photos/a>
- MGR Online. (2555). พักเหนื่อยจาก "ไร่นา" ล้อมวงชมงานศิลปะระดับโลก. สืบค้น พฤศจิกายน 16, 2563,
จาก <https://mgronline.com/celebonline/>

rama9art. (2563). อารยา ราษฎร์จำเริญสุข. สืบค้น มีนาคม 3, 2563, จาก
<http://rama9art.org/araya/index.html>

Saussure, F. de. ((1960. **Course in General Linguistics**. สืบค้น มีนาคม 16, 2563, จาก
<https://www.artbangkok.com> > Article-Visual Art

Themomentum. (2018). **สัจจะในความเหนือจริง ของท่านหญิงมาร์เซีย ศิลปินผู้สะท้อนความเป็นหญิงอย่าง
เซอร์เรียล**. สืบค้น มีนาคม 3,2563, จาก [https://themomentum.co/marsi-thai-royal-surrealist-
artist/](https://themomentum.co/marsi-thai-royal-surrealist-artist/)

Tisco Wealth. (2563). “**ลาวัลย์ อุปอินทร์**” ศิลปินในราชสำนัก สู่ศิลปินแห่งชาติ. สืบค้น ธันวาคม 5,2563,
จาก <https://www.tiscowealth.com/trust-magazine/issue-40/people.html>

องค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน Factors of Private Higher Education Institutes Brand Strength

วัชรีย์ มนัสสนิท^{1*} (Watcharee Manussanit)

อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเชียงราย E-mail: watnatnit@hotmail.com ผู้ประสานงานหลัก
(Lecturer, Faculty of Business Administration, Chiangrai College)

จักรพันธ์ ชัยทัศน์² (Chakkaphan Chaithat)

อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการธุรกิจสมัยใหม่คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเชียงราย
(Lecturer, Department of Modern Business Management, Faculty of Business Administration, Chiangrai College)

ธัญญานันท์ เลียนอย่าง³ (Tanyavanun Lianyang)

อาจารย์ประจำ สำนักการศึกษาทั่วไป สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
(Lecturer, Office of General Education, Panyapiwat Institute of Management)

จันทราภา พูลสนอง⁴ (Chantrapa Poolsanong)

อาจารย์ประจำ สำนักวิชาการ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
(Lecturer, Academic affair General Education Science and Mathematics, Eastern Asia University)

*Corresponding Authors. Email: watnatnit@hotmail.com

(Received: July 3, 2021; Revised: October 20, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็น นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 3 แห่ง จำนวน 383 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจจากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชื่อเสียง 2) ด้านอัตลักษณ์ 3) ด้านภาพลักษณ์ 4) ด้านความพึงพอใจ และ 5) ด้านความภักดี พบว่าได้องค์ประกอบใหม่ที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 68.177 จำนวน 4 ด้าน และได้ตั้งชื่อองค์ประกอบใหม่ดังนี้ 1) ด้านการส่งเสริมอัตลักษณ์ 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ 3) ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ และ 4) ด้านการรับรู้ชื่อเสียง จากนั้นได้นำองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ไปวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าค่าน้ำหนักของตัวแปรในองค์ประกอบใหม่ทั้ง 4 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า องค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความตรงเชิงโครงสร้าง และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า Chi-square = 456.360, Degrees of Freedom = 376 Chi-square/Degrees of Freedom = 1.214, RMSEA = 0.024, CFI = 0.993, TLI = 0.990, SRMR = 0.033 แสดงว่า องค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ : องค์ประกอบ; ความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

Abstract

The objectives of this research were to compose the Private Higher Education Institutes Brand Strength Factor. The 383 samples were students in three Private Higher Education Institutes by simple random sampling. The Exploratory Factor Analysis is based on the concepts related to brands of private higher education institutions in 5 aspects. They are 1) Reputation 2) Identity 3) Image 4) Satisfaction and 5) Loyalty; they found that four new factors had eigenvalues greater than 1 and 68.177% of variance level. The new factors were named as follows: 1) identity promotion, 2) relationship building, 3) International cooperation, and 4) reputation perception. Then, all four factors were confirmatory factor analyzed and found that the four new factors' weight value was statistically significant at the .01 level. It was shown that the created factor is structurally correct. The result of the confirmatory factor analysis found that The Chi-square = 456.360, Degrees of Freedom= 376, Chi-square/Degrees of Freedom = 1.214, RMSEA = 0.024, CFI = 0.993, TLI = 0.990, SRMR = 0.033. The above data was considered that it has consistency fitted with empirical data.

Keywords : Factors; Private Higher Education Institutes Brand Strength

บทนำ

จากสถานการณ์ในปัจจุบันที่พบว่า มีจำนวนผู้เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาลดลงเรื่อย ๆ อาจเกิดสาเหตุหลายประการ อาทิ การลดลงของจำนวนประชากรวัยเรียนในระดับอุดมศึกษาของประเทศ การที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการเรียนสายอาชีวศึกษามากขึ้นเพื่อรองรับตลาดแรงงาน ปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้เรียนบางส่วนออกไปทำงานก่อนแล้วกลับมาเรียนภายหลัง เป็นต้น (พินิติ รตะนานุกูล, 2555) แต่เมื่อนำมาพิจารณาการเพิ่มจำนวนของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศกลับพบว่า ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาจำนวนสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนมีการเพิ่มขึ้นซึ่งสวนทางกับจำนวนผู้เข้าศึกษา จึงทำให้จำนวนการรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐยังไม่เต็มจำนวนตามที่ประกาศรับโดยปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมด จำนวน 155 แห่ง แบ่งเป็นมหาวิทยาลัยรัฐ 57 แห่ง มหาวิทยาลัยในกำกับ 26 แห่ง สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวน 72 แห่ง (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) ส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นและมีแนวโน้มในการแข่งขันเชิงธุรกิจมากหรืออยู่ในสภาวะที่คล้ายคลึงกับธุรกิจการค้ามากขึ้น (Bunzel, David L., 2007) เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษามีสินค้าคือบริการด้านการศึกษาให้นักศึกษา มีหลักสูตรการเรียนการสอนมากมาย เปรียบเสมือนสินค้าในร้านค้าหรือศูนย์การค้า (McAlexander, et al., 2006) ทำให้นักศึกษาในฐานะของลูกค้าต่างคาดหวังต่อคุณภาพการให้บริการของสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันระดับอุดมศึกษา (มุกดาฉาย แสนเมือง และ ชลธิศ ดาราวงษ์, 2560) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในส่วนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะเห็นได้ว่าถ้าจำนวนนักศึกษาลดลงจะส่งผลต่อรายได้ของสถาบันอย่างมากจนอาจถึงขั้นวิกฤติได้ เพราะสถาบันอุดมศึกษาเอกชนส่วนใหญ่มีรายได้จากการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา ดังนั้นเมื่อนักศึกษาลดลงสถาบันอุดมศึกษาเอกชนย่อมได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากสภาพปัญหาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนข้างต้น สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ได้มุ่งเน้นการโฆษณาเพื่อการแข่งขันมากขึ้น (ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน, 2555) รวมถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์และแบรนด์ของสถาบันให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น (วิทวัส สัตยารักษ์, 2552) เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง รวมทั้งกลุ่ม

บุคคลอื่น ๆ มีการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลของสถาบัน ทั้งในเรื่องภาพลักษณ์ คุณค่า คุณภาพทางวิชาการ และบริการต่าง ๆ ที่เสนอไปโดยผ่านทางสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ และทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ปัจจุบันเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญญา กุสิยารังสิทธิ (2551) ที่ศึกษาพบว่า ประเภทของสื่อที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อของนักเรียนในสถาบันนานาชาติ ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือ สื่อออนไลน์ เพราะเป็นสื่อที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรทุ่มงบประมาณในการสื่อสารการตลาดเพื่อจะแย่งชิงนักศึกษาใหม่ที่ลดน้อยลงไปให้ได้มากที่สุด นอกจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะต้องเน้นความเข้มแข็งทางวิชาการแล้ว สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรเน้นเรื่องความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอีกทางหนึ่ง โดยกิตติชัย เกษมศานต์ (2552) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษาว่ามีความจำเป็นเช่นเดียวกับสินค้าชนิดอื่น ๆ และเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด สอดคล้องกับ Buil & Martinez (2013) ที่ได้กล่าวว่า การสร้างแบรนด์ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการตลาด ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงสนใจศึกษาองค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดและวางแผนกลยุทธ์เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่อไป

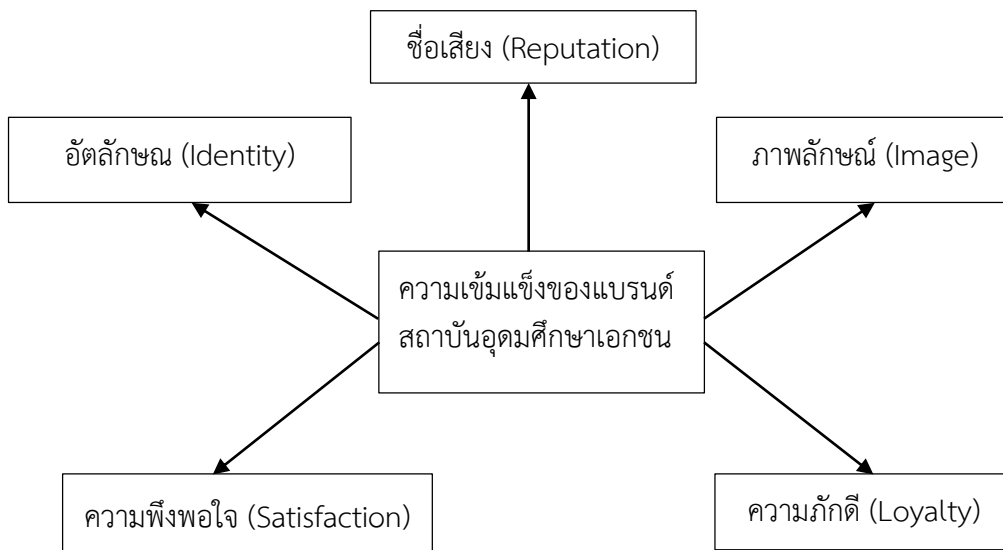
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนไว้จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านชื่อเสียง (Reputation) จากแนวคิดของ Van Riel (2004) ได้ศึกษาการสร้างชื่อเสียงขององค์กรโดยมีแนวคิดหลัก 3 ข้อ คือ 1) สร้างจากความคาดหวังของสังคม (Social Expectation) 2) ชื่อเสียงองค์กรอยู่บนพื้นฐานของบุคลิกขององค์กร (Corporate Personality) และ 3) ชื่อเสียงขององค์กรเกิดขึ้นจากความไว้วางใจ (Trust)
2. ด้านอัตลักษณ์ (Identity) โดย Aaker (2002) มีแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของแบรนด์ 4 ลักษณะ คือ 1) แบรินด์ในฐานะที่เป็นสินค้า (Brand as Product) 2) แบรินด์ในฐานะที่เป็นองค์กร (Brand as Organization) 3) แบรินด์ในฐานะที่เป็นบุคคล (Brand as Person) และ 4) แบรินด์ในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ (Brand as Symbol)
3. ด้านภาพลักษณ์ (Image) โดยแนวคิดของ Duncan (2002) ที่ให้ความหมายภาพลักษณ์ตราสินค้าไว้ว่า คือการรับรู้ที่รู้สึกประทับใจสินค้าจากประสบการณ์ ซึ่งภาพลักษณ์เป็นความรู้สึกในจิตใจของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้าทั้งในแง่ของที่เป็นผลิตภัณฑ์ (Product Components) และในส่วนของการรับรู้ (Perceptual Component)
4. ด้านความพึงพอใจ (Satisfaction) โดย ชัยสมพล ชาวประเสริฐ (2553) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบความพึงพอใจเกิดจากปัจจัยภายในของลูกค้ ได้แก่ ความต้องการ อารมณ์ ทัศนคติ และ ประสบการณ์เรียนรู้ และปัจจัยภายนอกของลูกค้ ได้แก่ พนักงานและส่วนประสมทางการตลาด สภาพอุณหภูมิและอากาศ ผู้มาใช้บริการ และสภาพเศรษฐกิจ และ 5. ด้านความภักดี (Loyalty) โดยอาศัยแนวคิดจาก Omar and Sawmong (2007) ที่ได้เสนอว่ากลยุทธ์ในการสร้างความภักดีของลูกค้มีหลายรูปแบบ อาทิ 1) การเป็นสมาชิก 2) การให้รางวัล 3) การให้ผลประโยชน์อื่นๆ 4) การสร้างอุปสรรคในการออกจากบริการ 5) การพัฒนาคุณภาพการบริการ และ 6) การใช้สินค้าคุณภาพดีและการให้บริการ จากการศึกษาแนวคิดทั้งหมดสามารถนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดองค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชื่อเสียง 2) ด้านอัตลักษณ์ 3) ด้านภาพลักษณ์ 4) ด้านความพึงพอใจ และ 5) ด้านความภักดี มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเพื่อนำมาจัดองค์ประกอบใหม่เป็นองค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จากนั้นจึงนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอีกครั้ง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้งหมดในปีการศึกษา 2563 จำนวน 75,501 คน (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) จากนั้นนำมาคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากแนวคิดของ Thompson (2012) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน (e) เท่ากับ .05 ค่า z จะมีค่าเท่ากับ 1.96 ค่าสัมประสิทธิ์ความผันแปรของประชากร (CV) เท่ากับ 0.5 จะได้ขนาดตัวอย่าง (n) เท่ากับ 383 คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสอบถามองค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (Check List)
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามองค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยแต่ละข้อเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
- การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (สมชาย วรภิเษมสกุล, 2553) จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 คน ผลการทดลองใช้ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า

0.97 ผ่านเกณฑ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งได้กำหนดว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาไม่ควรต่ำกว่า 0.80 (พิสนุ พงศ์ศรี, 2554) จากนั้นจึงนำแบบสอบถามออนไลน์ไปถามจริงพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามสมบูรณ์และได้รับกลับจำนวน 383 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อส่งแบบสอบถามออนไลน์

3.2 นำผลจากแบบสอบถามออนไลน์ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA)

1.1 การทดสอบการเป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix) ด้วยการทดสอบบาร์เล็ตต์ (Bartlett's Test of Sphericity) ใช้ทดสอบว่าตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ถ้าผลของ Bartlett's Test ต่ำกว่า 0.05 แสดงว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะช่วยให้ได้ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ(ยุทท ไกยวรรณ์, 2555) และการวิเคราะห์ค่าดัชนี KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เป็นการวิเคราะห์ว่าตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบหรือไม่โดยดัชนี KMO มีเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

0.80 ขึ้นไป เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบดีมาก

0.70 - 0.79 เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบดี

0.60 - 0.69 เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบปานกลาง

0.50 - 0.59 เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบน้อย

น้อยกว่า 0.50 ไม่เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบ

1.2 การสกัดองค์ประกอบด้วยเทคนิคแกนสำคัญ (Principle Component Analysis : PCA) ใช้การหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉากอโรทอนอล (Orthogonal Rotation) และหมุนแกนแบบแวริแม็กซ์ (Varimax Method) โดยพิจารณาจากค่า Eigenvalue ขององค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบัน อุดมศึกษาเอกชนสามารถสกัดออกมาเป็นองค์ประกอบใหม่ได้กี่องค์ประกอบ และในแต่ละองค์ประกอบจะมีตัวแปรกี่ตัวพิจารณาได้จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบที่ผ่านการสกัดองค์ประกอบ และหมุนแกนองค์ประกอบ โดยเกณฑ์การพิจารณาตัวบ่งชี้รายชื่อ ค่าน้ำหนัก 0.30-0.40 สามารถรับได้ในขั้นต่ำ (Hair & et el, 2006)

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA)

2.1 การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแต่ละองค์ประกอบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หรือไม่ ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าโมเดลองค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

การตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ 2.2เชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) มีเกณฑ์วิเคราะห์ ดังนี้

1) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Chi-square statistic/Degrees of Freedom) โดยหลักทั่วไป ถ้าค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ น้อยกว่า 2 ถือว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Mueller, 1996)

2) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index : CFI) ถ้าดัชนี CFI มีค่ามากกว่า 0.95 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hu & Bentler, 1999)

3) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปแบบมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR) ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.08 แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี (Hu & Bentler, 1999)

4) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximate: RMSEA) ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.06 แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี (Hu & Bentler, 1999)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA)

1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) และผลการทดสอบการเป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix) ด้วยการทดสอบบาร์เลตต์ (Bartlett's Test of Sphericity) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าดัชนี KMO และค่าทดสอบ Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO)		0.963
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	10974.628
	df	528
	Sig.	.000**

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ KMO มีค่า 0.963 แสดงว่า ระดับความเพียงพอของข้อมูลทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์สูง (มีค่าเข้าใกล้ 1) จึงมีความเหมาะสมในการนำข้อมูลไปวิเคราะห์องค์ประกอบ และผลการทดสอบ Bartlett's Test มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันสูงสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้ดีมาก

1.2 ผลการสกัดองค์ประกอบด้วยเทคนิคแกนสำคัญ (Principle Component Analysis: PCA) ใช้การหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉากออร์โธกอนอล (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีการหมุนแกนแบบแวนริแม็กซ์ (Varimax Method) และผลร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Percentage of Variance Criterion) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าไอเกนและร้อยละของความแปรปรวนในแต่ละองค์ประกอบ ความเข้มแข็งของแบรนต์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนหลังการหมุนแกนองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่า Eigenvalues	ร้อยละของความแปรปรวน	ร้อยละสะสมของความแปรปรวน
1	17.659	53.511	53.511
2	2.126	6.443	59.954
3	1.571	4.762	64.715
4	1.142	3.462	68.177

จากตารางที่ 2 แสดงว่าค่าไอเกน Eigen values ในแต่ละองค์ประกอบหลังการสกัดปัจจัยและหมุนแกน องค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 1 มีจำนวน 4 องค์ประกอบจึงสรุปได้ว่าตัวแปรทั้งหมด 33 ตัวแปร สามารถจัดเป็น องค์ประกอบใหม่ได้ 4 องค์ประกอบและสามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 68.177

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรองค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบัน อุดมศึกษาเอกชนโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) จำนวน 4 องค์ประกอบ

1) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของ เมทริกซ์สหสัมพันธ์ที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันขององค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษา เอกชน

องค์ประกอบ*	F1	F2	F3	F4
F1	1			
F2	.472**	1		
F3	.369**	.786**	1	
F4	.396**	.669**	.683**	1

*F1 คือ การส่งเสริมอัตลักษณ์ F2 คือ การสร้างความสัมพันธ์ F3 คือ ความร่วมมือกับต่างประเทศ และ F4 คือ การรับรู้ชื่อเสียง

** หมายถึง $p - value < 0.01$

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันขององค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนพบว่า องค์ประกอบใหม่ทั้ง 4 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) จึงได้นำไปวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบทุกตัวโดยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือองค์ประกอบด้านการสร้างความสัมพันธ์ (F2) กับองค์ประกอบด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ (F3) คือมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .786 ส่วนองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดคือ องค์ประกอบด้านการส่งเสริมอัตลักษณ์ (F1) กับองค์ประกอบด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ (F3) คือมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .369

2) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของ องค์ประกอบที่ได้พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยนำผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบมาคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่แสดงว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษา เอกชน	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			สัมประสิทธิ์ การพยากรณ์
	Factor Loading	S.E.	t	R ²
องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมอัตลักษณ์	0.946	0.015	64.779**	0.894
1.1 สถาบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย และสอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงในอนาคต	0.724	0.025	28.751**	0.525
1.2 สถาบันมีหลักสูตรวิชาการที่ทันสมัยและสอดคล้อง รับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต	0.785	0.021	37.435**	0.616
1.3 สถาบันมีระบบการบริหารจัดการมีความ อิสระคล่องตัว และมีประสิทธิภาพ	0.827	0.019	42.516**	0.685
1.4 สถาบันมีปรัชญา วัตถุประสงค์ และ เป้าหมายที่โดดเด่น	0.761	0.023	32.887**	0.579
1.5 สถาบันมีประวัติการพัฒนาในด้านต่างๆ มา อย่างต่อเนื่อง	0.791	0.021	38.308**	0.625
1.6 สถาบันมีวัฒนธรรมองค์กรที่ชัดเจนร่วมกัน เช่น การรณรงค์เรื่องการแต่งกายของนักศึกษา และบุคลากรในสถาบัน	0.758	0.024	31.993**	0.574
1.7 สถาบันมีโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมและ บริการวิชาการแก่สังคมอย่างสม่ำเสมอ	0.862	0.016	52.599**	0.744
1.8 สถาบันมีโครงการ/กิจกรรมนำนักศึกษาไป ทำประโยชน์เพื่อสังคมอย่างสม่ำเสมอ	0.802	0.020	39.443**	0.644
1.9 สถาบันมีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงาน ภายนอก เช่น สมาคมศิษย์เก่า มูลนิธิและองค์กร ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน	0.815	0.019	42.876**	0.665
1.10 สถาบันมีความร่วมมือทางวิชาการกับ หน่วยงานภายนอกสถาบัน	0.780	0.022	35.636**	0.609
1.11 สถาบันมีการเรียนการสอนตรงตาม คำอธิบายรายวิชา	0.715	0.028	25.411**	0.511

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษา เอกชน	เมตริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			สัมประสิทธิ์ การพยากรณ์
	Factor Loading	S.E.	t	R ²
องค์ประกอบที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์	0.896	0.018	50.014**	0.802
2.1 สถาบันมีระบบลงทะเบียนออนไลน์ที่ถูกต้อง รวดเร็ว และมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ พร้อมใช้งานอย่างมีคุณภาพ อาทิ ห้องสมุด อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โรงอาหาร	0.725	0.026	27.416**	0.526
2.2 สถาบันมีหอพักนักศึกษา ห้องน้ำ และระบบ ความปลอดภัย	0.770	0.023	34.177**	0.593
2.3 สถาบันมีอาคารสถานที่สะอาดสวยงามเป็น ระเบียบเรียบร้อย	0.762	0.024	31.739**	0.580
2.4 สถาบันมีความสะดวกในการเดินทาง และ สถานที่จอดรถ	0.735	0.026	28.692**	0.541
2.5 สถาบันมีการส่งเสริมและสนับสนุนสมาคม ศิษย์เก่า	0.846	0.017	48.372**	0.715
2.6 สถาบันมีการให้รางวัล/ ประกาศเกียรติคุณแก่ นักศึกษา/ ศิษย์เก่า/ บุคคล ที่ทำประโยชน์แก่สังคม	0.824	0.019	42.655**	0.679
2.7 สถาบันมีการให้ทุนส่วนลดค่าเล่าเรียนแก่ นักศึกษาทุกคน	0.716	0.028	25.315**	0.512
2.8 สถาบันมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง	0.774	0.024	32.843**	0.600
2.9 สถาบันมีการให้บริการในทุก ๆ ด้านอย่างมี คุณภาพ	0.836	0.019	44.924**	0.700
2.10 สถาบันมีการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ตาม โรงเรียน เช่น งานกีฬา งานแข่งทักษะวิชาการ งานสำเร็จการศึกษา ฯลฯ	0.787	0.022	35.139**	0.619
องค์ประกอบที่ 3 ความร่วมมือกับต่างประเทศ	0.883	0.019	46.555**	0.780
3.1 สถาบันมีเว็บไซต์ที่สวยงามทันสมัยตลอดเวลา	0.803	0.022	36.289**	0.644
3.2 สถาบันมีความทันสมัยในทุกๆ ด้าน	0.870	0.015	57.914**	0.757
3.3 สถาบันมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการ สอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ	0.873	0.016	54.912**	0.763
3.4 สถาบันมีความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบัน ในต่างประเทศ	0.807	0.020	39.429**	0.652
3.5 สถาบันมีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา และ คณาจารย์ระหว่างประเทศ	0.782	0.022	34.787**	0.612

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษา เอกชน	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			สัมประสิทธิ์ การพยากรณ์
	Factor Loading	S.E.	t	R ²
องค์ประกอบที่ 4 การรับรู้ชื่อเสียง	0.867	0.022	39.466**	0.752
4.1 สถาบันมีศิษย์เก่าเป็นที่รู้จัก มีชื่อเสียง และ ได้รับการยอมรับของสังคม	0.775	0.026	30.180**	0.601
4.2 สถาบันมีชื่อเสียงด้านวิชาการและงานวิจัย	0.737	0.029	25.028**	0.543
4.3 สถาบันมีชื่อเสียงด้านกิจกรรม เช่น กีฬา การพัฒนาชุมชน เป็นต้น	0.736	0.028	26.660**	0.541
4.4 ชื่อเสียงของ สถาบัน/ คณะเป็นที่รู้จัก	0.731	0.028	25.768**	0.535
4.5 ชื่อเสียงของ อธิการบดี/ ผู้บริหารสถาบัน เป็นที่รู้จัก	0.660	0.033	19.733**	0.436
4.6 ชื่อเสียงของนักศึกษาปัจจุบันเป็นที่รู้จัก	0.707	0.030	23.633**	0.500

Chi-square = 456.360, Degrees of Freedom= 376, Chi-square/Degrees of Freedom = 1.214, CFI = 0.993, SRMR = 0.033, RMSEA = 0.024

จากตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างพบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแต่ละองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความตรงเชิงโครงสร้าง และผลการตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก พิจารณาได้จากค่า Chi-square/Degrees of Freedom = 1.214, Comparative Fit Index (CFI) = 0.993, Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) = 0.033, Root Mean Square Error of Approximate (RMSEA) = 0.024

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างองค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนขึ้นมาใหม่จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การส่งเสริมอัตลักษณ์ 2) การสร้างความสัมพันธ์ 3) ความร่วมมือกับต่างประเทศ และ 4) การรับรู้ชื่อเสียง ซึ่งทุกองค์ประกอบนั้นมีความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนดจากการวิเคราะห์เชิงสำรวจ และในส่วนของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลองค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษามาจากเอกสาร งานวิจัย แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ และได้รับการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับทัศนะของนักวิชาการหลายท่าน สามารถอภิปรายผลในแต่ละองค์ประกอบ ได้ดังนี้

1. การส่งเสริมอัตลักษณ์เป็นองค์ประกอบของความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน สอดคล้องกับผลงานของ รุ่งรัตน์ ชัยสำเริง (2556) กล่าวถึง การพัฒนาอัตลักษณ์องค์กรเป็นการให้สัญญาณในการสื่อความหมาย และการครอบคลุมของสื่อที่ช่วยถ่ายทอดเรื่องราวขององค์กรให้แพร่หลายออกไป สามารถสร้างการรับรู้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ สอดคล้องกับ Aaker (2002) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของการสร้างแบรนด์ที่

เข้มแข็งอีกประการหนึ่งคือ การทำความเข้าใจ และพัฒนาอัตลักษณ์ของแบรนด์ (Brand Identity) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Casidy & Martinez (2015) ที่ศึกษาพบว่า ความแข็งแกร่งของตราสินค้าเป็นโครงสร้างหลายมิติซึ่งประกอบด้วย ความคุ้นเคยในตราสินค้า ความโดดเด่นของตราสินค้า และทัศนคติของตราสินค้าในกลุ่มผู้ที่ลงทะเบียนเรียนในมหาวิทยาลัย

2. การสร้างความสัมพันธ์เป็นองค์ประกอบของความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hankinson (2007) ที่ศึกษาพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบพันธมิตรความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยนับเป็นนโยบายที่สำคัญต่อการมีพัฒนาการทางวิชาการ บุคลากรและนักศึกษาระหว่างสถาบันทั้งในและต่างประเทศ การสร้างพันธมิตรที่เข้มแข็งพึ่งพาอาศัยกันเป็นแนวทางการพัฒนาแบรนด์ และยังสอดคล้องกับ วิทวัส สัตยารักษ์ (2552) ที่กล่าวว่า มหาวิทยาลัยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างวัฒนธรรมความสัมพันธ์ขององค์การเพื่อความร่วมมือในการทำงานทั้งจากภายในและภายนอกองค์การซึ่งนับเป็นการสร้างความสัมพันธ์ และเป็นการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยที่มีความสำคัญ

3. ความร่วมมือกับต่างประเทศเป็นองค์ประกอบของความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lawrence (2006) ที่ศึกษาพบว่า การสร้างความร่วมมือทางด้านการศึกษากับต่างประเทศ เป็นการสร้างความเข้มแข็ง และกลยุทธ์การสร้างความแตกต่างของมหาวิทยาลัยเบเลอร์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแผนอุดมศึกษา 15 ปี ที่กำหนดกรอบนโยบายให้พัฒนาการเรียนการสอนสองภาษาทั่วประเทศเพราะปัจจุบันมหาวิทยาลัยจะต้องผลิตบัณฑิตให้เป็นพลเมืองโลก ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายนักศึกษาต่างชาติให้มากขึ้นจนทำให้แบรนด์ของสถาบันอุดมศึกษาเข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับของคนไทยและชาวต่างชาติ

4. การรับรู้ชื่อเสียงเป็นองค์ประกอบของความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Aaker (2002) ที่เน้นว่าการรับรู้แบรนด์เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสร้างค่านิยม (Values) ต่อสินทรัพย์และมูลค่าของแบรนด์ (Brand Equity) สอดคล้องกับ รุ่งรัตน์ ชัยสำเริง (2556) กล่าวว่า ตัวแปรในการวัดประเมินชื่อเสียงของธุรกิจจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการสื่อสารองค์กร (Corporate Communication) รวมถึงการสื่อสารเพื่อสร้างแบรนด์องค์กร (Corporate Brand) และการสร้างภาพลักษณ์องค์กร (Corporate Image) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bosch & Boshoff (2006) ที่ศึกษาพบว่า ผลสุทธิที่เกิดขึ้น (Net Effect) ของการรับรู้ชื่อเสียงคือ ธุรกิจจะเป็นที่ดึงดูดใจสำหรับผู้บริโภค และก่อให้เกิดการรับรู้ที่สะสมตกผลึกเป็น “ชื่อเสียงขององค์กร” โดยการส่งเสริมภาพลักษณ์จะมีผลต่อชื่อเสียง บุคลิกภาพ ประสิทธิภาพ และความสัมพันธ์ของแบรนด์มหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรส่งเสริมองค์ประกอบความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การส่งเสริมอัตลักษณ์ 2) การสร้างความสัมพันธ์ 3) ความร่วมมือกับต่างประเทศ และ 4) การรับรู้ชื่อเสียง ซึ่งทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมตามเกณฑ์จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในองค์ประกอบที่ 4 คือ ด้านการรับรู้ชื่อเสียง ที่มีค่า Factor Loading น้อยที่สุดคือ 0.867 ประกอบด้วย 1) ชื่อเสียงและการยอมรับจากสังคมของศิษย์เก่า 2) ด้านวิชาการและงานวิจัย 3) ชื่อเสียง

ด้านกิจกรรม กีฬา และการพัฒนาชุมชน 4) ด้านชื่อเสียงของสถาบัน 5) ด้านชื่อเสียงของอธิการบดี และผู้บริหารของสถาบัน และ 6) ด้านชื่อเสียงของนักศึกษาปัจจุบัน

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความเข้มแข็งของแบรนด์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). **ระบบเผยแพร่สารสนเทศอุดมศึกษา นักศึกษารวม**. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2563, จาก http://www.info.mua.go.th/info/table_stat_02.php?id_%20member=.
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). **บริการสถาบันอุดมศึกษา สถิติสถาบันอุดมศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.mhesi.go.th/index.php/service/education-service.html>.
- กิตติชัย เกษมสานต์. (2552). **การสร้างแบรนด์ หรือ ชื่อเสียงที่ดีของมหาวิทยาลัยที่มีผลต่อความภักดีต่อมหาวิทยาลัยของนักศึกษา : กรณีศึกษา กลุ่มวิชานาเทศศิลป์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง**. วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. ปีที่ 10, ฉบับที่ 1, 1-15.
- ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2553). **การตลาดบริการ (พิมพ์ครั้งที่ 13)**. กรุงเทพฯ:ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- พินิติ รตะนานุกูล. (2555). **ห่วงยอดเรียนอุดมศึกษาลดฮวบ**. มติชน, น.22.
- พิสนุ ฟองศรี. (2554). **การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน. (2555). **ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ: กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มุกดาฉาย แสนเมือง และชลธิศ ดาราวงษ์. (2560). **ความคาดหวัง การรับรู้ และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพการบริการในหลักสูตรนานาชาติในมหาวิทยาลัยไทย**. วารสารการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ปีที่ 6, ฉบับที่ 1, 140-153.
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2555). **การเลือกการวิเคราะห์องค์ประกอบสำหรับการวิจัย**. วารสารวิทยาศาสตร์ ประยุกต์. ปีที่ 11, ฉบับที่ 1, 71-82.
- รุ่งรัตน์ ชัยสำเร็จ. (2556). **ชื่อเสียงขององค์กร: การสำรวจวรรณกรรมและข้อเสนอกรอบแนวคิดเพื่อการศึกษาปัจจัยขับเคลื่อน – ชื่อเสียง – ผลสืบเนื่องต่อธุรกิจ**. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 6, ฉบับที่ 2, 440-456.
- วิทวัส สัตยารักษ์.(2552). **กลยุทธ์การสร้างแบรนด์มหาวิทยาลัยเอกชน**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิต บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมชาย วรภิเกษมสกุล. (2553). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. อุดรธานี: อักษรศิลป์การพิมพ์.
- อัณณา กุสิยารังสีทิ. (2551). **สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสถาบันการศึกษานานาชาติ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Aaker, David A. (2002). **Building Strong Brands**. Bath: CPI Bath Press.

- Bosch, Johan; Elmarie, Venter; & Boshoff, Christo. (2006). **The Impact of Brand Identity on The Perceived Brand Image of a Merged Higher Education Institution: Part One. Management Dynamics.** 15(2), 10-30.
- Buil, I., Chernatony, L. & Martinez, E. (2013). **Examining the role of advertising and sales promotions in brand equity creation.** Journal of Business Research 66, 115-122.
- Bunzel, David L. (2007). Universities Sell Their Brands. Journal of Product & Brand Management. 16(2), 152-153.
- Casidy, R., Wymer, W. (2015). **The impact of brand strength on satisfaction, loyalty and WOM: An empirical examination in the higher education sector.** Journal of Brand Management volume 22, 117–135. Retrieved 22 February 2020, form <https://doi.org/10.1057/bm.2015.6>.
- Duncan, Tom. (2002). **IMC: Using Advertising & Promotion to Build Brands.** New York: McGraw-Hill.
- Hair, Joseph F., Jr.; et al. (2006). **Multivariate Data Analysis.** 3rded. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Hankinson, Graham. (2007). **The Management of Destination Brands: Five Guiding Principles Based on Recent Developments in Corporate Branding Theory.** Brand Management. 14(3), 240-254.
- Hu, L-T. & Bentler, P.M. (1999). **Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternative.** Structural equation modeling, 6(1), 1-55.
- Lawrence, Morgan. (2006). **Marketing at Baylor Business.** Baylor Business Review. 24(2), 28-31.
- McAlexander, James H; Koenig, Harold F; & Schouten, John W. (2006). **Building Relationships of Brand Community in Higher Education: a Strategic Framework for University Advancement.** International Journal of Educational Advancement volume 6, 107–118.
- Mueller, R.O. (1996). **Confirmatory factor analysis. In Basic principles of structural equation modeling.** An introduction to LISREL and EQS. New York : Springer-Verlag, 62-128.
- Omar & Sawmong S. (2007). **Customer Satisfaction and Loyalty to Britist Supermarkets.** Journal of Food Products Marketing Volume 13, No.2.
- Thompson, S. K. (2012). **Sampling (3rd ed.).** New York: John Wiley & Sons, P.34.
- Van Riel, Cees B.M.; & Berens, Guido. (2004). **Corporate Associations in the Academic Literature: Three Main Streams of Thought in the Reputation Measurement Literature.** Corporate Reputation Review. volume 7, 161–178

การพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ The Concept Development of Costume Design for Choreography

ชนิษฐา บุตรไชย^{1*}(Khanitha Bootchai)

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
(Lecturer of Department of Dance and Drama, Faculty of Humanities and Social Science, Chandrakasem Rajabhat University)

*Corresponding Authors. Email: khanitha.b@chandra.ac.th

(Received: July 5, 2021; Revised: October 19, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักการและแนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ ชุด “ป้อเนี่ยนอเป๊ะจา” และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้เรียนด้านกระบวนการในการออกแบบและสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ กรอบแนวคิดในการวิจัยคือ กระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงอย่างเป็นระบบ จะช่วยสื่อสารความคิดหลักของการแสดงชุดนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น โดยเลือกนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปการแสดง ปีการศึกษา 2560 กลุ่ม “ป้อเนี่ยนอเป๊ะจา” จำนวน 5 คน เป็นกรณีศึกษา วิธีการเก็บข้อมูล ใช้วิธีการเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยการศึกษาจากแหล่งข้อมูลประเภทเอกสารและงานเขียนต่าง ๆ ใช้แบบสอบถามปลายเปิด การสัมภาษณ์ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม จดบันทึก และการทดลองปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงาน สุดท้ายใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อประเมินและสรุปผล ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักศึกษาสามารถออกแบบและสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ ชุด “ป้อเนี่ยนอเป๊ะจา” ที่สะท้อนความคิดหลักในการแสดงได้จากสีสันทันที สดใสเพื่อสื่อถึงบรรยากาศของความสนุกสนานรื่นเริงในประเพณีปีใหม่ผ่านโครงสร้าง วัสดุ ผ้าปักมั่ง และเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน อันเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่ามั่ง จากแนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงละครไทยและตะวันตกผสมผสานกับกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังสามารถนำแนวคิดนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการออกแบบและสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ในลักษณะเดียวกันต่อไป

คำสำคัญ : การออกแบบ; เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง; นาฏยรังสรรค์

Abstract

The research purposes are 1) to study the principles and concepts of costume design for the choreography called "Poj Nia Noj Pae Jao" and 2) to develop a costume design process for students who design and create a costume for choreography. The conceptual framework applied in the study has organized the costume design process to show the main idea clearly in each performance. A sample group in this research was five fourth-year students in the Dance and Dramatic Art Department in 2017. The study methods were mainly qualitative research, collecting data from documents and articles, using open-ended questionnaires, interviews, participant observation, note-taking, and experimentation in creative works. Finally, descriptive

analysis methods were used for the evaluation and conclusion of the study. The study results indicated that the student group was able to design and create costumes for the choreography of "Poj Nia Noj Pae Jao" that reflected the main idea of the performance from the colourful costumes to show a delightful sense in the Hmong New Year tradition. Through the material structure of the Hmong embroidery fabric and silver metal ornaments which were unique to the Hmong people, from the concept of costume design for Thai and Western drama performances combined with the creative student development process. Furthermore, this concept could also be used as a guideline for developing the process of designing and creating costumes for choreography in the identical style.

Keywords : The Design; Costume; Choreography

บทนำ

งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแนวความคิดผู้เรียนในกระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ ชุด “ป้อเนี่ยนอเป๊ะจา” ในโครงการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์และศิลปการแสดง ประจำปีการศึกษา 2560 โดยใช้แนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายละครไทยและตะวันตก กับแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้มาซึ่งกระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน ผู้เรียนสามารถต่อยอดความคิดและพัฒนาต่อได้ และที่สำคัญคือต้องสื่อสารความคิดหลักของการแสดงชุดนั้น ๆ

โครงการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์และศิลปการแสดง เป็นโครงการที่สาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งในรายวิชาการวิจัยทางนาฏศิลป์และศิลปการแสดง จัดขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์และศิลปการแสดงของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ตลอดจนเพื่ออนุรักษ์ศิลปะและสืบสานวัฒนธรรมไทย ซึ่งในปีการศึกษา 2560 ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้แก่กลุ่มนาฏยรังสรรค์ ชุด “ป้อเนี่ยนอเป๊ะจา”

นาฏยรังสรรค์ ชุด “ป้อเนี่ยนอเป๊ะจา” ได้รับแรงบันดาลใจมาจากประเพณีปีใหม่ของชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ การแสดงแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ วิถีชีวิต ประเพณี และการเฉลิมฉลอง ใช้เวลาแสดงประมาณ 5 นาที และใช้นักแสดงผู้หญิงทั้งหมด จำนวน 8 คน ต่อรอบการแสดง ลักษณะการแสดงเป็นระบำ ที่นักแสดงจะมีขนาดศีรษะทางร่างกายที่ใกล้เคียงกัน และต้องสวมใส่เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงแบบเดียวกัน

จากการศึกษากระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงของนักศึกษากลุ่มนี้พบว่านักศึกษส่วนใหญ่อยู่นักเรียนรู้และฝึกฝนเพื่อจะเป็นนักแสดงมากกว่าเป็นนักออกแบบ ประกอบกับหลักสูตรไม่ได้เตรียมความพร้อมในการปูพื้นฐาน หรือแนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรายวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงในขณะที่นักศึกษาเรียนอยู่ชั้นปีที่ 4 ซึ่งบรรจุอยู่ในภาคเรียนเดียวกันกับรายวิชาการวิจัยดังกล่าว นักศึกษาจึงยังขาดทักษะ ประสบการณ์การทำงานของนักออกแบบเครื่องแต่งกาย ดังนั้น เมื่อนักศึกษาจะต้องสร้างสรรค์ชุดการแสดงนาฏยรังสรรค์อันมีเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงเป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบ จึงก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้าของวิถีคิด และขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง

ผู้วิจัยคาดหวังว่าการพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง โดยศึกษาจากหลักการและแนวคิดของนักออกแบบ ผู้เชี่ยวชาญในด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายนาฏยรังสรรค์ รวมทั้งแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ จะช่วยให้กลุ่มนักศึกษาสามารถออกแบบและรังสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงที่สื่อสาร สนับสนุนความคิดหลักของการแสดงชุดนั้น ๆ ผ่านกระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน ผู้เรียนในวิชานี้สามารถต่อยอดความคิดและพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

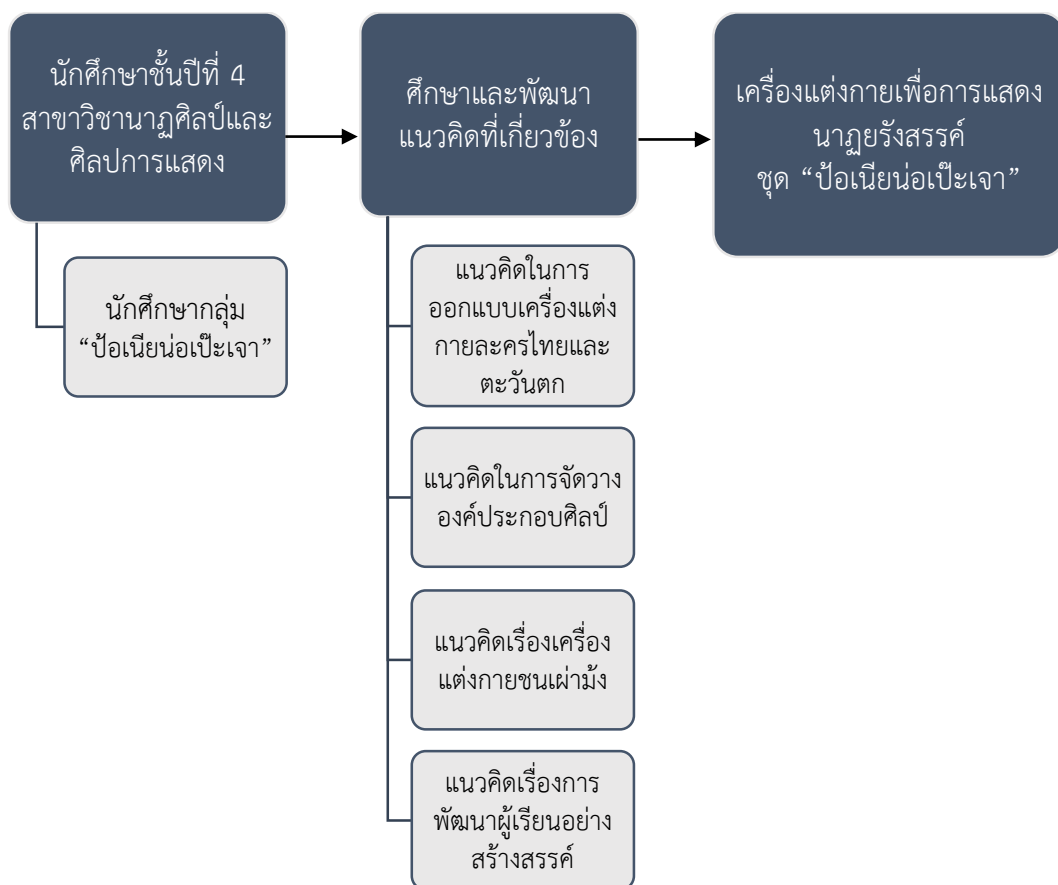
1. เพื่อศึกษาหลักการและแนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ ชุด ป้อเนี่ยนอเป๊ะเงา
2. เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนด้านกระบวนการในการออกแบบและสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์

สมมติฐานของการวิจัย

การพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง โดยศึกษาจากหลักการและแนวคิดของการออกแบบเครื่องแต่งกายละครไทยและตะวันตก กับแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถรังสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงที่สื่อสาร สนับสนุนความคิดหลักของการแสดงชุดนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูล

- ความเป็นมาของเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง
- พัฒนาการระบำ รำ ฟ้อน
- การละเล่นพื้นเมือง
- นาฏยรังสรรค์
- แนวคิดที่เกี่ยวข้อง
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การสังเคราะห์ข้อมูล ผลงานการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงของนักศึกษากลุ่ม ป่อเนียน่อเป๊ะจา

3. การศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปประเด็นในการนำมาวิเคราะห์

4. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลงานวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง พัฒนาการระบำ รำ ฟ้อน การละเล่นพื้นเมือง นาฏยรังสรรค์ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมด้วยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานของนักศึกษา ได้แก่

1. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน และแนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง ซึ่งหลักการแนวคิดที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

- แนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายละครไทย
- แนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายละครตะวันตก
- แนวคิดในการจัดวางองค์ประกอบศิลป์
- แนวคิดเรื่องเครื่องแต่งกายชนเผ่าม้ง
- แนวคิดเรื่องการพัฒนาผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์

2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตามวิธีทางมานุษยวิทยา ด้วยวิธีการสอบถาม สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ ด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- สสำรวจรายชื่อนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปการแสดง ปีการศึกษา 2560 กลุ่มป่อเนียน่อเป๊ะจา

- เตรียมหัวข้อที่ต้องสัมภาษณ์

ทั้งนี้ ในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์วิทยากร ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับของชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ นั้นทำโดยวิธีการผ่านนักศึกษากลุ่มวิจัยดังกล่าว

- นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์
- วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจัดการข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ผลจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ การจดบันทึก การทดลอง ปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงาน จัดหมวดหมู่ข้อมูลและสรุปผลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดในการแสดงนาฏยรังสรรค์เป็นกระบวนการสำคัญอันดับแรกที่ยู่ออกแบบเครื่องแต่งกายจำเป็นต้องทำหลังจากได้รับแนวความคิดมา เนื่องจากแนวคิดหลักจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบและแนวทางการแสดง ช่วยให้ผู้ออกแบบจินตนาการเห็นภาพที่เกิดขึ้นบนเวทีตามแนวคิดนั้น ในกระบวนการทำงานจึงต้องร่วมมือกันหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้กำกับการแสดง นักแสดง และคณะทำงานฝ่ายอื่น ซึ่งในความเป็นจริง การได้ทำงานร่วมกับคณะทำงานฝ่ายอื่นจะมีมุมมองและความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาของผู้ออกแบบต่อไป

1. แนวคิดหลัก

ในการสร้างงานละคร แนวคิดหลัก หรือ ความคิดหลัก (Main Idea) ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้คณะทำงานที่มีอยู่หลายฝ่ายสามารถเข้าใจแก่นเรื่อง (Theme หรือ Thought) เป็นหนึ่งเดียวกันได้ ผู้วิจัยกำหนดให้กลุ่มนักศึกษาสะท้อนความคิดเพื่อให้เห็นภาพบรรยากาศ (Mood and Tone) ในจินตนาการของผู้สร้างงาน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า เป็นการแสดงที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมนุษย์ ชาววัง ได้แก่ ประเพณีขึ้นปีใหม่ของหรือประเพณีฉลองปีใหม่ ก็หาพื้นบ้านหรือการเล่นโยนลูกช่วง และประเพณีการเกี่ยวพาราฮี สะท้อนมาในรูปแบบของผลงานสร้างสรรค์ นาฏยรังสรรค์ ชุด “ป้อเนี่ยน่อเป๊ะเงา” ได้รับแรงบันดาลใจมาจากประเพณีปีใหม่ของชาววัง บ้านเช็กน้อย ตำบลเช็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ การแสดงแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ วิถีชีวิต ประเพณี และการเฉลิมฉลอง ใช้เวลาแสดงประมาณ 5 นาที และใช้นักแสดงผู้หญิงทั้งหมด จำนวน 8 คนต่อการแสดง ลักษณะการแสดงเป็นระบำ ที่นักแสดงจะมีขนาดศีรษะทางร่างกายที่ใกล้เคียงกัน และต้องสวมใส่เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงแบบเดียวกันทั้งหมด

2. แนวคิดเรื่องอารมณ์และสีสันทัน

อารมณ์ (Mood) หมายถึง อารมณ์ของภาพ ได้แก่ อารมณ์สนุกสนาน เศร้าโศก โกรธ เสียใจ เป็นต้น ในงานออกแบบเพื่อการแสดง อารมณ์จัดเป็นเครื่องมือที่ช่วยสื่อสารบรรยากาศของเรื่องนั้นให้ผู้ชมรับรู้และเข้าใจความหมายได้ ในขณะเดียวกัน สีสันทัน (Tone) หมายถึง โทนสีที่ใช้ในงานออกแบบ ซึ่งสีนั้นจะบ่งบอก สะท้อนความรู้สึก และสิ่งที่คนทั่วไปสามารถสัมผัสได้ โดยลักษณะการเรียกที่เราคุ้นชินนั้นก็คือ สีโทนร้อนและสีโทนเย็น ส่วนการเลือกสีโทนใดนั้นมาจากความคิดหลักของงานและความต้องการของเจ้าของงานว่าต้องการให้งานมีเอกลักษณ์และรูปแบบไปในทิศทางใด

ภาพที่ 2 โทนสีที่ใช้ในการสื่อสารความคิดในงานออกแบบเครื่องแต่งกาย

จากภาพที่ 2 เป็นภาพดอกไม้สีชมพูสดใส อ่อนหวาน ฉากหลังเป็นสีฟ้า ที่กลุ่มนักศึกษาใช้เป็นคู่สีหลักและเป็นภาพแรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง

กลุ่มผู้วิจัยเลือกใช้คู่สีชมพูและฟ้า เนื่องจากสีชมพูและสีฟ้า เป็นคู่สีที่ตัดกัน สะท้อนถึงความสดใสในวัยเยาว์ และสะท้อนค่านิยมที่ใช้สีตัดในผ้าของเครื่องแต่งกายไทยโบราณไว้อีกด้วย

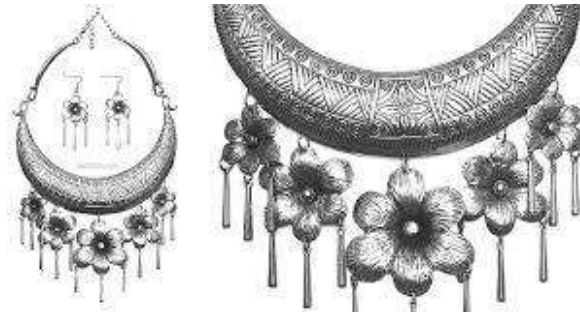
3. แนวคิดเรื่องรูปแบบและโครงสร้างเครื่องแต่งกาย

ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะรูปแบบและโครงสร้างเครื่องแต่งกายของชาวม้งหญิงเท่านั้น เนื่องจากเป็นเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงที่ใช้ในนาฏยรังสรรค์ชุดนี้

หญิงชาวม้งนิยมสวมเสื้อแขนยาว คอตั้งผ่าหน้า มีลายปักที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวม้ง นุ่งกางเกงขายาว หรือกระโปรงพลีทหลายตัว ๆ รัดสะเอวที่มีผ้าปิดหน้าและหลังกระโปรง สวมปลอกขา สวมเครื่องประดับเงิน ทรงผมของหญิงชาวม้งนั้นนิยมเกล้ารวบกลางศีรษะหรือปล่อยผมยาว และใส่หมวกรูปทรงต่าง ๆ เพื่อความสวยงาม

ภาพที่ 3 เครื่องแต่งกายชาวม้งหญิง
ที่มา : (แดนดินถิ่นไทยเหนือ. ออนไลน์. 2562)

ภาพที่ 4 เครื่องประดับม้งที่ทำจากโลหะเงิน
ที่มา : (แดนดินถิ่นไทยเหนือ. ออนไลน์. 2562)

ภาพที่ 5 เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับชาว ม้ง
ที่มา : (องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย. ออนไลน์. 2562)

4. แนวคิดเรื่องวัสดุและลวดลาย

วัสดุและลวดลายที่ปรากฏบนเครื่องแต่งกายของชาว ม้ง ได้แก่ การนิยมใช้สีเงินของเครื่องแต่งกายที่หลากหลาย ใช้ผ้าปักม้งอันเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ชาว ม้งยังมักสวมเครื่องประดับที่ทำมาจากเครื่องโลหะสีเงิน ดังจะเห็นได้จากเครื่องประดับศีรษะ และสร้อยคอที่ทำจากโลหะเงิน

ภาพที่ 6 กระโปรงม้งอัตพลีท การปักผ้าม้ง
ที่มา : (Unna Thailand Souvenirs. ออนไลน์. 2563)

ผู้หญิงชาวม้งมีทักษะความเชี่ยวชาญในด้านการปักผ้าเป็นอย่างมาก โดยจะใช้เข็มเล่มเล็ก ๆ ค่อย ๆ บรรจงปักลวดลายลงจนเต็มผืนผ้า ซึ่งศิลปะการปักผ้าของผู้หญิงชาวม้ง แบ่งเทคนิคออกเป็นหลายรูปแบบด้วยกัน เช่นเทคนิคการตัดผ้าเป็นลวดลาย แล้วนำมาเย็บติดซ้อนกับผ้าพื้นอีกชั้นหนึ่ง ที่เรียกว่า เจีย ความยากของเทคนิคนี้ อยู่ที่ความละเอียด โดยต้องใช้เข็มเย็บผ้าเบอร์เล็กสุด ปักด้วยเส้นด้ายที่เล็กบางที่สุด โดยนำเส้นด้ายธรรมดา มา แยกเป็น 3 เส้น เช่น การปักลายก้าก้อ (กันหอย) ซึ่งนับเป็นลายที่ยากมาก ผู้ปักจะต้องมีทักษะความเชี่ยวชาญใช้ ความละเอียด และความอดทนสูงเป็นพิเศษจึงจะปักลวดลายนี้ได้สำเร็จ ถือเป็นเทคนิคที่เก่าแก่และยากที่สุด

ภาพที่ 7 ลวดลายเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน

ภาพที่ 8 เครื่องประดับศีรษะชาวม้ง
ที่มา : (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ออนไลน์. 2562)

การพัฒนาความคิดในการรังสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง

ผู้วิจัยออกแบบกระบวนการดำเนินงานสร้างสรรค์ โดยใช้แนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง ละครตะวันตกผนวกกับแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้กลไกในการจัดการเรียนรู้ที่เรียกว่า การโค้ช ดังนี้

ขั้นที่ 1 การตรวจสอบความรู้เดิม (Elicit) ผู้วิจัยหรือผู้สอนใช้วิธีการสัมภาษณ์ ในลักษณะการสนทนากับผู้เรียน เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจในกระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง

ขั้นที่ 2 การสร้างความสนใจ (Engage) ผู้วิจัยใช้กลวิธีในการเพิ่มเติมความรู้และความสนใจของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนรับชมการแสดงที่มีเครื่องแต่งกายที่เหมาะสมกับผลงานการแสดงชุดนั้น ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน

ขั้นที่ 3 การสำรวจค้นหา (Explore) ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนมีหน้าที่สืบเสาะค้นหาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงและเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงให้ได้มากที่สุด ทั้งข้อมูลที่เป็นเอกสาร รูปภาพ การสัมภาษณ์ และลงภาคสนาม

ภาพที่ 9 กระบวนการสำรวจค้นหา

ขั้นที่ 4 การอธิบาย (Explain) หลังจากผู้เรียนได้มาซึ่งข้อมูลขั้นต้นแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการฝึกฝนการอธิบายแนวความคิดที่เลือกเฟ้นชุดข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในผลงานการแสดง

ขั้นที่ 5 การขยายความรู้ (Elaborate) จากชุดข้อมูลเหล่านั้น ผู้เรียนสามารถพัฒนาต่อยอดความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกาย โดยเข้าสู่กระบวนการร่างแบบ (Sketch) และเลือกวัสดุ ผ้า แนวทางในการขึ้นรูป ตัดเย็บ จนผลิตออกมาเป็นชิ้นงานตัวอย่าง

ภาพที่ 10 กระบวนการอธิบายและขยายความรู้

ขั้นที่ 6 การประเมิน (Evaluate) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมินชิ้นงานตัวอย่างจากการให้ผู้แสดงทดลองสวมใส่เครื่องแต่งกายที่ผลิตขึ้นมานั้น วิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน และปรับแก้ตามจุดที่ยังบกพร่องจนเป็นชิ้นงานที่สมบูรณ์

ภาพที่ 11 กระบวนการประเมินเพื่อปรับแก้

ขั้นที่ 7 การนำความรู้ไปใช้ (Extend) ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ โดยนำแนวคิดในการแสดงนาฏยรังสรรค์มาเป็นความคิดหลักในกระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายอย่างเป็นลำดับขั้นตอนได้

การออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์

ในกระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง ผู้วิจัยใช้ภาพร่างแบบเครื่องแต่งกาย (Costume Sketches) เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ที่ออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรมขั้นต้น เนื่องจากในการทำงานจริงจะต้องมีการปรับแก้ตามความเหมาะสม เช่น ขนาดและรูปร่างของนักแสดง การเคลื่อนไหวร่างกาย หรือข้อจำกัดด้านงบประมาณ ระยะเวลาการผลิต เป็นต้น ภาพร่างแบบเครื่องแต่งกายจะเป็นตัวบอกรายละเอียดและส่วนประกอบต่างๆ ที่จะอยู่บนตัวนักแสดง ทำให้เห็นภาพรวมบนเวที และเป็นเครื่องมือสื่อสารความคิดกับผู้สร้างสรรค์งานฝ่ายอื่น ๆ

ตารางที่ 1 การออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์

ภาพเครื่องแต่งกาย	รายละเอียด
 <p>ภาพที่ 12 ภาพร่างแบบและแบบจำลองเครื่องแต่งกายครั้งที่ 1</p>	<p>การออกแบบเครื่องแต่งกายครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาทดลองร่างแบบ โดยใช้ลายเส้นของนักศึกษาเอง เพื่อทำการถ่ายทอดแนวคิดที่ได้จากเอกลักษณ์ของชนเผ่าม้งผสมผสานกับแนวคิดการแสดง จากนั้นจึงนำแบบร่างนั้นมาสื่อสารกับช่างตัดเย็บเพื่อขึ้นโครงสร้างเครื่องแต่งกายอันประกอบด้วย เสื้อกระโปรง ผ้าคาดเอวปิดหน้ากระโปรง และปลอกขา ซึ่งยังปราศจากลวดลาย หรือวัสดุตกแต่งใด ๆ</p>

 <p>ภาพที่ 13 ภาพร่างแบบและแบบจำลองเครื่องแต่งกายครั้งที่ 2</p>	<p>การพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษากำหนดสีพื้นหาวัสดุ ผ้า เครื่องประดับ รวมถึงเพิ่มเติมรายละเอียดของเครื่องแต่งกายที่ยังขาดหาย ครึ่งนี้ ผู้วิจัยได้ร่วมวาดแบบร่างและลงสีด้วยตนเอง จากสิ่งที่นักศึกษ้อธิบาย จะเห็นว่า มีการใช้สีฟ้าเป็นหลัก และสีดำ-ชมพู ในสัดส่วนที่รองลงมา บริเวณตัวเสื้อและกระโปรงมีลวดลายปักดอกไม้ มีพู่ไหมพรมกลม หรือที่เรียกว่า พู่ปอมปอม ตกแต่งตามชายเสื้อและหมวก มีพู่ไหมพรมพันไขว้รอบปลอกขา นอกจากนี้ยังมีลายแคนปักบนผืนผ้าคาดเอวปิดหน้ากระโปรงเพื่อสื่อถึงเครื่องดนตรีประจำเผ่าม้ง</p>
 <p>ภาพที่ 14 ภาพร่างแบบและแบบจำลองเครื่องแต่งกายครั้งที่ 3</p>	<p>การพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายครั้งที่ 3 นี้ได้มีการปรับโครงสร้างและเพิ่มเติมวัสดุ ผ้า และเครื่องประดับ ดังนี้ ตัวเสื้อใช้ผ้ากำมะหยี่สีฟ้าดั้งเดิม ส่วนกระโปรงชั้นนอกใช้ผ้าทอลวดลายคล้ายผ้าปักที่นิยมนำมาใช้ทำเสื้อและกระเป๋าวาชนานามาตัดเป็นกระโปรงวงกลมสอดแทรกกระโปรงพลีทอีกชั้นด้านในเพื่อช่วยให้ในจังหวะเวลาที่นักแสดงเต้นรำจะมีการเคลื่อนไหวของกระโปรงทั้งสองชั้น ทำให้การแสดงดูสนุกสนานผ่อนคลายยิ่งขึ้น มีการปรับการวางลวดลายของตัวเสื้อ ผ้าคาดเอว เครื่องประดับ และโครงสร้างของหมวกขาม้งและเพิ่มการตกแต่งด้วยโลหะเงิน</p>
<p>ภาพเครื่องแต่งกาย</p>	<p>รายละเอียด</p>
 <p>ภาพที่ 15 แบบจำลองเครื่องแต่งกายครั้งที่ 4</p>	<p>การพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายครั้งที่ 4 นี้ได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและเพิ่มเติมวัสดุ ผ้า และเครื่องประดับดังนี้ ตัวเสื้อใช้ผ้ากำมะหยี่สีฟ้าดั้งเดิม กระโปรงชั้นนอกเปลี่ยนมาใช้ผ้าสีฟ้าเช่นเดียวกับตัวเสื้อ ตกแต่งด้วยแถบผ้าพิมพ์ลายปักม้งที่ทั้งบนตัวเสื้อและกระโปรง กระโปรงอัดพลีทชั้นในใช้สีชมพูบานเย็น ปลอกขาปรับเป็นกางเกงเต็มตัวเพื่อความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวของนักแสดง ผ้าคาดเอวเปลี่ยนมาใช้ผ้าปักม้งเต็มผืนสีชมพูเข้ม ตกแต่งด้วยพู่เหรียญโลหะเงินเช่นเดียวกับบริเวณปลอกขา เพื่อคงเอกลักษณ์ของเผ่าม้งไว้ให้มากที่สุด</p>

 <p>ภาพที่ 16 เครื่องแต่งกายนาฏยรังสรรค์ป้อนีนุ่นอเป๊ะจา</p>	<p>ผู้แสดงสวมเสื้อแขนสั้นคอเหลี่ยมที่ทำจากผ้ากำมะหยี่สีฟ้า ตกแต่งด้วยลวดลายผ้าปักม้ง ตัวรีดลวดลายดอกไม้ และตุ้มตุ้มโลหะเงิน ตัวกระโปรงมี 2 ชั้น กระโปรงชั้นนอกใช้ผ้าสีฟ้าเช่นเดียวกับตัวเสื้อ ชายกระโปรงตกแต่งด้วยแถบผ้าพิมพ์ลายปักม้ง กระโปรงชั้นในทำด้วยผ้าออตพลีสีชมพูบานเย็น ด้านในสุดสวมกางเกงผ้ายัดทรงชาวเขาสีดำ ที่มีส่วนบนหลวมแต่ส่วนล่างรัดน่องและข้อเท้า ทั้งนี้เพื่อความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวของนักแสดง ผ้าคาดเอวใช้ผ้าปักม้งเต็มผืนสีชมพูเข้ม ตกแต่งด้วยพู่เหรียญโลหะเงินเช่นเดียวกับบริเวณชายกางเกง เครื่องประดับหมวก สร้อยคอ กำไลต่างหู ประดับด้วยโลหะเงิน</p>
---	--

การพัฒนาแนวความคิดผู้เรียนในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ เป็นการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากปัญหา และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขขององค์ประกอบต่าง ๆ ของเครื่องแต่งกาย จนเกิดเป็นพัฒนาการของเครื่องแต่งกายที่รังสรรค์ได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 พัฒนาการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์

ภาพเครื่องแต่งกาย	รายละเอียด
 <p>ภาพที่ 17 ตัวเสื้อ</p>	<p>1. ตัวเสื้อ เดิมกลุ่มนักศึกษาออกแบบให้เป็นเสื้อแขนสั้น แต่เมื่อนักแสดงได้ทดลองสวมใส่ไปพร้อมกับการแสดงกลับพบปัญหาชายเสื้อหลุดรูด แลดูไม่เรียบร้อย ดังนั้นจึงแก้ปัญหาโดยต่อชายเสื้อด้วยผ้ายัดบริเวณเป้ากางเกงให้เป็นชุดบอดี้สูทเพื่อความกระชับ ยึดตัวเสื้อไว้ให้อยู่ในเอวกระโปรงตลอดเวลา</p>
 <p>ภาพที่ 18 กระโปรง</p>	<p>2. กระโปรง เดิมมีกระโปรงทรงบานยาวเหนือเข่าสีฟ้าเพียงแค่ชั้นเดียว ภายหลังจากการซ่อมพบว่าการแสดงมีลีลาท่ารำที่ให้นักแสดงจับชายกระโปรงผู้ออกแบบจึงได้เพิ่มกระโปรงพลีทชั้นในที่มีความยาวเหลื่อมลงมาเผยให้เห็นสีชมพูบานเย็นซึ่งตัดกับสีฟ้าชั้นนอกเข้าไปอีกชั้น เพื่อให้สอดคล้องกับการแสดงที่มีความสนุกสนาน</p>

 <p>ภาพที่ 19 กางเกง</p>	<p>3. กางเกง จากเดิมที่ตั้งใจจะทำแค่ปลอกขาเพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โดยปกตินักแสดงจะต้องสวมกางเกงขาสั้นด้านในอยู่แล้ว ประกอบกับทำเต็นท์ที่ต้องมีลีลาการกระโดด เตชะ และจับชายกระโปรง จึงได้พัฒนามาเป็นกางเกงขายาวทั้งชิ้น เพื่อลดขั้นตอนการสวมใส่และเพิ่มความมหัศจรรย์ให้นักแสดง โดยให้ส่วนบนหลวมและส่วนล่างรัดรูปเหมือนเช่นปลอกขาแทน</p>
 <p>ภาพที่ 20 ผ้าคาดเอวปิดหน้ากระโปรง</p>	<p>4. ผ้าคาดเอวปิดด้านหน้ากระโปรง เดิมนักศึกษาออกแบบไว้เป็นลวดลายแบน แต่เมื่อนำมาประกอบเข้ากับเครื่องแต่งกายทั้งหมด พบว่าองค์ประกอบของสีและลวดลายยังไม่เข้ากัน จึงเปลี่ยนมาใช้ผ้าปักม้งของจริงแทน โดยมีการพัฒนารูปแบบการเย็บให้มีโครงสร้างคล้ายผ้าคาดเอวผสมกับผ้าห้อยหน้าในโขนละคร เพื่อให้สวมใส่ได้พอดีกับสรีระของนักแสดง</p>
 <p>ภาพที่ 21 เครื่องประดับศีรษะ</p>	<p>5. เครื่องประดับศีรษะ ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยยึดตามรูปแบบและโครงสร้างของเอกลักษณ์ชนเผ่าม้งไว้ ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบด้วยกัน กลุ่มนักศึกษาได้นำรูปทรงหมวกแบบต่าง ๆ ของม้งมาผสมและปรับขยายสัดส่วน จากเดิมที่มีแค่ส่วนตรงกลาง ได้เพิ่มขนาดให้ใหญ่ขึ้นและประดับตกแต่งด้วยโลหะเงินเพื่อความสวยงาม</p>

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ผู้วิจัยค้นพบว่าในกระบวนการพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ครั้งนี้ นอกจากจะทำการศึกษานวัตกรรมในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงแล้ว ผู้สอนยังจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลที่สำคัญ 2 ประการด้วยกัน ดังนี้

ประการแรก คือข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์อันได้แก่ ประวัติความเป็นมา ประเภทของเครื่องแต่งกายชนิดนั้น ๆ ความเชื่อ ค่านิยมในการแต่งกายของชนเผ่าพื้นบ้าน รวมไปถึงข้อมูลรูปภาพที่มีรูปแบบ โครงสร้าง วัสดุ ลวดลาย สีสันทันที่เลือกใช้เพื่อสื่อสารบรรยากาศการแสดง วัฒนธรรม และประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ ผลการวิจัยของกลุ่มนักศึกษาพบว่า เครื่องแต่งกายและทรงผมของหญิงชาวม้ง ในประเพณีปีใหม่บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ หญิงชาวม้งนิยมสวมเสื้อแขนยาว คอตั้ง ผ้าหน้า มีลายปักที่สวยงามอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวม้ง นุ่งกางเกงขายาวหรือกระโปรงพลิ้วลวดลายต่าง ๆ รัดสะเอวที่มีผ้าปิดหน้าและหลังกระโปรง สวมปลอกขา สวมเครื่องประดับที่ทำด้วยเหรียญหรือเครื่องเงิน ทรงผมของหญิงชาวม้งนั้นนิยมเกล้ามวย รวบกลางศีรษะ หรือปล่อยผมยาว และสวมหมวกผ้าที่ประดับตกแต่งด้วยเครื่องเงินเพื่อความสวยงามตามใจชอบ

ประการที่สอง คือแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ ในการโค้ชหรือการแนะนำผู้เรียนนั้น ผู้สอนจะต้องรู้จักหลักการและแนวทางที่พึงปฏิบัติ ซึ่งจะนำมาสู่การออกแบบโจทย์การทำงานและถอดบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดจินตนาการ ออกแบบ และสร้างสรรค์ชิ้นงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล (2562: 1-2) ได้อธิบายขั้นตอนการโค้ชผู้เรียนว่ามี 7 ขั้นตอน ดังนี้คือ ขั้นที่ 1 การตรวจสอบความรู้เดิม (Elicit) ขั้นที่ 2 การสร้างความสนใจ (Engage) ขั้นที่ 3 การสำรวจค้นหา (Explore) ขั้นที่ 4 การอธิบาย (Explain) ขั้นที่ 5 การขยายความรู้ (Elaborate) ขั้นที่ 6 การประเมิน (Evaluate) และขั้นที่ 7 การนำความรู้ไปใช้ (Extend)

ผู้วิจัยออกแบบกระบวนการดำเนินงานสร้างสรรค์ ได้ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดในการพัฒนาผู้เรียน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลหรือแนวคิดที่เกี่ยวข้องในงานออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ ทั้งข้อมูลที่เป็นรูปภาพ ข้อมูลที่เป็นเอกสาร การสัมภาษณ์ และลงภาคสนาม
3. ให้ผู้เรียนศึกษาและออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ โดยมีที่มาจากแนวคิดผ่านเครื่องมือที่ใช้ในออกแบบ คือ ภาพร่างเครื่องแต่งกาย ตัวอย่างผ้าและวัสดุ จนสามารถผลิตเป็นตัวอย่างชิ้นงานเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงขึ้นมาได้
4. ผู้เรียนนำเสนอผลงานการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการผู้เชี่ยวชาญ ร่วมรับชมรับฟังและคอยให้คำแนะนำ
5. ประเมินและสรุปผล

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักศึกษาสามารถออกแบบและสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์ ชุด “ป้อเนี่ยน่อเป๊ะเจา” ที่สะท้อนความคิดหลักในการแสดงได้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม ซึ่งจะเห็นได้จากสีสันที่สดใสในเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง อันสื่อถึงบรรยากาศของความสนุกสนานรื่นเริงในประเพณีปีใหม่ (น่อเป๊ะเจา) ของหญิงสาวชาวม้ง (ป้อเนี่ยน) ผ่านโครงสร้าง วัสดุ ผ้าปักม้ง และเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน อันเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าม้ง จากแนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายนาฏศิลป์และการละคร ทั้งของไทยและตะวันตก ผสานกับกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากปัญหา และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเครื่องแต่งกายนั้น ๆ สุดท้ายลงมือปฏิบัติ รังสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงที่มาจากความคิดและจินตนาการของผู้เรียนเอง นอกจากนี้ ผู้สอนยังสามารถนำแนวคิดนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับกระบวนการออกแบบและสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยรังสรรค์อื่น ๆ ทำให้เกิดชุดความรู้ใหม่ ๆ ที่ผู้เรียนสามารถรังสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงได้อย่างไม่มีขีดจำกัด

อภิปรายผลการวิจัย

การแสดงนาฏยรังสรรค์ “ป้อเนี่ยน่อเป๊ะเจา” มีแนวคิดในการสร้างผลงานในรูปแบบระบำที่ปรับปรุงมาจากวัฒนธรรมและการละเล่นพื้นบ้านของไทย ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมนุษย์ สาวรุ่นชาวม้ง กับผลงานสร้างสรรค์ได้แก่ ประเพณีขึ้นปีใหม่หรือประเพณีฉลองปีใหม่ กีฬาพื้นบ้านหรือการละเล่นโยนลูกช่วง และประเพณีการเกี่ยวพาราฮี รูปแบบเครื่องแต่งกายเป็นแบบประเพณีที่มีการใช้โครงสร้างเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแบบแยกชิ้น ผสมผสานกับแบบประยุกต์ที่มีการใช้โครงสร้างเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแบบกึ่งสำเร็จรูป โดยเลือกใช้วัสดุอิงหลักความจริง และให้ความสำคัญชนพื้นเมือง ด้วยการใชผ้าปักพื้นเมือง ประยุกต์เข้ากับผ้าร่วมสมัย และมีการปักเลื่อม ประดับตกแต่งลายต่าง ๆ ด้วยโลหะเงิน ในส่วนของสีสรรที่เลือกใช้จะเป็นสีตัดกัน (Contrast Color) คือ ฟ้ำ-ชมพู การใช้เครื่องประดับแบบดั้งเดิมด้วยการใช้เครื่องประดับโลหะเงิน และเครื่องประดับแบบประยุกต์ที่ประดิษฐ์ด้วยการติดดอกไม้ พู่ไหมพรมรูปทรงต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังเป็นส่วนที่สร้างความสวยงาม และช่วย

ในการสื่อเอกลักษณ์ของชนเผ่าม้ง ผ่านองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายต่าง ๆ ให้ปรากฏในผลงานการแสดงด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ กิตติกรรณ์ นพอุดมพันธ์ (2557) ที่กล่าวว่า การศึกษาแนวทางในการออกแบบเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายนาฏศิลป์นิพนธ์มีความสัมพันธ์กับแนวคิดในการสร้างผลงาน (Concept) ประเภทการแสดง (Style) รูปแบบเครื่องแต่งกาย (Form) และองค์ประกอบของเครื่องแต่งกาย (Elements)

นอกจากนี้ ในการพัฒนากระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏยั้งสรรค์ชุดนี้ ได้นำ กระบวนการ V.I.P. Process ของ พันธุ์ชนะ สุนทรพิพิธ (2557) มาปรับใช้ ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 V-Visualization เป็นขั้นตอนของการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลรูปภาพที่นัก ออกแบบเห็นว่าสอดคล้องกับความน่าจะเป็นของเครื่องแต่งกายของตัวละคร แล้วสร้างให้เกิดเป็น Reference Board ตัวอย่างข้อมูลรูปภาพที่นักออกแบบสามารถนำมาใช้ ได้แก่ ภาพที่บ่งบอกถึงอารมณ์และสีสันทัน ภาพรูปแบบ และโครงสร้างเครื่องแต่งกาย ภาพวัสดุและลวดลาย เป็นต้น

2. ขั้นตอนที่ 2 Inspiration เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกับคณะทำงาน เพื่อสร้างรหัส คำ หรือ Keyword จากความคิดหลัก หรือ Main Idea ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยยึดเหนี่ยวให้ผลงานการออกแบบ เครื่องแต่งกายตอบโจทย์การแสดง และช่วยกำหนดทิศทางในองค์ประกอบทุกอย่างในการแสดงนั้น ๆ เป็นภาพ อันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยนักออกแบบจะทำงานผ่านการตีความรหัสคำนั้นด้วยภาพ และสร้างเป็น Inspiration Board ขึ้นมา

3. ขั้นตอนที่ 3 P-Process of Design เป็นขั้นตอนของกระบวนการออกแบบโดยการดึงเอาจุดเด่น หรือเอกลักษณ์ที่สำคัญของชนเผ่าม้งมาผนวกกับการจัดองค์ประกอบศิลป์ต่าง ๆ เช่น สี โครงสร้าง วัสดุและ ลวดลาย ถ่ายทอดผ่านภาพแบบร่างเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง อันเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยถ่ายทอดความคิด จินตนาการของผู้ออกแบบให้เห็นเป็นรูปธรรม ภาพร่างแบบเครื่องแต่งกายจะเป็นตัวบอกรายละเอียดและ ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่จะอยู่บนตัวนักแสดง ทำให้เห็นภาพรวมบนเวที และเป็นเครื่องมือสื่อสารความคิดกับผู้ สร้างสรรค์งานฝ่ายอื่น ๆ โดยเฉพาะช่างตัดเย็บ ที่ต้องสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงไปในทิศทางที่ ผู้ออกแบบต้องการ ทั้งนี้ ในขั้นตอนนี้ผู้ออกแบบสามารถนำตัวอย่างผ้าและวัสดุที่ต้องการใช้ในเครื่องแต่งกายจริง มาแนบประกอบกับภาพร่างแบบเครื่องแต่งกายได้

สรุปได้ว่า ในกระบวนการการพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง มีขั้นตอน การฝึกผู้เรียนได้ดังนี้ ขั้นที่ 1 การตรวจสอบความรู้เดิม (Elicit) ขั้นที่ 2 การสร้างความสนใจ (Engage) ขั้นที่ 3 การสำรวจค้นหา (Explore) ขั้นที่ 4 การอธิบาย (Explain) ขั้นที่ 5 การขยายความรู้ (Elaborate) ขั้นที่ 6 การประเมิน (Evaluate) และขั้นที่ 7 การนำความรู้ไปใช้ (Extend) ซึ่ง 7 ขั้นตอนดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้จากปัญหา และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของเครื่อง แต่งกายเหล่านั้น โดยมีความคิดหลัก (Main Idea) เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยยึดเหนี่ยวให้ผลงานการออกแบบเครื่อง แต่งกายตอบโจทย์การแสดง และทำให้องค์ประกอบทุกอย่างในการแสดงนั้น ๆ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ถ่ายทอดผ่านภาพร่างแบบเครื่องแต่งกาย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้สื่อสารกับคณะทำงาน นอกจากนี้ผู้ออกแบบ เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงยังจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ตนต้องศึกษา ไม่ว่าจะเป็น ประวัติความเป็นมา ประเภทของเครื่องแต่งกายชนิดนั้น ๆ ความเชื่อ ค่านิยมในการแต่งกายของชนเผ่าที่เรา ศึกษา รวมไปถึงวัสดุ ลวดลาย สีสันทันที่เลือกใช้เพื่อสื่อสารบรรยากาศความสนุกสนาน วัฒนธรรม ประเพณีอันเป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ อีกทั้งยังต้องศึกษารูปแบบ โครงสร้างในการตัดเย็บที่สามารถสร้างขึ้นได้จริง และ สุดท้ายพัฒนาและแก้ไขจนรังสรรค์เป็นเครื่องแต่งกายที่สมบูรณ์ เหมาะสมกับการแสดง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1.1 หลักสูตรควรเตรียมความพร้อมในการปูพื้นฐาน หรือแนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง โดยบรรจุในรายวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงก่อนที่นักศึกษาจะเข้าสู่ชั้นปีที่ 4 เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะ ลงมือปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

1.2 ควรบูรณาการรายวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงร่วมกับศาสตร์วิชาอื่น เช่น รายวิชาแต่งหน้าเพื่อการแสดง สื่อทันสมัยเพื่อการแสดง นาฏประดิษฐ์ การแสดง การออกแบบและการสร้างงานแสดง เป็นต้น

1.3 หลักสูตรสามารถพัฒนารายวิชาการวิจัยทางนาฏศิลป์และศิลปการแสดง ร่วมกับรายวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง และวิชาอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกันให้อยู่ในการพัฒนาทักษะผู้เรียนที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อันได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสารและการประสานความร่วมมือกัน ทักษะทางสารสนเทศและสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้สอนควรศึกษาความรู้ จากแหล่งค้นคว้าข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยไม่ยึดติดกับหลักการเดิม และในกระบวนการสอนด้วยการฝึกผู้เรียนเพื่อให้ออกแบบผลงานสร้างสรรค์ได้นั้น มักเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่จำเป็นในการสร้างสรรค์ผลงาน

2.2 ควรสนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการที่ทันสมัยเพื่อการเรียนการสอนต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการบริการชุมชน เพื่ออนุรักษ์สืบทอดศิลปวัฒนธรรม และเป็นแนวทางสร้างสรรค์ ผลงานที่สนองต่อความต้องการของสังคมสมัยใหม่

เอกสารอ้างอิง

กิตติกรรม นพอดมพันธ์. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2557). “การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการออกแบบเครื่องแต่งกาย นาฏศิลป์พนธ์ (นาฏศิลป์ไทย) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปีการศึกษา 2546-2550.” วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, 16(31) : 79-92.

แดนดินถิ่นไทยเหนือ. (30 กันยายน 2562). เสื้อผ้าชาวเขา. <http://www.dandinth.com>

พันธุ์ชนะ สุนทรพิพิธ. (2557). การพัฒนาแนวความคิดและกระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. (1 ตุลาคม 2562). ประเพณีชาวเขาเผ่าม้ง บ้านเข็กน้อย.

<http://www.hmongkheknoi.pcru.ac.th>

วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒผล. (กันยายน 2562). การได้ชะ: กลไกในการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.

องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย. (30 กันยายน 2562). ผลงานและกิจกรรม. <http://www.kheknoi.go.th>

Unna Thailand Souvenirs. (1 เมษายน 2563). เสื้อผ้าปักม้ง ผ้าเขียนเทียน. <https://www.unna46.com>

การถ่ายทอดเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวานวนิชย์
กรณีศึกษาครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์
Transmission Process in Jakae Solo Phayasoke Sam Chan Song of
Kru Aeb Yuwanawanich: A Case study of Kru Sittichai Sorngarn

ธิติพงศ์ ราชวงศ์¹ (Thitipong Ratchawong)

นักศึกษาลัทธิศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีไทยศึกษา ภาควิชาดนตรีไทย วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
(Student of B.Ed.(Thai Music Education), Thai Music Department, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University)

เชาวน์มนัส ประภักดิ์^{2*} (Chaomanat Prapakdee)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชาดนตรีไทย วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
(Supervisor, Thai Music Department, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University)

*Corresponding Author. E-mail: newlccs@hotmail.com

(Received: July 6, 2021; Revised: October 21, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยด้านดนตรีศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและโครงสร้างของเพลง และศึกษากระบวนการถ่ายทอดของครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและโครงสร้างของเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวานวนิชย์ เป็นเพลงที่ใช้หน้าทับปรบไก่ อัตราจังหวะ 3 ชั้น มีบันไดเสียง 4 บันไดเสียง ได้แก่ ทางนอก ทางเพียงอบน ทางใน ทางเพียงออล่าง ด้านกลวิธีการบรรเลง ได้แก่ การติดทิง-นอย การรั้วไม้ติด การติดสะบัดสามเสียง การติดสะบัดสองเสียง การสะเดาะ การติดควบเสียง การรูดสาย การติดปรีบ การขยี้

กระบวนการถ่ายทอดของครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ แบ่งออกเป็น 6 กระบวนการ ได้แก่ 1) การพิจารณาบุคคลเพื่อรับการถ่ายทอด คือ จะต้องเป็นผู้ที่มีพื้นฐานจิตใจที่ดี เป็นผู้ที่มีพื้นฐานการติดจะเข้ และเป็นผู้มีความจำเป็นต้องนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 2) การพิจารณาบุคคลเพื่อรับการถ่ายทอดเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศกสามชั้น คือ จะต้องมีความสามารถในการบรรเลงเทคนิคต่าง ๆ ของจะเข้ได้อย่างครบถ้วน 3) กลวิธีการถ่ายทอด คือ หลักการสอนให้จำโดยการฟังและเข้าใจอัตลักษณ์ของเพลง หลักการสอนให้จำโครงสร้างของเพลง และหลักการสอน ให้จำตำแหน่งการวางนิ้วมือ 4) การปลูกฝังความซาบซึ้งในการบรรเลงจะเข้ คือ ให้ผู้รับการถ่ายทอด ฟังผลงานการบรรเลงจะเข้ของครูโบราณอย่างสม่ำเสมอ 5) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และ 6) การวัดผลและประเมินผล คือ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

คำสำคัญ: กระบวนการถ่ายทอด; เดี่ยวจะเข้; พญาโศก สามชั้น; สิทธิชัย ศรีกาญจน์

Abstract

The purposes of the Music Education research are 1) to study the form and structure of music and 2) to study the transfer process of Kru Sittichai Sorngarn. This research methodology uses qualitative research. The instruments included interviews and participant observation; the key informant was Kru Sittichai Sorngarn.

The research results found that the pattern and structure of Jakae Solo Phayasoke Samchan song of Kru Aeb Yuwanawanich used three rhythms (Sam Chan) of Nathabprobkai were four scales; Tang Nok, Tang Peang Or Bon, Tang Nai, and Tang Peang Or Lang. The playing methods were Deed Ting Noi, Deed Rua (trill), Deed Sabad three notes, Deed Sabad two notes, Deed Sa doh, Deed Koub, Deed Rud Sai, Deed Prib and Deed Khayee.

The transfer process of Kru Sittichai Sorngarn was divided into six aspects as follows: 1) considering the persons who have an excellent mental background and the basic skills of Jakae strumming, as well as the persons who can utilize the knowledge, 2) considering the persons who have the potential in performing various techniques of Jakae in its entirety, 3) the transmission strategy is the principle of teaching to remember by listening and understanding the identity of the song, structure of the song, and finger placement, 4) cultivating an appreciation the value of Jakae song by listening to the Jakae performance of the previous teachers regularly, and 5) cultivating morals and ethics, and 6) assessing and evaluating using the pre-test, formative test, and post-test.

Keywords: Transmission Process; Solo for Jakae; Phayasoke Sam Chan; Sittichai Sorngarn

บทนำ

เป็นเรื่องปกติของมนุษย์ที่เมื่อเกิดความดีใจก็ย่อมแสดงออกผ่านพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น การตบมือ การกระโดดโลดเต้น และเปล่งเสียงร้อง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการทำให้เกิดวัฒนธรรมดนตรี จากวิวัฒนาการของมนุษย์ในยุคดึกดำบรรพ์ที่วิถีการดำเนินชีวิตจะต้องพึ่งพิงวัฏจักรของธรรมชาติ และมนุษย์ได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมาอย่างต่อเนื่องกระทั่งถึงยุคที่มนุษย์มีการรวมกลุ่ม เกิดการจัดตั้งระบบการปกครอง เพื่อสร้างความเป็นระเบียบให้แก่สังคม จึงส่งผลให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต และเป็นที่มาของการกำหนดรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างหลากหลายกันออกไปตามบริบทที่ตนอาศัยอยู่ เช่นเดียวกันกับวัฒนธรรมดนตรีที่ได้มีวิวัฒนาการปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคม และมีการสร้างระเบียบแบบแผนและมีรูปธรรมที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ อาทิ การสร้างเครื่องดนตรี การจัดรูปแบบวงดนตรี การสร้างสรรค์ท่วงทำนองเป็นบทเพลง และมีบทบาทหน้าที่ซึ่งสอดแทรกอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนมาโดยตลอด (มนตรี ตราโมท, 2538 : 20) เช่นเดียวกันกับดนตรีไทย

ดนตรีไทยนับว่าเป็นวัฒนธรรมทางดนตรีที่มีวิวัฒนาการควบคู่กับบริบททางสังคมของไทยมาอย่างยาวนาน ทั้งได้ผ่านกระบวนการคัดสรร ประดิษฐ์ และสร้างสรรค์รูปแบบทางวัฒนธรรมให้มีความวิจิตร กระจ่างได้กลายเป็นมรดกทางภูมิปัญญาหรือเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ที่มีบทบาทและหน้าที่สอดแทรกอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะครั้งอดีตที่วัฒนธรรมดนตรีไทยจะสอดแทรกอยู่ในงานประเพณีและพิธีกรรม ทั้งในระดับชนชั้นปกครองตลอดจนประชาชนทั่วไป นอกจากนั้นในด้านองค์ความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติทักษะ

วัฒนธรรมดนตรีไทยได้รับการศึกษา สร้างสรรค์ และถ่ายทอดองค์ความรู้จากสำนักหรือบ้านดนตรี และถูกนำเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับต่าง ๆ ซึ่งได้มีการศึกษา วิจัยและให้ความสำคัญกับองค์ความรู้อันอุดมอยู่ในวัฒนธรรมดนตรีไทยอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีผู้สืบสานและถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งคนในวัฒนธรรมดนตรีไทยจะเรียกว่า “ครู”

ครูในวัฒนธรรมดนตรีไทยคือผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้อันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติให้แก่ผู้เรียนหรือเรียกว่าลูกศิษย์ โดยครูผู้สอนนั้นถือว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการรักษาและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของดนตรีไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากครูเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการส่งต่อองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ครูได้รับการถ่ายทอดและสั่งสมมาในขั้นต้นหรือจากครูของครูอีกชั้นหนึ่ง และได้ทำการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าวนี้ให้แก่ศิษย์ โดยรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านดนตรีในอดีตนั้น กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้จะเป็นแบบมุขปาฐะ คือแบบท่องจำจากครูสู่ศิษย์หรือเป็นการปฏิบัติเป็นตัวอย่างแล้วให้ศิษย์ปฏิบัติตาม โดยบทเพลงหรือกลวิธีการบรรเลงต่าง ๆ จะถูกจดจำไว้ในสมองของผู้รับการสืบทอด ดังนั้น จะเห็นได้ว่ามีนักดนตรีที่มีความสามารถและมีชื่อเสียงในวัฒนธรรมดนตรีไทยจำนวนมากทั้งในอดีตและปัจจุบัน ต่างล้วนได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และกลวิธีการบรรเลง ซึ่งกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าวนี้ นับเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของวัฒนธรรมดนตรีไทย

ครูแอบ ยุวนวณิชย์ ครูจะเข้คนสำคัญคนหนึ่งของวงการดนตรีไทยผู้ที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านการบรรเลงและการประดิษฐ์ท่วงทำนองของบทเพลงที่มีลีลาอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งได้สร้างผลงาน และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับลูกศิษย์เป็นจำนวนมากจากอดีตถึงปัจจุบัน ครูแอบได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบรรเลงจะเข้ ตั้งแต่การบรรเลงบทเพลงขั้นพื้นฐานกระทั่งถึงเพลงเดี่ยวขั้นสูงจากครูดนตรีที่มีชื่อเสียงในอดีตหลายท่าน เช่น ขุนเจริญดนตรีการ จางวางทั่ว พาทยโกศล ครูสังวาล กุลวลี กุณสินทบรรเลงการ หลวงชาญเชิงระนาด และครูเฉลิม บัวทั้ง เป็นต้น (ณรงค์ เขียนทองกุล, 2561) นอกจากนี้แล้วท่านยังถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับลูกศิษย์คนสำคัญที่มีบทบาทสำคัญในวงการดนตรีไทย ซึ่งควรค่าแก่การศึกษาทั้งในด้านกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้และโครงสร้างของบทเพลงที่ถือเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่มีคุณค่าประจำชาติ โดยการศึกษาในครั้งนี้จะศึกษากระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบรรเลงจะเข้จากครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ ผู้เป็นลูกศิษย์คนสำคัญของครูแอบ ยุวนวณิชย์ และนำบทเพลงพญาโศก สามชั้น มาใช้เป็นกรณีศึกษา ซึ่งบทเพลงดังกล่าวถือเป็นบทเพลงที่อุดมไปด้วยกลวิธีการบรรเลงจะเข้ที่สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะของสำนักดนตรี และนำไปสู่การเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ในวัฒนธรรมดนตรีไทยอันเป็นมรดกประจำชาติสืบไป

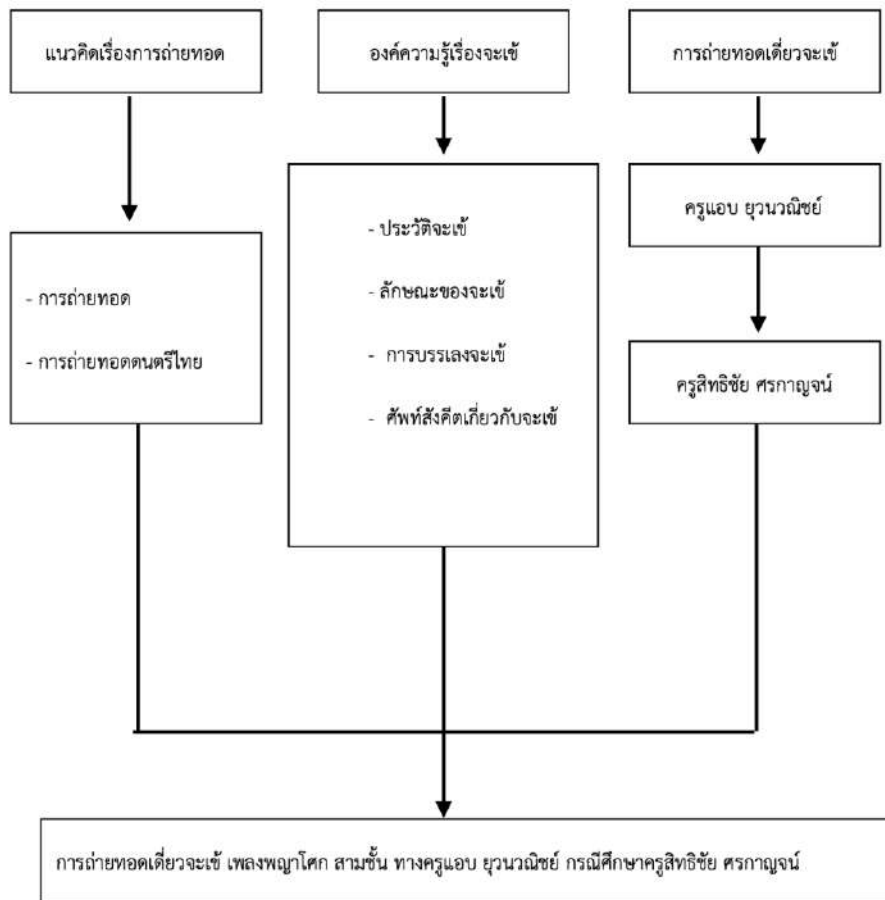
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและโครงสร้างของการเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยุวนวณิชย์
2. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดการเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยุวนวณิชย์ จากการศึกษาครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบและโครงสร้างของเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยุวนวณิชย์ มีลักษณะเป็นอย่างไร
2. กระบวนการถ่ายทอดการเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยุวนวณิชย์ จากการศึกษาครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ มีลักษณะเป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดในงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศกสามชั้น ทางครูแอบ ยูนวนฉิมขี้ กรณีศึกษาครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการฝากตัวเป็นลูกศิษย์เพื่อรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบรรเลงจะเข้จากครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ ในฐานะของการเป็นคนใน (Emic) เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลเชิงลึก ซึ่งเป็นการผนวกรูปแบบการดำเนินการวิจัยทางด้านมานุษยวิทยาดนตรีและดนตรีศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติทักษะ

ผู้วิจัยทำการฝึกปฏิบัติทักษะการบรรเลงจะเข้โดยการเข้าไปศึกษาและรับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวจะเข้ เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูนวนฉิมขี้ จากครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ ด้วยตัวเอง ตามกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ในสำนักของครูแอบ ยูนวนฉิมขี้

6) การดีดขยี้ (ห้องเพลงที่ 2 - 4)

- ด ร ม	-ซฟม พลซฟ	-ดรม พลซฟ	ดรมฟ ซฟมร	-----	---- ร	ดรมฟซ - ฟ	ม ร ต -
ซ ---	-----	-----	-----	ทลซ - ซ	ล ท ต -	-----	--- ท
-----	-----	-----	-----	-- ร -	-----	-----	-----

2. กระบวนการถ่ายทอดการเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวนฉิซย์ จากการศึกษาครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์

กระบวนการถ่ายทอดการเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวนฉิซย์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ สามารถแบ่งออกเป็น 5 กระบวนการ ได้แก่

2.1 การพิจารณาบุคคลเพื่อเข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้การบรรเลงจะเข้ของครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์

การถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านการบรรเลงจะเข้ของครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ เป็นการถ่ายทอดให้กับผู้ที่มีพื้นฐานการบรรเลงจะเข้มาแล้ว ซึ่งผู้ได้รับการถ่ายทอดเป็นผู้ที่ต้องการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่แต่เดิมให้สูงขึ้น หรือเป็นผู้ที่ต้องการนำองค์ความรู้ด้านการบรรเลงจะเข้ไปใช้ในการถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ของตนเอง โดยในการเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมที่จะได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบรรเลงจะเข้ครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์มีวิธีคัดเลือก ได้แก่

- 1) ต้องเป็นผู้ที่มีพื้นฐานจิตใจที่ดี ไม่ยกตนข่มท่าน เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มีมารยาท สามารถนำวิชาความรู้เกี่ยวกับการบรรเลงจะเข้ไปใช้ในการพัฒนา ต่อยอด และถ่ายทอดต่อไปได้
- 2) เป็นผู้ที่มีพื้นฐานการบรรเลงจะเข้มาแล้ว คือ เป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติกลวิธีพิเศษต่าง ๆ ของจะเข้ได้อย่างชำนาญ เช่น การกรอ การดีดสะบัด การดีดสะเดาะ การดีดขยี้ การดีดไม้เข้าไม้ออก เสมอกันไม่ขโยก เป็นต้น
- 3) เป็นนักเรียนดนตรีที่จำเป็นต้องนำองค์ความรู้ด้านการบรรเลงจะเข้ไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ ผู้ที่เป็นนิสิต นักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ หรือผู้ที่มีความสนใจที่ต้องใช้วิชาความรู้ไปต่อยอด และเพื่อใช้ในการพัฒนางานดนตรีไทยให้เจริญก้าวหน้า

“ในการที่ครูจะรับลูกศิษย์ อันดับแรกครูจะพิจารณาจากพื้นฐานทางดนตรีก่อนว่ามีพื้นฐานน้อยมากเท่าใด แล้วเขานำองค์ความรู้เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในด้านใด หากเข้ามาทำตัวโอ้อวด หรือจะนำของที่ได้ไปโอ้อวด ไปทำแก่ง ครูก็จะยอมให้เด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นบุคคลที่มีพื้นฐานทางด้านจิตใจที่ไม่ดี อีกประเด็นหนึ่งคือนักเรียนดนตรีที่จะต้องนำวิชาความรู้เหล่านี้ไปต่อยอด ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ บุคคลจำพวกนี้ครูจะรับไว้เป็นกรณีพิเศษ” (สิทธิชัย ศรีกาญจน์, สัมภาษณ์ 4 กันยายน 2563)

2.2 การพิจารณาการถ่ายทอดเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวนฉิซย์

การพิจารณาการถ่ายทอดเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวนฉิซย์ นั้น ครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ ได้พิจารณาจากระดับฝีมือของผู้ที่ต้องการรับการถ่ายทอด โดยบุคคลนั้นจะต้องมีความสามารถในการบรรเลงกลวิธีต่าง ๆ ของจะเข้ที่มีอยู่ในเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวนฉิซย์ ได้แก่ การสะบัด การสะเดาะ การขยี้ และการโปรย โดยในการปฏิบัติกลวิธีต่าง ๆ นั้น ต้องมีการปฏิบัติให้มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกับเอกลักษณ์ของสำนักจะเข้ของครูแอบ ยูวนฉิซย์ ให้มากที่สุด

2.3 กลวิธีการถ่ายทอดเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวนฉิซย์

ครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ เป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากครูแอบ ยูวนฉิซย์ โดยตรง จึงทำให้ครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบรรเลงจะเข้ และมีกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้

ในบทเพลงพญาโศก สามชั้น ซึ่งในรูปแบบและโครงสร้างของเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก ทางครูแอบ ยูวนวณิชช์ นั้น เป็นท่วงทำนองของบทเพลงที่มีการประดิษฐ์กลเม็ดที่จะต้องใช้กลวิธีต่าง ๆ ของจะเข้ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ จำเพาะยากที่จะเลียนแบบได้โดยง่าย แต่ครูสิทธิชัย ศรกาญจน์ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าวให้กับผู้เรียน สามารถเข้าใจ เข้าถึงและจดจำท่วงทำนองและกลวิธีการบรรเลงได้โดยง่าย ซึ่งครูสิทธิชัย ศรกาญจน์มี กระบวนการในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ดังนี้

1) หลักการสอนให้จำโดยการฟัง และเข้าใจถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นของบทเพลง

ในการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวนวณิชช์ นั้น ครูสิทธิชัย ศรกาญจน์ จะเน้นย้ำอยู่เสมอถึงทำนองหรือทางของเพลงที่เป็นทำนองโบราณ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้รับ การถ่ายทอดจะต้องบรรเลงกลวิธีต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน นำเสนอเนื้อหาของบทเพลงผ่านการบรรเลงจะเข้ ที่ต้องสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของทางเพลง นำเสนอให้เห็นถึงความพิเศษและเจตนารมณ์ของผู้ประพันธ์ ทำนองของการบรรเลงจะเข้ ออกมาให้ได้มากที่สุด โดยครูสิทธิชัย ศรกาญจน์ ได้แนะนำให้ผู้รับการถ่ายทอด ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการฟังเสียงของเพลงพญาโศก สามชั้น ซึ่งเรียบเรียงขึ้นสำหรับการบรรเลงเดี่ยวเปียโน โดยคุณสุมิตรา สุจริตกุล แห่งสำนักดนตรีของพระสุจริตสุตา ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะมุ่งเน้นให้ผู้รับการ ถ่ายทอดเกิดจินตนาการ และเข้าใจถึงความโดดเด่นของบทเพลงที่เกิดขึ้นในสมัยเดียวกัน ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจาก กระบวนการถ่ายทอดในรูปแบบของการฟังบทเพลงนั้น ทำให้ผู้รับการถ่ายทอดเข้าถึงความงดงามและเกิด กระบวนการจดจำท่วงทำนองทางดนตรีและกลวิธีต่าง ๆ ในการบรรเลงจะเข้ในแบบฉบับของสำนักจะเข้ ครูแอบ ยูวนวณิชช์ ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

2) หลักการสอนให้จำโครงสร้างของบทเพลง

หลักการนี้คือการให้ผู้รับการถ่ายทอดจดจำโครงสร้างของบทเพลง ซึ่งอยู่ในระดับที่ง่ายต่อการจดจำให้ ได้เสียก่อน แล้วจึงเพิ่มกลวิธีพิเศษของการบรรเลงจะเข้ในภายหลัง เช่น การสลับสองเสียง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่ โดดเด่นของสำนักจะเข้ครูแอบ ยูวนวณิชช์ การใช้วิธีให้ผู้เรียนจำโครงสร้างเพลงนี้จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ โครงสร้างของบทเพลงและการใช้กลวิธีพิเศษต่าง ๆ ในการบรรเลงจะเข้ไปควบคู่กันไป

3) หลักการสอนให้จำตำแหน่งการวางนิ้วมือ

หลักการสอนให้จำตำแหน่งการวางนิ้วมือหรือเรียกอีกอย่างว่าหลักการจ่านิ้ว จำนิ้ว เนื่องจาก การบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศกนั้น ในบางช่วงบางตอนของเพลงมักจะพบการบรรเลงที่มีระดับความยาก พิสดารอยู่มาก ซึ่งมักจะพบว่าผู้บรรเลงในช่วงทำนองดังกล่าวมักจะประสบกับปัญหาการบรรเลงผิดพลาด อยู่บ่อยครั้ง ดังนั้น ครูสิทธิชัย ศรกาญจน์ จึงสอนให้จำตำแหน่งการวางนิ้วมือหรือการจ่านิ้วจะเข้ที่จะต้องบรรเลง กล่าวคือให้จำตำแหน่งของนมที่จะใช้นิ้วกดนั้นเอง

2.4 การปลูกฝังความซาบซึ้งในการบรรเลงจะเข้และทางการบรรเลงจะเข้ทางครูแอบ ยูวนวณิชช์

หลักการสำคัญในการปลูกฝังให้ผู้รับการถ่ายทอดเกิดความซาบซึ้งในการบรรเลงจะเข้ของ ครูสิทธิชัย ศรกาญจน์ คือครูจะแนะนำให้ผู้เรียนฟังเพลงเดี่ยวจะเข้ของครูจะเข้ท่านต่าง ๆ อยู่เสมอ พร้อมทั้ง อธิบายถึงความโดดเด่น เอกลักษณ์ และเม็ดทรายของการบรรเลงจะเข้ ความยากง่าย และความงดงามของแต่ละทำนอง ของแต่ละสำนักดนตรีให้ผู้รับการถ่ายทอดฟังอย่างสม่ำเสมอ จนกระทั่งผู้รับการถ่ายทอดเกิดความเข้าใจ อย่างลึกซึ้ง ซึ่งความเข้าใจนี้เกิดขึ้นจากการผนวกกันระหว่างการปฏิบัติด้วยตนเองตามแบบอย่างที่คุณสอนแนะนำ และการฟังเสียงการบรรเลงจะเข้จากครูจะเข้

“ในการดีดจะเข้ แต่ละคนดีดไม่เหมือนกัน ทางดนตรีไทยเรียกว่ารสมือ เธอก็ดีดอย่างหนึ่ง ครูก็ดีดอย่างหนึ่ง แต่เมื่อเธอเลือกที่จะทำทางของครูแอบแล้วนั้น เธอก็ต้องทำออกมาให้เหมือน ของโบราณ แล้วรสของเพลงถึงจะออก” (สิทธิชัย ศรกาญจน์, สัมภาษณ์ 4 กันยายน 2563)

2.5 การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

การสอนของครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังเรื่องของ คุณธรรม จริยธรรม ไม่น้อยไปกว่าการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข ในเรื่องของทักษะการบรรเลงจะเข้า โดยลักษณะของการ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้รับการถ่ายทอดของครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ จะเป็นในลักษณะเช่นเดียวกับ พ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่ที่ดักเตือนลูกหลาน โดยการแนะนำ ตักเตือน ทั้งในด้านของดนตรีและการใช้ชีวิต

2.6 การวัดและประเมินผล

ด้านการวัดและประเมินผลในกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบรรเลงเดี่ยวจะเข้า เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวนวนฉิมขี้ของครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์ จะเป็นการประเมินผลจากการสังเกต พฤติกรรมของผู้เรียนในการปฏิบัติทักษะการบรรเลงจะเข้า โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1) ก่อนเรียน ผู้รับการถ่ายทอดจะต้องมีการวางท่วงท่าในการนั่งที่ถูกวิธี การจับไม้ดีด การดีด ไม้เข้าไม้ออก รวมไปถึงสามารถปฏิบัติท่วงท่าพื้นฐานในการบรรเลงจะเข้าต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว นอกจากนี้ต้อง เป็นผู้ที่มีจิตใจดี

2) ระหว่างเรียน ผู้รับการถ่ายทอดจะต้องเป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการเรียนและการฝึกปฏิบัติ ทบทวน ความรู้และท่วงท่าการบรรเลงต่าง ๆ จนเกิดความคล่องแคล่ว ซึ่งเมื่อผู้รับการถ่ายทอดสามารถบรรเลงจนเกิดความ คล่องแคล่วแล้วนั้น ผู้สอนจึงจะถ่ายทอดองค์ความรู้เพิ่มเติมต่อไปกระทั่งจบบทเพลง

3) หลังเรียน ผู้รับการถ่ายทอดจะต้องมีความสามารถในการบรรเลงจะเข้าในบทเพลงที่ได้รับการ ถ่ายทอดร่วมกับเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กลองและฉิ่งได้ และสามารถบรรเลงบทเพลงได้ถูกต้อง ตรงตามที่คุณสอนถ่ายทอดได้อย่างสมบูรณ์

สรุปและอภิปรายผล

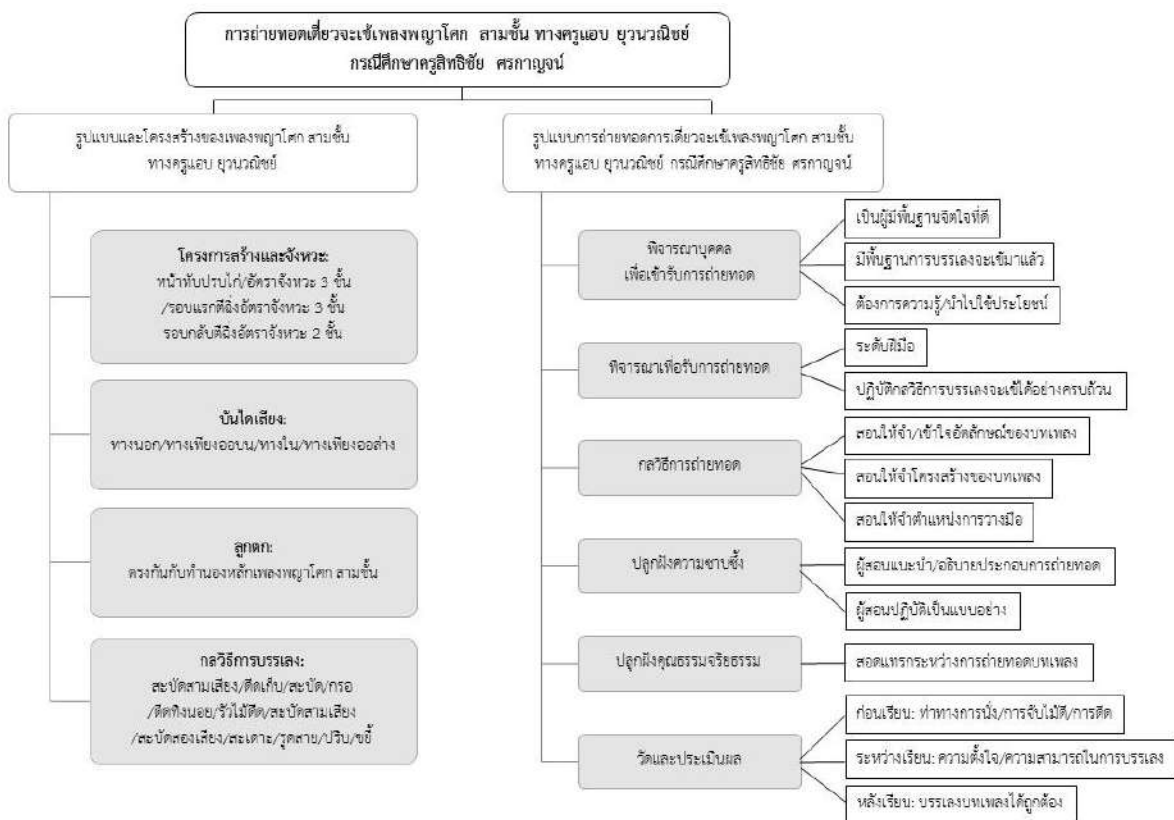
จากการศึกษารูปแบบและโครงสร้างของการเดี่ยวจะเข้าเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวนวนฉิมขี้ พบว่า เพลงพญาโศก สามชั้น เป็นเพลงที่ใช้หน้าทับปรบไก่ อัตราจังหวะ 3 ชั้น มีการเปลี่ยนบันไดเสียงตลอดทั้ง บทเพลง ได้แก่ ทางนอก 4 ประโยค ทางเพียงอบน 5 ประโยค ทางใน 1 ประโยค และทางเพียงออล่าง 7 ประโยค มีการขึ้นต้นประโยคด้วยการสะบัดสามเสียง ทำนองเพลงส่วนใหญ่เน้นการเก็บและการสะบัด มีการกรอ บ้างเล็กน้อย ท่วงท่าที่พบ ได้แก่ การดีดทิงนอย การรัวไม้ดีด การดีดสะบัดสามเสียง การดีดสะบัดสองเสียง การ สะเดาะ การดีดควบเสียง การรูดสาย การดีดปรีบ การขยี้ ซึ่งสอดคล้องกับชาคริต เฉลิมสุข (2552) ที่ได้วิเคราะห์ การเดี่ยวจะเข้าเพลงพญาโศก สามชั้น ทางรองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเถื่อน พบว่า การประพันธ์ทางเดี่ยว จะเข้าเพลงพญาโศก สามชั้น ของรองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเถื่อน มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่ หลากหลายตามทำนองหลักของบทเพลงที่มีอยู่แต่เดิม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้ประพันธ์และนักดนตรีสามารถ สร้างสรรค์ท่วงท่าพิเศษของการบรรเลงจะเข้าในทำนองช่วงต่างๆ ได้อย่างอิสระ เช่น การกระชิบ การรัว สะบัด การ ดีดทิงนอย การรูดสายลวด การรูดสาย และการดีดเสียงหนัก-เบา รวมถึงสามารถสื่ออารมณ์ได้ตามชื่อของบทเพลง และด้วยคุณสมบัติพิเศษของเพลงพญาโศก สามชั้น ทั้งโครงสร้างของทำนองเพลงที่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงและ ี้อุดต่อการสร้างสรรค์ทำนองเดิมให้กลายเป็นเพลงเดี่ยว ซึ่งสหรัฐ จันทรเฉลิม (2546) ได้นำคุณสมบัติดังกล่าวของ เพลงพญาโศก สามชั้น มาสร้างสรรค์ใหม่ โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกกลมกลืนไปกับการใช้เทคนิค ของการบรรเลงจะเข้า ทั้งท่วงท่าดั้งเดิมของครูอดีตที่คิดค้นขึ้น และท่วงท่าใหม่สร้างสรรค์ขึ้นมาให้เหมาะสมกับ ความสามารถของผู้บรรเลงและท่วงทำนองของบทเพลง

ด้านกระบวนการถ่ายทอดการเดี่ยวจะเข้าเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวนวนฉิมขี้ จากการศึกษาคู รุสิทธิชัย ศรีกาญจน์ โดยเปรียบเทียบกับองค์ประกอบที่สำคัญทางการศึกษาของอลิซาเบธ สไตเนอร์ (1988) พบว่า

1) ด้านผู้สอนครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในแวดวงดนตรีไทย และมีความสามารถในการ

ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับจะเข้เป็นอย่างมาก 2) ด้านผู้เรียน ด้วยเพลงเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวณวินิชย์นั้น มีความซับซ้อนของทำนองหรือกลอนเพลง ประกอบกับมีการใช้กลวิธีพิเศษต่าง ๆ ของการบรรเลงจะเข้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการบรรเลงทักษะของจะเข้ทักษะต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีวิธีการถ่ายทอดที่จะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถจดจำอัตลักษณ์ของทำนองเพลงและกลวิธีในการบรรเลงได้อย่างง่ายดาย 3) ด้านเนื้อหาสาระในการถ่ายทอด ครูสิทธิชัย มีหลักการถ่ายทอด คือการสอนให้จำโดยการฟังและเข้าใจถึงความโดดเด่นของเพลง หลักการสอนให้จำโครงสร้างของเพลง หลักการสอนให้จำตำแหน่งการวางนิ้ว 4) การถ่ายทอดทักษะการบรรเลงจะเข้ ครูสิทธิชัย จะพิจารณาตามความสามารถของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับบทเพลงที่จะทำการถ่ายทอด โดยในเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวณวินิชย์ นอกจากผู้เรียนจะต้องมีทักษะในการบรรเลงจะเข้ด้วยกลวิธีต่างๆ ได้แล้วนั้น ผู้สอนจะพิจารณาถึงบุคลิกและสภาพทางจิตใจที่ดี มีความตั้งใจจริงในการรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทบทวนและฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ และพยายามมุ่งเน้นให้ผู้เรียนจดจำคุณลักษณะและอัตลักษณ์ต่าง ๆ ของบทเพลงและเสียงที่เกิดขึ้นจากการบรรเลง ซึ่งจะทำให้เกิดการรับรู้และจดจำในระยะยาว ตลอดจน

การเพิ่มเติมสาระด้านคุณธรรมจริยธรรม นับว่าเป็นสิ่งที่จะขาดไปเสียมิได้สำหรับการเป็นนักดนตรีไทยที่ดี และเป็นการธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของการบรรเลงจะเข้สำนักครูแอบ ยูวณวินิชย์

แผนภาพสรุปการถ่ายทอดเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูแอบ ยูวณวินิชย์
กรณีศึกษาครูสิทธิชัย ศรีกาญจน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

วัฒนธรรมดนตรีไทยมีคุณสมบัติพิเศษซึ่งผู้ที่ต้องการได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้นอกจากจะต้องมีความสามารถในการบรรเลงกลวิธีต่าง ๆ ได้อย่างชำนาญแล้วนั้น ผู้ที่จะได้รับการถ่ายทอดยังจะต้องมีความศรัทธา เชื่อถือ และปฏิบัติกลวิธีการบรรเลงที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละทางแต่ละสำนักที่ตนเองจะรับการถ่ายทอดได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษากระบวนการถ่ายทอดเดี่ยวจะเข้าในเพลงอื่น ๆ ของครูสิทธิชัย ศรกาญจน์ หรือการศึกษาครูดนตรีท่านอื่น ๆ ที่เป็นคนรุ่นเดียวกัน เนื่องจากครูรุ่นดังกล่าวเป็นผู้ได้รับการสืบทอดองค์ความรู้โดยตรงมาจากครูที่มีชื่อเสียงในอดีต เพื่อเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลองค์ความรู้ที่สำคัญให้แก่วงการดนตรีไทย

เอกสารอ้างอิง

- ชาคริต เณลิมสุข. (2552). วิเคราะห์เดี่ยวจะเข้เพลงพญาผืน พญาโศก พญาครวญ สามชั้น ทางรอง ศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ เขียนทองกุล. (2561). กลวิธีการบรรเลงจะเข้ในเพลงเดี่ยวตะแบก สามชั้น. วารสารมนุษยศาสตร์, 25 (1), 104-132.
- มนตรี ตราโมท. (2538). ดนตรีไทยของมนตรีตราโมท. กรุงเทพฯ: ธนาคารกรุงเทพ.
- สหรัฐ จันทน์เฉลิม. (2546). การเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก 3 ชั้น บทเรียบเรียงทางเพลงใหม่. สารนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สิทธิชัย ศรกาญจน์ (ผู้ให้สัมภาษณ์) ฐิติพงศ์ ราชวงศ์ (ผู้สัมภาษณ์), 4 กันยายน 2563.
- Steiner, E. (1988). *Methodology of theory building*. Sydney: Educology Research Associates.

บทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0

Leadership and Transformation of Rajabhat University in Thonburi area under
Thailand 4.0 Strategy

กัญญาณัฐ เสียงใหญ่^{1*} (Kanyanat Seangyai)

¹สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
(Program Public Administration. Faculty Humanities and Social Sciences. Bansomdejchaopraya Rajabhat University)

*Corresponding Author. E-mail : kanyanat.se@bsru.ac.th

(Received: July 8, 2021; Revised: October 19, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยฯ และเพื่อศึกษาแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยฯ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี จำนวน 255 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา สถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 คือบทบาทผู้นำด้านนวัตกรรมค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.04$) บทบาทผู้นำด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.04$) ลำดับสุดท้ายผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.01$) และแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.99$) ผลการวิเคราะห์แนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยฯ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี และด้านคน เพื่อให้สอดคล้องแนวทางการพัฒนาการศึกษาในประเทศ เพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศไทยแลนด์ 4.0

คำสำคัญ : บทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลง; ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0

Abstract

The objectives of this research were to 1) analyze personal factors with leadership roles that affected the transformation of Rajabhat University in Thonburi Area under Thailand 4.0, 2) study factors that influence leadership and transformation of Rajabhat University in Thonburi Area, and (3) study guidelines on the transformation of Rajabhat University in Thonburi Area. This study used a mixed methods design that combined both quantitative and qualitative approaches, the researcher utilized the simple random sampling method to collect data from 255 staff from Rajabhat University in Thonburi Area. Data collected from the questionnaires and structured interviews were analyzed using multiple linear regression and descriptive statistics techniques.

The research results were as follows: the overall average of the factors that influenced the leadership roles and the transformation of Rajabhat University in Thonburi Area under Thailand 4.0 in the aspects of the innovation were the highest level. (\bar{x} = 4.04). Factors that influenced the leadership roles and the transformation of Rajabhat University in Thonburi Area under Thailand 4.0 in the aspects of the technology were the high level. (\bar{x} = 4.01). Factors that influenced the leadership roles and the transformation of Rajabhat University in the Thonburi Area under Thailand 4.0 in the aspects of the transformation were the high level. (\bar{x} = 3.99). The transformation of Rajabhat University in the Thonburi Area in the aspects of structure, technology, and human resources were able to drive educational development towards Thailand 4.0

Keywords : Leadership and Transformation; Strategy Thailand 4.0

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกับกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้มีการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น ตลอดจนความคาดหวังและความต้องการที่หลากหลายของมนุษย์ ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดขององค์กรในปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับกระแสข้างต้น และต้องสามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ (โกวิทย์ กังสนันท์, 2550) อาจกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเปรียบเสมือนชีวิตที่ทุกคนย่อมจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอาจหมายรวมถึงปัญหาด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เผชิญอยู่ ประกอบกับความท้าทายใหม่ๆ ในการจัดการและการแก้ไขปัญหา หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการบริหารให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้การปรับตัวหรือการเปลี่ยนแปลงในภาครัฐเกิดจากกระแสของการเปลี่ยนแปลงต่างประเทศ และรวมถึงอิทธิพลของแนวคิดในการปฏิรูปหน่วยงานภาครัฐ อาทิเช่น การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) และแนวความคิดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นแนวคิดด้านรัฐประศาสนศาสตร์ที่สำคัญตั้งแต่ในช่วงปลายทศวรรษ 1980s จนถึงปัจจุบัน (Pollitte & Bouckaert, 2011)

ดังนั้นประเทศไทยได้มีความพยายามในการเปลี่ยนแปลงผ่านการปฏิรูปการบริหารแผ่นดินและระบบราชการมาหลายต่อหลายครั้ง เช่น การปฏิรูประบบราชการของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 กระแสแนวความคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ จากบรรดาประเทศที่พัฒนาแล้วในชาติตะวันตก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หลังจากนั้นได้มีการดำเนินการปฏิรูปเรื่อยมาและนำแนวความคิดด้านธรรมาภิบาลลงในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 แต่ทั้งนี้การนำแนวความคิดมาปรับใช้ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากยังขาดการให้ความสำคัญในเรื่องของความเสมอภาคความเป็นธรรม และความโปร่งใสตรวจสอบได้ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบหลักภายใต้แนวคิดธรรมาภิบาล แต่ทั้งนี้ประเทศไทยก็ยังคงเดินหน้าในการปฏิรูปประเทศภายใต้การรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และภายหลังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ส่งผลให้มีการปฏิรูปประเทศในหลายด้านด้วยกัน เพื่อวางรากฐานและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาของประเทศที่สะสมมาอย่างยาวนาน การจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2557 และเป็นที่มาของการกำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศไทย คือ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” และการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์แห่งชาติในปี

พ.ศ. 2560-2579 เพื่อเป็นทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประเทศในโลกที่หนึ่ง ตามค่านิยมขององค์การสหประชาชาติ และเพื่อให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในปี พ.ศ. 2575 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย โดยการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงนโยบายที่นำมาใช้เป็นวาระการปฏิรูป และวาระของการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปของประเทศไทยภายใต้แนวความคิดเศรษฐกิจแบบใหม่ ซึ่งขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่ารูปแบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยมูลค่า เพื่อมุ่งแก้ปัญหาความเสมอภาคและความเท่าเทียมของรายได้ของประชาชนที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยประเทศไทยติดอยู่ในกับดักรายได้ปานกลาง ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ สังคม และการพัฒนาที่ไม่สมดุล ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ภายใต้การจัดทำแผนการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 หรือที่เรียกอย่างย่อว่า ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เน้นให้ความสำคัญในด้านการปฏิรูปการศึกษา และการพัฒนาศักยภาพของคนภายในประเทศ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559)

ภายใต้การปฏิรูปการศึกษา 4.0 (Education 4.0) มีแนวทางที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาไปในทางปฏิบัติ โดยเน้นการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาสามารถนำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับไปบูรณาการในการประกอบอาชีพ การพัฒนานวัตกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองความต้องการทางสังคม และการพัฒนาการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 จำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยี ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการค้นหาความรู้ ถือได้ว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญที่จะสามารถสร้างแนวความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน และมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีความคิดต่อยอด ดังนั้นการพัฒนาศึกษาของไทยมีปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้ริเริ่มปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาทางสังคมและการมีงานทำของนักศึกษาในอนาคต

จากสถานการณ์และความจำเป็นข้างต้น นำไปสู่แนวทางการปฏิรูปประเทศ ภายใต้แนวความคิดการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นการบริหารงานในหน่วยงานภาครัฐจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยบทบาทของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งหลักการบริหารที่มีความทันสมัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง คน และเทคโนโลยี การบริหารงานที่เน้นให้ภาครัฐหรือระบบราชการเป็นกลไกหลักในการบริหารงานบ้านเมือง ไปสู่การเปิดกว้างและเชื่อมโยงกับภาคส่วนอื่นๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมหรือประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วม อันจะนำมาสู่ความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาประเทศหรือเพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริง โดยเรียกกลไกการบริหารงานบ้านเมืองในรูปแบบนี้ว่า “ประชารัฐ” (คณะกรรมการยุทธศาสตร์แห่งชาติ, 2559) การเปลี่ยนแปลงนี้จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์การตลอดจนความสำเร็จของรัฐบาลในการขับเคลื่อนการปฏิรูปและพัฒนาประเทศไทยภายใต้แนวคิดการศึกษาหรือยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานระดับปฏิบัติการในมหาวิทยาลัย ดังนั้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากรณีบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงองค์การขององค์การภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศ และเกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาประเทศยุค 4.0 ในมหาวิทยาลัยราชภัฏฯ

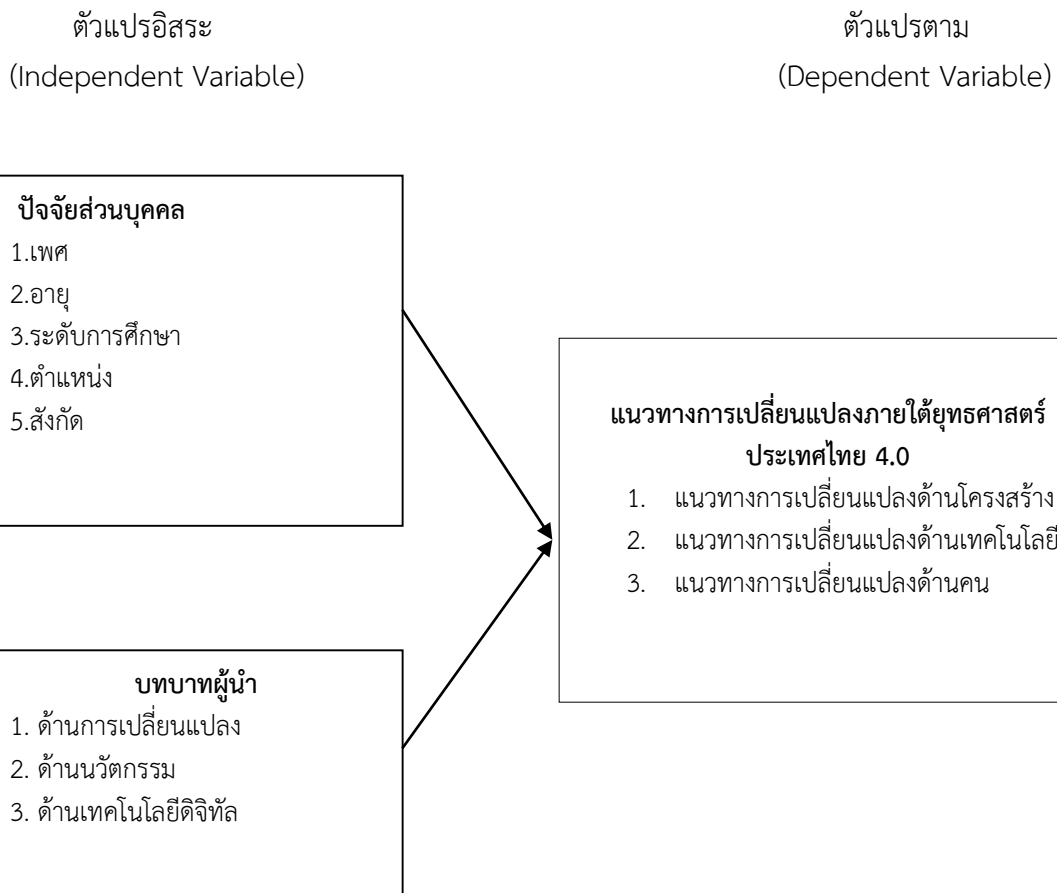
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏฯในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏฯในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0
3. เพื่อศึกษาแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏฯในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0

สมมติฐานในการวิจัย

1. สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงด้านการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0
2. สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมส่งผลต่อแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0
3. สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลต่อแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และสนับสนุนด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และมีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure in-depth interview) ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประชากรที่อยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ประกอบด้วย 4 คณะ ครุศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาการจัดการ

และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวนประชากรทั้งหมด 706 คน (หลักฐานแผนปฏิบัติการบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พ.ศ. 2563 และมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี พ.ศ. 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ตามสูตรทายามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปแจกด้วยตนเองตามคณะและทางออนไลน์ ที่ได้รับเลือกจนครบจำนวนตัวอย่างที่กำหนด รวมทั้งหมด 255 คน

การคำนวณหาจำนวนตัวอย่างในแต่ละคณะ โดยการเทียบร้อยละจากจำนวนรวมประชากรของทุกคณะจนได้จำนวนตัวอย่างตามสัดส่วนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงสัดส่วนประชากรและจำนวนตัวอย่างของแต่ละคณะ

ที่	คณะ	จำนวนประชากรรวม (คน)	ร้อยละ	จำนวนตัวอย่าง (คน)
1	ครุศาสตร์	135	19.12	48
2	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	215	30.45	78
3	วิทยาการจัดการ	148	20.96	53
4	วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี	208	29.46	76
รวม		706	100.00	255

และมีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure in-depth interview) การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) แบบเจาะจง (Purposive sampling) กำหนดให้เก็บกลุ่มตัวอย่าง ตัวแทนคณะผู้บริหาร รวมทั้งสิ้น 10 คน ประกอบด้วย อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี หรือตัวแทน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว โดยหัวข้อนี้แบ่งการนำเสนอเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ หลักเกณฑ์การสร้างข้อคำถามและลักษณะแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure in-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

เชิงปริมาณผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 255 ฉบับ ด้วยตนเอง และทางออนไลน์ (Google Form) ให้กับกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วนัดหมายเพื่อรับแบบสอบถามคืนหรือส่งกลับทางออนไลน์ โดยมีแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 245 ฉบับ และเชิงคุณภาพการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสัมภาษณ์นั้นจะเป็นทั้ง รูปแบบการสนทนาแบบกึ่งทางการ (Semi-Formal) หรือแบบไม่เป็นทางการ (Informal) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ได้รับการตรวจสอบความแม่นยำของเนื้อหาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และใช้ประกอบในการพิจารณาแยกกลุ่มย่อย
2. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาความมีอิทธิพลต่อกันระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระและตัวแปรแนวทางการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดเตรียมข้อมูล เพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์ได้ง่าย อย่างเช่น ผู้วิจัยมีการเรียบเรียงข้อมูล นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ ข้อมูลเอกสาร โดยการจัดกลุ่มและหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ แล้วนำมาวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยส่วนนี้นำเสนอตามการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์สรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.10 โดยมีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 42.35 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาโท ร้อยละ 74.52 ส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งอาจารย์ร้อยละ 66.66 และสังกัดในระดับคณะร้อยละ 86.67 ในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำในการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.03$) คือบทบาทผู้นำด้านนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับ ($\bar{x}=4.04$) เพื่อยกระดับการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในยุคใหม่ จำเป็นต้องเน้นการพัฒนากระบวนการนำนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องเข้ามาพัฒนาระบบมาตรฐาน แผนงาน การเงิน งบประมาณ และสิ่งสนับสนุนที่อำนวยความสะดวกของนักศึกษา และบทบาทผู้นำด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{x}=4.04$) องค์การมีการสร้างช่องทางประชาสัมพันธ์สื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และมีสื่อการเรียนและการสอนให้นักศึกษา รวมทั้งห้องปฏิบัติการ โดยมีระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสนับสนุนการเรียนที่มีคุณภาพในการรองรับนักศึกษา อาจารย์และบุคลากร เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีต่อการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษามากขึ้น และให้เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้โดยการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสนับสนุนด้านต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ และลำดับสุดท้ายผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.01$) โดยผู้นำจะมีบทบาทในการเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายในการสร้างภารกิจที่เหมาะสม ด้วยการกำหนดพันธกิจให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของการพัฒนาหลักสูตรด้วยการบูรณาการความร่วมมือของสาขาวิชาต่างๆให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของประเทศและให้สอดคล้องกับการวางแผนยุทธศาสตร์ในระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏฯ ในระยะ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการพัฒนาท้องถิ่นและการยกระดับคุณภาพการศึกษา และวัตถุประสงค์ด้านสุดท้าย แนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.99$) พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี มีการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างขององค์การอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ ($\bar{x}=4.04$) รองลงมาคือ แนวทางการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ ($\bar{x}=3.99$) และด้านสุดท้ายคือ การเปลี่ยนแปลงด้านคนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ ($\bar{x}=3.94$) แสดงให้เห็นว่าแนวทางการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการพัฒนาหน่วยงานคือด้านโครงสร้างที่ต้องมีการปรับให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบัน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เพื่อรองรับการพัฒนาของประเทศ

นอกจากนี้การแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 มีความสัมพันธ์ทั้ง 3 ด้าน คือบทบาทผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง นวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มีตัวแปรส่งผลต่อแนวทางการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง

(X_1) มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับปานกลางกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏฯ ($r = -.034^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ บทบาทผู้นำด้านนวัตกรรม (X_2) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏฯ ($r = 0.12^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และบทบาทผู้นำด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (X_3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏฯ ($r = .022^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากการวิเคราะห์ผลตัวแปรทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์กับแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏฯ ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี เพิ่มสูงขึ้น และสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลง และแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏฯ ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงด้านการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏฯ ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 จากผลการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหากมหาวิทยาลัยราชภัฏฯ ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ต้องการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับนโยบายของชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 จำเป็นต้องอาศัยบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลง ด้านนวัตกรรม และด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เข้ามาช่วยส่งเสริมต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านการบริหารและการทำงานขององค์การมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Cummings and Worley (2009) ได้กล่าวถึงการพัฒนางานองค์กรและบทบาทผู้นำในการจัดการการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) หรือผู้บริหารองค์กร (Executives) ต้องการวางแผนงานและการดำเนินการเปลี่ยนแปลงองค์กร เพื่อให้การจัดการการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ Bass. (1998) กล่าวว่าผู้นำมีหน้าที่ในการจัดการการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการในด้านการเป็นผู้นำกับการตัดสินใจ (Decision Making) ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงและความอยู่รอดขององค์กร ซึ่งผู้นำจะเป็นส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ทั้งในด้านกระบวนการที่เกิดขึ้นกับองค์กร และการตัดสินใจทิศทางขององค์กร ผู้นำจำเป็นต้องเป็นผู้ตัดสินใจ และเป็นนักวิเคราะห์ที่ชัดเจนสามารถมองเห็นถึงอนาคตผ่านการกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม ภารกิจโครงสร้างขององค์กร ดังนั้นในการกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม และเป้าหมายในองค์กรที่ชัดเจน จึงเป็นสิ่งสำคัญในลำดับแรก และองค์กรก็จะต้องอาศัยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ และสามารถตัดสินใจอย่างแม่นยำในการเปลี่ยนแปลงและการแก้ไขปัญหา ระหว่างเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ในด้านผู้นำกับการสื่อสาร (Communicating) ผู้นำจะต้องแสดงออกการอธิบายหรือการบรรยาย เพื่อเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการสื่อสารจะส่งผ่านทางวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแผนยุทธศาสตร์ในการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ในการสื่อสารจะต้องมีความมั่นใจว่าการสื่อสารนั้นจะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติตามเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันกับผู้นำเพื่อองค์กรจะมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมส่งผลต่อแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏฯ ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 จากผลการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำกับด้านนวัตกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยองค์กรต้องเป็นผู้นำการคิดค้นนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการเรียนการสอน สอดคล้องกับแนวความคิดของ Kotter (2012) ผู้นำที่คิดค้นนวัตกรรม (Creating Innovation) ผู้นำที่มีความคิดในสิ่งใหม่ๆ จะมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงองค์กรให้เป็นองค์กรนวัตกรรม เช่นเดียวกับแนวความคิดของ Cook and Coldicott (2004) ยังนำเสนอในเรื่องของคุณลักษณะของนวัตกรรม การศึกษานวัตกรรมนั้น มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะความสามารถในการพัฒนาองค์กรด้วยนวัตกรรม และเป็นปัจจัยเกื้อหนุนในการส่งเสริมนวัตกรรมควบกับ

ประสบการณ์ที่ได้รับร่วมในองค์กร เพื่อที่จะสนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยในลักษณะขององค์กรนั้นจะเข้ามามีบทบาททางการบริหารของผู้นำและส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลต่อแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 จากผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมหาวิทยาลัยฯ จำเป็นต้องนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้บริการนักศึกษา และบุคลากรได้เข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับแนวความคิดของ Popa, Preda, & Boldea, (2010) กล่าวว่าผู้นำต้องมีการวิเคราะห์และคำนึงถึงหลักการดำเนินงานภายใต้การใช้เทคโนโลยีด้านการบริหารและการคิดค้นหรือการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลและองค์กร และเป็นเสมือนกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ทั้งยังช่วยในการเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรในยุคปัจจุบัน ดังนั้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีเปรียบเสมือนเครื่องมือทางการบริหารที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้แนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏต้องการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับสถานการณ์ปัจจุบัน จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี และด้านคน สอดคล้องกับแนวความคิดของ Sanhi, 1987 กล่าวถึงแนวทางในการเปลี่ยนแปลงองค์กรหลักๆ ได้ 3 วิธี วิธีที่ 1 แนวทางการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้าง (Structural a:roach) เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรจากรูปแบบเดิม มีลักษณะโครงสร้าง 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) แบ่งตามสายงาน (Functional Structure) เป็นโครงสร้างองค์กรแบบเน้นหน้าที่ (2) แบ่งตามผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Divisional Structure) เป็นองค์กรที่จัดโครงสร้างตามลักษณะผลิตภัณฑ์ และ(3) แบ่งตามแมทริกซ์ (Matrix Structure) การจัดโครงสร้างองค์กรแบบนี้เป็นที่นิยมในวงกว้างขององค์กรต่างๆ วิธีที่ 2 แนวทางการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี (Technological a:roach) เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุงผลการปฏิบัติงานที่มีอยู่เดิมในการคิดค้นแบบการทำงานใหม่ๆ และประหยัดค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน โดยการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่ใช้ในการปฏิบัติงาน อาจหมายถึงการใช้เครื่องจักร หรืออุปกรณ์บางชนิด เพื่อออกแบบขั้นตอนการปฏิบัติงานแบบใหม่และนำนวัตกรรมหรือระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาองค์กรและการเปลี่ยนแปลง ได้กล่าวว่าเทคโนโลยีที่มีความเกี่ยวข้องข้องในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งถือว่าเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนที่สำคัญในปัจจุบัน และวิธีที่ 3 แนวทางการเปลี่ยนแปลงด้านคน (People a:roach) การเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของวิธีการ การปรับคนให้สอดคล้องกับโครงสร้าง เทคโนโลยี เพื่อให้ได้งานที่เหมาะสม ความสามารถที่เพิ่มขึ้นในการพัฒนาคน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและองค์กรที่มีสมรรถนะสูง การเปลี่ยนแปลงคน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนผ่านทัศนคติและแรงจูงใจ การเข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึก การสร้างความรู้สึกร่วมกันของความเป็นพวกพ้อง และการมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงขององค์กร เพื่อให้ดำเนินการไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นถือว่าในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงบุคคลจึงจำเป็นอย่างยิ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี คนจะเป็นส่วนที่ได้รับผลกระทบและจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดขององค์กร

กล่าวโดยสรุปบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 จำเป็นต้องอาศัยบทบาทผู้นำกับการเปลี่ยนแปลง ด้านนวัตกรรม และด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยส่งเสริมต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศยังเน้นให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศไทยแลนด์ 4.0 คือการหลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลางสู่การเปลี่ยนแปลงประเทศโลกที่หนึ่ง ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ฉะนั้นการศึกษาการเรียนรู้เทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่จะก้าวเข้าไปสู่บทบาทสำคัญ และจะเป็นการพัฒนาคนให้มีสมรรถนะ

สนับสนุนให้เกิดเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และนวัตกรรมใหม่ๆ รวมถึงการพัฒนา
ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านบทบาทผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง ส่งผลต่อแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ในทุกด้าน ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และด้านคน เพื่อการทำงานที่มีการเชื่อมโยงแต่ละฝ่าย และสะดวกและรวดเร็ว ทั้งยังนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรให้เข้าใจการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสอนและการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดหลายด้าน โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของโรค COVID 19 ทำให้ยากต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมเนื้อหามากขึ้น และปัจจุบันแนวทางในการพัฒนาประเทศที่สอดคล้องกับการพัฒนาของโลก ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปอาจจะได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายมากขึ้น

2. การศึกษาแนวทางการเปลี่ยนแปลงอาจมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ในระดับมหาวิทยาลัยต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลง เช่นการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย และมีความรวดเร็ว เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ซึ่งในส่วนนี้มีหลายปัจจัยด้วยกัน หากมีการศึกษาในครั้งต่อไป อาจสอบถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงของมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ฝั่งธนบุรี

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท กังสนันท์. (2550). การบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การ: มุมมองแนวบูรณาการ กระบวนการและพฤติกรรม. ค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2559, จาก http://kpi.ac.th/media/pdf/M7_115.pdf
- คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ. (2559). Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน: พิมพ์เขียวและแผนปฏิบัติการขับเคลื่อน. ค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2559, จาก http://www.dwr.go.th/contents/images/text_editor/files/3_thailand4_0.pdf
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). ประเทศไทย 4.0 ในบริบทของการพัฒนาทุนมนุษย์. ค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=jWWWfL7W52k>
- Bass, B. M. (1998). *Leadership and performance*. New York: The Free Press.
- Cummings, T. G., & Worley, C. G. (2009). *Organization development & change*. New York: South-Western Cengage Learning.
- Cook, S., Macauley, S., & Coldicott, H. (2004). *Change management excellence*. Great Britain, England: Creative Print and Design.
- Kotter, J. P. (2012). *Leading change*. Boston: Harvard Business School Press.

- Popa, I. L., Preda, G., & Boldea, M. (2010). **A theoretical approach of the concept of innovation.** Managerial Challenges of the Contemporary Society, 1,.
- Pollitte, C., & Bouckaert, G. (2011). **Public management reform: A comparative analysis-new public management, governance, and the neo-Weberian State (3rd ed.).** Oxford, England: Oxford University Press.
- Sahni, A. (1987). **Approaches to organizational change and development.** Retrieved May 16, 207, from <http://medind.nic.in/haa/t00/i1/haat00i1p128g.pdf>

การสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมในชุมชนย่านฝั่งธนบุรี
The Development of Taste and Knowledge of Popular Music in Urban Area of Thonburi

นายภาคภูมิ เตียวงษ์สุวรรณ (Phakphoom Tiavongsuvan)

อาจารย์ประจำภาควิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
(Lecturer of Western Music Department, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University)

Corresponding Author. E-Mail: Paul_Guitartutor@outlook.co.th

(Received: July 9, 2021; Revised: October 19, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่สร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมในชุมชนย่านฝั่งธนบุรีตามเขตความรับผิดชอบด้านการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้วยวิธีการนำเสนอข้อมูลทางดนตรีบลูส์และเร็กเก้ที่ได้คัดสรรจากสารคดี 2 เรื่องได้แก่ ปีศาจที่ทางแพร่ง และการรื้อคดีสะท้านวงการเพลง: ใครยิง Bob Marley ในรูปแบบคลิปวิดีโอบรรยายออนไลน์พร้อมแบบสอบถามความพึงพอใจในการสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมเป็นเครื่องมือวิจัยในการหาผลลัพธ์ มีผู้เข้าร่วมสองกลุ่มประกอบด้วยกลุ่มวัยรุ่นที่บรรลุนิติภาวะอายุตั้งแต่ 18-24 ปีเป็นกลุ่มแรกจำนวน 330 คน และกลุ่มผู้ใหญ่อายุ 25-59 ปีเป็นกลุ่มที่สองจำนวน 71 คน รวมทั้งหมด 401 คนอยู่ในเขตพื้นที่ โดยดำเนินไปตามสูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบค่าประชากรเพื่อกำหนดจำนวนที่เหมาะสม และหาค่าเฉลี่ยจากการประเมินความพึงพอใจ ผลวิจัยในภาพรวมพบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินความพึงพอใจอยู่ที่ 4.82 จัดอยู่ในเกณฑ์ดีมาก นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้นำไปสู่การวิเคราะห์การศึกษาดนตรีสมัยนิยมโดยอ้างอิงหลักสูตรที่คัดเลือกมาเพื่อพัฒนาจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกสถานศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: สร้างเสริมรสนิยม; ดนตรีสมัยนิยม; ชุมชนย่านฝั่งธนบุรี

Abstract

The aim of this research focuses on the development of taste and knowledge of popular music in urban area of Thonburi based on the responsibility in community development of Bansomdejchaopraya Rajabhat University. The process of research is to blues and reggae music stories that have been chosen from two music documentaries such as Devil at the Crossroads and ReMastered: Who Shot the Sheriff in form of online video clips and use satisfaction survey to examine the development of taste and knowledge of popular music as research tools to find the results. A total of 401 participants living in the area are obtained from finite population and divided into 2 groups i.e., 330 teenagers aged between 18-24 and 71 adults aged between 25-59 whose satisfaction is analyzed by Mean score. The calculation of sample population is used in finite population to specify proper number of participants and finding the mean satisfaction score. The overall results show that the satisfaction mean score is found at “Very satisfied” ($\bar{x}=4.82$). In addition, the present study contributes to

further analysis of popular music regarding the selected modules for educational improvements either onsite or field study.

Keywords: The Development of Taste; Popular Music; Urban Area of Thonburi

บทนำ

สื่อไทยในปัจจุบันส่วนมากนำเสนอดนตรีสมัยนิยมในด้านการตลาดเชิงสนุกสนาน ซึ่งในประเทศที่พัฒนาแล้วล้วนมีการนำเสนอในรูปแบบที่คล้ายกันเป็นไปตามระบบทุนนิยมในกระบวนการผลิตซ้ำผ่านสื่อหลัก เพราะมีความสำคัญในการกระจายข้อมูลได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะการเข้าถึงเทคโนโลยีของเยาวชน (Dearn, 2013) ทำให้พัฒนาการของดนตรีและศิลปะถูกกำหนดขอบเขตตามบริบทสังคมนั้นๆ ทั้งที่ความหลากหลายสามารถนำไปสู่การยกระดับคุณภาพทางความคิดของพลเมืองและพื้นที่ในการสร้างสรรค์ผลงานดนตรี ศิลปะ สุนทรียศาสตร์และแนวคิดทางปรัชญา โดยหลักสุนทรียศาสตร์ตามความคิดแนวตะวันตก แบ่งเป็น 2 ประเภทอย่าง ปรนัยนิยม (Objectivism) เป็นการอธิบายว่า วัตถุคือตัวแสดงความงามที่อาจเกิดจากรูปร่าง รูปทรง สี สัน การเคลื่อนไหว ความไพเราะของเสียงแบบธรรมชาติหรือแบบประดิษฐ์ออกมาเป็นดนตรีโดยสิ่งเหล่านี้จะงดงามด้วยมาตรฐานของตัวเอง ส่วนอีกรูปแบบคือ อัตนัยนิยม (Subjectivism) เป็นการอธิบายว่า ความรู้สึกส่วนตัว ความพึงพอใจส่วนตัว ซึ่งเป็นตัวรับรู้ความงามและความพอใจได้มากที่สุดไม่ได้ขึ้นอยู่กับวัตถุสิ่งของที่เรามองเห็นหรือสิ่งที่เราได้ยินตัวอย่างเช่น วัตถุหรือบทเพลงชนิดเดียวกัน คนหนึ่งอาจเห็นและได้ยินว่าไพเราะ งดงาม แต่อีกคนไม่จำเป็นต้องเห็นตรงกันก็ได้ถือว่ามีใครผิด ความจริงสามารถระบุได้ว่าถูกทั้งคู่ด้วยซ้ำ เพราะความงามในแบบมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ชีวิตในด้านรสนิยมที่แน่นอนส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความคิดความรู้สึกของผู้ที่สัมผัสเป็นหลัก มีปัจจัยนอกมาเปลี่ยนแปลงได้ยาก (ดุริณี แก้วม่วง, 2546: 4) โดยสุนทรียศาสตร์ทางดนตรีเป็นการว่าด้วยเรื่องของเสียงเป็นหลัก

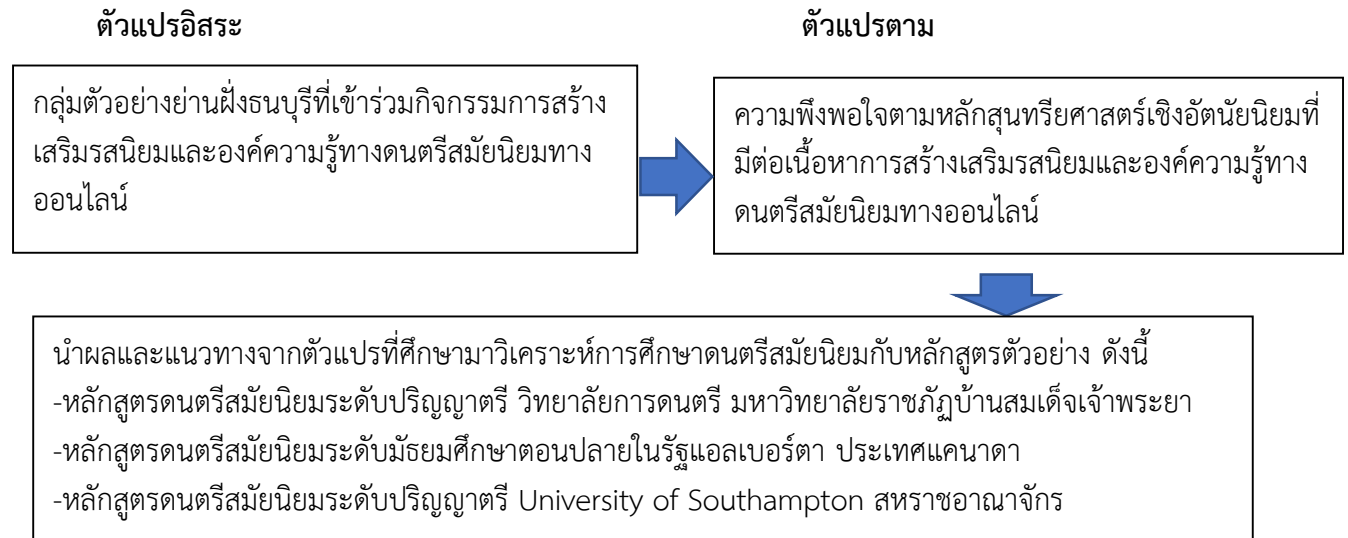
บทบาทของดนตรีสมัยนิยมที่มีต่อสังคมโลกในปัจจุบัน ในเบื้องต้นจะสังเกตเห็นได้ว่าดนตรีทำหน้าที่ให้ความบันเทิงเป็นหลักให้กับทุกคนที่สามารถเข้าถึงสื่อเช่น อินเทอร์เน็ต วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ คอนเสิร์ตและดนตรีที่เปิดตามสถานบันเทิง ดนตรีได้ทำหน้าที่ขับเคลื่อนสังคมหลากหลายแง่มุมผ่านเนื้อร้องของบทเพลงที่มีหลายแง่มุม มีบทบาทในการกำหนดรสนิยม แฟชั่นและค่านิยมในสังคมขึ้นอยู่กับบริบททางวัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ ทั้งยังกำหนดมาตรฐานความงาม ความแปลกใหม่ (Bennett, 2001) ที่สำคัญการอนุมัติให้วิชาดนตรีเป็นวิชาบังคับสำหรับเยาวชนอิงตามระบบแนวคิดพื้นฐานของการศึกษาก่อนวัยเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา มีรากฐานมาจากการปฏิรูปทางศาสนา ปรัชญา การเมือง อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากยุโรปในศตวรรษที่ 17 และ 18 ถูกยกเป็นวาระสำคัญ และด้วยหลักทฤษฎีการเรียนรู้ดนตรีของเอ็ดวิน กอร์ดอน (Edwin Gordon) ที่ว่าด้วยกระบวนการเรียนรู้ดนตรีของเด็กเล็กมีความคล้ายคลึงกับการเรียนภาษา ทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ในทฤษฎีการเรียนรู้ดนตรีได้กำหนดการเรียนรู้จากการให้ฟังเพลงที่ไม่คุ้นเคยเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ ส่วนในด้านความรู้และรสนิยมสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของเบนจามินบลูมในด้านจิตพิสัย ว่าด้วยการรับรู้ด้วยความพึงพอใจที่ทำให้เกิดค่านิยม จากผลสำรวจมีเพียงร้อยละ 2 ของโรงเรียนมัธยมที่ไม่มีการเรียนการสอนดนตรีจากการตอบแบบสำรวจของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมทั้งหมด 1,000 แห่งในประเทศสหรัฐอเมริกา (Abril and Gault, 2008: 72) ถ้าเยาวชนไทยมีความรู้ทางดนตรีไม่เพียงแต่เป็นการสร้างพื้นที่ทางดนตรีที่หลากหลายและศักยภาพนักดนตรีแต่เป็นการสร้างผู้ฟังที่ดีอีกด้วย ในขณะที่มีดนตรีเพียงไม่กี่แนวทางสามารถตอบสนองคนส่วนใหญ่ได้ง่ายอย่างดนตรีพ็อปและลูกทุ่งร่วมสมัย เท่ากับมีผู้คนเข้าใจในความหลากหลายของดนตรีสมัยนิยมเป็นจำนวนน้อยเมื่อเทียบตามจำนวนประชากร สังเกตได้จากสื่อการตลาดที่มักนำเสนอดนตรีไม่ก็รูปแบบเพราะถ้านำเสนอในแบบที่หลากหลายก็อาจจะไม่ได้ผลตอบรับที่ต้องการ

การแก้ไขปัญหาผ่านการวิจัยนี้คือการเพิ่มความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมแก่บุคคลทั่วไปที่มีความสนใจในดนตรีไม่มากนักน้อย สะท้อนการสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้โดยชีวิตด้วยความพึงพอใจในความรู้ที่ได้รับของกลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในชุมชนย่านฝั่งธนบุรีตามเขตรับผิดชอบการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มประกอบด้วยกลุ่มวัยรุ่นที่บรรลุนิติภาวะอายุตั้งแต่ 18-24 ปี และกลุ่มผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ 25-59 ปี ตามเกณฑ์การกำหนดอายุประชากรของกลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ 2560 เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์การศึกษาดนตรีสมัยนิยมในการหากลุ่มเป้าหมายตามช่วงอายุ เพื่อทำการวิจัยในครั้งต่อไป และเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ที่ยังระบาดรุนแรงทำให้ไม่สามารถลงพื้นที่ดำเนินการวิจัยได้ จึงมีความจำเป็นต้องทำวิจัยในรูปแบบออนไลน์ โดยขั้นตอนการทำวิจัยครั้งนี้ถูกจัดทำในรูปแบบของการบรรยายผ่านวิดีโอแชร์แบบออนไลน์โดยนำข้อมูลทางดนตรีบลูส์ เรื่อง ปีสายที่ทางแพร่ง และดนตรีเร็กเก้เรื่อง การรื้อคดีสะท้านวงการเพลง: ใครยิง Bob Marley มาแปลจากภาษาอังกฤษมาบรรยายในภาษาไทยเป็นองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมที่ผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว พร้อมแบบสอบถามความพึงพอใจในรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google form ที่เก็บผลจากความพึงพอใจในการสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ เพราะเป็นการชีวิตการซึมซับทั้งความรู้และรสนิยมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของเบนจามินบลูมในด้านจิตพิสัย ว่าด้วยเรื่องของการรับรู้ข้อมูลหรือสัมผัสด้วยความพึงพอใจที่ทำให้เกิดค่านิยม โดยได้มอบหมายให้นักศึกษาแขนงดนตรีสมัยนิยม วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาประสานผู้เข้าร่วมวิจัยที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดด้วยการเผยแพร่วิดีโอบรรยายที่ถูกใช้ในการดำเนินการวิจัยผ่านเว็บไซต์ Youtube และกระจายผ่านโซเชียลมีเดียอย่าง Facebook และ Line โดยสามารถเข้าถึงได้ด้วยคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟนได้ทุกรูปแบบ

จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์การศึกษาดนตรีสมัยนิยมโดยอิงจากการวิจัยในครั้งนี้และแนวคิดจากหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับปริญญาตรี วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยากับ หลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐแอลเบอร์ตา ประเทศแคนาดา ที่ผ่านการวางระบบโดย Alberta Education ในแบบการกระจายการปกครองในแต่ละรัฐ และหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับปริญญาตรี University of Southampton สหราชอาณาจักร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีสมัยนิยมสืบต่อไป โดยงานวิจัยนี้สามารถขยายโอกาสให้บุคคลทั่วไปได้เข้าถึงและสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีได้มากขึ้นกว่าที่สื่อหลักนำเสนออยู่รายวันและเมื่อมีคนเข้าใจดนตรีสมัยนิยมมากขึ้น ก็สามารถขยายผลต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อกระจายองค์ความรู้ด้านดนตรีสมัยนิยมสู่ชุมชนที่มีการกำหนดกลุ่มวัยรุ่นอายุตั้งแต่ 18-24 ปี และกลุ่มผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ 25-59 ปี ที่อาศัยในชุมชนย่านฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานครตามเขตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อสร้างโอกาสในการสร้างสรรค์และสนับสนุนผลงานดนตรี
2. เพื่อเผยแพร่แง่มุมของเนื้อหาที่เลือกมานำเสนอได้แก่ ปีสายที่ทางแพร่ง และ การรื้อคดีสะท้านวงการเพลง: ใครยิง Bob Marley เพื่อเสริมสร้างรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมต่อผู้เข้าร่วมการวิจัยและวัดผลวิจัยด้วยการประเมินความพึงพอใจเพราะสามารถระบุได้ถึงการเรียนรู้ซึมซับเนื้อหาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
3. เพื่อวิเคราะห์การศึกษาดนตรีสมัยนิยมเพื่อพัฒนาแนวทางการสอนโดยอิงจากการวิจัยในครั้งนี้ และเล็งเห็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพพัฒนาศักยภาพผู้เรียนได้เป็นแบบแผนมากขึ้นโดยการจัดกิจกรรมบรรยายให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมเพื่อพัฒนาจัดทำเป็นโครงการที่พัฒนามากขึ้นต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิด**ระเบียบวิธีการวิจัย****-ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง**

กลุ่มตัวอย่างคือวัยรุ่นที่บรรลุนิติภาวะอายุตั้งแต่ 18 - 24 ปีและกลุ่มผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ 25-59 ปีที่อาศัยในชุมชนย่านฝั่งธนบุรีตามเขตรับผิดชอบการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์การศึกษาดนตรีสมัยนิยม และเพื่อเป็นการหากลุ่มเป้าหมายในการทำวิจัยในครั้งนี้จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดและแบ่งกลุ่มอายุดังกล่าวตามเกณฑ์การกำหนดอายุประชากรของกลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ ปี 2560 และการกำหนดจำนวนประชากรตัวอย่างได้อ้างอิงตามสถิติของสำนักบริหารการทะเบียนในปี พ.ศ. 2563 โดยมีจำนวน 103,377 คน จึงดำเนินไปตามสูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบค่าประชากรของทาโร ยามาเนะ (Yamane, 1973 อ้างใน ชีรวุฒิ เอกะกุล, 2543: 29)

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มประชากร

N = -ขนาดของประชากร

e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความผิดพลาดจากการสุ่มประชากรคือ 0.5

มีค่าคำนวณดังนี้

$$\text{แทนค่าในสูตร } n = \frac{103,377}{1+103,377 (0.5)^2}$$

$$n = \text{คน } 400$$

ควรเก็บกลุ่มประชากรให้ได้ประมาณ 400 คน

-การเก็บและรวบรวมข้อมูล

1. เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพในการรวบรวมข้อมูลโดยเฉพาะในยามวิกฤติโรคระบาด Covid-19 อย่างในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้จัดทำคลิปวิดีโอบรรยาย ที่ผ่านการวิเคราะห์ แปลข้อมูลและแนวคิดจากภาษาอังกฤษในสารคดีดนตรีบลูส์ที่มีชื่อว่า ปีศาจที่ทางแพร่ง และดนตรีเร็กเก้กับการขับเคลื่อนทางสังคมผ่านคลิปวิดีโอสารคดีดนตรีชื่อว่า การรื้อคดีสะท้านวงการ เพลง: ไครยิง Bob Marley มาบรรยายเป็นภาษาไทย โดยประเด็นแรกมีเนื้อหาเสนอถึงจุดเริ่มต้นของดนตรีสมัยนิยมด้วยหัวข้อของดนตรีบลูส์ ประเด็นที่สองคือการขับเคลื่อนสังคม การเมือง

ของดนตรีเร็กเก้ เป็นการนำเสนอมุมมองที่แตกต่างออกไปมากกว่าที่คนทั่วไปเข้าใจในเรื่องของดนตรีที่ตั้งเป้าไว้ที่เพียงความไพเราะและรื่นรมย์เท่านั้น แทนที่โดยการนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลที่สามารถทำให้ผู้ฟังเข้าใจบริบทของดนตรีที่ต่างออกไป นอกเหนือจากความสนุกสนาน ด้วยความรู้ในด้านอื่น อย่างเช่น ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ สังคม และการเมือง ซึ่งสื่อสารคดีที่คัดเลือกมาทั้งสองเรื่องสามารถนำเสนอในหลายด้านดังกล่าวได้อย่างตรงไปตรงมา

2. ผู้วิจัยได้ทำการปรับการเรียงลำดับเนื้อหาและแบบสอบถามความพึงพอใจในการสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน และเมื่อทำวิดีโอภาพเสียงตามคุณภาพที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try Out) คือ นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วและอาศัยอยู่นอกพื้นที่ที่กำหนด เพื่อเป็นการรับรองประสิทธิภาพ ก่อนที่จะนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และได้ทำการเผยแพร่ผ่านลิงค์นี้ <https://www.youtube.com/watch?v=BvKJWQm8uf4&t=134s> พร้อมแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจในการสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมผ่าน Google Forms โดยให้นักศึกษาแขนงดนตรีสมัยนิยม วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาช่วยประสานผู้เข้าร่วมวิจัยที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดด้วยการเผยแพร่เครื่องมือวิจัยผ่านโซเชียลมีเดีย Facebook และ Line โดยกำหนดความเป็นส่วนตัวของลิงค์วิดีโอให้เข้าชมได้เฉพาะกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น

3. ผู้วิจัยได้เขียนบทวิเคราะห์การศึกษาดนตรีสมัยนิยมโดยอิงการวิจัยและแนวคิดการจัดการเรียนการสอนจากหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับปริญญาตรีวิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยากับหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐแอลเบอร์ตา ประเทศแคนาดาและหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับปริญญาตรี University of Southampton ประเทศสหราชอาณาจักร

-การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพในวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สถิติการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เป็นการคำนวณหาค่าสถิติ พื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และอธิบายข้อมูลในด้านต่างๆ เช่น ข้อมูลทั่วไปและความพึงพอใจต่อการสร้างเสริมองค์ความรู้และรสนิยมทางดนตรีสมัยนิยม โดยมี สูตรคำนวณค่าเฉลี่ยแบบประเมินความพึงพอใจดังนี้

ค่าระดับความคิดเห็น	พอใจมาก	มีค่าเป็น 5
	พอใจ	มีค่าเป็น 4
	พอใจน้อย	มีค่าเป็น 3
	ไม่พอใจ	มีค่าเป็น 2
	ไม่พอใจมาก	มีค่าเป็น 1

$$\text{mean } x = (w_1 x_1 + w_2 x_2 + w_3 x_3 + \dots + w_n x_n) / n$$

$$n = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}$$

เมื่อนำคำตอบจากแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ยและกำหนดระดับค่าเฉลี่ย แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 3 ระดับดังนี้
ความกว้างของอันตรภาคชั้น = $\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับคะแนน}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$

สามารถแปลค่าเฉลี่ยความพึงพอใจได้ดังนี้

4.21 - 5.00 ดีมาก

3.41 - 4.20 ดี

2.61 - 3.40 พอใช้

1.81 - 2.60 ควรปรับปรุง

น้อยกว่า 1.80 ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

เมื่อรวบรวมข้อมูล สรุปผลประเมินแล้วจึงนำข้อมูลผลความพึงพอใจในการสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมในแต่ละปัจจัย มาวิเคราะห์การศึกษาดนตรีสมัยนิยมกับหลักสูตรที่สังเกตเห็นที่ได้คัดเลือกมาประกอบการศึกษาตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ เพื่อพัฒนาแนวทางการสอนดนตรีสมัยนิยมต่อไปทั้งในและนอกสถานศึกษา

ผลการวิจัย

1. เนื้อหาความรู้ทางดนตรีที่นำเสนอในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาที่คัดเลือกมาและกำหนดประเภทดนตรีออกเป็น 2 ช่วงได้แก่ ช่วงแรกคือดนตรีบลูส์และช่วงที่สองเป็นดนตรีเร็กเก้ ตามเนื้อหาสารคดีสองชุดที่ได้คัดเลือกมาดังนี้

1.1 ดนตรีบลูส์

ดนตรีบลูส์ถือเป็นต้นแบบของดนตรีแจ๊สและร็อก ด้วยแบบฟอร์มการประพันธ์แบบ 12 บาร์บลูส์ที่เป็นที่นิยมไปทั่วโลก มีการเล่นคอร์ดและบันไดเสียงที่เฉพาะเจาะจงอย่างคอร์ดชนิด Dominant และบันไดเสียงบลูส์ ลักษณะแบบเพนทาโทนิคสเกลแต่มีการเพิ่มโน้ตตัว b5 โน้ตแฟลตตัวที่ 5 เข้ามาเพิ่มเติมในบันไดเสียงทำให้เป็นเสียงที่เต็มไปด้วยเอกลักษณ์ของดนตรีบลูส์ โดยเพลงส่วนมากมีโครงสร้างท่อนเพลงในรูปแบบ AAB เป็นมาตรฐานเพลงสากล จังหวะในรูปแบบ Shuffle มีการเดินเบสเป็นจังหวะในแบบที่เรียกว่า กรูฟ (Groove) ซึ่งพัฒนาต่อไปเป็นจังหวะสวิง นิยมใช้ในดนตรีแจ๊ส การขับร้องในดนตรีบลูส์ถือเป็นดนตรีที่ให้ความสำคัญกับจังหวะมากกว่าทำนอง (Handy, 1941: 143) ดนตรีบลูส์ถือกำเนิดทางตอนใต้ประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ไม่ทราบ ค.ศ. ที่แน่ชัด คาดว่าอยู่ในช่วงตั้งแต่ ค.ศ. 1860 เป็นต้นไป (Pearley Sr. 2018) มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมดนตรีพื้นเมืองของชาวแอฟริกันที่สืบทอดมารุ่นสู่รุ่นเป็นเวลายาวนาน เป็นการตะโกนร้องเพลงประกอบพิธีกรรมทางวิญญาณ เนื้อหาเพลงบลูส์ในยุคเริ่มแรกจึงหนักไปในเรื่องของความโศกเศร้า น่าหดหู่ (Bolden, 2004: 38) โดยกลุ่มผู้เริ่มดนตรีแนวนี้เป็นชาวแอฟริกันที่ถูกจับมาเป็นทาสที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ทำการผสมประยุกต์แนวทางการดนตรีของบรรพบุรุษเข้ากับดนตรีพื้นบ้านหรือโพลีคลุกท่งของคนขาว เจ้าอาณานิคม มีเนื้อหาเพื่อชีวิตที่สื่อไปในทางความลำเค็ญ ทุกข์ยาก ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ชาวแอฟริกันเริ่มถูกจับตัวขนขึ้นเรือสำเภากระจายอยู่ตามประเทศต่างๆในยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงยุคอาณานิคมตั้งแต่ศตวรรษที่ 16-19 มีการปฏิบัติกับทาสผิดในลักษณะที่ไร้มนุษยธรรม มีการฆ่า ขืนใจโดยผู้ปกครองตามใจชอบ

ดนตรีบลูส์ถูกนิยามว่าเป็นบทเพลงของปีศาจโดยคริสตศาสนิกชนผู้เคร่งครัดตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 โดยถือว่าใครที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับดนตรีประเภทนี้ถือเป็นคนนอกกรีต บทเพลงแห่งปีศาจดังกล่าวถือเป็นของต่ำเพราะมาพร้อมความรุนแรงและเป็นการสื่อถึงคนยากคนจน แต่เมื่อพัฒนามาเป็นแนวดนตรีที่หลากหลาย เป็นที่นิยมในปัจจุบัน มีหลายแนวอย่างดนตรีเฮฟวีเมทัลและดิสโก้ก็เคยถูกนิยามด้วยความเสื่อมถอยทางศีลธรรม แต่ค่านิยม ความเชื่อ ความเข้าใจก็เปลี่ยนไปตามกาลเวลา ตามมาด้วยความเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมาแนวดนตรีดังกล่าวได้ถูกยกขึ้นเป็นดนตรีกระแสหลัก ความเป็นเสรีจึงบังเกิด

เนื้อหาต่อไปนี้ได้ถูกถอดข้อมูลมาจากสารคดีเรื่อง “ปีศาจที่ทางแพร่ง” เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับชีวิตของโรเบิร์ต จอห์นสัน (Robert Johnson) ศิลปินบลูส์ชาวอเมริกันผู้เป็นตำนานเตียวกีตาร์และเป็นแรงบันดาลใจกับสัญลักษณ์ของเพลงบลูส์ร่วมสมัย นอกจากนี้ยังเสนอสภาพแวดล้อมสังคมอเมริกันและในช่วง 10 ปีชีวิตของการเป็นนักดนตรีของเขาตั้งแต่ ค.ศ. 1929-1938 เขาเป็นที่เลื่องลือนอกจากฝีมือการเล่นกีตาร์ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ล้ำสมัยในขณะนั้น ยังมีข่าวลือที่กลายเป็นตำนานว่าเขาเป็นนักกีตาร์ที่ได้ขายวิญญาณให้กับปีศาจที่สี่แยกทางแพร่งในรัฐมิสซิสซิปปี ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือความจริงเขาได้ค้นพบอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญการบรรเลงกีตาร์ที่แนะนำการสอนที่ถูกวิธีอย่าง ไอค์ ซิมเมอร์แมน (Ike Simmerman) นักกีตาร์ที่มีฝีมือที่สุดในย่านเมืองเฮเซลเฮิร์ส รัฐมิสซิสซิปปี โดยเรื่องนี้ถือเป็นข้อโต้แย้งตำนานการขายวิญญาณว่าไม่เป็นความจริง เพราะเมื่อได้การศึกษาที่ดี

ทำให้พัฒนาการในการบรรเลงกีตาร์ของโรเบิร์ตเป็นไปอย่างก้าวกระโดดทำให้เขายังมีชื่อเสียงมากขึ้นและที่สำคัญ ผลงานของเขาได้ถูกบันทึกเป็นแบบอย่างให้กับชนรุ่นหลังในการบรรเลงดนตรีบลูส์แบบเดี่ยวกีตาร์ ก่อให้เกิด การศึกษาทางการปฏิบัติกีตาร์และพัฒนาต่อยอดมาโดยตลอด สังเกตได้จากศิลปินบลูส์ในแต่ละยุคนอกจากการ เพิ่มสีสันในการเล่นเข้าไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการรวดเร็วหรือความซับซ้อนทางทฤษฎีดนตรี และมีการผนวก พัฒนาเข้ากับหลายแนวดนตรีอย่างแจ๊สและร็อก ที่เห็นได้ชัดที่สุดในเวลาต่อมาไม่กี่ทศวรรษ

1.2 ดนตรีเร็กเก้

นิยามของดนตรีเร็กเก้เกิดจากวง Toots and the Maytals กับบทเพลงชื่อว่า "Do the Reggae" จึงเป็น ที่มาของคำว่าเร็กเก้ (Reggae) ในปี ค.ศ 1968 ที่ประเทศจาไมก้าทำให้แนวดนตรีนี้เริ่มเป็นที่รู้จักไปทั่วโลกภายใต้ นิยามศัพท์เฉพาะดังกล่าว เนื้อหาในหัวข้อนี้คัดเอาข้อมูลบางส่วนจากสารคดีดนตรีเรื่อง การรื้อคดีสะท้านวงการ เพลง: ไครยิง Bob Marley (2018) ผู้เปรียบเหมือนสัญลักษณ์แห่งสันติภาพมาพร้อมกับเสียงดนตรีเร็กเก้ ผลงาน ของเขาได้นำดนตรีเร็กเก้ผนวกเข้ากับเนื้อหาเพลงที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิราสตาฟารีเหมือนกับศิลปินหลายวง ในประเทศจาไมก้าขณะนั้น ราสตาฟารีคือศาสนาของคนผิวดำ มาพร้อมแนวคิดความเสมอภาค เท่าเทียม สิทธิ เสรีภาพ ความสามัคคีและการเสพกัญชาเริ่มต้นในช่วงทศวรรษที่ 30 ศิลปินเร็กเก้คนอื่นในยุคเดียวกันอย่างวง The Skatalites The Upsetters และ Toots and the Maytals ก็ทำผลงานในลักษณะเดียวกันดนตรีเร็กเก้จึง ถือเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับราสตาฟารีอย่างลึกซึ้ง จึงเป็นแนวดนตรีที่มีวัฒนธรรมการนำเสนอเนื้อหาวิจารณ์สังคม การเมืองผ่านบทเพลง (Ratliff, 1999) ส่งผลให้ภาพลักษณ์วัฒนธรรมดนตรีเร็กเก้เป็นอย่างไรที่เห็นผ่านเสียงดนตรี และสัญลักษณ์สีเขียว แดง เหลือง ผ่านแฟชั่นการแต่งกาย การถักผมเดธร็อกกับคอลโล ความเป็นแอฟริกันนิยม การรณรงค์เรื่องสันติภาพ บางครั้งปรากฏรูปใบหน้าของบ็อบตามสื่อเป็นสัญลักษณ์ของดนตรีประเภทนี้ในปัจจุบัน

ต้นกำเนิดดนตรีเร็กเก้มาจากประเทศจาไมก้า ซึ่งเป็นประเทศที่อยู่ในพื้นที่หมู่เกาะคาบสมุทรแคริบเบียน ในการนำดนตรีสกามาทำจังหวะให้ช้าลง จึงเกิดเป็นลักษณะของดนตรีเร็กเก้ ดนตรีสกามีรากฐานมาจากดนตรี พื้นเมืองที่เรียกว่า ดนตรีเมนโต้ (Mento Music) อีกทีซึ่งมีลักษณะทางดนตรีด้านจังหวะและทำนองเป็นต้นแบบ ของดนตรีเร็กเก้อย่างชัดเจน และนอกจากนั้นยังมีการผสมผสานกับดนตรีแจ๊ส อาร์แอนด์บีและร็อกจากอเมริกันกว่า จะเป็นดนตรีเร็กเก้ (Himes, 1979) กำเนิดของดนตรีเร็กเก้อยู่ในช่วงปลายทศวรรษที่ 60 มีการประยุกต์วัฒนธรรม การเต้นรำ ร้องเพลงและแนวดนตรีในท้องถิ่นจาไมก้าอย่างแนวเพลงที่เรียกกันว่าคาลิปโซ่ (Calypso) มีต้นกำเนิด มาจากแนวเพลงไกโซ่ (Kaiso) จากชาวแอฟริกาตะวันตกปรากฏตั้งแต่มีการค้าทาสแอฟริกันในศตวรรษที่ 18 ต่อมาได้เผยแพร่วัฒนธรรมมาสู่หมู่เกาะคาบสมุทรแคริบเบียนในศตวรรษที่ 19 (Anderson, 2004: 206-214)

อัตลักษณ์ของเสียงดนตรีเร็กเก้เมื่อผู้คนส่วนมากได้ยินทำให้นึกถึงทะเล ชายหาดและการเสพกัญชาเพราะ ภาพจำจากสื่อส่วนมากมักนำเสนอในรูปแบบนั้น แต่ความจริงแล้วเนื้อหาของบทเพลงส่วนใหญ่ในยุคเริ่มแรกตีแผ่ไปใน เรื่องของอุดมการณ์ทางการเมืองทั้งปลุกระดมและรณรงค์ โดยเฉพาะที่ต้นกำเนิดอย่างประเทศจาไมก้า เนื่องจาก ประเด็นปัญหาการเมืองภายในประเทศอยู่ในสถานการณ์ที่ร้ายแรง ซึ่งมีปมต้นตอของปัญหาสืบเนื่องมาจากการ ถูกล่าอาณานิคมในศตวรรษที่ 18 ภายใต้จักรวรรดิอังกฤษ เมื่อประเทศจาไมก้าเป็นเอกราชในวันที่ 6 สิงหาคม ค.ศ 1962 แต่ได้เหลือทรัพยากรที่จะดำเนินการบริหารประเทศเพียงน้อยนิดเนื่องจากการถูกเอารัดเอาเปรียบโดย เจ้าอาณานิคม จึงส่งผลให้เกิดปัญหาด้านความยากจน คุณภาพชีวิตประชาชนต่ำในการดำรงชีวิตนำไปสู่ปัญหา การเมืองที่รุนแรงและเลวร้ายถึงขั้นใกล้เคียงกับสงครามกลางเมืองเพราะได้มีกองกำลังติดอาวุธปรากฏขึ้น โดยมี การวิเคราะห์จากผู้ให้สัมภาษณ์ในสารคดีเรื่อง การรื้อคดีสะท้านวงการเพลง: ไครยิง Bob Marley (2018)

ศิลปินที่เป็นที่รู้จักและเป็นสัญลักษณ์ในแนวดนตรีเร็กเก้คือ บ็อบ มาร์เลย์ (Bob Marley) หรือชื่อจริง โรเบิร์ต เนสตา มาร์เลย์ (Robert Nesta Marley) หลายบทเพลงของเขาเปรียบเสมือนเวทย์มนตร์ที่สะกดผู้คนให้ รวมกันเป็นหนึ่งด้วยชาวดนตรีพื้นเมืองที่เปลือยเปลีนผนวกกับดนตรีกระแสหลักที่โลกนิยมในขณะนั้นคือ ดนตรีร็อก และแสดงเนื้อหาสะท้อนสังคม การเมืองในแง่นี้ทั้งในเชิงปลุกระดม รณรงค์ให้เกิดสันติภาพและความรัก ดนตรีของ

เขาแสดงออกถึงความเป็นกลางในสังคมท่ามกลางความขัดแย้งที่รุนแรง เป็นพื้นที่แห่งสันติภาพและความรักที่ผู้คนชนชั้นกลางและล่างจะมารวมตัวกันแสดงออกในกิจกรรมทางดนตรีของเขา และเขาพร้อมเปิดรับผู้คนจากทุกฝ่ายมารวมตัวกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างสันติ พร้อมทั้งให้ทุกคนเป็นอิสระ วิเคราะห์การเมืองด้วยแนวคิดสันติ ออกจากวังวนของการเมืองสกปรกที่นักการเมืองชอบไล่ซื้อเสียง หาเสียงด้วยวิธีที่ผิดหลักการประชาธิปไตย ทั้งยังมีการช่วยเหลือผู้ยากไร้โดยการจัดหางานกับอาหารให้ แต่อีกมุมมองหนึ่ง ด้วยการกระทำกับเนื้อหาเพลงและดนตรีของเขาถือเป็นการแสดงออกที่ทำให้เขาตกเป็นเป้าของสองขั้วการเมืองใหญ่อย่างพรรคเจแอลพี (Jamaica Labour Party) ที่มากับแนวคิดที่จะนำระบอบทุนนิยมกลับมาในขณะนั้น หลังจากที่ประเทศอยู่ภายใต้ระบอบสังคมนิยมก่อนหน้านี้โดยพรรคการเมืองชั่วคราวอย่างพรรคพีเอ็นพี (People's National Party) ความขัดแย้งนำไปสู่การลอบสังหารบ็อบที่ไม่สำเร็จ คดียังคงเป็นปริศนาจนถึงทุกวันนี้ว่าใครต้องการที่จะฆ่าสัญลักษณ์ของสันติภาพ

2. ข้อมูลแบบสอบถามที่ได้จากการให้ความร่วมมือของผู้เข้าร่วมวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ผลจากตอนที่ 1 พบว่ามีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 401 คน เกินที่กำหนดมาเพียง 1 คน ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 348 คน คิดเป็นร้อยละ 86.8 ส่วนผู้เข้าร่วมวิจัยเพศหญิงมีเพียง 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 มีการกำหนดแบ่งกลุ่มเป็นสองกลุ่มช่วงอายุ กลุ่มแรกที่ทำกำหนัดไว้คือวัยรุ่นอายุตั้งแต่ 18- 24 ปีมีจำนวนทั้งหมด 330 คน คิดเป็นร้อยละ 82.3 เป็นเพศชายจำนวน 307 คน จำนวนเพศหญิงมีเพียง 23 คน กลุ่มที่สองอายุตั้งแต่ 25- 59 ปี มีเพียง 71 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 เป็นเพศชายจำนวน 41 คน เพศหญิงจำนวน 30 คน

ผู้เข้าร่วมมีความสนใจดนตรีในระดับมากอยู่ที่จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 82.4 เป็นเพศชายในกลุ่มแรกจำนวน 299 คนและเพศหญิงในกลุ่มอายุเดียวกันจำนวน 13 คน กลุ่มที่สองมีเพศชายจำนวน 15 คนและเพศหญิงเพียงคนเดียว ในขณะที่ผู้เข้าร่วมมีระดับความสนใจทางดนตรีปานกลางจำนวนทั้งหมด 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในกลุ่มแรกเพศชายจำนวน 6 คนและเพศหญิงจำนวน 10 คน ในกลุ่มที่สองมีเพศชายจำนวน 16 คนและเพศหญิงจำนวน 22 คน และผู้มีความสนใจทางดนตรีในระดับน้อยมีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4 เป็นผู้ที่มีอายุในกลุ่มแรกเพศชายจำนวน 2 คน และกลุ่มที่สองเพศชายจำนวน 7 คนและเพศหญิงจำนวน 7 คนเช่นกัน รวมทั้งหมด 398 คน มีผู้ไม่ตอบคำถามข้อนี้ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.76 ไม่ส่งผลกระทบต่อภาพรวม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจในกิจกรรมการสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยม

For MS Word

ประเด็น	พอใจมาก (5)		พอใจ (4)		พอใจน้อย (3)		ไม่พอใจ (2)		ไม่พอใจมาก (1)		รวม	ค่าเฉลี่ย
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1.1 ทิศทางและวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	323	81.8	71	18.0	1	0.3	-	-	-	-	395	4.82
1.2 การเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเข้าถึงเนื้อหาและมีส่วนร่วมผ่านสื่อออนไลน์ที่ได้รับ	321	81.5	68	17.3	5	1.3	-	-	-	-	394	4.80
2.1 การจัดลำดับเนื้อหากิจกรรม	324	82.0	71	18.0	-	-	-	-	-	-	395	4.82
2.2 ขั้นตอนในการนำเสนอความรู้ทางดนตรีบลูส์	326	82.5	68	17.2	1	0.3	-	-	-	-	395	4.82
2.3 ขั้นตอนในการนำเสนอความรู้ทางดนตรีเร็กเก้	324	82.7	67	17.1	1	0.3	-	-	-	-	392	4.82
2.4 ขั้นตอนในการนำเสนอองค์ความรู้ทางด้านดนตรีสมัยนิยมเช่น ประวัติที่มาและแนวคิดทางการฟังดนตรี	327	83.0	67	17.0	-	-	-	-	-	-	394	4.83
3.1 ความเหมาะสมในการนำเสนอเนื้อหา	325	82.5	69	17.5	-	-	-	-	-	-	394	4.82
3.2 ความเต็มใจและความพร้อมในการนำเสนออย่างสุภาพและมีประสิทธิภาพ	325	82.3	70	17.7	-	-	-	-	-	-	395	4.82
3.3 ความรู้ความสามารถในการถ่ายทอด เช่น สามารถเล่าเรื่องได้ดี ชี้แจงข้อสงสัยให้คำแนะนำได้ เป็นต้น	326	82.5	69	17.5	-	-	-	-	-	-	395	4.83
3.4 ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่เช่น ไม่ขอสิ่งตอบแทน, ไม่รับสินบน, ไม่หาผลประโยชน์ในทางมิชอบ	325	82.3	70	17.7	-	-	-	-	-	-	395	4.82
3.5 การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรม	321	81.1	58	14.6	14	3.5	3	0.8	-	-	396	4.76
4.1 แนวคิดในการฟังเพลง และองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยม	326	82.5	69	17.5	-	-	-	-	-	-	395	4.83
4.2 รสนิยมทางดนตรีบลูส์	327	83.0	66	16.8	1	0.3	-	-	-	-	394	4.83
4.3 รสนิยมทางดนตรีเร็กเก้	326	82.7	67	17.0	1	0.3	-	-	-	-	394	4.82

จำนวนผู้เข้าตอบแบบสอบถามทั้งหมดในตอนที่ 2 เฉลี่ยจำนวน 395 คน มีความพึงพอใจมากอยู่ในจำนวนเฉลี่ยที่ 325 คน คิดเป็นร้อยละ 82.3 และ 68 คนในจำนวนเฉลี่ยที่มีความพอใจเป็นลำดับรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 17.2 ส่วนในด้านความพอใจน้อยมีจำนวนเฉลี่ย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4 และด้านความไม่พอใจและไม่พอใจเฉลี่ยเป็น 0 ผลจากตอนที่ 2 ตามตารางชี้ให้เห็นถึงคะแนนความพึงพอใจในกิจกรรมด้วยคำถามที่ชีวิตความเข้าใจและรสนิยมผ่านความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ที่ 4.82 จากเต็ม 5 คิดเป็นร้อยละ 96.4 จัดอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก

3. บทวิเคราะห์การศึกษาดนตรีสมัยนิยมโดยอิงจากการวิจัย

การวิเคราะห์การเรียนการสอนดนตรีสมัยนิยมโดยอิงการวิจัยและผลจากแบบสอบถามความพึงพอใจในการสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยม มีความสอดคล้องกับรายละเอียดหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมที่ได้คัดเลือกมาตามกรอบแนวคิดวิจัย จึงนำมาวิเคราะห์การศึกษาก่อมาเป็นประเด็น ดังนี้

1. ทิศทางและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมวิจัยและการศึกษาดนตรีสมัยนิยม

การสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมในชุมชนย่านฝั่งธนบุรีนี้ถูกจัดขึ้นให้แก่บุคคลทั่วไป ในหัวข้อนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.82 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก การที่ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจมากสะท้อนให้เห็นถึงเนื้อหาการสอนดนตรีสมัยนิยมแบบตะวันตกอย่างหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับปริญญาตรีจาก University of Southampton ประเทศสหราชอาณาจักร เป็นหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งดนตรีสมัยนิยมดนตรีพื้นบ้านและดนตรีคลาสสิก รายวิชาหลักส่วนหนึ่งเจาะลึกไปในเรื่องของการเล่นดนตรีเดี่ยวและแบบรวมวง รายวิชาด้านความคิดการวิเคราะห์ประกอบไปด้วยการนำศาสตร์ของดนตรีวิทยาและมานุษยดนตรีวิทยาเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีและสังคม วัฒนธรรม ก่อให้เกิดการสร้างสรรคผลงานที่กว้างขวาง มีความสอดคล้องกับหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพราะมีการเรียงลำดับการเรียนการสอนดนตรีสมัยนิยมเริ่มจากประวัติศาสตร์ การวิพากษ์วิจารณ์ ประพันธ์และเรียบเรียงดนตรี ไปสู่การผลิตและแสดงดนตรีชั้นสูง โดยวิชาเหล่านี้เป็นการเสริมทักษะนักดนตรีในด้านความรู้ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติ และเมื่อเทียบกับเนื้อหาของหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมในประเทศแคนาดาจะพบว่าในด้านการคิดวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์และการวิพากษ์วิจารณ์ได้ปรากฏในเนื้อหาหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างหลักสูตร Alberta Education ที่ได้กำหนดดนตรีสมัยนิยมไว้ในรูปแบบของวิชาเลือกในหลักสูตรสามัญ เทียบกับเนื้อหาในการเรียนดนตรีในระดับมัธยมปลายในประเทศแคนาดาที่มีความใกล้เคียงกับหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับปริญญาตรีในประเทศไทย

2. การจัดลำดับเนื้อหาในกิจกรรมวิจัยและความสำคัญของการศึกษาดนตรีสมัยนิยม

การจัดลำดับเนื้อหาของกิจกรรมวิจัยครั้งนี้เป็นการถอดข้อมูลมาจากสารคดีที่ได้ทำการคัดเลือกมา โดยมีการเรียงลำดับการนำเสนอเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอนเริ่มจากจุดเริ่มต้นไปจนถึงจุดจบได้อย่างชัดเจน อย่างเนื้อหาของดนตรีบลูส์ผ่านเรื่องราวของโรเบิร์ต จอห์นสันกับข้อเท็จจริงเรื่องการขายวิญญาณ กับเนื้อหาของดนตรีเร็กเก้ผ่านเรื่องราวของบ็อบ มาร์เลย์ ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมวิจัยมีความพึงพอใจอย่างมากในการสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยม คิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.82 เป็นการสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีที่เน้นไปที่ความรู้ทางประวัติศาสตร์ดนตรีสมัยนิยมซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับปริญญาตรีจาก University of Southampton ประเทศสหราชอาณาจักร และวิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่มุ่งเน้นไปที่นิยามความหมายของดนตรีสมัยนิยมและความสัมพันธ์ของดนตรีกับมนุษย์ในสังคม การเมือง ในขณะที่หลักสูตรสมัยนิยมระดับมัธยมตอนปลายในรัฐแอลเบอร์ตา ประเทศแคนาดา มีการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างเสริมความเข้าใจในเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ดนตรีและวัฒนธรรม มุ่งเน้นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเคารพในความแตกต่าง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

มีทักษะดนตรีในด้านปฏิบัติ วิเคราะห์และวิจารณ์ในเรื่องต่างๆได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยยึดหลักความเป็นจริง เพราะผู้เรียนได้เข้าใจดนตรีในแบบที่สอดคล้องกับสิ่งมีชีวิตในสังคมตามความคาดหวังของหลักสูตร

3. ความเหมาะสมของเนื้อหาในการวิจัยและวิชาประวัติศาสตร์ดนตรีสมัยนิยม

เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ สืบถึงความมีคุณภาพและความเหมาะสมของบุคลากรผู้ดำเนินการวิจัยตามที่ปรากฏค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก ค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ที่ 4.82 ผู้เข้าร่วมวิจัยมีความพึงพอใจมากโดยเฉลี่ยจากสัดส่วนทั้งหมดเพราะการนำเสนอองค์ความรู้ทางดนตรีที่ตรงไปตรงมาในเชิงประวัติศาสตร์ ทำให้มีความเข้าใจในเรื่องราวของสังคม การเมืองผ่านการขับเคลื่อนของดนตรี ตามแนวคิดของหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับปริญญาตรีจาก University of Southampton ประเทศสหราชอาณาจักร ว่าด้วยเรื่องของเนื้อหาทางวัฒนธรรมและทฤษฎีในการปฏิบัติดนตรีในแต่ละยุคในวิชาประวัติศาสตร์ดนตรี ซึ่งเป็นวิชาหลักสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถือเป็น การลำดับความสำคัญให้กับผู้เรียนในช่วงระยะแรกของหลักสูตร ส่วนในด้านของวิชาประวัติศาสตร์ของหลักสูตรดนตรีสมัยนิยม วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาถูกกำหนดไว้ในวิชาแขนงสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 เนื่องจากในปีแรกตามระเบียบของมหาวิทยาลัย นักศึกษาทุกคนต้องเรียนวิชาสามัญกับวิชาทักษะเครื่องดนตรีเอก และทฤษฎีดนตรีตะวันตกก่อน ถึงจะเริ่มเรียนวิชาในหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมในชั้นปีที่ 2 ในขณะที่หลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับมัธยมตอนปลายในรัฐแอลเบอร์ตา ประเทศแคนาดาเป็นการเรียนการสอนในระดับมัธยมปลายที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของดนตรีในสังคมในแง่การขับเคลื่อน พร้อมเกร็ดความรู้ทางประวัติศาสตร์ดนตรีสมัยนิยมที่ชี้ให้เห็นถึงที่มาและปรากฏการณ์ในสังคมที่สอดคล้องกับดนตรีสมัยนิยมในแง่ของการก่อให้เกิดแนวเพลง การจำแนกแนวเพลงและแนวคิดของนักดนตรีที่มีต่อดนตรีและสังคม

4. แนวคิดในการฟังเพลงและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยม

จากผลวิจัยตามแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจในการสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมมีค่าเฉลี่ย 4.83 อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก ด้วยการนำเสนอเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์ของดนตรีบลูส์ผ่านเรื่องของโรเบิร์ต จอห์นสัน ได้เข้ามาก่อปรากฏการณ์ในดนตรีสมัยนิยมเพราะเป็นรูปแบบที่ถือเป็นรากฐานของดนตรีร็อกในเวลาต่อมา ในด้านของดนตรีเร็กเก้ผ่านเรื่องราวของบ็อบ มาร์เลย์สะท้อนให้เห็นถึงแง่มุม แนวคิดในการฟังเพลงที่แตกต่างออกไป โดยเฉพาะช่วงเวลาที่บ็อบมีชื่อเสียงในฐานะนักดนตรีท่ามกลางสถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองภายในประเทศจาไมก้า และผลงานของบ็อบได้แสดงให้เห็นว่าดนตรีเร็กเก้ไม่ได้มีหน้าที่แค่สร้างความเพลิดเพลิน ย่อมใจผู้คนแต่เป็นการสร้างการเคลื่อนไหวทางการเมือง การเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมและเสรีภาพ ก่อให้เกิดความเข้าใจใหม่ที่สอดคล้องกับหลักสูตรดนตรีระดับมัธยมปลายที่รัฐแอลเบอร์ตา ประเทศแคนาดาที่คาดหวังให้ผู้เรียนสามารถทดสอบ อภิปราย ประเมินสุนทรียศาสตร์ในการตอบสนองต่อดนตรีสมัยนิยม สอดคล้องกับแนวคิดการวิพากษ์วิจารณ์ดนตรีในเชิงหลักสุนทรียศาสตร์ทางดนตรีตามแนวคิดตะวันตก ของหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับปริญญาตรี วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีความสอดคล้องกับวิชาดนตรีวิจัยในหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับปริญญาตรีจาก University of Southampton ประเทศสหราชอาณาจักร ในด้านการค้นคว้าเนื้อหาทางดนตรีในแง่ประวัติศาสตร์ วิเคราะห์และเสาะหาความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับศาสตร์อื่นๆ โดยนำองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ดนตรีสมัยนิยมเชื่อมโยงกับมุมมองในด้านสังคม การเมืองมาสร้างเสริมรสนิยมให้ได้ทั้งความรู้และมุมมองที่กว้างขึ้นกับการฟังเพลง การเข้าใจแนวดนตรีปรากฏการณ์และที่มา

5. ความพึงพอใจในกิจกรรมวิจัยและความคาดหวังในการศึกษาดนตรีสมัยนิยม

ผลวิจัยที่ได้ในข้อนี้เฉลี่ยที่ 4.79 อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก ชี้ให้เห็นถึงความพึงพอใจในภาพรวมของการสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีของผู้เข้าร่วมวิจัย ตามหลักสุนทรียศาสตร์ว่าด้วยเรื่องของการรับรู้และความพึงพอใจ เมื่อเกิดการซึมซับเนื้อหาจึงนำไปสู่รสนิยม ความชอบส่วนตัวตามสุนทรียศาสตร์ ตามแนวคิดตะวันตกในแบบอิตัลเลียน เพราะกฎเกณฑ์ความพึงพอใจในรสนิยมเกิดขึ้นกับผู้สัมผัสเป็นหลัก เป็นการส่วนตัว อันมีปัจจัย

นอกมาเปลี่ยนแปลงได้ยาก โดยเฉพาะเนื้อหาที่น่าเสนอ เป็นเรื่องแปลกใหม่สำหรับคนที่ไม่ได้มีพื้นฐานหรือความสนใจทางดนตรี แต่ก็อาจจะพอได้ยิน พบเห็นเรื่องราวผ่านตามาบ้าง ความคาดหวังในการศึกษาดนตรีสมัยนิยม นอกเหนือจากทักษะการปฏิบัติดนตรีและความรู้ทางทฤษฎีดนตรี หลักสูตรดนตรีสมัยนิยมจากทั้ง 3 ที่ที่ได้ยกตัวอย่างมา มีความคาดหวังในแบบที่เชื่อมโยงกันในประเด็นของการเสริมสร้างองค์ความรู้ทางสังคม วัฒนธรรม มนุษย์ผ่านวิชาดนตรีในหลักสูตรที่ได้วางแผนไว้ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่จะสร้างสรรค์งานดนตรีให้ตรงประเด็นกับสังคม ทั้งในแง่ความต้องการของอุตสาหกรรมดนตรีและการนำเสนอในรูปแบบที่กว้างขวาง ไม่จำเจ มีความเป็นมืออาชีพ สามารถปรับตัวได้ในทุกสถานการณ์ ที่สำคัญสามารถเห็นได้ชัดว่าทั้งสามหลักสูตรมุ่งเน้นการสร้างทัศนคติในการสร้างผลงานดนตรีที่เน้นแนวคิดทางมานุษยวิทยาดนตรีควบคู่กับไปทักษะการปฏิบัติดนตรี โดยเฉพาะวิชาประวัติศาสตร์ วิชาทฤษฎีดนตรี ทำให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ทักษะการปฏิบัติดนตรี ทฤษฎีดนตรีไปพร้อมกับปรากฏการณ์ แง่มุมทางความคิดและค่านิยมในสังคมได้ในเวลาเดียวกัน

อภิปรายผลการวิจัย

เนื้อหาที่คัดเลือกมาใช้ในการบรรยาย โดยเนื้อหาหลักเป็นแง่มุมของดนตรีบลูส์และดนตรีร็อกผ่านสารคดีปีศาจที่ทางแพรงและการรื้อคดีสะท้านวงการเพลง: ใครยิง Bob Marley เป็นสร้างเสริมรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมตามหลักสุนทรียศาสตร์ในด้านของเสียงดนตรี เป็นสัมผัสการรับรู้ด้วยหูพร้อมกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่สามารถทำให้เกิดรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยมที่เพิ่มเติมมุมมองความคิดมากขึ้น ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมวิจัย สอดคล้องกับประเด็นของเรื่องของ สุนทรียภาพของชีวิตของ ดุรณี แก้วม่วง (ดุรณี แก้วม่วง, 2546: 4) ที่ว่าด้วยเรื่องของการส่งเสริมกระบวนการทางความคิดด้วยสุนทรียศาสตร์ ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในดนตรีที่กว้างขวาง รวมถึงการก่อให้เกิดรสนิยมตามทฤษฎีการเรียนรู้ของเบนจามิน บลูมในด้านจิตพิสัย ว่าด้วยเรื่องของการรับรู้เนื้อหาข้อมูลกับการรับรู้สีกและการตอบสนองทางอารมณ์ กิริยาและวาทะก่อให้เกิดการให้ค่าของการกระทำและทัศนคติแง่บวกกับเรื่องที่ได้รับรู้ไปสู่การก่อให้เกิดรสนิยม

การบรรยายเนื้อหาทางดนตรีให้กับบุคคลทั่วไปในชุมชนย่านฝั่งธนบุรีถือเป็นกิจกรรมนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง สถานะของดนตรีในโรงเรียนมัธยมในมุมมองของผู้อำนวยการ โดย คาร์ลอส อาร์ เอบริล (Carlos R. Abril) และ เบนท์ เอ็ม กอลท์ (Brent M. Gault) ในแง่ของการเรียกร้องให้มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนมัธยมทำให้ดนตรีเป็นสิทธิที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ เมื่อเทียบกับสถานะการณ์ทางการศึกษาดนตรีสากลในประเทศไทยอาจเป็นเรื่องไกลตัวสำหรับประชากรจำนวนมากภายในประเทศ เปรียบได้กับทฤษฎีการเรียนรู้ของ เอ็ดวิน กอร์ดอน (Edwin Gordon) ได้ยกตัวอย่างประเภทในรูปแบบการเรียนรู้คือ การฟังเพลงที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย สอดคล้องกับกิจกรรมในด้านของการนำเสนอแนวดนตรีที่ไม่คุ้นเคยเพื่อเสริมองค์ความรู้และรสนิยมในดนตรีสมัยนิยมให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมไปในทิศทางหลากหลายมากขึ้น

ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นเพศชายอายุตั้งแต่ 18 -24 ปี สอดคล้องกับผลงานวิจัยหัวข้อ วัฒนธรรมทางดนตรีสมัยนิยมของแอนดี้ เบนเนท (Andy Bennett) ในเรื่องของทิศทางด้านรสนิยมของวัยรุ่นชนชั้นเคลื่อนวัฒนธรรมทางดนตรีสมัยนิยม โดยอิงจากแง่มุมทางประวัติศาสตร์อุตสาหกรรมดนตรีสมัยนิยมมักถูกขับเคลื่อนโดยวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ แม้ว่ากิจกรรมเป็นการบรรยายออนไลน์ผ่านวิดีโอภาพนิ่ง และอาจเป็นเพราะการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีได้มากกว่ากลุ่มที่สองซึ่งจัดเป็นผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ 25-59 ปี ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยหัวข้อ “ดนตรีสมัยนิยมกับ เยาวชน : ผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของเยาวชนอายุตั้งแต่ 10-16 ปี” โดย ลูซี่ แคทริน เดิร์น (Lucy Kathryn Dearn) จาก University of York ในแง่ของการเข้าถึงสื่อทางดนตรีสมัยนิยมของเด็กจำนวน 130 คน ด้วยเทคโนโลยีด้วยการใช้อินเทอร์เน็ตและ iPod มีเพียง 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5 จากทั้งหมดที่ไม่สามารถเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีได้ สามารถสรุปผลวิจัยได้ว่า วัยรุ่นเพศชายเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจและพึงพอใจกับการจัดกิจกรรมทางดนตรีครั้งนี้มากที่สุด และที่สำคัญ เป็นการทราบกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมดนตรีต่อไปในอนาคต

การพัฒนาการสอนดนตรีสมัยนิยม โดยการวิจัยในครั้งนี้ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัยกับเนื้อหาในการบรรยายและผลวิจัย เมื่อนำมาวิเคราะห์การศึกษาดนตรีสมัยนิยมและแนวคิดจากหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับปริญญาตรี วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยากับ หลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐแอลเบอร์ตา ประเทศแคนาดาและหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับปริญญาตรีจาก University of Southampton ประเทศสหราชอาณาจักร เป็นหลักสูตรที่เล็งเห็นถึงการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทสังคม ความเป็นมา ของการสร้างสรรคดนตรีในการขับเคลื่อนสังคม เคารพในความเท่าเทียม ก่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างและสามารถสร้างสรรค์ผลงานดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพตอบสนองอุตสาหกรรมดนตรีและสังคม โดยเฉพาะหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐแอลเบอร์ตา ประเทศแคนาดาในแง่ของการจัดการเรียนการสอนสำหรับเยาวชน เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในดนตรี ในมุมมองของวัฒนธรรม ที่สามารถวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างสร้างสรรค์โดยยึดหลักความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ในการจัดกิจกรรมออนไลน์ควรทำสื่อที่น่าสนใจ ดึงดูดใจมากกว่าการทำวิดีโอภาพนิ่ง ควรเพิ่มเติมเป็นการบรรยายสดหรือทำวิดีโอที่เป็นภาพเคลื่อนไหว และควรจัดกิจกรรมลงพื้นที่จริง มีความจำเป็นต้องทำหลายครั้งเพื่อเก็บตัวอย่างให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อประโยชน์สูงสุดของการเสริมสร้างรสนิยมและองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยนิยม และรูปแบบเนื้อหาดนตรีสมัยนิยมควรนำเสนอในแนวทางอื่นต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะในรูปแบบที่ทันสมัยและมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายไปที่วัยรุ่นเป็นหลักเพราะเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมได้ง่ายและมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ดุรณ์ แก้วม่วงและคณะผู้จัดทำ. (2546). *สุนทรียภาพของชีวิต*. สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ
ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
ภาคภูมิ เตี้ยวงษ์สุวรรณ. (2562). *ดนตรีสมัยนิยม : แนวทางการพัฒนาเพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมี
คุณภาพ วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*. วารสารดนตรีบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา, (หน้า 83-94). กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- Abril, C. & Gault, B. (2008). *The State of Music in Secondary Schools: The Principal's
Perspective*. Journal of Research in Music Education. 56 (1), 72.
- Alberta Education. (1994). *High School Music Overview: General Music 10–20–30*, Government
of Alberta.
- Anderson, R. (2004). "Reggae Music: A History and Selective Discography" Music Library
Association. 61 (1), 206-214.
- Bennett, A. (2001). *Culture of Popular Music*. Open University Press, Philadelphia
- Bloom, B., (Ed.). 1956. *Taxonomy of educational objectives: The classification of
educational goals: Handbook I, cognitive domain*. New York: Longman.
- Bolden, T. (2004). *Afro-Blue: Improvisations in African American Poetry and Culture*.
University of Illinois Press.

- Davidson, K. (Director). (2018). **ReMastered: Who Shot the Sheriff?** [Video file]. Retrieved from <https://www.netflix.com/watch/80191047?trackId>
- Dearn, L., (2013). **Young People and Popular Music Culture: The Impact of Popular Music Within the Everyday Lives of Children Aged 10 – 16**. University of York Faculty of Arts and Humanities. (2021). **Music Bachelor of Arts: Undergraduate Course**. University of Southampton. Retrieved from <https://www.southampton.ac.uk/courses/music-degree-ba>
- Gordon, E. (2007). **Learning Sequences in Music: A Contemporary Learning Theory** Chicago: GIA Publications, Inc
- Handy, W.C. (1941). **Father of the Blues: An Autobiography**. Arna Bontemps, ed. New York: Macmillan
- Himes, G. (1979). **"Return of Reggae"**. The Washington Post.
- Oakes, B. (Director). (2019). **ReMastered: Devil at the Crossroads** [Video file]. Retrieved from <https://www.netflix.com/watch/80191049?trackId>
- Pearley, L., Sr. (2018). **The Historical Roots of Blues Music**. AAIHS. Retrieved from <https://www.aaihs.org/the-historical-roots-of-blues-music/>
- Ratliff, B. (1999). **"It's About New Beginnings and Keeping the Faith"**. The New York Times

การสร้างเกณฑ์ปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา Development of the Norm of Critical Cognitive Skills of Vocational Students

กนก พานทอง^{1*} (Kanok Panthong) ,
ภัทราวดี มากมี² (Pattrawadee Makmee),
ปริญญา เรืองทิพย์³ (Parinya Ruengtup),
ประวิทย์ ทองไชย⁴ (Prawit Thongchai) ,
ปิยะทิพย์ ประดุงพรหม⁵ (Piyathip Pradujprom)

^{1,3,5}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ หน่วยวิจัยวิทยาการปัญญาและนวัตกรรม วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา
(Assistant Professor of Cognitive Science and Innovative Research Unit, Research Methodology and Cognitive Science, Burapha University)

²รองศาสตราจารย์ประจำ หน่วยวิจัยวิทยาการปัญญาและนวัตกรรม วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา
(Associate Professor of Cognitive Science and Innovative Research Unit, Research Methodology and Cognitive Science, Burapha University)

⁴อาจารย์พิเศษ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา
(Special Lecturer of Faculty of Sport Science, Burapha University)

*Corresponding Author. E-mail : Kanok1459@gmail.com

(Received: July 9, 2021; Revised: October 18, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จากวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา และวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ทั้ง 6 ภูมิภาค ทำแบบประเมินทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 955 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสร้างปกติวิสัยด้วยวิธีแปลงคะแนนดิบเป็นเปอร์เซ็นต์ไทล์ และคะแนนที่ปกติ ผลการวิจัยพบว่า เกณฑ์ปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาโดยภาพรวม แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี และพอใช้ (เปอร์เซ็นต์ไทล์ตั้งแต่ 83.98 ขึ้นไป, 16.91 ถึง 83.97, ตั้งแต่ 16.90 ลงมา ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี และพอใช้ (เปอร์เซ็นต์ไทล์ตั้งแต่ 81.73 ขึ้นไป, 22.93 ถึง 81.72, ตั้งแต่ 22.92 ลงมา ตามลำดับ) ด้านการแก้ไขปัญหา แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี และพอใช้ (เปอร์เซ็นต์ไทล์ตั้งแต่ 83.40 ขึ้นไป, 47.64 ถึง 83.39, ตั้งแต่ 47.63 ลงมา ตามลำดับ) ด้านการคิดสร้างสรรค์ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี และพอใช้ (เปอร์เซ็นต์ไทล์ตั้งแต่ 85.24 ขึ้นไป, 25.65 ถึง 85.23, ตั้งแต่ 25.64 ลงมา ตามลำดับ) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี และพอใช้ (เปอร์เซ็นต์ไทล์ตั้งแต่ 83.40 ขึ้นไป, 21.31 ถึง 83.39, ตั้งแต่ 21.30 ลงมา ตามลำดับ) และด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี และพอใช้ (เปอร์เซ็นต์ไทล์ตั้งแต่ 81.20 ขึ้นไป, 21.78 ถึง 81.19, ตั้งแต่ 21.77 ลงมา ตามลำดับ)

คำสำคัญ: เกณฑ์ปกติวิสัย; ทักษะชีวิต; ทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ; นักศึกษาอาชีวศึกษา

Abstract

This research aimed to construct the norm of critical cognitive skills for vocational students. The data were obtained from students who were studying at vocational certificate levels and high vocational certificate levels from technical schools, vocational education colleges, and private vocational education colleges in six regions. All 955 students completed the critical cognitive skills assessment and they were recruited by multi-stage random sampling. The data analysis was conducted for constructing the norm by transforming the raw scores into percentiles and T scores. The research results revealed the norm of critical cognitive skills for vocational students could be divided into three levels for an overall scale, that is, very good, good, and fair ($> 83.98^{\text{th}}$ percentile, 16.91^{st} to 83.97^{th} , $<16.90^{\text{th}}$, respectively). Specifically, the decision making subscale could be divided into three levels, namely very good, good, and fair ($> 81.73^{\text{th}}$ percentile, 22.93^{rd} to 81.72^{nd} , $<22.92^{\text{nd}}$, respectively). The problem solving subscale could be divided into three levels, that is, very good, good, and fair ($> 83.40^{\text{th}}$ percentile, 47.64^{th} to 83.39^{th} , $<47.63^{\text{rd}}$, respectively). The creative thinking subscale could be divided into three levels, namely very good, good, and fair ($> 85.24^{\text{th}}$ percentile, 25.65^{th} to 85.23^{rd} , $<25.64^{\text{th}}$, respectively). The critical thinking subscale could be divided into three levels, namely very good, good, and fair ($> 83.40^{\text{th}}$ percentile, 21.31^{st} to 83.39^{th} , $<21.30^{\text{th}}$, respectively). Finally, the effective communication subscale could be divided into three levels, namely very good, good, and fair ($> 85.24^{\text{th}}$ percentile, 25.65^{th} to 85.23^{rd} , $<25.64^{\text{th}}$, respectively). The critical thinking subscale could be divided into three levels, namely very good, good, and fair ($> 81.20^{\text{th}}$ percentile, 21.78^{th} to 81.19^{th} , $<21.77^{\text{th}}$, respectively).

Keywords: Norms; Life Skills; Critical Cognitive Skills; Vocational Students

บทนำ

สภาพสังคมไทยในทศวรรษใหม่ เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม การหล่อหลอมรวมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคนที่คุณคคลในสังคมจะต้องตั้งรับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษานอกโรงเรียนตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ รอบตัว ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างมากมาย ทั้งปัญหาด้านการปรับตัว ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกมส์ ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ ฯลฯ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคม อาจจะเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย จึงจำเป็นต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดีเป็นเพื่อใช้เป็นภูมิคุ้มกัน ให้รอดพ้นจากการครอบงำความคิดของสื่อเทคโนโลยี และตั้งรับต่อการก้าวรุกรุกทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11, มปป.) จึงถือได้ว่าทักษะชีวิตเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Cognitive Skills: CCS)

การพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ทักษะเชิงสัมพันธ์ (Relational Skills)” เป็นทักษะทางปัญญาที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา เนื่องจากนักศึกษา

อาชีวศึกษาที่จบไปแล้วไม่มีงานทำและทำงานไม่เป็น ขาดการฝึกคิดวิเคราะห์ การสังเกต การแสวงหาความรู้ และมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561, 99) ขาดการยั้งคิด อารมณ์ร้อน หงุดหงิดง่าย สมาธิสั้น และมักจะตัดสินใจกระทำด้วยความรุนแรง เพราะขาดทักษะในการจัดการปัญหา และขาดทักษะในการควบคุมอารมณ์ตนเอง (อิสเรศวร์ ลักษณะมีพิเชษฐ์, อุนิษา เลิศโตมรสกุล และปิยะพร ตันณีกุล, 2562, 348) ทั้งนี้ ยังต้องมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารทั่วไปและการสื่อสารเพื่ออาชีพ มีความรู้ความเชี่ยวชาญใน การใช้เทคโนโลยีเพื่อประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับการทำงาน สามารถทำงานได้จริง พร้อมทำงานเป็นทีม มีความอดทน ที่สำคัญนอกจากเป็นคนเก่ง ทำงานเป็นแล้ว ต้องเป็นคนดี มีจิตอาสาพร้อมด้วย (ชูลิพร อร่ามเนตร, 2562) และยังสอดคล้องกับผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่พบปัญหาของการศึกษาไทย ได้แก่ ปัญหาการอ่านและการเขียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ ผู้เรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ และยังขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561, 19) อีกด้วย

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวทำให้คณะผู้วิจัยเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณให้กับนักศึกษาอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น อย่างน้อยให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ยังไม่มีเครื่องมือวัดทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความครอบคลุมและจำเพาะ ตลอดจนมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนอย่างชัดเจน และน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับยุคแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นจะต้องวัดประเมินทักษะที่มีความซับซ้อนในลักษณะหลายด้าน ตามแนวคิดของ WHO (1994) ซึ่งได้ทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Cognitive Skills: CCS) ออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ด้านการตัดสินใจ (Decision Making) ด้านการแก้ไขปัญหา (Problem Solving) และด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) คณะผู้วิจัยจึงสนใจและนำเสนอเกี่ยวกับการสร้างเกณฑ์ปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา และเพื่อให้คะแนนที่ได้มีความตรงในเชิงการแปลความหมาย (Interpretation Validity) ซึ่งมีความสำคัญในเชิงการวัดผลอย่างยิ่ง เกณฑ์ปกติวิสัย (Norms) จึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของแบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้สำหรับตีความหมายของคะแนนที่ได้จากการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน ทำให้ทราบระดับความสามารถของผู้ถูกทดสอบแต่ละคนได้ทันที (สมนึก ภัททิยธนี, 2546) ทำให้ได้สารสนเทศในเชิงเปรียบเทียบทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาอาชีวศึกษาในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้นักวิชาการ นักการศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปให้เป็นข้อมูลสำหรับกำหนดแนวทางในการพัฒนา/ปรับปรุงนักศึกษาอาชีวศึกษาให้มีทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณในระดับที่พึงพอใจต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประจำปีการศึกษา 2559 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) คือ สถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐบาล ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้

1.1 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เลือกจังหวัดจากกลุ่มภูมิภาค โดยการแบ่งจำนวนจังหวัดในแต่ละกลุ่มภูมิภาค ตามการแบ่งภูมิภาคอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2520 ตามการแบ่งของคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยสภาวิจัยแห่งชาติ ประกอบไปด้วย 6 ภูมิภาค (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545, 5-6) ซึ่งจังหวัดที่สุ่มได้รวมทั้งสิ้น 6 จังหวัด ประกอบด้วย กลุ่มภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัด เชียงใหม่ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มภาคตะวันตก ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี กลุ่มภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกลุ่มภาคใต้ ได้แก่ จังหวัด สุราษฎร์ธานี

1.2 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ที่เป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐบาล ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยอาชีวศึกษา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน อย่างละ 1 แห่ง จากจังหวัดของกลุ่มภูมิภาคที่สุ่มได้จากข้อ 1.1 ได้สถานศึกษาที่เป็นวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา และวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดละ 3 วิทยาลัย รวมได้วิทยาลัยใน 6 ภูมิภาคได้จำนวนทั้งสิ้น 18 วิทยาลัย

1.3 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power กำหนดให้ค่า Effect Size = 0.3, α err prob = 0.05, Power (1- β err prob) = 0.95 และ df = 220 โดยเลือกการทดสอบไค-สแควร์ (Chi-Square Test) แบบการทดสอบความกลมกลืน (The goodness of fit test) และ Type of Power Analysis เลือกเป็น A priori: Computer Required sample size-given α , power, and effect size และกดปุ่มคำนวณ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 883 คน

แต่เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการสร้างแบบประเมินทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมี วิจารณ์ญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาให้เป็นมาตรฐาน และต้องมีการนำผลจากแบบประเมินมาสร้างปกติวิสัย (Norms) เพื่อลดความคาดเคลื่อน และการกำหนดอัตราส่วนเท่ากัน จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างไว้ จำนวน 990 คน วิทยาลัย ๆ ละ 55 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้นักเรียน/นักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จากวิทยาลัยที่ได้จำแนกไว้ 1) กลุ่มภาคเหนือ ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ และวิทยาลัยเทคโนโลยีปัลลิกะนันท์ เชียงใหม่ 2) กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี วิทยาลัยเทคนิคอุดรธานี และวิทยาลัยเทคโนโลยีสัมพันธ์ 3) กลุ่มภาคตะวันออก ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี วิทยาลัยเทคนิคชลบุรี และวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคตะวันออก (อี.เทค) 4) กลุ่มภาคตะวันตก ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี วิทยาลัยเทคนิคกาญจนบุรี และวิทยาลัยอาชีวศึกษาบริหารธุรกิจกาญจนบุรี 5) กลุ่มภาคกลาง ได้แก่ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยเทคนิคพระนครศรีอยุธยา และวิทยาลัยเทคโนโลยีไทยอโยธยาบริหารธุรกิจ และ 6) กลุ่มภาคใต้ ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี และวิทยาลัยเทคโนโลยีดอนบอสโก สุราษฎร์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ซึ่งมีรายละเอียดการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและการเติมคำตอบเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ สถานศึกษา ภูมิภาค และจังหวัด

ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การตัดสินใจ มีข้อคำถาม 8 ข้อ

2) การแก้ไขปัญหา มีข้อคำถาม 10 ข้อ 3) การคิดสร้างสรรค์ มีข้อคำถาม 8 ข้อ 4) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีข้อคำถาม 9 ข้อ และ 5) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อคำถาม 10 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI)

1) การคำนวณค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหารายข้อ (Item-Content Validity Index: I-CVI) เกณฑ์การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาจากค่า I-CVI (Item-Content Validity Index: I-CVI) ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.83 (Polit, Beck, & Owen, 2007, p. 460) ผลการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย ปรากฏว่ามีค่า I-CVI เท่ากับ 1.00 ซึ่งมากกว่า 0.83 แปลความหมายได้ว่า ข้อคำถามทุกข้อมีความตรงเชิงเนื้อหาผ่านเกณฑ์

2) การคำนวณค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (Scale's Content Validity Index: S-CVI) เกณฑ์การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ โดยพิจารณาจากค่า S-CVI ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป (Polit, Beck, & Owen, 2007, p. 460) ผลการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับของเครื่องมือวิจัย ปรากฏว่ามีค่า S-CVI เท่ากับ 1.00 ซึ่งมากกว่า 0.90 แปลความหมายได้ว่า ข้อคำถามทั้งฉบับมีความตรงเชิงเนื้อหาผ่านเกณฑ์

2.2 ความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยง (Reliability) โดยนำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาอาชีวศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ หรือค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคำถามแต่ละข้อกับคำถามรวมทั้งฉบับ (Corrected Item Total Correlation) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อที่เป็นบวกตั้งแต่ .30 ขึ้นไป (บุญใจ ศรีสถิตยน์รากูร, 2555, 247) หาค่าคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยง (Reliability) แบบสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ใช้เกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient- α) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Pallant, 2013, p. 104; บุญใจ ศรีสถิตยน์รากูร, 2555, หน้า 294) ปรากฏว่ามีค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.75 - 0.93 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบประเมินทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ จำแนกตามตัวแปร

ตัวแปร	จำนวน (ข้อ)	ค่าความเที่ยง
การตัดสินใจ	1-6	0.83
การแก้ไขปัญหา	7-12	0.75
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	13-18	0.81
การคิดสร้างสรรค์	19-24	0.79
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	25-30	0.93

2.3 นำแบบประเมินทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณมาปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อย เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 นำหนังสือขอความร่วมมือจากวิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการวิทยาลัยฯ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน/นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมนัดวันเวลาในการเก็บข้อมูล

3.2 เมื่อถึงกำหนดวัน เวลานั้น คณะผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอใช้ห้องประชุม

3.3 จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้พร้อมและอยู่สภาพที่เรียบร้อยและให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน/นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียน/นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัย โดยคณะผู้วิจัยเป็นผู้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยก่อนที่จะดำเนินการเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับ ตลอดจนอธิบายวิธีการต่าง ๆ ให้กลุ่มตัวอย่างทราบ

3.5 หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้ง ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ถ้าได้ข้อมูลครบจึงจะถือว่าครบถ้วนสมบูรณ์ ปรากฏว่า แจกไปจำนวน 990 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 955 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.46 มีความสมบูรณ์ที่สามารถนำข้อมูลใช้ในการวิเคราะห์ได้

3.6 นำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การสร้างปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาอาชีวศึกษา ด้วยการแปลงคะแนนดิบเป็นตำแหน่งเปอร์เซ็นต์และคะแนนที่ปกติที่ได้รวบรวมมาจากนักเรียน/นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) เรียงลำดับคะแนนจากสูงไปหาล่าง 2) หาแจกแจงความถี่ของแต่ละคะแนน 3) หาความถี่สะสม 4) หาความถี่สะสมที่อยู่ใต้ความถี่ชั้นนั้น รวมกับครึ่งหนึ่งของความถี่ในชั้นคะแนนนั้น และ 5) คำนวณหาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ของข้อ 4) โดยใช้สูตรคำนวณตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับการรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่ได้รับการสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ โดยมีการชี้แจงถึงชื่อเรื่องวัตถุประสงค์ ระยะเวลา ขั้นตอนการทำวิจัยประโยชน์ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการทำวิจัย ผู้เข้าร่วมงานวิจัยสามารถบอกเลิกการเข้าร่วมงานวิจัยเมื่อใดก็ได้ เมื่อกลุ่มตัวอย่างเข้าใจจึงได้ลงนามให้คำยินยอมเพื่อเข้าร่วมงานทำวิจัย ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมทำวิจัยจะถูกเก็บเป็นความลับ จะเปิดเผยเฉพาะผลสรุปการวิจัยในภาพรวม มีการนำไปใช้เฉพาะทางการศึกษาในเชิงวิชาการเท่านั้น

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาอาชีวศึกษา จากนักเรียนอาชีวศึกษา จำนวน 955 คน โดยคำนวณหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ เพื่อกำหนดเป็นระดับทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ดังนี้

1. ปกติวิสัยของการประเมินทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาในภาพรวม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เกณฑ์การเปรียบเทียบช่วงคะแนนดิบ เปอร์เซ็นไทล์ และระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาโดยภาพรวม

ช่วงคะแนนดิบ	เปอร์เซ็นไทล์	ระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาโดยภาพรวม
128-150	$PR \geq 83.98$	ดีมาก
88-127	$16.91 \leq PR \leq 83.97$	ดี
30-87	$PR \leq 16.90$	พอใช้

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมที่มีนักเรียน 955 คน ผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 128-150 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณระดับดีมาก ผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 88-127 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณระดับดี และผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 30-87 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณระดับพอใช้

2. ปกติวิสัยของการประเมินทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตัดสินใจ 2) ด้านการแก้ไขปัญหา 3) ด้านการคิดสร้างสรรค์ 4) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 5) ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ดังตารางที่ 3 ถึงตารางที่ 7

ตารางที่ 3 เกณฑ์การเปรียบเทียบช่วงคะแนนดิบ เปอร์เซ็นไทล์ และระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ด้านการตัดสินใจ

ช่วงคะแนนดิบ	เปอร์เซ็นไทล์	ระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ด้านการตัดสินใจ
26-30	$PR \geq 81.73$	ดีมาก
18-25	$22.93 \leq PR \leq 81.72$	ดี
6-17	$PR \leq 22.92$	พอใช้

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมที่มีนักเรียน 955 คน ผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 26-30 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการตัดสินใจระดับดีมาก ผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 18-25 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการตัดสินใจระดับดี และผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 6-17 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการตัดสินใจระดับพอใช้

ตารางที่ 4 เกณฑ์การเปรียบเทียบช่วงคะแนนดิบ เปอร์เซ็นไทล์ และระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ด้านการแก้ปัญหา

ช่วงคะแนนดิบ	เปอร์เซ็นไทล์	ระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ด้านการแก้ปัญหา
26-30	$PR \geq 83.40$	ดีมาก
18-25	$47.64 \leq PR \leq 83.39$	ดี
6-17	$PR \leq 47.63$	พอใช้

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมที่มีนักเรียน 955 คน ผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 26–30 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการแก้ปัญหาในระดับดีมาก ผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 18–25 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการแก้ปัญหาในระดับดี และผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 6–17 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการแก้ปัญหาระดับพอใช้

ตารางที่ 5 เกณฑ์การเปรียบเทียบช่วงคะแนนดิบ เปอร์เซ็นไทล์ และระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ช่วงคะแนนดิบ	เปอร์เซ็นไทล์	ระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ
26–30	$PR \geq 83.40$	ดีมาก
18–25	$21.31 \leq PR \leq 83.39$	ดี
6–17	$PR \leq 21.30$	พอใช้

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมที่มีนักเรียน 955 คน ผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 26–30 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณระดับดีมาก ผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 18–25 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณระดับดี และผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 6–17 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระดับพอใช้

ตารางที่ 6 เกณฑ์การเปรียบเทียบช่วงคะแนนดิบ เปอร์เซ็นไทล์ และระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ด้านการคิดสร้างสรรค์

ช่วงคะแนนดิบ	เปอร์เซ็นไทล์	ระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ด้านการคิด สร้างสรรค์
26–30	$PR \geq 85.24$	ดีมาก
18–25	$25.65 \leq PR \leq 85.23$	ดี
6–17	$PR \leq 25.64$	พอใช้

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมที่มีนักเรียน 955 คน ผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 26–30 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการคิดสร้างสรรค์ระดับดีมาก ผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 18–25 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการคิดสร้างสรรค์ระดับดี และผู้ที่ได้คะแนนดิบตั้งแต่ 6–17 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการคิดสร้างสรรค์ระดับพอใช้

ตารางที่ 7 เกณฑ์การเปรียบเทียบช่วงคะแนนดิบ เปอร์เซ็นไทล์ และระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ
สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ช่วงคะแนนดิบ	เปอร์เซ็นไทล์	ระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ด้านการสื่อสารอย่าง มีประสิทธิภาพ
26-30	$PR \geq 81.20$	ดีมาก
18-25	$21.78 \leq PR \leq 81.19$	ดี
6-17	$PR \leq 21.77$	พอใช้

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมที่มีนักเรียน 955 คน ผู้ที่ได้คะแนนตั้งแต่ 26-30 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพระดับดีมาก ผู้ที่ได้คะแนนตั้งแต่ 18-25 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพระดับดี และผู้ที่ได้คะแนนตั้งแต่ 6-17 คะแนน มีทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพระดับพอใช้

อภิปรายผล

การสร้างปกติวิสัยของแบบประเมินจากนักศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 955 คน ปกติวิสัยนี้สามารถเปรียบเทียบทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาอาชีวศึกษา โดยพิจารณาคะแนนดิบเทียบกับตำแหน่งเปอร์เซ็นไทล์ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้แบ่งทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ออกเป็น 3 ระดับ คือ ดีมาก ดี และพอใช้ ปกติวิสัยที่ใช้ในการเปรียบเทียบนี้ เป็นปกติวิสัยจากการเทียบคะแนนแบบอิงกลุ่ม หลักการสำคัญของการตีความหมายคะแนนแบบอิงกลุ่ม คือ การตีความหมายคะแนนผลการสอบแต่ละบุคคลโดยนำคะแนนไปเทียบกับปกติวิสัย (เสรี ชัดแจ้ง, 2544) นั่นคือ เมื่อนำแบบประเมินทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาอาชีวศึกษาไปทดสอบและนำผลการวัดมาเปรียบเทียบกับปกติวิสัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ก็จะทำให้ทราบระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณของผู้สอบ

ปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาอาชีวศึกษา มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ เพราะมีความเป็นตัวแทน (Representativeness) และมีความทันสมัย (Recency) ความเป็นตัวแทน คือ กลุ่มตัวอย่างที่คณะผู้วิจัยใช้ในการสร้างปกติวิสัยเป็นกลุ่มที่มาจากประชากรเป้าหมายได้มาด้วยวิธีการสุ่ม ในการวิจัยนี้ประชากรเป้าหมาย คือ นักศึกษาอาชีวศึกษาทั้ง 6 ภูมิภาค กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการสร้างปกติวิสัย คือ นักศึกษาอาชีวศึกษาทั้ง 6 ภูมิภาค จำนวน 955 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอนในกลุ่มประชากรเป้าหมาย ดังนั้น จึงถือได้ว่า ปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาอาชีวศึกษามีความเป็นตัวแทนที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ เสรี ชัดแจ้ง (2544) ที่กล่าวถึง ความเป็นตัวแทนว่า ปกติวิสัยพิจารณาได้จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้สร้างปกติวิสัยว่าจากกลุ่มประชากรเป้าหมายหรือไม่ โดยทั่ว ๆ ไป จะพิจารณาในเรื่องขนาดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งควรมีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะทำให้ค่าสถิติต่าง ๆ มีค่าคงที่ หมายความว่า ถ้าเพิ่มจำนวนตัวอย่างที่มีลักษณะอย่างเดียวกันเข้าไปในกลุ่มตัวอย่างอีก ค่าสถิติที่คำนวณได้ใหม่จะคล้ายคลึงกับค่าสถิติเดิม ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัย ถือว่ามีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะทำให้ค่าสถิติต่าง ๆ มีค่าคงที่ตามเกณฑ์ที่กำหนด เพราะจำนวน 955 คน แสดงให้เห็นถึงลักษณะการแจกแจงของข้อมูลเป็นการแจกแจงปกติ

เมื่อพิจารณาถึงความทันสมัยของมาตรวัด นั่นถือว่า ปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาอาชีวศึกษามีความทันสมัย เพราะเป็นมาตรวัดที่สามารถวัดระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ

ในนักศึกษาอาชีวศึกษาได้ เนื่องจากการประเมินนี้มุ่งวัดทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณ ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เมื่อนำแบบประเมินไปทดสอบกับนักเรียน และเปรียบเทียบคะแนนกับระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณก็จะได้ทราบว่านักเรียนมีทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณระดับใด จึงถือได้ว่าปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความทันสมัย และสอดคล้องกับข้อเสนอของ เสรี ชัดเข้ม (2544) ที่กล่าวถึง ความทันสมัยว่า ปกติวิสัยที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา หรือหลักสูตรการศึกษาในยุคปัจจุบัน และยุคแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อีกด้วย

ผลจากการทดสอบทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณ นอกจากจะทำให้ทราบระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณโดยรวมแล้ว ยังช่วยให้ทราบอีกว่านักเรียนมีทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณที่เด่นหรือด้อยในด้านใด ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้มีการส่งเสริมทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณในด้านนั้น ๆ เพิ่มมากขึ้น เพราะทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณนั้นสามารถปรับปรุงและพัฒนาขึ้นสูงได้ จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าแบบประเมินทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาอาชีวศึกษา มีความเหมาะสมที่จะนำไปตรวจสอบระดับทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณในนักศึกษาอาชีวศึกษา โดยนำผลการทดสอบไปเทียบกับปกติวิสัยที่สร้างขึ้น เพื่อประกอบการพิจารณาว่าผู้เรียนมีทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณที่เด่นหรือด้อยในด้านใด แล้วนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างพัฒนาทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาอาชีวศึกษา และพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ให้สูงขึ้นตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เกณฑ์ปกติวิสัยที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้ได้กับนักศึกษาอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เท่านั้น ซึ่งการพัฒนาเกณฑ์ปกติวิสัยนี้อยู่บนพื้นฐานของการประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (Norm Reference) นั่นคือ ใช้ในการเปรียบเทียบกันภายในกลุ่มนักศึกษาอาชีวศึกษาเท่านั้น ไม่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับนักเรียนในสายสามัญได้ เนื่องจากนักเรียนในสายสามัญ อาจจะมีเกณฑ์ปกติวิสัยที่แตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาและพัฒนาเกณฑ์ปกติวิสัยของทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณในนักศึกษาอาชีวศึกษาในแต่ละสาขา/แผนกย่อยด้วย เพื่อให้ นักวิชาการ นักการศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำเครื่องมือไปใช้ประเมินนักศึกษาอาชีวศึกษาในแต่ละสาขา/แผนกได้อย่างครอบคลุมต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาและพัฒนาเกณฑ์คะแนนจุดตัด (Cut Score) ซึ่งเป็นการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ควบคู่กับการสร้างเกณฑ์ปกติวิสัย ซึ่งเป็นการประเมินผลแบบอิงกลุ่ม โดยจะทำให้ได้สารสนเทศเชิงเปรียบเทียบ และทำให้การประเมินผลในภาพรวมมีความตรง (Validity) มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยตามกรอบการวิจัยที่เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ (คอบช.) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยที่มุ่งเป้าตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศประจำปีงบประมาณ 2559

เอกสารอ้างอิง

- ชูลีพร อร่าม. (2562). **ปรับโฉมหลักสูตรอาชีวะก้าวสู่เด็กช่างยุคดิจิทัล**. สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/edu-health/381139>
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2555). **การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย: คุณสมบัติทางการวัดเชิงจิตวิทยา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญศรี พรหมมาพันธุ์. (2548). **ส่วนประกอบของแบบทดสอบมาตรฐาน**. ในเอกสารการสอน ชุดวิชาการพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). **อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). **การสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) และการขยายคะแนน T ปกติ**. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 9, 1-12.
- เสรี ชัดเข้ม. (2544). **เอกสารคำสอนรายวิชา 433306 ทฤษฎีการวัดเบื้องต้น**. ภาควิชาวิจัยและวัดผลการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. (มปป). **คู่มือครูแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต**. แนวคิดเรื่องทักษะชีวิตและการพัฒนาทักษะชีวิต ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สืบค้นจาก <https://sites.google.com/a/secondary11.go.th/www/khumux-khru-naewthang-kar-phathna-thaksa-chiwit>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). **สภาวะการศึกษาไทยปี ๒๕๕๙/๒๕๖๐ แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand ๔.๐**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อิสเรศวร ลักขมีพิเชษฐ์, อุนิษา เลิศโตมรสกุล และปิยะพร ตันณีกุล. (2562). **มาตรการป้องกันปัญหาความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล**. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 22(2), 348-358.
- Pallant, J. (2013). **SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis Using the SPSS Program (5th ed.)**. Maidenhead, Berkshire, England: McGraw-Hill.
- Polit, D. F., Beck, C.T. (2007). **Focus on Research Methods Is the CVI an Acceptable Indicator of Content Validity? Appraisal and Recommendations**. Research in Nursing & Health, 30, 459-467.
- World Health Organization, D. o. M. H. (1994). **Life skills education for children and adolescents in schools. Pt. 1, Introduction to life skills for psychosocial competence. Pt. 2, Guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes**. Geneva : World Health Organization Retrieved from <http://www.who.int/iris/handle/10665/63552>.

สื่อบุคคลเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น Personal Media for Local Election Campaigns

ทวีรัตน์ เลาทัยชนก^{1*} (Taweerat Laohathaichanok)

วิทยากร ท่อแก้ว² (Wittayatorn Tokeaw)

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรนวัตกรรมสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
(Ph.D. Communication innovation for Political and Local Administration Sukhothai Thammathirat Open University)

²รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
(Associate Professor Doctor of School Of Communication Arts Sukhothai Thammathirat Open University)

*Corresponding Author. E-mail: jirapornsaengsri@gmail.com

(Received: July 10, 2021; Revised: October 16, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

“สื่อบุคคล” มีความสำคัญอย่างยิ่งในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เนื่องจากเป็นสื่อที่เข้าสัมผัสกับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริงเป็นสื่อที่สามารถรับรู้ผลตอบกลับของผู้รับสารได้รวดเร็วทันที่ทันใด การใช้สื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นกระบวนการสื่อสารโดยตรงไปยังผู้รับสาร ซึ่งทำหน้าที่ในการรณรงค์ให้ประชาชนได้รับรู้ รับทราบข้อมูลเนื้อหาของสารที่ทำการรณรงค์ เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึง เข้าใจวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ของผู้รับสารได้ดีกว่าสื่ออื่น ๆ การใช้สื่อบุคคลเพื่อการรณรงค์ฯ มีเป้าหมายสำคัญ คือ การให้ความรู้ความเข้าใจและปรับเปลี่ยนทัศนคติพฤติกรรมของผู้รับสารให้เกิดการยอมรับและตัดสินใจเลือกข้างลงคะแนนให้กับทีมที่ทำการรณรงค์ สำหรับบทความเรื่อง “สื่อบุคคลเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น” เป็นการนำเสนอแนวทางการใช้สื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ให้ประสบผลสำเร็จ อันจะนำไปสู่แนวคิดและการประยุกต์ใช้สื่อบุคคลเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของทีมการเมืองในอนาคต ผู้สนใจ นักวิชาการสามารถนำไปเป็นแนวทางพัฒนาและประยุกต์ใช้ “สื่อบุคคล” สำหรับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งต่อไป

คำสำคัญ: สื่อบุคคล; การรณรงค์; หาเสียง; ผู้บริหารท้องถิ่น

Abstract

“Personal media” are extremely important in election campaigns for local offices because they actually contact the local citizens and they can perceive people’s reactions and feedback immediately. Using personal media is a way to transmit messages about the election campaign directly to the message receivers so they can be aware of information about the candidate and policies. Personal media have deep penetration and truly understand the specific local culture of the message receivers much better than other media. The main goals of using personal media in an election campaign are to inform, create understanding, change attitudes and ultimately change behavior so that citizens will support the candidate and the party and vote for them. This article outlines guidelines on how candidates running for local administrative positions can use personal media effectively in their campaign. The ideas can be applied and adapted by political teams in the future. Academics and other interested people can use these

concepts and develop better methods of using the power of personal media in election campaigns.

Keywords: Personal Media; Campaign; Election; Local Administrator

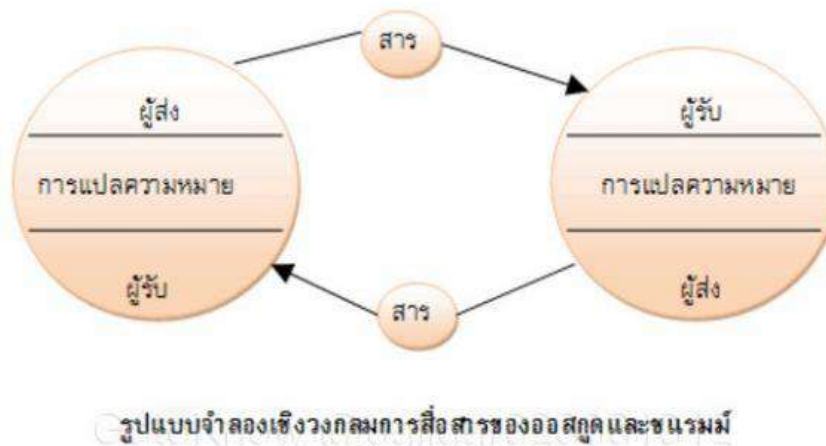
บทนำ

การเมืองส่วนท้องถิ่น ถือได้ว่า มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากปัจจุบันพรรคการเมืองในระดับชาติได้ให้ความสำคัญกับการเมืองท้องถิ่นเป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นองค์กรทางการเมืองที่ขยายวงกว้าง ครอบคลุมชุมชนชนบท รวมไปถึงสังคมรากหญ้า ซึ่งเป็นสังคมส่วนใหญ่ของไทย ในขณะที่เดียวกันผู้นำทางการเมืองของส่วนท้องถิ่นล้วนเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นมาเป็นระยะเวลายาวนาน ทำให้เข้าถึงประชาชนในพื้นที่ได้อย่างลึกซึ้งและทั่วถึง ทั้งทางด้านวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ มีความเข้าใจ สามารถที่จะสื่อสารโน้มน้าวกับประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้เกิดการยอมรับและเห็นด้วยกับนโยบายพรรคการเมือง หรือยอมรับกิจกรรมทางการเมือง และเกิดการปฏิบัติตาม ดังนั้น ในสภาพแวดล้อมของการเมืองส่วนท้องถิ่น “สื่อบุคคล” เป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญสำหรับทำหน้าที่เป็นสื่อ เพื่อเข้าไปรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคการเมืองที่สามารถเข้าถึง เข้าใจ ประชาชนในพื้นที่ได้ดีกว่าสื่ออื่น ๆ

จากสภาพของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บ่งชี้ให้เห็นว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์ สังคมของเครือญาติ พี่น้อง พรรคพวก เพื่อนฝูง สังคมที่ดูแลเกื้อกูลกัน มีบุญคุณต่อกัน ด้วยสภาพของสังคมไทยที่เป็นไปในลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เอื้อต่อการใช้สื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าการใช้ “สื่อบุคคล” ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจาก ชุมชน หมู่บ้านในท้องถิ่น ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง ไหลลงมาในระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่สามารถใช้ “สื่อบุคคล” เข้าไปทำการรณรงค์ได้ถึงตัวคนในท้องถิ่นได้ทั้งระดับชนชั้นกลาง และรากหญ้า ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มีโอกาสดูแลเพื่อเรียนรู้ และรับรู้จากสื่อบุคคลมากกว่าคนเมืองและคนชั้นสูง สังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมท้องถิ่นมากกว่าสังคมเมือง เสียงส่วนใหญ่ที่ลงคะแนนเลือกตั้งก็จะมาจากประชากรของส่วนท้องถิ่นมากกว่าชุมชนเมือง

ดังนั้น “สื่อบุคคล” จึงเป็นกลุ่มพลังที่สำคัญในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งส่วนท้องถิ่น เป็นช่องทางในการสื่อสารระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน ที่สามารถเข้าไปทำหน้าที่ได้อย่างชัดเจน ถึงตัวประชาชน เป็นสื่อที่รู้วัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น มีความเข้าใจในความเป็นอยู่ของประชากรในชุมชน รู้ความต้องการของประชากรในพื้นที่และที่สำคัญ คือ การใช้สื่อบุคคลจะทำให้ได้รับทราบผลตอบกลับที่รวดเร็ว เป็นการสื่อสารสองทางคือ จากพรรคการเมือง ผ่านสื่อบุคคลไปยังประชาชนในท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันสื่อบุคคลก็จะทำหน้าที่ในการรับข้อมูลข่าวสารผลตอบรับของประชาชนส่งกลับไปให้พรรคการเมืองที่ตนทำหน้าที่รณรงค์หาเสียงอยู่ เพื่อให้ได้รับทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และสามารถสื่อสารพฤติกรรมตอบกลับของประชาชนให้พรรคการเมืองได้รับทราบอย่างรวดเร็ว ทันทต่อสถานการณ์เกมการเมือง โดยพรรคการเมืองจะอาศัย “สื่อบุคคล” เข้าไปทำการตลาดทางการเมืองกับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้อย่างทั่วถึง และเข้าถึงประชาชน ได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับบทความตอนหนึ่งจากวารสารสหวิทยาการวิจัย เรื่อง บทบาทหวัคະແນกັບ การเลือกตั้งในจังหวัดสมุทรสงคราม เขียนโดย วรลักษณ์ พุ่มพวง (2556) กล่าวว่า หวัคະແນกັບเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งของการได้มาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้ง เพราะหวัคະແນกັບสามารถเข้าถึงผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ได้มากกว่าผู้สมัครรับเลือกตั้ง และหวัคະແນกັບสามารถใช้วิธีการหลากหลายทั้งที่เปิดเผยและไม่เปิดเผย หวัคະແນกັບ มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการหาเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครหลายคนได้ดำเนินการเลือกตั้งและแสวงหาหวัคະແນกັບเป็นจำนวนมากทั้งจากญาติพี่น้อง เพื่อน คนที่เคารพนับถือ ตลอดจนผู้สนับสนุนผู้สมัคร ของแต่ละคน ทั้งนี้ การสื่อสารโดยใช้สื่อ

บุคคล ยังเป็นไปแนวทางเดียวกับแบบจำลองการสื่อสารตามแนวคิด ของ Wilber Schramm และ C.E. Osgood (1974) คือ แบบจำลองการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ถือสกุต์เป็นต้นคิด และวิลเบอร์ ชแรมม์ ได้นำมาขยายความ ในปี พ.ศ. 2497 มีลักษณะเป็นวงกลม เน้นให้เห็นว่าทั้งผู้ส่งสาร และ ผู้รับสารต่างทำหน้าที่อย่างเดียวกันในกระบวนการสื่อสาร คือ จะเป็นทั้งผู้เข้ารหัส (Encoding) และผู้ถอดรหัส (Decoding) ในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในการตีความหมาย (interpreting) และทำการสื่อสารกลับในลักษณะวงกลม เป็นการแสดงถึงการสื่อสารแบบสองทาง ที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) ดังภาพ

ภาพที่ 1 : แบบจำลองการสื่อสารของ Wilber Schramm และ C.E. Osgood
ที่มา : www.gotoknow.org

จากแบบจำลองการสื่อสารข้างต้นสังเกตได้ว่า ทั้งผู้ส่งสาร และผู้รับสาร เป็นสื่อบุคคล ที่สามารถทำการสื่อสารโดยสามารถทราบผลตอบกลับได้ทันทีทันใดในขณะที่ทำการสื่อสาร สื่อบุคคลในฐานะผู้ส่งสารมีโอกาสได้อธิบาย ตอบข้อสงสัย และทำความเข้าใจให้กับผู้รับสารได้เข้าใจในเนื้อหาของสารที่ส่งออกไปในขณะนั้นทำให้ประหยัดเวลาในการสื่อสารและสามารถนำผลตอบกลับที่ได้รับมาเป็นแนวทาง ปรับปรุง และแก้ไขเนื้อหาสารให้ตรงกับความต้องการของผู้รับสารได้ทันกับเวลาและสถานการณ์

แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับสื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกผู้บริหารท้องถิ่น

ความหมายของสื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกผู้บริหารท้องถิ่น

สื่อบุคคล (Personal Media) หมายถึง ผู้นำท้องถิ่น/ท้องถิ่น หรือกลุ่มบุคคลที่มีตำแหน่งในท้องถิ่น กลุ่มผู้ปฏิบัติงานทางการสื่อสาร ผู้ช่วยในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แกนนำ กลุ่มผู้นำทางความคิด กลุ่มบุคคลใกล้ชิด โดยทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารส่วนท้องถิ่น สำหรับ สื่อบุคคลที่จะใช้สื่อสารกิจกรรมทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้บริหารส่วนท้องถิ่นอาจได้มาจากการคัดเลือก ญาติ เพื่อนฝูง คนที่รักใคร่ชอบพอกัน บุคคล กลุ่มบุคคลที่มีทัศนคติทางการเมืองเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คนที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยส่วนใหญ่แล้วสื่อบุคคลที่เข้ามาทำการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ให้กับ พรรคการเมืองในท้องถิ่น มักจะเป็นผู้มีอิทธิพล มีอำนาจ มีความน่าเชื่อถือ มีบทบาทอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น คนในท้องถิ่น/ชุมชน ให้การยอมรับและเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ร่วมกิจกรรมและให้การสนับสนุนสังคม อยู่เสมอ เช่น แกนนำ หัวคะแนน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน ประธานชมรมต่าง ๆ กลุ่มสตรี อสม. เพื่อให้การสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จ และประชาชนคล้อยตาม สำหรับการทำหน้าที่ที่รณรงค์ของสื่อบุคคล เป็นการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่หวังผลตอบแทนและไม่หวังผลตอบแทนจากพรรคการเมืองที่ตนสนับสนุน

สำหรับสื่อบุคคล เป็นสื่อที่ใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นสื่อดั้งเดิมที่ใช้กันมากที่สุด โดยเครื่องมือหลักของสื่อบุคคล คือ คำพูด กิริยา ท่าทาง บุคลิกภาพ การแสดงออกทางอากัปกิริยา ซึ่ง ธนารีย์ สะสุนทร (2558) ได้กล่าวถึง “สื่อบุคคล” ไว้ในบทความวิจัย เรื่อง ปัญหาและการแก้ปัญหาทางประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันออกว่า สื่อบุคคลเป็นสื่อเก่าแก่ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่จะช่วยให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จ เนื่องจากสื่อบุคคลสามารถทำการสื่อสารได้เป็นกันเอง ทำให้ทราบปฏิกิริยาตอบกลับจากผู้รับสารได้ทันทีและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้รับสารได้ตลอดเวลาเพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นหากต้องการให้ สื่อบุคคล ทำการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาสื่อบุคคลในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพ การสร้างความน่าเชื่อถือ ความรู้ การศึกษา ท่วงท่าลีลาการพูด จังหวะในการพูด เหล่านี้ล้วนแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยเชื่อว่าในบางครั้งเนื้อหาของสารอาจจะ ไม่มีความชัดเจน แต่หากมีสื่อบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร ก็จะทำให้สารนั้นเกิดความน่าเชื่อถือ ผู้รับสารคล้อยตาม สร้างการยอมรับจากผู้รับสารด้วยเหตุและผล เกิดความเชื่อมั่น เชื่อถือ เกิดการยอมรับและปฏิบัติตาม ในที่สุด สื่อบุคคลที่จะนำมาเป็นตัวกลางในการสื่อสารรณรงค์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้นำชุมชน อสม. ประธานชมรมหมู่บ้าน/ชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มมวลชน กลุ่มกีฬา/ดนตรี หัวคะแนน แกนนำ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานทางการเมือง เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสื่อบุคคลที่สามารถเข้าถึงผู้รับสารในระดับท้องถิ่นได้ดีกว่าสื่ออื่น ๆ

ความสำคัญของสื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกผู้บริหารท้องถิ่น

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งถือเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย เป็นกลยุทธ์การตลาดทางการเมือง เนื่องจากการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นกลไกทางการเมืองที่สำคัญที่จะทำให้ประชาชนได้รู้จักพรรคการเมือง สมาชิกของพรรคการเมือง รวมทั้งได้รับรู้และรู้จักนโยบาย ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของพรรค อันเป็นเหตุผลสำคัญที่จะทำให้ประชาชนได้รู้จัก และตัดสินใจเลือกเข้าไปทำหน้าที่ในสภา เพื่อบริหารประเทศ หากการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมีการเลือกใช้การสื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสมก็จะทำให้ผลของการรณรงค์มีคุณภาพระบบการเมืองมีคุณภาพตามไปด้วย การรณรงค์หาเสียงทางการเมืองเป็นกระบวนการในการกำหนดกลยุทธ์ทางการเมือง เพื่อทำการรณรงค์ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง กิจกรรมทางการเมือง ให้เข้าถึงประชาชนผู้รับสาร สำหรับการรณรงค์หาเสียงนั้นเป็นกลไกทางการเมืองที่สำคัญอันนำไปสู่ผู้นำทางการเมือง และกลไกการสื่อสารสำคัญที่จะรักษาอำนาจทางการเมืองเอาไว้ อีกนัยหนึ่งนั้นหมายความว่า การรณรงค์ทางการเมืองเป็นกระบวนการสื่อสารทั้งก่อนได้อำนาจ และหลังได้อำนาจ

ทั้งนี้ วิษยาธร ท่อแก้ว, (2562, 4-4) ได้ให้ความหมายของการรณรงค์ทางการเมืองไว้ว่า เป็นการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการเมืองทั้งก่อนเข้าไปมีอำนาจและหลังจากได้อำนาจ เพื่อมุ่งโน้มน้าวใจให้ กลุ่มเป้าหมายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือเสริมย้ำความคิดค่านิยมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนนำไปสู่การเข้าร่วมสนับสนุน ในทิศทางที่มุ่งบรรลุเป้าหมายเพื่อการเอาชนะต่อปัญหาใดปัญหาหนึ่งหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยมีแนวทางและแผนงานกิจกรรมและการระดมสื่อต่าง ๆ มาสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่อง สอดคล้องสนับสนุนซึ่งกันและกันภายใต้กรอบเวลาที่ชัดเจน

สำหรับ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2553) กล่าวว่า การรณรงค์ทางการเมืองเป็นการกิจหน้าที่หนึ่งที่พรรคการเมืองที่ดีควรต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นก่อนเลือกตั้ง หรือหลังจากการเลือกตั้งซึ่งพรรคการเมืองจะต้องทำหน้าที่เป็นเสมือนองค์กรที่จะค้นหาว่ากระบวนการหรือวิธีการที่เหมาะสมเพื่อโน้มน้าวใจให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตัดสินใจเลือกพรรคของตนได้รับชัยชนะและมีสมาชิกเข้าไปนั่งในสภาให้ได้มากที่สุด

เห็นได้ว่าในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นนั้น “สื่อบุคคล” เป็นสื่อที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะเข้าไปทำหน้าที่สื่อสารรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยตรงกับประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากเป็นสื่อที่มี

ประสิทธิภาพสูงที่จะทำหน้าที่สื่อสารรณรงค์ทางการเมืองในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดและส่งต่อเรื่องราวต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นให้คล้อยตาม เกิดทัศนคติในทางบวกต่อพรรคการเมืองที่ตนให้การสนับสนุนได้เป็นอย่างดี เพราะสื่อบุคคลเป็นสื่อที่เข้าสื่อสารกับประชาชนแบบเผชิญหน้าโดยตรงด้วยการพูด การสนทนา การสอน การอภิปราย แก่ต่างไขข้อสงสัย แนะนำกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ของพรรคสร้างความคุ้นเคยทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ สามารถโน้มน้าวใจประชาชนได้โดยตรง เป็นสื่อที่สามารถยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนวิธีการพูด ปรับเปลี่ยนช่องทางในการส่งสาร เพื่อให้สอดคล้องกับผู้รับสาร ทั้งนี้เนื่องจากสื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีความสัมพันธ์กับท้องถิ่น เข้าถึงและสัมผัสโดยตรงเข้าอกเข้าใจความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น รู้ถึงสภาพของสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ ทำให้สื่อบุคคล สามารถที่จะลดความขัดแย้งภายในจิตใจของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองได้อีกทางหนึ่งด้วยในขณะเดียวกัน “สื่อบุคคล” สามารถที่จะวิเคราะห์ประเมินผลจากผู้รับสารว่า มีความเข้าใจ หรือคล้อยตามเห็นด้วยในสารที่ส่งไปหรือไม่ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว

ประเภทของสื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นกระบวนการสื่อสารเนื้อหาสาระในทางการเมืองที่มีความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กับสังคมการเมืองมายาวนาน การสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมการเมือง เนื่องจากการสื่อสารเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดกิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเสนอ การตอบสนอง เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความเข้าใจกันในสังคมการเมือง ในทางการเมืองการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวใจให้ประชาชนสนับสนุนนโยบายของพรรคการเมือง เกิดการคล้อยตาม ยอมรับ และปฏิบัติตาม เป็นการสื่อสารแบบสองทาง คือ จากบนลงล่าง หมายถึง การสื่อสารนโยบายเป้าหมาย กิจกรรมทางการเมืองทุกอย่างของพรรคการเมืองเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ เข้าใจ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ ปฏิบัติตามหรือเกิดการปฏิเสธ เกิดปฏิกิริยาตอบสนองต่อสารที่ได้รับ และการสื่อสารจากล่างขึ้นบน เป็นการสื่อสารจากประชาชนในสังคมการเมือง ไปยังพรรคการเมือง เพื่อส่งสารให้พรรคการเมืองได้รับรู้ถึงความต้องการของประชาชนเพื่อใช้ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปกำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองได้ตรงความต้องการ นอกจากนี้การสื่อสารทางการเมืองยังเป็นช่องทางในการสื่อสาร ให้พรรคการเมืองได้รับรู้ถึงปัญหา แนวคิดทัศนคติของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธพร อิศรชัย (2561) ที่ได้กล่าวไว้ในแนวทางการศึกษา หน่วยที่ 8 เรื่อง แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกสังคมการเมือง มีพัฒนาการความเป็นมาที่ยาวนาน และมีความสำคัญต่อระบบการเมือง เป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป ทั้งการสร้างโครงข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์ การสร้างกฎ การประยุกต์ใช้กฎและการปรับเปลี่ยนกฎ สำหรับ Brian McNair (1995) นักวิชาการด้านการสื่อสาร ได้อธิบายว่า การสื่อสารทางการเมืองคือทั้งหมดของวาทกรรมทางการเมือง ไม่เพียงแต่ภาษาพูด ภาษาเขียน แต่รวมถึงสัญลักษณ์ ที่มองเห็นด้วยสายตา เช่น การแต่งกาย บุคลิก โลโก้ การสร้างภาพลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ทางการเมือง เป็นการสื่อสารที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง

เมื่อมีการสื่อสารทางการเมืองเกิดขึ้น นั้นหมายถึง ได้เกิดการแข่งขันกันในกระบวนการกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองต่าง ๆ ดังนั้น สิ่งที่ตามมาจากการสื่อสารเพื่อให้ได้ชัยชนะ หรือเพื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์ทางการเมืองของพรรคการเมือง คือ การรณรงค์และการเลือกใช้สื่อในการรณรงค์หาเสียงเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้ง การที่พรรคการเมืองจะใช้ “สื่อบุคคล” ทำการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องเลือกใช้สื่อบุคคล ที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของสังคมนั้น ๆ ต้องเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างแท้จริง ประชาชนในท้องถิ่นให้การยอมรับนับถืออยู่แล้วในระดับหนึ่ง สำหรับประเภทของสื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นตามบทความวิชาการนี้ประกอบด้วย

1. ผู้นำท้องถิ่น/ท้องถิ่น หรือกลุ่มบุคคลที่มีตำแหน่งในท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับ นับถือของประชาชน ในท้องถิ่นอยู่แล้วระดับหนึ่ง หรือเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ มาเป็นเวลานาน เช่น กำนัน ผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน สอบจ. สอบต. อสม. ประธานชมรมต่าง ๆ ปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ

2. กลุ่มผู้ปฏิบัติงานทางการสื่อสาร เป็นสื่อที่เข้าถึงชุมชนภายในท้องถิ่น ทำการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหรือถ่ายทอดกิจกรรมทางการเมืองโดยใช้ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการพูด ภาพ เสียง สิ่งพิมพ์ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานทางการสื่อสาร จะเป็นสื่อที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนอยู่แล้วในระดับหนึ่งเนื่องจาก เป็นสื่อที่นำเสนอเนื้อหาสาระที่ชัดเจน เป็นจริงส่งไปยังผู้รับสารหรือประชาชนในท้องถิ่น เป็นสื่อที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และได้รับความสนใจจากประชาชนในท้องถิ่นอีกด้วย กลุ่มผู้ปฏิบัติงานทางการสื่อสาร ได้แก่ สื่อมวลชนท้องถิ่น สื่อพื้นบ้าน สื่อวัฒนธรรม หนังสือพิมพ์ มโนราห์ ลิเก ลำตัด พิธีกร

3. ผู้ช่วยในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หรือ แกนนำ คือ บุคคลที่ได้มาจากการรับสมัครคัดเลือก และสรรหาของพรรคการเมือง โดยการสรรหาของทีมงานบริหารและสมาชิกของพรรคการเมืองในเขตเลือกตั้งของตน ด้วยวิธีการการสรรหาและรับสมัครเพื่อทำการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถทางการสื่อสาร ซึ่งทำการเลือกสรรโดยพรรคการเมืองและมารวมตัวกันเป็น “แกนนำ” เพื่อทำหน้าที่รณรงค์สื่อสารกิจกรรมทางการเมืองให้ เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่พรรคการเมืองกำหนดไว้

4. กลุ่มบุคคลใกล้ชิด เป็นสื่อที่ได้มาโดยไม่ต้องมีการแสวงหา เป็นสื่อที่ได้มาด้วยความยินยอมพร้อมใจ เนื่องจากความสัมพันธ์ส่วนตัวที่เคยมีให้กัน เป็นกลุ่มที่มีความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจ มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น เปรียบเสมือนสายเลือดเดียวกัน กลุ่มบุคคล/บุคคล ที่เคยได้รับการช่วยเหลืออุปถัมภ์ดูแล เป็นสื่อที่เข้ามาทำหน้าที่รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เพียงเพราะคนที่สังกัดในพรรคการเมืองนั้น ได้ให้การช่วยเหลือดูแล เคยมีบุญคุณ หรือเป็นบุคคลที่เคยให้การช่วยเหลือในเรื่องคดีความ ดูแลความเป็นอยู่ในครอบครัว การให้ทุนการศึกษา หรือได้ช่วยเหลือเกื้อกูลในด้านต่าง ๆ เมื่อถึงเวลาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านี้ จะเข้ามาตอบแทนบุญคุณด้วยการเข้ามาทำการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคการเมือง เป็นการส่งต่อความช่วยเหลือที่พรรคการเมืองเคยมีให้แบบปากต่อปาก

5. กลุ่มผู้นำทางความคิด ที่มีแนวคิดและทัศนคติทางการเมืองในทิศทางเดียวกัน กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ไม่ได้เกิดจากการสรรหา แต่เป็นกลุ่มคนที่ศึกษาเรียนรู้ มีความเข้าใจมีแนวคิดและทัศนคติในกิจกรรมทางการเมือง เป็นไปในทิศทางเดียวกับพรรคการเมืองนั้น ๆ จะตัดสินใจหันมาสนับสนุนพรรคการเมือง เพียงเพราะ มีแนวคิดและทัศนคติที่เป็นไปในทางเดียวกัน เป้าหมายเดียวกัน เป็นกลุ่มที่ไม่ต้องมีการลงทุน หรือเดินเข้าไปเรียกร้องให้มาสนับสนุน แต่กลุ่มนี้จะทำการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคการเมืองที่มีทัศนคติเดียวกันโดยปริยาย

คุณลักษณะสื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น

การเลือกใช้ “สื่อบุคคล” เพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งส่วนท้องถิ่น เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งส่วนท้องถิ่น เนื่องจาก สื่อบุคคล เป็นสื่อที่สามารถมองเห็นภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองได้อย่างชัดเจน สื่อบุคคล เป็นตัวแทนในทุก ๆ ด้านของพรรคการเมืองที่ส่งผลถึงภาพลักษณ์ทั้งภายนอกและภายในพรรคการเมืองนั้น ๆ ที่ทำให้ผู้รับสารสามารถรับรู้ได้รวดเร็วที่สุด

“สื่อบุคคล” ในการทำหน้าที่สื่อสารรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งส่วนท้องถิ่น เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ในการสื่อสาร ที่จะทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ กิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองของพรรคการเมือง โดยเฉพาะการสร้างที่น่าเชื่อถือ ความเชื่อมั่น ความจริงใจ เพื่อการโน้มน้าวใจ เพราะสื่อบุคคล จะต้องทำหน้าที่ในการสื่อสาร โดยตรงกับประชาชนผู้รับสาร ดังนั้น สื่อบุคคลที่ดีควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสม คือ 1) มีความรู้ มีทักษะ มีความสามารถในการสื่อสาร มีความเข้าใจในสาระเนื้อหาสาระที่จะทำการส่งสารไปยังผู้รับ สามารถที่จะทำความเข้าใจสารนั้นให้ประชาชนคล้อยตาม เชื่อถือ และยอมรับในที่สุด 2) มีศักยภาพในความเป็นผู้นำ มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ ทั้งภายนอกและภายในไม่ว่าจะเป็นแววตา ความรู้สึกนึกคิด กิริยา วาจา การเดิน การแต่งกาย

การศึกษา ท่วงท่าลีลา จังหวะการพูด อารมณ์ ต้องมีความน่าเชื่อถือ 3) มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของสังคม หรือท้องถิ่นที่เข้าไปทำการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 4) ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ตำแหน่ง ทางสังคม ฐานะทางการเงิน 5) มีความคิดริเริ่ม สามารถทำการรณรงค์หาเสียงเลือกผู้บริหารท้องถิ่นได้โดยไม่ต้องคอยคำสั่ง แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีด้วยความคิด ที่ริเริ่มสร้างสรรค์ของตนเอง มีความกระตือรือร้นเอาใจใส่ภารกิจที่ได้รับ มอบหมาย มีความมุ่งมั่นให้งานสำเร็จ และ 6) มีความสุขุม รอบคอบ เข้าถึงบุคคลได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับ การศึกษา มีความกล้า มีความอดทนต่อสิ่งเร้าโดยเฉพาะสิ่งเร้าด้านลบ หรือด้านที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อพรรค ที่ตนสนับสนุนอยู่ ตื่นตัวอยู่เสมอ

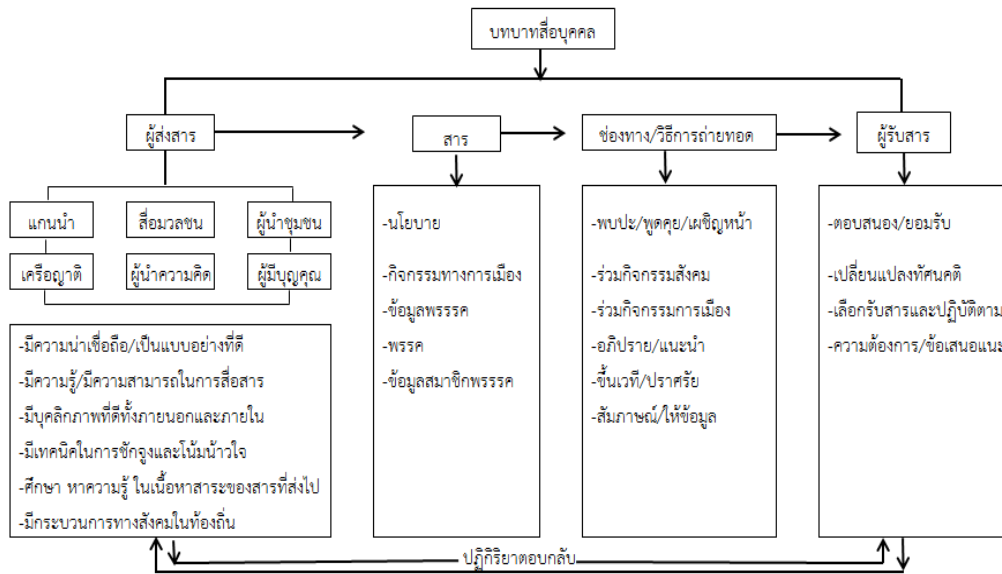
บทบาทหน้าที่ของสื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกผู้บริหารท้องถิ่น

สื่อบุคคลมีความสำคัญต่อบทบาทในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น สื่อบุคคล จะทำหน้าที่ได้ลึกซึ้งและเข้าถึงประชาชนผู้รับสาร เนื่องจากสื่อบุคคล จะเป็นสื่อที่สัมผัสคลุกคลี อยู่กับประชาชนผู้รับสาร มีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และรู้จุดอ่อนของผู้รับสารได้ดีกว่าสื่ออื่น ๆ เป็นสื่อ ที่สามารถทำการรณรงค์โน้มน้าวใจให้ประชาชนในระดับชนชั้นกลาง และรากหญ้า ซึ่งเป็นสังคมส่วนใหญ่ ของท้องถิ่น เกิดการยอมรับนโยบายของพรรคการเมือง สำหรับการสื่อสารทางการเมืองส่วนท้องถิ่น สื่อบุคคลเป็น สื่อที่มองเห็นได้ถึงความจริงใจ มองเห็นบึงลึกของใจมากกว่าสื่อชนิดอื่น เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงและสัมผัสได้ถึง ความจริง ความตั้งใจของพรรคการเมือง สำหรับบทบาทหน้าที่ของสื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหาร ท้องถิ่น มีดังนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ ให้กับพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น โดยทำ การสื่อสารหรือส่งสารนำเสนอคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่ตนทำการรณรงค์ให้ประชาชนได้รับรู้และรู้จัก ไม่ ว่าจะเป็น 1) คุณลักษณะพื้นฐานด้านการศึกษา อาชีพปัจจุบัน บุคลิกลักษณะนิสัย ความดีที่เคยสร้างให้กับสังคม นโยบายพรรค ความเป็นมาของพรรคหรือของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น 2) คุณลักษณะ ที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัวบุคคล เช่น ความรู้ความสามารถพิเศษ ความชำนาญเฉพาะด้าน หรือข้อได้เปรียบ ที่ผู้ลงสมัคร เลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นที่ทำการรณรงค์สนับสนุนอยู่มี แต่ผู้สมัครคนอื่น ๆ ไม่มี เช่น มีความชำนาญหรือ ความสามารถพิเศษในงานโยธาธิการ งานก่อสร้าง งานกีฬา งานสาธารณสุข มีประสบการณ์ด้านงานการเมืองที่ เหนือกว่าคู่แข่ง สื่อบุคคลจะต้องทำการรณรงค์ส่งสารให้ผู้รับสารเห็นถึง ความแตกต่างที่โดดเด่น สิ่งที่ดีกว่า และ 3) สื่อสารให้ผู้รับสารเล็งเห็นถึงผลประโยชน์หรือความคุ้มค่า ที่ประชาชนหรือผู้รับสารจะได้รับเมื่อผู้สมัคร รับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นขณะการเลือกตั้งได้เข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร เช่น การลงมือดำเนินโครงการตาม นโยบายโดยทันทีเมื่อได้รับการเลือกตั้ง การรักษาคำสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน พัฒนาท้องถิ่นให้มีความก้าวหน้า กำหนดระยะเวลาในการดำเนินโครงการที่ชัดเจนเมื่อขณะการเลือกตั้ง

2. สื่อสารแก้ไขข้อขัดแย้ง ให้ข้อมูลที่เป็นจริงต่อผู้รับสาร เป็นบทบาทหน้าที่อีกหน้าที่หนึ่ง ของสื่อ บุคคล ที่จะต้องทำการรณรงค์แก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับพรรคหรือผู้สมัครลงรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ให้ ผู้รับสารหรือประชาชนได้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้ข้อมูลที่เป็นจริงไม่บิดเบือนอย่างสมเหตุสมผลเป็นไปตาม ข้อเท็จจริง สื่อสารให้ผู้รับสารมีความเข้าใจในนโยบายของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นหรือพรรคการเมือง

3. จะต้องทำการรณรงค์ให้ผู้รับสารตัดสินใจเลือกทีมที่ทำการรณรงค์ให้ได้ ในขณะที่เดียวกันจะต้อง โน้มน้าวใจให้ผู้รับสารที่สนับสนุนฝ่ายตรงข้ามเปลี่ยนใจมาสนับสนุนและตัดสินใจเลือกทีมที่สื่อบุคคลทำการ รณรงค์สนับสนุนอยู่ให้ได้มากที่สุด และกระตุ้นให้กลุ่มพลังเสียงเงียบออกมาใช้สิทธิ์เลือกตั้งและตัดสินใจเลือก ผู้บริหารท้องถิ่นหรือพรรคการเมืองที่สนับสนุนอยู่ให้ได้ด้วย

ภาพที่ 2 : บทบาทของสื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น

โดย ญัฐนิชาช์ เพิ่มทองอินทร์ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารเพื่อแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดของห้วคະແນน” โดยทำการวิเคราะห์การแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดของห้วคະແນน ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 รวมถึงการสื่อสารทางการเมืองและผลกระทบที่มีต่อการเลือกตั้งจากการที่ห้วคະແນนคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด โดยยอมเป็นห้วคະແນนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างพรรคการเมือง ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างสังคมไทย มีลักษณะความสัมพันธ์แบบระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นระบบที่เกิดขึ้นในสังคมศักดินา ค่านิยมที่สำคัญที่มีส่วนต่อการส่งเสริมการดำรงอยู่ของระบบอุปถัมภ์ คือ ความกตัญญูและการเชื่อผู้นำ และในสังคมชนบทค่านิยมเชื่อผู้นำจะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามและเชื่อคำสั่งการร้องขอจากผู้นำท้องถิ่นเป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาแบบแผนพฤติกรรม การเลือกตั้งของคนไทย จะพบว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยนิยมเลือกบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง ในการหาเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง มักให้ความสนใจไปที่ผู้นำระดับชุมชน โดยความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผู้นำท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชนกับกลุ่มบุคคล ที่ให้ความเคารพนับถือเหล่านี้ ในกระบวนการเลือกตั้ง เรียกว่า “ระบบห้วคະແນน” ซึ่งสอดคล้องกับ สุระชัย ชูพกา ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “สมดุลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งระหว่างกลยุทธ์การตลาดทางการเมือง กับกลยุทธ์ห้วคະແນนในระบบอุปถัมภ์” มุ่งศึกษาสัดส่วนการผสมผสานการใช้กลยุทธ์ทั้งสองด้านที่ก่อให้เกิดความสมดุลเพียงพอที่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งประสบความสำเร็จขณะในการเลือกตั้ง ตลอดจนมุ่งศึกษาถึงประสิทธิภาพการผลิตคะแนนเสียงและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกลยุทธ์ดังกล่าวในการเลือกตั้ง พบว่า สมดุลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตมีลักษณะโน้มเอียงไปในการใช้กลยุทธ์ห้วคະແນน ในระบบอุปถัมภ์อย่างเข้มข้นมากกว่ากลยุทธ์การตลาดทางการเมือง

ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กลยุทธ์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง พบว่า ความเป็น สส.ในพื้นที่และความแข็งแกร่งของพรรคการเมืองต้นสังกัดของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีอิทธิพลที่ทำให้ผู้สมัครสามารถใช้กลยุทธ์ห้วคະແນนได้เพิ่มมากขึ้น ขณะที่ปัจจัยระดับความเข้มข้นในการแข่งขันหาเสียงเลือกตั้งมีอิทธิพลแปรผกผันต่อปริมาณการใช้กลยุทธ์ห้วคະແນน ส่วนปริมาณการใช้กลยุทธ์การตลาดทางการเมืองแปรตามกันกับระดับความเจริญในเขตพื้นที่เลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญ ผลของการวิจัย พบว่า สมดุลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตมีลักษณะใช้กลยุทธ์ห้วคະແນนในระบบอุปถัมภ์อย่างเข้มข้น

มากกว่า การพึ่งพากลยุทธ์การตลาดทางการเมือง ประสิทธิภาพการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตในปี พ.ศ.2550 ขึ้นกับการดำเนินกลยุทธ์ของหัวหน้าคณะในระบอบอุปถัมภ์ที่เป็นตัวสร้างคณะเสียง ที่สำคัญแต่ประสิทธิภาพจากการดำเนินกลยุทธ์หัวหน้าคณะจะเกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่ก็ต่อเมื่อมีการเข้าผสมผสาน กับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วยกลยุทธ์การตลาดทางการเมือง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กลยุทธ์ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ ความแตกต่างในคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งและระดับความแข็งแกร่งของพรรคการเมืองต้นสังกัด ตลอดจนบริบทสภาพแวดล้อมในด้านความเข้มข้นในการแข่งขันหาเสียงเลือกตั้ง และความเจริญของเขตเลือกตั้งในแต่ละพื้นที่ที่มีอิทธิพลต่อสัดส่วนการใช้กลยุทธ์การตลาดทางการเมือง และกลยุทธ์หัวหน้าคณะในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

สำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งถือเป็นตัวแทนของปรากฏการณ์ทางการเมือง ในการได้มาซึ่งผู้นำของสังคมเพื่อจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้กับประชากรในสังคมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งถือเป็นเครื่องมือสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองเป็นความพยายามที่จะแจ้งบอกให้ทราบ ชักจูง เชิญชวน โน้มน้าว และระดมอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวผู้นำทางการเมือง ทั้งนี้เพราะการรณรงค์หาเสียง ทำให้ประชาชนรู้จักเลือกผู้ที่จะเป็นตัวแทนของตน เพื่อไปทำหน้าที่จัดสรรทรัพยากรดังกล่าว ดังนั้นการรณรงค์ทางการเมืองโดยใช้สื่อบุคคล ควรเริ่มต้นจากการวิเคราะห์กระบวนการสื่อสาร

แนวทางการพัฒนาสื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกผู้บริหารท้องถิ่น

สื่อบุคคล ที่ได้มาจากการคัดเลือกอาจจะด้วยสายตา ด้วยกระแสนิยม ด้วยภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ การประเมินผลงาน การประเมินขีดความสามารถ การคาดการณ์ศักยภาพ ด้วยบาร์มีที่มีต่อชุมชนหรือท้องถิ่น อาจจะไม่เพียงพอ ดังนั้น พรรคการเมืองจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาสื่อบุคคล ให้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสิทธิภาพทางการสื่อสารให้มากที่สุด เพื่อจะได้ทำหน้าที่ในการรณรงค์หาเสียงได้บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งขั้นตอนในการพัฒนาสื่อบุคคลนั้น อาจทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น การส่งเข้ารับ การฝึกอบรม พัฒนาทางด้านการสื่อสารกับบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ พัฒนาบุคลิกภาพให้สื่อบุคคลเกิดความน่าเชื่อถือทั้งการแต่งกาย การเดิน กิริยาท่าทาง แววตา การใช้ชีวิตในสังคม ส่งเสริมสนับสนุนให้สื่อบุคคล มีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการเมืองการปกครองท้องถิ่น มีการเตรียมข้อมูล เตรียมความพร้อม เพื่อสามารถสื่อสารรณรงค์ข้อมูลข่าวสารได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น ไม่ผิดกฎระเบียบของการเลือกตั้ง จัดกิจกรรมการพบปะสังสรรค์ สื่อบุคคลเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อนำมาปรับใช้พัฒนาตนเองให้เป็นสื่อที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเมื่อได้มีการเลือกสรร หรือสรรหาได้สื่อบุคคลมาเพื่อดำเนินกิจกรรมรณรงค์การหาเสียงเลือกผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว การพัฒนาสื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกผู้บริหารท้องถิ่นจึงควรประกอบไปด้วยกระบวนการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการสรรหาสื่อบุคคล เป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาสื่อบุคคล เป็นช่วงระยะเวลาของการเริ่มต้นเพื่อให้ได้มาซึ่งสื่อบุคคล โดยวิธีการสมัครรับคัดเลือก และการสรรหาของพรรคการเมืองหรือ ผู้สมัคร รับเลือกตั้งผู้บริหารส่วนท้องถิ่น โดยเบื้องต้นสามารถวัดได้จากการศึกษา ความรู้ ความตั้งใจจริง พฤติกรรม ที่แสดงออกให้เห็น ความรู้ความเข้าใจในงานการเมือง ความสนใจใฝ่รู้ ความสามารถทางด้านการสื่อสาร

2. ขั้นตอนการพัฒนาทางด้านการสื่อสารของสื่อบุคคล เป็นขั้นตอนหลังจากตัดสินใจรับสื่อบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ในการรณรงค์สื่อสารทางการเมือง มีสื่อบุคคลจำนวนที่ค่อนข้างชัดเจน สำหรับในขั้นตอนนี้ สื่อบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกหรือสรรหาเข้ามาทำหน้าที่ในการรณรงค์สื่อสาร มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งการพัฒนาความรู้ ภูมิปัญญา ภาวะเทียบเกี่ยวกับการเลือกตั้งอย่างแท้จริง และเข้าใจนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เรื่องราวเกี่ยวกับพรรค วัตถุประสงค์และเป้าหมายของพรรค รู้จักตัวตนสมาชิก ของพรรคด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ เช่น การส่งสื่อบุคคลเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความรู้และมีความเข้าใจในเนื้อหาสาระของสารที่จะนำเสนอต่อประชาชน การแนะนำโดยบุคคลที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญมากกว่า การ

เรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การบรรยาย อภิปราย การสัมมนา สื่อบุคคลควรได้รับการพัฒนาในด้านทักษะและศักยภาพ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ส่งสารไปยัง ผู้รับสาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมายของพรรค เช่น การจำลองสถานการณ์ให้มีความคล้ายคลึงกับสถานการณ์จริง เพื่อให้สื่อบุคคลได้พัฒนาทักษะและแสดงศักยภาพในการแก้ปัญหาหรืออธิบายถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุมีผล การตั้งคำถามเพื่อให้สื่อบุคคลได้คิดหาคำตอบ การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต พัฒนาด้านบุคลิกภาพ ทั้งภายนอกและภายในทางการสื่อสาร ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ การสื่อสารเชิงวัจนะภาษา ได้แก่ บุคลิกภาพทั่วไป พฤติกรรมที่แสดงออกมา เช่น การเดิน การนั่ง การยืน การวางตัวในสังคม การแต่งกาย การยืนบนเวที สำเนียง น้ำเสียง สายตา อารมณ์ และด้านบุคลิกภาพการสื่อสารเชิงวัจนะภาษา ได้แก่ การพูด การอ่าน การเขียน และการคิด พัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ เนื่องจากสื่อบุคคล เป็นสื่อที่เข้าสัมผัสโดยตรงกับผู้รับสารที่มีความหลากหลาย ดังนั้น สื่อบุคคลจะต้องมีความอดทนในการระงับอารมณ์ต่อสิ่งเร้าในด้านลบจะต้องควบคุมตัวเองให้ได้เมื่อเจอกับผู้รับสารที่มีทัศนคติในเชิงลบกับสารที่ส่งไป จะต้องมีความมั่นคงทางอารมณ์ อดทนต่อความกดดันต่าง ๆ ที่เผชิญ สามารถระงับอารมณ์โกรธได้ ไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรคปัญหาที่เจอ นอกจากนี้ สื่อบุคคล จะต้องมีความจิตวิทยาในการพูดโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเกิดการยอมรับ คล้อยตาม เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ในสารที่ได้ทำการส่งไป

3. ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติงาน เป็นการพัฒนาสื่อบุคคลให้เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติหน้าที่เป็นขั้นตอนที่สื่อบุคคลสามารถเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและได้รับทราบผลปฏิบัติงานของตนในทันทีทันใด เป็นการเรียนรู้พัฒนาตนเองได้จากประสบการณ์จริง สามารถค้นพบข้อผิดพลาดและนำไปพัฒนาปรับปรุงให้มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นในการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป ทั้งนี้ยังสามารถพัฒนาจุดเด่นของตัวเองที่ได้เรียนรู้ จากการปฏิบัติงานจริงให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น

4. ขั้นตอนการธำรงรักษาสื่อบุคคล เมื่อได้สื่อบุคคลเข้ามาร่วมทำกิจกรรมรณรงค์ทางการเมืองแล้วสิ่งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องดำเนินให้คงอยู่ คือ การรักษากลุ่มสื่อบุคคลไว้เพื่อเผยแพร่กิจกรรมทางการเมืองหลังการเสร็จสิ้นการเลือกตั้ง เช่นการจัดกิจกรรมนันทนาการสร้างความสัมพันธ์ ภายในกลุ่มจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์/การกุศลแก่สังคม สร้างขวัญและกำลังใจมอบทุนการศึกษาแก่บุตรหลานของสื่อบุคคล การมอบหมายงานมอบหมายหน้าที่ให้มีรายได้

กลยุทธ์การสื่อสารด้วยสื่อบุคคลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น

กลยุทธ์การสื่อสารด้วยสื่อบุคคล เป็นแนวทางในการสื่อสารของสื่อบุคคลเพื่อทำการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของพรรคการเมือง เพื่อทำการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและบรรลุเป้าหมายตามที่พรรคการเมืองได้ตั้งไว้สำหรับการใช้สื่อบุคคล ประกอบด้วย

1. กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์ “สื่อบุคคล” ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่เน้นการสร้างความรู้จักบุคลิกภาพ ภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือเกิดการยอมรับจากประชาชนให้กับสื่อบุคคล เพื่อจะได้เข้าไปทำหน้าที่ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ “สาร” โดย สื่อบุคคล จะต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาของสารที่จะทำการส่งไปยังผู้รับสารให้มีความเข้าใจอย่างละเอียด สามารถตอบคำถามจากผู้รับสารได้ เมื่อสื่อบุคคลในฐานะผู้ส่งสารมีความเข้าใจในเนื้อหาของสารที่ทำการส่งไปแล้ว ก็จะสามารถทำการสื่อสาร อธิบาย เผยแพร่ ให้ความรู้ทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสารนั้น ให้ผู้รับสารมีความเข้าใจ สะท้อนให้เห็นกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชัดเจนและถูกต้อง

3. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ/สร้างทัศนคติที่ดี เป็นกลยุทธ์การสื่อสารของสื่อบุคคล ด้วยวิธีการเข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในท้องถิ่น ร่วมกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมของท้องถิ่นทั้งกิจกรรม

ทางการเมือง กิจกรรมสาธารณประโยชน์ กิจกรรมการกุศล ทุก ๆ กิจกรรมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อเข้าไปหลอมรวมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันสื่อบุคคลก็จะทำการสื่อสาร กิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองในกิจกรรมที่ไปร่วม เช่น ร่วมมอบทุนการศึกษา ให้การสนับสนุนอาหาร มอบถุงยังชีพ เหล่านี้ ก็จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับข้อมูลในทางบวกของพรรคการเมือง อันจะนำมาสู่การ เปลี่ยนแนวคิด ทศนคติ ให้เป็นไปในทิศทางที่ดีกับพรรคการเมืองที่สื่อบุคคลให้การสนับสนุนอยู่

สรุป

การเมืองในระดับท้องถิ่น “สื่อบุคคล” ถือได้ว่าเป็นสื่อที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสื่อบุคคล เป็น สื่อเดียวที่สามารถเข้าถึงและเป็นการสื่อสารโดยตรง เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วสื่อบุคคล ที่เข้าไปทำการรณรงค์หา เสียงเลือกตั้ง จะเป็นบุคคลหรือสมาชิกที่อาศัยอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น มาเป็นเวลานาน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มสตรี อสม. หัวคะแนน แกนนำ ล้วนเป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่มาเป็นเวลานาน ทำให้มีความเข้าใจ ในวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของสังคม ชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นทุนเดิมที่จะทำการสื่อสารการรณรงค์ทาง การเมืองเกิดการยอมรับจากประชาชนในชุมชนหรือส่วนท้องถิ่นที่เข้าไปทำการรณรงค์

สำหรับการใช้ “สื่อบุคคล” เพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งส่วนท้องถิ่น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สื่อ บุคคล ที่ได้รับคัดเลือกมาให้เป็นตัวแทนการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงจะต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้การ สื่อสารเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น พรรคการเมืองที่มีสื่อบุคคล อยู่ในมือจะต้องพัฒนา “สื่อบุคคล” ทั้งด้านบุคลิกภายใน เช่น แนวคิด ทศนคติ จิตใจ ความเป็นธรรม และ บุคลิกภายนอก เช่น การพูดจา การเดิน การแต่งกาย การสร้างความน่าเชื่อถือ ระดับความรู้ อาทิ ปกิริยาต่าง ๆ ที่ส่งออกมา ส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้เพิ่มเติม ส่งเข้าฝึกอบรม การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมเพื่อแลกเปลี่ยน แนวคิด ทศนคติ การให้ความรู้ในเรื่องการสื่อสาร ส่งเข้าฝึกอบรมกับบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางการ สื่อสาร การให้รางวัลตอบแทนในการทำหน้าที่ การดูแลสนับสนุนดูแลเรื่องการศึกษา ทั้งนี้ การพัฒนา “สื่อบุคคล” ให้มีความรู้มีความสามารถ มีศักยภาพทางการสื่อสารที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ จะส่งผลให้การทำหน้าที่ รณรงค์สื่อสารทางการเมืองที่ได้รับมอบหมายเกิดผลสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ประชาชนคล้อยตาม และตัดสินใจร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองนั้นในที่สุด

ทั้งนี้ข้อจำกัดของ “สื่อบุคคล” เป็นสื่อที่ยากต่อการตรวจสอบและอ้างอิง ไม่มีความถาวรสามารถ เปลี่ยนแปลงแนวคิดของตนหันไปเป็นฝ่ายตรงข้ามได้ อีกทั้งไม่สามารถครอบคลุมผู้รับสารที่มีจำนวนมากได้ หาก “สื่อบุคคล” ไม่มีความสามารถในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงที่ดีเพียงพอก็จะทำให้การรณรงค์หา เสียงเกิดความล้มเหลว ในขณะที่เดียวกันสื่อบุคคลจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาทางการ เมืองที่ดี มีความรู้ มีความสามารถมากพอที่จะใช้การสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงให้ผู้รับสารเกิดความ เข้าใจกระจ่างชัดและตัดสินใจยอมรับหรือปฏิบัติตามได้

เอกสารอ้างอิง

- จิรทีปต์ ทองสุข. (2549). กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองของวุฒิสมาชิก. นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐนิชาซ์ เพิ่มทองอินทร์. (2555). การสื่อสารเพื่อแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดของหัวคะแนน. (วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกริก.
- ธนารีย์ สะสุนทร. (2558). การปัญหาและการแก้ปัญหาทางประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาค ตะวันตก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม.

- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2550). **พรรคการเมืองกับการรณรงค์ทางการเมือง**. (บทความ สถาบันพระปกเกล้า).
เข้าถึงได้จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php> วันที่สืบค้น 5 พฤษภาคม 2564
- นันทนา นันทโรโรภาส. (2549). **ชนะเลือกตั้งด้วยพลังการตลาด**. กรุงเทพฯ: ตะวันออก.
. (2557). **สื่อสารการเมือง ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้: แมสมีเดีย**.
- ยุทธพร อีสระชัย. (2561). **หน่วยที่ 8 แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรลักษณ์ พุ่มพวง. (2556). **บทความงานวิจัย. บทบาทหวัคະແນกกับการเลือกตั้งในจังหวัดสมุทรสงคราม**.
วารสารสหวิทยาการวิจัย:ฉบับบัณฑิตศึกษา ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (กค. – ธค. 2556).
- วิยาธร ท่อแก้ว. (2562). **การวิจัยกับการรณรงค์ทางการเมืองและสังคม**. ในคณะกรรมการกลุ่มผลิตและ
บริหาร ชุดวิชาฯ, การวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น
ชั้นสูง(น.4-4). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุระชัย ชูผลกา. (2550). **คุณภาพของการรณรงค์หาเสียงในตลาดเลือกตั้งไทย**. วารสารรามคำแหง
ฉบับมนุษยศาสตร์. แหล่งที่มา <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/huru/article/view/25641>
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2559). **ทฤษฎีการสื่อสาร**. กรุงเทพมหานคร: ระเบียบทอง.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2546). **การประยุกต์ทฤษฎีในการสื่อสาร**. ในเอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการ
สื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 20. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Karl W. Deustch. **The Nerves of Government : Models of Political Communication and Control**. New York: The Free Press, 1966.

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเลือกใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ An Analysis of Factors Affecting Elderly Selection of Using Mass Rapid Transit

อนุพงศ์ ทึ่งในธรรม^{1*} (Anupong Thuengnaitham)

¹อาจารย์ประจำ คณะการจัดการโลจิสติกส์และการคมนาคมขนส่ง สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
(Lecturer, Faculty of Logistics and Transportation Management, Payapiwat Institute of Management)

*Corresponding Author. E-mail : anupongthu@pim.ac.th

** งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ พ.ศ. 2563

(Received: July 11, 2021; Revised: October 20, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 164 คน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ มี 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านการเข้าถึงบริการ (Accessibility) 2) ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities Management) 3) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) และ 4) ด้านความปลอดภัย (Safety) นอกจากนี้ประเด็นเรื่องการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด 19 ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการขนส่งสาธารณะของผู้สูงอายุโดยตรง ผู้สูงอายุจะเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะเท่าที่จำเป็น และใช้บริการในรูปแบบการเดินทางอื่นที่ปลอดภัยและลดความเสี่ยงมากกว่า อาทิ รถยนต์ส่วนตัว รถแท็กซี่ จากการวิจัยยังได้ข้อสรุปจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงชั้นว่า ตัวแปรทำนายด้านการเข้าถึงบริการ และด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลือกการเดินทางโดยรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยทั้ง 4 ปัจจัยสามารถร่วมทำนายการเลือกใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 30.8

คำสำคัญ : รถไฟฟ้าขนส่งมวลชน; ผู้สูงอายุ; การเดินทางของผู้สูงอายุ; การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงชั้น

Abstract

The aim of the present research was to study the factors affecting the elderly selection of using mass rapid transit. Data were collected from the relevant documents, in-depth interviews, and a survey from randomized 164 elderly samples. The results revealed that there are four factors affecting the elderly using mass rapid transit: 1) accessibility 2) facilities management 3) promotion and 4) safety. Due to the coronavirus 2019 or COVID-19 outbreak, it directly affects the confidence level in mass rapid transit service reliability. The elderly avoid using public transport and find different ways to travel that are safer and less risky such as private cars or taxis. In addition, the data from hierarchical multiple regression analysis revealed that accessibility and facilities management were positively related to elderly selection on using mass rapid transit at the 0.05 significant level. Moreover, accessibility,

facilities management, promotion, and safety variables can be predictors for elderly selection of using mass rapid transit. These variables are accounted for 30.8% of the total variance.

Keywords : Mass Rapid Transit; Elderly People; Elderly Travel Pattern; Hierarchical Multiple Regression Analysis

บทนำ

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จากสถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด รายงานโดยกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (Department of Older Persons, 2019) และข้อมูลจากระบบสถิติการลงทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่าในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 10.6 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16 ของจำนวนประชากรทั้งหมด โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครที่มีประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 1 ล้านคน โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2565 นี้ ประเทศไทยก็จะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงขึ้นถึงร้อยละ 20 (Department of Older Persons, 2019) สอดคล้องกับการคาดการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ว่าประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) คือมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2564 และจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged Society) เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 28 ในปี พ.ศ. 2574 (Office of the National Economic and Social Development Council, 2019)

ผู้สูงอายุ เป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อร่างกายเริ่มเสื่อมลงไปตามอายุที่มากขึ้น การดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุจึงมีข้อจำกัด การจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง รวมไปถึงระบบสาธารณสุขโรคที่จำเป็น โครงสร้างพื้นฐาน การจัดการพื้นที่ เนื่องจากจะช่วยลดข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมและเพิ่มความปลอดภัยในการดำรงชีวิตประจำวัน ไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับผู้สูงอายุ อันเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ (Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute, 2015)

จากข้อมูลแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงลักษณะของประชากรที่ได้กล่าวมา กลุ่มประชากรผู้สูงอายุกลายเป็นคนกลุ่มใหญ่ที่มีบทบาทและความสำคัญในอนาคตที่กำลังจะมาถึง การจัดการสภาพแวดล้อม การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมถึงการเดินทางที่สะดวก ปลอดภัย เข้าถึงและสามารถตอบสนองต่อความต้องการในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละวันจึงเป็นสิ่งสำคัญ (Suangka, 2015, pp. 129-142) ซึ่งตรงกับข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้กล่าวในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่จะมุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย โดยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ และสร้างสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีและการรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ และหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม (Office of the National Economic and Social Development Council, 2019)

อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุไทยที่อยู่ตามลำพังคนเดียว มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จากร้อยละ 6 ในปี พ.ศ. 2545 เป็นร้อยละ 11 ในปี พ.ศ. 2560 โดยสัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังกับคู่สมรส ได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 21 ในปี พ.ศ. 2560 ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังเหล่านี้อาจจัดอยู่ในกลุ่ม “ประชากรเปราะบาง” ได้ เนื่องจากยังคงต้องทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ตั้งแต่การหารายได้และการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้นสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุต้องได้รับการปรับปรุงให้เอื้อต่อการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพของผู้สูงอายุ อาคาร สิ่งก่อสร้าง ถนนหนทาง และพื้นที่สาธารณะ จะต้องออกแบบและก่อสร้างให้เหมาะสมกับสังคมสูงวัย ระบบ

การคมนาคมขนส่งจะต้องออกแบบให้ผู้สูงอายุใช้งานได้ (Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute, 2018)

สถานีเป็นพื้นที่สาธารณะซึ่งเป็นเป้าหมายหนึ่งในการเดินทางในแต่ละครั้งของประชากรวัยเรียน วัยทำงาน และผู้สูงอายุ โดยเฉพาะสถานีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ซึ่งเป็นหนึ่งในระบบขนส่งมวลชนที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เนื่องจากมีเส้นทางการเดินทางผ่านสถานที่สำคัญ ทั้งสถานีราชการ สถานศึกษา ห้างสรรพสินค้า และสวนสาธารณะ โดยกระทรวงคมนาคมมีแผนที่จะพัฒนาเส้นทางการเดินทางให้ครอบคลุมทั่วทั้งกรุงเทพมหานคร (Office of Transport and Traffic Policy and Planning, 2016) การออกแบบสถานีและการจัดการพื้นที่ในสถานี และโดยรอบสถานี เป็นส่วนที่ต้องให้ความสำคัญ เพราะในปัจจุบันสิ่งอำนวยความสะดวกภายในและภายนอกสถานีขนส่งมวลชน ยังไม่เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุรวมถึงผู้พิการ เช่น การปรับปรุงเส้นทางเชื่อมต่อกันระหว่างจุดรับ-ส่งรถระบบขนส่งสาธารณะ ได้แก่ ทางลาด ทางข้าม ทางเดินเท้า ระบบป้ายนำทาง พื้นผิวต่างสัมผัส และการให้ข้อมูลเสียงและอักษรเบล ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเดินทางของผู้สูงอายุ (Office of Transport and Traffic Policy and Planning, 2018)

กระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 มีผลบังคับใช้กับอาคารหลายประเภท รวมไปถึงสถานีขนส่ง แต่ยังไม่พบปัญหาจากลักษณะการใช้งาน รวมไปถึงความปลอดภัยที่เป็นปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง ดังตัวอย่างเช่น ในเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2562 มีคำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีกรุงเทพมหานครไม่จัดทำลิฟต์และอุปกรณ์อำนวยความสะดวก สำหรับคนพิการใน 23 สถานีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนให้แล้วเสร็จ ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ถึงแม้ศาลปกครองกลางจะพิพากษายกฟ้อง เพราะกรุงเทพมหานครมีใต้งใจหรือประมาทเลินเล่อที่จะไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลปกครอง (The Administrative Court, 2019) แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่ายังมีปัญหาจากการใช้งานที่ไม่สามารถรองรับคนได้ทุกกลุ่ม อาทิ คนพิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น และปัญหาเรื่องความล่าช้าจากการติดขัดด้านงบประมาณ และการดำเนินการ เมื่อพิจารณาประเด็นผู้สูงอายุกับการเดินทาง พบว่าในประเทศไทยนั้น การจัดบริการระบบขนส่งสาธารณะยังไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนไป และการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุ ส่งผลให้มีการจัดบริการระบบขนส่งสาธารณะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง (Kulachai, 2015, pp. 140-150)

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ทั้งการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพการบริการในภาคขนส่งสำหรับผู้สูงอายุ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งสาธารณะเพื่อผู้สูงอายุ ในการรองรับการมาถึงของสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางเลือกใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุในปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาจากการใช้บริการของผู้สูงอายุได้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น และเพื่อตอบสนองของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนที่ใช้บริการในปัจจุบันให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทางเลือกใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Carreira et al. (2014, pp. 35-46) ได้ศึกษาปัจจัยที่ผู้ใช้บริการรถโดยสารสาธารณะให้ความสำคัญ ผลการวิจัยพบว่าจากประสบการณ์ในการเดินทางที่ผ่านมาในเรื่อง สิ่งอำนวยความสะดวกที่สถานี พื้นที่ใช้สอยของแต่ละบุคคลบนรถโดยสาร และการบริการในการซื้อตั๋วโดยสาร เป็นสามในเจ็ดของปัจจัยหลักที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการเดินทาง และส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อการเดินทางนั้น หากพิจารณาประเด็นผู้สูงอายุกับการเดินทาง พบว่าในประเทศไทยนั้น การจัดบริการระบบขนส่งสาธารณะยังไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ

โครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนไป โดยปัญหาของระบบขนส่งมวลชนของประเทศไทยเกิดจากคุณภาพการให้บริการ ความปลอดภัย และคุณภาพรถ เพราะขาดการบำรุงรักษาและการดูแลมาเป็นเวลานาน ส่งผลให้ประชาชนหันไป ใช้นานพาหนะส่วนบุคคลในการเดินทางมากขึ้น แทนการใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะ (Thippayakraisor, 2011, pp. 55-58) สอดคล้องกับความคิดเห็นของ Rosenbloom (2009, pp.33-43) ที่กล่าวว่า ระบบขนส่ง สาธารณะในรูปแบบเดิมนั้น ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ และด้าน สังคม ทำให้ผู้สูงอายุเลือกรูปแบบการเดินทางประเภทอื่นแทน โดยที่ผู้สูงอายุจะตัดสินใจเลือกรูปแบบการ เดินทางมักได้รับอิทธิพลจากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ (Jadesadalug and Sangngern, 2018, pp. 3032-3047) ได้แก่

1. ความสามารถทางกายภาพ (Physical Ability) หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงบริการระบบขนส่ง สาธารณะ รวมถึงการยอมรับในการให้บริการขนส่งสาธารณะของผู้สูงอายุ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจ เดินทางว่าจะเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล ใช้บริการขนส่งมวลชน หรืออาศัยความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น

2. ลักษณะส่วนบุคคล (Individual Characteristics) หมายถึง การที่ผู้สูงอายุรู้สึกว่าการสะท้อนความ ต้องการไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการขนส่งสาธารณะ ไม่ได้รับการตอบสนอง เช่น การเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการ ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แต่ผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องยังไม่มีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ของผู้สูงอายุ ย่อมส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงการบริการได้

3. สภาพแวดล้อมด้านการขนส่ง (Transportation Environment) หมายถึง ผู้ให้บริการจัดสรรการบริการ ขนส่งสาธารณะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ดังนั้น การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จึง ออกแบบมาเพื่อให้คนทั่วไปใช้บริการมากกว่า ขณะที่ผู้สูงอายุอาจประสบปัญหาในการใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ของระบบขนส่งมวลชน นอกจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว ยังมีปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น เพศ อายุที่แตกต่างกัน คุณลักษณะส่วนบุคคล และคุณลักษณะของครัวเรือน ก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการในการเดินทางและ พฤติกรรมในการเดินทางของผู้สูงอายุอีกด้วย (Choiejit, 2006) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Krautharot (2005) ที่ ศึกษารูปแบบการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะระหว่างเมืองเชียงใหม่ และกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ที่มีอายุ มากขึ้นมีความต้องการเดินทางกับรูปแบบการเดินทางที่มีความสะดวก และความสบายมากขึ้น ในเรื่องของค่า โดยสารการเดินทาง ในการเดินทางระยะทางที่เท่ากัน ผู้เดินทางจะเลือกใช้รูปแบบการเดินทางที่มีค่าโดยสารที่ถูก กว่า ดังนั้นการขาดระบบขนส่งสาธารณะที่มีราคาเหมาะสมและบริการรถรับส่ง เป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงของ กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในหลายครัวเรือน แม้กระทั่งผู้สูงอายุที่มีสถานะปานกลางถึงยากจน ก็ไม่สามารถจ่ายค่าเช่า รถส่วนตัวเพื่อเดินทางมายังโรงพยาบาลได้ ผู้สูงอายุที่ดำรงชีวิตด้วยเบี้ยเลี้ยงยังชีพจากบำนาญอย่างเดียว โดยไม่มี รายได้จากแหล่งอื่นนั้น มีความเสี่ยงสูง ซึ่งผู้สูงอายุกลุ่มนี้จำเป็นต้องใช้เบี้ยเลี้ยงประจำเดือนเพื่อเป็นค่าเช่าบ้าน และอาหาร อีกทั้งไม่มีทางเลือกอื่นใดในการเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะที่มีราคาสูงได้ (World Bank's East Asia and Pacific Region, 2016)

Banister and Bowling (2004, pp. 105-115) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในมุมมอง ของการเดินทางพบว่า การเดินทางเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสังคม เช่น การเดินทางไปโรงพยาบาล ติดต่อหน่วยงานราชการ การไปพบเพื่อน บุตรหลาน ญาติพี่น้อง จาก การวิจัยยังพบว่า ความปลอดภัยจากการเดินทาง ความสม่ำเสมอของการให้บริการ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเลือก รูปแบบการเดินทาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ OECD (2001) ที่ว่า ผู้สูงอายุต้องการความปลอดภัยจาก การเดินทางเพิ่มขึ้น โดยระบบการขนส่งมวลชนในอนาคตต้องสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการ นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง เพื่อเพิ่ม ความปลอดภัยและเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้มากขึ้น ดังเห็นได้จากระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของ สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีการนำเทคโนโลยีการจดจำใบหน้า (Face Recognition) มาใช้ในการอำนวยความสะดวก ให้กับผู้สูงอายุที่ลืมพกบัตรประจำตัวประชาชน ทำให้ง่ายต่อการยืนยันตัวตน รวมไปถึงมีการนำระบบการ

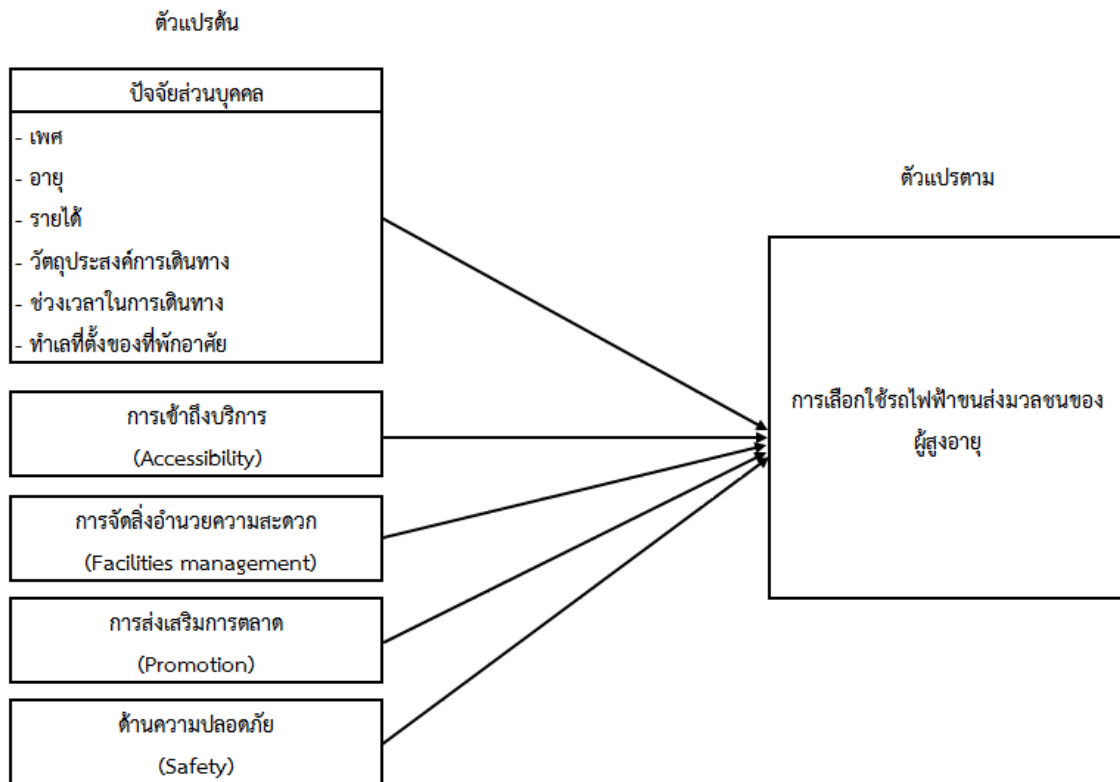
จ่ายเงินค่าบริการผ่านทางมือถือ ด้วยแอปพลิเคชัน อาทิ Alipay และ WeChat Pay เป็นต้น ซึ่งในประเทศไทยก็ได้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการชำระค่าเดินทาง ด้วยบัตรระบบบัตร ซึ่งเป็นระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ระบบแรกในประเทศไทย ที่มีระบบตัวร่วมระหว่างรถไฟฟ้ายานสาธารณะและระบบขนส่งมวลชนอื่น ๆ แต่ผู้ใช้บัตรโดยสารประเภทดังกล่าว จะต้องแสดงบัตรประจำตัวประชาชนต่อพนักงานเมื่อมีการร้องขอ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางของผู้สูงอายุในต่างประเทศพบว่า ปัจจัยด้านการเข้าถึงการใช้งาน อาทิ ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงสถานีบริการ การเชื่อมต่อระหว่างขนส่งมวลชนประเภทต่าง ๆ การออกแบบของสถานี สภาพพื้นที่ ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเดินทาง (Ahern and Hine, 2010) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alsnih and Hensher (2003, pp. 903-916) ที่ระบุว่า ภัยของผู้เดินทางเป็นปัจจัยที่ควรเน้นย้ำในการออกแบบ ภัยร่น ภัยทำงาน ภัยกลางคน ผู้สูงอายุ และผู้พิการก็ล้วนแต่มีความต้องการและข้อจำกัดในการเดินทางที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะผู้พิการที่จะเดินทางเฉพาะยามจำเป็นและจะเลือกรูปแบบการเดินทางที่เข้าถึงง่าย สะดวก และราคาไม่แพง เพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการเดินทาง รวมไปถึงลักษณะการบริการของแต่ละรูปแบบการเดินทางก็ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึง เช่น ระยะเวลาในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ความถี่ของการให้บริการ และจุดให้บริการ (Ranković Plazinić and Jović, 2018, pp. 169-180) สอดคล้องกับงานวิจัยในสาธารณรัฐประชาชนจีนของ Guo et al., (2019, pp. 762-775) ที่พบว่า ความหนาแน่นของผู้ใช้บริการ ความสะดวกสบาย และการเชื่อมต่อกับจุดหมายปลายทาง มีผลต่อการเลือกที่จะใช้บริการของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ รวมไปถึงนโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การวางแผนให้เมืองนั้น ๆ เป็นเมืองสำหรับผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุจะเดินทางโดยระบบขนส่งสาธารณะ (Steels, 2015, pp. 45-52)

ประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศที่กำลังพัฒนา มีปัจจัยในการเลือกรูปแบบการเดินทางที่แตกต่างกัน ประเทศที่พัฒนาแล้วในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ผู้สูงอายุนิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว โดยเพศชายมีอัตราส่วนมากกว่าเพศหญิง (Ahern and Hine, 2010) ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนา จะมีการใช้บริการขนส่งสาธารณะมากกว่าการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว อันเนื่องมาจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจ รายได้ต่อหัวของประชากร โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้ (Ipingbemi, 2010, pp. 285-291) นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุในเขตเมืองและชานเมืองมีรูปแบบการเดินทางที่แตกต่างกันผู้สูงอายุในเขตเมืองจะนิยมเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะ ในขณะที่ผู้สูงอายุในเขตชานเมืองจะนิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถแท็กซี่ เช่นเดียวกับ Alsnih and Hensher (2003, pp. 903-916) ที่กล่าวว่า ที่ตั้งของที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับการเลือกรูปแบบการเดินทาง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า จากโครงสร้างของประชากรในประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมผู้สูงอายุ การให้ความสำคัญในการศึกษาด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเร่งศึกษา รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลในการเลือกรูปแบบการเดินทางโดยเฉพาะรถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชน ที่มีการขยายเส้นทางให้ครอบคลุมทั่วกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อเพิ่มความความสะดวกสบายในการเดินทาง และลดปัญหาด้านการจราจร ที่ยังมีปัญหาเรื่องการเข้าถึงการใช้งาน การเชื่อมต่อการเดินทางในรูปแบบอื่น ราคา ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องทำการศึกษางานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทางเลือกการเดินทางโดยใช้ระบบรถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนของกรุงเทพมหานคร ให้สอดคล้องกับการเดินทางของประชาชนผู้สูงอายุต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยได้จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผสมการวิจัยเชิงปริมาณ เริ่มจากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความ งานวิจัยและกรณีศึกษา รวมถึงกฎหมาย ข้อกำหนดและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ศึกษาความรู้เกี่ยวกับสถานีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน และศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยและทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้บริการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

งานวิจัยได้ทำการคัดเลือกสถานีรถไฟฟ้าเพื่อใช้ในการศึกษา เป็นสถานีบนเส้นทางสายสีลม หรือรถไฟฟ้าเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา สาย 2 ตั้งแต่สถานีสนามกีฬาแห่งชาติ ถึงสถานีสะพานตากสิน รวมระยะทาง 6.5 กม. ประกอบไปด้วย 7 สถานี ได้แก่ สถานีสนามกีฬาแห่งชาติ สถานีสยาม สถานีราชดำริ สถานีศาลาแดง สถานีช่องนนทรี สถานีสุรศักดิ์ และสถานีสะพานตากสิน เนื่องจากรถไฟฟ้าสายนี้ เป็นหนึ่งในสองสายที่เปิดให้บริการเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542 และเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อจากฝั่งธนบุรีเข้าสู่พื้นที่ใจกลางกรุงเทพมหานครได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงผ่านสถานที่ที่ผู้สูงอายุจะไปทำกิจกรรม อาทิ สวนลุมพินี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย สนามกีฬาแห่งชาติ และศูนย์การค้าต่าง ๆ เป็นต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาเชิงคุณภาพจะเป็นการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านระบบขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ ซึ่งต้องเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับด้านผู้สูงอายุอย่างน้อย 5 ปี ซึ่งมีความยินดีและเต็มใจในการเข้าร่วม

ในส่วนของการศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ภายใต้ความหมายตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 คือเป็นบุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป โดยใช้สูตรกรณีไม่ทราบขนาดประชากรที่แท้จริง ดังสมการที่ 1 ซึ่งจะสุ่มเลือกสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ใช้บริการขนส่งมวลชน ซึ่งอยู่ในขอบเขตพื้นที่ศึกษาและใช้บริการในช่วงวัน-เวลาที่ทำการศึกษา เพื่อให้การสำรวจครอบคลุมเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และเพื่อให้ง่ายต่อการเก็บรวบรวม โดยใช้วิธีการเก็บตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยจะสุ่มคัดเลือกผู้สูงอายุจากกลุ่มผู้ที่เดินทางในทุกสถานที่อยู่ในขอบเขตที่ศึกษาเพื่อการกระจายของข้อมูลที่ดี

$$N = \frac{Z^2_{\alpha/2} * P * (1-p)}{E^2} \quad (1)$$

โดยที่	N	คือ จำนวนตัวอย่าง
	E	คือ ค่าความคาดเคลื่อนในการประมาณสัดส่วนของกลุ่มประชากร
	Z	คือ ค่ามาตรฐานจากตารางแจกแจงข้อมูล ขึ้นอยู่กับระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด
	P	คือ สัดส่วนกลุ่มประชากรที่สนใจ

การประมาณค่าสัดส่วนของประชากร (P) ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 90 จะได้ ค่ามาตรฐานจากตารางแจกแจงข้อมูลความถี่ เท่ากับ 1.645 ในกรณีนี้ที่ไม่ทราบค่าสัดส่วนกลุ่มประชากรที่สนใจ ค่า $p(1-p)$ จะมีค่ามากที่สุดเมื่อ $p = 1/2$ ดังนั้น $p(1-p) = 1/4$ (Yamane, 1973)

$$N = \frac{(1.645)^2}{4 (0.05)^2} = 271 \text{ คน}$$

ดังนั้น จำนวนตัวอย่างที่เก็บแบบสอบถามแบบบังเอิญ โดยจะสุ่มคัดเลือกผู้สูงอายุจากกลุ่มผู้ที่เดินทางในทุกสถานที่อยู่ในขอบเขตการศึกษา คือ 271 คน

อย่างไรก็ตามมีการปรับลดจำนวนกลุ่มตัวอย่างลง สืบเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด 19 และกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศให้โรคโควิด 19 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงให้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 ออกไปจนถึง วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 และให้ปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อลดอัตราการความเสี่ยงในการสัมผัสโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) จากประกาศและมาตรการดังกล่าว ส่งผลโดยตรงต่อการเก็บข้อมูลในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างภายหลังมีมาตรการผ่อนปรนจากภาครัฐบาล โดยเก็บตัวอย่างด้วยวิธีการเก็บตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยสุ่มคัดเลือกผู้สูงอายุจากกลุ่มผู้ที่เดินทางในทุกสถานที่อยู่ในขอบเขตและช่วงเวลาการศึกษา ได้จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 61 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องทำการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย 2 เครื่องมือด้วยกัน คือ แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ และแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ ซึ่งในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยได้จากการศึกษาแนวคิด เอกสารข้อมูล งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามคัดกรอง ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการเดินทาง ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชน และส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะที่มีต่อการใช้บริการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบ Liker Scale โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารจากเอกสารข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมการเดินทาง ผู้สูงอายุ แรงจูงใจ ทัศนคติ ความคิดเห็น ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะ
- 2) กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
- 3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 3 ท่าน พิจารณาค่าความตรงของแบบสอบถามด้วยวิธีตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีวิเคราะห์ข้อคำถามและพิจารณาประเมินให้ค่าคะแนน เพื่อตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ
 $\sum R$ คือผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยกำหนดค่าคะแนน

ค่า +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์

ค่า 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์

ค่า -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์

เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคือ ค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้ต้องมากกว่า 0.5 ขึ้นไป (Kanchanasri, 2009) สำหรับค่า IOC สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีค่าเท่ากับ 0.9

4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ตัวสถิตินี้จะเป็นค่าที่สะท้อนความสัมพันธ์ของหัวข้อโดยรวมทั้งหมด โดยค่าตัวสถิติจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 – 1 และค่าที่ยอมรับได้ของตัวสถิติ คือ มากกว่า 0.7

$$\left(\frac{k}{k-1}\right) \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_r^2}\right)$$

จากการทดสอบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาคของเครื่องมือหมายเลข 3 อยู่ที่ 0.98 หมายความว่าแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาการเก็บข้อมูลเริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ถึง เดือนกรกฎาคม 2563 กระบวนการวิจัยในส่วน
ของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเริ่มต้นจากการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองทุกขั้นตอน เริ่มจาก
ติดต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ขั้นตอนกระบวนการในการทำวิจัย ซึ่งอาจมีการสัมภาษณ์
เชิงลึกมากกว่า 1 ครั้ง หากข้อมูลยังไม่อิ่มตัว และสอบถามความยินดีและเต็มใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย ก่อน
การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดตามเอกสารชี้แจง ซึ่งการที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยยินยอมให้ข้อมูลด้วยความ
ยินดีและเต็มใจ ย่อมแสดงออกถึงการยินยอมแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอใช้เอกสารชี้แจงแบบยกเว้นการลงนาม สำหรับการ
เก็บข้อมูลแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจะมีการใช้รหัสแทนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ในการบันทึก
ข้อมูลในแบบเก็บข้อมูล โดยจะไม่เปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยเป็นข้อมูล
โดยรวม ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของท่านจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
ในมนุษย์เท่านั้น เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้วิธีการการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content
Analysis) จากบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึกและนำมาใช้ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Component
Analysis) ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จะใช้การวิเคราะห์ใน 2 รูปแบบคือ 1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา
(Descriptive Statistic) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากร โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละเพื่อ
อธิบาย 2) การวิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistic) เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรทำนาย
กับการเลือกใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม STATA เวอร์ชัน 12 ด้วยสถิติ
วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ข้อสรุปจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ
เป็นดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย ดังนี้

1) เรื่องการเข้าถึงบริการ (Accessibility) ซึ่งมีความหมายครอบคลุมตั้งแต่การเข้าถึงตัวอาคารสถานี
และสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ยังไม่เอื้อต่อการเข้าถึงบริการของผู้สูงอายุ เส้นทางที่เข้าถึงตัวสถานียังมีจำนวน
จำกัด ตลอดจนการเชื่อมต่อกับระบบขนส่งมวลชนในรูปแบบอื่น เช่น รถโดยสารประจำทาง รถแท็กซี่ เรือ
โดยสาร รถสองแถว และจักรยานยนต์รับจ้าง ทำได้ไม่สะดวก

นอกจากลักษณะทางกายภาพแล้ว คุณภาพของการใช้บริการมีผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชน
ของผู้สูงอายุ อาทิ ความสะดวกสบาย ความยากง่ายในการใช้รถไฟฟ้า ตั้งแต่ระยะห่างจากที่พักอาศัย ขั้นตอนการ
ซื้อบัตร การออกตั๋ว การแลกเหรียญ การเสียบัตรโดยสารตอนเข้าระบบ หรือแม้แต่ว่าจำนวนผู้โดยสารในระบบ
ขนส่งมวลชน ล้วนมีผลกระทบทั้งสิ้น

2) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities Management) ที่สนับสนุนการใช้บริการของผู้สูงอายุให้
เป็นไปตามกฎกระทรวงต่าง ๆ และนอกเหนือจากกฎกระทรวงและคู่มือที่ระบุไว้ เช่น การจัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยให้
ความช่วยเหลือผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ ตั้งแต่การดูแลด้านความปลอดภัย การช่วยพยุงเดิน ช่วยถือของ หรือการ
ช่วยเหลือภายนอกอาคารสถานี เช่น การช่วยเหลือเมื่อต้องเดินทางต่อด้วยระบบขนส่งมวลชนประเภทอื่น เช่น
การเรียกรถแท็กซี่ หรือรถโดยสารประเภทอื่น ๆ เป็นต้น

ทรัพยากรกายภาพบริเวณสถานีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน เกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับการใช้หรือไม่ใช้รถไฟฟ้า
ขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ เพราะหากทรัพยากรกายภาพถูกออกแบบมาดี เอื้อต่อผู้สูงอายุ ก็จะส่งเสริมผู้สูงอายุ
ให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากระบบขนส่งสาธารณะได้มากขึ้น เช่น การจัดให้มีจุดจอดรับ-ส่งผู้สูงอายุ
ในบริเวณสถานีรถไฟฟ้า ซึ่งปัจจุบันยังไม่มี จะมีเพียงจุด Park and Ride ซึ่งจอดได้ไม่นาน ซึ่งอาจจะไม่เอื้อ

ให้กับผู้สูงอายุที่ต้องเดินเป็นระยะไกล และจากลักษณะพื้นที่ในบริเวณสถานีรถไฟฟ้า ที่มีพื้นที่กว้างตั้งแต่พื้นที่ออกตัวไปจนถึงชานชาลา ต้องเดินไกลและหากในกรณีเวลาเร่งด่วนที่มีผู้ใช้เป็นจำนวนมาก หากมีการจัดช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุได้

3) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เช่น การประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมาใช้บริการรถไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่กลุ่มผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงข้อมูล เช่น ผ่านศูนย์บริการสาธารณสุข โรงพยาบาล สมาคมผู้สูงอายุ และสวนสาธารณะ เป็นต้น โดยการลดค่าโดยสารที่จากเดิม ผู้สูงอายุได้ลดหย่อนราคา ค่าโดยสารของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนลง ร้อยละ 50 แต่ต้องสมัครบัตรแรบบิทพร้อมกับแสดงบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งมีความยุ่งยาก ควรปรับมาให้ใช้เพียงบัตรประจำตัวประชาชนเพียงใบเดียวสามารถเดินทางในทุกระบบขนส่งสาธารณะได้ฟรี เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมาใช้บริการมากขึ้น

4) ด้านความปลอดภัย (Safety) ประกอบไปด้วย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับใช้ในกรณีฉุกเฉินไว้ในขบวนรถและบนสถานี รวมถึงจัดเตรียมมาตรการตรวจสอบ การซ่อมบำรุง การปรับปรุงพัฒนาระบบขนส่งอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ตามที่เป็นข่าว เช่น ประตูขบวนรถเปิดขณะวิ่งออกจากชานชาลา หลังคาร์รัวส่งผลให้น้ำเข้าห้องโดยสาร การหยุดขบวนรถในช่วงเวลาเร่งด่วนเนื่องมาจากการขัดข้องทางวิศวกรรม ซึ่งล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการ และควรมีระบบและอุปกรณ์สำหรับป้องกันและระงับเหตุเพลิงไหม้ อาทิ ถังดับเพลิง สายฉีดน้ำดับเพลิง และระบบฉีดน้ำดับเพลิงอัตโนมัติ ครอบคลุมพื้นที่ของสถานี

อีกประเด็นที่สำคัญ คือ ความปลอดภัยด้านสุขอนามัย สืบเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด 19 ที่ส่วนใหญ่แพร่กระจายผ่านการสัมผัสกับผู้ติดเชื้อ ผ่านทางละอองเสมหะจากการไอ จาม น้ำมูก น้ำลาย การรับเชื้อโรคโควิด 19 มาจากการหายใจเอาละอองเข้าไปจากผู้ป่วย เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะรักษาระยะห่างจากผู้อื่นอย่างน้อย 1 เมตร ละอองเหล่านี้ยังตกลงสู่วัตถุและพื้นผิวต่าง ๆ เช่น โต๊ะ ลูกบิดประตู ราวจับ และเมื่อคนเอามือไปจับพื้นผิวเหล่านั้นแล้วมาจับตา จมูกหรือปาก ก็จะมีเชื้อโรคผู้สูงอายุและผู้มีโรคประจำตัว เช่น ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคเบาหวาน หรือมะเร็ง มีแนวโน้มที่จะมีอาการป่วยรุนแรงกว่ากลุ่มอื่น ถือเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ต้องเฝ้าระวัง การเลี่ยงการไปพื้นที่หนาแน่นเป็นอีกวิธีในการป้องกัน เพราะเมื่อคนมารวมตัวกันเป็นจำนวนมาก มีโอกาสเสี่ยงที่จะเข้าใกล้ผู้ป่วยโควิด 19 และเมื่อคนหนาแน่นก็จะรักษาระยะห่าง 1 เมตรได้ยาก จึงเป็นปัจจัยที่สร้างผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อมั่นในการเดินทางของผู้สูงอายุ ไม่เพียงแต่ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน แต่รวมไปถึงระบบขนส่งสาธารณะทุกประเภท ดังนั้น ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนควรมีการตั้งจุดคัดกรองและระบบควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในทุกสถานี

ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้ให้ความเห็นตรงกันว่า สถานีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนสำหรับผู้ให้บริการที่เป็นผู้สูงอายุ ควรมีการออกแบบตามหลัก UD (Universal Design) ร่วมกับ SD (Service design) เพราะทั้งสองแนวคิดดังกล่าวครอบคลุมการออกแบบ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการใช้ระบบขนส่งมวลชนได้ โดยควบคู่กับหลักกฎหมายต่าง ๆ ที่มีการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ มีความเห็นว่าในปัจจุบันผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเดินทางด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ระบบขนส่งสาธารณะและบริการขนส่งจึงจำเป็นต้องได้รับการออกแบบให้เอื้อต่อพฤติกรรมการเดินทางของผู้สูงอายุ ซึ่งมีความแตกต่างจากการเดินทางของประชากรทั่วไปในมิติต่าง ๆ เช่น เวลาในการเดินทาง ความถี่ในการเดินทาง และความคล่องตัวในการเคลื่อนไหว เป็นต้น

ในส่วนของผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเก็บตัวอย่างด้วยวิธีการเก็บตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยสุ่มคัดเลือกผู้สูงอายุจากกลุ่มผู้ที่เดินทางในทุกสถานีที่อยู่ในขอบเขตและช่วงเวลาที่ศึกษาจำนวน 164 คน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปรากฏผลดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 60-64 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 67.07 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 64.60 ดังตารางที่ 1

แหล่งที่มาของรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยส่วนใหญ่จำนวน 68 คน มาจากเงินบำนาญ คิดเป็นร้อยละ 41.5 นอกจากนี้การครอบครองยานพาหนะของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่มีการครอบครองยานพาหนะจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 74.4 โดยยานพาหนะที่ครอบครองมากที่สุด คือ รถยนต์ ร้อยละ 77.3 รองลงมา เป็นรถจักรยานยนต์ โดยวัตถุประสงค์หลักในการเดินทาง 3 อันดับแรก คือ ซื้อ/ขายสินค้าและบริการ ทำธุรกรรมติดต่อราชการ และออกกำลังกาย ตามลำดับ โดยวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น เดินทางไปทำงาน อยู่ที่ร้อยละ 5.5

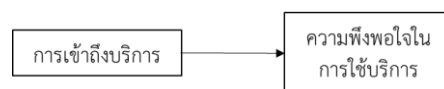
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
60-64 ปี	110	67.07
65-69 ปี	37	22.56
70-74 ปี	15	9.15
75 ปี ขึ้นไป	2	1.22
รวม	164	100.00

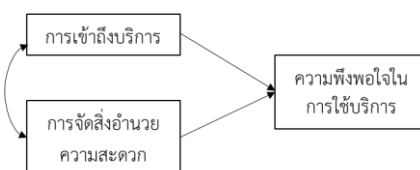
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยห่างจากสถานีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ระยะทางมากกว่า 5 กิโลเมตร จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 76.20 โดยช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุเดินทางมากที่สุด อยู่ที่ช่วงเวลาตั้งแต่แปดนาฬิกาถึงสิบเอ็ดนาฬิกา ร้อยละ 41.5 รองลงมาคือ ช่วงเวลาสิบเอ็ดนาฬิกาถึงสิบสี่นาฬิกา ที่ร้อยละ 18

นอกจากนี้รูปแบบการเดินทางที่ผู้สูงอายุใช้เป็นประจำ คือรถส่วนตัว จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 โดยรูปแบบรถประจำทาง รถไฟฟ้าขนส่งมวลชน และรถรับจ้างมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน โดยค่าใช้จ่ายในการเดินทางเฉลี่ยของผู้สูงอายุต่อครั้งอยู่ที่ 282 บาท โดยร้อยละ 55 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีผู้ร่วมเดินทางในแต่ละครั้งด้วย

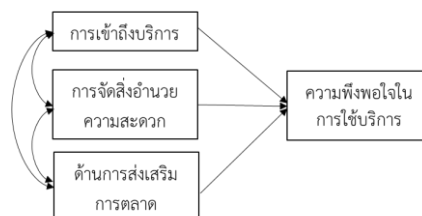
ขั้นที่ 1

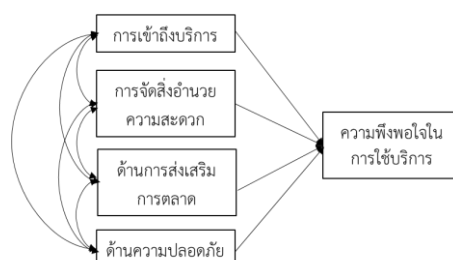
ขั้นที่ 2

ขั้นที่ 3

ขั้นที่ 4

รูปภาพที่ 2 การใช้ตัวแปรทำนายในสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น
ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรทำนาย	F	Prob> F	R ²	Adj. R ²	Coef.	Std. Err.	95% CI	p-value
ขั้นที่ 1	67.68	0.001	0.295	0.290				
การเข้าถึงบริการ					0.488	0.059	0.371, 0.605	0.001**
Constant					1.732	0.210	1.317, 2.146	0.001**
ขั้นที่ 2	36.71	0.039	0.313	0.305				
การเข้าถึงบริการ					0.293	0.111	0.075, 0.511	0.009**
การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก					0.238	0.114	0.013, 0.464	0.039*
Constant					1.624	0.214	1.201, 2.047	0.001**
$\Delta R^2 = 0.0185$								
ขั้นที่ 3	24.41	0.663	0.314	0.301				
การเข้าถึงบริการ					0.270	0.122	0.029, 0.512	0.029*
การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก					0.230	0.116	0.002, 0.460	0.050*
การส่งเสริมการตลาด					0.039	0.090	-0.138, 0.217	0.663
Constant					1.598	0.223	1.158, 2.038	0.001**
$\Delta R^2 = 0.0008$								
ขั้นที่ 4	19.150	0.107	0.325	0.308				
การเข้าถึงบริการ					0.120	0.153	-0.138, 0.217	0.433
การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก					0.116	0.135	-0.151, 0.383	0.393
การส่งเสริมการตลาด					0.057	0.090	-0.121, 0.235	0.530
ความปลอดภัย					0.245	0.151	-0.054, 0.543	0.107
Constant					1.592	0.222	1.154, 2.029	0.001**

ตัวแปรทำนาย	F	Prob> F	R ²	Adj. R ²	Coef.	Std. Err.	95% CI	p-value
$\Delta R^2 = 0.0111$								

CI = ช่วงความเชื่อมั่น (Confidence Interval), ** Significant at 1%level, * Significant at 5% level

ผลการวิจัยด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรทำนาย ที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์เชิงลึกและนำมาสร้างข้อคำถามในแบบสอบถามเพื่อหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทางเลือกใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ โดยตัวแปรทำนายทั้ง 4 ตัว คือ 1) การเข้าถึงบริการ (Accessibility) 2) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities Management) 3) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) 4) ด้านความปลอดภัย (Safety)

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Multiple Regression Analysis) โดยการเพิ่มตัวแปรทำนายเพื่อหาความสัมพันธ์กับการเลือกใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ พบว่า การเข้าถึงบริการ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การส่งเสริมการตลาด และด้านความปลอดภัย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการใช้บริการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ

โดยขั้นที่ 1 เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การเข้าถึงบริการกับการเลือกใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรทำนายเท่ากับ 0.488 และมีค่า p-value เท่ากับ 0.001 ค่า R² ของขั้นที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.295 เมื่อมีการเพิ่มตัวแปรทำนายด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าไปในสมการ ในขั้นที่ 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรทำนายเท่ากับ 0.238 และมีค่า p-value เท่ากับ 0.039 ค่า R² ของขั้นที่ 2 มีค่าเท่ากับ 0.313 โดยค่าของ R² มีการเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ($\Delta R^2 = 0.0185$)

ผลการทดสอบตัวแปรทำนาย ในขั้นที่ 3 เมื่อเพิ่มตัวแปรทำนายด้านการส่งเสริมการตลาดเข้าไปในสมการ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรทำนายมีค่าเท่ากับ 0.0392 โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.663) โดยค่าของ R² มีค่าเท่ากับ 0.314 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากจากขั้นที่ 2 ดังนั้นการเพิ่มตัวแปรด้านการส่งเสริมการตลาดจึงไม่ใช่ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางเลือกใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการทดสอบในขั้นที่ 4 มีการเพิ่มตัวแปรทำนายด้านความปลอดภัยเพื่อดูความสัมพันธ์พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรทำนายมีค่าเท่ากับ 0.245 โดยมีค่า p-value = 0.1 โดยค่าของ R² มีค่า 0.325 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากจากขั้นที่ 3 ดังนั้นการเพิ่มตัวแปรด้านความปลอดภัย ไม่ส่งผลกระทบต่อทางเลือกใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ

โดยสมการทำนายของทั้ง 4 ตัวแปรแสดงได้ดังนี้

$$Satis = 0.49Accessibility + 0.24Facilities + 0.04Promotion + 0.25Safety + 1.59 \quad (1)$$

อภิปรายผล

ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางเลือกเดินทางโดยใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และสำรวจข้อมูลจากแบบสอบถาม สามารถสรุปได้ออกมาเป็น 4 ปัจจัย ดังนี้ ปัจจัยแรกคือ ด้านการเข้าถึงบริการ (Accessibility) เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการเลือกใช้ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ตั้งแต่ระยะห่างจากที่พักอาศัยจนถึงตัวที่ตั้งของสถานี การเชื่อมต่อกับระบบขนส่งมวลชนในรูปแบบอื่น เส้นทาง การเข้าถึงตัวอาคาร สถานี ตลอดจนเส้นทางรถโดยสารของรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนที่ครอบคลุมจุดหมายปลายทางที่ต้องการจะเดินทางไปโดยมีผลต่อความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jadesadalug and Sangngern (2018, pp. 3032-3047)

ปัจจัยที่สองคือ ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities management) ทรัพยากรกายภาพภายในบริเวณสถานีและภายนอกสถานีรถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชน มีผลกระทบต่อทางเลือกการเดินทางโดยใช้บริการของผู้สูงอายุโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Carreira et al. (2014, pp. 35-46) ที่กล่าวว่าสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานีเป็นหนึ่งในเจ็ดปัจจัยหลักที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญในการเดินทาง ทั้งนี้เป็นเพราะการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เป็นไปตามหลักการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) นอกจากนี้ ผู้สูงอายุได้ให้ประเด็นที่น่าสนใจคือ การเพิ่มขบวนตู้รถไฟสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ เด็ก และสตรีมีครรภ์ เป็นการเฉพาะ ดังตัวอย่างในต่างประเทศ เพื่อลดความแออัดของผู้โดยสาร อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้บุคคลประเภทดังกล่าว ได้เข้าถึงการบริการมากกว่าเดิม

ปัจจัยที่สามคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มบุคคลที่มีรายได้จำกัด แม้ว่าในปัจจุบันอัตราค่าโดยสารของผู้สูงอายุจะมีการลดราคาค่าโดยสารลงครึ่งราคา แต่กระบวนการชำระค่าโดยสารมีความซับซ้อน ผู้สูงอายุต้องสมัครบัตรโดยสารประเภทพิเศษ พร้อมกับแสดงบัตรประชาชนทุกครั้งที่ใช้บริการ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกยุ่งยากในการใช้บริการ ด้วยเหตุนี้ผู้สูงอายุจึงเลือกการเดินทางในรูปแบบอื่นแทน ดังนั้น ภาครัฐและบริษัทเอกชนที่ให้บริการเดินรถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชน ควรหารือร่วมกันและจัดทำนโยบายส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมาใช้บริการมากขึ้น โดยเฉพาะการยกเว้นค่าโดยสาร

ปัจจัยสุดท้ายคือ ด้านความปลอดภัย (Safety) ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับเรื่องความปลอดภัยในการเดินทางอยู่ในระดับมาก ผู้สูงอายุเลือกใช้บริการรถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชนทั้งนี้เป็นเพราะช่วยลดความเสี่ยงและอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้น ประหยัดเวลาในการเดินทาง และสภาพของขบวนรถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชนเมื่อโดยสารแล้วให้ความรู้สึกปลอดภัย มากกว่าการเดินทางในรูปแบบอื่น ๆ

นอกจากนี้ผลจากการใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบตัวแปรทำนายพบว่า ปัจจัยด้านการเข้าถึงบริการ และปัจจัยด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นสองปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทางเลือกเดินทางด้วยรถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ โดยลำดับการเข้าทำนายของปัจจัยทำนายทั้ง 4 ปัจจัย พิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยปัจจัยทำนายแรกคือการเข้าถึงบริการ โดยมีผลกระทบต่อทางเลือกเดินทางด้วยรถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุอยู่ที่ร้อยละ 29.5 ($R^2 = 0.295$) ซึ่งสอดคล้องกับการเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ต่อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้รถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุพบว่า ระยะห่างของที่พักอาศัยกับสถานีรถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชนมีความสัมพันธ์กับการเลือกการเดินทางโดยใช้รถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชนเป็นประจำของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Fatima and Moridpour (2018) ที่พบว่าปัญหาของการเดินทางของผู้สูงอายุคือการเข้าถึงระบบขนส่งต่างๆ ตั้งแต่ระยะทางไกลไกลจากที่พักอาศัย รวมไปถึงความถี่ของการให้บริการของระบบขนส่งสาธารณะ เมื่อเพิ่มปัจจัยที่สองคือ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าไปในการวิเคราะห์ สามารถทำนายผลกระทบต่อทางเลือกใช้บริการรถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชนอยู่ที่ร้อยละ 30 ($R^2 = 0.305$) นั้นหมายความว่าปัจจัยด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกมีผลต่อการเลือกใช้รถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ตัวแปรทำนายทั้งสองปัจจัยนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kulachai (2015, pp.140-150) ที่ระบุว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในการใช้บริการระบบขนส่งมวลชนในประเทศไทย ประกอบด้วย ปัญหาความสามารถในการเข้าถึงบริการขนส่งสาธารณะ (Accessibility) ตลอดจนการขาดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ปัญหาด้านความไม่ตรงต่อเวลา ปัญหาเรื่องความถี่ของบริการขนส่งสาธารณะ ปัญหาด้านการให้บริการ อุปสรรคในการขึ้น-ลงระบบขนส่งสาธารณะ ปัญหาเส้นทางไม่ครอบคลุมปริมาณผู้โดยสารหนาแน่น ไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างบริการขนส่งสาธารณะรูปแบบต่าง ๆ และปัญหาเรื่องความสะดวก และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yung et al. (2016, pp. 87-98) ที่พบว่า การวางแผนและการออกแบบทรัพยากรกายภาพ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องน้ำ ที่จอดรถ สามารถช่วยเพิ่มสุขภาวะทาง

อารมณ์ได้ ตรงกับงานวิจัยของ Lyons and Dionigi (2007, pp. 375-389) ที่พบว่าหากผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองความต้องการทางจิตใจและสังคม สภาวะทางร่างกายจะดีขึ้นและมีภาวะตื่นตัวที่จะเข้าร่วมกับกิจกรรมทางสังคมและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม จะส่งผลให้มีการเดินทางเพิ่มขึ้น

เมื่อเพิ่มปัจจัยทำนายตัวที่สามคือการส่งเสริมการตลาด และปัจจัยทำนายตัวที่สี่คือความปลอดภัยพบว่าสามารถอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น กล่าวคือเมื่อร่วมทำนายกับตัวแปรทำนาย 2 ตัวข้างต้น อาจมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรทำนายอื่น ซึ่งไม่ได้หมายความว่าตัวแปรดังกล่าวไม่มีผลกระทบกับการเลือกใช้งานรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ แต่อาจส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการ โดยเฉพาะเหตุการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่กระทบกับการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะทุกประเภท โดยร้อยละร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามมีความกังวลว่า จะเกิดการแพร่ระบาดในประเทศอีกครั้งหากไม่มีมาตรการการควบคุมที่รัดกุม และกลุ่มผู้สูงอายุถือเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะได้รับเชื้อโควิด-19 มากกว่าช่วงวัยอื่น ๆ เนื่องด้วยสภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง ภูมิคุ้มกันลดลงตามวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคปอด โรคมะเร็ง กลุ่มนี้เป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะรับโควิด-19 ได้ง่าย หากไม่ได้มีการดูแลและป้องกันอย่างดี ผู้สูงอายุจึงเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชนเท่าที่จำเป็น และใช้บริการในรูปแบบการเดินทางอื่นที่ปลอดภัยและลดความเสี่ยงมากกว่า แทนการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ ไม่เพียงแต่รถไฟฟ้าขนส่งมวลชน แต่รวมถึงรถโดยสารประจำทาง รถตู้โดยสาร และรถแท็กซี่ ซึ่งเป็นเรื่องให้ผู้ให้บริการต้องสร้างความเชื่อมั่น ให้กับผู้ใช้บริการในเรื่องความปลอดภัยจากการใช้บริการ

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ โควิด-19 ส่งผลให้การเดินทางของผู้สูงอายุลดลง ส่งผลโดยตรงต่อการเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้สูงอายุ ไม่เป็นไปตามจำนวนที่ต้องการ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในงานวิจัยนี้ เนื่องจากจำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลในสถานที่จริงบริเวณสถานีรถไฟฟ้าในพื้นที่ศึกษา โดยผู้ตอบแบบสอบถามต้องให้ความยินยอมในหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย เนื่องจากเป็นประชากรกลุ่มเปราะบาง ตามเกณฑ์ของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

2. ควรขยายขอบเขตพื้นที่ศึกษา ให้กระจายไปยังสถานีรถไฟฟ้าเส้นทางอื่น ที่ครอบคลุมทั้งกรุงเทพและปริมณฑล เพื่อให้เห็นความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพชั้นใน กรุงเทพชั้นนอก และปริมณฑล

3. การปรับปรุง และพัฒนาระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนให้มีคุณภาพและทันสมัย ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นที่หน่วยงานภาครัฐ และบริษัทเอกชนที่ให้บริการจะต้องร่วมมือกันพัฒนา ดังนี้

ในส่วน of สถานีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนที่มีการก่อสร้างและขอใบอนุญาตก่อนที่มีกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 โดยกระทรวงมหาดไทย กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณะอื่นเพื่อใ้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2555 โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือบริการขนส่ง เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2556 แม้จะได้รับการงดเว้นและไม่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงทั้งสามฉบับนี้ แต่การให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการและทุพพลภาพ อย่างครบถ้วนและเพียงพอ เป็นสิ่งที่ควรปรับปรุง เพื่อให้การบริการเข้าถึงทุกคนทุกกลุ่มตามหลักการออกแบบเพื่อคนทุกคน

การเพิ่มเส้นทางการเดินรถให้ครอบคลุมจุดหมายปลายทางทั่วทั้งกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พร้อมกับการพัฒนาระบบการเชื่อมต่อกับระบบขนส่งสาธารณะรูปแบบอื่น อัตราค่าโดยสาร รวมถึงระบบการจัดการความปลอดภัยที่ดีจากอุบัติเหตุ และการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ล้วนเป็นเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบกับการใช้บริการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของผู้สูงอายุ ที่ภาครัฐและบริษัทเอกชนที่ให้บริการควรร่วมกันกำหนดนโยบาย และวางแผนทาง เพื่อรองรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Ahern, A. and Hine, J. (2010) **Transport for Older People in Rural Areas**. Centre for Ageing Research and Development in Ireland, University College Dublin. Retrieved Dec 28, 2019, from <http://hdl.handle.net/10197/2881>
- Alsnih, R. and Hensher, D. (2003). **The mobility and accessibility expectations of seniors in an aging population**. *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 37(10), 903-916.
- Banister, D. and Bowling, A. (2004). Quality of life for the elderly: the transport dimension. *Transport Policy*, 11, 105-115.
- Bureau of Health Promotion, Department of Health, Ministry of Public Health. (2014). **Roles of the elderly in society, family and community**. Retrieved Dec 15, 2019, from <http://hp.anamai.moph.go.th>
- Carreira, R., Patrício, L., Jorge, R. N. and Magee, C. (2014). **Understanding the travel experience and its impact on attitudes, emotions and loyalty towards the transportation provider—A quantitative study with mid-distance bus trips**. *Transport Policy*, 31, 35-46.
- Choiejit, R. (2006). **The study of transportation demand and traveling behavior of Thai elderly in Bangkok metropolitan**. Bangkok: Thailand Research Fund.
- Department of Older Persons (DOP). (2019). **Thailand aging population statistics 2018**. Retrieved Dec 11, 2019, from <http://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/153>
- Fatima, K. and Moridpour, S. (January 12–14, 2018). **Measuring public transport accessibility for elderly**. In Proceedings of the MATEC Web of Conferences, Chengdu, China.
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute. (2015). **Situation of the elderly in Thailand 2014**. Bangkok: Amarin Printing & Publishing.
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute. (2018). **Situation of the elderly in Thailand 2017**. Bangkok: Amarin Printing & Publishing.
- Guo, W., Chen, L., and Perez, C. (2019). **Economic status, family dependence, and health outcomes of older people in western rural China**. *Journal of Gerontological Social Work*, 62(7), 762–775.
- Ipingbemi, O. (2010). **Travel Characteristics and Mobility Constraints of Elderly in Ibadan, Nigeria**. *Journal of Transport Geography*, 18(2), 285-291.
- Jadesadalug, V. and Sangngern, K. (2018). **Guidelines for the development of transport services for the elderly in Ratchathewi District, Bangkok**. *Veridian E-Journal, Silpakorn University, (Humanities, Social Sciences, and Arts)*, 11(1), 3032-3047.

- Krautharot, Y. (2005). **A Choice model for public transport modes between Chiang Mai and Bangkok incorporating latent variables**. Thesis, M. Eng., Chiang Mai University, Chiang Mai.
- Kulachai, W. (2015). **Public transportation system for aging people... Is it a neglected policy?**. Academic Services Journal, Prince of Songkla University, 26(3), 140-150.
- Lyons, K., and Dionigi, R. (2007). **Transcending emotional community: A qualitative examination of older adults and masters' sports participation**. Leisure Sciences, 29(4), 375-389.
- OECD (2001). **Ageing and Transport. Mobility Needs and Safety Issues**. Retrieved Dec 28, 2019, from <http://www.internationaltransportforum.org/Pub/pdf/01Ageing.pdf>
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2019). **Report of the population projections for Thailand 2010-2040 (Revision)**. Bangkok: Amarin Printing & Publishing.
- Office of Transport and Public Policy and Planning. (2018). **Mass rapid transit master plan in Bangkok Metropolitan Region**. Bangkok: Ministry of Transport.
- Office of Transport and Traffic Policy and Planning. (2016). **Thailand's transport infrastructure development strategy 20 years (2017-2036)**. Retrieved Dec 11, 2019, from http://wise.co.th/wise/References/Supply_Chain/Transportation_Strategy_20_Year.pdf
- Ranković Plazinić, B. and Jović, J. (2018). **Mobility and transport potential of elderly in differently accessible rural areas**. Journal of Transport Geography, 68, 169-180.
- Rosenbloom, S. (2009). **Meeting transportation needs in an aging-friendly community**. Journal of the American Society on Aging, 33(2), 33-43.
- Sakpongatorn, W. (2010). **Travel Behavior of Residents in Condominium along Bangkok Mass Transit System Sky Train on Sukhumvit Road**. Thesis, M.U.R.P., Chulalongkorn University, Bangkok.
- Sirichai Kanchanasari. (2009). **Classic Test Theory**. Bangkok: 6th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Publishing.
- Steels, S. (2015). **Key Characteristics of Age-friendly Cities and Communities: A Review**. Cities, 47, 45-52.
- Suangka, K. (2015). **Factors affecting elderly's decision to use public transportation: The application of structural equation model**. Srinakharinwirot University (Journal of Science and Technology), 7(14), 129-142.
- The Administrative Court. (2019). **The judgment of Central Administrative Court: Bangkok metropolitan administration of violating disabled people's rights by delaying construction of elevators and other facilities at 23 BTS train stations case**. Retrieved Aug 28, 2019, from <http://admincourt.go.th>
- Thippayakraisorn, S. (2011). **How did Thailand Develop the Public Transportation Systems?**. Executive Journal, 31(4), 55-58.

World Bank's East Asia and Pacific Region. (2016). *Closing the health gaps for the elderly: Promoting health equity and social inclusion in Thailand*. Retrieved Aug 15, 2019, from <http://documents.worldbank.org>.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: Harper and Row Publications.

Yung, E. H. K., Conejos, S., and Chan, E. H. W. (2016). *Social needs of the elderly and active ageing in public open spaces in urban renewal*. *Cities*, 39, 87–98.

**พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์**

**Executive Functions Development of Kindergarten Students at
Bansomdejchaopraya Rajabhat University Demonstration School
(Early Childhood) learning through Storytelling Activities,
Rhythmic Movement Activities and Creative Art Activities**

**รัศมี ตันเจริญ^{1*} (Rassamee Toncharoen),
จัทมาศ จันทร์สน² (Chutamas Junson),
กรกนก บุญไรสง³ (Kornkanok Boontaisong),
ผกากรอง ศรีอริยานนท์⁴ (Pakakrong Sri-ariyanon)**

¹รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการศึกษาศิลปะปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
(Associate Professor Doctor in Early Childhood Education, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University)

^{2,4}นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาศิลปะปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
(Student Teachers, Early Childhood Education, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University)

*Corresponding Author. E-mail : rassamee.to@o365.bsru.ac.th

**กิตติกรรมประกาศ” งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุนงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา”

(Received: July 12, 2021; Revised: October 21, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 3-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 83 คน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 (อายุ 3-4 ปี) จำนวน 28 คน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 (อายุ 4-5 ปี) จำนวน 30 คน ชั้นอนุบาลปีที่ 3 (อายุ 5-6 ปี) จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน

(แบบ MU.EF -101) และแผนการจัดกิจกรรมแผนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานชั้นอนุบาลปีที่ 1 แผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะชั้นอนุบาลปีที่ 2 และแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (The One Group, Pretest-Posttest Design) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าคะแนน T ค่าร้อยละ และค่าคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ (Relative Gain Score)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลก่อนและหลังการทดลองสรุปได้ว่า หลังจากนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ พบว่ามีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารเปลี่ยนแปลงไปในระดับที่ดีขึ้น (พิจารณาจากค่าคะแนน T)

2. ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารก่อนและหลังการทดลอง สรุปได้ว่าหลังจากนักเรียนชั้นอนุบาลได้รับการจัดกิจกรรม นักเรียนชั้นอนุบาลมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในภาพรวมสูงขึ้น โดยนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.71) มีพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับกลาง (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์=33-50 คะแนน) นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 56.67) มีพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับสูง (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์=54-74 คะแนน) และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 64) มีพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับสูง (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์=52-74 คะแนน)

คำสำคัญ : การพัฒนาการคิดเชิงบริหาร; เด็กปฐมวัย; กิจกรรม

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the executive functions development of kindergarten students of Bansomdejchaopraya Rajabhat University Demonstration School (Early Childhood) before and after learning through storytelling activities, rhythmic movement activity and creative art activities. The participants were 83 kindergarten students at Bansomdejchaopraya Rajabhat University Demonstration School (Early Childhood) in affiliation with Bansomdejchaopraya Rajabhat University during the second semester of academic year 2019 consisting of 28 first-year kindergarten students (aged 3-4), 30 second-year kindergarten students (aged 4-5), 25 third-year kindergarten students (aged 5-6). The instruments used in the study were Executive Functions assessment of Preschool children (MU.EF - 101) and storytelling activity plans for first-year kindergarten students, rhythmic movement activity plans for second-year kindergarten students, and creative art activity plans for third-year kindergarten students. One-group pretest-posttest design was employed to be used in the research, and the data were analyzed by T-Score, percentage, and Relative Gain Score.

The results of the research were as follows:

1. The results of the study of executive functions development of Kindergarten Students

before and after the experiment can be summarized that after first-year kindergarten students learned through storytelling activities, second-year kindergarten students learned through rhythmic movement activity and third-year kindergarten students learned through creative art activities, it revealed that there was a better improvement in the executive functions development level. (Based on T – score).

2. The results of the comparison between before and after experiments in the Executive Functions development can be summarized that the first-year, second-year and third-year kindergarten students had higher Executive Functions development. For instance, most of the first-year kindergarten students (85.71 per cent) had higher relative development at the moderate level (Relative Gain Score = 33-50 points). Most second-year kindergarten students (56.67 per cent) had higher relative development at the high level (Relative Gain Score 57-74 points). Most third-year kindergarten students (64 per cent) had higher relative development at the high level (Relative Gain Score 52-74 points).

Keywords : Executive Functions Development; Early Childhood; Activities

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีประเด็นความท้าทายการพัฒนาในหลายมิติ ประเทศไทยจึงกำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัย โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งคือคนไทยควรได้รับการพัฒนาให้มีหลักคิดที่ถูกต้อง และเป็นนักคิดเพื่อพัฒนาสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, น.8) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นควรเริ่มตั้งแต่ปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญในการวางรากฐานทักษะด้านการคิดและการตัดสินใจที่จะช่วยให้เด็กสามารถกำกับตัวเองไปสู่เป้าหมาย ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญต่อความสำเร็จของชีวิตในระยะยาวมากกว่า IQ การอ่านออกเขียนได้ และการบวกเลขเป็นตั้งแต่อายุน้อย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยควรต้องเน้นส่งเสริมและพัฒนาการคิดของเด็กให้เป็นไปตามแนวทางที่สอดคล้องกับศักยภาพในการพัฒนาสมองของมนุษย์ให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้ที่ทำงานด้านปฐมวัยควรต้องปรับวิธีคิดและแนวทางปฏิบัติอย่างฉับไวเพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีคิด รู้จักตัดสินใจ รู้จักกำกับตนเองไปสู่ความสำเร็จ พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 และสามารถนำพาประเทศไปสู่ประเทศไทยยุค 4.0 ได้ ซึ่งความสำเร็จในชีวิตทั้งในด้านการเรียนและการทำงานไม่ได้ขึ้นกับความสามารถด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีทักษะด้านการคิดเชิงบริหาร (Executive Functions: EF) ที่ช่วยให้เด็กกำกับตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมายได้ (Goal Directed Behavior) โดยมีสมองส่วนหน้าสุด (Prefrontal Cortex: PFC) ทำหน้าที่เป็น CEO ทำงานร่วมกับสมองอีกหลายส่วน ช่วยให้เด็กกำกับตนเองในด้านอารมณ์ ความคิด และการกระทำ ไม่หุนหันพลันแล่น คิดไตร่ตรองก่อนทำ การคิดเชิงบริหาร หรือ Executive Functions (EF) จึงเป็นการทำหน้าที่ระดับสูงของสมองที่ช่วยให้เด็กกำกับตนเองเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่มุ่งสู่เป้าหมาย ทักษะการคิดเชิงบริหารพัฒนาอย่างมากในเด็กปฐมวัย เด็กที่มีการพัฒนาการคิดเชิงบริหารดีจะมีความพร้อมและประสบผลสำเร็จทางการเรียนมากกว่า รวมทั้งมีสุขภาพจิตกรรมน้อยกว่าด้วย (นวลจันทร์ จุฑาภักดิ์กุล, 2560)

การคิดเชิงบริหารมีความสำคัญกับเด็ก เมื่อเด็กได้รับโอกาสพัฒนา ทั้งตัวเด็กเองและสังคมจะได้รับประโยชน์ เพราะจะช่วยสร้างพฤติกรรมเชิงบวกและช่วยในการตัดสินใจในทางที่สร้างสรรค์ต่อตัวเอง และต่อคนอื่น ๆ หากเด็กมีทักษะ EF เขาจะมีความสามารถในการคิดที่ดี เช่น มีความจำดี มีสมาธิจดจ่อสามารถทำงานต่อเนื่อง

ได้จนเสร็จ รู้จักวิเคราะห์ วางแผนงานเป็นระบบ ลงมือทำงาน และจัดการงาน จนเสร็จตามกำหนด สามารถนำสิ่งที่เคยเรียนรู้จากประสบการณ์มาใช้ในการทำงานหรือกิจกรรมใหม่ได้ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงสามารถปรับเปลี่ยนความคิดได้ และอาจพัฒนาไปถึงขั้นความคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบได้ รู้จักประเมินตนเอง นำจุดบกพร่องมาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นได้ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง ไม่ให้ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องแม้จะมีสิ่งยั่วยวน รู้จักแสดงออกทางสังคมอย่างเหมาะสม นำไปสู่การรู้จักเคารพผู้อื่น อยู่กับคนอื่นได้ดี ไม่มีปัญหา เป็นเด็กที่อดทนได้ รอคอยเป็น มีความอดสาหะพากเพียร ล้มและลุกขึ้นสู้ใหม่ได้ มุ่งมั่นที่จะไปสู่ความสำเร็จ (สุภาวดี หาญเมธี, 2559, น.4)

จากการศึกษาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กไทยวัย 2-6 ปี พบว่า เด็กไทยมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร โดยรวมล่าช้ากว่าเกณฑ์เฉลี่ยเล็กน้อยไปจนถึงล่าช้ามากมีประมาณเกือบร้อยละ 30 ของเด็กแต่ละช่วงอายุแยกตามเพศ (T score <45) คือ เด็กอายุ 2-2.11ปี มีเด็กชาย ร้อยละ 27.2 และเด็กหญิง ร้อยละ 28.7 ที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่าเกณฑ์เฉลี่ย เด็กอายุ 3-3.11ปี มีเด็กชาย ร้อยละ 28.2 และเด็กหญิง ร้อยละ 28.1 ที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่าเกณฑ์เฉลี่ย เด็กอายุ 4-4.11ปี มีเด็กชาย ร้อยละ 29.4 และเด็กหญิง ร้อยละ 28.0 ที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่าเกณฑ์เฉลี่ย และเด็กอายุ 5-5.11ปี มีเด็กชาย ร้อยละ 26.8 และเด็กหญิง ร้อยละ 28.4 ที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่าเกณฑ์เฉลี่ย (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2560, น.146) ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยไทยจึงควรให้ความสนใจในการพัฒนาการคิดเชิงบริหารในระดับปฐมวัยและหาแนวทางในการส่งเสริมให้เพิ่มมากขึ้น

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดเชิงบริหารในระดับปฐมวัยนั้น มีงานวิจัยยืนยันว่า “กิจกรรมหลายประเภทสามารถช่วยพัฒนากระบวนการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัยได้ เช่น การฝึกความจำด้วยเกมส์คอมพิวเตอร์ การฝึกโยคะ การฝึกศิลปะการป้องกันตัว การเรียนดนตรี และการเรียนการสอนต่าง ๆ อาทิ มอนเตสเซอร์รี่, Tool of Mind ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่กิจกรรมการเรียนการสอนเหล่านี้มักฝึกให้เด็กมีความตั้งใจจดจ่อ มีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มความยากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้ท้าทายการคิดของเด็ก” (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2560, น.149) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาการคิดเชิงบริหาร เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กหยุดคิดก่อนทำ สามารถเปลี่ยนความคิดหรือยืดหยุ่นความคิด รู้จักควบคุมอารมณ์ให้แสดงออกอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ ได้ฝึกความจำขณะทำงาน และส่งเสริมการวางแผนจัดการ และ “เป็นกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนในการทำตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จ เมื่อเด็กทำได้แล้ว ต้องเพิ่มความยากขึ้นให้ท้าทายมากขึ้น ควรเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิจดจ่อหรือต้องมีสติในการทำกิจกรรมนั้น เช่น กิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว การฝึกเล่นเครื่องดนตรี การเล่นเกมบทบาทสมมุติ การเล่นเกมแบบที่ต้องใช้สมาธิจดจ่อ การใช้สองภาษาแบบธรรมชาติ” (Diamond & Lee, 2011)

การจัดกิจกรรมที่สามารถพัฒนาการคิดเชิงบริหาร จึงควรเป็นกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้และประสบการณ์ให้กับเด็กและเหมาะสมกับพัฒนาการและช่วงความสนใจ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กหยุดคิดก่อนทำ สามารถเปลี่ยนความคิดหรือยืดหยุ่นความคิด รู้จักควบคุมอารมณ์ให้แสดงออกอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ ได้ฝึกความจำขณะทำงาน และส่งเสริมการวางแผนจัดการ ซึ่งกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการและช่วงความสนใจของเด็กปฐมวัย และน่าจะสามารถพัฒนาการคิดเชิงบริหาร ที่ส่งเสริมคุณลักษณะที่กล่าวมานั้น มีหลากหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมการเล่นอิสระ กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมุติ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมโครงงาน กิจกรรมการเล่านิทาน กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะจัดกิจกรรมการเล่านิทาน กิจกรรมกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล เพราะกิจกรรมการเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เด็ก ๆ ชอบ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ จะถูกกลั่นกรองออกมาเป็นนิทานในหลาย ๆ ลักษณะที่ผู้ฟัง ฟังแล้วจะเกิดความเพลิดเพลินให้ความรู้ ทศนคติ ตลอดจนการปลูกฝังค่านิยม กิจกรรมการเล่านิทานจะช่วยให้เด็ก ๆ หรือผู้ฟังมีสมาธิหรือความตั้งใจที่มีระยะเวลาสั้นหรือยาวขึ้น เด็ก ๆ เข้าใจในความคิดและความงามยิ่งขึ้น สามารถใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหาได้ และได้ความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

(เกริก ยุ้นพันธ์, 2543, น.55-56) นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เด็กควบคุมอารมณ์ให้แสดงออกอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ ส่วนกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ช่วย让孩子เรียนรู้ในเทคนิคและวิธีการคิดค้นและการแก้ปัญหา การเคลื่อนไหว มีสมาธิในการฟังจังหวะและควบคุมการหยุดการเคลื่อนไหวให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ตกลง ซึ่งส่งเสริมให้เด็กได้จำขณะทำกิจกรรม ยืดหยุ่นความคิด ควบคุมอารมณ์ และวางแผนจัดการในขณะทำกิจกรรมเคลื่อนไหว ควบคุมความคิดให้มีสมาธิจดจ่อในเรื่องที่ทำ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กในช่วงปฐมวัยที่เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ และจะเรียนรู้และจดจำได้นานหากได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การที่ได้ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่หลากหลายจะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงจินตนาการ สื่อความคิด ออกมาในรูปแบบของผลงานศิลปะ ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมการวางแผนจัดการ มีลำดับขั้นตอนในการทำตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จ เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิจดจ่อหรือต้องมีสติในการทำกิจกรรมนั้น

จากเหตุผลที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูทที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) จึงมีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) โดยศึกษาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยหวังว่า นักเรียนชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) จะมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารสูงขึ้น และจะช่วยพัฒนาโรงเรียนสาธิตให้เป็นโรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารซึ่งเป็นการทำหน้าที่ระดับสูงของสมองที่จะช่วยให้นักเรียนกำกับตนเองเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่มุ่งสู่เป้าหมาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร ของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดังนี้

1.1 ศึกษาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน

1.2 ศึกษาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

1.3 ศึกษาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร ของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน

2.2 เปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

2.3 เปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

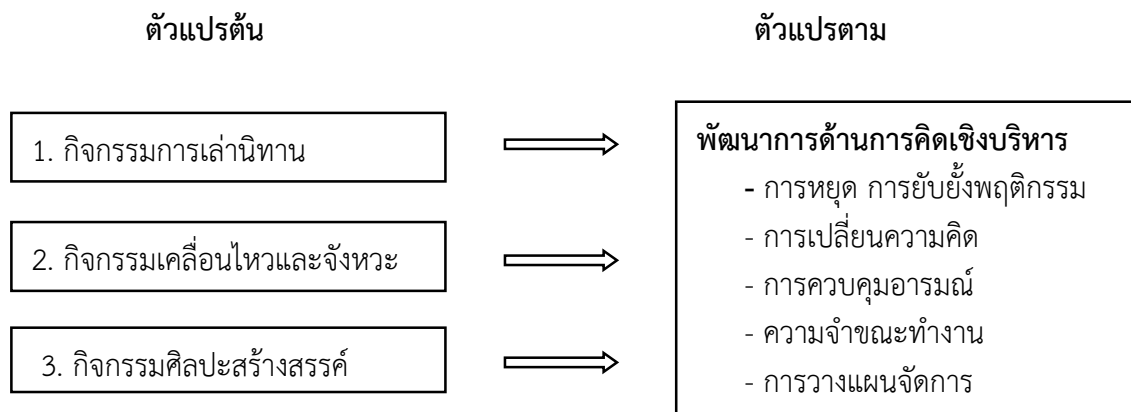
สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารหลังได้รับการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรม

2. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารหลังได้รับการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรม

3. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารหลังได้รับการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre – Experimental design) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One – Group Pretest Posttest Design) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 3-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 83 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 28 คน นักเรียนชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 30 คน นักเรียนชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน (แบบ MU.EF-101) เป็นแบบประเมินของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส) และมหาวิทยาลัยมหิดล ที่รศ.ดร.นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ สร้างและหาคุณภาพโดยทำการทดสอบคุณภาพของ (ร่าง) แบบประเมินในกลุ่มตัวอย่างเด็กชายหญิง อายุ 2-6 ปี จำนวน 243 คน โดยตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ความตรงตามโครงสร้างของแบบประเมินที่สร้างขึ้นใหม่ ด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson Correlation (r) กับแบบประเมินที่เป็นมาตรฐานได้รับการยอมรับทั่วไป รวมทั้งทำการตรวจสอบความเที่ยงของแบบประเมินโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) จากการวัดซ้ำ (Test- Retest) ห่างกัน 1 สัปดาห์ จนได้แบบประเมินที่มีความเที่ยงเชื่อถือได้และมีคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดเมื่อทำการวัดซ้ำ สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2560) ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูและนักเรียน

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กอายุ 2-6 ปี จำนวน 32 ข้อ จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 พัฒนาการด้านการหยุด/การยับยั้งพฤติกรรม จำนวน 10 ข้อ

ด้านที่ 2 พัฒนาการด้านการเปลี่ยน/ความยืดหยุ่นในการคิด จำนวน 5 ข้อ

ด้านที่ 3 พัฒนาการด้านการควบคุมอารมณ์ จำนวน 5 ข้อ

ด้านที่ 4 พัฒนาการด้านความจำขณะทำงาน จำนวน 6 ข้อ

ด้านที่ 5 พัฒนาการด้านการวางแผนจัดการ จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 3 ตารางสรุปผลการประเมิน

ส่วนที่ 4 กราฟเทียบคะแนนดิบ-คะแนน T

2. แผนการจัดกิจกรรม ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่นหัด ชั้นอนุบาลปีที่ 1 2) แผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 และ 3) แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เอกสาร รูปแบบการจัดกิจกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่นหัด การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

2.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร

2.3 ศึกษาเครื่องมือวิเคราะห์เพื่อออกแบบ “การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะสมอง EF” สำหรับครูปฐมวัย (EF Guideline)

2.4 สร้างแผนการจัดกิจกรรมโดยมีองค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรม คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิด กระบวนการ/วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมการคิดเชิงบริหาร สื่อวัสดุ/อุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล

2.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดกิจกรรมดังนี้

2.5.1 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิด กระบวนการ/วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมการคิดเชิงบริหาร สื่อวัสดุ/อุปกรณ์ การวัดและประเมินผล แล้วปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ

2.5.2 นำแผนการจัดกิจกรรมที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแผนการจัดกิจกรรม รวมทั้งความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรม และตรวจสอบความเป็นไปได้ของแผนการจัดกิจกรรม ความเหมาะสมของระยะเวลาของการจัดกิจกรรม

ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ให้คะแนนโดยใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item - Objective Congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ระหว่าง 0.67-1.00

2.5.3 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ คือ เพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดเชิงบริหารในบางแผนการจัดกิจกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ทำการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 20-40 นาที (ยึดหยุ่นตามวัยและลักษณะกิจกรรม) รวม 24 ครั้ง มีขั้นตอนการดำเนินการทดลองดังนี้

1. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมที่จะใช้เป็นสถานที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
2. ดำเนินการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ด้วยแบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน (แบบ MU.EF-101) ก่อนการทดลอง
3. ดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมการเล่นทานในชั้นอนุบาล 1 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะในชั้นอนุบาล 2 และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในชั้นอนุบาล 3 เพื่อพัฒนาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวม 24 ครั้ง โดยในระดับชั้นอนุบาล 1 และชั้นอนุบาล 2 ดำเนินการทดลองในวันจันทร์ วันพุธ และวันพฤหัสบดี วันละประมาณ 20-30 นาที (ยึดหยุ่นตามวัยและลักษณะกิจกรรม) ส่วนในระดับชั้นอนุบาล 3 ดำเนินการทดลองในวันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี วันละประมาณ 30-40 นาที (ยึดหยุ่นตามลักษณะกิจกรรม)
4. ดำเนินการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 หลังการทดลองด้วยแบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน (แบบ MU.EF-101) โดยดำเนินการเช่นเดียวกับก่อนการทดลอง
5. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยในส่วนของการศึกษาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร ผู้วิจัยดำเนินการตามแนวทางที่แบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน (แบบ MU.EF-101) กำหนดไว้เพื่อหาค่าคะแนน T แล้วแปลผลระดับพัฒนาการ ส่วนการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารก่อนและหลังการทดลอง ผู้วิจัยนำข้อมูลไปหาค่าคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ (Relative Gain Score)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การศึกษาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร ของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่น ทาน กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ (นวลจันทร์ จุฑาทักติกุล, 2560)

1.1 รวมคะแนนการประเมินของตัวบ่งชี้ในแต่ละด้านจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ การหยุด/การยับยั้งพฤติกรรม การเปลี่ยน/ความยืดหยุ่นในการคิด การควบคุมอารมณ์ ความจำขณะทำงาน การวางแผนจัดการ และรวมคะแนนในภาพรวมทุกตัวบ่งชี้

1.2 เลือกกราฟเทียบคะแนนดิบเป็นคะแนน T ของแบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน (MU.EF-101) ให้ตรงกับเพศของนักเรียนชั้นอนุบาล

1.3 นำคะแนนรวมของแต่ละตัวบ่งชี้ มากำหนดจุดบนกราฟในส่วนที่ 4 ให้ตรงกับช่วงอายุของนักเรียนชั้นอนุบาล

1.4 ในกรณีที่ช่วงคะแนน T40-44 คือคะแนนที่ค่อนข้างมาทาง T40 และช่วงคะแนน T56-60 คือคะแนนที่ค่อนข้างมาทาง T60 หากคะแนนอยู่ก้ำกึ่งกับ T45 หรือ T55 ให้เลือกช่อง T45-55 (อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย)

1.5 นำช่วงคะแนน T ที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ด้านล่างของกราฟ เพื่อแปลความหมายของคะแนน

1.6 บันทึกผลการประเมินในส่วนที่ 3 ตารางสรุปผลการประเมิน พร้อมลงลายมือชื่อและวันที่ประเมินนักเรียนชั้นอนุบาล

2. การเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร ของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปทุมวัย) ก่อนและหลังการทดลอง ดำเนินการดังนี้

2.1 หาค่าสถิติพื้นฐานของพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปทุมวัย) จำแนกตามกลุ่มตามชั้นปี คือ กลุ่มนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 กลุ่มนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และกลุ่มนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนของพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปทุมวัย) จำแนกตามกลุ่มตามชั้นปี คือ กลุ่มนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 กลุ่มนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และกลุ่มนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ด้วยวิธีวัดคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ (Relative Gain Score)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปทุมวัย) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลอง พบว่าพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลมีการเปลี่ยนแปลงไปในระดับที่ดีขึ้น แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปทุมวัย) ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จำแนกระดับพัฒนาการตามระดับชั้นเรียนที่จัดกิจกรรม

กิจกรรมที่จัด	ชั้นเรียน	ระดับพัฒนาการ	ก่อนการจัดกิจกรรม			หลังการจัดกิจกรรม		
			คะแนน T	จำนวน	ร้อยละ	คะแนน T	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นอนุบาลปีที่ 1 จัดกิจกรรม การเล่านิทาน	ดีมาก	-	-	-	-	-	-	
	ดี	-	-	-	-	-	-	
	ปานกลาง	-	-	-	45-55	27	96.43	
	ควรพัฒนา	40-44	3	10.71	40-44	1	3.57	
	ควรปรับปรุง	33-39	25	89.29	-	-	-	
	รวม		28	100.00		28	100.00	
ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จัดกิจกรรม เคลื่อนไหวและ จังหวะ	ดีมาก	-	-	-	62-70	16	53.33	
	ดี	56-57	2	6.67	57-60	8	26.67	
	ปานกลาง	46-53	19	63.33	52-55	6	20.00	
	ควรพัฒนา	40-44	5	16.67	-	-	-	
	ควรปรับปรุง	35-38	4	13.33	-	-	-	

	รวม		30	100.00		30	100.00
ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์	ดีมาก	-	-	-	61-63	10	40
	ดี	56-57	3	12	56-60	14	56
	ปานกลาง	45-54	20	80	55	1	4
	ควรพัฒนา	43-44	2	8	-	-	-
	ควรปรับปรุง	-	-	-	-	-	-
	รวม	-	25	100	-	25	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารอยู่ในระดับควรปรับปรุง (T=33-39 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 89.29) รองลงมา คือ ระดับควรพัฒนา (T=40-41 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.71) และหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารอยู่ในระดับปานกลาง (T=45-55 จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 96.43) มีเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.57 ที่อยู่ในระดับควรพัฒนา (T=44)

ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารอยู่ในระดับปานกลาง (T=46-53 จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33) รองลงมา คือ ระดับควรพัฒนา (T=40-44 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67) ระดับควรปรับปรุง (T=35-38 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33) และระดับดี (T=56-57 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67) ตามลำดับ และหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารอยู่ในระดับดีมาก (T=62-70 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33) รองลงมา คือ ระดับดี (T=57-60 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67) และระดับปานกลาง (T=52-55 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20) ตามลำดับ

ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารอยู่ในระดับปานกลาง (T=45-54 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 80) รองลงมาคือระดับดี (T=56-57 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12) และระดับควรพัฒนา (T=43-44 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8) ตามลำดับ และหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารอยู่ในระดับดี (T=56-60 จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 56) รองลงมาคือระดับดีมาก (T=61-63 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 40) และระดับปานกลาง (T=55 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลอง โดยพิจารณาจากคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ พบว่าพัฒนาการสัมพัทธ์ด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาลทุกคนสูงขึ้น และมีระดับพัฒนาการ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) ก่อนและหลังได้รับ การจัดกิจกรรมการเล่นิทาน กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จำแนกตามระดับชั้นที่จัดกิจกรรม

กิจกรรมที่จัด	ชั้นเรียน	ระดับพัฒนาการ	คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	จำนวน	ร้อยละ
	ชั้นอนุบาลปีที่ 1	ระดับสูงมาก	-	-	-

จัดกิจกรรมการเล่านิทาน	ระดับสูง	51-55	4	14.29
	ระดับกลาง	33-50	24	85.71
	ระดับต้น	-	-	-
	รวม		28	100.00
ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จัดกิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ	ระดับสูงมาก	76-97	9	00.30
	ระดับสูง	54-75	17	67.56
	ระดับกลาง	43-46	4	13.33
	ระดับต้น	-	-	-
	รวม		30	100
ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	ระดับสูงมาก	-	-	-
	ระดับสูง	51-74	19	76
	ระดับกลาง	42-50	6	24
	ระดับต้น	-	-	-
	รวม	-	25	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์ด้านการคิดเชิงบริหารอยู่ในระดับกลาง (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 33-50 คะแนน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71) รองลงมาอยู่ในระดับสูง (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 51-55 คะแนน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29)

หลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ส่วนใหญ่มีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์ด้านการคิดเชิงบริหารอยู่ในระดับสูง (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 54-75 คะแนน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67) รองลงมาอยู่ในระดับสูงมาก (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 76-97 คะแนน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30) และระดับกลาง (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 43-46 คะแนน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33) ตามลำดับ

หลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ส่วนใหญ่มีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์ด้านการคิดเชิงบริหารอยู่ในระดับสูง (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์=51-74 คะแนน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 76) รองลงมาอยู่ในระดับกลาง (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์=42-50 คะแนน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 24)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปฐมวัย) มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ นั้นเป็นเพราะลักษณะของกิจกรรมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกิจกรรมที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร และมีกระบวนการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดเชิงบริหารดังนี้

1. กิจกรรมการเล่านิทาน เป็นกิจกรรมที่เด็กชอบและสนใจฟัง กิจกรรมการเล่านิทานจึงเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับธรรมชาติของเด็กในวัยนี้ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็ก ๆ หรือผู้ฟังมีสมาธิหรือความตั้งใจที่มีระยะเวลานานขึ้น หรือยาวขึ้น เด็ก ๆ เข้าใจในความคิดและความงามยิ่งขึ้น สามารถใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหาได้ และได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ (เกริก ยूनพันธ์, 2543, น. 55-56) และกิจกรรม

การเล่นิทานที่ผู้วิจัยออกแบบ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาการคิดเชิงบริหารทั้งในด้านการหยุด การยับยั้ง พฤติกรรม ด้านการวางแผนจัดการ ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านความจำขณะทำงาน และด้านการเปลี่ยนความคิด โดยด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรมเกิดจากการที่เด็กควบคุมความคิดให้มีสมาธิจดจ่อในการฟังนิทาน และไม่รบกวนเพื่อนในขณะที่ฟังนิทาน ด้านการวางแผนจัดการ เกิดจากกิจกรรมที่ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับการคาดการณ์ผลการกระทำของตัวเอง สะท้อนผลการกระทำของตัวเอง และการวางแผนแก้ปัญหาจากคำถาม ด้านการควบคุมอารมณ์ เกิดจากการที่เด็กสามารถควบคุมอารมณ์ให้แสดงออกอย่างเหมาะสมในขณะที่สนทนา ร่วมกับครูและเพื่อน ด้านความจำขณะทำงาน เกิดจากการที่ตั้งใจจดจ่อในการฟังนิทาน จำเนื้อหาของนิทานเพื่อนำมาตอบคำถามและสนทนาร่วมกับครูและเพื่อน และด้านการเปลี่ยนความคิด เกิดจากกิจกรรมที่เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเพื่อคาดเดาเนื้อหาในนิทาน และเรียนรู้ว่าเนื้อหาในนิทานอาจแตกต่างจากที่เด็ก ๆ คิดไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีราลักษณ์ เนตรนิลวีโรชิต (2561) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการเล่นิทานประกอบภาพ โดยใช้พระบรมราโชวาท ในหลวงรัชกาลที่ 9 ต่อหน้าที่บริหารจัดการของสมอง (Executive Functions) ในเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า โปรแกรมการเล่นิทานประกอบภาพโดยใช้พระบรมราโชวาท ในหลวงรัชกาลที่ 9 สามารถเสริมสร้างหน้าที่บริหารจัดการของสมองในเด็กปฐมวัยได้อย่างชัดเจน

2. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้มีประสบการณ์ตรงในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง โดยมีครูคอยช่วยสนับสนุนให้เด็กเรียนรู้ในเทคนิคและวิธีการคิดค้นและการแก้ปัญหาการเคลื่อนไหว มีสมาธิในการฟังจังหวะและควบคุมการหยุดการเคลื่อนไหวให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ตกลง ต้องเคลื่อนไหวโดยไม่ชนกับเด็กอื่น ทำให้เด็กได้เรียนรู้การหยุด การยับยั้งพฤติกรรมที่รบกวนผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับที่กรรองทอง บุญประคอง (2561, น. 237) ได้สรุปเกี่ยวกับโอกาสที่เด็กได้รับจากการทำกิจกรรมที่จะส่งผลให้เด็กพัฒนาการคิดเชิงบริหาร ในกิจกรรมการเคลื่อนไหวไปกับเสียงเพลง คือ ในขณะที่เด็กร่วมกิจกรรมตามกติกาข้อตกลงกับเพื่อนด้วยความเพลิดเพลินในการเดิน และหยุดให้สอดคล้องกับสัญญาณกลองหรือเพลงที่ต้องอาศัยการฟังอย่างตั้งใจไปพร้อม ๆ กัน เด็กจะได้พัฒนาการคิดเชิงบริหารเกี่ยวกับ ความจำขณะทำงาน การจดจ่อใส่ใจ การควบคุมอารมณ์ ยังคิดไตร่ตรอง ในขณะที่เด็กเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ เด็กได้ฝึกบริหารจัดการพื้นที่ที่ใช้ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้พัฒนาการคิดเชิงบริหารเกี่ยวกับวางแผน จัดระบบดำเนินการ ยืดหยุ่นความคิด ในการสร้างลีลาท่าทางในการเคลื่อนไหวไปกับเสียงเพลงตามความคิดสร้างสรรค์ และการจัดร่างกายขณะหยุดนิ่ง เด็กได้พัฒนาการคิดเชิงบริหารเกี่ยวกับ การริเริ่ม ลงมือทำ จดจ่อ ใส่ใจ ยืดหยุ่นความคิด วางแผน จัดระบบดำเนินการ ติดตามประเมินตนเอง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญญา ใจหวัง (2561) ที่ศึกษาผลของกิจกรรมการเดินสร้างสรรค์ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงบริหารพื้นฐานในเด็กปฐมวัย โดยศึกษาเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารพื้นฐานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมของเด็กชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประชาอุทิศ (จันทาบ อนุสรณ์) ผลการทดลองพบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะการคิดเชิงบริหารด้านพื้นฐานหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มทดลองมีทักษะการคิดเชิงบริหารด้านพื้นฐานหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งกิจกรรมการเดินสร้างสรรค์ก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะจึงเป็นกิจกรรมที่เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการคิดเชิงบริหารได้เช่นเดียวกัน

3. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่让孩子ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีกระบวนการและขั้นตอนการทำ มีการใช้สื่อวัสดุที่หลากหลาย และต้องใช้ทักษะต่าง ๆ ในการสร้างผลงาน กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงและถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกออกมาเป็นงานศิลปะ สอดคล้องกับที่ พัชรีย์ ผลโยธิน (2561, น.9-26) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมการคิดเชิงบริหารควรเน้นให้เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำ โดยใช้ องค์ประกอบการเรียนรู้แบบลงมือกระทำที่ประกอบด้วย สื่อ การสัมผัส การเลือก ภาษาและการคิด และการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดนี้ปรากฏอยู่ในแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบ

โดยในขั้นเตรียมการกิจกรรม เด็กได้มีโอกาสสัมผัสสื่อต่าง ๆ มีโอกาสในการตัดสินใจเลือกวัสดุอุปกรณ์ด้วยตนเอง และเมื่อเข้าสู่ขั้นดำเนินกิจกรรม เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ และ การคิดออกแบบผลงานเพื่อให้ได้ผลงานที่สมบูรณ์ ในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอนครูจะเป็นผู้คอยสนับสนุนให้เด็กสามารถ สร้างผลงานจนสำเร็จ โดยเด็กได้สร้างผลงานและลงมือทำอย่างอิสระด้วยตนเอง เมื่อพบปัญหาในการทำงานเด็กได้ ลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารสูงขึ้น และนอกจากนี้กิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมจินตนาการของเด็ก ซึ่งมีผลการวิจัยสนับสนุนว่าจินตนาการช่วยพัฒนาการ คิดเชิงบริหารให้สูงขึ้น ดังผลการวิจัยของ Thibodeau, Gilpin, Brwn, and Meyer (2016) ได้ศึกษาผลการเล่น บทบาทสมมติตามจินตนาการที่มีต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร โดยศึกษากับเด็กอายุ 3-5 ปี จำนวน 110 คน ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เล่นบทบาทสมมติตามจินตนาการ กลุ่มที่เล่นโดยไม่ใช้จินตนาการ และกลุ่มควบคุม ดำเนินการทดลองเป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กกลุ่มที่เล่นบทบาทสมมติตามจินตนาการมีการพัฒนา ด้านการคิดเชิงบริหารสูงขึ้น ในขณะที่กลุ่มเด็กที่เล่นโดยไม่ใช้จินตนาการและกลุ่มควบคุมไม่มีการพัฒนาด้านการคิด เชิงบริหาร และยังมีผลการวิจัยสนับสนุนว่ากิจกรรมศิลปะช่วยพัฒนาการคิดเชิงบริหารได้ ดังผลการวิจัยของ จิราพร พนมสวย และสรिता เจือศรีกุล (2563) ที่ได้ศึกษาผลของกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดมอนเตสซอรีเพื่อพัฒนาการคิด เชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางการเห็น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3 ที่บกพร่อง ทางการเห็น โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ จำนวน 12 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 6 คนและกลุ่มควบคุม 6 คน ซึ่ง ผลการเปรียบเทียบคะแนนภายในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้กิจกรรม พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิง บริหารหลังจากใช้กิจกรรมสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมหนึ่งซึ่งช่วยพัฒนาการคิดเชิงบริหารของเด็กระดับชั้นอนุบาลได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การนำกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไปใช้เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล ครูควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการ ด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล และออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ ของนักเรียนชั้นอนุบาลที่ตนรับผิดชอบ โดยส่งเสริมให้นักเรียนชั้นอนุบาลได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง
2. ในขณะจัดกิจกรรม ควรสร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลรู้สึกสนุกที่ได้ทำ กิจกรรม และครูควรใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิด เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานของการคิดเชิงบริหารของเด็ก 5 ด้าน คือ 1) การหยุด การยับยั้งพฤติกรรม 2) การเปลี่ยนความคิด 3) การควบคุมอารมณ์ 4) ความจำขณะทำงาน และ 5) การวางแผนจัดการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคู่มือในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของ นักเรียนชั้นอนุบาล เป็นคู่มือที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กนักเรียนชั้น อนุบาลและการส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อ ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียนชั้นอนุบาล เพราะการส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของ นักเรียนชั้นอนุบาล ควรจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสม และควรทำอย่างสม่ำเสมอจึงจะส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิง บริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ซึ่งมีการบูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยกับแนวคิดในการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริม

พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องใช้
เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของนักเรียนชั้นอนุบาล

เอกสารอ้างอิง

- กรองทอง บุญประคอง. (2561). **กิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะสอง EF บนพื้นฐานพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน**. ใน สุภาวดี หาญเมธี, ธิดา พิทักษ์สินสุข และภาวนา อร่ามฤทธิ. (บรรณาธิการ) **คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF Executive Functions สำหรับครูปฐมวัย**. (น.200). กรุงเทพฯ: บริษัททรักลูกรูป จำกัด.
- เกริก ยุ้นพันธ์. (2543). **การเล่านิทาน**. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- จิราพร พนมสวย และสรिता เจือศรีกุล. (มกราคม-มิถุนายน, 2563). **ผลของกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดมอนเตสซอร์เพื่อพัฒนาการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางการเห็น**. วารสารครุศาสตร์สาร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. 14(1), 114-129.
- ธีรลักษณ์ เนตรนิลวีระโชติ. (ธันวาคม, 2561). **ผลของโปรแกรมการเล่านิทานประกอบภาพโดยใช้พระบรมราโชวาทในหลวงรัชกาลที่ 9 ต่อหน้าที่บริหารจัดการของสมองในเด็กปฐมวัย**. วารสารการวัดผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 24 (2), 62-79.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล (บรรณาธิการ). (2560). **การพัฒนาและหาค่าเกณฑ์มาตรฐานเครื่องมือประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พัชรี ผลโยธิน. (2561). **การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการคิดเชิงบริหาร**. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดประสบการณ์ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ และสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย. (เล่ม 2, หน่วยที่ 8, น. 8-1 ถึง 8-57). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 -2580)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สุภาวดี หาญเมธี. (2559). **ทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ Executive Functions = EF**. สืบค้นจาก <https://www.rlg-ef.com/download/ef-1-2/>.
- อัญชญา ใจหวัง. (2561). **ผลของกิจกรรมการเดินสร้างสรรค์ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงบริหารพื้นฐานในเด็กปฐมวัย**. (ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- Diamond, A. and K. Lee (2011). **Interventions shown to aid executive function development in children 4 to 12 years old**. *Science*. 333(6045): 959-964.
- Thibodeau, R. B., Gilpin, A.T., Brwn, M.M., & Meyer, B.A. (2016). **The effects of fantastical pretend-play on the development of executive functions: An intervention study**. *J Exp Child Psychol*. 145:120-138. doi: 10.1016/j.jecp.2016.01.001

สถาบันรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการพัฒนาการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

Parliament of Thailand under the Provision of the 2017 Constitution and Its Parliamentary Democracy Development

ชนะศึก วิเศษชัย¹* (Shanasuek Wisetchai)

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
(Assistant Professor, Political Science Program, Faculty of Humanity and Social Science, Phranakorn Rajabhat University)

*Corresponding Author. E-mail : shanasuek.wis@gmail.com

(Received: July 14, 2021; Revised: October 16, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์งานวิจัยชิ้นนี้เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการเมืองไทยภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 2) ศึกษาปัญหาของรัฐสภาภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการวิจัยเอกสารประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ประกอบด้วย อดีตนายกรัฐมนตรีนครี อดีตประธานรัฐสภา อดีตประธานวุฒิสภา นักการเมือง และ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐศาสตร์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการเมืองของไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 พบว่าพรรคการเมืองอ่อนแอและรัฐบาลประสบปัญหาเกี่ยวกับเสถียรภาพอันเกิดจากกระแสเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญและการชุมนุมประท้วงเพื่อขับไล่รัฐบาล 2) ปัญหาของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 จำแนกเป็นปัญหาเกี่ยวกับสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย ปัญหาที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถสะท้อนเจตจำนงของประชาชนส่วนใหญ่ได้อย่างแท้จริงและปัญหาสภาผู้แทนราษฎรถูกจำกัดอำนาจทางนิติบัญญัติ ปัญหาเกี่ยวกับวุฒิสภา ได้แก่ ปัญหาขาดความเชื่อมโยงกับประชาชนและปัญหาลักษณะการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถรับประกันความเป็นอิสระได้ 3) แนวทางการพัฒนาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยประกอบด้วย ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความสอดคล้องกับหลักเสียงข้างมากปกครองตามเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชนโดยมีอำนาจทางนิติบัญญัติอย่างสมบูรณ์ ในส่วนของวุฒิสภา ที่มาของวุฒิสมาชิกมีความเชื่อมโยงกับประชาชนส่วนหนึ่งอีกส่วนหนึ่งดำรงไว้ซึ่งความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกที่มาจาก การเลือกตั้งผสมกับสมาชิกจากการสรรหาเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลภายในองค์กร อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา มีความสอดคล้องกับระดับความเชื่อมโยงมีต่อประชาชน คือมีอำนาจในการกลั่นกรองรับรองบุคคลเพื่อทำหน้าที่ในองค์กรอิสระแต่ไม่มีอำนาจในการริเริ่มกฎหมาย

คำสำคัญ : สถาบันรัฐสภา; สภาผู้แทนราษฎร; วุฒิสภา; ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา

Abstract

The objectives of this research are; 1) to study Thai politics under the provision of Thailand 2017 constitution, 2) to identify problems of Thai parliament once the provision of Thailand 2007 Constitution has been effective, and 3) to propose the appropriate structural and power exercising model of the parliament to support Thailand's democratic political development. This is a documentary research employing qualitative method and in-depth interview. The samples include 10 key informants who are former prime-minister, former president of the House of Representatives, former president of senate, members of the House of Representatives, and political science academics. Descriptive analysis method is used to interpret and analyze data collected.

The results of the research were as follows: 1) Once Thailand 2017 Constitution is effective, it brings political disorder and the movement against the Junta-inherited government. This problem is caused by the election system which did not reflect the actual desire of major population, and the powerful senate recruited by the previous military government favoring the Junta to continue in power. 2) Problems of Thai parliament under the provision of Thailand 2007 Constitution are the member of house of representative election system does not reflect the actual decision of major population, legislative power of the members of house of representative is limited, the recruitment process of senate does not conform with the concept of people's sovereignty, and the autonomous of the senate is not perceived by people. 3) The appropriate structural and power exercising model of parliament to support Thailand's democratic political development include using the proportional election system to guarantee people's constituency representatives and to judge the popular votes, the legislative power of house of representative should be aligned with the core concept of the parliamentary system, the senate should be comprised of 2 types of members- elected and recruited- to establish check and balance system within organization, the power of senate should be limited as per their connection level to people.

Keywords :Parliament of Thailand; House of Representative; Senate; Parliamentary Democratic System

บทนำ

รัฐสภาเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (Parliamentary System) เป็นสถาบันที่แสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตยของประชาชน รัฐสภาเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจแทนประชาชนในด้านต่างๆ อาทิ การออกกฎหมาย การพิจารณากฎหมาย การเลือกผู้บริหาร และการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร (Brown, 1966) การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภาภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญในฐานะทำให้ระบบการเมืองสามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และช่วยตรวจสอบถ่วงดุลให้ระบบการเมืองมีความเข้มแข็ง ได้รับการยอมรับ ความเชื่อมั่น และทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สภาพการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยมีความเข้มแข็ง (เสนีย์ คำสุข, 2557:55)

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียมกันของบุคคล (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2539: 219-231) โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือในการยืนยันรับรองสิทธิดังกล่าว การพัฒนา ระบบการเมืองให้มีความเข้มแข็ง หลักการสำคัญของความเป็นประชาธิปไตยจะต้องได้รับการเคารพและแสดงให้เห็น เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป การพัฒนาการเมืองนอกจากมุ่งเน้นพัฒนาสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพ แล้ว (Huntington, 1969) โครงสร้างและการกำหนดอำนาจหน้าที่ของสถาบันทางการเมืองจำเป็นต้องมีความ สอดคล้องกับหลักความเป็นประชาธิปไตยที่สำคัญคือ หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักเสียงข้างมาก ปกครองและหลักตรวจสอบและถ่วงดุล (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2556: 133-134) ทว่าภายใต้บทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โครงสร้างอำนาจหน้าที่ของสถาบันรัฐสภาบางประการมิได้ ส่งเสริมหลักการดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์อย่างแท้จริง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ถูกร่างขึ้นหลังจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าได้ยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลรักษาการของนางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญใหม่โดยมี นายมีชัย ฤชุพันธ์ เป็นประธาน เมื่อร่างเสร็จแล้วได้จัดให้ประชาชนลงประชามติให้ความเห็นชอบเนื้อหาของ รัฐธรรมนูญพร้อมคำถามเพิ่มเติมในวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2559 โดยประชาชนให้ความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 15,562,027 คะแนน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2559) จากนั้นได้มีการปรับแก้เนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับ คำถามพ่วงและพระบรมราชวินิจฉัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 จากนั้นจึงได้มีการประกาศใช้ อย่างเป็นทางการในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560 การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับดังกล่าว เป็นการคืนอำนาจอธิปไตยกลับคืนสู่ประชาชนอีกครั้ง

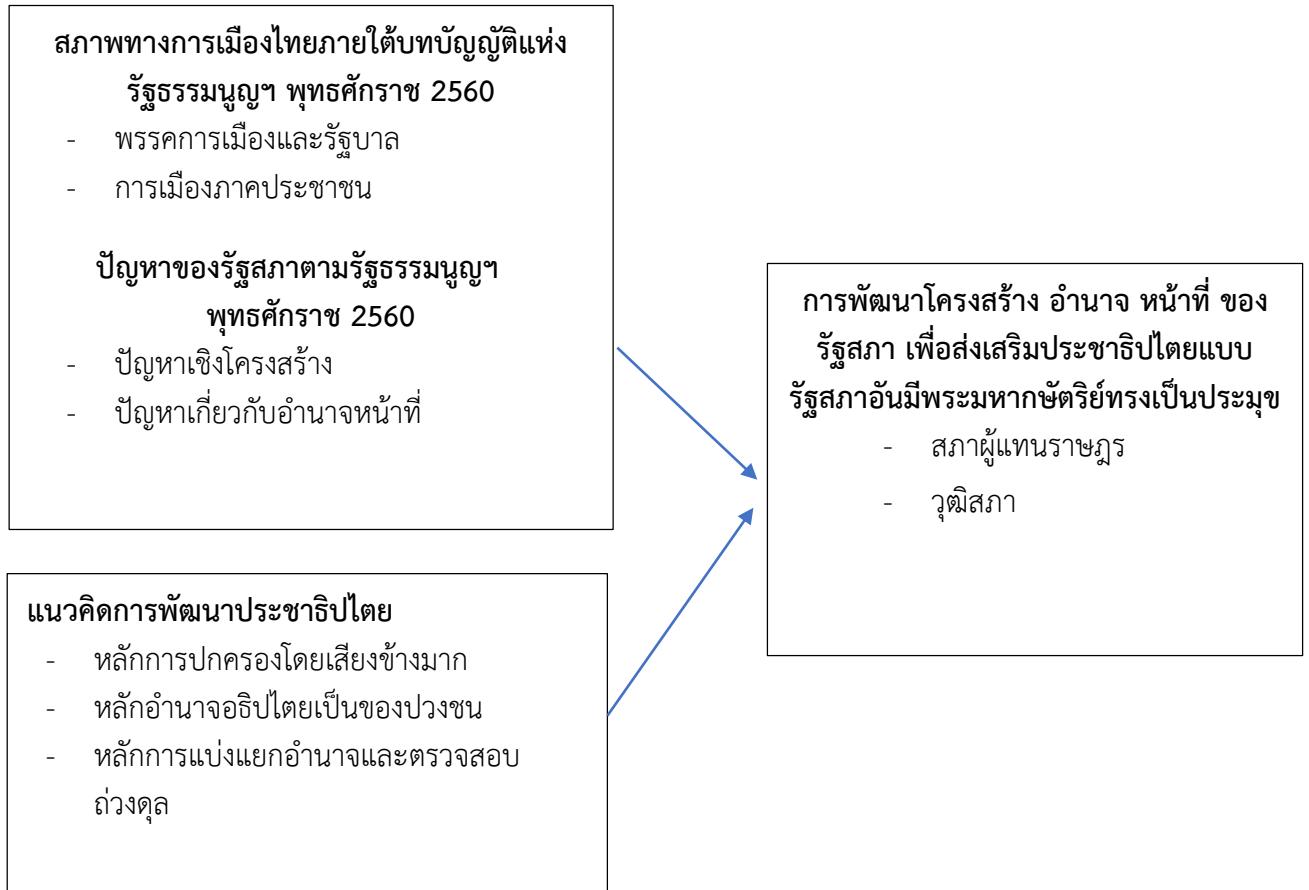
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐสภามีบาง ประเด็นเป็นแนวคิดใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในทางการเมืองไทย อาทิ การกำหนดให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยระบบ “แบ่งสัดส่วนส่วนผสม” และการกำหนดให้วุฒิสมาชิก 5 ปีแรกมาจากการ สรรหาและแต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หลังจากนั้นจึงเป็นการเลือกกันเองของกลุ่มสาขาอาชีพต่างๆ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลต่อการเมืองของไทยใน หลายมิติ ทั้งภาคประชาชน พรรคการเมืองและสถาบันทางการเมือง อย่างไรก็ตามการศึกษาวិเคราะห์เนื้อหาและ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเชิงลึกในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐสภาที่มีผลต่อการเมืองไทยยังไม่ได้มีการศึกษาอย่างเพียงพอ ทำให้ขาดข้อมูลเชิงวิเคราะห์ทั้งในมิติเชิงบวกและเชิงลบที่มีผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย ซึ่งข้อมูล ดังกล่าวมีความสำคัญในฐานะเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาระบบและโครงสร้างของรัฐสภาให้มีความ เข้มแข็งอันมีผลต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างสมบูรณ์และทั่วถึง รวมไปถึงการส่งเสริม ระบบกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างสถาบันทางการเมืองที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานในการนำไปใช้เป็นส่วนประกอบในการการพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขรัฐธรรมนูญใน อนาคตต่อไป

ด้วยความสำคัญของรัฐธรรมนูญและสถาบันรัฐสภาที่มีต่อการพัฒนาทางการเมืองภายใต้ระบอบ ประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกอบกับการขาดข้อมูลเชิงวิเคราะห์จุดอ่อนจุด แข็งของรัฐธรรมนูญและสถาบันรัฐสภาที่มีต่อการพัฒนาการเมืองของไทย จึงเป็นที่มาและความสำคัญของปัญหา การวิจัยชิ้นนี้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2560 ที่มีผลต่อการพัฒนาทางการเมืองไทย และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงสร้างอำนาจ หน้าที่ของรัฐสภาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเมืองของไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
2. เพื่อศึกษาปัญหาของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ ของรัฐสภาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการ

เมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ และการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และ นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสมาชิก ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และ นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 10 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ โดยประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้มาจากสังเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสถาบันรัฐสภาและการพัฒนาประชาธิปไตย คำถามสัมภาษณ์ประกอบด้วย ปัญหาเกี่ยวกับสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 และแนวทางการพัฒนาโครงสร้าง ที่มา อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย จากนั้นทำการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เก็บข้อมูลจากเอกสารซึ่งเป็นเอกสารขั้นต้นและชั้นรองที่เกี่ยวกับปัญหาโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เอกสารขั้นต้นประกอบด้วย รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ รายงานการประชุม และรายงานข่าว เอกสารชั้นรองประกอบด้วย บทความ บทวิเคราะห์ และบทวิจารณ์
2. เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแล้วได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อได้ข้อมูลเพิ่มเติมและเป็นการยืนยันข้อมูลที่ได้จากเอกสาร
3. ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์ได้ถูกนำมาจัดเรียงข้อมูลและตัดทอนข้อมูลส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องออก จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์โดยการตีความ

ผลการวิจัย

1. สภาพการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

1.1 พรรคการเมืองและรัฐบาล

หลังจากการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2550 ประเทศอยู่ภายใต้การปกครองของคณะนายทหารในช่วงเวลาหนึ่งจากนั้นได้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และจัดให้ประชาชนลงมติให้ความเห็นชอบก่อนประกาศใช้สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 คือการกำหนดให้ใช้ระบอบรัฐสภาซึ่งประกอบไปด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกจำนวน 500 คนมาจากการเลือกตั้งโดยระบบ “แบ่งสรรปันส่วนผสม” ภายใต้หลักการที่ว่า “คะแนนเสียงทุกเสียงมีค่า” เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวแต่ได้ผู้แทนฯ ทั้งแบบเขตและแบบบัญชีรายชื่อ ในส่วนวุฒิสภารัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสมาชิกทั้งหมด 200 คน มาจากการเลือกของสาขาอาชีพ แต่ในบทเฉพาะกาลในช่วง 5 ปีแรกของการใช้รัฐธรรมนูญ กำหนดให้มีวุฒิสมาชิก 250 คนมาจากการเลือกและสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาที่ คสช. ตั้งขึ้นและมีอำนาจร่วมกับ ส.ส ในการเลือกนายกรัฐมนตรี

ผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งจำนวน 26 พรรค พรรคเพื่อไทยได้รับเลือกตั้งมาเป็นอันดับหนึ่งได้ 136 เสียง พรรคพลังประชารัฐได้รับเลือกมาเป็นอันดับสองได้ 116 เสียง พรรคอนาคตใหม่ซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหม่ได้รับเสียงสนับสนุนจากเยาวชนและคนรุ่นใหม่ได้รับเลือกมาเป็นอันดับสาม

ได้ 81 เสียง พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคอดีตแกนนำฝ่ายค้านที่สำคัญได้รับเลือกมาเป็นอันดับสี่ได้ 53 เสียง พรรคภูมิใจไทยได้อันดับที่ห้ามี 51 เสียง แม้สองพรรคหลังได้คะแนนไม่มากเท่าใดนักแต่กลับเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดตั้งรัฐบาล

แม้ว่าพรรคเพื่อไทยจะได้เสียง ส.ส. จากการเลือกตั้งเป็นอันดับหนึ่งแต่ไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จเนื่องจากไม่สามารถรวบรวมเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรได้ ประกอบกับบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้การเลือกนายกรัฐมนตรีเป็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา หมายถึงวุฒิสภาซึ่งได้รับการสรรหาและแต่งตั้งจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะเป็นผู้ลงคะแนนเสียงเลือกนายกรัฐมนตรีร่วมกับ ส.ส. ทำให้พรรคเพื่อไทยและพรรคพันธมิตรที่มีแนวทางร่วมกันต่อต้านพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา อดีตหัวหน้าคณะรัฐประหาร ประสบกับความยากลำบากมากขึ้น คือต้องรวบรวม ส.ส. ให้ได้ 375 คนขึ้นไปเพื่อให้มีเสียงสนับสนุนเกินกึ่งหนึ่งของ “รัฐสภา” คือ 750 เสียง เพื่อเอาชนะคะแนนของ ส.ส. และ ส.ว. ฝ่ายตรงข้าม ทั้งนี้พรรคแนวร่วมที่ต่อต้านพลเอกประยุทธ์ประกอบด้วย พรรคอนาคตใหม่ พรรคเสรีรวมไทย และพรรคเศรษฐกิจใหม่

พรรคพลังประชารัฐซึ่งได้คะแนนมาเป็นอันดับสองได้เจรจากับพรรคภูมิใจไทย พรรคชาติไทยพัฒนา พลังประชชาติไทย พลังท้องถิ่นไท พรรครักษสันป่าประเทศไทยเพื่อจัดตั้งรัฐบาลแข่งกับพรรคเพื่อไทย ทว่าเสียงของ ส.ส. รวมกันก็ยังไม่ถึงกึ่งหนึ่งจึงได้เจรจามาเสียงจากพรรคเล็ก ๆ อีก 11 เสียงที่ได้การคำนวณจากสูตรของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยแต่ละพรรคได้คะแนนไม่ถึงคะแนนเฉลี่ยพึงได้ ส.ส. แต่จากสูตรการคำนวณภายใต้หลักการ “ทุกคะแนนเสียงมีค่า” ทำให้พรรคเล็กเหล่านี้ได้รับการจัดสรรเก้าอี้สามารถส่งคนเข้าไปทำหน้าที่ในสภา และเป็นหมากตัวสำคัญในการออกเสียงให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 ทั้งนี้พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งได้กลายเป็นพรรคขนาดกลางเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดตั้งรัฐบาลโดยมีเงื่อนไขสำคัญในการเข้าร่วมคือจะต้องดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ผลจากการเข้าร่วมทำให้พรรคพลังประชารัฐจัดตั้งรัฐบาลและผลักดันให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นนายกรัฐมนตรีสำเร็จ

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้รับเลือกให้เป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 บริหารประเทศโดยปราศจากอำนาจพิเศษภายใต้สถานการณ์เสียงปรมน้ำในสภาผู้แทนราษฎรทำให้เสถียรภาพทางการเมืองมีความอ่อนไหวเป็นอย่างยิ่งดังเห็นได้จากการแพ้วหวัดในสภาฯหลายครั้ง โดยภายในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562 หรือหลังจากการเลือกตั้งได้ 5 เดือน พรรคร่วมรัฐบาลได้แพ้วหวัดในสภาผู้แทนราษฎรเป็นจำนวน 4 ครั้ง แสดงให้เห็นถึงสภาพของรัฐบาลที่บอบบาง อย่างไรก็ตามฝ่ายรัฐบาลเริ่มมีเสถียรภาพดีขึ้นหลังจากพรรคอนาคตใหม่ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านสำคัญถูกยุบส่งผลให้สมาชิกบางส่วนต้องหาสังกัดพรรคใหม่ ส่วนหนึ่งย้ายเข้าร่วมกับพรรครัฐบาลทำให้ปัญหาเรื่องเสียงปรมน้ำของรัฐบาลหายไป อย่างไรก็ตามการยุบพรรคอนาคตใหม่ได้ถูกสังคมและประชาชนที่สนับสนุนพรรคของคนรุ่นใหม่ต่างวิพากษ์วิจารณ์การทำงานขององค์กรอิสระและศาลรัฐธรรมนูญเป็นสาเหตุให้กลุ่มผู้สนับสนุนพรรคออกมาร่วมชุมนุมขับไล่รัฐบาล

พรรคการเมืองต่างๆ ไม่ว่าจะเป็พรรคฝ่ายค้านและพรรคร่วมรัฐบาลบางส่วนได้ตระหนักถึงความบิดเบี้ยวของรัฐธรรมนูญที่เอื้อต่อการสืบทอดอำนาจของผู้นำจากการรัฐประหารรวมไปถึงกติกากการเลือกตั้งที่เป็นปัญหาจึงพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญหลายครั้ง ทว่าล้มเหลวทุกครั้งเนื่องจากไม่ได้รับเสียงสนับสนุนจากวุฒิสภาท่ามกลางสถานการณ์ทางการเมืองที่ไม่แน่นอนอันเนื่องมาจากความขัดแย้งภายในรัฐบาล พรรคประชาธิปัตย์ได้เสนอแก้ไขประเด็นเกี่ยวกับบัตรเลือกตั้งเพียงประเด็นเดียว ได้รับการตอบรับจากสมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่ทำให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าวสำเร็จในเดือนกันยายน พ.ศ. 2564

รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาประสบปัญหาทางเศรษฐกิจซึ่งซบเซามาเป็นระยะเวลา ยาวนาน และสถานการณ์ยิ่งเลวร้ายเมื่อมีการระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้มีการปิดประเทศและจำกัดกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจเพื่อเป็นการป้องกันการระบาด ส่งผลให้รายได้ของประเทศน้อยลงและประชาชนตกงานเป็นจำนวนมาก การจัดหางบประมาณของรัฐบาลท่ามกลางวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณ

ข้อเรียกร้องของกองทัพได้สร้างความไม่พอใจให้กับประชาชนจำนวนมาก โดยเห็นว่ารัฐบาลใช้จ่ายงบประมาณในสิ่งที่ไม่จำเป็นต่อสถานการณ์และเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกองทัพ ประชาชนต่างไม่พอใจรัฐบาลยิ่งขึ้นจากความล้มเหลวการบริหารจัดการวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 เกิดกระแสเรียกร้องให้ยุบสภาและเปลี่ยนตัวผู้นำ การชุมนุมเพื่อขับไล่รัฐบาลเกิดขึ้นบ่อยครั้งแสดงให้เห็นถึงเค้ารางของความไม่แน่นอนในสถานการณ์ทางการเมือง

1.2 การเมืองภาคประชาชน

การเลือกตั้งภายใต้กติกาใหม่นำมาซึ่งข้อกังขาในการทำหน้าที่ขององค์กรอิสระ การที่พรรคการเมืองเสียงข้างมากไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ การแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่มีอำนาจเลือกนายกรัฐมนตรีที่ถูกมองว่าจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเอื้อต่อการสืบทอดอำนาจของฝ่ายทหาร การยุบพรรคการเมืองโดยการบังคับใช้กฎหมายที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่เป็นธรรมและเป็นการเลือกปฏิบัติ รวมไปถึงการจัดทำงบประมาณของรัฐบาลท่ามกลางวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้อเรือดำน้ำของกองทัพได้สร้างความไม่พอใจให้กับประชาชนจำนวนมาก พลังการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเรียกร้องการเมืองที่บริสุทธิ์ ยุติธรรมและเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ประชาชน นิสิต และนักศึกษาจำนวนหนึ่งเห็นว่าต้นตอของความตึงเครียดทางเศรษฐกิจเกิดจากรัฐบาลไร้ความสามารถ แม้รัฐบาลได้เปลี่ยนรัฐมนตรีผู้ดูแลเศรษฐกิจแต่หาได้รับความเชื่อมั่นใด ๆ ความไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในเรื่องปากท้องส่งผลต่อความรู้สึกทางการเมืองที่มีต่อรัฐบาล โดยเห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ร่างขึ้นมาเพื่อสนับสนุนให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีได้อย่างต่อเนื่องผ่านเสียงสนับสนุนของวุฒิสมาชิกจึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มชุมนุมทางการเมืองเคลื่อนไหวเพื่อกดดันรัฐบาลใน พ.ศ. 2563 มีการชุมนุมประท้วงของนิสิตนักศึกษาและคนรุ่นใหม่ในนาม “กลุ่มคณะราษฎร 63” และ “เยาวชนปลดแอก” เรียกร้องรัฐบาลในสามประเด็นหลักคือ ให้นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง เร่งแก้ไขรัฐธรรมนูญ และปฏิรูปสถาบันเบื้องสูง

เสียงเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีความเป็นประชาธิปไตยมีความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ แต่อุปสรรคสำคัญคือ กลไกในการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดกระบวนการไว้ซับซ้อนและยุ่งยากเกินกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะผลักดันสำเร็จ ภาคประชาชนนำโดย “โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน” หรือ iLaw (ไอลอร์) ได้เคลื่อนไหวรณรงค์ให้นิสิตนักศึกษาและประชาชนคนรุ่นใหม่ลงชื่อยื่นต่อประธานรัฐสภาเพื่อเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญ มีบุคคลเข้าลงชื่อกว่าหนึ่งแสนรายทำให้ไอลอร์และองค์กรเครือข่ายสามารถใช้ช่องทางตามกฎหมายเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภาได้สำเร็จ ทว่าการเรียกร้องเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนไม่ได้รับการตอบรับจากสมาชิกรัฐสภาส่วนใหญ่ เนื่องจากเนื้อหาที่ขอแก้ไขมีหลักประกันว่าจะไม่แก้ไขเกี่ยวกับหมวดพระมหากษัตริย์และเนื้อหาที่ขอแก้ไขอาจส่งผลกระทบต่อโครงสร้างและกระบวนการทางการเมืองอย่างรุนแรง อย่างไรก็ตามกระแสเรียกร้องแก้ไขรัฐธรรมนูญภาคประชาชนมีกำลังอ่อนลงเมื่อพลังการชุมนุมของกลุ่มคณะราษฎร 63 และเยาวชนปลดแอกได้แผ่วลง รวมไปถึงการบรรลุความสำเร็จในการแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐสภาในประเด็นเปลี่ยนไปใช้บัตรเลือกตั้งสองใบในปลายปี พ.ศ. 2564

การชุมนุมของกลุ่มคณะราษฎร 63 และกลุ่มเยาวชนปลดแอกในตอนแรกที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อขับไล่รัฐบาลอันเนื่องมาจากการบริหารงานไร้ประสิทธิภาพและการสืบทอดอำนาจของผู้นำคณะรัฐประหารมีพลังกดดันต่อผู้มีอำนาจมาก แต่ต่อมาได้ขยายขอบเขตลวงล้ำเข้าไปแตะต้องสถาบันเบื้องสูงชัดเจนมากขึ้นทำให้แนวร่วมต่อต้านรัฐบาลจากคนวัยทำงานและวัยกลางคนที่จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ตีตัวออกห่างไม่เข้าร่วมกิจกรรมการชุมนุมด้วย ในขณะที่การชุมนุมดำเนินไปท่ามกลางการระบาดของโรคโควิด-19 แกนนำคนสำคัญของกลุ่มผู้ชุมนุมได้ถูกจำกุมในคดีฐานความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์และกระทำผิดกฎหมายการชุมนุม ประกอบกับความรุนแรงของการระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้พลังในการเคลื่อนไหวในปลายปี พ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2564 อ่อนแอลงไปด้วย อย่างไรก็ตามเยาวชนที่มีแนวทางอันแน่วแน่ที่ต้องการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ได้จัดตั้งกลุ่ม “หมู่บ้าน

ทะเลสาบ” เพื่อเรียกร้องในประเด็นที่ตนเองต้องการ ทว่าไม่สามารถสร้างแรงกดดันต่อรัฐบาลมากนักเนื่องจากขาดแนวร่วมและผู้หน้าที่โดดเด่น

กล่าวได้ว่าภายใต้รัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 พรรคการเมืองมีความอ่อนแอ พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งมาเป็นอันดับหนึ่งไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ รัฐบาลประสบปัญหาเกี่ยวกับเสถียรภาพอันเกิดจากกระแสเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อหยุดการสืบทอดอำนาจของผู้นำรัฐประหารและการชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาล การเมืองภาคประชาชนมีความเข้มแข็งในเบื้องต้นสามารถสร้างพลังการกดดันได้ แต่การดำเนินกิจกรรมในลักษณะที่เกินขอบเขตทำให้พลังการชุมนุมอ่อนแอลง

2. ปัญหาของสถาบันรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ปัญหาของสถาบันรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประกอบด้วยปัญหาเกี่ยวกับสภาผู้แทนราษฎรและปัญหาเกี่ยวกับวุฒิสภา โดยปัญหาเกี่ยวกับสภาผู้แทนราษฎร คือ 1) ปัญหาที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถสะท้อนเจตจำนงของประชาชนส่วนใหญ่ได้อย่างแท้จริง โดยกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมโดยใช้บัตรเลือกตั้งเพียงใบเดียวเพื่อได้มาซึ่งสมาชิกทั้งสองประเภทคือสมาชิกแบบแบ่งเขตและสมาชิกแบบบัญชีรายชื่อไม่สามารถสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของประชาชน คือไม่เอื้อต่อพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งอันดับหนึ่งสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ ดังที่เห็นได้จากผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ที่พรรคเพื่อไทยได้รับเลือกมาเป็นอันดับหนึ่งแต่ไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ มีลักษณะไม่ส่งเสริมหลักเสียงข้างมากในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และ 2) ปัญหาการถูกจำกัดอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ซับซ้อน ต้องอาศัยเสียงสนับสนุนของวุฒิสมาชิกจำนวน 1 ใน 3 ประกอบกับการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีการทำประชามติก่อนการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ส่งผลให้สภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นตัวแทนโดยตรงของประชาชนไม่สามารถทำหน้าที่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้อย่างเหมาะสมทำให้หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนผ่านระบบตัวแทนขาดน้ำหนักความสำคัญลงไป

ปัญหาเกี่ยวกับวุฒิสภาประกอบด้วย 1) ปัญหาที่มาของสมาชิกวุฒิสภาขาดความยึดโยงกับประชาชน โดยวุฒิสภายกได้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แบ่งเป็นสองช่วง ช่วงแรกตามบทเฉพาะกาลวุฒิสมาชิกมีที่มาจากสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาที่แต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ขาดความยึดโยงกับประชาชนขัดต่อหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนอย่างชัดเจนเนื่องด้วยลักษณะการได้มามีความสัมพันธ์กับคณะรัฐประหาร และวุฒิสภาช่วงที่สองหลังจากพ้นการบังคับใช้บทเฉพาะกาลไปแล้ววุฒิสมาชิกมีที่มาจากคัดเลือกกันเองของกลุ่มสาขาอาชีพ แม้เป็นการเลือกกันเองแต่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง อีกทั้งกระบวนการเลือกมีลักษณะที่สามารถกำหนดตัวบุคคลที่ต้องการเข้าไปเพื่อได้รับคัดเลือกได้ ทำให้ขาดความเชื่อมโยงกับประชาชนอย่างแท้จริง 2) ปัญหาลักษณะการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถรับประกันความเป็นอิสระได้ เนื่องด้วยที่มาของวุฒิสภาในช่วงแรกมีความเชื่อมโยงกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติ การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสมาชิกจึงเป็นไปแนวทางสอดคล้องกับความต้องการของรัฐบาลซึ่งเป็นอดีตผู้นำในคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ดังเช่นกรณีการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีนายชินวรณ์ในวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2562 โดยเป็นการเลือกระหว่างพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ กับนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ ส.ส.บัญชีรายชื่อพรรคอนาคตใหม่ ผลการลงมติปรากฏว่าสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 249 คน จากทั้งหมด 250 คนเลือกพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาทั้งหมด ยกเว้นประธานวุฒิสภาที่ต้องแสดงตนเป็นกลาง การลงมติแทบจะเป็นเอกฉันท์ในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลทำให้เชื่อได้ว่าวุฒิสภามีความโน้มเอียงไปยังฝ่ายที่สรรหาและแต่งตั้งตนเข้ามา ในส่วนวุฒิสภาในช่วงที่ 2 มาจากการเลือกกันเองของกลุ่มสาขาอาชีพ แม้ยังไม่ได้เริ่มปฏิบัติหน้าที่ แต่กระบวนการได้มาก็ไม่สามารถรับประกันความเป็นอิสระได้เนื่องจากกระบวนการได้มาถูกจำกัดไว้ให้เป็นการเลือกเฉพาะกลุ่มสาขาอาชีพ การแบ่งกลุ่มมิได้เป็นไปในลักษณะที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

เป็นลักษณะจำกัดเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในสาขาอาชีพเท่านั้นยังไม่สามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพทั่วทั้งประเทศได้ แม้จะมีการเปิดโอกาสให้ผู้สมัครได้ลงสมัครตั้งแต่ในระดับอำเภอ แต่ต้องมีการคัดเลือกเพื่อเป็นตัวแทนระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศต่อไป ก็ไม่อาจมั่นใจได้ว่าสมาชิกวุฒิสภาที่ได้คัดเลือกจะเป็นไปตามกลุ่มอาชีพที่หลากหลายอย่างเปิดกว้างและเป็นธรรม ประกอบกับการเลือกของกลุ่มสาขาอาชีพซึ่งมีคนมีผู้สมัครน้อยอาจทำให้การซื้อเสียงกระทำได้ง่ายและเปิดช่องว่างให้ฝ่ายการเมืองสามารถกำหนดตัวบุคคลเพื่อให้ได้รับคัดเลือกได้อีกด้วย ลักษณะดังกล่าวจึงไม่สามารถรับประกันความเป็นอิสระของสถาบันวุฒิสภา อันส่งผลต่อความสามารถในการทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลองค์กรอื่น

3. แนวทางการพัฒนาโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ ของรัฐสภาเพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรที่ส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย ประกอบด้วย โครงสร้างที่ประกอบไปด้วย 1) กระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งตามเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชน โดยกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบไปด้วยสมาชิก ประเภท คือ แบบแบ่งเขต 2 ใบ ใบแรกเลือกสมาชิกแบบ 2 เลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อ ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน โดยใช้บัตรเลือกตั้งแบ่งเขต ผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดแต่ละเขตได้รับเลือกตั้งเพื่อรับประกันการเข้าไปทำหน้าที่ตัวแทนประชาชนในสภาผู้แทนราษฎร บัตรใบที่สองสำหรับเลือกพรรคการเมือง และนำคะแนนส่วนนี้ไปคำนวณหาจำนวน ส.ส. ที่พึงได้ เป็นการตัดสินใจว่าพรรคใดชนะเลือกตั้ง โดยมีเสียงประชาชนทั้งประเทศเป็นผู้ตัดสินใจให้สอดคล้องกับหลักเสียงข้างมากอย่างชัดเจนในขณะเดียวกันประชาชนแต่ละท้องถิ่นที่สามารถเลือกบุคคลตามเจตจำนงของแต่ละเขตเข้าไปทำหน้าที่ได้ 2) อำนาจในการตรากฎหมายภายใต้หลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยอยู่บนหลักการของระบอบการปกครองแบบรัฐสภาที่สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจทางนิติบัญญัติอย่างสมบูรณ์ รวมถึงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ รูปแบบการใช้อำนาจที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยแบบรัฐสภาคือการกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรสามารถใช้อำนาจนั้นได้อย่างเหมาะสม การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสามารถกระทำได้โดยอาจมีการทำประชามติหรือไม่ก็ได้ก่อนการเริ่มแก้ไข แต่ในขั้นตอนการผ่านร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมเรียบร้อยแล้วจะต้องมีการทำประชามติเพื่อความชอบธรรมเป็นกระบวนการสุดท้ายก่อนมีการประกาศใช้ทำให้สอดคล้องกับหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนโดยประชาชนเป็นผู้สถาปนารัฐธรรมนูญ

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วยโครงสร้างที่สอดคล้องกับหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนและหลักตรวจสอบถ่วงดุล โดยรูปแบบการกำหนดอำนาจของวุฒิสภาขึ้นอยู่กับความเชื่อมโยงของวุฒิสภาที่มีต่อประชาชน อยู่บนหลักความสมดุลระหว่างที่มาของวุฒิสมาชิกตามระดับความเชื่อมโยงกับประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตย หากมีความเชื่อมโยงมากอำนาจของวุฒิสภามีความชอบธรรมในการใช้อำนาจอันมีผลกระทบและสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้มาก ในทางกลับกันหากมีความเชื่อมโยงกับประชาชนน้อย ความชอบธรรมในการใช้อำนาจที่มีผลกระทบมากย่อมน้อยไปด้วย วุฒิสภาสำหรับประเทศไทยซึ่งโครงสร้างของระบบการเมืองต้องการให้มีองค์กรกลางในการกลั่นกรองและให้รับรองบุคคลเข้าไปทำหน้าที่ในองค์กรอิสระซึ่งเป็นองค์กรที่ออกแบบให้เป็นองค์กรตรวจสอบและถ่วงดุลกับองค์กรและสถาบันทางการเมืองอื่น วุฒิสภามีความจำเป็นในการทำหน้าที่ดังกล่าว วุฒิสมาชิกจึงต้องมีความเชื่อมโยงกับประชาชนในขณะเดียวกันก็ต้องมีลักษณะที่ประกันความเป็นอิสระเพื่อส่งเสริมให้วุฒิสภาสามารถทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลได้อย่างอิสระ โครงสร้างของวุฒิสภาที่ส่งเสริมความอิสระและยากต่อการครอบงำและแทรกแซงคือ การกำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกแบบเลือกตั้งจากเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ และสมาชิกแบบสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้สมาชิกทั้งสองประเภทถ่วงดุลและตรวจสอบกันเองในขณะเดียวกันก็ทำให้วุฒิสภามีความเชื่อมโยงกับประชาชนสอดคล้องกับหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน

อภิปรายผล

1. ปัญหาโครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา

ปัญหาเกี่ยวกับสภาผู้แทนราษฎร ผลการวิจัยพบว่า การได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมไม่สามารถสะท้อนหลักการปกครองโดยเสียงข้างมากได้ จำนวน ส.ส. มีความกระจายสูงเกิดพรรคเล็กมากมาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ (2560) ซึ่งพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยมาจากระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมซึ่งเป็นระบบการเลือกตั้งแบบผสมก่อให้เกิดปัญหาทั้งที่เกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและปัญหาเกี่ยวกับการลงคะแนนและการคิดคะแนนเสียงเลือกตั้งทำให้ไม่ได้รับความเชื่อมั่น

ผลการวิจัยพบว่าปัญหาเกี่ยวกับวุฒิสภา ที่มาของวุฒิสภาที่มาจากการสรรหาในลักษณะที่กลุ่มบุคคลสามารถกำหนดตัวบุคคลที่ต้องการได้ ไม่สามารถรับประกันความเป็นอิสระขององค์กรได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาพร สระมาลีย์ (2563) ซึ่งศึกษา “กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา” พบว่าภายหลังการรัฐประหารส่วนใหญ่จะมีการกำหนดให้มีวุฒิสภามีที่มาจากการแต่งตั้งเป็นหลักเพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนให้คณะรัฐประหารได้อยู่ในอำนาจต่อไป ซึ่งหมายถึงที่มาของวุฒิสมาชิกในรูปแบบดังกล่าวไม่สามารถรับประกันความเป็นอิสระได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าวุฒิสภาที่มีสมาชิกจากการสรรหาโดยกลุ่มสาขาอาชีพไม่สามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนในสาขาอาชีพได้เข้าร่วมอย่างทั่วถึง มีลักษณะไม่ส่งเสริมความเป็นอิสระขององค์กร มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของธราวุฒิ สิริผดุงชัย (2554) ซึ่งพบว่าวุฒิสภาได้รับการคาดหวังจากประชาชนเป็นอย่างมากในการที่จะช่วยตรวจสอบและสร้างการเมืองที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ แต่วุฒิสภาที่ผ่านมากลับถูกครอบงำและแทรกแซงโดยฝ่ายบริหาร ธราวุฒิเห็นว่าระบบสภาคู่ของไทยตกอยู่สภาวะที่หาข้อยุติไม่ได้ เพราะไม่รู้ว่าวุฒิสภามีรูปแบบใดก็เกิดปัญหาที่แตกต่างกันไปทุกครั้ง ทว่าผลการศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้ไม่สอดคล้องกับธราวุฒิในประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอที่ให้ประเทศไทยเปลี่ยนไปใช้ระบบสภาเดี่ยว โดยธราวุฒิเสนอว่าการใช้สภาเดี่ยวจะทำให้การทำหน้าที่ของมีประสิทธิภาพ นอกจากจะมีประสิทธิภาพแล้วยังเป็นการส่งเสริมอำนาจอธิปไตยของประชาชนได้อย่างแท้จริงเนื่องจากประเทศไทยไม่น่าจะเหมาะสมกับระบบสภาคู่ ซึ่งผลการศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้พบว่าประเทศไทยมีองค์กรอิสระมากมายจำต้องอาศัยองค์กรกลางในการแต่งตั้งและตรวจสอบบุคคล วุฒิสภามีความเหมาะสมหากแต่ต้องมีกลไกสร้างหลักประกันเกี่ยวกับความเชื่อมโยงและความเป็นอิสระของวุฒิสภาให้เป็นที่ประจักษ์

2. โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างของสภาผู้แทนราษฎรที่ส่งเสริมประชาธิปไตยของไทยควรประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ โดยใช้ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน ใช้บัตรเลือกตั้ง 2 ใบ โดยใบหนึ่งเลือกบุคคลที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตต่าง ๆ อีกใบหนึ่งเลือกพรรคการเมืองที่ประชาชนต้องการให้บริหารประเทศ บัตรเลือกตั้งใบที่สองเป็นการตัดสินใจว่าพรรคใดได้เสียงจากประชาชนมากที่สุด สอดคล้องกับหลักเสียงข้างมากในการปกครอง ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ (2560) ซึ่งได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบผสมโดยใช้บัตรเลือกตั้งสองใบในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละประเภท “ใบหนึ่งเลือกคนที่รัก อีกใบหนึ่งเลือกพรรคที่ชอบ” โดยการคิดคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใช้วิธีคิดแบบเสียงข้างธรรมดา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อใช้วิธีคิดคะแนนเสียงแบบสัดส่วน และมีการชดเชยความเป็นสัดส่วนกรณีที่มีที่นั่งส่วนเกินเกิดขึ้นเพื่อให้ได้ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบผสมที่เป็นธรรมสามารถสะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนและมีรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ

โครงสร้างของวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างของวุฒิสภาที่ส่งเสริมประชาธิปไตย วุฒิสมาชิกต้องมีที่มาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งมาจากการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์อย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับประชาชน ขณะเดียวกันทรงไว้ซึ่งความเป็นผู้มีคุณวุฒิ การกำหนดให้มีวุฒิสมาชิกสองประเภทก่อให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลกันภายในองค์กร ทำให้เกิดการครอบงำจากฝ่ายการเมืองใดการเมืองหนึ่งได้ยาก มีส่วนที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิสุทธิ์ชัย จิตพิมลมาศ (2550) ซึ่งเห็นว่าโครงสร้างที่เหมาะสมของวุฒิสภาคือ สมาชิกวุฒิสภาจะต้องมีที่มาแบบผสม คือมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนจำนวนครึ่งหนึ่งอีกครึ่งหนึ่งมาจากการสรรหา ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างของวุฒิสภาจะต้องมีการถ่วงดุลกัน สมาชิกทั้งสองประเภทจึงต้องไม่มีความสัมพันธ์กันซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิสุทธิ์ชัย จิตพิมลมาศ ที่เสนอให้การได้มาซึ่งวุฒิสมาชิกแบบสรรหาโดยกำหนดให้วุฒิสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งทำหน้าที่เป็น “คณะกรรมการสรรหา” โดยให้สรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมจากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่าง ๆ ในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และภาคอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ลักษณะดังกล่าวเป็นการทำให้วุฒิสมาชิกที่มาจากการสรรหาไม่มีความสัมพันธ์กับวุฒิสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง อันไม่สามารถสร้างกลไกถ่วงดุลขึ้นภายในองค์กรได้

ผลการวิจัยพบว่าอำนาจของวุฒิสภาจะต้องมีความเหมาะสม คือ สอดคล้องกับระดับความสัมพันธ์ของวุฒิสมาชิกที่มีต่อประชาชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของสภาพร สระมาลี (2563) ซึ่งเห็นว่าการดำรงอยู่ของสถาบันวุฒิสภายังคงมีความสำคัญต่อระบบการเมืองการปกครองของไทย แต่กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งของวุฒิสภาให้มีความสัมพันธ์กับอำนาจหน้าที่ของตน หากกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งของวุฒิสภาขาดความเชื่อมโยงกับอำนาจอธิปไตยของประชาชนแล้ว การมีอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาจะต้องเป็นไปเพียงเพื่อการทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ของสถาบันวุฒิสภาเท่านั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วัชรพล โรจนวรวุฒิ (2560) ซึ่งพบว่า รูปแบบโครงสร้างการได้มาซึ่งวุฒิสมาชิกซึ่งประเทศไทยรับนำมาจากต่างประเทศ เมื่อนำมาใช้ในประเทศไทยแล้วไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากบริบททางสังคมไทยมีความแตกต่างกับประเทศนั้น ๆ วัชรพล ได้เสนอรูปแบบเพื่อให้เกิดดุลยภาพแห่งอำนาจ รูปแบบ วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับราชอาณาจักรไทยต้องพิจารณาถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเป็นสำคัญ ซึ่งจะสัมพันธ์กับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หากกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจค่อนข้างน้อย เช่น กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ให้วุฒิสภาเป็นเพียงสภาที่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำปรึกษาแก่สภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น วุฒิสภาที่ทำหน้าที่ดังกล่าวอาจจะมาจากการแต่งตั้งหรือการสรรหาโดยที่ไม่จำเป็นต้องมีฐานอำนาจเชื่อมโยงกับประชาชน แต่ถ้าหากกำหนดให้วุฒิสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่เข้มข้นมากขึ้น เช่น กำหนดอำนาจหน้าที่ให้วุฒิสภาเป็นสภาตรวจสอบถ่วงดุลและคานอำนาจกับฝ่ายบริหาร มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์กรต่าง ๆ หรือให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับเรื่องสำคัญ ๆ ของประเทศ วุฒิสภาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในลักษณะดังกล่าวจำเป็นต้องมีที่มาที่เชื่อมโยงกับอำนาจของประชาชนเพื่ออ้างความชอบธรรมจากเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม วัชรพลได้กล่าวว่ารูปแบบการได้มาซึ่งวุฒิสมาชิกทั้งแบบเลือกตั้งหรือแบบผสมไม่ประสบความสำเร็จเมื่อนำมาใช้กับราชอาณาจักรไทย ผลดังกล่าวไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าการได้มาซึ่งวุฒิสมาชิกแบบผสมระหว่างการเลือกตั้งและการสรรหาสามารถสร้างการถ่วงดุลทางการเมืองภายในองค์กรได้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับวิสุทธิ์ชัย จิตพิมลมาศ (2550) ที่เสนอว่าหน้าที่ของวุฒิสภาควรมีอำนาจในการกลั่นกรองกฎหมายและตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร นอกจากนี้ยังเสนอให้เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้วุฒิสภาสามารถริเริ่มเสนอกฎหมายและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้โดยไม่ต้องเข้าชื่อร่วมกับสมาชิกผู้แทนราษฎร วุฒิสภาสามารถใช้สิทธิได้โดยลำพังซึ่งในประเด็นเกี่ยวกับการริเริ่มเสนอกฎหมายและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้ที่พบว่าอำนาจที่เหมาะสมของวุฒิสภาจะต้องสอดคล้องกับความสัมพันธ์ที่มีต่อประชาชน หากต้องการให้วุฒิสภา

ประกอบไปด้วยสมาชิกแบบผสม อำนาจย่อมไม่เท่าเทียมกับสภาผู้แทนราษฎรที่มีที่มาจากเลือกตั้งจากประชาชนทั้งหมดอย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในส่วนบทบัญญัติเกี่ยวกับที่มาและการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ตอบสนองต่อเจตจำนงของประชาชนส่วนใหญ่ได้อย่างแท้จริง โดยกำหนดให้ใช้บัตรเลือกตั้ง 2 ใบ ใบหนึ่งสำหรับเลือกสมาชิกแบบแบ่งเขตและอีกใบหนึ่งสำหรับเลือกสมาชิกแบบสัดส่วน จำนวนที่นั่งในสภามีความยืดหยุ่นสามารถปรับเพิ่มได้เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสมาชิกแบบเขตและแบบบัญชีรายชื่อ ทั้งนี้โดยให้ความสำคัญกับคะแนนจากบัตรเลือกตั้งใบที่สองเป็นหลัก

2. ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับประเภทของสมาชิกวุฒิสภา และกระบวนการได้มาซึ่งวุฒิสภาให้มีความสอดคล้องกับหลักอำนาจธิปไตยเป็นของปวงชนและความเป็นอิสระเพื่อส่งเสริมความสามารถในการตรวจสอบและถ่วงดุล โดยกำหนดให้สมาชิกครึ่งหนึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และสมาชิกอีกครึ่งหนึ่งมาจากการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบอำนาจของรัฐสภารูปแบบต่าง ๆ ในต่างประเทศ โดยพิจารณาถึงบริบททางการเมืองของประเทศเหล่านั้น
2. ควรศึกษาความเป็นไปได้ของการระบบสภาเดียวสำหรับประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2559). กกต. ประกาศผลการออกเสียงประชามติอย่างเป็นทางการ. สืบค้นจาก

https://www.ect.go.th/ect_th/ewt_news.php?nid=958&filename=index

ธราวุฒิ สิริผดุงชัย. (2554). ระบบสภาเดียว : ทางเลือกของระบบรัฐสภาไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2556). “ระบบการเมืองการปกครอง”. ในเอกสารการสอนชุดวิชาหลักพื้นฐานทางรัฐศาสตร์. (หน่วยที่ 12) (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก. น 1-90.

พรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ (2560). “ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบผสมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. ดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิสุทธิชัย จิตพิมลมาศ.(2550). ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้าง อำนาจ หน้าที่ของวุฒิสภาไทย. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

วัชรพล โรจนววัฒน์. (2560). รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับอำนาจหน้าที่วุฒิสภาแห่งราชอาณาจักรไทย. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ มงคัง มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สถาพร สระมาลีย์. (2563). “กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา”. *Law and Local Society Journal*, Vol. 4 (1) (January – June 2020) น.35-60.

สมบัติ อารังค์ธัญวงศ์. (2539). *ทัศนคติทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โครงการเอกสารและตำรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เสนีย์ คำสุข. (2557). *กระบวนการทางการเมืองและสถาบันทางการเมือง*. ใน *แนวการศึกษาจุติวิชาสัมมนาการเมืองและการบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Brown, Bernard. (1966). *Government and Politics*. New York: Randon House Press.

Huntington, Samuel. (1969). *Political Order in Changing Societies*. 2nd Edition. Connecticut: Yale University Press.

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

Personnel participation in corporate social responsibility (CSR) operations of the Electricity Generating Authority of Thailand (EGAT)

พิชชาภรณ์ ยามะเพ็ญ^{1*} (Pichaporn Yamapaywan)

¹อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี
(Lecturer of Business Administration Program, Mahidol University, Kanchanaburi Campus)

*Corresponding Author. E-mail: pichaporn.yam@mahidol.ac.th

(Received: July 17, 2021; Revised: October 20, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 2) เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อวัดความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) กับการมีส่วนร่วมของบุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ซึ่งการดำเนินธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความยั่งยืนให้เกิดแก่ธุรกิจนั้น ๆ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ที่ประกอบไปด้วยพนักงานและลูกจ้าง (ชั่วคราว) จำนวน 351 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป SPSS

ผลการวิจัยพบว่า 1) เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงานที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน และ ตำแหน่งงาน การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ไม่แตกต่างกัน 2) เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน ตำแหน่งงาน และการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน 3) การรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในภาพรวม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

คำสำคัญ : ความรับผิดชอบต่อสังคม; การรับรู้; การมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the participation in corporate social responsibility (CSR) operations classified by personal factors; 2) to compare the perceptions of personnel in the implementation of the corporate social responsibility (CSR) classified by personal factors 3) to measure the relationship between personnel perceptions of corporate social responsibility (CSR) operations and participation of Electricity Generating Authority of Thailand personnel (A EGAT) in which business operations focus on corporate social responsibility as the cornerstone of business operations. This will lead to the creation of sustainability for that business. This research is a quantitative research. The sample group used in the study was personnel of the Electricity Generating Authority of Thailand (EGAT), comprising 351 employees and temporary (temporary) employees. open-ended Data were analyzed with the ready-made statistical program SPSS.

The results of the research were as follows 1) different gender, age, education and working experiences affected different participation of personnel in social responsibility (CSR) operations of the Electricity Generating Authority of Thailand (EGAT) while different positions and participation in activities related to social responsibility different social responsibility did not affect difference in the participation of personnel in social responsibility (CSR) operations of the Electricity Generating Authority of Thailand (EGAT). 2) Different Gender, age, education level, working experiences and participation. affected the different perception of personnel in the implementation of the corporate social responsibility and 3) the personnel's perception of the implementation of the corporate social responsibility was generally related to the participation of the personnel in CSR in the same way at the high level.

Keywords : Corporate Social Responsibility; Perception; Participation

บทนำ

ในปัจจุบันแนวโน้มการดำเนินธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มมากขึ้น และประกอบกับมีเหตุการณ์สำคัญๆ ในสังคมเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องฝุ่น PM 2.5 ไวรัสโคโรนา และภัยแล้ง ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจกับการพัฒนาสู่ความยั่งยืนในอนาคต องค์กรบางองค์กรจึงได้นำเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR : Corporate Social Responsibility) มาเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจ บางองค์กรถือกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ทำให้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นที่แพร่หลายในหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะ เป็นทั้งภาครัฐและเอกชน แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ทำให้ลูกค้าเกิดความตระหนักรู้ด้านดีขององค์กร ส่งผลดีต่อสินค้าและบริการ และสนองผลประโยชน์ขององค์กร แต่ในความเป็นจริงแล้ว ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการใส่ใจและดูแลรักษาสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใต้หลักจริยธรรม การกำกับดูแลกิจการที่ดี และการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการ เพื่อนำไปสู่การดำเนินธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, 2551) เพราะหากองค์กรมุ่งแต่จะแสวงหากำไร และสนองผลประโยชน์ขององค์กร โดยหลงลืมไปว่าองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยไม่ใส่ใจต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม องค์กรจะไม่สามารถประกอบกิจการได้อย่างยั่งยืน หากไม่มีสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ดังนั้น

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมควรถูกปลูกฝังให้เป็นรากฐานที่สำคัญของทุกองค์กร ไม่ใช่เป็นเพียงแต่การดำเนินการเพื่อเอื้อประโยชน์แก่องค์กรเท่านั้น หากแต่การดำเนินการที่คำนึงถึงสังคม สิ่งแวดล้อม ผู้มีส่วนได้เสีย จะเป็นการดำเนินการที่สร้างความยั่งยืนให้เกิดแก่องค์กรนั้นๆ

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เป็นรัฐวิสาหกิจด้านกิจการพลังงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพลังงาน กระทรวงการคลัง ดำเนินธุรกิจหลักในการผลิต จัดให้ได้มา และจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าให้แก่การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ผู้ใช้ไฟฟ้าตามกฎหมายกำหนดและประเทศใกล้เคียง พร้อมทั้งธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับกิจการไฟฟ้าภายใต้กรอบพระราชบัญญัติกฟผ. โรงไฟฟ้าของ กฟผ. ซึ่งตั้งอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศรวมจำนวนทั้งสิ้น 50 แห่ง และยังคงดำเนินธุรกิจให้บริการด้านธุรกิจอุตสาหกรรมไฟฟ้าอย่างมีคุณภาพแก่หน่วยงานภายนอก ทั้งภายในประเทศ และในต่างประเทศอีกด้วย กฟผ. จึงมีบทบาทสำคัญต่อประเทศไทยอย่างมาก และกฟผ. ยังเป็นองค์กรที่มุ่งมั่นและดำเนินงานโดยใช้แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมที่มุ่งให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคม อีกทั้งยังปลูกฝังค่านิยม และวัฒนธรรมองค์กรเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรดำเนินงานตามแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมและยังส่งเสริมบุคลากรได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ตามแนวทางมาตรฐาน ISO 26000:2553 การดำเนินงานด้านส่งเสริมธรรมาภิบาล โครงการเพื่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม โครงการเพื่อสังคมด้านกีฬา โครงการเพื่อสังคมด้านสังคม โครงการฉลากประหยัดไฟเบอร์5 โครงการจัดการด้านการใช้ไฟฟ้า อีกทั้งยังมีกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม เห็นได้ว่า กฟผ. ให้ความสำคัญอย่างมากกับการดำเนินธุรกิจที่ควบคู่ไปกับความรับผิดชอบต่อสังคม โดยปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร ตลอดทั้งส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรผู้ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร และพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เพราะการดำเนินธุรกิจที่ควบคู่ไปกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมจะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน และนำผลวิจัยที่ได้มาช่วยในการวางแผนยุทธศาสตร์ แนวทางปฏิบัติ เพื่อให้บุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น และช่วยพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อวัดความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) กับการมีส่วนร่วมของบุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความรับผิดชอบต่อสังคม

ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ ความมุ่งมั่นของบริษัทในการแสวงหากลยุทธ์เพื่อการตัดสินใจหรือดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมและความคาดหวังของสังคม (Carroll, 2008)

ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility) หรือ CSR หมายถึง การดำเนิน กิจกรรมทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรที่ให้ความสำคัญและคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรและทรัพยากร ที่อยู่นอกองค์กรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อ องค์กรและต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน โดยความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และทั้งภายใน องค์กรและภายนอกองค์กร (สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2551)

สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility Institute : CSRI) เป็นสถาบันที่ จัดตั้งโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ด้วยเห็นว่าความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความ เจริญเติบโตที่มีส่วนสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ภาคธุรกิจ รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน พร้อมทั้งเห็นว่า สังคมไทยยังต้องการการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งพลังจากภาคธุรกิจเป็นพลังสำคัญที่จะ ป้องกันปัญหาด้านสังคมและ สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าว สถาบันธุรกิจเพื่อสังคมจะทำหน้าที่เป็นแกนกลาง เชื่อมโยงพลังของภาคธุรกิจเพื่อช่วยเหลือสังคม ชุมชน และ สิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับความเป็นอยู่และสภาพ สังคมของไทยให้เติบโตเคียงคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ สถาบันธุรกิจเพื่อสังคมได้ออกแนวปฏิบัติทางด้าน CSR ชื่อ “เข้มทิศธุรกิจเพื่อสังคม” โดยได้แบ่งแนวปฏิบัติในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมได้เป็น 8 หัวข้อดังนี้ การกำกับดูแลกิจการที่ดี การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อ แรงงานอย่างเป็นธรรม ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม นวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม และ การจัดทำรายงานด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, 2551)

การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมใน ผลประโยชน์ ที่ได้รับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อการพัฒนาองค์กรให้บรรลุจุดประสงค์ที่ กำหนดไว้ (เมตต์ การุณจิต, 2553)

การมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อสังคมในงานวิจัยนี้ใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม ของ สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม มาใช้เป็นแนวทางและปรับใช้ให้สอดคล้องกับบุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)ซึ่งได้แบ่งองค์ประกอบของแนวปฏิบัติในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมได้เป็น 7 หัวข้อดังนี้ การกำกับดูแล กิจการที่ดี การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็น ธรรม ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และนวัตกรรมและ การเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม

การรับรู้

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการของบุคคลในการเลือก ประมวล และตีความสิ่งเร้า จนเกิดเป็น ภาพรวมของสิ่งนั้นๆ การรับรู้ของผู้บริโภคแต่ละคนจึงต่างกัน เนื่องจากการเลือกรับรู้ขึ้นอยู่กับความต้องการ ค่านิยม และความคาดหวังของบุคคลเป็นสำคัญ ดังนั้น แม้ในสถานการณ์ที่มีสิ่งเร้าเข้ามาเหมือนกัน ผู้บริโภคแต่ละ คนจะมีการรับรู้ที่แตกต่างกัน (Assael, 1998)

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเปิดรับต่อข้อมูล ข่าวสาร ตั้งใจรับข้อมูลนั้น และทำความเข้าใจความหมาย และได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ในขั้นเปิดรับ (Exposure stage) ผู้บริโภคจะรับข้อมูลโดยผ่านทาง

ประสาทสัมผัส ในขั้นตั้งใจรับ (Attention Stage) ผู้บริโภคจะแบ่งชั้นความสนใจมาสู่สิ่งเร้านั้น และขั้นสุดท้ายคือขั้นเข้าใจความหมาย (Comprehension Stage) ผู้บริโภคจะจัดองค์ประกอบข้อมูลและแปลความหมายออกมาเพื่อให้เข้าใจได้ (Mowen and Minor, 1998)

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการการรับข่าวสาร ข้อมูล แล้วนำมาจัดระเบียบ แปลความหมายออกมาเป็นภาพตามที่มีอยู่ตามประสบการณ์สิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตัวมนุษย์การรับรู้เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย กิจกรรมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันและเนื่องจากมนุษย์แต่ละคนมีการรับรู้ต่างกัน ความล้มเหลวของการสื่อสารจึงอาจเกิดขึ้นได้และการไม่ยอมรับความแตกต่างในเรื่องการรับรู้ของแต่ละบุคคลก็เป็นความล้มเหลวเช่นกัน โดยการรับรู้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ทศนคติและความคาดหวังของผู้สื่อสาร การรับรู้เป็นกระบวนการทางจิตที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ได้รับ เป็นกระบวนการเลือกรับสารผ่านประสาททั้ง 5 ได้แก่ หูตา จมูก ลิ้น การสัมผัส แล้วจัดสารเข้าด้วยกันและการตีความสารที่ได้รับตามความเข้าใจและความรู้สึกของตนเอง ประกอบด้วย การเลือกรับรู้ (Selective Exposure) ขบวนการกลั่นกรองข่าวสาร (Inferential Process) และการเลือกเก็บข่าวสารข้อมูล (Selective Retention) (ก่อเกียรติและวินัส, 2556)

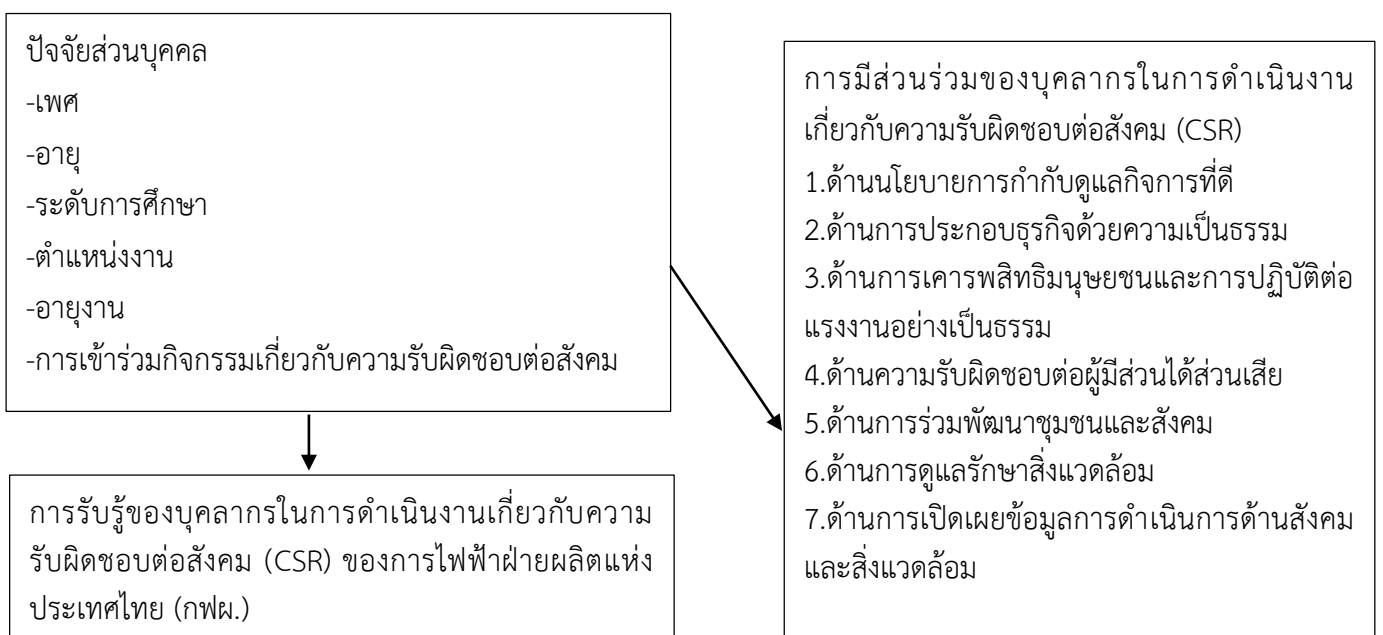
สมมติฐานในการวิจัย

1. บุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน การเข้าร่วมกิจกรรม CSR แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน
2. บุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน การเข้าร่วมกิจกรรม CSR แตกต่างกัน มีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน
3. การรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา การมีส่วนร่วมของบุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) พนักงานและลูกจ้าง(ชั่วคราว) จำนวน 18,855 คน (อ้างอิงจากรายงานประจำปี 2563 ข้อมูลผู้ปฏิบัติงาน กฟผ. ณ เดือนธันวาคม)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ได้แก่ บุคลากรของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ที่ประกอบไปด้วยพนักงานและลูกจ้าง(ชั่วคราว) จำนวน 351 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งกำหนดระดับความเชื่อมั่นไว้ที่ร้อยละ 95 และกำหนดความคลาดเคลื่อนไว้ที่ร้อยละ 5 หรือ 0.05 ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดย N แทน จำนวนบุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) พนักงานและลูกจ้าง(ชั่วคราว)

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

e แทน ค่าความคลาดเคลื่อน

จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ในการศึกษานี้เท่ากับ 392 คน จากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาตรวจสอบข้อมูลที่มีลักษณะซ้ำกัน (Duplicate Cases) เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์ที่ได้ ดังนั้นจึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 351 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Questionnaire) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) แบ่งเป็น 4 ส่วน ซึ่งเรียงเรียงขึ้นจากการศึกษาบทความ วรณกรรม แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ของบุคลากรกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ด้านการเรียนรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) 3) ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แบ่งเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม 4) ข้อเสนอแนะอื่นๆ ลักษณะคำถามในส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 เป็นการสอบถามโดยให้ประเมินตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Rating Scales) แบบ 5 ระดับ โดย 5 คะแนน หมายถึง ระดับมากที่สุด ลดหลั่นกันจนถึง 1 คะแนน หมายถึง ระดับน้อยที่สุด หลังจากนั้นหาค่า IOC โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 ไปใช้เป็นเครื่องมือ ตลอดจนทดสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาค โดยจะต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.10 (Nunnally and Bernstein, 1994) ผลการวิเคราะห์พบว่าทุกข้อคำถามมีค่าระดับความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับเกินกว่า 0.70 ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เท่ากับ 0.85 ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อ

สังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เท่ากับ 0.93 โดยแจกแบบสอบถามให้กับบุคลากร การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) พนักงานและลูกจ้าง(ชั่วคราว) จำนวน 392 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลแหล่งต่างๆ ได้แก่ บทความ วารสาร เว็บไซต์ และรายงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถามออนไลน์ (The Online Survey) โดยให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self Administered) และใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 2 เดือน ระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม 2563 ถึง 25 กุมภาพันธ์ 2564

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

หลังจากการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมดที่ผ่านการตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำมา ตรวจสอบข้อมูล (Editing) โดยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบ และนำไปวิเคราะห์และลงรหัส (Coding) เพื่อประมวลผลข้อมูลโดยบันทึกโดยใช้โปรแกรม SPSS โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อคำถามด้านการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) และ ด้านการมีส่วนร่วมของ บุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวน}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

ดังนั้น ระดับคะแนนเฉลี่ยของข้อคำถาม 5 ระดับ ด้านการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงาน เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) และ ด้านการมีส่วนร่วม ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) จะมีขั้นของคะแนนดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ระดับมาก
- คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ T-test F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ซึ่งใช้เกณฑ์กำหนดได้แก่ Significance of the t-value at $p < 0.5$, Significance of the F-value at $p < 0.5$, and Significant of Pearson correlation coefficient value < 0.1

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และอายุงาน ของบุคลากรรพพ. ในภาพรวม

ข้อมูลทั่วไป	ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	155	44.2
	หญิง	181	51.6
	เพศทางเลือก	15	4.3
อายุ	ต่ำกว่า 21 ปี	6	1.7
	21 – 30 ปี	161	45.9
	31 – 40 ปี	98	27.6
	41 – 50 ปี	73	20.8
อายุ	50 ปีขึ้นไป	13	3.7
ระดับการศึกษา	อนุปริญญา/ปวช.	37	10.5
	ปริญญาตรี	175	49.9
	ปริญญาโท	123	35
	ปริญญาเอก	16	4.6
ตำแหน่งงาน	พนักงาน	227	64.7
	ลูกจ้าง (ชั่วคราว)	124	35.3
อายุงาน	ต่ำกว่า 1 ปี	81	23.1
	1 – 5 ปี	105	29.9
	6 - 10 ปี	82	23.4
	11 – 20 ปี	54	15.4
	มากกว่า 20 ปี	29	8.3
การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม	เคย	185	47.3
	ไม่เคย	166	52.7

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 1 พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 44.2 เพศหญิง ร้อยละ 51.6 และเพศทางเลือก ร้อยละ 4.3 มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี ร้อยละ 45.9 ระดับการศึกษาสูงสุดที่ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 49.9 ตำแหน่งงานพนักงาน ร้อยละ 64.7 อายุงานระหว่าง 1 – 5 ปี ร้อยละ 29.9 ผู้ตอบแบบสอบถามเคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม ร้อยละ 47.3 และ ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม ร้อยละ 52.7

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม

การรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
การรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม	3.64	0.57	มาก
รวม	3.64	0.57	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 2 พบว่า บุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) มีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.64 และ 0.57 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี	3.68	0.57	มาก
ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม	3.63	0.61	มาก
ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม	3.65	0.63	มาก
ด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	3.70	0.57	มาก
ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม	3.59	0.60	มาก
ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	3.80	0.57	มาก
ด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม	3.78	0.60	มาก
รวม	3.69	0.49	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 3 พบว่า บุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.69 และ 0.49 ตามลำดับ โดยพบว่า การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.80 และ 0.57 ตามลำดับ รองลงมาคือ ด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมีค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.78 และ 0.60 ตามลำดับ และ ด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.70 และ 0.57 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ทั้ง 7 ด้าน จำแนกตามตำแหน่งงาน และ การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR)	ตำแหน่งงาน / การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม	N	Mean	S.D.	t	P
ด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี	พนักงาน	227	3.752	0.570	3.076	0.002
	ลูกจ้าง	124	3.557	0.572		
	เคย	185	3.824	0.528	4.977	0.000
	ไม่เคย	166	3.527	0.591		
ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม	พนักงาน	227	3.689	0.616	2.653	0.008
	ลูกจ้าง	124	3.510	0.585		
ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม	เคย	185	3.754	0.558	4.215*	0.000
	ไม่เคย	166	3.483	0.636		

	พนักงาน	227	3.736	0.619	3.304	0.000
ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อ แรงงานอย่างเป็นธรรม	ลูกจ้าง	124	3.506	0.628		
	เคย	185	3.774	0.581	3.799*	0.000
	ไม่เคย	166	3.521	0.659		
	พนักงาน	227	3.747	0.575	2.324	0.021
ด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ลูกจ้าง	124	3.600	0.548		
	เคย	185	3.814	0.560	4.224	0.000
	ไม่เคย	166	3.563	0.551		
	พนักงาน	227	3.667	0.605	3.100	0.002
ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม	ลูกจ้าง	124	3.462	0.574		
	เคย	185	3.765	0.561	5.853	0.000
	ไม่เคย	166	3.405	0.590		
	พนักงาน	227	3.858	0.562	2.791	0.006
ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	ลูกจ้าง	124	3.682	0.569		
	เคย	185	3.916	0.543	4.254	0.000
	ไม่เคย	166	3.663	0.571		
	พนักงาน	227	3.818	0.610	1.784	0.075
ด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินการด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม	ลูกจ้าง	124	3.699	0.574		
	เคย	185	3.906	0.532	4.417	0.000
	ไม่เคย	166	3.631	0.637		
	พนักงาน	227	3.753	0.489	3.316	0.001
ภาพรวม	ลูกจ้าง	124	3.574	0.472		
	เคย	185	3.828	0.459	5.572	0.000
	ไม่เคย	166	3.542	0.482		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05.0

จากตารางที่ 4 ตำแหน่งงานพนักงาน มีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (Mean = 3.858 S.D. = 0.562) รองลงมาคือ ด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Mean = 3.818 S.D. = 0.610) และ ด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Mean = 3.752 S.D. = 0.570) ตำแหน่งงานลูกจ้าง มีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Mean = 3.699 S.D. = 0.574) รองลงมาคือ ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (Mean = 3.682 S.D. = 0.569) และ ด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Mean = 3.600 S.D. = 0.548) และ กลุ่มที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม มีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (Mean = 3.916 S.D. = 0.543) โดยมีค่าเฉลี่ย รองลงมาคือ ด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Mean = 3.906 S.D. = 0.532) และ ด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี

(Mean = 3.824 S.D. = 0.528) และกลุ่มที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม มีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (Mean = 3.663 S.D. = 0.571) รองลงมา คือ ด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Mean = 3.631 S.D. = 0.637 และ ด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Mean = 3.563 S.D. = 0.551)

ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ไม่แตกต่างกันทุกด้าน และ การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P = 0.000$ และ 0.000 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาภาพรวมพบว่า ภาพรวมตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ไม่แตกต่างกัน ($P=0.001$) และ ภาพรวมการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ไม่แตกต่างกัน ($P=0.000$)

ตารางที่ 5 การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ทั้ง 7 ด้าน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ อายุงาน

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงาน เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม	เพศ		อายุ		ระดับการศึกษา		อายุงาน	
	F	P	F	P	F	P	F	P
ด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี	5.076*	0.007	5.140*	0.000	7.610*	0.000	10.974*	0.000
ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม	5.224*	0.006	6.446*	0.000	4.250*	0.006	8.320*	0.000
ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม	11.618*	0.000	4.341*	0.002	4.592*	0.004	5.461*	0.000
ด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	5.889*	0.003	2.667*	0.032	4.723*	0.003	4.612*	0.001
ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม	2.205	0.112	4.269*	0.002	4.604*	0.004	8.404*	0.000
ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	5.012*	0.007	4.496*	0.001	3.168*	0.025	4.549*	0.001
ด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม	1.372	0.255	3.112*	0.016	4.342*	0.005	8.215*	0.000
ภาพรวม	6.992*	0.001	6.109*	0.000	6.805*	0.000	10.405*	0.000

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ภาพรวมเพศที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P=0.007, 0.006, 0.000, 0.003 และ 0.007 ตามลำดับ) ภาพรวมอายุที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P= 0.000, 0.000, 0.002, 0.032, 0.002, 0.001 และ 0.016 ตามลำดับ) ภาพรวมระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P=0.000) โดยด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P= 0.000, 0.006, 0.004, 0.003, 0.004, 0.025 และ 0.005 ตามลำดับ) ภาพรวมอายุงานที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P= 0.000, 0.000, 0.000, 0.002, 0.002, 0.001 และ 0.016 ตามลำดับ) ภาพรวมระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P= 0.000, 0.006, 0.004, 0.003, 0.004, 0.025 และ 0.005 ตามลำดับ) ภาพรวมอายุงานที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P= 0.000, 0.000, 0.000, 0.002, 0.002, 0.001 และ 0.016 ตามลำดับ) ภาพรวมระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P=0.000) โดยด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและ

การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P= 0.000, 0.000, 0.000, 0.001, 0.000, 0.001$ และ 0.000 ตามลำดับ)

ตารางที่ 6 การรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) จำแนกตามตำแหน่งงาน และการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ปัจจัยส่วนบุคคล	ตัวแปร	N	Mean	S.D.	t	P
ตำแหน่งงาน	พนักงาน	227	3.748	0.533	4.765*	0.000
	ลูกจ้าง	124	3.447	0.585		
การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม	เคย	185	3.824	0.486	6.640*	0.000
	ไม่เคย	166	3.439	0.588		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ตำแหน่งงานที่แตกต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$) และ การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$)

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอายุงาน

ปัจจัยส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
เพศ	ระหว่างกลุ่ม	3.114	2	1.557	4.910*	0.008
	ภายในกลุ่ม	110.38	348	0.317		
	รวม	113.495	350			
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	13.886	4	3.472	12.059*	0.000
	ภายในกลุ่ม	99.609	346	0.288		
	รวม	113.495	350			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	9.074	3	3.025	10.051*	0.000
	ภายในกลุ่ม	104.421	347	0.301		
	รวม	113.495	350			
อายุงาน	ระหว่างกลุ่ม	19.042	4	4.760	17.438*	0.000
	ภายในกลุ่ม	94.453	346	0.273		
	รวม	113.495	350			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า เพศที่ต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$) อายุที่ต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$) ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$) และ อายุงานที่ต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$)

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) กับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม	การรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม	P
ด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี	0.689**	0.000
ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม	0.683**	0.000
ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม	0.614**	0.000
ด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	0.693**	0.000
ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม	0.659**	0.000
ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	0.667**	0.000
ด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม	0.626**	0.000
ภาพรวม	0.801**	0.000

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 8 พบว่าการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในภาพรวม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r=0.801$ $P=0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และพบว่า การรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี ($r=0.689$ $P=0.000$) ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม ($r=0.683$ $P=0.000$) ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม ($r=0.614$ $P=0.000$) ด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($r=0.693$ $P=0.000$) ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ($r=0.659$ $P=0.000$) ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ($r=0.667$ $P=0.000$) ด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ($r=0.626$ $P=0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

อภิปรายผล

ประเด็นที่ 1 บุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอัครนันท์ ชัยธัมมะปกรณ์ (2556) ที่พบว่าผู้บริหารมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) อยู่ในระดับมาก โดยพบว่านโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ รองลงมาคือ ด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม และผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) อยู่ในระดับมากโดยพบว่าด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ รองลงมาคือ ด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม

ผลการทดสอบสมมุติฐาน เพศที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญประภา วงศ์ทอง และศศิพรรณ บิลมาโนชญ์ (2559) พบว่าพนักงานที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมต่อการเผยแพร่กิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม (CSR) แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล เหลืองอิงคะสุต (2559) พบว่า เพศส่งผลต่อความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคม ด้านการบริจาคเพื่อการกุศล และด้านการประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม

อายุที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิเพ็ญ เพ็ชรขาว (2558) พบว่าอายุของพนักงานที่แตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมสังคมด้านการร่วมติดตามประเมินผล แตกต่างกันอย่าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญประภา วงศ์ทอง และศศิพรรณ บิลมาโนชญ์ (2559) พบว่าพนักงานที่มีเพศอายุต่างกันมีส่วนร่วมต่อการเผยแพร่กิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม (CSR) แตกต่างกัน

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญประภาและศศิพรรณ (2557) พบว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมต่อการเผยแพร่กิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม (CSR) แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล เหลืองอิงคะสุต (2559) ระดับการศึกษาส่งผลต่อความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 1 ด้าน ได้แก่ด้านการประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม

ตำแหน่งงานที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพลอยฉัตรี ศิริพัฒน์ (2559) ที่พบว่า บุคลากรขององค์การคลังสินค้า (อคส.) ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การคลังสินค้า (อคส.) ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอัครนันท์ ชัยธัมมะปกรณ์ (2556) ที่พบว่า มีตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ ชื่นแสงชัย (2556) ที่พบว่าในภาพรวมพบว่าระดับตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานโรงไฟฟ้าราชบุรี อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ ชื่นแสงชัย (2556) ที่พบว่า ระดับตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานโรงไฟฟ้าราชบุรี

อายุงานที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพลอยฉัตรี ศิริพัฒน์ (2559) ที่พบว่า บุคลากรขององค์การคลังสินค้า (อคส.) ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่อายุงาน แตกต่างกัน ความคิดเห็น

เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การคลังสินค้า (อคส.) แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัย อัครนันท์ ชัยธัมมะปกรณ์ (2556) ที่พบว่าบุคลากรที่มีอายุงาน แตกต่าง กัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในภาพรวมแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิเพ็ญ เพ็ชรขาว และอาจารย์ ดร.ธนิษฐ์ รัตนพงศ์ภิญโญ (2558) ที่พบว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในองค์กรที่แตกต่างกันของพนักงานระดับปฏิบัติการ ธนาคารกรูญไทย จำกัด มหาชน มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ในกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพลอยฉัตรี ศิริพัฒน์ (2559) ที่พบว่าในภาพรวมบุคลากรขององค์การคลังสินค้า (อคส.) มีการเข้าร่วมกิจกรรม CSR แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การคลังสินค้า (อคส.) ไม่แตกต่างกัน กัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี ด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ด้านการเปิดเผยข้อมูล การดำเนินการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพลอยฉัตรี ศิริพัฒน์ (2559) ที่พบว่า บุคลากรขององค์การคลังสินค้า (อคส.) ที่เข้าร่วมกิจกรรม CSR แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การคลังสินค้า (อคส.) ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความ เป็นธรรม ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครนันท์ ชัยธัมมะปกรณ์ (2556) ที่พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรม CSR ของบุคลากร แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ไม่แตกต่าง

ประเด็นที่ 2 บุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) มีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครนันท์ ชัยธัมมะปกรณ์ (2556) ที่พบว่าผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) มีการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในระดับมาก โดยพบว่าผู้บริหารมีการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในระดับมาก และ ผู้ปฏิบัติงานมีการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในระดับมาก

ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า เพศที่แตกต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณิสสา (2555) พบว่า ประชาชนในตำบลบางโปรงที่มีเพศที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงาน กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงไฟฟ้าพระนครใต้แตกต่างกัน

อายุที่แตกต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิเพ็ญ เพ็ชรขาว (2558) พบว่า ความแตกต่างอายุของพนักงานระดับปฏิบัติการธนาคารกรูญไทย จำกัด มหาชน มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมมิติสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ ชื่นแสงชัย (2556) พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการรับรู้กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานโรงไฟฟ้าราชบุรี ด้านรูปแบบการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ ชื่นแสงชัย (2556) พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับการรับรู้กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานโรงไฟฟ้าราชบุรี ด้านรูปแบบการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

ตำแหน่งงานที่แตกต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐกานต์ ตั้งวงษาไพโร ดร.พินันทา โรจน์รัตน์ศิริกุล และรศ.ปภัสสร ผลเพิ่ม (2555) ที่พบว่า พนักงานฝ่ายช่าง อุตะเถา บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกันมีการรับรู้ต่อกระบวนการตรวจสอบคุณภาพภายใน และองค์ประกอบพื้นฐานระบบคุณภาพของหน่วยซ่อมบำรุงอากาศยานแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีวรรณ ฉัตรอุทัย (2555) ที่พบว่า มีความแตกต่างในค่าเฉลี่ยการรับรู้ของกลุ่มหัวหน้างานและผู้บริหาร เรื่องของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่อำนาจ และแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ภาพสูงกว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงาน

อายุงานที่แตกต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ ชื่นแสงชัย. (2556) พบว่า ระยะเวลาการทำงานที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับการรับรู้กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานโรงไฟฟ้าราชบุรี ด้านความหมาย และ ประโยชน์การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันมีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครนันท์ ชัยธัมมะปกรณ์ (2556) ที่พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในภาพรวม บุคลากรของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR)

ประเด็นที่ 3 การรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครนันท์ ชัยธัมมะปกรณ์ (2556) ที่พบว่า การรับรู้ เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในภาพรวม บุคลากรของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และยังพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ด้านนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และด้านการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินการ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลอยฉัตรี ศิริพัฒน์ (2559) การรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การคลังสินค้า (อคส.) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ ใจประการ (2558) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งหมายความว่า หากพนักงานมีทัศนคติที่ดีแล้วจะเกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระดับที่ดีตามด้วย อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญประภา วงศ์ทอง และศศิพรรณ บิลมานโชนย์ (2559) พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับโครงการกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR) ของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

บทสรุป

จากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงานที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน และ ตำแหน่งงาน การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ไม่แตกต่างกัน และ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน ตำแหน่งงาน การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน และ การรับรู้ของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในภาพรวม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. กฟผ. ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับบุคลากร ได้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม และมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้บุคลากรได้รับรู้ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน จัดทำ และดำเนินการ ซึ่งจะทำให้บุคลากร ให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น

2. จากการวิจัยพบว่าเพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงานที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แตกต่างกัน ดังนั้น กฟผ.ควรจัดประชาสัมพันธ์ข่าวสาร โครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ โดยมีตัวแทนประชาสัมพันธ์ทุกเพศ อายุ ที่แตกต่างกัน เพื่อเข้าถึงการรับรู้ของบุคลากรของกฟผ. ได้ทุกเพศ ทุกวัย

3. กฟผ.ควรจัดให้มีนโยบาย ด้านการมีส่วนร่วมกับกิจกรรม หรือ โครงการต่าง ๆ ตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างจริงจัง เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรของกฟผ. ทุกคน ทุกเพศ อายุ ตำแหน่งงาน อายุงาน ได้เข้าร่วม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆของบุคลากร เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมร่วมกัน ภายในองค์กร จนกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่แน่นแฟ้น และเป็นรากฐานสำคัญต่อไปอย่างยั่งยืน

4. ผู้บริหารกฟผ. หรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กระตุ้น และสร้างการรับรู้ที่ดีให้แก่พนักงาน เพื่อเป็นการชักจูงพนักงานทุกคนในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทางกฟผ.จัดขึ้น โดยอาจมี รางวัลตอบแทน ประกาศนียบัตร หรือถือเป็นภาระงานเพื่อเป็นแรงจูงใจในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาภาพรวมการรับรู้และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของบุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เท่านั้น ดังนั้นจึงควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของหน่วยงานอื่นๆ เช่น การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแผนการดำเนินงาน และแนวทางปฏิบัติ ตามแนวความคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ต่อไป

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาภาพรวมการรับรู้และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของบุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชน ลูกค้า ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เพื่อจะได้ทราบถึงความคิดเห็น หรือมุมมองภายนอกในประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้และการมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เพื่อนำไปวางแผนการดำเนินงาน CSR ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้ครอบคลุมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา, และวินัส อัครสิทธิถาวร. (2560). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: วังอักษร.
- ณัฐกานต์ ตั้งวนาไพร, ดร.พินันทา โรจนรัตน์ศิริกุล, และรศ.ปภัสสร ผลเพิ่ม. (2555). การศึกษาระดับการรับรู้ของพนักงานต่อกระบวนการตรวจสอบคุณภาพ การซ่อมบำรุงอากาศยานฝ่ายช่าง อุตะเภา บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน). วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 2(2), 61-67
- ปิยาภรณ์ ละอองจันทร์. (2556). ทศนคติ การรับรู้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.). (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- พรชัย กิจวิมลตระกูล, พรศรี เหล่ารุจิสวัสดิ์, กรินทร์ บุญเลิศวิชัย, อธิวัฒน์ พิริยะพลิน, กฤษณา โพธิสารัตนะ, นพดล เดชประเสริฐ, และพัชรา โพธิ์ไพฑูริย์. (2555). การมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ (CSR) ของพนักงานบริษัทปิโตรเคมีในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์, 7(2), 27-35
- พรทิพย์ ชื่นแสงชัย. (2556). การรับรู้และการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานโรงไฟฟ้าราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- พลอยฉัตร ศิริพัฒน์. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของบุคลากรกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ขององค์การคลังสินค้า. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- เพ็ญประภา วงศ์ทอง และศศิพรรณ บิลมาโนชญ์. (2559). การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม (CSR) ของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด (มหาชน). วารสารนิเทศสยามปริทัศน์, 15(18), 107-120
- มณีวรรณ ฉัตรอุทัย. (2555). การศึกษาระดับการรับรู้เรื่องแรงจูงใจและระบบค่านิยมเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพการทำงาน. วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร, 9(1), 1-18
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2561). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาฝีมือแรงงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 7(2), 173-186
- วรรณิสา คงกะทรัพย์. (2555). การรับรู้และทัศนคติของประชาชนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงไฟฟ้าพระนครใต้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- ศศิเพ็ญ เพ็ชร์ขาว และอาจารย์ ดร.ธนิษฐ์ รัตนพงศ์ภิญโญ. (2558). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของพนักงานระดับปฏิบัติการ ธนาคารกรุงไทย จำกัด มหาชน ในจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี และนครปฐม. รายงานการประชุมวิชาการและนำเสนอผลการวิจัย ระดับชาติ และนานาชาติ กลุ่มระดับชาติ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(2), 494-505
- ศศิเพ็ญ เพ็ชร์ขาว. (2558). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานระดับปฏิบัติการธนาคารกรุงไทย จำกัด มหาชน ในจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี และนครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

- ศศิวิมล เหลืองอิงคะสุต. (2559). **ความคิดเห็นของพนักงานระดับปฏิบัติการต่อการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมของ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ปี 2559**. ไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. (2551). **เข็มทิศธุรกิจเพื่อสังคม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ไอคอนพริ้นติ้ง
- สมบุญ ใจประการ. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย: กรณีศึกษาโรงไฟฟ้าในจังหวัดสระบุรี**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- อัคนันท์ ชัยธัมมะปกรณ์. (2556). **การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)**. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 4(1), 152-161
- Assael, H. (1998). **Consumer behavior and marketing action**. Ohio: SouthWestern.
- Carroll, A. B. (2008). **The Oxford handbook of corporate social responsibility. A history of corporate social responsibility: Concepts and practices**. New York: Oxford University Press
- Kotler, P. & Lee, N. (2005). **Corporate social responsibility: Doing the most good for your company and Your cause**. New Jersey: Wiley
- Robbins, Stephen P. 2001. **Organizational Behavior**. (9th ed). New Jersey: Prentice Hall.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (1994). **Consumer behavior**. (5th ed.). Englewood Cliffs, N. J.: Prentice-Hall.

การพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

The Development of a Positive Thinking Skill Scale for Undergraduate Students in Eastern Special Development Zone

อมรา ผดุงทรัพย์¹ (Ammara Phadungsap),
ปิยะทิพย์ ประดุงพร^{2*} (Piyathip Pradujprom),
กนก พานทอง³ (Kanok Panthong)

¹นิสิตระดับปริญญาโท หน่วยวิจัยวิทยาการปัญญาและนวัตกรรม วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา
(Graduate Student, Cognitive Science and Innovation Research Unit, College of Research Methodology and Cognitive Science,
Burapha University)

^{2,3}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ หน่วยวิจัยวิทยาการปัญญาและนวัตกรรม วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา
(Assistant Professor, Cognitive Science and Innovation Research Unit, College of Research Methodology and Cognitive Science,
Burapha University)

*Corresponding Author. E-mail: piyathip@go.buu.ac.th

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย “จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประเภททุนพัฒนาบัณฑิตศึกษา ประจำปี 2564”

(Received: July 26, 2021; Revised: October 19, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้ 1) การพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ด้าน และ 2) การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า มาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .29 - .77 มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .93 โดยมีองค์ประกอบทั้งหมด 8 ด้าน ซึ่งมีข้อคำถามด้านละ 5 ข้อ ได้แก่ (1) การเปลี่ยนความคิดด้านลบ (2) สิ่งสำคัญของด้านบวก (3) การยับยั้งความคิดในแง่ร้าย (4) การฝึกคิดเชิงบวก (5) การหยุดยั้งปัญหา (6) การเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี (7) การท้าทายกับความคิดในแง่ร้าย และ (8) การสร้างความรู้สึกด้านบวก ซึ่งมีค่าความเที่ยงแต่ละด้านเท่ากับ .71 .80 .76 .82 .78 .81 .71 และ .76 ตามลำดับ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า $\chi^2 = 936.95$, $df = 640$, $\chi^2 / df = 1.46$, $RMSEA = .03$, $SRMR = .05$, $GFI = .91$ และ $CFI = .97$ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปว่ามาตรวัดที่พัฒนาขึ้นเป็นนวัตกรรมและสามารถวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : มาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก; นิสิตระดับปริญญาตรี; ความตรงเชิงโครงสร้าง

Abstract

The objectives of this study were to develop a positive thinking skill scale and test its construct validity on undergraduate students in Thailand's Eastern Special Development Zone. The research methods were divided into two phases: 1) developing an eight-factor Positive

Thinking Skills Scale for undergraduate students and 2) testing the construct validity of the Positive Thinking Skills Scale using second-order confirmatory factor analysis from a sample of 450 undergraduate students. According to research findings, the positive thinking skill scale had discriminant indices ranging from .29 to .77 and a reliability index of .93. The extracted factors included eight dimensions, that is, (1) Transform Negative Thoughts, (2) Highlight Positive Aspects, (3) Interrupt Pessimistic Thoughts, (4) Practice Positive Thinking, (5) Break a Problem, (6) Initiate Optimistic Beliefs, (7) Challenge Pessimistic Thoughts, and (8) Generate Positive Feelings, which each factor contained five items. The reliability values for each dimension were .71, .80, .76, .82, .78, .81, .71, and .76, respectively. The goodness of fit indices were $\chi^2 = 936.95$, $df = 640$, $\chi^2 / df = 1.46$, $RMSEA = .03$, $SRMR = .05$, $GFI = .91$ และ $CFI = .97$, indicating that the constructs were consistent with empirical data and all factor loadings were positive and statistically significant at $p < .01$. The developed scale was an innovation and effectively able to measure positive thinking skill aspects for undergraduate students.

Keywords: Positive Thinking Skills Scale; Undergraduate Students; Construct Validity

บทนำ

การคิดเชิงบวก (Positive Thinking) เป็นกระบวนการทางความคิดของบุคคลที่มีรูปแบบการรับรู้และการรู้คิด (Perception and Cognitive Style) ของบุคคลในทิศทางที่ดี มองสถานการณ์และการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริงอย่างมีเหตุมีผล ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมแสดงออกที่ดี โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ทำให้บุคคลเกิดการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นการเริ่มต้นของความฉลาดทางอารมณ์และความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย โดยผู้ที่มีการคิดเชิงบวกจะแสดงพฤติกรรมทางบวกออกมา ซึ่งส่งผลทำให้ตนเอง ครอบครัว เพื่อน และสังคมรอบข้างมีความสุข (พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ, อรอุมา เจริญสุข, งามอน นัยพัฒน์ และ สังวรณ รัตกระโทก, 2560) นอกจากนี้ การคิดเชิงบวกเป็นการมองโลกในแง่ดีและมีการใส่ใจของตนเอง คนที่มองโลกในแง่ดี มักจะมองว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งดีงาม และการคิดเชิงบวกไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่อาจต้องอาศัยการเรียนรู้และพัฒนาความคิดของบุคคลในเชิงบวก โดยสิ่งที่สำคัญของความคิดที่ต้องคำนึงถึงคือ การปรับเปลี่ยนวิธีคิด จากการคิดเชิงลบให้คิดในเชิงบวกแทน หากเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่เศร้า ทุกข์ใจ หรือการที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นไม่ได้ มีความขัดแย้งระหว่างกัน โดยเป้าหมายของการคิดเชิงบวก เพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาอุปสรรคได้ ไม่ท้อแท้สิ้นหวัง มีกำลังใจที่จะฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ได้ โดยอาศัยการปรับเปลี่ยนด้านความคิดให้เป็นไปในทิศทางเชิงบวกมากขึ้น (ฉัฐวิณ สิทธิศิริอรธร, ไพรัช จุ่นเกตุ, นิษฐ์สินี กู้ประเสริฐ และวิษณุ แพทย์คดี, 2562)

วัยรุ่นที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ มีอายุประมาณ 18-25 ปี ซึ่งเป็นวัยรุ่นตอนปลาย จะมีพฤติกรรมและกระบวนการค่อนข้างไปทางผู้ใหญ่ พัฒนาการวัยรุ่นในช่วงนี้จะมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2553) นอกจากนี้ยังเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง จนบางครั้งความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ทำให้เกิดปัญหาหลายอย่างตามมาที่เราสามารถพบเห็นได้ทั่วไป ซึ่งปัญหาที่พบบ่อยในสังคมก็ได้แก่ ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภในวัยรุ่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาความรุนแรง และปัญหาติดเกม เป็นต้น ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดก็มาจากตัวเองที่ไม่สามารถควบคุมตนเอง ควบคุมอารมณ์ได้ (ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน และคณะ, 2556) ปัญหาวัยรุ่นทำให้สะท้อนเห็นความอ่อนแอทางจิตใจ ขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง ขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน มี

ความคิดกับสิ่งรอบตัวในเชิงลบ นอกจากนี้ยังขาดการตระหนักรู้ในตนเอง การคิดเชิงบวก รวมทั้งไม่สามารถเข้าถึง ความความรู้สึกของตัวเองได้ จึงเกิดปัญหาที่เป็นผลกระทบต่อสังคมไทย

ปัจจุบันมีนักวิจัยที่ให้ความสำคัญกับทักษะการคิดเชิงบวก โดยได้ศึกษาและค้นพบปัญหาต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงถึงการคิดเชิงบวก พบว่าในกลุ่มชาวอเมริกันผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีภาวะซึมเศร้า (American Association of Suicidality, 2015) การคิดมีความเกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ความพึงพอใจและภาวะจิตใจ รวมถึงความผาสุกทางร่างกาย จากงานวิจัยของ Matel-Anderson และ Bekhet (2019) ได้ศึกษาคูณสมบัติทางการวัดของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา ซึ่งทักษะการคิดเชิงบวก ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเปลี่ยนความคิดด้านลบ (Transform Negative Thoughts) 2) ด้านสิ่งสำคัญของด้านบวก (Highlight Positive Aspects) 3) ด้านการยับยั้งความคิดในแง่ร้าย (Interrupt Pessimistic Thoughts) 4) ด้านการฝึกคิดเชิงบวก (Practice Positive Thinking) 5) ด้านการหยุดยั้งปัญหา (Break a Problem) 6) ด้านการเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี (Initiate Optimistic Beliefs) 7) ด้านการทำลายกับความ คิดในแง่ร้าย (Challenge Pessimistic Thoughts) และ 8) ด้านการสร้างความรู้สึกด้านบวก (Generate Positive feelings)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย พบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับการคิดเชิงบวก เช่น ฉันทนา ดิสม และสุวีรี ศิวะแพทย์ (2554) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมความคิดเชิงบวกที่มีต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมความคิดเชิงบวก กลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุม และศิริยา จิระเจริญพงศ์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ผลการศึกษาพบว่า การคิดเชิงบวกเป็นสิ่งที่สามารถสร้างและพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ทุกเพศทุกวัย ซึ่งการคิดเชิงบวกนั้นมีส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลมีการมองโลกในแง่ดีทั้งกับตัวเอง ผู้อื่น รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ไปในทางที่ดีเสมอ รู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง จากงานวิจัยของ รัชดา อรหันตา และ กาญจนา ไชยพันธ์ (2556) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมความคิดเชิงบวกที่มีต่อความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมความคิดเชิงบวก กลุ่มทดลองมีคะแนนความเข้มแข็งทางจิตใจสูงกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มทดลองมีคะแนนความเข้มแข็งทางจิตใจสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการคิดเชิงบวกสามารถเรียนรู้และพัฒนาความคิดของบุคคลในเชิงบวกได้

การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันของประเทศไทยแปรเปลี่ยนไปตามกระแสโลกตลอดเวลาอย่างรวดเร็ว ทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันต้องเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัวอย่างไม่คาดคิด (ธนดล พรพุทธรพงศ์, 2556) ปัจจุบันนี้ที่ทุกคนเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อภาวะด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ ในประเทศไทย (ศรุตตานนท์ ขอบประดิษฐ์, 2563) ซึ่งผลกระทบดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับชีวิตของทุกคน สะท้อนถึงความสามารถของประเทศไทยในการใช้นวัตกรรมเพื่อให้ฝ่าฝืนวิกฤติต่าง ๆ รวมถึงการกำหนดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม โดยประเทศไทยมีการใช้โมเดล Thailand 4.0 ในการขับเคลื่อนและเพิ่มขีดความสามารถ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ นำไปสู่การจัดทำแผนการพัฒนาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ด้วยการดำเนินงานต่อ ยอดความสำเร็จของโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ และยั่งยืน พร้อมกับการมีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561) ดังนั้นการสร้างแรงงานรุ่นใหม่เพื่อเตรียมความพร้อมในด้านการทำงานจึงต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ควบคู่กับทักษะทางความคิดที่จะสร้างอารมณ์ความรู้สึกในเชิงบวกให้เกิด การสร้างสรรคสิ่งที่ดี และจัดการกับความคิดได้อย่างมีคุณภาพ รวมถึงทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

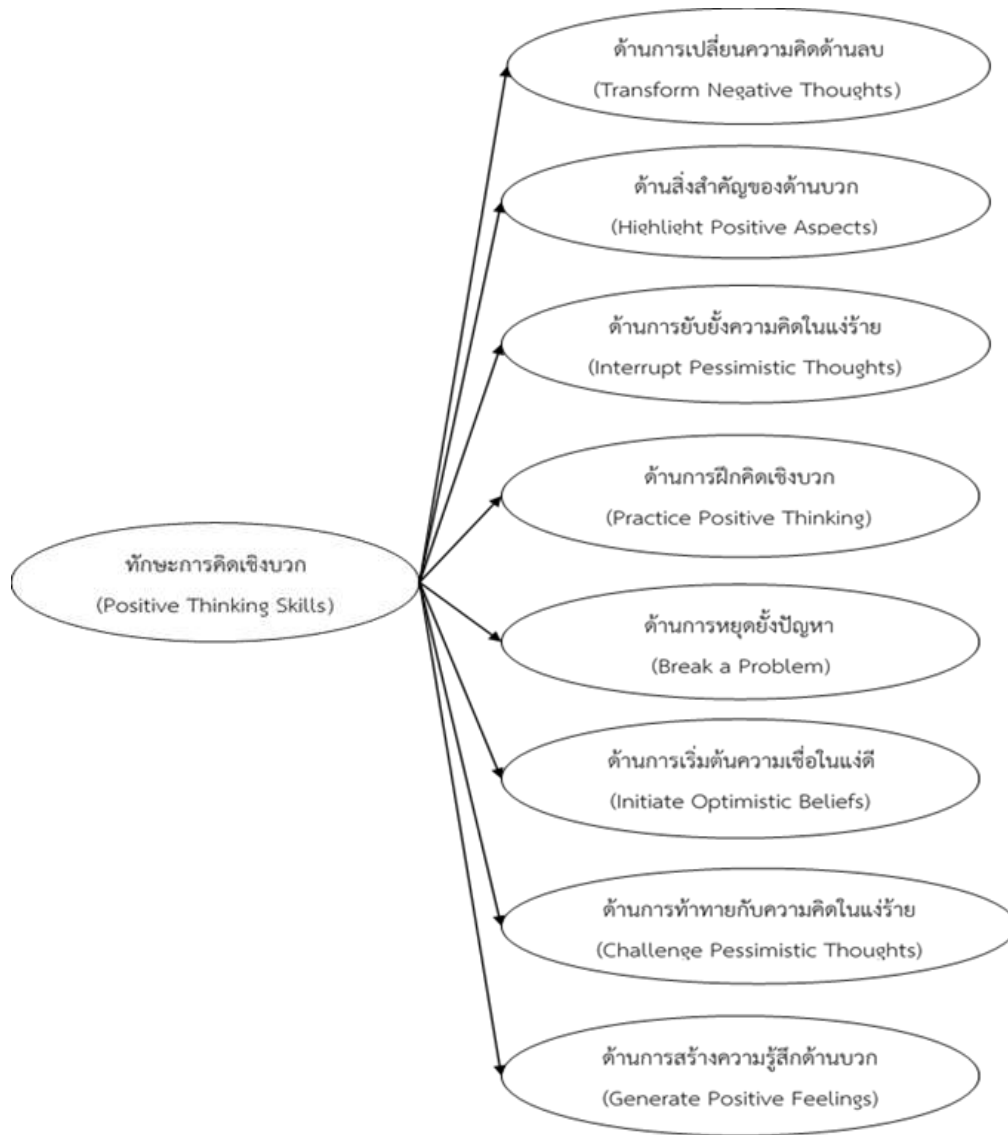
จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อนำไปใช้ประเมินคุณลักษณะทักษะการคิดเชิงบวกของนิสิต เพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันและการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการวิจัยนี้จึงเป็นเครื่องมือที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาองค์ความรู้ทักษะการคิดเชิงบวกให้เกิดประโยชน์กับผู้สนใจศึกษา โดยสามารถนำทักษะการคิดเชิงบวกดังกล่าวไปพัฒนาความคิดให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและสร้างสรรค์สิ่งที่ดีต่อสังคม ทำให้ชีวิตมีคุณค่าและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ รวมถึงเป็นการส่งเสริมการคิดเชิงบวกให้กับนิสิตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงยุค Thailand 0.4 ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
2. เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดเชิงบวก ตามแนวคิดของ Bekhet and Zauszniewski (2013) และ Matel-Anderson and Bekhet (2019) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ด้าน ได้แก่ 1) การเปลี่ยนความคิดด้านลบ (Transform Negative Thoughts) 2) สิ่งสำคัญของด้านบวก (Highlight Positive Aspects) 3) การยับยั้งความคิดในแง่ร้าย (Interrupt Pessimistic Thoughts) 4) การฝึกคิดเชิงบวก (Practice Positive Thinking) 5) การหยุดยั้งปัญหา (Break a Problem) 6) การเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี (Initiate Optimistic Beliefs) 7) การท้าทายกับความคิดในแง่ร้าย (Challenge Pessimistic Thoughts) และ 8) การสร้างความรู้สึกด้านบวก (Generate Positive feelings) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดเชิงบวก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา
มาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก จากงานวิจัยของ Bekhet and Zauszniewski (2013) และ Matel-Anderson
and Bekhet (2019) ซึ่งมีองค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงบวก 8 ด้าน ได้แก่ 1) การเปลี่ยนความคิดด้านลบ
2) สิ่งสำคัญของด้านบวก 3) การยับยั้งความคิดในแง่ร้าย 4) การฝึกคิดเชิงบวก 5) การหยุดยั้งปัญหา 6) การ
เริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี 7) การทำลายกับความคิดในแง่ร้าย และ 8) การสร้างความรู้สึกด้านบวก

1.2 เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการขององค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงบวก (Positive Thinking Skill)
พร้อมทั้งกำหนดรูปแบบของข้อคำถามและตัวเลือกการคำตอบให้เหมาะสม โดยเขียนข้อคำถามตามตัวบ่งชี้ใน
แต่ละองค์ประกอบ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อใช้สำหรับการประเมินทักษะ

การคิดเชิงบวกของผู้ทดสอบว่าข้อความที่ระบุตรงกับระดับความคิดเห็นของผู้ทดสอบมากน้อยเพียงใด โดยผู้วิจัยสร้างข้อคำถาม ตามองค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงบวกทั้ง 8 ด้าน ๆ ละ 10 ข้อ รวมทั้งสิ้นจำนวน 80 ข้อ

1.3 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1.3.1 นำมาตรวัดที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ความเหมาะสมของตัวเลือกรายการคำตอบที่เลือกใช้ ความถูกต้องของการใช้ภาษา และความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการใช้วัดตามนิยามเชิงปฏิบัติการ

1.3.2 คำนวณค่า CVI (Content Validity Index) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยพิจารณาดัชนีความตรงเชิงเนื้อหารายข้อ (Item-Content Validity Index: I-CVI) ที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.78 และดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (Scale-Content Validity Index: S-CVI) ต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.90 (Polit & Beck, 2007) โดยกำหนดให้ข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ต้องมีค่า CVI เท่ากับ 1.00 และจากนั้นจึงปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งพิจารณาดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา รายข้อของมาตรวัดฉบับนี้ มีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ทั้งสิ้นจำนวน 69 ข้อ ได้แก่ 1) การเปลี่ยนความคิดด้านลบ จำนวน 8 ข้อ 2) สิ่งสำคัญของด้านบวก จำนวน 8 ข้อ 3) การยับยั้งความคิดในแง่ร้าย จำนวน 8 ข้อ 4) การฝึกคิดเชิงบวก จำนวน 8 ข้อ 5) การหยุดยั้งปัญหา จำนวน 8 ข้อ 6) การเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี จำนวน 10 ข้อ 7) การท้าทายกับความคิดในแง่ร้าย จำนวน 9 ข้อ และ 8) การสร้างความรู้สึกด้านบวก จำนวน 10 ข้อ

1.3.3 นำมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับนิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่าง

1.3.4 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ (Tryout) เครื่องมือมาวิเคราะห์ค่าดัชนีอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) ด้วยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์รายข้อ (Item-total Correlation) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกมากกว่า 0.20 ขึ้นไป รวมทั้งปรับปรุงมาตรวัดให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามโดยพิจารณาจากค่าอำนาจจำแนกที่เรียงลำดับสูงสุดไปหาต่ำสุดในแต่ละด้าน ทั้ง 8 ด้าน ซึ่งเลือกข้อคำถามมาด้านละ 5 ข้อ ทั้งหมด 8 ด้าน รวมข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 40 ข้อ

1.3.5 จัดเตรียมมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่จะนำไปใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Content Validity) ของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของข้อมูล ด้วยโปรแกรม LISREL Version 8.80 โดยพิจารณาจากค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

1) ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square Statistics) เป็นค่าสถิติใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติ หากมีค่าใกล้เคียงศูนย์ แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้าค่ายิ่งเข้าใกล้ 1 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มาก

3) ค่าดัชนีระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of Fit Index: AGFI) จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โดยค่าดัชนีทั้งสองประเภทนี้จะไม่ขึ้นกับขนาดกลุ่มตัวอย่างเหมือนค่า Chi-square ถ้าค่ายิ่งเข้าใกล้ 1 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มาก

4) ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Striger's Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) ถ้าค่า RMSEA ยิ่งน้อยกว่า .05 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มาก

5) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้าค่ายิ่งเข้าใกล้ 1 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มาก

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2563 ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรม LISREL เพื่อตรวจสอบมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกที่พัฒนาขึ้น ซึ่ง Schumacker and Lomax (2016, p. 49) ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์โปรแกรม LISREL ไว้อย่างน้อยจำนวน 400 คน ดังนั้นเพื่อให้ผลวิจัยแม่นยำมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 450 คน

จากขนาดกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 สุ่มรายชื่อจังหวัด ที่ตั้งอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากทั้งหมด 3 จังหวัด ได้ 1 จังหวัด คือ จังหวัดชลบุรี

2.1.2 จากจังหวัดที่สุ่มตามข้อ 2.1.1 ทำการสุ่มรายชื่อมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยการสุ่มจากมหาวิทยาลัยหลัก ได้ 1 มหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยบูรพา

2.1.3 จากมหาวิทยาลัยที่สุ่มตามข้อ 2.1.2 ทำการสุ่มนิสิตที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2563 ในมหาวิทยาลัยบูรพา จาก 19 คณะ ตามสัดส่วนของจำนวนนิสิตในคณะ/วิทยาลัยให้ได้นิสิต จำนวน 450 คน (กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2562) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำแนกจำนวนนิสิตแยกตามคณะ/วิทยาลัยในมหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัย	คณะ/วิทยาลัย	จำนวนนิสิตทั้งหมด (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
มหาวิทยาลัยบูรพา	1. คณะการจัดการและการท่องเที่ยว	2,510	42
	2. คณะการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร	363	6
	3. คณะดนตรีและการแสดง	570	10
	4. คณะพยาบาลศาสตร์	780	13
	5. คณะแพทยศาสตร์	289	5
	6. คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์	587	10
	7. คณะเภสัชศาสตร์	776	13
	8. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	4,371	75
	9. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์	3,882	65
	10. คณะโลจิสติกส์	1,398	24
	11. คณะวิทยาการสารสนเทศ	1,430	24

12. คณะวิทยาศาสตร์	1,773	30
13. คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา	879	15
14. คณะวิศวกรรมศาสตร์	1,964	33
15. คณะศิลปกรรมศาสตร์	857	14
16. คณะศึกษาศาสตร์	1,722	29
17. คณะสหเวชศาสตร์	855	14
18. คณะสาธารณสุขศาสตร์	707	12
19. วิทยาลัยนานาชาติ	978	16
รวม	26,691	450

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้มาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดของมาตรวัด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ และคณะ/วิทยาลัย

ตอนที่ 2 เป็นมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) การเปลี่ยนความคิดด้านลบ จำนวน 5 ข้อ 2) สิ่งสำคัญของด้านบวก จำนวน 5 ข้อ 3) การยับยั้งความคิดในแง่ร้าย จำนวน 5 ข้อ 4) การฝึกคิดเชิงบวก จำนวน 5 ข้อ 5) การหยุดยั้งปัญหา จำนวน 5 ข้อ 6) การเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี จำนวน 5 ข้อ 7) การท้าทายกับความคิดในแง่ร้าย จำนวน 5 ข้อ และ 8) การสร้างความรู้สึกด้านบวก จำนวน 5 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 40 ข้อ

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีการประชาสัมพันธ์รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัยให้กับนิสิตในระดับปริญญาตรี จากนั้นผู้วิจัยนำมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก มาสร้างเป็นแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบ Google Form เพื่อเผยแพร่จัดส่งแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลกลับคืน โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 450 คน จากนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาคณะต่าง ๆ ทั้ง 19 คณะ

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.4.1 ตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยใช้โปรแกรม LERTAP 5

2.4.2 ตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยใช้โปรแกรม LISREL Version 8.80

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

มาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ด้าน ได้แก่ 1) การเปลี่ยนความคิดด้านลบ 2) สิ่งสำคัญของด้านบวก 3) การยับยั้งความคิดในแง่ร้าย 4) การฝึกคิดเชิงบวก 5) การหยุดยั้งปัญหา 6) การเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี 7) การท้าทายกับความคิดในแง่ร้าย และ 8) การสร้างความรู้สึกด้านบวก รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีอำนาจจำแนกและค่าความเที่ยงของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก

ทักษะการคิดเชิงบวก	ค่าดัชนีอำนาจจำแนก	ค่าความเที่ยง
1. การเปลี่ยนความคิดด้านลบ (จำนวน 5 ข้อ)	.33 - .50	.71
2. สิ่งสำคัญของด้านบวก (จำนวน 5 ข้อ)	.43 - .69	.80
3. การยับยั้งความคิดในแง่ร้าย (จำนวน 5 ข้อ)	.29 - .59	.76
4. การฝึกคิดเชิงบวก (จำนวน 5 ข้อ)	.37 - .52	.82
5. การหยุดยั้งปัญหา (จำนวน 5 ข้อ)	.38 - .52	.78
6. การเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี (จำนวน 5 ข้อ)	.46 - .77	.81
7. การท้าทายกับความคิดในแง่ร้าย (จำนวน 5 ข้อ)	.44 - .67	.71
8. การสร้างความรู้สึกด้านบวก (จำนวน 5 ข้อ)	.32 - .64	.76
มาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกทั้งหมด	.29 - .77	.93

จากตารางที่ 2 มาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก มีค่าอำนาจจำแนกทั้งหมดตั้งแต่ .29 - .77 มีค่าความเที่ยงทั้งหมดเท่ากับ .93 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าการเปลี่ยนความคิดด้านลบ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .33 - .50 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .71 สิ่งสำคัญของด้านบวก มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .43 - .69 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .80 การยับยั้งความคิดในแง่ร้าย มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .29 - .59 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .76 การฝึกคิดเชิงบวก มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .37 - .52 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .82 การหยุดยั้งปัญหา มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .38 - .52 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .78 การเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .46 - .77 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .81 การท้าทายกับความคิดในแง่ร้าย มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .44 - .67 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .71 และการสร้างความรู้สึกด้านบวก มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .32 - .64 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .76 โดยข้อคำถามของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก แต่ละองค์ประกอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านการเปลี่ยนความคิดด้านลบ

- 1.1 ฉันพยายามหาวิธีคลายเครียด เมื่อเกิดความวิตกกังวล
- 1.2 ฉันพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านลบของตนเอง
- 1.3 ฉันมองโลกในแง่ดีเสมอ ไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์ที่ร้ายๆ ก็ตาม
- 1.4 ประสบการณ์ที่เลวร้ายทำให้ฉันมีภูมิคุ้มกันในชีวิต
- 1.5 ฉันนำคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นมาปรับปรุงตนเอง

2. ด้านสิ่งสำคัญของด้านบวก

- 1.2 ฉันมุ่งพัฒนาความคิดในด้านบวก
- 2.2 ฉันมองเห็นถึงประโยชน์ของการคิดบวก
- 2.3 ฉันใช้เวลาที่มีอยู่สร้างสรรค์แต่สิ่งดี ๆ
- 2.4 ฉันแสวงหาแต่สิ่งดี ๆ ให้กับตัวเอง
- 2.5 ฉันคิดว่าความคิดบวกทำให้เกิดความสุขได้

3. ด้านการยับยั้งความคิดในแง่ร้าย

- 3.1 ฉันพยายามทำงานจนสำเร็จ ถึงแม้ว่าจะเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์
- 3.2 ฉันมักมองหาข้อดีของอุปสรรคที่เกิดขึ้น แม้ในบางครั้งจะไม่ใช่ไปตามแผนที่วางไว้ก็ตาม

5. ด้านการหยุดยั้งปัญหา

- 5.1 ฉันหาสาเหตุของปัญหาก่อนการแก้ไขปัญหา
- 5.2 ฉันสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้
- 5.3 ฉันมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาได้หลายด้าน
- 5.4 ฉันเลือกที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่าปล่อยให้ผ่านไป
- 5.5 ฉันได้รับการชื่นชมจากคนอื่นในการแก้ไขปัญหา

6. ด้านการเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี

- 6.1. ฉันมีแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นทำสิ่งใหม่ ๆ
- 6.2 ฉันเริ่มมองเห็นถึงประโยชน์ของการคิดบวก
- 6.3 ฉันมีประสบการณ์ที่ดีในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ
- 6.4 ฉันมองหาข้อดีของสิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามาในชีวิต
- 6.5 ฉันมั่นใจว่าการมองโลกในแง่ดีจะสามารถนำพาไปสู่การมีชีวิตที่มีความสุข

7. ด้านการท้าทายกับความคิดในแง่ร้าย

- 7.1 ฉันมักจะพยายามก้าวผ่านความคิดในแง่ร้าย
- 7.2 ฉันสามารถรับมือกับความวิตกกังวลของตนเองได้
- 7.3 ฉันพยายามเอาชนะความกลัวเรื่องต่าง ๆ
- 7.4 ฉันสามารถจัดการความวิตกกังวลได้เป็นอย่างดี

3.3 ฉันมักพยามมองข้ามความคิดด้านลบจากการประสบ

กับสถานการณ์ในแง่ร้าย

3.4 ฉันตั้งสติเพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น

3.5 ฉันจะให้กำลังใจตัวเอง เมื่อต้องเผชิญปัญหาหรือ

อุปสรรค

4. ด้านการฝึกคิดเชิงบวก

4.1 ฉันนำความคิดด้านบวกมาใช้ในการเรียน

4.2 ฉันเป็นคนคิดบวกต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

4.3 ฉันเรียนรู้ที่จะสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้กับตนเอง

4.4 ฉันพึงพอใจกับสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน

4.5 ฉันมองหาข้อดีจากสถานการณ์ที่ขัดแย้งกับความคิด

ของฉัน

7.5 ฉันคิดว่าเรื่องแย่ ๆ ไม่ได้เกิดขึ้นตลอดเวลา

8. ด้านการสร้างความรู้สึกด้านบวก

8.1 ฉันคิดว่าความสุขสามารถเกิดขึ้นได้ง่าย

8.2 ฉันมีกำลังใจในการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์

8.3 ฉันมักจะสร้างความสุขให้กับตนเองเสมอ

8.4 ฉันมีความสุขได้กับเรื่องง่าย ๆ ในชีวิต

8.5 เมื่อเผชิญปัญหาหรืออุปสรรค ฉันคิดว่ามันเป็น

ประสบการณ์ชีวิต

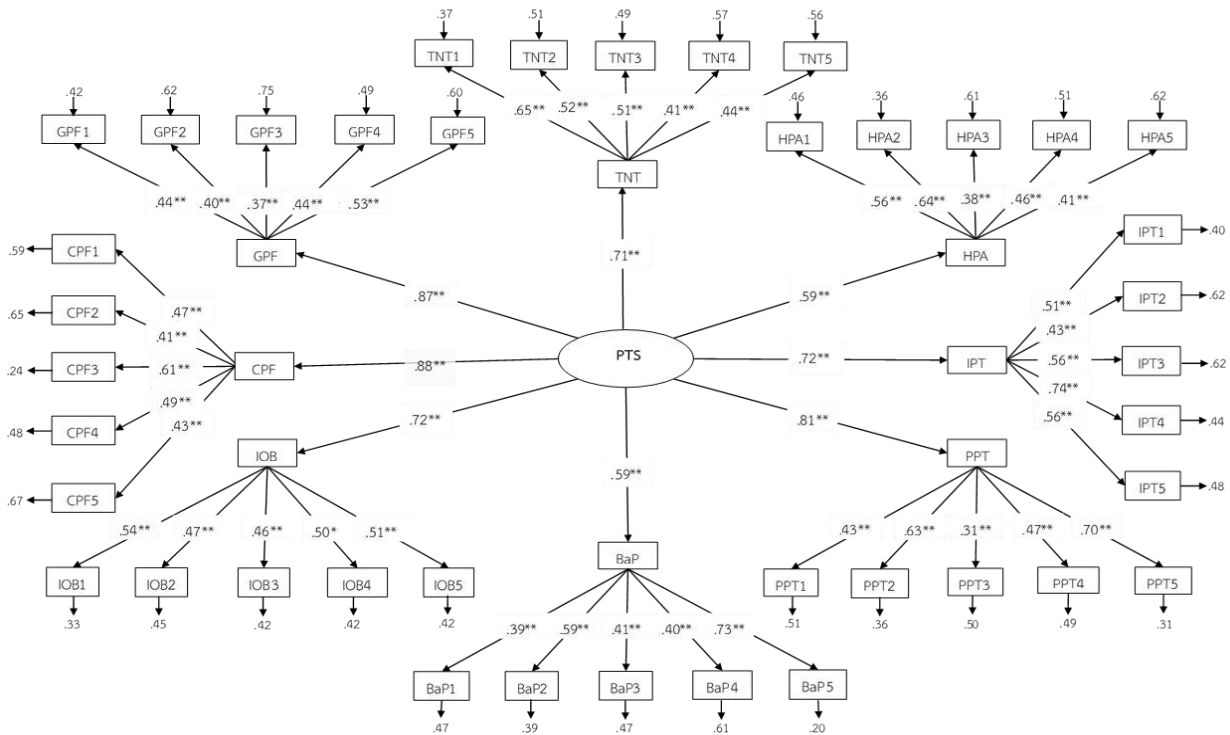
2. ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

โมเดลของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก (PTSS) ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 8 ตัว ได้แก่ 1) การเปลี่ยนความคิดด้านลบ (TNT) 2) สิ่งสำคัญของด้านบวก (HPA) 3) การยับยั้งความคิดในแง่ร้าย (IPT) 4) การฝึกคิดเชิงบวก (PPT) 5) การหยุดยั้งปัญหา (BAP) 6) การเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี (IOB) 7) การทำหายกับความคิดในแง่ร้าย (CPT) และ 8) การสร้างความรู้สึกด้านบวก (GPF) โดยผลการวิเคราะห์ห้่องค์ประกอบเชิงยืนยันและผลการตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดลมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบดัชนีความเหมาะสมของโมเดลมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ดัชนีตรวจสอบความเหมาะสม	เกณฑ์การพิจารณา	ค่าที่ได้แต่ละองค์ประกอบ									ผลการตรวจสอบ
		TNT	HPA	IPT	PPT	BAP	IOB	CPT	GPF	PTSS	
χ^2 / df	< 2.00	1.85/3 = .62	3/99.3 33.1 =	2.31/4 = .58	7.12/4 = 1.78	. 1/45 45. =	1.69/4 = .42	. 2/35 18. =	3/21.3 1.1 =	936.95/640 = 1.46	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< .05	.00	.03	.00	.04	.00	.00	.00	.01	.03	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< .08	.01	.01	.02	.02	.01	.01	.01	.02	.05	ผ่านเกณฑ์
GFI	> .90	1.00	1.00	1.00	99.0	1.00	1.00	1.00	1.00	.91	ผ่านเกณฑ์
CFI	> .90	1.00	1.00	1.00	99.0	1.00	1.00	1.00	1.00	.97	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ห้่องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดทักษะการคิดเชิงบวก และแต่ละองค์ประกอบ ปรากฏว่า ทุกโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากดัชนีตรวจสอบของโมเดลทักษะการคิดเชิงบวกทุกดัชนี มีผลการตรวจสอบผ่านเกณฑ์ตามหลักเกณฑ์ของ Schumacker and Lomax (2016) ทุกดัชนีใช้ได้ แสดงว่า โมเดลการวัดทักษะการคิดเชิงบวกมีความตรงเชิงโครงสร้าง และสามารถเขียนเป็นแผนภาพโมเดลดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลทักษะการคิดเชิงบวก

จากภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลทักษะการคิดเชิงบวก ปรากฏว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (b) มีค่าเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งจัดเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ การทำลายกับความคิดในแง่ร้าย การสร้างความรู้สึกด้านบวก การฝึกคิดเชิงบวก การยับยั้งความคิดในแง่ร้าย การเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี การเปลี่ยนความคิดด้านลบ สิ่งสำคัญของด้านบวก และการหยุดยั้งปัญหา มีค่าเท่ากับ .88 .87 .81 .72 .72 .71 .59 และ .59 ตามลำดับ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R²) ของตัวแปรสังเกตได้ แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้กับองค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงบวก โดยมีความแปรปรวนร่วมกันอยู่ระหว่างร้อยละ 35.00 ถึง 78.00

อภิปรายผล

1. มาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นมาตรวัดที่พัฒนาขึ้นเพื่อวัดทักษะการคิดเชิงบวกของบุคคล ตามแนวคิดการคิดเชิงบวกขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทักษะการคิดเชิงบวกของ Bekhet and Zauszniewski (2013) และ Matel-Anderson and Bekhet (2019) โดยมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก ครอบคลุมการวัดการคิดเชิงบวกในด้านอารมณ์และความรู้สึก ในทิศทางบวกที่ส่งผลถึงพฤติกรรม มาตรวัดมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อข้อคำถามที่สร้างขึ้น โดยมีข้อคำถามจำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ ได้แก่ 1) การเปลี่ยนความคิดด้านลบ 2) สิ่งสำคัญของด้านบวก 3) การยับยั้งความคิดในแง่ร้าย 4) การฝึกคิดเชิงบวก 5) การหยุดยั้งปัญหา 6) การเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี 7) การทำลายกับความคิดในแง่ร้าย และ 8) การสร้างความรู้สึกด้านบวก ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับอยู่ระหว่าง .29 - .77 และมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .93 โดยมีค่าความเที่ยงค่อนข้างสูง และมาตรวัดที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ ซึ่ง Pallant

(2013, p. 104) กล่าวว่า การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยการทดสอบวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach Alpha Coefficient) ควรมีค่ามากกว่า .70 ขึ้นไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมน รุ่งโรจน์รังสรรค์ (2561) และนิศากร เจริญดี, สุรีพร อนุศาสนนันท์, อรัญญา ต้อยคัมภีร์ และไพรัตน์ วงศ์นาม (2562) ได้กล่าวว่า ถ้าค่าความเที่ยงที่มีค่ามากกว่า .90 ขึ้นไป ซึ่งมีค่าค่อนข้างสูง ถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีความแม่นยำสูง

2. การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก โดยผู้วิจัยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) ซึ่ง Schumacker and Lomax (2004, p. 49) ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์โปรแกรม LISREL ไว้อย่างน้อยจำนวน 400 คน ดังนั้นเพื่อให้ผลวิจัยแม่นยำมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 450 คน สำหรับตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ด้าน ได้แก่ การเปลี่ยนความคิดด้านลบ สิ่งสำคัญของด้านบวก การยับยั้งความคิดในแง่ร้าย การฝึกคิดเชิงบวก การหยุดยั้งปัญหา การเริ่มต้นความเชื่อในแง่ดี การทำทายกับความคิดในแง่ร้าย และการสร้างความรู้สึกด้านบวก ซึ่งผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาได้จากค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืน ($\chi^2 = 936.95$, $df = 640$, $\chi^2 / df = 1.46$, $RMSEA = .03$, $SRMR = .05$, $GFI = .91$, $CFI = .97$) เมื่อพิจารณาค่า χ^2 / df ที่มีค่าน้อยกว่า 2 ค่าดัชนี $RMSEA$ ที่มีค่าน้อยกว่า .05 $SRMR$ ที่มีค่าน้อยกว่า .08 ค่าดัชนี GFI และค่าดัชนี CFI ที่มีค่าใกล้ 1 (Schumacker & Lomax, 2016) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตย์ ไชยวงศ์ และมานี แสงหิรัญ (2559) และปิยะทิพย์ ประดุงพรหม, กนก พานทอง และรุ่งฟ้า กิติญาณสันต์ (2563) และบุญญรัตน์ กองอรรถ, พงศ์เทพ จิระโร และณัฐกฤษตา งามมีฤทธิ์ (2564) โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวก มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (b) มีค่าเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. มาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับองค์กร ผู้บริหาร สถาบันการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย แนวทางส่งเสริมป้องกันเพื่อให้นิสิตระดับปริญญาตรี มีทักษะการคิดเชิงบวกที่ดีขึ้น

2. ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนสามารถนำผลที่ได้จากการประเมินมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกไปใช้ในการปรับปรุงหรือสร้างกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการคิดเชิงบวกต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา เป็นต้น

2. ควรพัฒนามาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ในรูปแบบแอปพลิเคชัน (Application) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่ออกแบบมาสำหรับโมบาย (Mobile) แท็บเล็ต (Tablet) หรืออุปกรณ์เคลื่อนที่อื่น ๆ

บทสรุป

มาตรวัดที่พัฒนาขึ้นเป็นนวัตกรรมและสามารถวัดทักษะการคิดเชิงบวกสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกต่อการใช้งาน สามารถนำผลที่ได้จากการประเมินมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกนี้ไปใช้ในการปรับปรุงหรือสร้างกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการคิดเชิงบวกของนิสิตระดับปริญญาตรีให้มีทักษะการคิดเชิงบวกที่ดีขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- กฤตย์ ไชยวงศ์ และมานี แสงหิรัญ. (2559). โมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 11, 43-58.
- กษมน รุ่งโรจน์รังสรรค์. (2561). การพัฒนามาตรวัดความมีน้ำใจนักกีฬาของนักกีฬาสถาบันการพลศึกษา. วารสารวิชาการ สถาบันการพลศึกษา, 10(3), 317-332.
- กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. (2562). จำนวนนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา. เข้าถึงได้จาก <https://reg.buu.ac.th/registrar/stat.asp?avs346537670=1>
- ฉัฐวิมล สีทธิศิริอรธ, ไพรัช จุ่นเกตุ, นิษฐ์สินี กู้ประเสริฐ, และวิษณุ แพทย์คดี. (2562). ผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมความคิดเชิงบวก ในนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู. วารสารมหาวิทยาลัยธนบุรี, 13(1), 157-164.
- ณีนันรา ดีสม และ สุวรี ศิวะแพทย์ (2554). ผลของโปรแกรมความคิดเชิงบวกที่มีต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 5(1), 39-45.
- ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน, วิมลรัตน์ วันเพ็ญ, ศศกร วิชัย, พชรินทร์ อรุณเรือง, จันทร์ชนก โยธินชัชวาล, ธนโชติ เทียมแสง, หนึ่งฤทัย ยี่สุนศรี, ธัชกร ป้ายงูเหลือม และนภาพรรณ ลำเต๊ะ. (2556). การสำรวจสถานการณ์ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงและการติดเกมในนักเรียน โรงเรียนนาร่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- ชนดล พรพุทธิพงศ์. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับภาวะโลกร้อน ในประเทศไทยตามสมมติฐานเส้นโค้งสิ่งแวดล้อมของ Kuznets. วารสารร่วมพฤษ, 31(2), 99-116.
- นิศการ เจริญดี, สุริพร อนุศาสนนันท์, อรัญญา ต้อยคัมภีร์ และไพรัตน์ วงศ์นาม. (2562). การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนอาชีวศึกษา. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 32(112), 124-131.
- บุญญรัตน์ กองอรุณ, พงศ์เทพ จิระโร และณัฐกฤษตา งามมีฤทธิ์. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี. พัฒนาเทคนิคศึกษา, 33(177), 73-79.
- ปิยะทิพย์ ประจุพรม, กนก พานทอง และรุ่งฟ้า กิติญาณสันต์. (2563). การพัฒนามาตรวัดความเจริญงอกงามแบบออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารเกษมบัณฑิต, 21(2), 138-159.
- พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ, อรุมา เจริญสุข, งามอาจ นัยพัฒน์ และสังวรณ์ ังดกระโทก. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(1), 605-619.
- รัชดา อรหันตา และกาญจนา ไชยพันธุ์ (2556). ผลของโปรแกรมความคิดเชิงบวกที่มีต่อความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 8(3), 128-136.
- ศรุตานนท์ ขอบประดิษฐ์. (2563). วิกฤตโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างไร. วารสารชัยภูมิปริทรรศน์, 3(2), 1-14.

- ศิริินยา จีระเจริญพงศ์. (2556). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 6(3), 537-555.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. พิมพ์ครั้งที่ 9 เล่ม 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. (2561). ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ.
- American Association of Suicidality (2015). **U.S.A. suicide: 2014 final data**. Retrieved from <http://www.suicidology.org/Portals/14/docs/Resources/FactSheets/2014/2014datapgs1b.pdf>.
- Bekhet, A. K., & Zauszniewski, J. A. (2013). **Measuring use of positive thinking skills: psychometric testing of a new scale**. Western Journal of Nursing Research, 35(8), 1074-1093.
- Matel-Anderson, D. M., & Bekhet, A. K. (2019). **Psychometric properties of the positive thinking skills scale among college students**. Archives of psychiatric nursing, 33(1), 65-69.
- Pallant, J. (2013). **SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis Using the SPSS Program (5th ed.)**. Maidenhead, Berkshire, England: McGraw-Hill.
- Polit, D. F., & Beck, C.T. (2007). **Focus on research methods is the cvi an acceptable indicator of content validity? Appraisal and recommendations**. Research in Nursing & Health. 30(4), 459-467.
- Schumacker, E., & Lomax, G. (2016). **A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling**. 4th edtn. In: New York, NY: Routledge.

นวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง Community Participatory Communication Innovation to Promote Tourism in Ranong Province.

วิโรจน์ ศรีหิรัญ^{1*} (Wiroj Srihirun)

¹อาจารย์ประจำวิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
(Lecturer of College of Communication Arts, Suan Sunandha Rajabhat University)

*Corresponding author, E-mail: wiroj.sr@ssru.ac.th

(Received: July 26, 2021; Revised: October 15, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดระนอง 2) เพื่อค้นหาและวิเคราะห์นวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดระนอง และ 3) เพื่อพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองอย่างยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนระนอง แกนนำหรือตัวแทนชุมชนนักท่องเที่ยว และนักวิชาการด้านการสื่อสารและการท่องเที่ยว รวม 37 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การตีความในลักษณะของการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวระนองว่ามีการสื่อสารระหว่างคนในชุมชนอยู่ในระดับค่อนข้างดี และมีการสื่อสารเพื่อการกระจายรายได้กันอย่างทั่วถึง โดยนวัตกรรมเชิงผลิตภัณฑ์ของการท่องเที่ยวจังหวัดระนองคือ ชาวชุมชนควรเน้นการสื่อสารเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องทำเมื่อมาเที่ยวระนองหรือ The Must in Ranong คือ “การแช่น้ำแร่ระนอง” โดยควรปรับเปลี่ยนสถานที่แช่น้ำแร่ร้อนให้มีมาตรฐานเป็นสากล นวัตกรรมเชิงกระบวนการฯ ควรเน้นการสื่อสารที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งให้นักท่องเที่ยวมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการขับเคลื่อนนวัตกรรมนี้ซึ่งก็คือชาวชุมชนสร้างกิจกรรมส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมเผยแพร่ความประทับใจในการมาเที่ยวจังหวัดระนองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ อินสตาแกรม ทวิตเตอร์ เช่น เป็นการรณรงค์แคมเปญ “เที่ยวสุขใจแท้ แช่น้ำแร่ระนอง”

นวัตกรรมเชิงตำแหน่งฯ ควรเน้นการสื่อสารเกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงการบริการใหม่ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยการตั้งกลุ่มในสื่อสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊กและไลน์ ชื่อกลุ่มว่า “รักระนอง” หรือ Love Ranong สร้างการเปลี่ยนตำแหน่งจากการสื่อสารมวลชนกลุ่มใหญ่ทั่วไปมาเป็นการสื่อสารเฉพาะกลุ่มยิ่งขึ้น, นวัตกรรมเชิงกระบวนการฯ ควรเน้นสื่อสารว่า การมาแช่น้ำแร่ร้อนที่ระนองเป็นรายการสำคัญที่สุดข้อหนึ่งในชีวิต หรือที่เรียกว่า “Bucket List”, นวัตกรรมเชิงสังคมฯ ควรสื่อสารในลักษณะ “ทุกคนที่ระนองคือ ผู้ชนะ” (Win-Win Society) โดยนักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดี ได้รับความสนุกสนาน ได้ผ่อนคลาย และได้ประสบการณ์ใหม่ๆ และชาวชุมชนระนองก็ได้รับน้ำใจไมตรี ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองความคิดเห็นต่างๆ และได้มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

คำสำคัญ : นวัตกรรมการสื่อสาร; การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม; ชุมชนระนอง; การท่องเที่ยวระนอง

Abstract

The objectives of this research aimed: 1) at studying the current situation regarding community participation in tourist attractions in Ranong province. 2) finding and analyzing innovations in community participatory communication to promote tourism in Ranong province. 3) developing and creating genuine community participation to promote sustainable tourism in Ranong province. A total of samples of 37 included Ranong people, leaders or representatives of the community, tourists and academics in communication and tourism. Data were analyzed using descriptive interpretations.

The results showed that most of the samples considered the current situation regarding community participation in Ranong tourist attractions that the community's communication between people in the community was at slightly good level. There was communication for distribution of income thoroughly. Tourism product innovation in Ranong referred to emphasis on the activities that the tourists should not miss when travelling to the area or “The Must in Ranong” i.e., soaking in the mineral water. It was also recommended that the location be modified to meet the international standard, including process innovation which required tourists' enthusiasm for participating in exchanging their impression after visiting the province through online social network such as Facebook, YouTube, Instagram, Twitter. For example, the campaign of “Happy Travelling, Soaking in Ranong Mineral Water” should be launched.

Positional innovation should focus on communication about meeting the needs of tourists to access new services. easily and quickly by setting up groups on social media such as Facebook and Line with the group's name "Rak Ranong" and create a shift from large mass media to more specific groups. Paradigm innovation should focus on communicating that taking a hot spring bath in Ranong is one of the most important things in life. Also known as “Bucket List”. Social innovation should be communicated in a manner that “everyone at Ranong is a winner and the tourists received good service, have fun, relax and have new experiences and the Ranong people also received friendship, having discussed and exchanged views and opinions and earning income from tourism to improve the quality of life of people in the community.

Keywords: Communication Innovation; Participatory Communication; Ranong Community; Ranong Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในปัจจุบัน ทั้งยังเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สามารถทำรายได้จำนวนมากให้กับประเทศ แต่สถานการณ์การท่องเที่ยวประเทศไทยก็ยังขาดการจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว และขาดการเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่น จังหวัด และระดับประเทศ รวมถึงขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนหน่วยงานในระดับต่างๆ การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นเส้นทางสู่การทำงานร่วมกัน โดยการส่งเสริม

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีภาครัฐ เอกชน ชุมชน และประชาสังคม ในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นเจ้าของท้องถิ่น เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการท่องเที่ยว ดังนั้นประชาชนในชุมชนท้องถิ่นจะต้องพัฒนาตัวเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวในทุกมิติ โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวต้องให้มีความสมบูรณ์ควบคู่กันไปกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อคงสภาพความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวไว้ให้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวเสมอ (สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์, 2558)

ระนองนับเป็นจังหวัดค่อนข้างใหม่ด้านการท่องเที่ยวและเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็ก จึงยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก และยังไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักท่องเที่ยวมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ทางการท่องเที่ยวจากกลุ่มจังหวัดแถบทะเลอันดามันด้วยกัน หากแต่เป็นจังหวัดที่สามารถได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ โดยจำเป็นต้องคำนึงถึงความสามารถในการดำรงอยู่ของชุมชนอย่างยั่งยืน กล่าวคืออนุชนรุ่นต่อไปยังสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้การพัฒนาต้องคำนึงถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหลักได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการจัดการ ด้านการผลิต และด้านการให้บริการ โดยจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เพราะรายได้ ที่ได้จากการท่องเที่ยวจะถูกนำกลับมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวได้โดยชุมชนเอง

จากความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังกล่าว รวมทั้งศักยภาพของจังหวัดระนองที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ติดระดับโลกทั้งในเรื่องของน้ำแร่ร้อนธรรมชาติ และทรัพยากรป่าชายเลน จึงเหมาะสมที่จะพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานความโดดเด่นและหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และความเป็นเมืองแห่งสุขภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโดยเน้นไปที่แนวคิดนวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยประชาชนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมให้มากที่สุด ประเด็นสำคัญที่ต้องการวิจัยจึงเกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง ซึ่งน่าจะเป็นการพัฒนาที่ถูกทิศทาง เนื่องจาก“แหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและสามารถแข่งขันได้ในยุคนี้ควรเกิดและสร้างจากคนในชุมชนนั้น” ทั้งนี้ผลการศึกษาในเรื่องนี้ จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง บนฐานนวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม และในเชิงวิชาการยังสามารถสะท้อนปรากฏการณ์ทางการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวที่สำคัญได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดระนอง
2. เพื่อค้นหาและวิเคราะห์นวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดระนอง
3. เพื่อพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง อย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วยข้อมูลที่เกิดจากการสืบค้น สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำหรือตัวแทนชุมชน นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพของชุมชน ความคิดเห็นหรือความต้องการของคนในชุมชน รวมถึงการพัฒนาวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดระนอง

2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี หรือกรณีศึกษาต่างๆ ที่จะนำมาใช้เพื่อการพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยแนวคิดที่สำคัญ เช่น แนวคิดนวัตกรรมสื่อสาร แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม แนวคิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นต้น

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรเป้าหมายสำหรับการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มด้วยกันได้แก่ 1) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดระนอง ทั้ง 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองระนอง อำเภอละอุ่น อำเภอกะเปอร์ อำเภอกะบุรี และอำเภอสุขสำราญ 2) แกนนำหรือตัวแทนชุมชนทั้ง 5 อำเภอในจังหวัดระนอง 3) กลุ่มนักท่องเที่ยวในจังหวัดระนอง และ 4) กลุ่มนักวิชาการด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก โดยใช้ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เครื่องบันทึกเสียง และผู้จัดบันทึกจำนวน 2 คน เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทั้งนี้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้โครงสร้างคำถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองพร้อมทีมงานวิจัย มีการวางโครงสร้างคำถามไว้ล่วงหน้า ซึ่งเป็นแนวทางการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) เพื่อช่วยในการซักถามได้อย่างละเอียดและครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยมีการวางโครงสร้างคำถามในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-depth Interview) ที่มีแนวทางแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ 1.กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดระนอง จำนวน 15 คน 2.กลุ่มแกนนำหรือตัวแทนชุมชนในจังหวัดระนอง จำนวน 5 คน 3.กลุ่มนักท่องเที่ยวในจังหวัดระนอง จำนวน 15 คน และ 4.กลุ่มนักวิชาการด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน รวม 37 คน ทั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดระนองอย่างน้อย 5 ปี และเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสะดวกและเต็มใจในการให้ข้อมูลวิจัยเพื่อจะได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องน่าเชื่อถือมากที่สุด

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นใช้การตีความเพื่อนำเสนองานวิจัยในลักษณะของการบรรยายเชิงพรรณนาหรือพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) จากนั้นผู้วิจัยจะตรวจสอบข้อมูลซ้ำอีกครั้ง (Second Thought) ด้วย

การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการนำผลสรุปการวิจัยตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้ข้อมูลงานวิจัยของผู้อื่นที่ทำเรื่องคล้ายคลึงกัน รวมทั้งตรวจสอบแนวคิดกับผู้เชี่ยวชาญหลาย ๆ คนอีกด้วย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

1.1 สภาพการณ์ปัจจุบันด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดระนองว่า ชาวชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดระนองมีการสื่อสารระหว่างคนในชุมชนอยู่ในระดับค่อนข้างดี มีการสื่อสารเพื่อการกระจายรายได้กันอย่างทั่วถึง มีการจัดลำดับคิวในการรับลูกค้าจึงทำให้ไม่มีการแย่งลูกค้ากัน รวมถึงชาวบ้านมีการใช้ภาษาของพื้นถิ่นเป็นหลักในการติดต่อสื่อสาร และคนในชุมชนก็เป็นคนในระดับเดียวกันจึงทำให้การสื่อสารเกิดความเข้าใจง่าย รองลงมามองว่าชาวชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดระนอง มีความกระตือรือร้นในการบริการนักท่องเที่ยว โดยมีการสื่อสารเพื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่น่าสนใจของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

1.2 สิ่งที่ต้องปรับปรุงเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าสิ่งที่ควรปรับปรุงเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดระนองคือ ชาวชุมชนระนองจำนวนไม่น้อยยังขาดความเข้าใจในการสื่อสารเพื่อชูสิ่งโดดเด่นอีกสิ่งหนึ่งของจังหวัดระนองคือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยควรนำความต่างทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งไทยพุทธ ไทยมุสลิม และพม่า เข้ามารวมกันเพื่อ “ชูจุดต่าง เป็นจุดเด่น” ทางวัฒนธรรมของจังหวัดระนอง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการค้นหาและวิเคราะห์นวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดระนอง

2.1 นวัตกรรมเชิงผลิตภัณฑ์ของการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่า นวัตกรรมเชิงผลิตภัณฑ์ของการท่องเที่ยวจังหวัดระนองคือ ชาวชุมชนระนองควรเน้นการสื่อสารเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องทำเมื่อมาเที่ยวระนองหรือ The Must in Ranong คือ “การแช่น้ำแร่ระนอง” ในบ่อน้ำแร่ร้อนที่บริสุทธิ์ที่สุดในประเทศไทยเพราะไม่มีสารกำมะถันเจือปน เช่น การแช่น้ำแร่ร้อนที่ “บ่อน้ำร้อนพรรั้ง” อันมีชื่อเสียงอย่างมากไปทั่วประเทศ โดยควรปรับเปลี่ยนสถานที่แช่น้ำแร่ร้อนให้มีมาตรฐานเป็นสากลเช่นการแช่น้ำแร่ร้อนออนเซ็นของประเทศญี่ปุ่น กล่าวคือควรเน้นความเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ มีคุณภาพสูง และสร้างความได้เปรียบเหนือกว่าบ่อน้ำแร่แห่งอื่นๆที่เป็นคู่แข่งกัน รองลงมามองว่าควรเน้นการสื่อสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ซึ่งต้องเป็นกลุ่มใหญ่พอสมควรจึงจะส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

2.2 นวัตกรรมเชิงกระบวนการของการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่า นวัตกรรมเชิงกระบวนการของการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง ควรเน้นการสื่อสารที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยวระนอง โดยมุ่งให้นักท่องเที่ยวมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการขับเคลื่อนนวัตกรรมนี้ซึ่งก็คือ ชาวชุมชนสร้างกิจกรรมส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมเผยแพร่ความประทับใจในการมาเที่ยวจังหวัดระนองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ อีสตรีทแกรม ทวิตเตอร์ เช่น เป็นการณรงค์แคมเปญ “เที่ยวสุขใจแท้ แช่น้ำแร่ระนอง”

รองลงมามองว่าควรเน้นการสื่อสารเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะ แนวคิด และกระบวนการแปรสภาพในการผลิตสินค้าซึ่งก็คือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ให้ทันต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

2.3 นวัตกรรมเชิงตำแหน่งของการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่านวัตกรรมเชิงตำแหน่งฯ ควรเน้นการสื่อสารเกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงการบริการใหม่ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยการตั้งกลุ่มในสื่อสังคมออนไลน์ยอดนิยมในปัจจุบันอย่างเฟซบุ๊กและไลน์ อาจใช้ชื่อกลุ่มว่า “รักระนอง” หรือ Love Ranong เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้บริการสื่อสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊กและไลน์กันอยู่แล้ว ชาวชุมชนระนองเพียงสร้างการเปลี่ยนตำแหน่งจากการสื่อสารมวลชนกลุ่มใหญ่ทั่วไป มาเป็นการสื่อสารเฉพาะกลุ่มยิ่งขึ้น โดยเน้นผู้ที่เคยมาเที่ยวระนองเองและให้พวกเขาบอกต่อคนใกล้ชิดที่สนใจมาเที่ยวระนอง ให้เข้ามาเข้าร่วมกลุ่มเฟซบุ๊กและกลุ่มไลน์นี้ ทางชาวชุมชนระนองก็จะส่งข้อมูลการท่องเที่ยวระนอง ทั้งแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น คาเฟ่เปิดใหม่ รีสอร์ทเปิดใหม่ รวมทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ เช่น การคั่วกาแฟ เป็นต้น ทั้งนี้ตำแหน่งทางการสื่อสารใหม่นี้สามารถใช้พูดคุยโต้ตอบระหว่างชาวชุมชนระนองและนักท่องเที่ยวได้ทุกที่ทุกเวลาอีกด้วย

2.4 นวัตกรรมเชิงกระบวนการทัศนของการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่านวัตกรรมเชิงกระบวนการทัศนฯ ควรเน้นการสื่อสารว่า การมาเที่ยวระนอง โดยเฉพาะมาแม่น้ำแร่ร้อนที่ระนอง เป็นรายการสำคัญที่สุดข้อหนึ่งในชีวิต หรือที่เรียกว่า “Bucket List” เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาเยือนระนอง เพื่อแช่น้ำแร่ร้อนธรรมชาติของระนองอย่างจริงจัง เป็นการเน้นสื่อสารเพื่อสร้างค่านิยมและความรู้สึกตระหนักถึงคุณค่าดังกล่าวให้รู้สึกได้ว่าในหนึ่งชีวิตจะต้องเดินทางมาแช่น้ำแร่ที่จังหวัดระนองให้ได้สักหนึ่งครั้ง ทั้งนี้ยังเป็นการสร้างความรู้สึกผูกพัน ก่อให้เกิดเป็นตำนานการบอกกล่าวภายใต้ชุดความเชื่อที่ถูกประกอบสร้างให้เป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต่อไป อันจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อน้ำแร่เมืองระนองต่อไปในระยะยาว รองลงมามองว่าควรเน้นการสื่อสารเกี่ยวกับการทำวิจัยและเก็บสถิติทางการตลาด ซึ่งจะทำให้สามารถนำผลผลิตที่ใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ กิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ๆ มานำเสนอให้เหมาะสมกับตลาดความต้องการของนักท่องเที่ยว

2.5 นวัตกรรมเชิงสังคมของการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่า นวัตกรรมเชิงสังคมฯ ควรเน้นการสื่อสารในลักษณะ “ทุกคนที่ระนองคือผู้ชนะ” “Win-Win Society” กล่าวคือ นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดี ได้รับความสนุกสนาน ได้ผ่อนคลาย และได้ประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อเสริมคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยว และชาวชุมชนระนองก็ได้รับน้ำใจไมตรี ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองความคิดเห็นต่างๆ และได้มีรายได้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนระนอง นับเป็นการใช้สื่อเพื่อเป้าหมายทางสังคม รองลงมามองว่าควรเน้นการสื่อสารในลักษณะที่สะท้อนว่า การท่องเที่ยวจังหวัดระนองมีส่วนช่วยสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน และยังมีส่วนช่วยลดปัญหาการย้ายถิ่นฐานและการกระจายรายได้อยู่เสมอ

2.6 รูปแบบการสื่อสารใหม่ของการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่ารูปแบบการสื่อสารใหม่ของการท่องเที่ยวจังหวัดระนองควรเน้นการสื่อสารในลักษณะที่สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชุมชนส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวแนะนำหรือรีวิวการท่องเที่ยวระนองด้วยตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ภายใต้รูปแบบ “Ranong Caster” รองลงมามองว่ารูปแบบการสื่อสารใหม่ของการท่องเที่ยวจังหวัดระนองควรเน้นการสื่อสารในลักษณะที่สะท้อนให้เห็นว่าสื่อสารในลักษณะ “ระนองวันนี้” “Update Ranong” เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

2.7 เนื้อหาหลักขบวนการสื่อสารใหม่ของการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าควรสื่อสารในลักษณะเน้นสื่อสารข้อความใหม่ที่นักท่องเที่ยวยังไม่ค่อยทราบกันคือ เอกลักษณ์การแต่งกายของชาวระนองที่ผสมผสานวัฒนธรรมสามเชื้อชาติ ได้แก่ ไทยพุทธ ไทยมุสลิม

และพม่า ไว้ด้วยกันอย่างลงตัว รองลงมามองว่าเนื้อหาลักษณะการสื่อสารใหม่ของการท่องเที่ยวจังหวัดระนองควรเน้นการสื่อสารในลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างความร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอื่นๆ เช่น ความร่วมมือกับจังหวัดชุมพรซึ่งเป็นเมืองรองด้านการท่องเที่ยวเหมือนกัน เน้นเนื้อหาใหม่ว่า “เที่ยวคุ้มค่า มาระนอง และชุมพร” โดยอาจจัดเป็นกรู๊ปทัวร์หรือแพคเกจทัวร์ให้บริการร่วมมือกันของชาวชุมชนระนองและชุมพร

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองอย่างยั่งยืน

3.1 ความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองฯ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่า ชาวชุมชนในจังหวัดระนองมีความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองเพื่อส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ ด้วย “สูตร 3 ส.” ได้แก่ “ส่วนร่วม สุขภาพ สร้างสรรค์” กล่าวคือ ให้ประชาชนในชุมชนจังหวัดระนองมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการจัดการการท่องเที่ยวของระนอง เน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเฉพาะการแช่บ่อน้ำแร่ร้อนธรรมชาติที่บริสุทธิ์ที่สุดในประเทศ และส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชน โดยทั้ง 3 ส. นี้ต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยจึงจะเกิดความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม

3.2 ความสามารถในการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนฯ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่า ชาวชุมชนในจังหวัดระนองมีความสามารถในการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองอย่างยั่งยืนได้ ด้วยการมี “จิตสำนึกรักบ้านเกิด” ซึ่งคนระนองมีกันอยู่แล้ว หากแต่ควรส่งเสริมจิตสำนึกรักบ้านเกิดนี้ให้ออกมาเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ควรทำให้เกิดภาพลักษณ์สำหรับนักท่องเที่ยวว่า หากไปเที่ยวระนองจะได้สัมผัสกับความรู้สึกเหมือนกลับบ้านไปเยี่ยมครอบครัวที่อบอุ่น โดยชาวชุมชนระนองทุกคนควรให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยไมตรีจิตที่ดีแบบจริงใจ ส่วนร่วมดังกล่าวนี้ก็จะส่งผลให้การท่องเที่ยวของจังหวัดระนองยั่งยืนได้

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

4.1 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนฯ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนองว่า ชาวชุมชนระนองควรร่วมกันสำรวจ ปรับปรุง และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่มีอยู่เดิมและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ รวมทั้งช่วยกันสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่เคยมีในตลาดการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอื่นๆ มาก่อน อันจะก่อให้เกิดความเป็นผู้นำทางด้านการตลาดการท่องเที่ยวเหนือแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป รองลงมามีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนองว่า ควรสร้างกระบวนการทำงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนระนองให้มีความกระชับและลดขั้นตอนเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน รวมทั้งนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวระนองทำให้สามารถลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายได้

4.2 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนฯ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนองว่า ควรมีการสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมรูปแบบความเป็นอยู่ดั้งเดิมของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวระนอง โดยการท่องเที่ยวจังหวัดระนองควรส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนระนองอยู่เสมอ และการท่องเที่ยว

จังหวัดระนองควรให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนพร้อมทั้งช่วยส่งเสริมให้ชุมชนระนองเกิดความเข้มแข็งไปพร้อมกัน รองลงมาความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนองว่า ควรพัฒนาทักษะชาวชุมชนระนองสู่ความเป็นเลิศ เพื่อสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศที่นักท่องเที่ยวใช้กัน

อภิปรายผลการวิจัย

นวัตกรรมการสื่อสารท่องเที่ยวระนองล้วนเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป

ชาวชุมชนควรมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

จึงจะเห็นผลการเปลี่ยนแปลงสู่การท่องเที่ยวระดับชาติที่ยั่งยืนได้ในระยะยาว

จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่านวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดระนอง ล้วนเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปทุกนวัตกรรม กล่าวคือ นวัตกรรมเชิงผลิตภัณฑ์ฯควรเน้นการสื่อสารเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องทำเมื่อมาเที่ยวระนอง โดยควรปรับเปลี่ยนสถานที่แช่น้ำแร่ร้อนให้มีมาตรฐานเป็นสากล มีคุณภาพสูง เพื่อสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่งอื่น, นวัตกรรมเชิงกระบวนการฯควรเน้นการสื่อสารที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมุ่งให้นักท่องเที่ยวมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการขับเคลื่อนนวัตกรรม, นวัตกรรมเชิงตำแหน่งฯ ควรเน้นการสื่อสารเกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงการบริการใหม่ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว, นวัตกรรมเชิงกระบวนการทัศน์ฯ ควรเน้นการสื่อสารว่าการมาเที่ยวระนองโดยเฉพาะมาแช่น้ำแร่ร้อนที่ระนอง เป็นรายการสำคัญที่สุดข้อหนึ่งในชีวิต หรือที่เรียกว่า “Bucket List” และนวัตกรรมเชิงสังคมฯ ควรสื่อสารในลักษณะ “ทุกคนที่ระนองคือผู้ชนะ” กล่าวคือนักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดี ได้ความสนุกสนาน ได้ผ่อนคลาย และได้ประสบการณ์ใหม่ๆ และชาวชุมชนระนองก็ได้รับน้ำใจไมตรี ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองความคิดเห็นต่างๆ และได้มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนระนอง

เห็นได้ว่า ทุกนวัตกรรมทั้งนวัตกรรมเชิงผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมเชิงกระบวนการ นวัตกรรมเชิงตำแหน่ง นวัตกรรมเชิงกระบวนการทัศน์ และนวัตกรรมเชิงสังคม เป็นนวัตกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดนวัตกรรมการสื่อสาร (ศุภกิจ แดงขาว, 2557) ในเรื่องระดับความใหม่(Novelty)ของนวัตกรรมที่ระบุว่า นวัตกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป(Incremental Innovation) เป็นนวัตกรรมที่มีการพัฒนาอย่างช้าๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป ความใหม่ในที่นี้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย ทั้งนี้ในอุตสาหกรรมสื่อนั้น นวัตกรรมส่วนใหญ่เป็นนวัตกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป ความใหม่ทั้งในแง่ผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการ เป็นความใหม่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ซึ่งอาจไม่ส่งผลกระทบต่อตรงหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสื่อในทันที แต่่นวัตกรรมลักษณะนี้จะเห็นผลการเปลี่ยนแปลงได้ในระยะยาวแทน

ดังนั้น นวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดระนอง แบบค่อยเป็นค่อยไปที่เกิดขึ้น จึงเป็นสิ่งที่ชาวชุมชนจังหวัดระนองควรมีส่วนร่วมในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนองต่อไปอย่างจริงจังและต่อเนื่อง “ระนองมีการท่องเที่ยวระดับชาติที่ยั่งยืน” จึงจะเห็นผลการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ในระยะยาว อีกทั้งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ใช้เวลาไม่มากนักหากชาวชุมชนระนองร่วมมือกันในการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดและบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง

“Ranong Caster” รูปแบบการสื่อสารใหม่ของระนอง

สะท้อนนวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง

หากพิจารณาผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่ารูปแบบการสื่อสารใหม่ของการท่องเที่ยวจังหวัดระนองควรเน้นการสื่อสารในลักษณะที่สะท้อนให้เห็นว่าชาวชุมชนส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวแนะนำหรือรีวิวการท่องเที่ยวระนองด้วยตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ภายใต้รูปแบบ “Ranong Caster” สอดคล้องกับงานวิจัย

เรื่อง “พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดสงขลา (วัชร ชัยเขต, พล เหลืองรังสี และธัญดา แก้วชนะ, 2559)” ที่พบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยสิ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้แก่ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในสื่อสังคมออนไลน์ การเปรียบเทียบราคาและความคุ้มค่าของกิจกรรมการท่องเที่ยว และการใช้ข้อมูลเพื่อตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวเป็นประจำ ตามลำดับ

เห็นได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากเป็นสื่อที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ดังนั้นชาวชุมชนจังหวัดระนองจึงควรใส่ใจและสร้างสรรค์เนื้อหาการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง ควรเป็น “ผู้สร้างสรรค์เนื้อหา” ในรูปแบบที่คล้ายกับการนำเสนอหรือรีวิวเกมและสินค้าต่างๆ ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน ซึ่งจะเรียกว่าเป็น “Ranong Caster” หรือนักนำเสนอหรือวีระนองให้เป็นที่สนใจจนเกิดพฤติกรรมเดินทางมาเที่ยวระนองซ้ำแล้วซ้ำอีก อันจะส่งผลให้ชาวชุมชนระนองได้ใช้นวัตกรรมสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนองได้อย่างแท้จริง

พัฒนาด้วย “สูตร 3 ส.”...ส่วนร่วม สุขภาพ สร้างสรรค์จึงจะมีความสามารถส่งเสริมท่องเที่ยวโดยชุมชนเองให้ยั่งยืนได้

จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าชาวชุมชนในจังหวัดระนองมีความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองเพื่อส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ ด้วย “สูตร 3 ส.” ได้แก่ “ส่วนร่วม สุขภาพ สร้างสรรค์” กล่าวคือ ให้ประชาชนในชุมชนจังหวัดระนองมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการจัดการการท่องเที่ยวของระนอง เน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเฉพาะการแช่น้ำแร่ร้อนธรรมชาติที่บริสุทธิ์ที่สุดในประเทศ และส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชน โดยทั้ง 3 ส. นี้ต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของระนองด้วยจึงจะเกิดความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดน่าน (ทิพย์สุดา ปานเกษม และพรพรรณ ประจักษ์เนตร, 2559) ที่พบว่า กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดน่าน ต้องใช้การมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดรูปแบบนโยบายโดยชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, หน่วยงานภาครัฐควรมีบทบาทในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, ควรมีกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ และควรให้ความสำคัญกับสื่อที่ใช้สื่อสารกับคนในชุมชน

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาความสอดคล้องดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวในจังหวัดระนองสามารถพัฒนาให้ยั่งยืนได้ด้วย “สูตร 3 ส.” ได้แก่ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เน้นท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยหน่วยงานภาครัฐจะต้องเข้ามาให้ความร่วมมือช่วยเหลือชาวชุมชนท่องเที่ยวระนองด้วย จึงจะทำให้ชาวระนองมีความสามารถในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตนเองให้ยั่งยืนได้

มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการมีจิตสำนึกรักบ้านเกิดของชาวชุมชนระนองเอง

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าชาวชุมชนในจังหวัดระนองมีความสามารถในการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองอย่างยั่งยืนได้ ด้วยการมี “จิตสำนึกรักบ้านเกิด” ซึ่งคนระนองมีกันอยู่แล้ว หากแต่ควรส่งเสริมจิตสำนึกรักบ้านเกิดนี้ให้ออกมาเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ควรทำให้เกิดภาพลักษณ์สำหรับนักท่องเที่ยวว่า หากไปเที่ยวระนองจะได้สัมผัสกับความรู้สึกเหมือนกลับบ้านไปเยี่ยมครอบครัวที่อบอุ่น โดยชาวชุมชนระนองทุกคนควรให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยไมตรีจิตที่ตีแบบจริงจัง ส่วนร่วมดังกล่าวนี้ก็จะส่งผลให้การท่องเที่ยวของจังหวัดระนองยั่งยืนได้

เห็นได้ว่าสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม: กลไกในขับเคลื่อนแนวคิดสู่การปฏิบัติภายใต้กระบวนการพัฒนาแบบทางเลือก” (พวงชมพู ไชยอาสา แสงรุ่งเรืองโรจน์, 2556) ที่พบว่ากระบวนการพัฒนาแบบทางเลือกเป็นกระบวนการที่เน้นความเป็นมนุษย์และความหลากหลาย โดยเชื่อว่าแต่ละสังคม ต่างก็มีอัตลักษณ์และมีเส้นทางในการพัฒนาที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่องานพัฒนาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามแนวคิดการพัฒนาแบบทางเลือกนี้มีลักษณะที่เป็นนามธรรมค่อนข้างมากจึงอาจยากต่อการนำไปปฏิบัติ แต่ในฐานะนักสื่อสารที่เชื่อมั่นในศักยภาพของการสื่อสารที่มีต่อกระบวนการพัฒนา จึงมั่นใจว่า “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม” จะสามารถเป็นกลไกที่ขับเคลื่อนแนวคิดการพัฒนาแบบทางเลือกให้สามารถปฏิบัติได้จริง

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การสร้างและพัฒนาการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการสื่อสารนั้น สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองได้ โดยทั้งจากผลการวิจัยในครั้งนี้และจากผลการศึกษาของพวงชมพู ไชยอาสา แสงรุ่งเรืองโรจน์ บ่งชี้ข้อมูลตรงกันว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาที่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยเฉพาะการเน้นสื่อสารคำว่า “จิตสำนึกภักดิ์ระนอง” น่าจะเป็นการสื่อสารที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวบนฐานการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนท้องถิ่นระนองอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. นวัตกรรมสื่อสารท่องเที่ยวระนองเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป ชาวชุมชนระนองจึงควรสร้างการมีส่วนร่วมในการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง มีความอดทน และทำอย่างสม่ำเสมอ
2. ชาวชุมชนระนองต้องเปิดใจและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมสื่อสารรูปแบบและลักษณะใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและแทบตลอดเวลา
3. ผู้บริหารและผู้นำด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองต้องร่วมกับชาวชุมชนระนองในการตีโจทย์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของระนองให้เป็นแบรนด์ที่โดดเด่นและแตกต่างจนนักท่องเที่ยวต้องมาระนองไม่ไปที่อื่น
4. ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันหาวิธีการหรือกระบวนการในการตอบคำถามว่า “ทำอะไรคนในชุมชนระนองจึงจะมีส่วนได้เสียกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มากที่สุด” เพื่อการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชาวชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวระนอง
5. สร้างจิตสำนึกภักดิ์ระนองอย่างเปี่ยมรูปธรรม โดยใช้ณรงค์เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันว่า ทั้งชาวชุมชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว และผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทุกคนคือครอบครัวเดียวกันคือครอบครัวระนอง
6. ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามามีบทบาทช่วยสร้างสรรค์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง
7. ควรจัดอบรมในหัวข้อเกี่ยวกับนวัตกรรมสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยสถาบันการศึกษาควรเข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้ในส่วนนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการวิจัยในรูปแบบอื่นๆ เช่นวิธีการสนทนากลุ่ม การวิจัยเชิงสำรวจ น่าจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่มีมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น
2. ค้นหาตัวแปรหรือแง่มุมทางการสื่อสารที่น่าสนใจและทันสมัยเกี่ยวกับนวัตกรรมสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

3. ควบคู่กับการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองในแง่มุมอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง เพื่อขยายขอบเขตการสร้างองค์ความรู้ด้านนิเทศศาสตร์และองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว

4. ศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ในประเด็นเดียวกันนี้ เช่นศึกษาจากผู้บริหารระดับสูงด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง ผู้บริหารจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อาจได้มุมมองความรู้ความเข้าใจที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤตชญา เทพสุริวงค์ และเขมิกา คุ่มเพชร. (2560). **ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการท่องเที่ยวเกาะพยาม จังหวัดระนอง**. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2560.
- ทิพย์สุดา ปานเกษม และพรพรรณ ประจักษ์นทร. (2559). **การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดน่าน**. การประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2559 คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นฤมล พุกษา และสายสนิธ พงศ์สุวรรณ. (2560). **คุณภาพของแหล่งน้ำพุร้อนจังหวัดระนองกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ**. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง.
- ประกายกาวิล ศรีจินดา. (2555). **การศึกษาวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง**. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปรีร์น ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). **รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง**. วารสารเวอริตีเดียน อี-เจอร์นัล ฉบับภาษาไทย สาขาสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ และศิลปะ. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน 2559.
- พวงชมพู ไชยอาลา แสงรุ่งเรืองโรจน์. (2556). **การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม: กลไกในขับเคลื่อนแนวคิดสู่การปฏิบัติ ภายใต้กระบวนการพัฒนาแบบทางเลือก**. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2556.
- วิคิเนีย มายอร์. (2555). **การศึกษาแรงจูงใจการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อนรักษะวารินและบ่อน้ำร้อนพริ้ง จังหวัดระนอง**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- วิชณู หยกจินดา. (2557). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภกิจ แดงขาว. (2557). **นวัตกรรมการสื่อสารแนวคิดค่านิยมของคนไทย 12 ประการ ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา**. วิทยานิพนธ์ วารสารศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์. (2558). **การพัฒนาการสื่อสารภาพลักษณ์และตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน**. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

- สุชาติดา แสงดวงดี, เยาวภา บัวเวช และมาริษา สุจิตวินิช. (2557). รูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อ
ขับเคลื่อนแนวความคิดการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.
สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- Avila Foucat. (2002). **Community-based ecotourism management moving towards
sustainability**, Ventanilla, Oaxaca, Mexico. *Ocean & Coastal Management*, 45(8), 511– 529.
- Gale, R. (2005). **Sustainable Tourism: The Environmental Dimensions of Trade Liberalization
in China**. D. Shrubsole and N. Watson (Eds.), *Sustaining Our Futures: Perspectives on
Environment, Economy and Society* University of Waterloo , Waterloo, Ontario.
- Heath, R. L. & Bryant, J. (2000). **Human communication theory and research : Concept,
context and challenge**. (2nd ed.). Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum.
- Saengsiriroj, P. (2011). **Hot Spring Goers: A Case Study of Raksawarin Hot Spring, Ranong
Province, Thailand**. *AU-GSB-e-Journal*, 4(1): 118-125.
- Scannell, P. (2007). **Media and communication**. London: Sage Publication.
- Storsul, T. and Krumsvik, A. H. (Eds.).(2013). **Media Innovation A Multidisciplinary Study of
Change**. Goteborg: Nordicom.

การพัฒนาฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกับเรื่องเล่าขานสู่ตำนาน
สถานที่ท่องเที่ยวในอันดามันจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

Development of a database model of community tourist attractions and legends of
tourist attractions in Andaman from Thai to English.

ขจร ทุมศรี^{1*} (Kajorn Thumsri),

สุนันทา คันธานนท์² (Sunanta Kuntanon)

¹ อาจารย์สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
(Lecturer in English Department Faculty of Humanities and Social Sciences Phuket Rajabhat University)

² อาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
(Lecturer in Community Development Department Faculty of Humanities and Social Sciences Phuket Rajabhat University)

*Corresponding Author. E-mail : sunanta0721@gmail.com

(Received: July 30, 2021; Revised: October 15, 2021; Accepted: October 25, 2021)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาบริบทสถานที่ท่องเที่ยว เรื่องเล่า ตำนานฯ ในอันดามัน 2) เพื่อสร้างฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในอันดามัน ที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และ 3) เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการฐานข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกับเรื่องเล่าขานสู่ตำนานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามันจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ นักวิจัยได้นำ ข้อมูลมาจัดทำฐานข้อมูลฉบับดิจิทัล และฉบับเอกสารพัฒนาฐานข้อมูลผ่านลิงค์ <http://gg.gg/p2pwp> และหลังจากนั้นได้มีการอบรมผ่านลิงค์ จำนวน 92 คน โดยทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ คะแนนผลการเรียนรู้ก่อนเรียนจากการทำแบบทดสอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.93 คะแนนสอบผลการเรียนรู้หลังเรียนจากการทำแบบทดสอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.53 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 และมีความพึงพอใจต่อฐานข้อมูลฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.33$) ซึ่งส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.66$) รองลงมาคือ ด้านผู้เรียนหรือผู้ให้บริการฐานข้อมูล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.33$) และ ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.33$) ตามลำดับ

คำสำคัญ : การพัฒนา; เรื่องเล่าขานสู่ตำนาน; สถานที่ท่องเที่ยวในอันดามัน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the context of tourist attractions, tales, and legends in Andaman; 2) to design database of tourist attractions in Andaman in both Thai and English and; 3) to examine the results of learning and satisfaction of database users. Digital and hardcopies of the database were available at <http://gg.gg/p2pwp>. The researcher organized a workshop with 92 participants, using the internet. Pre-test and Post-test were used with the database users. Results revealed that the average score of the post-test was significantly higher

than the pre-test at 0.05 (82.62%). Regarding the satisfaction level of the database users, it was found that the overall satisfaction was at a high level ($\bar{X} = 4.33$), most of which were content satisfaction ($\bar{X} = 4.66$), followed by students or database users at high level ($\bar{X} = 4.33$) and social at high level ($\bar{X} = 4.33$).

Keywords : Development; Story to Legend; Places to Visit in Andaman

บทนำ

บนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) มุ่งแก้ไขปัญหาชุมชนระดับฐานราก ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองพื้นฐาน ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างสมดุลรวมทั้งเป้าหมายของประเทศจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ระบุว่า การพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม ทำให้เกิดสิ่งใหม่ ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ โดยการ กำหนดวาระการวิจัยแห่งชาติ (National Research Agenda) การปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ (สุคนธ์ สิ้นพานนท์, 2560)

นอกจากนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับกลุ่มอาชีพระดับภาค และ ระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

จากการลงพื้นที่พัฒนาชุมชน ระหว่างปี 2559-2561 ที่ผ่านมา ทำให้ทราบว่าชุมชนมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย แต่คนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถอธิบายได้ว่าที่มา หรือเรื่องเล่า ของสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนของตนเป็นอย่างไร เมื่อนักวิจัยได้สอบถามไปสักระยะจึงมีคำตอบว่ายังมีแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังมีอยู่และยังหาตัวตนได้แต่น้อยมาก เพราะส่วนใหญ่อายุเยอะแล้ว บ้างก็ยังไม่จำได้ บ้างก็ยังไม่เล่าได้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญา เรื่องเล่าขาน ตำนาน ที่บรรพบุรุษได้เล่าต่อกันมาที่จะหายไปนั้นให้ดำรงอยู่ไปสู่ลูกหลาน นักวิจัยเล็งเห็นความจำเป็นในการรวบรวมและจัดการข้อมูลดังกล่าว รวมทั้งการศึกษานวัตกรรมที่จะถ่ายทอดสู่ลูกหลาน เพื่อให้มีประโยชน์ต่อชุมชน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีการเตรียมที่จะจัดให้อยู่ในรูปแบบนวัตกรรมทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศเพื่อรองรับสถานการณ์ในอนาคตและก้าวสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทสถานที่ท่องเที่ยว เรื่องเล่า ตำนานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามัน
2. เพื่อสร้างฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในอันดามัน ที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
3. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการฐานข้อมูล

ประโยชน์ของการวิจัย

ได้รูปแบบฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกับเรื่องเล่าขานสู่ตำนานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามันจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

1. ชุมชนมีเครือข่ายในการเรียนรู้ พัฒนาการ พัฒนาคน พัฒนาอาชีพได้

2. ชุมชนได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาขนอมธรรมเนียมประเพณีที่สามารถต่อยอดเป็นรายได้ต่อไปได้ พัฒนาศักยภาพชุมชนให้มีความมั่นคง ยั่งยืน
3. หน่วยงานบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อมูลชุมชนเป็นรูปธรรม ทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
4. สถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียน ที่มีประสิทธิภาพ เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวของผู้เรียนและเป็นองค์ความรู้ที่ไม่เปลี่ยนแปลง
5. ชุมชนได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาขนอมธรรมเนียมประเพณีที่สามารถต่อยอดเป็นรายได้ต่อไปได้
6. ชุมชนมีความตื่นตัวเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ การเล่าเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน เป็นการสร้างอาชีพ การสร้างรายได้ การแก้ไขปัญหาความยากจน รวมถึงชุมชนมีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพัฒนารายได้เพิ่มขึ้นจากเรื่องปกติในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเขตด้านเนื้อหา เรื่องเล่า ตำนาน ของสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามัน

ขอบเขตด้านพื้นที่ นักวิจัยได้ศึกษาในพื้นที่ 5 จังหวัดในอันดามัน (ซึ่งเป็น 5 จังหวัด ในอันดามันที่อยู่ในเขตการดูแลของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต) ประกอบด้วย พังงา กระบี่ ภูเก็ต ระนอง และตรัง

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง นักวิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) จากปราชญ์ ผู้นำชุมชน ผู้สูงวัย ฯลฯ ที่มีความรู้เกี่ยวกับ เรื่องเล่า ตำนาน ของสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามัน ด้วยการสัมภาษณ์เดี่ยวและกลุ่ม

ขอบเขตด้านเวลา ปีงบประมาณ 2563

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระยะที่ 1

บริบทแหล่งท่องเที่ยวชุมชน
เกี่ยวกับเรื่องเล่า นิทาน ตำนานฯ

- ฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชน
(ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- เรื่องเล่า นิทาน ตำนานฯ

ระยะที่ 2

การอบรมเรื่อง เครือข่าย/ฐานข้อมูล
เรื่องเล่า นิทาน ตำนานฯ

- ความรู้ความเข้าใจหรือผลการเรียนรู้
เรื่องเล่า นิทาน ตำนานฯ
- ความพึงพอใจต่อการใช้ฐานข้อมูล

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

เพื่อการพัฒนาารูปแบบฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกับเรื่องเล่าขานสู่ตำนานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามันจากภาษาไทยไปเป็นภาษาอังกฤษ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบการศึกษาวิจัยรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการใช้เครื่องมือและระเบียบวิธีที่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างใน

ขั้นตอนต่าง ๆ ตามหลักการที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้จำแนกการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ (Phase) โดยการผสมผสานการหาความรู้ในเชิงระบบ (System Thinking) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในอันดามัน และรวบรวมข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนเกี่ยวกับ เรื่องเล่า นิทาน ตำนาน นิยาย ในอันดามัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในระยะนี้ จากผู้รู้ ปราชญ์ ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ ฯลฯ ที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเล่า ตำนาน ของสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามัน หนึ่งคนอาจทราบข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวหลายที่ก็ได้ ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล, 2553) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยกำหนดประเด็นเพื่อศึกษา เรื่องเล่า / ตำนาน / นิทาน ของสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนในอันดามันแต่ละจังหวัด การวิจัยระยะนี้เป็นการศึกษา และนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนารูปแบบฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกับเรื่องเล่าขานสู่ตำนานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามันจากภาษาไทยไปเป็นภาษาอังกฤษ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้รู้ ครั้งที่ 1 นักวิจัยได้ลงพื้นที่และเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้รู้ เป็นใครก็ได้ที่มีความรู้เกี่ยวกับตำนาน อาจเป็นปราชญ์ ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ หรืออื่น ๆ จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมเรื่องราว การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 นักวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รวบรวมแล้วนั้นจัดประชุมกลุ่มย่อย ประกอบด้วย ปรัชญาผู้รู้ เป็นใครก็ได้ที่มีความรู้เกี่ยวกับตำนาน อาจเป็นปราชญ์ ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ หรืออื่น ๆ จากชุมชน จำนวน 30 คน จังหวัดละ 2 ครั้ง 5 จังหวัด รวมเป็นจำนวน 10 ครั้ง เพื่อยืนยันข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง และตัดข้อมูลที่ผู้รู้ให้ข้อมูลที่ไมตรงกันออกไป แล้วสรุปข้อมูลที่ผู้รู้เห็นตรงกันเป็นข้อมูลจริง และนักวิจัยสรุปข้อมูลเรื่องเล่า ตำนาน ของสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามัน ฉบับสมบูรณ์ ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญแปลฉบับสมบูรณ์ จัดประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในด้านภาษาโดยเฉพาะ จำนวน 10 คน จังหวัดละ 2 ครั้ง 5 จังหวัด รวมเป็นจำนวน 10 ครั้ง นักวิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และได้ข้อมูล เรื่องเล่า ตำนาน ของสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามัน ฉบับสมบูรณ์

ระยะที่ 2 อบรมพัฒนารูปแบบฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกับเรื่องเล่าขานสู่ตำนานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามันจากภาษาไทยไปเป็นภาษาอังกฤษ นักวิจัยได้นำ ข้อมูล เรื่องเล่า ตำนาน ของสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามัน ฉบับสมบูรณ์ มาจัดทำฐานข้อมูลฉบับดิจิทัล และฉบับเอกสาร พัฒนารูปแบบฐานข้อมูลขึ้นระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จัดอบรมองค์ความรู้ สู่อาชีพ ทางเลือกการใช้ฐานข้อมูลของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้ที่สนใจ ประชาชน ผู้บริหารสถานศึกษา องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน นักธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน จำนวน 30 คน ต่อจังหวัด จังหวัดละ 1 ครั้ง ครั้งละ 2 วัน รวมทั้งหมด 5 ครั้ง และศึกษาผลการพัฒนารูปแบบฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกับเรื่องเล่าขานสู่ตำนานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามันจากภาษาไทยไปเป็นภาษาอังกฤษ

ผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกับเรื่องเล่าขานสู่ตำนานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามันจากภาษาไทยไปเป็นภาษาอังกฤษ สามารถแบ่งออกเป็นบริบทรายจังหวัดประกอบด้วยจังหวัดภูเก็ต จำนวน 22 สถานที่ จังหวัดพังงา จำนวน 19 สถานที่ กระบี่ 22 สถานที่ ตรัง จำนวน 20 สถานที่ และระนอง จำนวน 20 สถานที่ รวมทั้งหมด 103 สถานที่ คิดเป็นร้อยละ 82.40 จากเป้าหมาย ที่นักวิจัยได้กำหนดไว้ 125 สถานที่ การศึกษานวัตกรรมที่จะถ่ายทอดสู่ลูกหลาน เพื่อให้มีประโยชน์ต่อชุมชน

รูปแบบฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกับเรื่องเล่าขานสู่ตำนานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามันจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ฐานข้อมูลจากไทยไปอังกฤษ ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน กับเรื่องเล่าขาน

ผู้ดำเนินงานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามัน นักวิจัยได้นำ ข้อมูล มาจัดทำฐานข้อมูลฉบับดิจิทัล และฉบับเอกสารพัฒนาฐานข้อมูลขึ้นระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผ่านลิงค์ <http://gg.gg/p2pwp> และหลังจากนั้นได้มีการอบรมผ่านลิงค์ จำนวน 92 คน โดยทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ คะแนนผลการเรียนรู้ก่อนเรียนจากการทำแบบทดสอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 คะแนนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.93 คะแนนสอบผลการเรียนรู้หลังเรียนจากการทำแบบทดสอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.53 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 และมีความพึงพอใจต่อฐานข้อมูล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$) ซึ่งส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหา มากที่สุด ($\bar{X}=4.66$) รองลงมาคือ ด้านผู้เรียน หรือผู้ใช้บริการฐานข้อมูล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$) และ ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีการเตรียมที่จะจัดให้อยู่ในรูปแบบนวัตกรรมทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เพื่อรองรับสถานการณ์ในอนาคตและก้าวสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ต่อไปซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จังหวัดภูเก็ต โดยคำว่า “ภูเก็ต” เป็นชื่อที่ใช้เรียกในปัจจุบัน เดิมนี้เรียกว่า ภูเก็ต แปลว่า เมืองแก้ว ซึ่งตรงกับความหมายของชาว ทมิฬ ซึ่งเรียกเมืองนี้ว่า มณีคราม ตามหลักฐานที่ปรากฏเมื่อปี พ.ศ. 1568 ภูเก็ตเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์นานนับพันปีซึ่งเป็นที่รู้จักของนักเดินเรือที่ใช้เส้นทางระหว่างจีนอินเดียโดยผ่านแหลมมลายูโดยมีหลักฐานเก่าแก่ที่สุดที่แสดงในแผนที่เดินเรือของชาวโปรตุเกส โดยกล่าวถึงการเดินทางจากแหลมสุวรรณภูมิ ลงมาแหลมมลายู ต้องผ่านแหลมจังซีลอน ซึ่งคือภูเก็ตในปัจจุบันจากประวัติศาสตร์ไทยภูเก็ตเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรพริลิ่งค์ ต่อมาถึงอาณาจักรศรีวิชัย และสมัยอาณาจักรศรีธรรมนคร เรียกเมืองภูเก็ตว่า เมืองตะกั่วถลาง เป็นเมืองที่ 11 ใน 12 เมืองนักษัตร โดยมีการใช้ตราประจำเมืองเป็นรูปสุนัข สมัยกรุงศรีอยุธยา ชาวฮอลันดา เข้ามาค้าขายแร่ดีบุกจำนวนมาก จึงทำให้เกาะภูเก็ตทางตอนเหนือ และตอนกลาง เป็นเมืองกลางที่มีคนไทยปกครอง ส่วนทางตอนใต้ และตะวันตก ของเกาะภูเก็ตซึ่งมีชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น พม่าได้ยกทัพมาตีหัวเมืองต่าง ๆ ทางใต้ เรื่อยมาจนถึงเมืองถลาง ซึ่งในขณะนั้น เจ้าเมืองถลาง ได้ถึงแก่กรรม คุณหญิงจันภริยา และคุณมุกน้องสาว ได้รวบรวมกำลังพลต่อสู้กับกองทัพพม่า จนกระทั่งกองทัพพม่าแตกพ่าย กลับไป เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2328 พระบาทพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงทรงได้โปรดเกล้า แต่งตั้งคุณหญิงจัน เป็น ท้าวเทพกระษัตรี และคุณมุก เป็น ท้าวศรีสุนทร จากข้อมูลเบื้องต้นทำให้เห็นแล้วว่าจังหวัดภูเก็ตมีความเป็นมาที่ยาวนาน จึงไม่แปลกที่จะมีสถานที่ท่องเที่ยวตามตำนานในครั้งอดีตกาล จะช่วยกระตุ้นต่อการเจริญของเศรษฐกิจ เป็นเครือข่ายจำกัดโดยพื้นที่และเครือข่ายสังคมที่ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการ เป็นผลมาจากกระบวนการซึ่งเกี่ยวข้องทั้งวิวัฒนาการทางเทคโนโลยี ประวัติศาสตร์และสถาบันสังคม เช่นเดียวกับภูมิศาสตร์ การมีทรัพยากรธรรมชาติ และนิเวศวิทยาเป็นปัจจัยหลัก ปัจจัยเหล่านี้ให้บริบท สาร ตลอดจนจิตสภาพและตัวแปรซึ่งเศรษฐกิจทำงานอยู่ ซึ่งเรื่องเล่าตำนานในจังหวัดภูเก็ตประกอบด้วย 1) ท้าวเทพกระษัตรีท้าวศรีสุนทร 2) เขานาคเกิด 3) วัดพระทอง 4) เขาโต๊ะแซะ 5) สะพานสารสิน 6) อนุสรณ์สถานทุ่งถลางชนะศึก (โคกชนะพม่า) 7) วัดม่วงโกมารภัจจ์ 8) หาดกมลา 9) เขาพระแหว 10) วัดพระนางสร้าง 11) วัดฉลอง 13) แหลมพรหมเทพ 14) ลานมังกร 15) ศาลหลักเมืองภูเก็ต 16) หมู่บ้านวัฒนธรรมถลาง บ้านแขน 17) วัดเชิงทะเล 18) เกาะแก้วพิสดาร 19) วัดสว่างอารมณ์ 20) พิพิธภัณฑภูเก็ตไทยหัว 21) บ้านชินประชา 22) วัดเทพกระษัตรี การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economics Development) คือกระบวนการที่ก่อให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องในระยะเวลาที่นานพอที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมโดยมุ่งเน้นเพื่อยกระดับการดำรงชีพของประเทศให้สูงขึ้น ก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของรายได้ที่แท้จริงต่อบุคคล (Per Capita Real Income) ในระยะเวลาที่ยาวนานพอเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเสมอภาคเกิด

มาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนโดยส่วนรวมที่ดีขึ้นกว่าเดิม (ภัทรชมน รัตนางกูร, 2562) หากมีการนำเรื่องเล่าตำนานมาสานต่อ เป็นจุดขายเพราะความโดดเด่นของจังหวัดภูเก็ตคือพหุวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็น ไทย จีน มาเลเซีย อินโดนีเซีย โปรตุเกส หรืออื่น ๆ ที่ได้อพยพ ย้ายถิ่น มาตั้งรกรากถิ่นฐานในจังหวัดภูเก็ตให้ภูเก็ตมีความเจริญรุ่งเรืองจนถึงปัจจุบัน

จังหวัดพังงาเดิมเชื่อว่าชื่อ “เมืองงูงา” ตามชื่อเขาหรือเขาพังงาหรือกรากงา หรือ พังกา

(ภาษามลายู แปลว่า ป่าน้ำงูงา) ตั้งอยู่ในตัวจังหวัดพังงาปัจจุบัน ในสมัยก่อนเมืองงูงาขึ้นอยู่กับเมืองนครศรีธรรมราช ในสมัยรัชกาลที่ 2 ชื่อของเมืองงูงาได้ปรากฏอยู่ในทำเนียบข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราช เป็นเมืองขึ้นฝ่ายกรมพระสุรัสวดีฝ่ายซ้าย เมืองงูงานี้อาจจะตั้งชื่อให้คล้องจองกับเมืองภูเก็ต และเหตุที่เมือง

งูงากลายเป็นเมืองพังงานั้น สันนิษฐานกันว่าน่าจะเนื่องมาจากเมืองงูงาเป็นเมืองที่มีแร่อุดมสมบูรณ์ มีชาวต่างชาติมาติดต่อซื้อขายแร่ดิบกันมาก และชาวต่างชาติเหล่านี้คงออกเสียงเมืองงูงาเป็นเมืองพังงา เพราะแต่เดิมชาวต่างชาติเขียนชื่อเมืองงูงา ว่า Phunga หรือ Punga อ่านว่างูงา พังงา หรือ พังกา จังหวัดพังงาเป็นจังหวัดที่เก่าแก่อีกจังหวัดหนึ่งในประเทศไทยจากการขุดค้นของนักโบราณคดีพบเครื่องมือและภาพเขียนสีแบบต่าง ๆ ตามถ้ำในละแวกอ่าวพังงา ซึ่งอยู่ในเขต อำเภอเมือง และอำเภอทับปุด ยังพบเครื่องมือขวานหินขัดอาวุธที่ทำด้วยกระดูกสัตว์และภาชนะที่ทำจากดินเผาที่บริเวณ อำเภอตะกั่วป่า ทำให้เชื่อว่าบริเวณดังกล่าว เคยเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์โบราณเมื่อราว ๆ หลายพันปีมาแล้ว ดังที่ โชคชัย สุเวชวัฒนกุล (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการวัฒนธรรมองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยคุณค่าเพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว และนำเสนอ แนวทางการจัดการวัฒนธรรมองค์กรเพื่อนำไปสู่วัฒนธรรมองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยคุณค่า 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การสร้างวัฒนธรรมแห่งความหมาย (Meaningful Culture) 2) การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเป็นชุมชน (Community Building Culture) 3) การสร้างวัฒนธรรมแห่งความเป็นเจ้าของ (Belonging Culture) ดังที่หลายสถานที่ท่องเที่ยวของพังงามักจะมีตำนานเรื่องเล่าซ่อนอยู่ ดังต่อไปนี้ 1) เขาตาดู 2) เขานางหงส์ 3) ถ้ำพุงช้าง 4) เขาพิงกัน 5) เขาตารุ่ม 6) เกาะยาว 7) วัดพระธาตุคีรีเขต (วัดลุ่ม) 8) เขาหลัก 9) เสม็ดนางชี 10) สะพานเหล็กบุญสูง (สะพานเหล็กโคกขุน) 11) เมืองเก่าตะกั่วป่า 12) ภูตจอบ 13) สวนอนุสรณ์สีนามี 14) เกาะคอเขา 15) น้ำตกตำหนัก 16) วนอุทยานสระนางมโนราห์ 17) อนุสรณ์สถานสีนามี เรือ ต.813 18) เกาะปันหยี และ 19) กำแพงเมืองตะกั่วป่า ส่วน ศรัทธา สิมศิริ และคณะ (2560) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญที่เกิดขึ้นพร้อมกับการท่องเที่ยวคือ การซื้อขายสินค้าที่ผลิตขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของสถานที่นั้น ๆ หากมีการศึกษา ประวัติเรื่องเล่าตำนานสถานที่ท่องเที่ยวแล้วนั้น จะทำให้ชุมชนทราบบริบท ที่มา อัตลักษณ์ของชุมชนที่ชัดเจนยิ่งขึ้นและสามารถนำมาต่อยอดในการประกอบอาชีพส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไปได้

จังหวัดกระบี่เป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคใต้ ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลอันดามัน จากหลักฐานทางโบราณคดี สันนิษฐานได้ว่า บริเวณเมืองกระบี่เคยเป็นแหล่งชุมชนโบราณก่อนประวัติศาสตร์ และต่อเนื่องมาจนถึงสมัยประวัติศาสตร์ ในอดีตเป็นเพียงแขวงหนึ่งอยู่ในอำนาจปกครองและบังคับบัญชาของเมืองนครศรีธรรมราช เรียกว่า แขวงเมืองปกาสัยประมาณปี พ.ศ. 2415 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะขึ้นเป็นเมืองปกาสัย และพระราชทานนามว่า “เมืองกระบี่” เมื่อได้ประกาศตั้งขึ้นเป็นเมืองแล้ว โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งที่ทำการอยู่ที่ตำบลกระบี่ใหญ่ (บ้านตลาดเก่า) ในท้องที่อำเภอเมืองกระบี่ปัจจุบัน มีหลวงเทพเสนาเป็นเจ้าเมืองกระบี่คนแรก ต่อมาในปี พ.ศ. 2418 ได้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แยกเมืองกระบี่ออกจากปกครองของเมืองนครศรีธรรมราช เป็นเมืองจัตวาขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ และในปี พ.ศ. 2443 สมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) เป็นสมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต ได้พิจารณาเห็นว่า ศาลากลางจังหวัดที่บ้านตลาดเก่านั้น ไม่สะดวกต่อการคมนาคม เพราะสมัยนั้นต้องอาศัยเรือเป็นพาหนะ จึงย้ายมาที่ตั้งเมืองไปอยู่ตำบลปากน้ำ ซึ่งอยู่ใกล้ปากอ่าวเป็นร่องน้ำลึก เรือใหญ่สามารถเข้าเทียบท่าได้สะดวกทำให้เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดจนถึงปัจจุบัน จากแนวโน้มการพัฒนาสถานการณ์ท่องเที่ยวของโลกและความต้องการของ

ผู้บริโภคนับปัจจุบันพบว่าความสำเร็จของการประกอบธุรกิจนำเที่ยวท้องถิ่นต้องมีปัจจัยหลัก คือ มีความรู้ ความเข้าใจทางด้านวัฒนธรรมและภาษาอย่างลึกซึ้ง ทั้งรู้ถึงความแตกต่างทางขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่น และสามารถสื่อสาร ถ่ายทอดได้อย่างถูกต้อง (กมล รัตนวิระกุล, 2562) ฉะนั้นนักพัฒนา จึงมีความจำเป็นจะต้องศึกษาอดีตของแต่ละพื้นที่ เพื่ออนุรักษ์เป็นองค์ความรู้ไว้สู่ลูกหลานสืบไป ดังที่จังหวัดกระบี่ มีตำนานเล่าสืบต่อกันมาว่า ชาวบ้านได้ขุดพบมิตดาบโบราณเล่มหนึ่ง นำมามอบให้กับเจ้าเมืองกระบี่ และต่อมาไม่นานก็ขุดพบมิตดาบโบราณเล่มหนึ่ง รูปร่างคล้ายกับมิตดาบโบราณเล่มใหญ่ จึงนำมามอบให้กับเจ้าเมืองกระบี่เช่นกัน เจ้าเมืองกระบี่เห็นว่า เป็นดาบโบราณสมควรเก็บไว้เป็นดาบคู่บ้านคู่เมืองเพื่อเป็นสิริมงคล แต่ขณะนั้นยังสร้างเมืองไม่เสร็จ จึงได้นำดาบไปเก็บไว้ในถ้ำเขาขนาบน้ำหน้าเมืองโดยวางดาบหรือกระบี่ไขว้กัน ซึ่งลักษณะการวางดาบหรือกระบี่ไขว้ เป็นสัญลักษณ์ของตราประจำจังหวัด คือรูปดาบไขว้ด้านหลังมีภูเขาและทะเล โดยบ้านที่ขุดพบดาบใหญ่ได้ตั้งชื่อว่า “บ้านกระบี่ใหญ่” บ้านที่ขุดพบดาบเล็กได้ตั้งชื่อว่า “บ้านกระบี่น้อย” แต่มีอีกตำนานหนึ่ง สันนิษฐานว่า คำว่า “กระบี่” อาจเรียกชื่อพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งที่มีมากในท้องถิ่น คือต้น “หลุมพี” จึงเรียกชื่อท้องถิ่นว่า “บ้านหลุมพี” ต่อมาเมื่อมีชาวมลายูและชาวจีนที่เข้ามาค้าขายบันไดเรียกเพี้ยนเป็น “บ้าน-กะ-ลู-ปี” หรือ “คอโลปี” นาน ๆ เข้าก็ได้ปรับเป็นสำเนียงไทยว่า “กระบี่” ซึ่งนอกจากชื่อของจังหวัดกระบี่จะมีตำนานแล้วนั้น สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัดกระบี่ยังมีตำนานความเป็นมาอีกเช่นกัน ดังนี้ 1) เขาพนมเบญจา 2) ถ้ำเขาพระ 3) เขาขนาบน้ำ 4) เขาหงอนนาค 5) สุสานหอย 6) เกาะหม้อ-เกาะทับ 7) แหลมหางนาค / เขาหางนาค 8) บ้านโละใหญ่ 9) หมู่บ้านรำหมาด 10) เทวดาบ่อน้ำร้อน 11) ทวดโต๊ะหินขวาง 12) ศาลเจ้าเงี้ยวจ้อซู้กง 13) พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม 14) แหล่งโบราณคดีถ้ำหมอบเขียว 15) วัดถ้ำเสือ 16) ท่าปอมคลองสองน้ำ 17) ถ้ำผีหัวโต 18) เกาะพีพี 19) อ่าวมาหยา 20) หาดถ้ำพระนาง 21) เกาะลันตา 22) ถ้ำไวกิ้ง ดังที่ ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์สุขภาพและสุนทรียบำบัดและสปาแบบไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย เพราะมีน้ำพุร้อนที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่เป็นทรัพยากรที่มีค่าในชุมชน

จังหวัดตรัง จังหวัดตรังในอดีตเคยเป็นเมืองท่าค้าขายกับต่างประเทศ เป็นเป็นศูนย์กลางการคมนาคมไปสู่จังหวัดนครศรีธรรมราช ตรังเป็นจังหวัดแรกที่มีต้นยางพารามาปลูก โดยพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี นำพันธุ์ยางพารามาจากมาเลเซีย และในตรังยังมีต้นยางพาราต้นแรกอีกด้วยจังหวัดตรังเป็นจังหวัดหัวเมืองอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ติดทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย ชายฝั่งทะเลตะวันตก จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ปรากฏในจังหวัดตรังมีอยู่ทั่วไป เช่น โครงกระดูกมนุษย์โบราณที่ถ้ำชาโก อำเภอบางขัน ขวานหินกะเทาะ ขวานหินขัด เศษภาชนะดินเผา ลูกปัดแก้ว เครื่องประดับ ตามถ้ำต่าง ๆ เช่น เขาสามบาทกร ถ้ำเขาไม้แก้ว ถ้ำเขาเทียมป่า ภาพเขียนสีที่เขาแบนะ ถ้ำตรา ล้วนเป็นหลักฐานบอกความเป็นชุมชนก่อนประวัติศาสตร์จนถึงแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ต่อมาจึงมีหลักฐานที่แสดงถึงความสัมพันธ์กับอาณาจักรโบราณทางภาคใต้ในลักษณะที่เป็นเมืองท่าทางผ่าน และมีพัฒนาการมาตามลำดับ จากการดำเนินงานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนและเพื่อชุมชน อันเป็นความพยายามของชุมชนเองที่จะสร้าง

อัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Identity) ให้กับพื้นที่ทางสังคมของชุมชนที่ถูกท่องเที่ยว จะเน้นคุณค่าของการท่องเที่ยว การพัฒนาคุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วม (สุดถนอม ต้นเจริญ, 2560) ดังที่ วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ (2559) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) จึงเป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สินค้าและบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งกระบวนการในการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออก ดังนั้น สรุปในเรื่องของกระบวนการพฤติกรรม (Process of Behavior) หลัก ๆ คือ 1) พฤติกรรมเกิดขึ้นได้ต้องมีสาเหตุทำให้เกิด 2) พฤติกรรมเกิดขึ้นได้จะต้องมีสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้น 3) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นย่อมมุ่งไปสู่เป้าหมายในการตอบสนองแรงจูงใจเหล่านั้น (กระทรวงท่องเที่ยวและการกีฬา, 2558) เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้นนักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการณ์กระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามก็เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใด

สภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behaviors) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส หากมีเรื่องเล่า หรือตำนานต่าง ๆ มากกระตุ้นให้เกิดความสงสัยใคร่รู้ก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อีกประเด็น ส่วนเรื่องเล่าตำนานที่น่าสนใจในจังหวัดรังได้แก่ 1) วัดภูเขาทอง 2) เขาสามบาท 3) วัดพระงาม 4) ศาลหลักเมือง 5) เขาเจ้าไหม “อุทยานแห่งชาติเจ้าไหม” 6) เกาะลิบง 7) ถ้ำเขาช้างหาย 8) นาหมื่นสี 9) ลูกกลมนาหมื่นศรี 10) วัดพระพุทธรูปหิน 11) เขาช่อง/เขาพับผ้า 12) ทวดเขาช่อง/ทวดหลักเขต 13) เขาขาด เขาเศษ 14) เขาปิยะ 15) ถ้ำพระพุทธรูปโกษีย์ 16) หาดปากเมง/ตำนานเขาเมง 17) วังโสะ/น้ำตกโตนเต๊ะ 18) ถ้ำมรกต 19) เกาะเหลาเหลียง 20) ถ้ำเลเขากอบ

จังหวัดระนอง เป็นจังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันตกของภาคใต้ มีพื้นที่ประมาณ 2,141,250 ไร่ มีพื้นที่ติดต่อกับทางตะวันออกติดต่อกับจังหวัดชุมพร ทางใต้ติดกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดพังงา ทางตะวันตกติดกับประเทศพม่าและทะเลอันดามัน มีลักษณะพื้นที่เรียวยาวและแคบ มีความยาวถึง 169 กิโลเมตร และมีความแคบในบริเวณอำเภอกระบุรี เพียง 9 กิโลเมตรระนองเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีประวัติความเป็นมายาวนานนับตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเรืองอำนาจ เดิมเป็นหัวเมืองขนาดเล็กขึ้นกับเมืองชุมพร คำว่าระนองเพี้ยนมาจากคำว่า แร่นอง เนื่องจากในพื้นที่จังหวัดมีแร่อยู่มากมายและเนื่องจากมีความเป็นมาช้านานนี้ทำให้ระนองมีตำนานสืบสานให้ลูกหลานไว้สืบทอด ดังนี้ 1) อนุสาวรีย์พระยาดำรงสุจริตมหิศรภักดี 2) ถ้ำพระขยงค์ 3) คลองลำเลียง 4) แม่น้ำปากจั่น 5) สุสานเจ้าเมืองระนอง 6) วัดสุวรรณคีรี (วัดหน้าเมือง) 7) บ่อน้ำร้อน-สวนสาธารณะรักษะวาริน 8) บ้านเทียนสี 9) พระราชวังรัตนรังสรรค์ 10) วัดหาดส้มแป้น 11) วัดบ้านหวาง 12) บ้านทุ่งหวาง 13) อำเภอกระบุรี 14) เขาฝาชี 15) จวนเจ้าเมืองระนอง (Ranong Governor's Residence) 16) เกาะพยาม 17) ศาลหลักเมืองระนอง 18) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา 19) เกาะญี่ปุ่น 20) น้ำตกปุญญบาล นอกจากนี้ยังเร่งดำเนินการให้มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนได้ ดังที่ ญัตติพัชร มณีโรจน์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่อชุมชน โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวมุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยว สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน รวมถึงสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับสมาชิกในชุมชน และก่อให้เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีคุณค่ากับผู้มาเยือน

สร้างฐานข้อมูลจากไทยไปอังกฤษ ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน กับเรื่องเล่าขาน สู่ตำนานสถานที่ท่องเที่ยวในอันดามัน ดังที่ สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (2560) การสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรที่มีศักยภาพในพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน การส่งเสริมเกษตรกรรมโดยเน้นที่พืชเศรษฐกิจหลักของกลุ่มจังหวัด เน้นในด้านการสร้างมูลค่าซึ่งเป็นจุดอ่อน ของการพัฒนาพืชเศรษฐกิจหลักของกลุ่ม เพื่อให้เกษตรกรจำนวนมากสามารถสร้างมูลค่า และรายได้ที่มากขึ้น ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิต และเป็นการพัฒนาที่รองรับความผันผวนทางเศรษฐกิจของโลกที่อาจ กระทบภาคการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้นักวิจัยได้นำ ข้อมูลเรื่องเล่า ตำนาน ของสถานที่ท่องเที่ยว ในอันดามัน ฉบับสมบูรณ์ มาจัดทำฐานข้อมูลฉบับดิจิทัล และฉบับเอกสารพัฒนาฐานข้อมูลขึ้นระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผ่านลิงค์ <http://eg.eg/p2pwp> เพราะองค์ความรู้ที่รวบรวมเหล่านี้จะได้คงอยู่เป็นฐานข้อมูลให้กับลูกหลานต่อไป ดังที่ พรชนก ทองลาด และคณะ (2559) ความรู้ชุดหรือปัญญาคือการเห็นและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างกระจ่างชัดถูกต้องตามเหตุตามผลและความจริง และหากลูกหลานได้มีหลักฐานองค์ความรู้เหล่านี้ที่ชัดเจนก็จะเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ให้ชนรุ่นหลังสืบไปให้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” (พรชนก ทองลาด และคณะ, 2559)

หลังจากนั้นได้มีการอบรมผ่านลิงค์ โดยทำแบบทดสอบก่อนเรียน ผลการเรียนรู้ก่อนเรียนจากการทำแบบทดสอบเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความพึงพอใจต่อฐานข้อมูลฯ เพราะการเรียนรู้การสอนเป็นกระบวนการ วิธีการที่บุคคลใช้ในการ

สร้างความหมายของข้อมูลสิ่งแวดล้อม สิ่งเร้า สังคมที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัสเกิดเป็นความรู้ทักษะ และเจตคติ เมื่อพัฒนาอย่างเป็นระบบทำให้สามารถคาดการณ์มุ่งประสิทธิผลได้อย่างเต็มสมรรถนะ (โกสินทร์ ชำนาญพล และสุจิตใจ โล่ห์วินิชชัย, 2562) และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการฐานข้อมูลฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ วชิรวีชร งามละม่อม (2559) กล่าวว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนมิได้หมายถึงการเพิ่มขึ้นของปริมาณสินค้าหรือรายได้ของประชาชนเท่านั้นแต่รวมถึงการเพิ่มความพึงพอใจและเพิ่มความสุขของประชาชนด้วย จึงต้องพัฒนาให้ตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ทั้งปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งสอดคล้องลงตัว ระหว่างธรรมชาติ ควบคู่กับคุณภาพชีวิตของคน ดังที่ ธัฒณา ธัญชัย (2561) เนื้อหาจะช่วยตีความระบุงการตีความหมายหรือการทำให้เข้าใจความหมายได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ควรมีการสอดแทรกรูปภาพ สร้างลิงค์ คิวอาร์โคท และควรมีการเก็บทกจุดเรื่องเล่าตำนานในอันดามัน ทุกส่วนให้มากกว่านี้เพราะเป็นนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์มาก เพราะแหล่งท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ อาทิ แหล่งท่องเที่ยวประเภทเชิงนิเวศ ศิลปะวิทยาการ ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ นันทนาการ วัฒนธรรม สุขภาพ ชายหาด น้ำตก ถ้ำ เกาะ แก่ง เป็นต้น

2. ควรมีการติดตามพัฒนาจุดที่มีเรื่องเล่าตำนานไว้รองรับนักท่องเที่ยวทุกจุด

3. ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับสถานที่แต่ละจุด และควรมีการพัฒนามัคคุเทศก์ แต่ละพื้นที่ตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- กมล รัตนวิระกุล. (2562). การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน. สืบค้น 1 มกราคม 2563, จาก <http://www.thma.or.th/index.php?lay=show&ac=article&id=538822343>.
- กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). คู่มือกระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง. สืบค้น 6 ตุลาคม 2562, จาก <http://www.ranong.go.th/wpmqa/pdf/travel.doc>.
- โกสินทร์ ชำนาญพล และสุจิตใจ โล่ห์วินิชชัย. (2562). การพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการ. วารสารราชพฤกษ์. 17(2), 130 – 138.
- โชคชัย สุเวชวัฒน์กุล. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 11(1) 1-15.
- ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 13(2), 25-46.
- ธัฒณา ธัญชัย. (2561). การแปล. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://erp.mju.ac.th/acticleDetail>.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์. (2553). การออกแบบการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรชนก ทองลาด และไพฑูริย์ อินตะชั้น และ บัณฑิต บุชบา. (2559). แนวทางการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดลำปาง ลำพูน และ เชียงใหม่. วารสารสมาคมนักวิจัย, 21(1), 74-87.

- พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์. (2560). การท่องเที่ยวชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพื้นที่ชุมชน
น้ำหนองไขหวาน บ้านดอนแดง อำเภอสว่างศรีสงคราม จังหวัดนครพนม. วารสารวิชาการการท่องเที่ยว
นานาชาติ. 13(2), 47-61.
- ภัทรชมน รัตนากร. (2562). การพัฒนาเศรษฐกิจ. สืบค้น 8 มกราคม 2562. จาก http://phatrasamon.blogspot.com/2009/11/blog-post_26.html.
- วชิรวีชร งามละม่อม. (2559). แนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในชุมชน. สืบค้น 21 ธันวาคม 2562, จาก
http://file.siam2web.com/trdm/article/2013318_75567.pdf.
- วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และปิยะพร ธรรมชาติ. (2559). รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัด
ปราจีนบุรี เพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน. วารสารสมาคมนักวิจัย, 21(3), 167-181.
- ศรัทธา สิมศิริ, มานะ เอี่ยมบัว, ชรินทร์ กุลเศรษฐ์ชัยสิทธิ์, สธนวัชร ประกอบผล, วรณิกา เกิดบาง, นรินทร์ สรวิตย์ศิริ
กุล และ รตนนภดล สมิตินันท์. (2560). ปัจจัยด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ส่งผลต่อการ
ตัดสินใจซื้อ กรณีศึกษา: เชื้อนรัชประภา อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิจัยและ
พัฒนาวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12 (1) (มกราคม – เมษายน), 137-147.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน. (2560). การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอันดามัน. สืบค้น
14 มกราคม 2563, จาก: <http://www.osmsouth-w.moi.go.th/file-data/410105.pdf>
- สินธุ์ สโรบล. (2559). การท่องเที่ยวโดยชุมชน. สืบค้น 14 มกราคม 2563, จาก <http://clm.up.ac.th/BibDetail.aspx?bibno=188409>
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2560). ครูยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0. กรุงเทพฯ: 9911 เทคนิค ฟรินติ้ง.
- สุดถนอม ตันเจริญ, 2560. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ
ชุมชนบางขันแตก จังหวัดสมุทรสงคราม. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2562, จาก <https://tcithaijo.org/index.php/jitt/article/view/113052>

ระเบียบการเขียนต้นฉบับ

กองบรรณาธิการวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้กำหนดระเบียบการเขียนต้นฉบับ เพื่อให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการดำเนินการ สำหรับเตรียมต้นฉบับเพื่อขอตีพิมพ์ในวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การจัดรูปแบบ

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษขนาด A4 โดย กำหนดค่าความกว้าง 15 เซนติเมตร ความสูง 23.7 เซนติเมตร และเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 3.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK ทั้งเอกสาร พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวาง ตำแหน่งดังนี้

1) หัวกระดาษ ประกอบด้วย เลขหน้า ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งกึ่งกลางกระดาษ

2) ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาด 18 และภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ความยาวไม่เกิน 2 บรรทัด

3) ชื่อผู้เขียน ภาษาไทยขนาด 16 และภาษาอังกฤษ (ถ้ามี) ขนาด 14 ชนิดตัวเอียงธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาได้ชื่อเรื่อง ให้ใส่เครื่องหมายดอกจัน * กำหนดเป็นตัวยก กำกับท้ายนามสกุลของผู้ประสานงานหลัก

4) หน่วยงานหรือสังกัดที่ทำวิจัย ภาษาไทย ขนาด 14.5 และภาษาอังกฤษ ขนาด 10.5 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขวาได้ชื่อผู้เขียน กรณีคณะผู้เขียนมีหน่วยงานหรือสังกัดที่ต่างกัน ให้ใส่ตัวเลข 1 และ 2 กำหนดเป็นตัวยก ตามลำดับกำกับท้ายนามสกุล และด้านหน้าหน่วยงานหรือสังกัด

5) เชิงอรรถ กำหนดเชิงอรรถในหน้าแรกของบทความ ส่วนแรกกำหนดข้อความ “ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)” ภาษาไทยขนาด 13 ภาษาอังกฤษขนาด 13 ชนิดตัวธรรมดา ส่วนที่ 2 ระบุข้อความ “e-mail” ระบุเป็น e-mail ของผู้ประสานงานหลัก ในส่วนสุดท้ายกำหนดข้อความ “**กิตติกรรมประกาศ”(ถ้ามี) ระบุเฉพาะแหล่งทุน และหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ เช่น งานวิจัยเรื่องนี้ ได้รับสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุนงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา”

6) หัวข้อบทคัดย่อภาษาไทยขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษด้านซ้ายใต้ที่อยู่/หน่วยงานสังกัดของผู้เขียน เนื้อหาบทคัดย่อไทย 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

7) หัวข้อคำสำคัญภาษาไทยขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้ายใต้บทคัดย่อภาษาไทย เนื้อหาภาษาไทยขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ไม่เกิน 4 คำ เว้นระยะห่างคำด้วยเครื่องหมายอัฒภาค “ ; ”

8) หัวข้อบทคัดย่อภาษาอังกฤษขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางกระดาษด้านซ้ายใต้ที่อยู่/หน่วยงานสังกัดของผู้เขียน เนื้อหาบทคัดย่อภาษาอังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

9) หัวข้อคำสำคัญภาษาอังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้ายใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษเนื้อหาภาษาอังกฤษขนาด 10 ชนิดตัวธรรมดาไม่เกิน 4 คำเว้นระยะห่างคำด้วยเครื่องหมายอัฒภาค “ ; ”

10) หัวข้อหลักภาษาไทย 18 อังกฤษขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

11) หัวข้อย่อภาษาไทย 16 ชนิดตัวหนา อังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา Tab 0.75 เซนติเมตรจากอักษรตัวแรกของหัวเรื่อง

12) เนื้อหาภาษาไทยขนาด 16 อังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรก เว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

13) อ้างอิง (References) หัวข้อภาษาอังกฤษขนาด 18 ชนิดตัวหนา ชิดขอบซ้าย เนื้อหาภาษาไทยขนาด 16 ภาษาอังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชื่อผู้เขียนชิดขอบซ้ายหากยาวเกิน 1 บรรทัดให้ Tab 0.75 เซนติเมตร การอ้างอิงเอกสารให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)

14) ผู้เขียน/คณะผู้เขียน ภาษาไทยขนาด 16 ชนิดตัวหนา ชิดขอบซ้าย เนื้อหาชื่อผู้เขียนขนาด 14 ภาษาอังกฤษขนาด 10 ชนิดตัวหนา ให้ระบุค่านำหน้าชื่อได้แก่ นาย นาง นางสาว และตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งชื่อผู้เขียนชิดขอบซ้ายหากยาวเกิน 1 บรรทัด ให้ Tab 0.75 เซนติเมตร ข้อมูลที่อยู่ติดต่อได้พร้อมรหัสไปรษณีย์ และ อีเมล ในตำแหน่งชิดขอบซ้ายหากยาวเกิน 1 บรรทัด ให้ Tab 0.75 เซนติเมตร

1.3 จำนวนหน้า บทความต้นฉบับมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า

2. การเขียนอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสารให้เขียนอ้างอิงตามรูปแบบ APA (American Psychological Association) โดยให้แปลรายการอ้างอิงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และยังคงรายการอ้างอิงภาษาไทยเดิมไว้ด้วยเพื่อให้กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องในการแปล สามารถดูหลักเกณฑ์การอ้างอิงวารสาร สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้ที่ (<http://research.bsru.ac.th>)

3. ลำดับหัวข้อในการเขียนต้นฉบับ

การเขียนต้นฉบับกำหนดให้ใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีเขียนเป็นภาษาไทย ควรแปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ยกเว้นในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะ ที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน โดยเนื้อหาต้องเรียงลำดับตามหัวข้อดังนี้

3.1 ชื่อเรื่องควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

3.2 ชื่อผู้เขียนเป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ หากเกิน 6 คน ให้เขียนเฉพาะคนแรกแล้วต่อท้ายด้วย และคณะ

3.3 ชื่อหน่วยงานหรือสังกัด ที่ผู้เขียนทำงานวิจัย เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

3.4 บทคัดย่อเขียนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยเขียนสรุปเฉพาะสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300 คำ หรือ 20 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ขึ้นก่อน ทั้งนี้ บทคัดย่อภาษาไทย กับบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ต้องมีเนื้อหาตรงกัน

3.5 คำสำคัญ(Keywords) ให้อยู่ในตำแหน่งต่อท้ายบทคัดย่อ และ Abstract ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ ในการเลือกหรือค้นหาเอกสารที่มีชื่อเรื่องประเภทเดียวกันกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

3.6 บทนำเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.7 วัตถุประสงค์ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

3.8 กรอบแนวคิดชี้แจงความเชื่อมโยงตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ในการทำการวิจัย

3.9 ระเบียบวิธีการวิจัย

3.10 ผลการวิจัยเป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วยตาราง กราฟ แผนภาพ ประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้าย และขวา หัวตารางแบบ

ธรรมดาไม่มีสี ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำที่ชัดเจน และมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่ผู้เขียนต้นฉบับประสงค์จะใช้ภาพสีจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าว

3.11 อภิปรายผลควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบเพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ประโยชน์และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

3.12 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยควรเป็นข้อเสนอแนะที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3.13 ผู้เขียน หรือคณะผู้เขียนในส่วนท้ายของบทความให้เรียงลำดับตามรายชื่อในส่วนหัวเรื่องของบทความ โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการ ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ และ e-mail

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

1. ศ.ดร.เฉลิมศักดิ์	พิกุลศรี	ข้าราชการบำนาญ
2. ศ.ดร.วิโพภรณ์	วัฒนานิมิตกุล	ข้าราชการบำนาญ
3. รศ.ดร.สุชาติ	แสงทอง	ข้าราชการบำนาญ
4. รศ.ดร.สมบัติ	ทิฆมทรัพย์	ข้าราชการบำนาญ
5. รศ.ดร.สมบูรณ์	ศิริสรรหิรัญ	มหาวิทยาลัยมหิดล
6. รศ.ดร.ภัทร์	พลอยแหวน	มหาวิทยาลัยมหิดล
7. รศ.ดร.วิสุทธิ์	วิจิตรพัชรภรณ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
8. รศ.ดร.เกรียงศักดิ์	เขียวมิ่ง	มหาวิทยาลัยบูรพา
9. รศ.ดร.กำจร	หลุยยะพงศ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
10. ผศ.ดร.จันทร์วิภา	ติลกสัมพันธ์	ข้าราชการบำนาญ
11. ผศ.ดร.รังสีพันธุ์	แข็งขัน	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
12. ผศ.ดร.ดวงกมล	ชาติประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
13. ผศ.ดร.อนรรฆ	จรรย์ยานนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
14. ผศ.ดร.วุฒิชัย	อารักษ์โพชนงค์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
15. ผศ.ดร.ธรากร	จันทนะสาโร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
16. ผศ.ดร.พลยมน	สินหนึ่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
17. ผศ.ดร.ดุจฤดี	คงสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
18. ผศ.ดร.สุภาพร	ศรีหามี	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
19. ผศ.ดร.จิตติวิสุทธิ์	วิมุตติปัญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
20. ผศ.ดร.ดุขมู	เทิดบารมี	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
21. ผศ.ดร.ดรุษ	ประดิษฐ์ทรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
22. ผศ.ดร.สิงห์	สิงห์ขจร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
23. ผศ.ดร.อารี	ผसानสินธุ์วงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
24. ผศ.ดร.ณัฐภา	นาภูยนาวิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
25. ผศ.ดร.บูรณจิตร	แก้วศรีมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
26. ผศ.ดร.พัชรา	เดชโฮม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
27. ผศ.ดร.สุนทรียา	กาละวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
28. ผศ.ดร.สายฝน	ทรงเสียงไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
29. ผศ.ดร.วาปี	คงอินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
30. ผศ.เพ็ญแข	รุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
31. ผศ.พิบูลย์	วิฑูรย์ปัญญากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
32. ผศ.ปาริชาติ	ม่วงศิริ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
33. ผศ.อภิญา	นุชนารถ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
34. ผศ.ศรณย์ดิษฐ์	เบญจพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
35. ผศ.สภัส	อินทรีย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
36. อาจารย์ ดร.วิทวัส	กรมณีโรจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
37. อาจารย์ ดร.สุวิดา	นวมเจริญ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

